MUSEUM MEERMANNO WESTREENIANUM

CATALOGUS VAN DE INCUNABELEN

II

Nederland, België, Duitschland,
Duitsch-Zwitserland, Oostenrijk

Bijlage der Verslagen omtrent 's Rijks Verzamelingen van Geschiedenis en Kunst

XLI

1918

MARTINUS NIJHOFF
'S GRAVENHAGE — 1920

ALGEMEENE
LANDSDRUKKERIJ

1964

ex libris

Inst. Kunstgeschieden

MUSEUM MEERMANNO WESTREENIANUM

CATALOGUS VAN DE INCUNABELEN

II

Nederland, België, Duitschland,
Duitsch-Zwitserland, Oostenrijk

'S GRAVENHAGE
ALGEMEENE LANDSDRUKKERIJ
1920

In Deel II van den Catalogus van de Incunabelen van Museum Meermanno Westreenianum zijn de boeken gerangschikt volgens de methode in Deel I gevolgd, alleen is getracht de ongedateerde drukken mede chronologisch, of althans naar de bijzonderheden hunner typen te plaatsen. Voor de Duitsche incunabelen was de catalogus van het British Museum met zijn voortreffelijke typenbeschrijving in dit opzicht een groote steun. Bij de voortbrengselen der Nederlandsche prototypographie is de nummering van Enschedé (Ch. Enschedé, Laurens Jansz. Coster de uitvinder der boekdrukkunst, Haarlem 1904) gevolgd. Wiegedrukken van het Museum M. W. die in de algemeen gebruikte vakboeken ontbreken of daar onvoldoende bibliographisch bewerkt zijn, worden hier volledig beschreven, de liturgische drukken, getijdenboeken enz. volgens de methode door Pater B. Kruitwagen aangegeven, o.a. in Het Horarium van Gerard Leeu (Het Boek II, 1913, 1 vv., 209 vv., 246 vv.), d.w.z. de deelen die afzonderlijk ook voor andere drukken gebruikt kunnen worden, zijn als zelfstandige boeken behandeld.

Typen enz. zijn aangeduid volgens Haebler's Typenrepertorium; bij de drukken voorkomend in den incunabelcatalogus van het British Museum worden ze, evenals daar, ook volgens de hoogte van 20 regels opgegeven; „directors", „puncturen", versieringen van den rubricator, namen of ex libris van eigenaars in de incunabelen gevonden, zijn genoteerd; enkele oudere banden beschreven.

Van anonieme of verkeerd toegeschreven werken is zooveel mogelijk getracht de ware auteur op te sporen.

Drie registers, een alfabetisch, een van Hain- en Copingernummers, een van herkomst, besluiten den catalogus.

Een woord van hartelijken dank zij hier ten slotte gericht tot Pater Bonaventura Kruitwagen, den steun van wie zich aan incunabelstudie gaan wijden, voor de onbekrompen wijze waarop hij zijn groote kennis en kostbaren tijd steeds ruim heeft beschikbaar gesteld voor haar aan wie de bewerking van dezen catalogus was toevertrouwd.

Lijst der afkortingen van dikwijls geciteerde werken.

B.	K. Burger. The printers and publishers of the XV. century with lists of their works. Index to the Supplement to Hain's Repertorium bibliographicum, etc. — London, 1902.
Bibl. Hag. Lat.	Bibliotheca Hagiographica Latina antiquae et mediae aetatis. Ediderunt Socii Bollandiani. P. I—II. — Bruxellis, 1898—1901.
Bohatta.	H. Bohatta. Bibliographie der Livres d'heures (Horae B. M. V.), Officia, Hortuli Animae, Coronae B. M. V., Rosaria und Cursus B. M. V. des XV. und XVI. Jahrhunderts. — Wien, 1909.
Bradsh. Coll. papers.	H. Bradshaw. Collected papers. — Cambridge, University press, 1889.
BRH.	J. G. Holtrop. Catalogus librorum saeculo XV° impressorum, quotquot in Bibliotheca Regia Hagana asservantur. P. I—II. — Hagae-Comitum, 1856.
BrMC.	Catalogue of books printed in the XVth century now in the British Museum. P. I—IV. — London, 1908—1916.
CA.	M. F. A. G. Campbell. Annales de la typographie néerlandaise au XVe siècle. — La Haye, 1874. Avec 4 suppléments—Ibid., 1878—1890.
Cath. Encycl.	The Catholic Encyclopedia. V. I—XV. — New-York, 1907—1912.
Chev.	U. Chevalier. Répertoire des sources historiques du moyen-âge. Topo-Bibliographie. P. I—II. — Montbéliard, 1894—1903.

Chev. Rep. Hymn.	U. Chevalier. Repertorium Hymnologicum. Catalogue des chants, hymnes, proses, séquences, tropes en usage dans l'église latine depuis les origines jusqu'à nos jours. T. I—IV. — Louvain, 1892—1912.
Claudin.	A. Claudin. Histoire de l'imprimerie en France au XVe et au XVIe siècle. T. I—III. — Paris, 1900—1904.
Coll. Link.	I. Collyn. Katalog öfver Linköpings Stifts-och Läroverksbiblioteks Inkunabler. – Uppsala – Leipzig, 1909.
Coll. Stockh.	I. Collyn. Katalog der Inkunabeln der Kgl. Bibliothek in Stockholm. T. I mit Tafeln. — Stockholm, 1914.
Coll. Upps.	I. Collyn. Katalog der Inkunabeln der Kgl. Universitätsbibliothek zu Uppsala. — Uppsala-Leipzig, 1907.
Coll. Väst.	I. Collyn. Katalog öfver Västerås Läroversbiblioteks Inkunabler. — Uppsala, 1904.
Conw.	W. M. Conway. The woodcutters of the Netherlands in the fifteenth century. — Cambridge, University Press, 1884.
Cop.	W. A. Copinger. Supplement to Hains Repertorium bibliographicum. P. I, IIı, IIıı. — London, 1895—1902.
Cop. Inc. Bibl.	W. A. Copinger. Incunabula biblica or the first half century of the Latin Bible. — London, 1892.
Einblattdrucke.	Einblattdrucke des XV. Jahrhunderts. Ein bibliographisches Verzeichnis herausgegeben von der Kommission für den Gesamtkatalog der Wiegendrucke — Halle (S.), 1914.
Enschedé.	Mr. Ch. Enschedé. Laurens Jansz. Coster de uitvinder van de boekdrukkunst. — Haarlem, 1904.
G f T.	Veröffentlichungen der Gesellschaft für Typenkunst des XV. Jahrhunderts. — Leipzig, 1907.
GL.	O. Günther. Die Wiegendrucke der Leipziger Sammlungen und der Herzoglichen Bibliothek

in Altenburg. — Leipzig, 1909 (Beiheft XXXV zum Zentralblatt für Bibliothekswesen).

Gröber. — Grundriss der romanischen Philologie herausgegeben von G. Gröber. II. Band. I. Abt. III. Abschnitt A. Uebersicht über die lateinische Litteratur von der Mitte des 6. Jahrhunderts bis 1350. — Strassburg, 1902.

H. — L. Hain. Repertorium bibliographicum. P. I—IV — Stuttgartiae et Lutetiae, 1826—1838.

HC. — L. Hain. Repertorium en Copinger. Supplement.

H. Nachträge. — Nachträge zu Hain's Repertorium bibliographicum und seinen Fortsetzungen als Probe des Gesamtkatalogs der Wiegendrucke. Herausgegeben von der Kommission für den Gesamtkatalog der Wiegendrucke. — Leipzig, 1910.

Hervieux. — L. Hervieux. Les fabulistes latins. Depuis le siècle d' Auguste jusqu'à la fin du moyen-âge. T. I—III. — Paris, 1893—1894.

Hessels. — J. H. Hessels. Haarlem de geboorteplaats der boekdrukkunst, niet Mainz. — Haarlem, 1888.

HMT. — J. G. Holtrop. Monuments typographiques des Pays-Bas au quinzième siècle. — La Haye, 1868.

Hurter. — H. Hurter S. J. Nomenclator literarius theologiae catholicae. Editio tertia. T. I—II. — Oeniponte, 1903—1906.

Jan. — L. Janauschek. Bibliographia Bernardina. Xenia Bernardina P. IV. — Vindobonae, 1891.

Kirchenlexicon. — Wetzer und Welte's Kirchenlexicon. Bd. I—XII — Freiburg i. Breisgau, 1882—1901.

Kloss. — Catalogue of the library of Dr. Kloss. — London, 1835.

Kronenb. Dev. — M. E. Kronenberg. Catalogus van de incunabelen in de Athenaeum-Bibliotheek te Deventer. — Deventer, 1917.

Kronenburg. — J. A. F. Kronenburg. Maria's heerlijkheid in Nederland. Dl. I—VIII. — Amsterdam, 1903—1914.

Kruitwagen Haarlem.	B. Kruitwagen O. F. M. Catalogus van de handschriften en boeken van het Bisschoppelijk Museum te Haarlem. — Amsterdam, 1913.
Migne PL.	J. P. Migne. Patrologiae Latinae cursus completus. T. I—CCXXI. Parisiis, 1844—1864.
Miraeus Orig. Bened.	A. Miraeus. Origines Benedictinae. — Coloniae-Agrippinae, 1614.
Paulys Realencycl.	Paulys Real-Encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft. Neue Bearbeitung. Begonnen von Georg Wissowa, herausgegeben von Wilhelm Kroll. Bd. I—X (met Suppl.). — Stuttgart, 1894—1919.
Peddie.	R. A. Peddie. Conspectus incunabulorum. An index catalogue of fifteenth century books. P. I—II. — London, 1910—1914.
Pell.	M. Pellechet [et M. L. Polain]. Catalogue général des incunables des bibliothèques publiques de France. T. I—III. — Paris, 1897—1909.
Pell. liste etc.	M. Pellechet. Jacques de Voragine. Liste des éditions de ses ouvrages publiés au XVe siècle. — Revue des Bibliothèques, cinquième année, p. 89 ss. — Paris, 1895.
Potthast.	A. Potthast. Bibliotheca historica medii aevi. Wegweiser durch die Geschichtswerke des europäischen Mittelalters bis 1500. Editio altera. Bd. I—II. — Berlin, 1896.
Proct.	R. Proctor. An index to the early printed books in the British Museum. V. I—II. — London, 1898.
Reichl.	D. Reichling. Das Doctrinale des Alexander de Villa Dei. In: Monumenta Germaniae paedagogica, herausgegeben von K. Kehrbach. Band XII. — Berlin, 1893.
Reichl. Append.	D. Reichling. Appendices ad Hainii — Copingeri Repertorium bibliographicum. Additiones et Emendationes. Fasc. I—VI cum Indicibus. — Monachii, 1905—1911. Supplementum. — Monast. Guestphal., 1914.

Ricci.	S. de Ricci. Catalogue raisonné des premières impressions de Mayence (1445—1467). In: Veröffentlichungen der Gutenberg-Gesellschaft VIII—IX. — Mainz, 1911.
Schorb.	K. Schorbach und M. Spirgatis. Heinrich Knoblochtzer in Strassburg (1477—1484). Bibliographische Studien zur Buchdruckergeschichte Deutschlands I. — Strassburg, 1888.
Schreiber.	W. L. Schreiber. Manuel de l' amateur de la gravure sur bois et sur métal au XVe siècle. T. I—VIII. — Leipzig, 1891—1911.
Schwenke.	P. Schwenke. Die Donat- und Kalender-type. In: Veröffentlichungen der Gutenberg-Gesellschaft II. — Mainz, 1903.
Sudh.	K. Sudhoff. Deutsche medizinische Inkunabeln. — Leipzig, 1908.
Vattasso.	M. Vattasso. Initia patrum aliorumque scriptorum ecclesiasticorum latinorum ex Mignei patrologia et ex compluribus aliis libris. V. I—II. — Romae, 1906—1908.
VB. I.	E. Voulliéme. Die Inkunabeln der Königlichen Bibliothek und der anderen Berliner Sammlungen. — Leipzig, 1906 (Beiheft XXX zum Zentralblatt für Bibliothekswesen).
VB. II.	E. Voulliéme. Die Inkunabeln der Königlichen Bibliothek etc. Neuerwerbungen der Jahre 1907—1914. Nachträge und Berichtigungen. — Leipzig, 1914 (Beiheft XLV zum Zentralblatt für Bibliothekswesen).
VBo.	E. Voulliéme. Die Incunabeln der Königlichen Universitäts-Bibliothek zu Bonn. — Leipzig, 1894 (Beiheft XIII zum Centralblatt für Bibliothekswesen).
VK.	E. Voulliéme. Der Buchdruck Kölns bis zum Ende des fünfzehnten Jahrhunderts. — Bonn, 1903 (Publikationen der Gesellschaft für rheinische Geschichtskunde XXIV).

Voull. D. d. Dr.	E. Voulliéme. Die deutschen Drucker des fünfzehnten Jahrhunderts. Kurzgefasste Einführung in die Monumenta Germaniae et Italiae Typographica. — Berlin, 1916.
VT.	E. Voulliéme. Die Inkunabeln der öffentlichen Bibliothek und der kleineren Büchersammlungen der Stadt Trier. — Leipzig, 1910 (Beiheft XXXVIII zum Zentralblatt für Bibliothekswesen).
Weale.	W. H. J. Weale. Bibliographia liturgica. Catalogus missalium ritus latini ab anno M.CCCC.LXXV impressorum. — London, 1886.

Lijst van enkele afkortingen en teekens.

Aant.	aanteekening, -en.
Acc.	accedit, -dunt.
Bl., bldn.	blad, -en.
Direct.	director, -s.
Gekl.	gekleurd, -e.
Geschr.	geschreven.
Get.	geteekend, -e.
Hs.	handschrift.
Init.	initiaal, -tialen.
Kol.	kolom, -men.
Onderstr.	onderstrepingen.
Praec.	praecedit, -dunt.
Punct.	punctuur, -turen.
Rubr.	rubriekteeken, -s.
Rubr.str.	streepjes van den rubricator.
Sign.	signatuur, -turen.

NEDERLAND EN BELGIË.

I. Blokboeken.

1. Kast 80. Biblia pauperum. — Blokboek. S. n. l. et a. [de Nederlanden [1]), Schreiber tusschen 1463—70, vgl. Tome IV, p. 3]. 2°.

Fragment van 2 bldn., met de letters .g., .h.; zie Schreiber, Tome IV, p. 3, groep 1, I; vgl. ook Conw., pp. 3—10.

2. Mr. 1.J.2. Biblia pauperum. — Blokboek. S. n l. et a. [de Nederlanden, Schreiber tusschen 1463—70, vgl. Tome IV, p. 3, Conw. vóór 1467]. 2°.

Fragment van 22 bldn. (het complete exemplaar telt er 40) met de letters A — i, .h. — .v.; zie Schreiber, Tome IV, p. 4, groep 1, III; vgl. ook Conw., pp. 3—10, p. 195, p. 323, editie B.

3. Mr. 1.J.1. Biblia pauperum. — Blokboek. S. n. l. et a. [de Nederlanden, Schreiber tusschen 1463—70, vgl. Tome IV, p. 3]. 2°.

Fragment van 12 bldn., met de letters .f. — .l., o, .p., .q., r, f, .t.; zie Schreiber, Tome IV, p. 5, groep 2, VI; vgl. Conw., pp. 3—10.

4. Mr. 1.J.3. Apocalypsis Johannis. — Blokboek. S. n. l. et a. [de Nederlanden? Luik? Aken? Keulen?]. 2°.

---

[1]) Dat de Biblia Pauperum van Nederlandschen oorsprong is, wordt niet algemeen meer aangenomen. *E. Mâle, L'Art religieux de la fin du moyen-âge en France* (Paris, 1908), p. 245 zou het blokboek in Frankrijk willen plaatsen en beroept zich o.a. op *P. Heitz (en W. L. Schreiber), Biblia Pauperum* (Strassburg, 1903), p. 35, die echter meenen dat het uit de omgeving van Luik stamt, hoewel verwantschap met Fransche houtsneden valt aan te toonen.

Volgens Schreiber, Tome IV, p. 163, (vgl. pl. L), de tweede uitgave.

De houtsneden zijn gekleurd; hs. aant.

BRH., p. 221, F.

Volgens BRH. heeft het volledige exemplaar 50 bldn., waarvan er hier 12 (a.1.2.3.4, c 1.2, k 1, l 1, o 1, ꝑ 2, q i, x 1) ontbreken, vgl. *Heinecken, Idée générale d'une collection complette d'estampes* (Leipsic et Vienne, 1771), pp. 358—361.

5. [1]) Donatus, Aelius. De octo partibus orationis. — Blokboek. S. n. l. et a. [de Nederlanden, 15de eeuw]. 4°.
Mr. 1.J.9. 4.

Fragment op perkament van 3 bldn. en een reepje = bldn. 2, 4, 5 en een snippertje van bl. 13; editie van 28 regels.

Get. roode init., rubr., rubr. str., hs. aant.

Kronenb. Dev. I. Zie BRH., p. 221 G, en BrMC. I, p. 6.

Volgens een hs. aant. bij dit fragment zou het museum M. W. de bldn. 2, 3, 4 bezitten. Dat is niet mogelijk, want het éene bl. = bl. 5, vgl. de reproductie Kronenb. Dev., pl. II; de tekst is uit Schwenke **5**.5—**12**.6, **15**.49—**17**.42, wat ook op niet aansluitende bladen wijst. Het reepje bevat een stuk uit Schwenke **34**.4—**35**.28.

---

[1]) Volgens Schreiber IV, p. 351 bezit het museum een origineel blok (Vlaamsch of N.-Nederlandsch, na 1480) voor een fragment van een getijdenboek of hymnarius. Het blok wordt echter te Haarlem bewaard, museum M. W. bezit slechts een afdruk, 15 regels, uit „nunc dimittis" en „ave salus mundi", beginnend: erbū tuum in pace...... eindigend:... an eternā. Wel heeft het museum een blok, 107—115 mM., met tekst voor een Donatus, 15 regels, die beginnen: uo impfecto docere. Pꝛeterito pfect || et ...; aan de achterzijde een snede van meester met leerling.

II. Incunabelen.

AALST.

1. Johannes de Paderborn de Westfalia. 1473—1474.

6. DIONYSIUS de Leuwis Carthusianus alias Rikel.
1.E.1. Speculum conversionis peccatorum. — S. n. Aalst, [Johannes de Westfalia], 1473. 4°.

Type 1; 4 punct.; get., gekl. init., rubr., rubr. str., roode onderstr.

CA.* 587. HC. 6248. B,p. 640. Pell. 4330. VB.I. 4790. Peddie II, p. 220b.

Ex libris: kardinaalshoed, leeuw, drie korenschooven en het devies Vigila ne devoreris.

2, 3. Thierry Martens. 1474—1492.

7. AUGUSTINUS, Aurelius, S. De virtute psalmorum. —
III.F.67. S. n. l. et a. [Aalst, Thierry Martens, Proct. vóór 1 Maart 1487, zie ook Proctor, Tracts I, p. 40—41]. 4°.

Type 2, 3, rubr. ⁊, voor init. 3 regels open.

Fragment der laatste 7 bldn. van CA. 196. Cop. II. 756. B,p. 493. Proct. 9193. Pell. 1532.

Bl. 1a: Incipit Aug⁹ d' virtute pſalmoꝝ || [ ] I vis penitentiam p2o pec || catis .... || ; *bl. 2a, sign. j (waar voor waarschijnlijk de c is weggekrabbeld):* mox ſe ſenſus h⁹ ſcripture affectū pſallētis cōfo2mabit. O2o in || pn̄ti .... || ; *bl. 4a, sign. 2 (waar voor waarschijnlijk de c is weggekrabbeld):* Exaudi deus dep̄cationē. Exaudit⁹ ⁊ liberatus a deo de tribula || onibus ... || ; *bl. 7a, regel 36:* ... Et ē o2atio ad crucifixum ꝙ te ꝓtegat. || Explicit Auguſtinus || de virtute pſalmo2um. || ; *bl. 7b:* dulgeat ⁊ dirigat in vitam eternam . || ; *regel 35* ...... Et ē o2atio ad crucifixum ꝙ || te protegat. || Explicit Auguſtinus | de virtute pſalmo2um. || .

Waarschijnlijk heeft men getracht van de bldn. 16—22 van CA. 196 een afzonderlijk verkoopbaar boekje te maken, door de sign. *c* weg te krabben, waarvan de sporen te zien zijn. CA. 196 bl. 16 is in

het nieuw ontstane boekje bl. 1, bl. 17a met sign. cj is bl. 2 met sign. j, bl. 19a met sign. c 2 is bl. 4 met sign. 2, etc.

8. JOHANNES Chrysostomus. De providentia dei libri
1.E.2. III, ad Stagirium monachum; sermo de dignitate humanae originis editus a fratre Ambrosio [Traversari] abbate generali ordinis Camaldulensis. — Aalst, Theodoricus Martini, 1487, 22 Maart. 4°.

Type 2, 3, rubr. α; get. gekl. init., rubr., get. roode onderstr., rubr. str.; hs. aant.

CA.* 425. HC. 5053. B,p. 493. Proct.* 9195. VT. 2339.

Bl. 1 is achteraan ingebonden.

9. SERMONES compositi super particulis anti-
1.E.3. phonae Salve regina. Exempla quaedam. — Aalst, Theodoricus Martini, 1487, 9 Juli. 4°.

Type 2, 3, rubr. α; get. roode init., rubr. str., onderstr.

CA.* 1534. Cop. III. 5404. B,p. 493. Proct.* 9194. VB.I. 4791. GL.I. VT. 2338.

Initium der sermones: prologus: Ad Christiferae virginis praeconia non mediocriter ....; praefatio: A multis canticorum iubilationibus, ymnis, piisque salutationibus ...... De exempelen hebben de initia der nummers 148, 317, 1501, 1124, 455, 1753 van *A. Poncelet, Index Miraculorum B. V. Mariae quae saec. VI—XV latine conscripta sunt (Analecta Bollandiana,* T. XXI, Bruxellis 1902), p. 241 ss. De initia der laatste vier exempelen komen daar niet voor, ze luiden: 1°. Contigit ut in obnubilatione.... 2°. Refert magister Franciscus de Retza... quod audivit a quodam doctore egregio quod in Norwegia ...... 3°. Fuit in provincia Angliae in comitatu Derbiae ordinis praedicatorum quidam iuvenis valde devotus ...... 4°. Fuerunt in Campaniae finibus et pertibus sanctae Ghertrudis pena gravissima.......

ANTWERPEN.

1. 3. Mathias van der Goes. 1481—1491.

10. [Matthaeus de Cracovia]. Libellus de modo confitendi et de puritate conscientiae. Thomas de Aquino. Summa de officio sacerdotis. — S. n. l. et a. [Antwerpen, Mathias Goes, CA. c. 1486]. 4°.
1.E.7.

Type 3, 4, init. a, rubr. α; get. roode init., gedeeltelijk roode rubr. str.

CA.* 1664. HC.* 1366, 1349. B,p. 418. Pell. 967. Peddie II, p. 46b.

Dit boekje is slechts een fragment van 40 bldn., katernen a6—f6, g4; de „expositio missae" ontbreekt.

De incunabel schrijft „de modo confitendi" etc. toe aan Thomas de Aquino, vgl. echter *B. Kruitwagen* in den *Catalogus van de Incunabelen van Museum Meermanno Westreenianum* I ('s-Gravenhage 1911), n°. 386 en zijn verwijzing naar *S. Bonaventura, Opera omnia*, ed. Quaracchi T. VIII (1898), p. CXI, n°. 12.

11. Gemmula vocabulorum cum addito. [Vocabularius latino—belgicus]. — Antwerpen, Mathias Goes, [14] 87, 14 Febr. 4°.
1.E.5.

Type 3, 4; rubr. α; get. roode init., rubr. str., onderstr.: hs. aant.

CA.* 789. Cop. III. 6343. B,p. 418.

12. [Thomas à Kempis]. De imitatione christi et de contemptu omnium vanitatum mundi. — S. a. Antwerpen, Mathias Goes, [CA. c. 1487]. 4°.
1.E.6.

Type 3, init. a, rubr. α; get. roode init., rubr., rubr. str., onderstr.; hs. aant.

CA.* 805. HC. 9082. B,p. 418. Proct. 9412. VB.I. 4798. VT. 2343.

De incunabel noemt als schrijver van de „imitatio" Johannes Gerson.

2. Gerard Leeu. 1484—1493.

13. Aesopus. Hystorien ende fabulen. — Antwerpen,
1.B.I. Gheraert Leeu, 1485, 12 Oct. 2°.

Type 4, enkele direct., talrijke gekl. houtsneden (Conw., p. 331), 1 punct. in de rechtermarge; get. roode init., rubr., rubr. str.

CA.* 28. HC. 361. B,p. 468. Peddie I, p. 10b.

Ex libris: Bibliotheca Kinschot.

„Dye Hystorien ende fabulen" van Aesopus zijn een vertaling uit Julien Machault's Fransche vertaling van Stainhöwel's Aesopus, gecompileerd in het Duitsch en Latijn tusschen 1476 en 1480.

De Middelnederlandsche vertaling (proza) bevat:

I. Leven van Aesopus, naar Rimicius d.i. Ranuzzio d'Arezzo, die omstreeks 1450 een Grieksch volksboek uit de 6de eeuw, *βιος Αισωπου του μυθοποιου*, (waarvan de schrijver niet Planudes was), in het Latijn vertaalde; vgl. daarover het artikel *Fabel* van *Hausrath* in *Pauly's Realencycl.* VI, p. 1711.

II. Van Romulus 4 × 20 fabels, (teruggaand op een prozabewerking van Phaedrus, waarvan het oudste hs. uit de 10de eeuw stamt), vgl. *Hervieux* I, p. 293 ss.; proloog in proza voor boek 1 (en 2).

III. Van de Fabulae extravagantes 17 fabels, vgl. *Hervieux* I, p. 355.

IV. Van Rimicius, d.i. Ranuzzio d'Arezzo, 17 fabels, vgl. *Hervieux* I, p. 296, en p. 355.

V. Van Avianus 27 fabels. Avianus was een Latijnsch fabulist, einde 4de eeuw, vgl. *Hervieux* III, p. 48 en p. 154.

VI. Van de Fabulae collectae 14 fabels; deze fabulae collectae zijn samengesteld uit de Disciplina clericalis van Petrus Alphonsus en uit de Facetiae van Poggio. In de Hollandsche vertaling zijn eenige fabels weggelaten, waarschijnlijk wegens de aanstootelijkheid; vgl. over de Fabulae

collectae, *Hervieux* I, p. 357; over de uitgave van Stainhöwel, *Hervieux* I, p. 349 ss., en over dezen druk van Leeu o.c., p. 418.

14. KALENDARIUM (latine). — S. n. l. et a. [Antwerpen,
1.E.58. Gerard Leeu]. 4°.

Type 5, get. roode init., rubr., rubr. str. en onderstr. CA.* 1062. Cop. II. 3427. B,p. 470.

15. ALBERTANUS Causidicus Brixiensis. Tractatus
1.E.8. de arte s. liber de doctrina loquendi et tacendi. — Antwerpen, Gerardus Leeu, 1486, 1 Febr. 4°.

Type 4, 5, init. f, signet = het groote wapen van Antwerpen (Conw., p. 54), naderhand het signet van Thierry Martens te Antwerpen; zwarte get. init., roode onderstr. en rubr. str.

CA.* 63. Cop. II. 153. B,p. 478. Proct. 9359. Peddie I, p. 13b.

16. SAMUEL, Rabbi Maroccanus. Redargutio contra
1.E.9. iudaeorum errores: messiae adventum expectantes [Hain: Epistola ad R. Isaac s. rationes breves ad reprobandos Iudaeorum errores], interprete Alphonso Bonihominis. *Praec.* Alphonsus Bonihominis. Epistola ad fratrem Hugonem. *In fine* nota de libello. — Antwerpen, Gerardus Leeu, 1486, decimoquinto kalendas novembres = 18 Oct. 4°.

Type 4, 5, init. d, kleine rubr. (niet in Haebler), enkele direct., 1 punct. in de linkermarge.

CA.* 1504. HC. 14267. B,p. 468. Proct.* 9362. VBo. 1035.

17. JORDANUS de Quedlinburg. Meditacien vanden
1.F.10. soeten leven ende bitter passie verrisenisse ende glorificacie ons heeren ihesu christi. — Antwerpen, Gherard Leeu, 1487, 5 Jan. 8°.

Type 4, init. d, f, rubr. γ, talrijke gekl. houtsneden (Conw., p. 227); get. roode rubr., rubr.str. CA.* 1051. HC. 9447. = H. 10044. B,p. 469.

18. 1.E.17. Libellus de modo confitendi et poenitendi. — Antwerpen, Gerardus Leeu, 1400, (CA. 1487), decimosexto kalendas apriles = 17 Maart. 4°.

Type 3. 4, 5, rubr. γ, en kleinere rubr. (niet bij Haebler), init. d, e, één houtsnede (Conw., p. 331); get. roode rubr. str.

CA.* 1133. HC. 11497. B,p. 469. Proct. 9386. VB.I. 4803. Coll.L. 80.

Bl. 25b, hs. 15de—16de eeuw: „Iste liber pertinet monasterio de bethleem prope lovanium."

Dit boekje is een commentaar bij het, ook afgedrukte, gedicht „poeniteas cito" uit de werken van Petrus Blesensis, *Migne PL.* CCVII. 1153, maar een ander commentaar dan dat in *Cat. cod. manuscript bibl. univ. Rheno-Traiect.* II. 328 (contenta tractatuum magistri).

Initium: Poeniteas cito peccator ...... iudex: Presens libellus tractans de poenitentia ....

19. 1.E.10. Terentius Afer, Publius. Vulgaria in theutonicam linguam traducta (latino—belgica). *Praec.* disticha II. — Antwerpen, Gerardus Leeu, 1487, duodecimo kalendas mayas = 20 April. 4°.

Type 4, 5, rubr. γ, direct., één houtsnede (Conw., p. 331), signet = het groote wapen van Antwerpen, vgl. bij **15**; get. roode init., rubr. str., onderstr.

CA.* 1637. Cop. III. 5757. B,p. 469. Kloss 3458.

Ex libris: Georgius Klosz, M.D. Francofurti ad Moenum.

20. 1.E.12. [Conradus de Saxonia s. Holzingar de Brunswick]. Speculum sermonum beatae Mariae virginis super salutatione angelica. — Antwerpen, Gerardus Leeu, 1487, 2 Aug. 4°.

Type 4, 5, init. d, e, f, rubr. γ, één houtsnede (Conw., p. 331) en het groote wapen van Antwerpen, vgl. bij **15**; get. gekl. rubr., get. roode rubr.str. en onderstr.

CA.* 1576. HC. 7349. B.p. 469. Proct.* 9366. Pell. 4917. GL. 5. Kronenb. Dev. 93. Peddie II, p. 269[a].

De toeschrijving aan dezen schrijver volgens de aant. *Kronenb. Dev.* 93.

21. [Jacobus de Gruytrode]. Colloquium peccatoris et
1.E.11. crucifixi Jhesu Christi s. dialogus crucifixi. [Tractatulus de vita religiosa]. Isidorus Hispalensis. Dialogus s. synonima de homine et ratione. — Antwerpen, Gerardus Leeu, 1487, xiiij° kalendas Septembres = 19 Aug. 4°.

Type 4, 5, rubr. γ, kleine rubr. bij type 5 (niet in Haebler), init. d, f, enkele direct., get. roode init., rubr., rubr. str., onderstr.

CA.* 465. HC. 5488. B,p. 469. Proct. 9367. Pell. 3858. Peddie II, p. 186[a]. Kloss 1145.

Ex libris: Georgius Klosz, M. D. Francofurti ad Moenum.

De toeschrijving van het „colloquium peccatoris et crucifixi" aan Jacobus de Gruytrode volgens: *J. F. Foppens, Bibliotheca Belgica,* T. I (Bruxellis 1739), p. 515 en volgens *J. Trithemius, Liber de scriptoribus ecclesiasticis* (ed. Bazel, Amerbach 1494, 2°), p. 119. Zie ook: *Biographie nationale de Belgique* X (Brux. 1888—89), p. 75.

22. Ludolphus de Saxonia Carthusianus. Boeck
1.B.2. vanden leven ons heeren ihesu christi. *Vooraf* proloog. — Antwerpen, Gheraert de Leeu, 1487, 3 Nov. 2°.

Type 4, rubr. γ, enkele direct., signet III, talrijke gekl. houtsneden (Conw., p. 332), 1 punct. in de rechtermarge; get. roode rubr. str.

CA.* 1181. HC. 10048. B,p. 469. Proct.* 9369 (type 3, 4). VB.I. 4802.

306 Bldn. als bij HC., maar katern a^6 en aa^8; CA geeft 304 bldn.

Bl. 306[a], hs. 15[de]—16[de] eeuw: „Dit boec hoert toe den susteren van sinte marien convent binnen

Haerlem in Sinte Jans straet ende heeft ghegeven pieternel dirck dr. en Maretgen Maertens dr. onse susteren tot een testement."

23. BERNARDUS Claraevallensis, S. Tractatus de laudibus beatae Mariae virginis super evangelium: Missus est angelus gabriel etc. Figurae ex compendio bibliae. — S. n. l. et a. [Antwerpen, Gerard Leeu, CA. c. 1487]. 4°.
1.E.12.

Type 4, 5, rubr. γ en rubr. bij type 5 (niet in Haebler, vgl. Kronenb. Dev., p. 140), init. d, f, één houtsnede (Conw., p. 332); get. roode init. en rubr. str., onderstr., gekl. rubr.

CA.* 281. HC. 2864. B,p. 470. Proct.* 9389. Pell. 2101. GL. 7. Jan. 93. Kronenb. Dev. 49. Peddie I, p. 98a.

24. MORTICELLARIUM aureum. — Antwerpen, Gerardus Leeu, 1488, 20 Febr. 4°.
1.E.13.

Type 4, 5, init. c, d, f, rubr. γ, signet = het groote wapen van Antwerpen, titelhoutsnede (Conw., p. 332), sporen van 1 punct. in de rechtermarge; get. rubr., roode onderstr., rubr, str.

CA.* 1270. HC.* 11619. B,p. 469 Proct.* 9374.

Misschien is dit werkje begonnen door een Keulsch monnik ord. praed. en voltooid door Michael Francisci de Insulis, vgl. *Quétif et Echard, Scriptores ordinis praedicatorum*, Tom. II (Lutetiae Parisiorum 1721), p. 8.

25. ALBERTUS Magnus. De virtutibus animae s. paradisus animae. *Praec.* disticha II. — Antwerpen, Gerardus Leeu, 1489, 14 Maart. 4°.
1.E.15.

Type 4, 5, init. c, f, rubr. γ, sporen van 1 punct. in de linkermarge; geschr. direct.; hs. aant.

CA*. 77. HC. 478. B,p. 469. Proct.* 9383. Pell. 310. Coll. Stockh. 30. VT. 2349. Peddie I, p. 15b.

Op bl. 32b ontbreekt het drukkersmerk.

Volgens *Hurter II*, p. 383 is het auteurschap van Albertus Magnus twijfelachtig.

26. 1.E.14. PETRARCA, Franciscus. De secreto conflictu curarum suarum. *Praec.* Jacobus Canter Frisius. Ad lectorem studiosum litterarum. — Antwerpen, Gerardus Leeu, 1489, 14 Maart. 4°.

Type 4, 5, init. c, d, f, rubr. γ, signet = het groote wapen van Antwerpen, vgl. **15**; get. roode onderstr., en rubr. str.

CA.* 1388. HC. 12801. B,p. 469. Proct.* 9384.

27. 1.E.16. PROBA. Centones Virgilii vetus et novum continentes testamentum. Jacobus Canter Frisius. Prologus: Ursulae sorori suae; de Proba; [epilogus]: auditoribus suis; commentarioli. — Antwerpen, Gherardus Leonis, 1489, 12 Sept. 4°.

Type 3, 5, 8, rubr. γ, enkele direct, 1—5 regels open voor init.

CA.* 737. HC. 6906. B,p. 469. Proct. 9391. Kloss. 1626.

Ex libris: Georgius Klosz, M.D. Francofurti ad Moenum.

Dat Proba niet dezelfde is als Falconia Proba blijkt uit *Filippo Ermini, Il centone di Proba e la poesia centonaria latina* (Rome, 1909), p. 1—11. Zie ook: *M. Manitius, Geschichte der christlich-lateinischen Poesie bis zur Mitte des 8 Jahrhunderts* (Stuttgart, 1891), p. 124, noot 1.

28. 1.F.11. BIRGITTA, S. Die godlike revelacien vanden leven ende passie ons heeren ihesu christi ende sijnre liever moeder Marien. *Praec.* prologus. *Acc.* remedye teghen alle temptacien. Bonifacius IX. Bulle der canonizacien ende dat leven der bruyt cristi sinte birgitten. Martinus V. Confirmacie der canonizacien. Leven der vrouwen katerina van watsteyn. — Antwerpen, Gheraerdt Leeu, 1491, 4 en 21 Juni. 8°.

Type 9, 11, init. c, d, f, ook witte init. op gewerkten grond c. 25—25 mM. (niet in Haebler); op bl. 9a, 8 regels open voor init., rubr. γ en rubr. bij type 9 (niet in Haebler), signet III, talrijke houtsneden (Conw., p. 333); hs. aant.

CA.* 382. HC. 3207. B,p. 470. Pell. 3002. Peddie I, p. 137a.

Bl. 8 en bl. 120 (met houtsnede, niet vermeld in CA.), ontbreken.

Bl. 1a, hs. 15de—16de eeuw: „Bij mijn Hendrickse Gerritsz van Velden anno (afgesneden) den 9 April".

De revelacien met proloog, de remedye en het leven van S. Birgitten zijn een vertaling uit het opusculum vitae et passionis Christi eiusque genitricis Mariae ex revelationibus S. Birgittae (Antwerpen, G. Leeu, 1489), een uitgave die Jacobus Canter voor Leeu bewerkte; zie *Erasmus, Opus Epistolarum*, ed. Allan, I (Oxonii 1906), p. 126.

4. Claes Leeu. 1487—1488.

29. LUDOLPHUS de Saxonia Carthusianus. Boeck
1.B.3. vanden leven ons liefs heeren ihesu cristi. *Vooraf*
1.D.16. proloog. — Antwerpen, Claes Leeu, 1488, 20 Nov. 2°.

Type 1, init. a, rubr. (niet in Haebler), direct., talrijke gekl. houtsneden (Conw., p. 334), signet III van Gerard Leeu te Antwerpen; get. gekl. init., roode rubr. str., hs. aant.

CA.* 1183. HC. 10049. B,p. 467. Proct. 9432, (type 1 en 3; 3 = directors?) VB.I. 4808.

Twee exemplaren. Het eene heeft op het schutblad: *„Sale Scheurleer, Hague October 1826, 15 fl. v.";* van het tweede ontbreken bldn. 399—400, en zijn de houtsneden niet gekleurd, op *bl. 1a.: „Jacob Janssen v. Rossem 1611".* Sporen van 1 punct. in de rechtermarge, get. roode rubr. str., onderstr., veel hs. aant., o.a. oude recepten; op bl. 4b ingeplakt een fragment

uit een liturgisch boekje, misschien van een Antwerpenschen druk.

5. Govaert Bac. 1493—1500.

30. 1.F.30. KERSTENEN salicheyt, der. — S.n.etl. [Antwerpen, Govaert Bac], 1495. 16°.

Type 1, 3, init. d, rubr. *x*, *β*, enkele direct., talrijke meestal gekleurde houtsneden (Conw., p. 341); get. gekl. init., roode rubr. str.

CA*. 1499. Cop. III. 5219. B,p. 334.

Bl. 62a, hs. 15de—16de eeuw: „Anna eggijn de hanck (?)"

6. Thierry Martens. 1493—1497.

31. 1.E.4. GEMMA vocabulorum. Propria nomina clarorum hominum, populorum, urbium, provinciarum, montium ac fluviorum magis insignium ex Johanne Tortellio. (Vocabularius latino—belgicus). — Antwerpen, Theodricus Martini, 1494, 20 Sept. 4°.

Type 2, 3, 5, init. a, signet; get. roode rubr., rubr. str., init.; hs. aant.

CA.* 780. Cop. III. 6334. B,p. 493. Coll. Stockh. 438.

Bl. 1a, in hs.: „Casparis Borcholt. Anno 1631."

7. Adriaen van Liesvelt. 1494—1500.

32. 1.F.12. HORARIUM beatae Mariae virginis secundum cursum dyoeceseos Traiectensis. — Antwerpen, Adrianus de Liesvelt, 1495, xiij ydus iunij. 8°.

Type 1, rubr. *α*, gekl. xylografische randversieringen en talrijke gekl. houtsneden (de meeste van Fransche herkomst, zie Conw., p. 264 en 344); get. gekl. rubr. en init., onderstr. en roode rubr. str., geschr. folieering.

CA.* 990. HC. 8865. B,p. 477.

De verschillende deelen van het Horarium zijn niet verplaatsbaar.

Bldn. 25, 72, 80 ontbreken.

8. Hendrik de Lettersnider. 1496.

33. Mr.1.J.9. 2. [DONATUS Aelius. De octo partibus orationis]. — S. n. l. et a. [Antwerpen, Hendrik de Lettersnider, c. 1496]. 4°.

Type I, init. a., get. roode init.

Fragment van twee aan elkander verbonden bldn. Perkament; 34 regels.

Het eerste bl., recto, met sign. Aij, regel 1:

[ ] Ructus nomen appellatiuū gn̄is maſculini numeri || ſingularis .... ||; *verso, regel 34:* cunda vt tu tercia vt ille. Caſus itē pꝛonominū quot ſunt ||. *Tweede bl., recto, regel 1:* minimū minime valde. Da dubitandi vt foꝛſan foꝛſitā foꝛ ||; *verso, regel 34:* ti lecte lecta ablatiuo ab hijs lectis. ||.

De tekst is *Schwenke* **7**.1 — **14**.19 en **17**.24 — **21**.12.

CA*. 648. Cop. II. 2097. B,p. 473. Peddie II, p. 226a.

9. Roeland van den Dorpe. 1497.

34. 1.B.4. CRONYKE van Brabant, die alder excellentste. — Antwerpen, Rolant vanden Dorp, 1497, 28 Febr. 2°.

Type 1, rubr. ✱, direct., signet; talrijke houtsneden (Conw., p. 314); get. roode init., rubr. str., onderstr.

CA.* 508. HC. 5004. B,p. 391. Proct. 9459. VB.I. 4814. Peddie II, p. 172b.

Katern C. ontbreekt.

Bl. 210b, hs. 15de—16de eeuw: „Dit boeck hoert tot shertighenbosche in sinte Gertruden cloester in die ortenstraet".

Deze kroniek is een vertaling door Andries de Smet van „catalogus et cronica principum Flandriae tam forestariorum quam dominorum ac comitum Flandriae", vgl. *Potthast* I, p. 207 en p. 306.

BRUSSEL.

1. Fratres vitae communis. 1476—1487.

35. 1.A.1. [GHEILHOVEN, Arnoldus, s. Arnoldus a Roterodamis s. Arnoldus Theodorici]. Gnoto-

solitos s. speculum conscientiae. *In fine* distícha. — S. n. Brussel, [fratres vitae communis], 1476, 25 Mei. 2°.

Type 1^a (Proct. 1^a en 2; van 2 slechts kleine m); gedeeltelijk direct,; get. gekl. of vers. init., rubr., rubr.str., roode onderstr., oude geschr. sign.

CA.* 830. HC. 7514. Proct. 9327. Pell. 5007. B,p. 406. VB.I. 4816. GL. 555. VT. 2359. Peddie II, p. 279^b.

Bl. 332 en bl. 468 (beide wit) ontbreken.

Het exemplaar van het museum heeft het onderschrift, gereproduceerd HMT., pl. 62^a, en vóór bl. 1 is bl. 467 (beschadigd) nog eens ingeplakt en wel met onderschrift = HMT. 62^b.

CA. 830: Un des exemplaires conservés dans le M. M. W., moet waarschijnlijk zijn: Un des exemplaires, conservé dans......

36. CASSIANUS, Johannes. Collationes patrum [Hain:
1.B.8. De institutis coenobiorum]. — S. n. l. et a. [Brussel, fratres vitae communis, CA. 1476—77]. 2°.

Type 1^a, in de rechtermarge 2 punct.; get. roode rubr., init., rubr. str., gekl. onderstr.; hs. aant.

CA.* 399. HC. 4561. B,p. 406*. Proct.* 9335. Pell. 3339. VT. 2361. Peddie II, p. 157^a.

37. GREGORIUS I Magnus, S., papa. Homiliae in Eze-
1.B.9. chielem prophetam. — S. n. l. et a. [Brussel, fratres vitae communis, CA. 1476—77]. 2°.

Type 1^a, in de rechtermarge 2 punct., get. roode init., rubr., rubr. str., onderstr., titel en nummer der preeken in rood bovenaan de folio's geschreven; hs. aant.

CA.* 853. HC. 7944. B,p. 406. Proct. 9336. Pell. 5374. VT. 2360.

38. LUCAS de Tollentis episc. Sibinicensis. Litterae
Mr. 1.J.9. indulgentiarum anni iubilaei causa. — S. n. et l.
32. [Brussel, fratres vitae communis], 1478. 2°.

Type 1[a].

CA.* 1555. Cop. III. 5511. Proct. 9328. Einblattdrucke 873. B,p. 406.

Zeer beschadigd exemplaar op perkament.

39. [Ubaldis de Perusio, Baldus de]. Casus breves in
1.B.10. codicem et institutiones Justiniani. Jacobus de Belviso. Casus breves libri collationum. Baldus de Ubaldis de Perusio. Casus breves feudorum. — S. n. l. et a. [Brussel, fratres vitae communis? CA. 1478—80]. 2°.

Type 1[a]; get. init., rubr., rubr.str., onderstr., get. signet, geschr. sign.; hs. aant.

CA.* 217. Cop. II. 817. B,p. 406. VT. 2358. Peddie I, p. 79[b].

Het type, M[31], 120—122 mM., heeft een tweede teeken voor de abreviatie us, groot, 2-vormig, opvallend veel gebruikt.

40. Carlerius, Aegidius. Sporta fragmentorum. Eius-
1.B.5. dem. Sportula fragmentorum; *inter fragmenta Carlerii*: Johannes Tinctoris. Super transsubstantiatione Johannis in Christum et scriptum duplex contra duas praepositiones erroneas. *Acc.* Johannes de Econte. Scriptum contra filiationem Johannis evangelistae. Articuli super quibus petitur consultatio (gallice). Gregorius Nicholaus. Super amortizationibus tangentibus certam ecclesiam. Andreas Carnifex. Rationes contra transsubstantiationem corporis Johannis evangelistae in corpus Christi. Johannes de Econte. Super materia filiationis Johannis evangelistae contra Bonetum et Franciscum de Maronis. — S. n. Brussel, [fratres vitae communis], 1478—79. II V. 2°.

Type 1[a] (eigenlijk 1[b], maar T van 1[a]); get. roode rubr., rubr.str., onderstr., geschr. roode sign., geschr. direct., geschr. nummers bij de tractaten; hs. aant.

CA*. 398. HC. 4513. B,p. 406. Proct. 9329. Pell. 3303. Reichl. Append. II, p. 138. Roos 67. Peddie II, p. 154b.

41. JOHANNES Chrysostomus. Homiliae XXI e graeco
1.E.20. in latinum translatae per Petrum Balbum. *Praec.* Petrus Balbus. Praefatio epistolaris ad Pium Secundum. — S. n. et l. [Brussel, fratres vitae communis], 1479. 4°.

Type 1a, 1 punct. in de rechtermarge; get. gekl. of vers. init., gekl. rubr., roode rubr.str., onderstr., geschr. sign.; hs. aant.

CA.* 427. HC.* 5038. B,p. 406. Proct. 9330.

42. JOHANNES Sarisberiensis s. Johannes Parvus.
I.B.11. Policraticus s. liber de nugis curialium et vestigiis philosophorum. *Praec.* Prologus in auctorem. Johannes Sarisberiensis. Entheticus in policraticon (metrice). *In fine* metra de membris corporis quomodo adversus stomachum conspiraverant. — S. n. l. et a. [Brussel, fratres vitae communis, CA. c. 1480]. 2°.

Type 1a, gedeeltelijk direct., in de tabula 1 punct aan het hoofd der folio's; get. gekl. init. en rubr roode rubr. str., geschr. sign.; hs. aant.

CA.* 1045. HC.* 9430. B,p. 406. Proct.* 9337. VB.I. 4817. Coll. Upps. 849.

De Metra de membris etc. mogen niet aan Johannes Sarisberiensis worden toegeschreven, vgl. *Dictionary of National Biography*, Vol. XXIX (London, 1892), p. 445. Initium: Concilium celebrant humani corporis artus ......

43. PETRUS Blesensis. Epistolae. — S. n. l. et a. [Brussel,
Mr.III.F. fratres vitae communis, CA. c. 1480]. 2°.
2. Type 1a, gedeeltelijk direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., geschr. sign.; hs. aant.

CA.* 1403. HC. 3240. Cop. III. 246. B,p. 406. Proct.* 9338. Pell. 2418. Coll. Upps. 1178. VK., p. 405.

In den band, hs. 15de—16de eeuw: *„Iste liber pertinet ad librariam fratrum ordinis et monasterii sanctae birgittae in zoes prope Amersfordiam. Ex industria dilecti fratris nostri Johannis Thems* (?) *nobis procuratus et acquisitus.*" Daaronder, in zelfde hs.: *„Marienborch"*, en in jongere hand: *„Marienboem"*, en *bl. 1a*: *„Sum S. Mariae ad arborem in clivia.*"

Oude houten band, 15de of 16de eeuwsch, met bruin leer overtrokken, middenvak versierd met diagonalen en ruit van filets; koperen klampen.

44. BERNARDUS Claraevallensis, S. Epistolae. — S.
1.B.6. n. Brussel, [fratres vitae communis], 1481, tertio ydus Aprilis, in festo sancti Leonis primi papae = 11 April. 2°.

Type 1a, enkele direct.; 1—4, 6 regels open voor init.; get. roode init., rubr., rubr. str., onderstr.; geschr. sign.

CA.* 268. HC. 2871. B,p. 406. Proct.* 9333. Pell. 2105. Coll. Upps. 280. Jan. 58. Peddie I, p. 98a.

45. BERNARDUS Claraevallensis, S. Sermones de tem-
1.B.7. pore et de sanctis. — S. n. Brussel, [fratres vitae communis], 1481, almae penthecostes in profesto = 9 Juni. 2°.

Type 1a, rubr. (niet bij Haebler), eigenlijk een breed dubbel, soms ook enkel divies als rubriekteeken gebruikt en rood overgekleurd; sporen van 1 punct. in de rechtermarge, gedeeltelijk direct.; get. roode init., rubr. str., onderstr., geschr. folieering; hs. aant.

CA.* 273 (= CA. 267). HC.* 2845 (= H. 2911). B,p. 406. Proct.* 9334. Pell. 2088. GL. 556. Jan. 61. VT. 2357. Peddie I, p. 97a en 99b.

224 Bldn., als Kronenb. Dev. 48 [katernen a^8-l^8, m^6; n^8-z^8, A^8-D^8,E^{10}]. Hain geeft 223 bldn.

Op bl. 1^a in hs. van de 15de—16de eeuw: „Liber sancti Nycolai in brunwilre". Volgens een aant. in dezelfde hand, bezat het klooster ook nog: sermones Joh. Chrysostomi de patientia in Job, de poenitentia in David et de virginitate; epistola Johannis Chrysostomi ad Cyriacum episcopum et exulem et XXV sermones morales, Joh. Chrysostomi epistola ad Theodorum monachum.

46. SAMUEL, Rabbi Maroccanus. Tractatus contra
III.B.13. iudaeos [Hain: Epistola ad R. Isaac s. rationes breves ad reprobandos iudaeorum errores], ex arabico in latinum translatus per fratrem Alfonsum Bonihominis. *Praec.* nota in libellum. Alfonsus Bonihominis Hyspanus. Epistola ad fratrem Hugonem magistrum ord. fr. praed. *Acc.* Nicolaus de Lyra. Quaestio de probatione per scripturas a iudaeis receptis quod misterium Christi praedictum a lege et prophetis sit impletum. Prosper Aquitanus. Responsiones contra obiectiones vincentianas. Eiusdem. Responsiones ad excerpta de genuensi civitate missa. Augustinus. Responsiones ad Dulcitium de octo quaestionibus ab eo missis. S. Athanasius. De fide catholica libri III contra haereticos Sabellium, Fotinum et Arrium. Eusebius Caesariensis. Legenda S. Silvestri papae cum prologo interpretis. — S. n. l. et a. [Brussel, fratres vitae communis?]. 2°.

Athanasius, De fide catholica, Eusebius, Legenda S. Silvestri, en de tabula op bl. 1^b zijn gedrukt in éénzelfde type, n.l. type 1^a van de fratres vitae communis te Brussel. Het type is hier 95 m.M. hoog; direct.; get. roode init., rubr., onderstr.; hs. aant.

De overige werkjes zijn gedrukt in een ander type, maar vormen volgens de tabula op bl. 1^b

één boek met de andere. Het type waarin ze gedrukt zijn, M^{31}, 98 mM., zou zijn type 1 van den Daresdrukker te Keulen (vgl. GfT. tafel 227 en de opmerking over de P's), maar het alphabet is aangevuld, men vindt er 4 vormen van N (waarvan één als bij Veldener, Leuven, type 1), 2 vormen S (als bij Veldener), 2 Q's, 2 O's, 2 H's, 2 F's (als bij Veldener; de ingevoegde F en H komen ook voor bij de Brusselsche fratres vitae communis, type 1[a], GfT. tafel 240), 2 V's, waarvan de éene met ⱶ. Afwijkend van Veldener zijn C, E, ꝝ en P (vgl GfT. tafel 227 en 242); lange ⁹ (abreviatie voor us) komt in dezen druk een enkele maal voor, HMT. 48[1a] geeft een abreviatie voor us overeenkomend met die van den Dares. De druk heeft korte en lange ſ en f; de regels zijn ongelijk; gedrukte direct., get. roode init., rubr. en rubr. str.; talrijke verbeteringen in hs.. Proct. schrijft den druk toe aan den drukker van den Gerson (= fratres vitae communis te Keulen of Brussel), vgl. echter BrMC. III, p. 861, Concordance of Proctornumbers: 1133 transferred to Brussels, en vgl. R. Proctor, Bibliographical Essays (Lond. 1905), p. 127. De druk van den Gerson geldt voor een variant van Leuven, Veldener, zie Haebler Typenrepertorium III, pp. 70—71, en I, pp. 158—159.

CA.*, suppl. III en IV, 1503[a]. VBo. 1033. Zie ook B,p. 405. Cop. III. 5259. Proct. 1133. — B,p. 405. Cop. III. 4892. — B,p. 406. Cop. II. 716. Proct. 9325. Pell. 1412. — B,p. 406. Cop. II. 2359. Proct. 9326.

Prosper Aquitanus, Responsiones contra obiectiones vincentianas, worden ook toegeschreven aan Vincentius Lerinensis, zie *Hurter* I, p. 344; de legenda S. Silvestri staat in *Bibl. Hag. Lat.* II (Bruxellis 1900—1901) n°. 7725—7737 (zie de aant. onder 7737) niet op naam van Eusebius.

Het boek is samengebonden met **475** en **476**.

DELFT.

1, 2. Jacob Jacobszoon van der Meer, 1477—1487; eerst met Mauricius Yemantszoen van Middelborch.

47. Bible in duytsche. *Vooraf* prologus des oversetters. — II V. — Delft, Jacob Jacobssoen en Mauricius Yemantszoen van Middelborch, 1477, 10 Januari. 2°.
1.D.14.
1.D.15.
1.B.13.

Type 1, signet I, 2—5, 6, 7, 12 regels open voor init., 2 punct. in de rechtermarge; get. gekl. en vers. init., gekl. rubr., roode rubr. str., onderstr., geschr. sign. en direct., de namen der bijbelboeken in rood bijgeschreven; hs. aant.

CA.* 290. HC. 3160. B,p. 497. Proct.* 8862. Pell. 2366. Roos 45. Peddie I, p. 104b.

Van een tweede exemplaar (1.D.15) ontbreken aan V.I bldn. 145, 146, 148, 186, 187; bl. 303 is defect, opgeplakt, en aan V.II. ontbreken bldn. 34, 43, 48, 253, 339. In V.I. is na bl. 264 het boek Daniel gebonden (16 bldn.), dat hoort in V.II. na bl. 294, vgl. Roos 45. Dit exemplaar heeft 2 punct. in de rechtermarge, get. roode en zwarte init., roode rubr.str., onderstr., en de namen der bijbelboeken boven aan de folio's in zwart geschreven, in V.I. geschreven sign. Een derde exemplaar (1.B.13) heeft sporen van 2 punct. in de rechtermarge; get. gekl. of vers. init., gekl. rubr., roode rubr. str. en onderstr.; in V.I. is een enkele maal, in V.II. geregeld de naam van het bijbelboek boven aan de folio's in rood bijgeschreven. V.I. heeft 303 bldn., en na bl. 264 de invoeging van het boek Daniel, dat ook in V.II. voorkomt. Alle drie de exemplaren hebben de zoogenaamde verbetering: „ende leiden over die jordane over den coninc", vgl. CA. 290, de aant. In 1.B.13., V.II. op bl. 126b de volgende hs. aant. in blauw, waarschijnlijk van

den rubricator: „den text heeft Hy cusse my mitten cussen syns mondes." In dit exemplaar ligt nog een fragment van denzelfden druk, nl. bl. 214[a, b] van V. I. en bldn. 15[b], 63[b], 242[b] van V. II, de recto's der drie laatste folio's zijn in hs. bijgeschreven.

V. I, bl. 303b, hs. 15[de] eeuw: „Desen bibell in twee stucken hebben Claes Symonszoon ende Jan Ryck rechtsusterlingen tsamen gecoft ende betaelt in den jaere lxxxiij. Ende sullense myt neel ende kristyn haren wijven tsamen" enz.

48. [Laurentius Gallus]. Summe le roy of des conincs
1.E.23. summe ende leert hoe datmen die sonden biechten ende beteren sal. Vertaling uit het Fransch en proloog van Jan van Rode. — S. n. Delft, [Jacob Jacobszoon van der Meer en Mauricius Yemantszoon], 1478, 's daechs na sinte iorijsdach = 24 April. 4°.

Type 1, signet 1; get. gekl. init., rubr., roode rubr. str. en onderstr., geschr. direct.

CA.* 1627. HC. 9949. B,p. 497. Proct.* 8863. VB.I. 4819. Roos 173.

Jan van Rode vertaalde van de Summe le Roy de tractaten 1—4, een anoniem schrijver voltooide de vertaling, vgl. *D. C. Tinbergen, Des coninx summe* (Groningen, 1900), p. 89 vv.

De incunabel noemt den vertaler Jan van Brederoede, zie echter daarover *W. de Vreese,* in *Biographie Nationale de Belgique,* Tome XIX (Bruxelles, 1907), p. 570 ss.

49. Tractaet vanden leven ons heeren Jhesu
1.E.24. Christi vten latine. *Vooraf* proloog van den vertaler. — S. n. Delft, [Jacob Jacobszoon van der Meer en Mauricius Yemantszoen], 1479, den lesten dach in iulio = 30 Juli. 4°.

Type 1, voor init. 2, 4 regels open; enkele get. roode rubr. str.

CA.* 1121. HC. 10046. B,p. 497.

Bl. 175 ontbreekt.

Initium: proloog: Dicke ende langhe heb ic in minen sin ghehadt te maken in duutschen talen vten latine een tractaet ......; tekst: Also als sinte pouwels die apostel scrivet in synre eerster epistel ......

50. Souter, die duytsche. *Vooraf* vandenlove der
I.F.13. salmen. — S. n. Delft, [Jacob Jacobszoon van der Meer], 1480, 12 Febr. 8°.

Type 1, gemengd met eenige hoofdletters van 1*, (zie A. O.), signet II; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

CA*. 549. HC. 13521. B,p. 497. Proct.* 8864. VB.I. 4820. Coll. Upps 1268.

„Vandenlove der psalmen" is niet uit „de spiritu et anima" van [pseudo] Augustinus zooals de incunabel vermeldt, maar gaat terug, na een omwerking, op een prologus van Basilius die op naam van Augustinus staat. Die prologus in *Migne PL.* XXXVI 63—66; vgl. hierover *Kruitwagen Haarlem*, hs. 104, 1, 2.

51. Epistelen ende evangelien metten sermoenen
1.E.25. vanden gheheelen iare ende oec mede die prophecien. — S. n. Delft, [Jacob Jacobszoon van der Meer], 1481. 4°.

Type 1*; get. vers. of gekl. init., gekl. rubr., roode rubr.str.; hs. aant.

CA.* 691. HC. 6651. B,p. 497. Proct. 8867. Pell. 4600. Peddie II, p. 238a.

Bl. 3 en bl. 6 ontbreken, bl. 4 en bl. 5 dubbel.

52. [Jacobus de Voragine]. Passionael, somerstuc. —
1.B.14. S. n. Delft, [Jacob Jacobszoon van der Meer], 1482, Sinte Laurensavont = 9 Augustus. 2°.

Type 1*, enkele direct., signet II; get. roode rubr., gekl. init., roode onderstr. en rubr. str.

CA.* 1759. Cop. III. 6512. B,p. 497.

53. Boutillier, Jehan. Somme rurael (middelneder-
1.B.15. landsch). — S. n. Delft, [Jacobszoon van der Meer], 1483, 19 Aug. 2°.

Type 1*, 2, init. a, signet II, 1 gekl. houtsnede (Conw., p. 326); get. gekl. init., rubr., onderstr., gedeeltelijk roode rubr. str., geschr. zwarte folieering; hs. aant.

CA.*, Suppl. II. 361. HC. 3692. B,p. 497. Proct. 8871. Pell. 2796. Peddie I, p. 125b.

Bl. 1a, hs. 17de eeuw: „Tralhs".

54. Cronike of die hystorie van hollant van
1.E.29. zeelant ende vrieslant ende vanden sticht van utrecht. — S. n. l. et a. [Delft, Jacob Jacobszoon van der Meer, CA. c. 1480—1484]. 4°.

Type 1*, 2, sporen van 4 punct.; get. gekl. init. en rubr., roode onderstr. en rubr. str.

CA.* 506. Cop. II. 1593. B,p. 497. Peddie II, p. 172b. Zie de aant. bij **105**.

55. Ghetiden. — S. n. Delft, [Jacob Jacobszoen van der
1.E.26. Meer], 1484, 19 Juli. 4°.

Type 1*, signet II, maar 40—47 mM., sporen van 2 punct. in de linkermarge; get. gekl. rubr.; gekl. en vers. init., roode onderstr., rubr. str.; hs. aant.

HC.* 7770. Bohatta 1392 (die 192 bldn., katern y8, geeft). Peddie II, p. 289b. De incunabel wijkt af van CA. 833 door het ontbreken der getijden van het H. Sacrament, die uit de editie Delft, v. d. Meer,

1480, 8 April, soms in deze uitgave werden overgenomen, vgl. Kronenb. Dev. 125, na IV.

Bl. 153ᵇ en 154ᵃ in hs.: „Jan Josten Lotz (?) negelantyrsgraft in de hofÿsergang 1672."

Beschrijving: 190 bldn., katernen 6—6, A^4, a^8—x^8, y^6; 21 regels. (CA. moest 238 bldn. geven, op bl. 157ª beginnen de heilige-geest-getijden en niet op bl. 155ª; etc.) —

I. 12 Bldn., katernen 1^6, 1^6. Bevat: tafel der teekenen van den dierenriem en kalender.

Bl. 1ᵃ, wit || ; *bl. 1ᵇ*: tafel teekenen dierenriem || ; *bl. 2ᵃ, sign. ij:* Januarius heeft xxxı daghen || Die maen xxx. || iij A Ons heren beſnidenis a || ; *bl. 7ᵃ, sign. i:* iiij A Hilarius paeus f || b Theodoſia ioncurou g || xij c Fredericus martelaer h || . *De kalender eindigt op bl. 11ᵃ, regel 12:* xiij A Silueſter paeus k || ; *regel 13:* Hier na beghīt hoe datmē den paeſdach || vinden ſal. ende dat in deſer manieren. || Dat eerſte is tgulden ghetal Dat ander || ; *bl. 12ᵃ, regel 21:* ij xxi f vij i xxxi maer || ; *bl. 12ᵇ*, wit.

II. 4 Bldn., katern A^4. Bevat: korte heiligekruis-getijden. *Bl. 1ᵃ, sign. A i, regel 1:* Die paeus iohannes die. xxijſte heeft || ghegheuen allen kerſten mēſchen. die de || ſe ghetiden deuotelike leſen inder eeren || ; *regel 12:* [ ] Eer du ſul || te op doē mijn || lippen eñ mijn || ; *bl. 4ᵇ, regel 20:* leuen eñ bliſcap ewelike Die leues ende || regneers god ewelic ſond⁹ eynde Amen || .

III. 174 Bldn., katernen a^8—x^8, y^6. Bevat: getijden van onze lieve vrouw, van de eeuwige wijsheid, lange vigelie van 9 lessen, zevenpsalm en litanie, heiligegeest-getijden, lange heiligekruis-getijden, honderd artikelen van de wapenen ons heeren met aflaat, 5 gebeden. *Bl. 1* (wit) ontbreekt || ; *bl. 2ᵃ, sign. ai, regel 1:* Hier beghinnen die ghetiden van onſer || lieuer vzouwen || [ ] Ere du Metten. ſulte op doen mijn || lippen: . . . . . || ; *bl. 9ᵃ, sign. b i:* [ ] Ebt tot gode al aertrike

volherte= || like ..... || ; *bl. 30*^{a}*, regel 4* ...... Ende der glozio= || ſer maghet maria ſijnre lieuer moeder || eeweliken: Amen. || ; *bl. 30*^{b}, wit || ; *bl. 31*^{a}: Hier beghinnē die getijdē vand' ewiger || wijſheit: [ ] Ine ſiele heeft di be || gheert... || ; *bl. 47*^{a}*, regel 20*: Alle ghelouighe ſielen moeten ruſten in || vzeden Amen || ; *bl. 47*^{b}*,* wit || ; *bl. 48*^{a}: Hier beghint die langhe vighelie vā || neghen leſſen Inuitatoziū || [ ] I hebbē ōme beuan || ghen .... || ; *bl. 76*^{a}*, sign. kiiij, regel 21*: .. Si moetē ruſtē in vzedē amē. || ; *bl. 76*^{b}, wit || ; *bl. 77*^{a}: Hier beghint die ſeuenſalm. Pſalmus || [ ] Eere in dijnre verbol= || ghentheit... || ; *bl. 91*^{b}*, regel 7* ... ende regneert van ee= || wicheit in eewicheit Amen || ; *bl. 92*^{a} en *bl. 92*^{b}, wit || ; *bl. 93*^{a}: Hier beghint des heyligē geeſt getide || [ ] Ere du ſulte op doē || mijne ..... || ; *bl. 113*^{a}*, sign. p i, regel 20* ...... Alle ghelo || uighe ſielen moeten ruſten in vredē amē || ; *bl. 113*^{b}, wit || ; *bl. 114*^{a}*, sign. pij*: Hier beghint des heilighen cruus lāghe || [ ] Eer iheſu ghetide || ; *bl. 137*^{b}*, regel 14*: ...... marien ſi ghebe= || nedijt nu ende inder ewicheit Amen || ; *bl. 138*$^{a, b}$, wit || ; *bl. 139*^{a}*, sign. ſiij*: Hier beghinnē die hondert articulen of || ghedenckeniſſen vanden waerden lijdē || ons liefs heren iheſu criſti Dat eerſte || artikel des ſonnendaghes || ; *bl. 158*^{a}*, regel 17* ...... Die vader die ſoen ende die heyli= || ghe gheeſt Amen || Hier beghint van die wapē ons heeren || ; *bl. 158*^{b}, wit || ; *bl. 159*^{a}: [ ] Here ihū criſte. ic aenbede di || ; *bl. 160*^{b}: Deſe bedighe ſalmen ſpzeken alſmē dat || ſacrament heeft ontfanghen of alſmen || miſſe ghehoert heeft || [ ] Ya ic bidde v nu o goed'tierē || ; *bl. 173*^{b}*, regel 20*: ſacramētelic ontfaet tot uwer eerē ende || tot ſalicheit mijnre ſielen Amen || ; *bl. 174*^{a}: Lof ſi den here inden hoghen || die ons heeft v'loſt wt ōſen dogen || eñ gheholpen tot enen eynde || vā deſē boecke des ic hē lof ſeynde || A : M : E : N || ; *regel 6*: Dit

teghenwoerdige boec is voleynt || inder p2interie te Delff in Hollant Int || iaer ons heeren duſent vierhondert ende || vierentachtich. den neghentienſtē dach || in Julio. ||; signet ||.

56. [Gerardus de Vliederhoven]. Die vier uterste. —
1.E.28. S. n. Delft, [Jacob Jacobszoon van der Meer], 1486, 25 Maart. 4°.

Type 1*, 2; init. D (niet in Haebler bij dezen drukker) c. 48–48 mM., HMT. pl. 85 bij Eckert v. Hombergh; 5 gekl. houtsneden, (Conw., p. 326), signet = wapen van Delft; get. gekl. init., rubr., onderstr., roode rubr.str.

CA.* 1319. Cop. II. 1802. B,p. 497.

57. Epistelen ende evangelien metten sermoenen
1.E.27. vanden gheheelen iaer ende oec mede die prophecien. — S. n. Delft, [Jacob Jacobszoon van der Meer], 1486, St. Andriesavont = 29 Nov. 4°.

Type 1*, talrijke gekl. houtsneden (Conw., p. 326); get. vers. init., gekl. rubr., roode rubr.str., get. gekl. randversiering op bl. 1[b] met toepasselijken tekst in rood en blauw hs. boven en onder de houtsnede.

CA.* 696. HC. 6653. B,p. 497. Pell. 4601. Peddie II, p. 238[a].

58. [Jacobus de Voragine]. Passionael, winterstuck.
1.B.16. *Vooraf* proloog van den vertaler. — S. n. Delft, [Jacob Jacobszoon van der Meer], 1487, 1 Maart. 2°.

Type 1*, 2, 3, init. (niet in Haebler bij van der Meer, vgl. Snellaert), c. 47—47 mM., gewerkte letter met zwarte contouren op gewerkten grond; enkele direct., talrijke houtsneden (Conw., p. 326), signet II (rechts: 3 zwarte hartjes en niet 2 zooals Haebler geeft); get. gekl. init., get. roode rubr., rubr. str., onderstr.

CA.* 1763. Cop. III. 6516. B,p. 471.

Ex libris: vogel die jong spijst met slang. Randschrift: Virtus Pietas Homini tutissima.

3. Christiaen Snellaert. 1488—1497.

59. STERFBOEC of die conste van sterven. — S. n.
1.E.33. Delft, [Christiaen Snellaert], 1488. 4°.

Type 1, 3, init. a, b, signet III, talrijke houtsneden (Conw., p. 274), sporen van 1 punct. boven rechts aan de folio's; get. roode init., rubr., rubr. str., geschr. direct.

CA.* 1619. HC. 1841. B,p. 593. Proct. 8883.

Bl. 14 en bl. 41 ontbreken. Zie de aant. bij **233.**

60. DIONYSIUS de Leuwis carthusianus alias Rikel.
1.E.30. De particulari iudicio Dei. — S. n. Delft, [Christiaen Snellaert], 1491. 4°.

Type 3, 4, rubr. *α*, init. e, één houtsnede (Conw., p. 327), sporen van één punct. rechts boven aan de bldn.; get. roode rubr., rubr.str., onderstr., gekl. init.; hs. aant.

CA.* 580 cf. HC. 6244. B,p. 593. Proct. 8888. Pell. 4304. VBo. 381. Peddie II, p. 220a.

Bl. 1a, hs. 15de—16de eeuw: „Sum conventus Brigittanorum coloniensium."

61. [WIMPHELING, Jacobus]. Oratio querulosa contra
1.E.32. invasores sacerdotum, flaminum, vatum, sacerdotum, gymnosophistarum, philosophorum, druidum, in thestipremos conquestio. — S. n. et a. Delft, [Christiaen Snellaert, na 1493]. 4°.

Type 2, 3, 6, 9; in de rechtermarge 2 punct., één geschr. init.; op bl. 1b., 6 regels open voor init.

CA.* 1332. Cop. III. 6580. B,p. 593. Proct. 8902. VT. 2370.

Zie de aant. bij **550.**

62. [ROLEVINCK, Wernerus]. Formula vivendi canoni-
1.E.31. corum s. vicariorum saecularium aut etiam aliorum devotorum presbyterorum. — S. n. Delft, [Christiaen Snellaert], 1496, April. 4°.

Type 2, 8, rubr. ε, voor init. 2–4 regels open, get. roode rubr.str.; hs. aant.

CA.* 755. HC. 7256. B,p. 593. VT. 2368. Peddie II, p. 266a.

De toeschrijving aan Rolevinck volgens *H. Wolffgram, Neue Forschungen zu Werner Rolevinck's Leben u. Werken,* in *Zeitschrift für vaterl. (westfälische) Geschichte u. Altertumskunde.* Band 48 (Münster, 1890), p. 107.

63. [HORAE beatae Mariae virginis]. — S. n. l. et a.
IV.B.11. [Delft, Christiaen Snellaert? of Henricus Eckert de
(Port.) Homborch? of Leiden, Hugo Janszoon?]. 8°.

Type = type 9 van Snellaert, init. e, ook 2 regels open voor init.

Fragment van één onversneden bl., bevattende 16 pagina's van 17 regels voor een octavouitgave; één pagina draagt de signatuur H. Voor het type, gelijk aan type 9 van Snellaert, dat Eckert ook nà zijn verhuizing in 1500 naar Antwerpen gebruikte, vgl. *W. Nijhoff, Art typographique,* Livr. III (La Haye, 1902), pl. Anvers, Eckert I, 2.

4. Henricus Eckert de Homborch. 1498—1500.

64. [DONATUS, Aelius. De octo partibus orationis]. —
Mr. 1.J.9. S. n. l. et a. [Delft, Henricus Eckert de Homborch?]. 4°.
3. Type 2, rubr. α; get. roode init., waarvoor telkens 2 regels opengelaten.

BRH. 602. CA.* 651? B,p. 395. Cop. II. 2086.

Fragment op perkament van een half bl., 30 regels.

CA. en BRH. schrijven dit fragment toe aan Eckert van Homborch, CA. Delft, BRH. Ant-

werpen; zijn type 2 meet volgens Haebler en de reproductie HMT. 98 mM., terwijl dit type 111 mM. is.

De M = M 72 of M 75 afgesleten; misschien is het hoogteverschil te verklaren uit het perkament, mogelijk is dit type, het moeilijk te determineeren Lettersnidertype, van een anderen drukker, misschien van de Collacie-broeders of den Blaffertdrukker te Gouda.

Tekst = Schwenke **25** . 1 . – **27** . 29.

Recto, regel 1: [ ] Nteriectio q̓d ē ꝑs or̄onis ℭ (afgesneden) || ; *regel 30:* ma² p̄ito īpfcō amabat² p̄ito pfc ...... (afgesneden) || ; *verso, regel 1:* .... lʳ fuerat futuro amabit² Impatō || ; *regel 30:* ...... r amareris lʳ amarė amare² ꝛ plʳr cū || .

DEVENTER.

1. 3. Richard Paffroet. 1477—1500.

65. BERCHORIUS s. BERTHORIUS, Petrus. Moralisationes
1.B.17. bibliae s. reductorium morale figurarum bibliae. [Hain: Liber biblae moralis s. moralisationes bibliae]. *Praec.* prologus editoris. — Deventer, Richardus Paffroet de Colonia, 1477. 2°.

Type 1, zwart en rood, rubr. (niet in Haebler bij type 1); get. gekl. init., rubr., rubr.str., roode onderstr., naam der bijbelboeken in rood geschreven boven aan de folio's; hs. aant.

CA*. 286. HC. 2796. B,p. 517. Pell. 2058. GL. 960. Peddie I, p. 95ª.

Bl. 45 ontbreekt.

Bl. 46ª, hs. 16ᵈᵉ (?) eeuw: „Sum ecclesiae S. Pauli."

Een tweede exemplaar heeft get. roode rubr. str., onderstr., en hs. aant. Bl. 166 ontbreekt, in oud hs. vervangen.

Bl. 2ª, hs. 16ᵈᵉ—17ᵈᵉ eeuw: „Conventus Bilefeldiensis."

66. Mr. II.D. 2. CYPRIANUS, Thascius Caecilius, S. Epistolae. *Praec.* Hieronymus. Ex libro de viris illustribus de beato Cypriano. *Acc.* Augustinus. Sermo de sancto Cypriano martyre. Cyprianus. Orationes. Passio sancti Cypriani. Cyprianus. Libri contra iudaeos. — S. n. l. et a. [Deventer, Richard Paffroet, CA. c. 1477]. 2°.

Type 1; get. gekl. en vers. init., rubr., roode rubr. str.; hs. aant.

CA.* 520. HC. 5894. B,p. 518. Proct.* 8954. Pell. 4074. Coll. VL. 46. GL. 977. Kronenb. Dev. 97. VT. 2410. Peddie II, p. 204b.

De toeschrijving aan Paffroet volgens de aant. Kronenb. Dev., p. 140, bij Paffraet; hier het lange teeken voor us gebruikt.

Bl. 2a, hs. 17de eeuw: „servio canonicis ad fontem salientem monasterii westphaliae".

Het initium van de passio, die niet voorkomt in *Bibl. Hag. Lat.* I: Temporibus Valeriani et Galieni erat in Africana provincia beatus Cyprianus....

67. I.B.27. [CONRADUS de Brundelsheim]. Sermones Socci de sanctis per circulum anni. *Praec.* [prologus] in auctorem. — S. n. et a. Deventer, [Richard Paffroet, CA. c. 1477]. 2°.

Type 1, rubr. (Haebler vermeldt geen rubr. bij dit type); get. gekl. init., roode onderstr., rubr. str., geschr. sign. en direct.; hs. aant.

CA.* 1539. Cop. III. 5546. B,p. 518. Proct. 8958. VB.I. 4858. VT. 2423.

In dezen druk het groote en een enkele maal het kleine teeken voor us, vgl. Kronenb. Dev., p. 140, bij Paffraet.

Zie de aant. bij **72.**

68. 1.B.26. [JOHANNES de Sancto Geminiano] s. Helwicus Teutonicus. Liber de exemplis et similitudinibus rerum. — S. n. l. et a. [Deventer, Richard Paffroet, CA. c. 1477]. 2°.

Type 1, rubr. (niet in Haebler bij type 1); get. roode init. en rubr.

CA.* 1040. Cop. II. 2649. B,p. 518. Proct. 8955. Roos 87.

Toeschrijving aan Paffroet volgens Kronenb. Dev., p. 140, aant.; het teeken voor que is hier verbonden, het teeken voor us soms lang, overwegend kort.

Bl. 1ᵃ, hs. 15de eeuw: „Liber fratrum domus sancti Martini ...... quem frater Engelbertus de monasterio tempore .... suae in Calkar licenter procuratus predictis fratribus suis defunctus dereliquit".

69. INFORMATIO de arte praedicandi. In thematibus
1.B.18. de tempore et de sanctis deducta. — S. l. et n. [Deventer, Richard Paffroet], [14]79, 24 Maart. 2°.

Type 2*; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

CA.* 1013. Cop. II. 3265. B,p. 517.

Bl. 2 ontbreekt.

Initium: Quatuor sunt genera praedicationis. Primum genus est ......

70. BERNOLDUS. Distinctiones de tempore et de sanctis
1.B.23. quarum declarationes ex compendio theologicae veritatis lucidissime capiuntur. *Praec.* prologus impressoris. — S. n. l. et a. [Deventer, Richard Paffroet, tusschen 1479—85]. 2°.

Type 2*; get. gekl. rubr. en init.

CA.* 285. HC*. 436. B,p. 518. Proct. 8961. Pell. 2204. Coll.L. 8. Coll. Upps. 292. Peddie I, p. 101ᵃ.

Samengebonden met **71**. Dat Paffroet deze twee boeken tegelijk heeft gedrukt, blijkt misschien uit het voorwoord op bl. 1ᵃ van den Bernoldus: „non arbitrarer sufficere nisi hunc sequentem tractatulum fratris Bernoldi adiungerem". Vgl. voor de „distinctiones" ook *B. Kruitwagen* in zijn recensie: *Des écrits authentiques de S. Thomas d'Aquin, par P. Mandonnet, Het Boek*, Eerste Jaargang 1912, p. 130.

71. [HUGO ord. praed. prior domus Argentinensis].
1.B.23. Compendium theologicae veritatis. — S. n. l. et a. [Deventer, Richard Paffroet, CA. c. 1480]. 2°.

Type 2*, get. gekl. init., rubr., rubr. str., de namen der boeken boven aan de bladen in rood bijgeschreven.

CA*. 473. HC*. 436. B,p. 518. Proct. 8960. Pell. 276. Coll.L. 28. Coll. Upps. 39. Peddie I, p. 14^b.

Samengebonden met **70**.

De toeschrijving aan Hugo ord. praed. volgens *Hurter* II, p. 383. Behalve aan Albertus Magnus is dit compendium toegeschreven aan S. Thomas, Bonaventura, Aureolus, Innocentius V, Aegidius Romanus, Thomas Sutton e. a.

72. [CONRADUS de Brundelsheim]. Sermones Socci de
1.B.19. tempore in evangelia atque epistolas per circulum anni. *Praec.* [prologus] in auctorem. — V.II. — V. I: Sermones hiemales. V. II: Sermones de tempore aestivali. — Deventer, Richardus Paffrod, 1480. 2°.

Type 2*, get. gekl. init., rubr., rubr.str., roode onderstr., nummers van de sermones in rood bijgeschreven, geschr. direct.

CA*. 1540. HC. 14825. B,p. 517. Proct.* 8947. VB.I. 4859. GL. 961. Kronenb. Dev. 91. VBo. 357. VT. 2373.

Bl. 75 ontbreekt.

V I., bl. 2^a, hs. 19de eeuw: „Bibliotheca J. Niesert pastor in Velen, 1815". Op het schutblad: „vend. 49 livres chez M. le Duc de la Vallière en 1784".

Van een tweede exemplaar ontbreken bl. 74 en bl. 342 uit V.I., bl. 14 uit V.II. Dit exemplaar heeft niet de nummers der sermones in rood bijgeschreven; hs. aant. In V. II. is tegen de binnenzijde van den band geplakt een afbeelding van den dood, waarom toepasselijke bijschriften. Erboven: „*Liber monasterii sancti Jacobi leodiensis*"; *bl. 1^a: „Anno domini 1483 fuit legatus iste liber quem emerat frater iohannes*

de bladele diestensis In quo anno dominus arnoldus de beringhen abbas sancti trudonis defunctus est et dominus arnoldus van der bergt diestensis abbas monasterii sancti Jacobi .... p. .... volumen". V.I. bl. 2ª, hs. 15de—16de eeuw: „Liber fratrum ordinis sanctae crucis Conventus Traiectensis Dioces. Leodiensis"; bl. 341ᵇ: „Johannes nomen eius" en in jonger hs.: *„M. ijan frolijck".*

Over den naam Sermones Socci (misschien: Sermones in sociis), vgl. *Fr. Schillmann, Wolfgang Trefler und die Bibliothek des Jacobsklosters zu Mainz;* in: *Beiheft zum Zentralblatt für Bibliothekswesen,* XLIII (a° 1913), p. 216.

73. 1.B.24. Sabunde, Raymundus de. Theologia naturalis s. liber creaturarum. — S. a. Deventer, Rychardus Paffroedt, [CA. c. 1480]. 2°.

Type 2*, direct.; get. gekl. rubr., init., rubr. str.; hs. aant.

CA.* 1490. HC.* 14067. B,p. 518. Proct.* 8968. GL. 981. Kronenb. Dev. 230. VBo. 1001. Roos 160. VT. 2422.

74. 1.B.20. Speculum exemplorum ex diversis libris in unum laboriose collectum. — Deventer, Richardus Paefroed, 1481, in crastino b. apost. Philippi et Jacobi = 2 Mei. 2°.

Type 2* get. gekl. init. en rubr., roode rubr.str., onderstr., soms titels der exempelen bijgeschreven; hs. aant.

CA.* 1568. HC. 14915. B,p. 517. Proct. 8948. Pell. 1615. Coll. Upps. 211. Kronenb. Dev. 245. VT. 2374.

De katernen zijn: A^8-D^8, E^{10}, a^8-z^8, aa^8-$tt.^8$, tt^8, $tt:^8$, $tt.:^8$, $tt \cdot:\cdot^6$, $tt \cdot:\cdot\cdot^8$, vv^8-zz^8, aaa^8-eee^8, fff^6, ggg^{10}.

Bl. 168—bl. 173 en bl. 378 ontbreken.

Op strookje papier, hs. 15de—16de eeuw: „Liber fratrum ordinis praemonstratensis. In werum alias In florido orto"; bl. 1ª, hs. 16de eeuw: „Hic liber est capituli cathedralis ecclesiae Gruningensis repertus

inter ....? defuncti abbatis Cornelij Hermannj Quod attestor ego f. Arnoldus Nijlen Vicarius generalis et pastor propria manu".

15de—16de Eeuwsche band, hout met bruin leer overtrokken, koperen klampen. Het middenvak van het voorplat, c. 75—155 mM., is versierd met ruiten van filets en kleine ruitvormige bloemstempeltjes, in het midden een rond bloemstempeltje; om het middenvak een rand met filets c. 25 mM. breed, waarin ruitvormige en ronde, kleinere en grootere, bloem-, ster- en vogelstempeltjes; in de vier hoeken ronde stempels met vogel. Het achterplat heeft geen stempelversiering. Rug met zes ribben. Klavieren.

Een tweede exemplaar, waarvan bl. 378 (wit) ontbreekt heeft *in den band een ex libris: Ex Bibliotheca Hultmanniana divendita Sylvae Ducis, apud H. Palier et Filium.*

Als verzamelaar van het „speculum exemplorum" geldt niet langer Aegidius Aurifaber, vgl. daarover *B. Kruitwagen, Het Speculum Exemplorum*, in: *Bijdr. voor de Gesch. van het Bisdom Haarlem*, Deel XXIX (Leiden 1905), p. 329—453. Zie ook dezelfden schrijver in *Ts. voor Boek en Bibliotheekwezen* II (Antw.-'s Grav. 1904), p. 277 vv., over de sign. tt. tt: enz.; in dit exemplaar van het speculum heeft de rubricator eveneens op bl. 377a „Finit distinctio octava" doorgekrast.

75. Langhen, Rodolphus de. Historia de urbis Hierosolymae excidio templique eius profanatione. — S. n.
1.E.45. et a. Deventer, [Richard Paffroet, c. 1481]. 4°.

Type 1; get. roode init., rubr., rubr. str., onderstr. CA*. 1087 (maar bl. 56b: phanatione). HC. 9895. B,p. 359. Proct.* 8971.

De toeschrijving aan Paffroet volgens Kronenb. Dev. 181, de aant. (aldaar gedateerd: vóór 1483); in dezen druk nog het lange teeken voor us.

76. GUILLERMUS s. Guilerinus Parisiensis. Postilla
1.B.25. epistolarum et evangeliorum de tempore et de sanctis et pro defunctis. — S. n. et a. Deventer, [Richard Paffroet, 1481]. 2°.

Type 1; get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

CA.* 899. Cop. II. 2863. B,p. 518. Peddie II, p. 307ᵃ.

Het jaartal van den druk volgens de „postilla in evangelium de decem virginibus" (bl. 154ᵃ: quod tempus propter longitudinem vocatur mora etc.). Deze druk heeft het korte teeken voor us, het teeken voor que is verbonden, (vgl. Kronenb. Dev., p. 140, de aant. bij Paffraet); er valt dus niet uit te maken of Breda of Paffroet de drukker was. Het jaartal op bl. 154ᵃ wijst echter op den laatsten.

Bl. 1ᵃ, hs. 15ᵈᵉ—16ᵈᵉ eeuw: „Istum librum contulit conventui hasselensi frater gerardus tielmanni filius nativus eiusdem sacraeque theologiae humilis professor"; bl. 1ᵃ, hs.: „conventus Heremitarum Divi Augustini in Hasselt, anno 1601".

77. [JACOBUS de Voragine]. Sermones de tempore et
1.B.21. de sanctis. — V.II. — Deventer, Richardus Paffroed, 1483, pridie nonas Marcy = 6 Maart. 2°.

Type 1, het korte teeken voor us; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

CA.* 1770. Cop. III. 6546. B,p. 518. Proct. 8949. Kronenb. Dev. 161. VT. 2375.

Bl. 1 ontbreekt; de twee deelen zijn samengebonden.

Bl. 2ᵃ, hs. 17ᵈᵉ eeuw: „Bibliothecae Fratrum Minorum . . . . . . Trudonopolis".

78. ELEGANTIARUM viginti praecepta. — S. n. l. et a.
I.E.38. [Deventer, Richard Paffroet, CA. c. 1480—83]. 4°.

Type 2*; get. roode rubr., init., onderstr., enkele roode rubr. str.

CA.* 661. Cop. II. 2149. B,p. 518. Peddie II, p. 235ᵇ.

Op den rug van den band een verkeerde titel: Esopus grec. lat. vers.

Zie de aant. bij **83**.

79. Johannes de Turrecremata. Flos theologiae.
1.B.22. Eiusdem. Quaestiones evangeliorum tam de tempore quam de sanctis; ambo cum tabulis. *Praec.* Prologus. *In fine* versus IV impressoris. — Deventer, Richard [Paffroet], 1484, 20 November. 2°.

Type 2*, gedeeltelijk direct.; get. gekl. init., rubr., rubr.str., roode onderstr.; hs. aant.

CA.* 1694. HC. 15717. B,p. 518. Proct. 8951. Kronenb. Dev. 265.

Bl. 1ª, hs. 15de—16de eeuw: „Liber monasterii beatae Mariae virginis in Anynghen prope Franyker in Frisia ordinis canonicorum regularium".

80. [Dubois, Pierre]. Disputatio inter clericum et militem
1.E.34. super potestate praelatis ecclesiae atque principibus terrarum s. dialogus inter clericum et laycum super dignitate papali et regia. De nativitate et moribus antichristi s. compendium de vita antichristi. — S. n. et l. [Deventer, Richard Paffroet], 1491, 31 Januari. 4°.

Type 3, 5, 6, rubr. ꝍ; get. roode init., rubr.str., onderstr.

CA*. 573. HC.* 6119. B,p. 519. Proct.* 8993. VB. I. 4838.

Vgl. over Pierre Dubois als schrijver van dezen dialogus, *Dictionary of national Biography*, Vol. XLI (London 1895), p. 361 i.v. Ockam, en *S. Riezler, Die literarischen Widersacher der Päpste zur Zeit Ludwig des Baiers* (Leipzig 1874), p. 145. Zie ook *Potthast* I, p. 379ª. CA. 879 geeft Guilelmus de Gouda als schrijver van dezen dialogus, vgl. daarover *B. Kruitwagen* in *Nieuw Nederl. Biographisch Woordenboek* III (Leiden 1914), p. 482—483 i.v. Gouda.

81. [Dionysius de Leuwis carth. alias Rikel].
1.E.35. Exhortationes novitiorum. Eiusdem. Colloquium Jesu cum puero. [Jacobus de Gruytrode]. Dia-

logus Jesu et senis. [Dionysius de Leuwis]. De iudicio mortis et variis casibus eius (metrice). — S. n. Deventer, in platea episcopi, [Richard Paffroet], 1491. 4°.

Type 3*, 5, 6, rubr. α, enkele direct., signet I; get. roode init., rubr.str.; hs. aant.

CA.* 719. HC. 6777.* B,p. 519. Proct. 8998 (type 3). Pell. 4668. VB.I. 4837. GL. 967. VT. 2381. Peddie II, p. 244b.

De toeschrijving van de „exhortationes" en „de iudicio mortis et variis casibus eius" aan Dionysius Carthusianus volgens *Doctoris ecstatici D. Dion. Cart. opera omnia* Tom. I (Monstrolii, 1896), Elenchus n°. 141, en n°. 185. Ook de „dialogus Jesu et senis" komt daar onder de werken van Dionysius Carth. voor als n°. 109 van den elenchus, vgl. echter *Hurter* II, p. 980 i. v. Jacobus de Gruytrode.

82. Boexken. Een suverlick boexken, van onser
1.F.14. liever vrouwen croen. Ende horen salter. Ende horen roosencrans. Ende oeck van horen mantel. — Deventer, Rykert Paffroedt, 1492. 8°.

Type 3*, 6, rubr. α, init. a, enkele direct.; één telkens herhaalde houtsnede (Conw., p. 301) en een niet bij Conw. vermelde houtsnede van een rozenkrans; sporen van 2 punct., op bl. 35a 5 regels open voor een init.; get. roode init., rubr., rubr.str., roode onderstr.; hs. aant.

CA.* 330. HC. 5751. B,p. 519. Proct. 9012. Peddie II, p. 198a.

I. 32 Bldn., 18—19 regels, katernen [A8], B8—D8.

Bl. 1a: Een ſuuerlick boexken van onſer || lieuer vꝛouwē croen. Eñ hoꝛē ſal= || ter. Eñ hoꝛen rooſen crans. Ende || oeck van hoꝛen mantel. Welcke || boecxkens ſeer deuoet ende ſuet || ſyn te leſen ||. *Daaronder:* gekleurde houtsnede ||; *bl. 1b:* Hier

beghint een ſond'linge eñ be || quaem grueteniſſe tot allē den ge || benedidē leden d' gloꝛioſer co-nin= || ginnē vā hemelrijck d' reynre ma= || get mariē eñ is gehietē onſ lieuer || vꝛouwē croen. Die welcke een ye || gelic deuoet mēſche hoer dickwijl || offeren ſal merckelick des ſaterda || ges eñ in hoꝛē ſōd'līgē āderē hoech || tijdē eñ feeſtē. Eñ beginnē eerſt in || vā hoꝛē gebenedidē hoefde eñ ſoe || voert als hier na geſchꝛeuē ſtaet. mit alſo veel Aue maria die welc= || ke mē al knyēde leſē ſal voer hoer || belde heimelic of voer hoer alt. eñ || als de gene tugē diet ond'ſocht eñ || gehoert hebbē ſo en machmē hoer geen dienſt offerē die hoer alſo be || quaem is eñ innicheyt wtſpꝛuyt. || ; *bl.* 2[a]: [ ] Heweerdige mi di te lo= || uē. O...... || ; *bl.* 9[a], *sign. B:* uet di eyſchēde geſocht. dijn aen= || ſicht...... || ; *bl.* 31[b], *regel 2:*...... Ende || voer dit lof ſo ghıf mi weder di ſel || uen te lone. || ◖ Hier eendet onſer lieuer vꝛou= || wen croen. || Geloeft eñ gebenedijt ſi die al || mechticheit des vaders Die wijſ || heit des ſoens Eñ die goeder-tierē || heit des heiligen geyſtes. Eñ die || gloꝛioſe gebenedide maget eñ mo || der maria. eñ alle hemel-ſche heer= || ſchappie. AMEN || ; *bl.* 32[a] *en* 32[b]: *dezelfde gekleurde houtsnede.*

II. 88 Bldn., 18 regels, katernen. [a⁸], b⁸—l⁸. *Bl.* 1[a]: Onſer lieuer vꝛou || vven ſalter. || ; *daaronder:* gekleurde houtsnede || ; *bl.* 1[b]: gekleurde houtsnede || ; *bl.* 2[a]: ◖ Hier beghint onſer lieuer vꝛou= || wen ſalter der ſaliger maget ma= || riē ende der weer-diger moed' ons || lieuē heren iheſu criſti. die daer is || een coninghinne der hemelē. een vꝛouwe der engelē. een gloꝛie al= || re heiligē. ende een minlike voer= || ſpꝛecſter alle hoꝛe dieneren. En= || deſen ſolter heeft gemaect die || walludēde ſnaer der godliker mī || nen die honichuloyēde leerer ſent || bernaert. En hi is ſeer goet gele= || ſen mit deuocien. wantmen

daer || groete ſueticheit in v̇neemt. Oec || ſoe helpet hi ſonderlinge ſeer den || ſielen inden vegheuyer. wanneer || ſi daer doer ghaleſen wozt. Ende || ſoe wie op elcken pſalm leeſt dye || ; *bl. 2b:* enghelſche groet Aue maria. die daer ghedicht is ind' heymelicker || raetſcamer der heyligher dzíeuol (sic) || cheit. Die heeft van iohānes den || pauwes. xxiiij. iaer. CC. ende. xl. daghen aflaets. Hier af ſyn ſeker || bullē gheſien in vzāckrijck in een || reguliers cloeſter. ❡ Dit veers || leeſt op elcken pſalm. || Glozie ſi v altoes O coninghīne || der hemelen. ende in ewigher tijt || en wilt ons niet vergheten. || ; *bl. 3a:* [ ] Ere doet op mynen || mont te louen dynē || alre .... || ; *bl. 9a, sign. b:* woert gods. Die heilighe gheeſt || heeft ... || ; *bl. 84a,* regel 7: ... Die mitten vader eñ mittē hey || lighen geyſte inder volcomender || eenheit ende dzieuoldicheit leeft || ende regniert louelick ende eerlic || in oneendeliker ewicheit. || Hier na volget onſer lieuer vzou || wen rooſen krans die ſeer ſuuer= || lick ende deuoet is. || ; *bl. 84b:* houtsnede, *eronder:* Pater noſter. Aue maria. || [ ] Gloziofe iōcfrouwe maria || ; ..... *bl. 88b, regel 12* ...... Die mittē || vad' eñ mittē ſoen eñ mittē heiligē || geyſt leeft eñ regniert een god vā || ewicheit tot ewicheit Amen || Pater noſter. Aue maria || .

III. 80 Bldn., 18 regels, katernen [A8] B8—K8. *Bl. 1a:* Een ſeer deuoet boecxkē. ende || is gehieten onſer lieuer vzouwen || mantel. || *er onder:* gekleurde houtsnede || ; *bl. 1b:* Hier beghint een ſuuerlick gebet || van onſer lieuer vzouwen. eñ van || hozen leuen een weinich ouerghe || togen doer die weke || [ ] Ot loue eñ ter eeren der || gloziofer maget marien || die ... || ; *bl. 9a, sign. B:* len ſi comen mit hoger vzolicheyt || eñ ... || ; *bl. 72a, regel 16* ... ende bzen || gē ons totter bliſchap des hemels || Amen. Aue maria || ; *bl. 72b:* [ ] Es maendaghes na palmē || was criſtus in iheruſalem || mit ..... || ; *bl. 79a, regel 7* ..... eñ

liet ſi in onmacht. || eñ ſcheen bet doet dan leuendich. || AMEN || ❡ Gheprendt te Deuenter bi mi || Rykert paffroedt Int iaer ons he || ren. M. cccc. ende xcij. Ter eeren || gods eñ maria ſynre gebenedider || moeder Amen. ||; *bl. 79*[b]: gekleurde houtsnede ||; *bl. 80*[a en b] wit ||.

Onser liever vrouwen croen is een „gruetenisse tot allen den ghebenediden leden der glorioser coninginnen", vgl. *Kruitwagen Haarlem*, p. 77, hs. 96.9. De salter is het zoogenaamde Psalterium majus B. Mariae Virginis, vgl. *Kruitwagen Haarlem*, p. 76, hs. 96,2, p. 88, hs. 101,17 enz. en *Kronenburg, Maria's Heerlijkheid in Nederland* IV, p. 364 vv. De rosencrans zijn 50 herinneringen aan Maria of Christus, gescheiden door Ave Maria's, om de 10 Ave Maria's een pater noster. Zie over de namen van het rozenkransgebed: *Kronenburg, Maria's Heerlijkheid in Nederland* III, p. 364. De mantel is een gebedenreeks, verdeeld over zeven dagen van de week, „vergadert vter heyliger schrift ende wt goeder collacien", meditaties over Maria's leven, vgl. *Kronenburg* o.c. IV, p. 379. De gebeden eindigen met een „ghemeen blijscap" die begint: „Ave Maria gracia, verblidedi Maria"; daarop een gebed tot Maria, initium: „Verblijde di Maria alre suetste ioncfrouwe". Dan volgt verhalend proza van Maria's angst over Christus te Jeruzalem, en Maria Magdalena Maria troostend, initium: Des maendaghes na palmen was cristus in iherusalem mit sinen iungeren. Ende sy ghingen van huyse tot huyse om hoer broot....

83. Elegantiarum viginti praecepta. — Deventer,
1.E.41. Richard Paffroet, 1494. 4°.

Type 3, 4, 6, rubr. α, direct; get. roode rubr. str., onderstr., ook geschr. direct.

CA.* 667. HC*. 6573. B, p. 519. Proct. 9006. Peddie II, p. 235[b].

Bl. 12 ontbreekt.

Een exemplaar van de „elegantiarum viginti praecepta", Deventer, Jacobus de Breda, 1491, 21 Febr. (BRH. 347) heeft op bl. 1ª de volgende aanteekening in hs. 15de—16de eeuw: „Iste codex Egidio asscribitur Suchtelensi insidenti loco"; CA. 660—669 schrijft dit werkje, misschien daarom, toe aan Aegidius Suchtelensis.

84. Zenders de Wert, Wilhelmus. Lilium grammaticae.
1.E.41. — S. n. l. et a. [Deventer, Richard Paffroet, CA. c. 1494]. 4°.

Type 3, 4, 6, init. a, rubr. α, titelhoutsnede A., gedeeltelijk direct.; get. roode rubr.str., onderstr., geschr. direct.

CA.* 1790. Cop. III. 6188. B,p. 522.

Bl. 1ª, 15de—16de eeuw: „Petrus Amsterdamis(?)."

85. [Gualterus Anglicus]. Aesopus cum commento
1.E.36. optimo et morali. [Hain: Aesopus moralisatus cum bono commento]. — Deventer, Richard Paffroed, 1496, penultima Februarii = 27 Febr. 4°.

Type 3, 5, 6, rubr. α, gedeeltelijk direct., 2, 4 regels open voor init.; get. roode rubr.str., hs. aant.

CA.* 47. HC. 315. B,p. 520. Pell. 218. Peddie I, p. 12ª.

Over de toeschrijving, niet aan den Anonymus Neveleti, maar aan Gualterus Anglicus, vgl. *Hervieux* I, p. 475 ss., over den commentaar o.c., p. 478.

86. Prudentius, Aurelius Clemens. Opera. *Praec.*
1.E.40. Rudolphus Langius Monasteriensis. In Prudentii Aurelii Clementis versus hymnos et lyram. Gennadius Massiliensis. Ex libro illustrium virorum. — S. n. l. et a. [Deventer, Richard Paffroet, CA. c. 1497]. 4°.

Type 3, 4, 6, gedeeltelijk direct., rubr. α; get. roode init., rubr.str., onderstr., hs. aant.

CA.* 1456. HC. 13432. B,p. 521. Proct.* 9031. VB.I. 4868. Kronenb. Dev. 227.

In den band, in hs. 15de—16de eeuw: „Liber domus sancti Salvatoris mundi in thabor ordinis canonicorum regularium prope snekis in frisia"; op het schutbladb: „liber fratrum regularium in Thabor prope Snekis in Phrysia"; op het schutbladа ..... „pius Augustini est possessor libri ex donato Danielis Johannis ....."

87. 1.E.39. IUVENCUS, Cajus Vestius Aquilinus. Quatuor evangelia Christi, hexametris versibus. [Hain: Historia evangelica]. *Praec.* Notae in Iuvencum ex: Hieronymus, de viris illustribus, epistola ad magnum oratorem orbis, super Mathaeum; ex: Johannes Tritenhem Spanhemensis, de scriptoribus ecclesiasticis; ex: Baptista Mantuanus. *Praec.* Franciscus Petrarca. In bucolicorum aeglogam decimam. — S. n. l. et a. [Deventer, Richard Paffroet c. 1497]. 4°.

Type 3, 4 (maar 98—100 mM.), 6, enkele direct., rubr. α, voor init. 1–4 regels open; get. roode init., enkele roode rubr.str.; hs. aant.

CA.* 1058. Cop. II. 3421. B,p. 521.

Bl. 62, met Hermannus Buschius, Epigramma, ontbreekt.

88. 1.E.37. PLUTARCHUS Cheronensis. Apophthegmata. E graeco traducta, Philelpho interprete. *Praec.* Franciscus Philelphus. Praefatio ad Philippum Mariam Anglum Mediolanensium ducem. — S. l. [Deventer], Richard Paffroet, 1499, 30 Oct. 4°.

Type 3, 5, 6, rubr. α, direct., 1—3 regels open voor init.; hs. aant.

CA.* 1424. HC. 13141. B,p. 520. Proct. 9023.

2. 4. Jacob van Breda. 1485—1500.

89. 1.E.41. SINTHIS s. Synthen, Johannes. Composita verborum, metrice cum commentariis. — Deventer, Jacobus de Breda, 1492, altera die post Oculi = 26 Maart. 4°.

Type 3, 6, 7, rubr. bij type 7 (niet in Haebler)

en rubr. *z*, get. roode init., rubr.str., roode onderstr.; hs. aant.

CA.* 482. Cop. III. 5481. B,p. 359.

Bl. 36 (wit) ontbreekt.

Vermoedelijk was Sinthen de commentator en Johannes de Garlandia of Ludolphus de Luckaw = (canonicus quidam Hildensis), de schrijver van dit werkje, evenals van de hieronder bij **91** genoemde „verba deponentialia"; vgl. de aant. *Kronenb. Dev.*, n°. 251 en n°. 252.

90. 1.F.15. PSALTERIUM, cum canticis etc. — Deventer, Jacobus de Breda, 1494, tertia die post Dominicam Palmarum = 25 Maart. 16°.

Type 3, 7, 8, rubr. bij type 7 en type 8 (niet in Haebler); get. gekl. init., rubr., roode rubr.str.

CA.* 545. Cop. III. 4923. B,p. 360. VB.I. 4877. Kloss. 536.

Op verschillende folio's, o.a. voor psalm 26, 38, 52, 68 etc., zijn enkele of meerdere regels opengelaten voor liturgische aanwijzingen.

Bl. 184^b, hs. 15de—16de eeuw: „Jan van Veerse". Ex libris: Georgius Klosz, M.D., Francofurti ad Moenum.

91. 1.E.41. SINTHIS s. Synthen, Johannes. Verba deponentialia, metrice cum commentariis. — S. n. l. et a. [Deventer, Jacobus de Breda, CA. c. 1494]. 4°.

Type 3, 4, 7, 8, rubr. bij type 7 (niet in Haebler), rubr. *a*, signet; get. roode rubr.str.

CA.* 1721. Cop. III. 5490. B,p. 362.

Bl. 1^a., hs. 15de-16de eeuw: „Petrus Amsterdamis"(?).

Zie de aant. bij **89.**

92. 1.E.41. LIBER FACETI docens mores hominum praecipue iuvenum in supplementum illorum qui a Cathone erant omissi iuvenibus utiles, cum glosa. — Deventer, Jacobus de Breda, 1494, 7 Sept. 4°.

Type 3, 4, 7, 8, rubr. bij type 7 (niet in Haebler), signet; get. roode init., rubr.str., onderstr.

CA.* 730. HC. 6886. Cop. II. 2414. B,p. 360. Proct. 9072.

Bl. 1ª, hs. 15de-16de eeuw: „Petrus Amsterdammis"(?).

Initium: Seneca in libro de quatuor virtutibus ...

Dit „liber Faceti" is dikwijls toegeschreven aan Johannes de Garlandia; CA. 728—735 en H. 6883 etc. noemen Reinerius Alemannus als schrijver; dat was echter de dichter van den „Fagifacetus", zie *G. Gröber* II, abt. I, p. 383 en *B. Hauréau, Notices et extraits des manuscripts de la bibliothèque nationale et autres bibliothèques,* Tome XXVII, seconde partie (Paris 1879), p. 15 ss. Liber Faceti is volgens Hauréau van vóór de 13de eeuw. Zeer zeker mag de Latijnsche tekst dus niet aan Sebastiaan Brant worden toegeschreven, zooals o.a. *Hurter* II, p. 1322, doet.

93. Alanus ab Insulis. Doctrinale altum s. liber para-
1.E.41. bolarum metrice descriptus cum sententiis atque metrorum expositionibus. *Praec.* prohemium. — Deventer, Jacobus de Breda, 1494, ipso die Hieronymi confessoris = 30 Sept. 4°.

Type 3, 4 (h. met en zonder staartje), 7, (Proct. 7 en 5), 8, rubr. bij type 7 (niet in Haebler) en bij type 8 (niet in Haebler bij dit type), rubr. α, enkele direct., signet; get. roode init., rubr.str., onderstr.

CA.* 56. HC. 380. B,p. 360. Proct.* 9073. Peddie I, p. 13ª.

Bl. 28 ontbreekt.

Bl. 1ª, hs. 15de-16de eeuw: „Petrus Amsterdamis"(?).

94. Gemma vocabulorum cum vocabulario de
1.E.42. propriis nominibus hominum illustrium, urbium, provinciarum, montium ac fluvi-

orum [ex Johanne Tortellio] (Vocabularius latino—belgicus). — Deventer, Jacobus de Breda, 1500, 31 Maart. 4°.

Type 3, 4, 7, 8; 5 regels open voor init.; hs. aant. CA.* 786. Cop. III. 6340. B,p. 361.

Bl. 1ª, hs. 15de—16de eeuw: „Iste liber pertinet adriano de portvliet Studenti in rhenii (?) residenti in strata (?) castelli".

95. 1.E.43. [Gualterus Anglicus]. Aesopus cum bono commento, iterum textus de novo emendatus cum glosa interliniali. [Hain: Aesopus moralisatus cum bono commento]. — Deventer, Jacobus de Breda, 1500, ipso die sancti Severini episcopi = 23 Oct. 4°.

Type 3, 4 (h met staartje), 7, 8, rubr. *a* en rubr. bij 7 (niet in Haebler), enkele direct.; 2 en 4 regels open voor init.; hs. aant.

CA.* 50. HC. 319. B,p. 361. GL. 994. Kronenb. Dev. 5. Peddie I, p. 12ª. W. Nijhoff, Bibliographie de la typographie néerlandaise des années 1500—1540, Feuilles provisoires (La Haye, 1901), 1068.

Zie de aant. bij **85.**

96. 1.E.44. Aesopus graecus per Laurentium Vallensem traductus. *Praec.* Laurentius Vallensis. Prologus epistolaris. — S. a. Deventer, Jacobus de Breda, [CA. c. 1500]. 4°.

Type 3, 4, 8, rubr. *a* en rubr. bij 8 (niet in Haebler), enkele direct., signet; get. gekl. init. (groene P. op bl. 1ᵇ).

CA.* 35. Cop. II. 106. B,p. 361. Haebler Gesammtkatalog 268.

Valla zegt in den proloog dat hij een Griekschen codex vertaalde „ex praeda navali 33 fabellas continens". De Grieksche codices van deze verzameling gingen terug op twee corpora fabularum: een volksboek en een rhetorisch leerboek. Bovendien bestonden

er gemengde codices, vgl. *T. C. Acheli, Die Aesopübersetzung des Lorenzo Valla*, in: *Münchener Museum für Philologie des Mittelalters und der Renaissance* (München, 1913), p. 239.

97. 1.E.46. IUVENCUS, Cajus Vestius Aquilinus. Quatuor evangelia Christi, hexametris versibus. [Hain: Historia Evangelica]. *Praec.* Notae in Iuvencum ex: Hieronymus, de viris illustribus, epistola ad magnum oratorem orbis, super Mathaeum, ex: Johannes Tritenhem Spanhemensis, de scriptoribus ecclesiasticis, ex: Baptista Mantuanus. *Praec.* Franciscus Petrarca. In bucolicorum aegloga decima. — S. n. l. et a. [Deventer, Jacobus de Breda, CA. c. 1500]. 4°.

Type 3, 4 (ook geinterlinieerd tot 104 mM., h met staartje, zie BrMC. I, p. 270 type 80), 8 (N², H², P², V²; alle vier ꝑ en ꝗ), rubr. ꝏ, rubr. bij type 8 (niet in Haebler), gedeeltelijk direct., 1—4 regels open voor init., signet; hs. aant.

CA.* 1059. Cop. II. 3422. B,p. 362. Proct. 9116.

Bl. 62 met Hermannus Buschius, Epigramma, ontbreekt.

Bl. 2ª, hs. 15de—16de eeuw: „Johannes Campidunensis (?) et hunc sibi vendicat librum".

GENT.

1. Arend de Keysere. 1483—1485.

98. 1.E.47. GUILLERMUS Alvernus episc. Parisiensis. Rhetorica divina. *Praec.* prologus. *In fine* epitaphium Guillermi Alverni. A. Caesaris (= Arend de Keysere). Epistola ad Poncium Rainandum. — Gent, Arnoldus Caèsaris, 1483, 11° kal. sept. = 22 Aug. 4°.

Type 2, 3, (hier 97 mM.); get. roode init., rubr., onderstr., rubr.str.; hs. aant.

CA.* 905. HC. 8306. B,p. 366. Proct.* 9460.

Bldn. 121—124 en bldn. 127—130 ontbreken.

Haebler's typen van Arnoldus Caesaris te Gent moeten waarschijnlijk heeten type 3, 4 en niet 2 en 3. Trouwens in de tabellen van Haebler's Typenrepertorium III, p. 256, n°. 10, noemt Haebler zijn type 3 zelf type 4. Haebler geeft voor Arnoldus Caesaris te Audenaerde maar één type = HMT. 95ª, terwijl *Proctor, Tracts on early Printing* I (London 1895), p. 29 voor Audenaerde twee typen geeft, HMT. 95ª en HMT. 113ᵍ. Dit laatste type schakelt Haebler uit. Volgens Proctor, o.c., is het gebruikt in een Fransche vertaling van de „Quatuor Novissima" (CA. 586 ?). Deze incunabel kon niet geraadpleegd worden, maar het is duidelijk uit de reproductie dat HMT. 113ᵍ niet gelijk is aan een der gereproduceerde andere typen van Arnoldus Caesaris; Haebler verwijst alleen naar HMT. 95ª, 95ᵇ, 113, 113ᵇ, en vergeet dus een type, wanneer HMT. 113ᵍ werkelijk een type van Arnoldus Caesaris is.

Ex libris: *Ex Bibliotheca C. v. Hulthem*; deze schonk in 1815 den incunabel, gekocht op de verkooping „des livres des couvens supprimés à Bruxelles au mois d' avril 1792", aan van Westreenen. Het boek is n°. 10775 in *Bibliotheca Hulthemiana ou catalogue méthodique* etc. *de la collection des livres* etc. *délaissés par M. Ch. van Hulthem*, Vol. II, (Gand, 1836).

99. Boethius, Anicius Manlius Torquatus Severinus. De consolatione philosophiae, libri V. — Latijn
1.A.2 en Middelnederlandsch, Middelnederlandsche com-
en mentaren, proloog van den vertaler. — Gent, Arend
1.A.3 de Keysere, 1485, 3 Mei. 2°.

Type 2, 3 (Proctor 3, 4, met verwijzing naar hetzelfde facsimile als Haebler voor 2, 3; Haebler noemt slechts in de tabellen type 4, zie de aant. bij **98**),

gedeeltelijk direct., signet II (van Audenaerde), 5 miniaturen aan het begin der 5 boeken; get. gekl. init., rubr., gekl. onderstr., geschr. roode folieering, get. roode en gele rubr.str.

CA.* 322. HC. 3400. B,p. 366. Proct.* 9461. Pell. 2545. VB.I. 4893. Coll. Stockh. 240. Peddie I, p. 115[a].

De tabula is ingebonden als bij H. 3400, waardoor bldn. 12, 13, 360 vervallen.

Bl. 357[b], hs.: „dit bouck hoert toe den jongen Jan bogaerts a. D. den 13[den] Junii 1579".

Houten band met bruin leer overtrokken, middenvak c. 145—270 mM., door diagonalen van filets in ruitjes verdeeld; daaromheen een breede en een smallere rand met filets, 37 en 13 mM. breed; rug met 6 ribben, waartusschen bloemstempels. Beide zijden hetzelfde.

Het tweede exemplaar, zonder miniaturen, heeft get. roode init., rubr., onderstr., geschr. folieering; hs. aant.

Bl. 2[a], hs. 18[de]—19[de] eeuw: „Pauli Terhaarij Amstelodamaei"; in jonger hs.: „I. A. Clignett".

Bl. 1[a], hs. 16[de]—17[de] eeuw: „Petrus Scriverius van dese Boethius".

GOUDA.

1. 2. Gerard Leeu. 1477—1484.

100. Epistelen ende evangelien vanden gheheelen
1.B.28. iaere, vander tijt ende vanden heylighen, ende oec mede die prophecien. — S. n. et l. [Gouda, Gerard Leeu], 1477, Pinxteravont = 24 Mei. 2°.

Type 1, enkele direct.; get. vers. gekl. init. en gekl. rubr., roode onderstr.; hs. aant.

CA.* 686. HC. 6647 = HC. 6748. B,p. 467. Proct. 8911. Pell. 4595. Peddie II, p. 238[a].

Bl. 2[a], in hs.: „Carel Balde a. 1672".

Het museum heeft drie exemplaren van dezen

druk, het tweede heeft op *bl. 2a in hs: „Cornelis Baers 1619", en op bl. 138a, hs. 16de (?) eeuw: „Dit boéck behoort toe ian Valcke"*. Van dit exemplaar is bl. 138 beschadigd en tekst en colophon aldaar in hs. bijgewerkt; het heeft get. roode rubr.str., hs. aant. In het derde exemplaar is de titel bijgeschreven; het heeft get. roode rubr. str.

101. EVANGELIEN vanden gheheelen iaer ende
1.E.48. vanden sonnendaghen mitten glosen. — Gouda, G.[erard] L.[eeu], 1477, [na 10 Sept.]. 4°.

Type 2; gedeeltelijk direct., get. gekl. init. en rubr., roode onderstr. en rubr.str.; hs. aant.

CA.* 685. Cop. II. 2312. B,p. 467. Proct. 8912.

102. [JACOBUS de Voragine]. Passionael, winter- ende
1.B.29. somerstuc. — Gouda, Gerardus Leeu, 1478, V. I. 31 Juli, V. II. 10 Mei. 2°.

Type 2, rood en zwart, enkele direct., signet I (rood); get. vers. init., gekl. rubr., gekl. onderstr. en rubr.str.; in het winterstuk geschr. roode folieering, in het zomerstuk hs. aant.

CA.* 1755. Cop. III. 6508. B,p. 467. Proct.* 8913—8914.

V.II., bl. 3a, hs. 16de eeuw: „Item dese twe passionaelen heeft Heinryck vandborch gegeven Willem vanderborhrich kynder mit hem vieren alle Henrijck vandborch beertgen vandborch dina vandborch ende Willem vandborch".

103. TAFEL des kersteliken levens. ANTONIS de
1.E.49. Roovere. Lof vanden heylighen sacrament (naamdicht). — Gouda, Gheraert Leeu, 1478, 20 Aug. 4°.

Type 2, signet I; get. vers. init., get. gekl. rubr., roode rubr.str.

CA.* 1634. HC. 15226. B,p. 467. Vgl. H. 14092.

Initium van het eerste geschriftje: Ten eersten. Als een mensche des smorghens opstaet......

104. SPIEGHEL des kersten gheloefs. — Gouda, Ghe-
1.E.49. raert Leeu, 1478, 1 Sept. 4°.

Type 2, enkele direct., signet I; get. gekl. rubr. en vers. init., roode rubr.str. en onderstr.

CA.* 1585. HC. 14968. B,p. 467.

Bl. 1b, hs. 15de—16de eeuw: „Dit spieghel enz. *hoert toe die susteren des besloeten convents van sunter Nyclaes binnen Utrecht"; dan, handteekening: „Clignett".*

Initium: Proficit absque deo nullus in orbe labor Boethius die leerrer tughet sonder hulpe ende ghenade...... In de korte voorrede van dit boek wordt vermeld dat het is: „getoghen wt en ghemaket wt: Compendium sacrae theologiae, summa vitiorum, paeus Innocentius sermonen ende wt vele ander sermonen boeken." —

105. CRONIKE of die hystorie van Hollant van Zee-
1.E.50. lant ende Vrieslant ende van den Sticht van Utrecht. — Gouda, Gheraert Leeu, 1478, 30 Sept. 4°.

Type 2, signet 1; get. gekl. init., rubr., roode rubr.str.

CA.* 505. HC. 5012. B,p. 467. Peddie II, p. 172b.

Dit is het zoogenaamde „oude Goudsche kroniekje", waarvan alleen de beschrijving der jaren 1437—1477 van Jan van Naaldwijck is. Jan van Naaldwijck liet de kroniek het eerst drukken; vgl. *S. Muller, Lijst van Noord-Nederl. Kronieken, Werken Hist. Genootschap, Nieuwe Reeks*, n°. 31 (Utrecht 1880), p. 15 en p. 23. Zie echter ook *Potthast* I, p. 638.

106. SPIEGHEL van Sassen. — Gouda, Gheraert Leeu,
1.E.51. 1479, 20 April. 4°.

Type 2, voor init. 2 en 5 regels open, signet I.

CA.* 1591. HC. 14087. B,p. 467.

Zie over de verhouding van dit boek tot Eyke von Repgow's Sachsenspiegel: *O. Stobbe,*

Geschichte der deutschen Rechtsquellen I (Braunschweig, 1860), p. 371 en *Mr. J. J. Smits, Spiegel van Sassen of zoogenaamde Hollandsche Sachsenspiegel* (Amsterdam, 1874), p. 2; zie ook *Potthast* II, p. 992.

107. DIONYSIUS de Leuwis carth. alias Rikel. Vanden
1.E.52. loveliken leven ende staet der echten. Overgheset in duutsche int jaer ons Heren 1462. — Gouda, Gheraert Leeu, 1479, 26 Juli. 4°.

Type 2, signet I; get. roode init., roode rubr., rubr.str.

CA.* 592. HC. 10043. B,p. 467.

Bl. 1 (wit) en bl. 8 ontbreken.

Bl. 4ª, hs. 16de eeuw: „Dyt bouck behoert toe Joest Janssen Morbeck (?) *dien vynt ende weder brijnt die sal hebben selveren penninck*".

108. [CESSOLIS, Jacobus de]. Boec vanden tijtverdrijf
1.C.1. edelre heren ende vrouwen als vanden scaecspul; Middelnederlandsche bewerking door Franco[nis]. — Gouda, Gheraert Leeu, 1479, 2 Oct. 2°.

Type 2; voor init. 2, 4, 5, 6 regels open, signet I.

CA.* 419. HC. 4904. B,p. 467. Proct. 8917. Pell. 3507. Peddie II, p. 168b.

Bl. 1ª, hs. 15de—16de eeuw: „Dit boeck hoort toe of is in bewaeringe van suster Barbara Gerrits, woenende in S. Agnieten clooster Amsterdam"; daaronder, in jonger hs.: „Gerbrech Jacobs".

Over Franco of Franconis, waarschijnlijk een „clerc", vgl. *G. H. van Schaick Avelingh, Dat Scaecspel* (*Bibliotheek van Middelnederlandsche Letterkunde*, Leiden 1912), p. XXV—XXXV.

109. GERSON, Johannes. Sex lectiones de vita, aegri-
1.E.53. tudine et morte animae spirituali duaeque super Marcum. — Gouda, Gerardus Leeu, 1480, 15 Sept. 4°.

Type 2, signet I; get. gekl. rubr., rubr.str., init.; hs. aant.

CA.* 811. HC. 7674. B.p. 467. Proct.* 8922. Pell. 5241. VB.I. 4896. VBo. 471 (zie de correctie aldaar op CA.).

Bl. 2^a en bl. 130^b, hs. 15de—16de eeuw: „Liber fratrum ordinis sanctae crucis in brandenborch".

110. Leven (vanden) der heiligher vaderen inder
1.C.2. woestinen hoer leven leydende. — Gouda, Gerardus Leeu, 1480, Ste. Barbarenavont = 3 Dec. 2°.

Type 2, init. b, gedeeltelijk direct., signet I; get. roode init, rubr., rubr.str. en onderstr., titels der hoofdstukken, nummers der boeken en folieering in rood bijgeschreven.

CA.* 937. HC. 8628. B,p. 467. Proct. 8923. VB.I. 4897.

Bl. 1^b, hs. 15de—16de eeuw: „Dit boeck hoert dat convent van sinte Cecilien".

Deze verzameling, geput uit de „vitae sanctorum aegyptiorum", is niet dezelfde als het „Vaderboec" **236**. Over de bewerking van het „leven der heiligher vaderen", vgl. *C. G. N. de Vooys, Middelnederlandsche Legenden en Exempelen* ('s Gravenhage 1900), p. 13—18. Zie ook *Bibl. Hag. Lat.* II, p. 943—944; de verzameling is een vertaling uit de volgende aldaar genoemde verzamelingen (nummers volgens *Bibl. Hag. Lat.*):

1. A II. Rufinus. Historia monachorum; proloog; de levens: 1, 15, 16, 12—14, 7—9, 11, 2, 3, 5, 6, 17—24, 28—33.

2. A. III. Verba seniorum auct. Rufino?

3. A. VIII^b. Palladius. Historia Lausiaca.

4. A. V^b. Verba seniorum interprete Pelagio diacono romano (caput XVI ontbreekt); en gedeeltelijk A VI. verba seniorum interprete Johanne subdiacono romano.

5. A. XII. Breviores sententiae de conversatione patrum aegyptiorum; verder de legende van Marina uit A.I., n°. 25.

111. [Mayno de Mayneri]. Dialogus creaturarum optime
1.C.3. moralisatus. — Gouda, Gerardus Leeu, 1481, 6 Juni. 2°.

Type 2, init. a, b, gedeeltelijk direct., talrijke houtsneden (Conw., p. 216), signet II (zonder GL); get. gekl. en vers. init., onderstr. en rubr.str.; hs. aant.

CA.* 561. HC. 6125. B,p. 468. Proct.* 8924. Kronenb. Dev. 192. VT. 2444. Peddie II, p. 215a.

Over de toeschrijving aan Mayno de Mayneri, vgl. *Gröber*, II Band, I Abteilung, p. 322.

112. Nannis s. Annius Viterbiensis, Johannes.
1.E.54. Glosa super apocalipsim de statu ecclesiae ab anno 1481 usque ad finem mundi s. de futuris Christianorum triumphis in Turcos. — S. n. l. et a. [Gouda, Gerard Leeu, niet voor 1481]. 4°.

Type 2, enkele direct., 1—3 regels open voor init.

CA.* 1277. Cop. II. 479. B,p. 468. Proct. 8926. VT. 2447.

113. Sermones sensati. — Gouda, Gerardus Leeu, 1482,
1.C.4. 20 Febr. 2°.

Type 2, init. a, rubriekletters; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

CA.* 1526. Cop. III. 5376. B,p. 468. Proct.* 8927. Roos 164. VBo. 1062. (Zie de aant. aldaar).

Een tweede exemplaar is ongerubriceerd; bl. 7 ontbreekt.

Initium: Si videris sensatum evigila ad illum. Eccl. VII. Cum processus iste .....

114. [Mayno de Mayneri]. Dialogus creaturarum, dat is
1.C.5. twyspraeck der creaturen. Wtten latinen in goeden duytsche. — Gouda, Gerardus Leeu, 1482, St. Jans baptistenavont in iunio = 23 Juni. 2°.

Type 2, init. a, b, direct., signet II, talrijke gekl. houtsneden (Conw., p. 216); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

CA.* 566. Cop. II. 1957. B,p. 468.

Vgl. de aant. hierboven bij **111**.

Bl. 79a, bl. 66b: „Claes Heynrick D, 1593"; in den band, hs. 18de—19de eeuw: „uyt de bibliotheek v. d. heer Gevers".

115. MICHAEL Francisci de Insulis s. van Rijsel. Van
1.F.16. Marien rosencransken of quodlibetum van die waerachticheyt des broederschaps van onser vrouwen hoet of souter des maghets Maria. *Vooraf* proloog. *Acc.* [Alanus van den Clip]. Exempelen van den souter des maghets Maria. — Gouda, Geraert Leeu, 1484, 9 Maart. 8°.

Type 4; get. gekl. init., rubr., rubr.str.

CA.* 762. HC. 13668 = 13971. B,p. 468. Peddie II, p. 269.

Bl. 1 (met titel en houtsnede) en bl. 8 ontbreken; bl. 161 (met signatuur t i) gebonden achter bl. 169.

Zie over Alanus van den Clip, Exempelen, etc.; *Kronenburg, Maria's heerlijkheid in Nederland* III, p. 318—319; zie ook de litteratuuropgave o.c. III, p. 519 en vooral *Magistri Alani de Rupe, De psalterio beatae virginis Mariae exempla valde motiva ad amorem illius* (Antwerpen c. 1485; fragment van CA. 759).

116. STATUTA provincialia et synodalia traiectensis
1.E.55. [dyocesis]. — Gouda, Gerardus Leeu, 1484 in profesto St. Odulphi = 11 Juni. 4°.

Type 4, 5; voor init. 1—3, 5, 6 regels open; geschr. direct. en folieering; hs. aant.

CA.* 1599. HC. 7791 = HC. 15046. B,p. 468. Proct. 8939. Kronenb. Dev. 247.

Op het schutblad, hs. 18de eeuw: „*P. Bondam*". Als aant. van prof. Bondam's hand, o.a.: „Statuta haec ab Hildebrando Gofredo Frisio Theologo et Pastore Husemensi in Leowardiensi ditione anno 1500 mortuo collecta fuisse, docet Sagittarius, in Introd. in Hist. Ecclesiast. Vol. I p. 516".

Zie verder over de Statuta *Oude vaderlandsche*

Rechtsbronnen: Bronnen voor de Geschiedenis der kerkelijke Rechtspraak in het Bisdom Utrecht enz., uitgegeven door *Mr. J. G. C. Joosting* en *Mr. S. Muller Hzn.*, 5de deel, p. XII vv.

117. [SACRAMENTEN, van den VII]. — Gouda, Gherit Leew,
1.C.6. 1484, 19 Juni. 2°.

Type 4, enkele direct., voor init. 1, 2, 4—6 regels open, signet I, 9 gekl. houtsneden (Conw., p. 330).

CA.* 1492. B,p. 468. HC. 14093 = 14259. Proct. 8940. VT. 2446.

Bldn. 77—79, 83—84 ontbreken.

Initium: proloog: God die heer ende vader almachtich nae dat die hemel ende aerde ende die enghelen ....; tekst: Actoer: Wat is dan dit doepsel daer ghi of spreect ..... Dit tractaat, een samenspraak tusschen Actoer en Hostiensis, is, volgens den proloog, vooral geput uit Hostiensis' Summa en uit Panormitanus. *D. C. Tinbergen, Des coninx summe, (Bibliotheek van Middelnederlandsche Letterkunde* 64), p. 157 noot 2, vermeldt dit werkje in een andere uitgave, n.l. die van Jan Severs, Leiden, 1504.

10. Collaciebroeders. 1496—1500.

118. CRONE. Die corte doernencrone mit die IX
1.F.30. gebeden van Sinte Gregorius. — S. a. Gouda, tot die collaciebroeders, [c. 1496]. 16°.

Type 4, init. a, titelhoutsnede (Conw., p. 345); get. roode rubr.str.

CA.* 504. Cop. II. 1842. B,p. 420. Peddie II, p. 202a.

Bldn. 20—21 ontbreken.

Het boekje, dat elken Zondag moet worden gelezen ter eere van de doornenkroon, bestaat uit „vermaningen tot Christus" bij Zijn hoofd, bloedig zweet, bespotting, purperen mantel enz. Elke vijf „articulen" worden onderbroken door een gebedje

dat begint „weest gegroet goedertieren here ihesu christe: du biste vol ghenaden`. . . ."; wie niet lezen kan mag het gebedje vervangen door 77 Pater Nosters en Ave Maria's. Initium: Here ihesu christe des levenden gods sone. Ic onwaerdige sondighe creatuer begeer nu dijn conincklike hoeft ....

Zie ook *Kruitwagen Haarlem*, hs. 97.20 en hs. 109.17.

Aan de „IX gebeden van S. Gregorius" ontbreken de twee eerste bldn. = bldn. 20—21.

HAARLEM.

Nederlandsche Prototypographie. [Haarlem?]

119. Speculum humanae salvationis. — S. n. l. et a.
Mr. 1.J.8. Nederlandsche druk, geheel typographisch, de zoo-
35. genaamde ongemengde Latijnsche uitgave. 2°.

Type Hessels I (speculumtype) = Enschedé type II (speculumtype A); houtsneden als in de gemengde Latijnsche uitgave; gedeeltelijk roode rubr. str.; hs. aant. Zie Hessels, p. 42 de aant. bij dit exemplaar.

CA.* 1570. BRH. 561. Hessels 2. Enschedé 3. HC. 14923. B,p. 619. HMT., pl. 17.

De eerste 6 bldn. met prohemium ontbreken.

Bl. 7ª, hs. 15de—16de eeuw: „*Sum fratrum inclusorum ad arborem Mariae*".

Zie de aant. bij **157**.

120. [Speculum humanae salvationis]. Dat spe-
Mr. 1.J.6. ghel onser behoudenisse. — S. n. l. et a. Neder-
35. landsche druk, de zoogenaamde gemengde Holland-
sche uitgave. 2°.

Type Hessels I (Speculumtype) en II, dit laatste type = Enschedé type III (Speculumtype B); voor de houtsneden zie Conw., p. 11 en p. 203; get. roode init., rubr., onderstr.

CA.* 1571. BRH. 562. Hessels 3. Enschedé 4. HC. 14925. B,p. 619. HMT., pl. 18.

121. Mr. 1.J.9. 19. [Donatus, Aelius. De octo partibus orationis]. — S. n. l. et a. Nederlandsche druk, 30 regels. 4°.

Type Hessels I (Speculum type) = Enschedé II (Speculum type A); get. roode rubr., init.

CA*. 615. BRH. 564. Hessels 11. Enschedé 11. H. 6325. Cop. II. 2085. B,p. 619. Peddie II, p. 225a. Geen facsimile.

Fragment van een bl. op perkament, sterk beschadigd; het fragment is slechts 24 regels hoog. *Recto, bovenste regel:* Da refpodendi ut heus Da fepandi ut feo2fū retro ||; *verso, onderste regel:* lecto accō hunc lectū onleesbaar hoc lectū vcō o lecte ||. De tekst = Schwenke **17**.27—**21**.7.

122. Mr.1.J.9. 20a. [Alexander Gallus vulgo de Villa Dei. Doctrinale puerorum]. — S. n. l. et a. Nederlandsche druk, 32 regels. 4°.

Type Hessels 1 (Speculumtype) = Enschedé type II (Speculumtype A); get. roode init., roode rubr.; hs. aant.

CA.*102. BRH. 558. Hessels 14. Enschedé 13. Cop. II. 261. B,p. 619. HMT., pl. 15a. Peddie I, p. 22a.

Fragment op perkament van 2 bldn. aan elkaar; tekst ed. Reichling v. 191—316, met een invoeging na vers 315.

123. Mr.1.J.9. 18. [Alexander Gallus vulgo de Villa Dei. Doctrinale puerorum]. — S. n. l. et a. Nederlandsche druk, 32 regels. 4°.

Type Hessels I (Speculumtype) = Enschedé type II (Speculumtype A); get. roode init., roode rubr.; hs. aant.

CA.*101. BRH. 557. Hessels 15. Enschedé 14. Cop. II. 260. B,p. 619. HMT., pl. 15b. Peddie I, p. 22a.

Fragment op perkament, 2 bldn. aan elkaar; tekst = ed. Reichling v. 702—829, waarvan v. 740 en 751 ontbreken en tusschen v. 705—706 een vers is ingevoegd.

124. Mr.1.J.9. 20[b]. [ALEXANDER Gallus vulgo de Villa Dei. Doctrinale puerorum]. — S. n. l. et a. Nederlandsche druk, 32 regels. 4°.

Type Hessels I (Speculumtype) = Enschedé type II (Speculumtype A); get. roode init.

CA.* 103. BRH. 559. Hessels 16. Enschedé 15. Cop. II. 259. B,p. 619. HMT., pl.16[b]. Peddie I, p. 22[a].

Fragment van 1 bl. (27 regels) perkament; tekst ed. Reichling v. 261—287, 293—319.

125. Mr.1.J.7. 35. [SPECULUM humanae salvationis]. — S. n. l. et a. Nederlandsche druk, xylographisch en typographisch, de zoogenaamde gemengde Latijnsche uitgave. 2°.

Type Hessel type I (Speculumtype) = Enschedé type II (Speculumtype A); houtsneden, zie Conw., p. 11 en 203; geschr. folieering.

CA.* 1569. BRH. 560. Enschedé 18. Hessels 1. HC. 14922. B,p. 619. Proct.* 8822. HMT., pl. 20, 21.

De eerste 36 bldn. ontbreken; bl. 37, beschadigd, is in hs. bijgeschreven, evenals bl. 57, (met penteekeningen inplaats van houtsneden); bl. 52 en bl. 61 xylographisch.

126. Mr.1.J.9. 1[a]. [DONATUS, Aelius. De octo partibus orationis]. — S. n. l. et a. Nederlandsche druk. 4°.

Type Hessels I (Speculumtype) = Enschedé type II (Speculumtype A).

Reepje op perkament, tekst uit Schwenke: **27**.28 —**28**.29.

127. Mr.1.J.9. 1[b]. [DONATUS, Aelius. De octo partibus orationis]. — S. n. l. et a. Nederlandsche druk. 4°.

Type Hessels I (Speculumtype) = (Enschedé type II (Speculumtype A); get. roode rubr., init., geschr. direct.

Reepje op perkament, tekst uit Schwenke: **6**.9 —**14**.5.

128. [Speculum humanae salvationis]. Dat spe-
Kast 80. ghel onser behoudenisse. — S. n. l. et a. Nederlandsche druk, de zoogenaamd onvermengde Hollandsche uitgave. 2°.

Type Hessels I (Speculumtype), maar Enschedé type V (Speculumtype C); voor de houtsneden zie Conw., p. 11 en 203; roode rubriceering.

CA*. 1572. BRH. 563. Hessels 4. Enschedé 22. HC. 14924. B,p. 619. HMT., pl. 22.

Fragment van 1 bl. = bl. 42.

129. [Donatus, Aelius. De octo partibus orationis]. —
Mr.1.J.9. S. n. l. et a. Nederlandsche druk, 24 regels. 4°.
7c. Type Hessels IV (Pontanustype) = Enschedé type VI; get. roode init. en rubr.

Fragment van 4 bldn. = bl. 3—bl. 6, op perkament. Zie **132.**

CA*. 632. BRH. 576. Hessels 22. Enschedé 24. Cop. II. 2049. B,p. 619. HMT., pl. 13^{c} en 24^{b}. Peddie II, p. 225^{b}.

130. [Ludovicus Pontanus de Roma. Singularia in
Mr.1.J.9. causis criminalibus secundum librum quintum et
6. ultimum decretalium]. — S. n. l. et a. Nederlandsche druk, 26 regels. 2°.

Type Hessels IV (Pontanustype) = Enschedé type VI.

CA*. 1186. Hessels 25. Enschedé 28. HC. 13264. B,p. 619. Proct. 8829 (geeft 2 typen). HMT., pl. 23.

Fragment van 2 ongerubriceerde bldn. en van een gerubriceerd reepje.

Eerste bl. recto, regel 1: uſurarios publicos nō ſolū tolerāt ac ꝑmittūt ſed || ; *regel 26:* pleni^{9} infra de pe . arti . obligat^{9} ad merā penam. || ; *eerste bl. verso, regel 1:* utrū liceat ei ,apud quē lud’z in alea aliq̄d furari. || ; *regel 26:* at . nec ludētē ꝓvocet. Ita no . doc . in . d . ç . clīci officia || . *Tweede bl.*

recto, regel 1: īponēda. Caſus eſt ſinglrīs in . l . i . in . ſi . ff . nichil īno || ; *regel 26*: reſtringēde ſunt ꝙ relaxande . l . interpretacōe . ff . e || ; *tweede bl. verso, regel 1:* Pena falſi eſt quaſi aꝛbitraria . vt īponat̄ maioꝛ || ; *regel 26:* eciā qui per lapidē iurat flm̄ piurꝰ ē. xxij . q . v . ecce || .

Van het reepje begint de eerste leesbare regel: īfamiā. Et iō ſanū eſt cōſıliū . . .¹)

131. [DONATUS, Aelius. De octo partibus orationis]. —
Mr.1.J.9. S. n. l. et a. Nederlandsche druk, 24 regels. 4°.
8. Type Hessels IV (Pontanustype) = Enschedé type VI (Pontanustype); get. roode init. en rubr.

CA.* 636. BRH. 575. Cop. II. 2046. B,p. 619. HMT. pl. 24ª. Peddie II, p. 225ᵇ.

Fragment van 1 bl. op perkament. Zie **133**.

132. [DONATUS, Aelius. De octo partibus orationis]. —
Mr.1.J.9. S. n. l. et a. Nederlandsche druk, 24 regels. 4°.
7ª. Type Hessels IV (Pontanustype) = Enschedé type VI. (Pontanustype).

Fragment op perkament van 2 aan elkaar verbonden bldn., vrij sterk beschadigd; eenige get. roode init. en rubr.; misschien dezelfde druk als **129.**

BRH. 574 (?) CA.* 634 (?) Hessels 24? Enschedé 26?

Eerste bl. (bl. 9?), recto, regel 1: sterk beschadigd; *regel 2:* bat ⁊ plr̄ legebamꝰ legebatis legebant Pretīto (? beschadigd) pfcō || ; *regel 24:* futuro leget̄ Impatō mō tpe (beschadigd) pn̄ti legat̄ futuro legitoꝛ || .

Eerste bl. verso, regel 1: Optatō (? beschadigd) mō tpe

---

¹) De Kon. Bibl. in den Haag bezit het volledig exemplaar van dezen druk; de beschreven bldn. van Museum M. W. zijn bl. 25 en 36 en een fragmentje van bl. 24.

pn̄ti ꝛ p̄titō īpfcō ut legeret̄ p̄tito pſcō || ; *regel 24:* m⁹ eētis lʳ fuiſſetis eēnt lʳ fuiſſēt Futuro ūt legar lega || .

Tweede bl. recto (= bl. 10?), regel 1: ris lʳ legare legat̄ ꝛ plr̄ ūt legam̄ beschadigd legant̄ Cōiūc | ; *regel 24:* Futuro audito tu audito ille ꝛ plr̄ audiamus audito afgesneden || .

Tweede bl. verso, regel 1, sterk beschadigd || ; *regel 2:* audirē audires audiret ꝛ pli ut audirem⁹ audiretis || (zeer afgesleten) || ; *regel 24:* ditū eit (?) lʳ fuit Infinitō mō ſine nūis ꝛ pīois tpe pn̄ti || .

Schwenke **30**.6.—**32**.53 (waarvan **32** 1, 2, 3 en de helft van 4 in dezen tekst ontbreken).

133. Mr.1.J.9. 7b. [Donatus, Aelius. De octo partibus orationis]. — S. n. l. et a. Nederlandsche druk, 24 regels. 4°.

Type Hessels IV (Pontanustype) = Enschedé VI. Reepje op perkament, roode rubriceering. Misschien dezelfde druk als **131.**

Recto, regel I: vt ūt legerē cōiunctš vt cū . . . . . . || ; *regel 24:* an pductā nā i hā cozrep . . . . . . || . *Verso, regel 1* . . . . . . cōiuga . . . . . . (beschadigd) tēp⁹ nō in || ; *regel 24:* a vt legis tercia vt legit || .

De tekst = Schwenke **16**.8.—**16**.73.

BRH. 574 de „lamella”?

134. Mr. 1.J.10. Guillelmus de Saliceto. Tractatus de salute corporis. Johannes de Turrecremata. Tractatus de salute animae. Pius II. Tractatus de amore. Homerus. Ilias e graeco in latinum versa per Pindarum Thebanum s. Silium Italicum, cum praefatione Pii II pro laude Homeri et cum commentario. Testimonia pro laude Homeri praeclara illustrium virorum. Epitaphia varia. — S. n. l. et a. Nederlandsche druk, [vóór 1472, vgl. CA. Suppl. III 1493]. 2°.

Type Hessels V (Salicetotype) = Enschedé type VII, enkele direct.; enkele get. roode init., rubr., rubr.str.

CA.* 1493. BRH. 572. Hessels 40. Enschedé 29. Cop. III. 5214. B,p. 619. Proct. 8830. VB. 1. 4902. GL. 1101. Vgl. bovendien over de verhouding van dezen druk tot den „Pontanus", HMT., p. 30—31, en over den „Pontanus" en „Pius II, Tractatus en Epitaphia", HMT., p. 26—27.

Bl. 24^a: „Hunc librum emit dominus conrardus abbas huius loci xxiiii qui obiit anno mccccIxxiiii in profesto exaltationis sanctae crucis postquam profuisset annis fere tribus". HMT., p. 31 merkt hierbij op: „een andere noot in hs. toont aan dat dit exemplaar in het bezit is geweest van het klooster St. Jacob te Rijsel. De abt was Conrad du Moulin, die slechts abt was van 1471—74".

Over de hoogst waarschijnlijke identiteit van Pindarus Thebanus en Silius Italicus zie *F. Lübker, Reallexion des klassischen Altertums* (Leipzig 1891), p. 947.

De „testimonia" zijn van Petrarca, Laertius, Diogenes, Justinianus, Statius, Aeneas Sylvius. De „epitaphia" zijn op Hector (Defensor patriae iuvenum fortissimus Hector........ en: Troum protector danaum metus hic iacet Hector), Achilles graecus (Pellides ego sum...... en: Hectoris eacides domitor clam incautus inermis), Anthenor (Hic iacet Anthenor Patavinae conditor urbis...), Alexander (Sufficit huic tumulus cui non suffecerat.....), Homanea (samenspraak): Actor (Tu qui procedis secura mente parumper...), Homonea (Illa ego quae claris quondam prelata puellis...), Athinetus (Sit tibi terra levis mulier dignissima vita......), Homonea (Parce tuam coniunx fletu cassare iuventam...).

135. [DONATUS, Aelius]. De octo partibus orationis. —
Mr. 1.J.5. S. n. l. et a. Nederlandsche druk, 27 regels. 4°.

Type Hessels V (Salicetotype) = Enschedé VII

(Salicetotype A); get. roode init., rubr., rubr.str.; enkele hs. aant. Volledig exemplaar op perkament.

CA.* 617. BRH. 565. Hessels 29. Enschedé 33. Cop. II. 2073. B,p.619. VB.I. 4901. HMT., pl. 28, 32b. Peddie II, p. 226a.

136. [Donatus, Aelius]. De octo partibus orationis. —
Mr. 1.J.9. S. n. l. et a. Nederlandsche druk, 27 regels. 4°.
9. Type Hessels V (Salicetotype) = Enschedé VII (Salicetotype A); get. roode init. en rubr.

CA.* 618. BRH. 566. Hessels 30. Enschedé 34. Cop. II. 2071. B,p. 619. Coll. Stock. 381? Peddie II, p. 225b.

Fragment op perkament van 8 bldn. = bldn. 1, 2, 4, 5, 7. 8, 10, 13.

137. [Donatus, Aelius. De octo partibus orationis]. —
Mr. 1.J.9. S. n. l. et a. Nederlandsche druk, 27 regels. 4°.
11. Type Hessels V (Salicetotype) = Enschedé type VII (Salicetotype A); roode rubriceering.

CA.* 626. BRH. 568. Hessels 31. Enschedé 35. Cop. II. 2059. B,p. 619. HMT., pl. 28b. Peddie II, p. 225b.

Fragment van 1 bl. = bl. 4; perkament.

138. [Donatus, Aelius. De octo partibus orationis]. —
Mr. 1.J.9. S. n. l. et a. Nederlandsche druk, 27 regels. 4°.
10. Type Hessels V (Salicetotype) = Enschedé type VII (Salicetotype A); get. roode init. en rubr.

Fragment van 2 bldn., bl. 2 en bl. 7, en een gedeelte van een derde bl. = bl. 8; perkament.

CA.* 620. BRH. 567. Hessels 32. Enschedé 36. Cop. II. 2057. B,p. 619. HMT., pl. 29. Peddie II, p. 225b.

139. [Donatus, Aelius. De octo partibus orationis]. —
Mr. 1.J.9. S. n. l. et a. Nederlandsche druk, 27 regels. 4°.
17. Type Hessels V (Salicetotype) = Enschedé type VII (Salicetotype A); roode rubriceering.

Fragment op perkament, nl. het bovenste deel van bl. 8 en de onderste gedeelten van bl. 1 en bl. 8.

CA*.628. BRH.569. Hessels 33. Enschedé 37. Cop. II. 2066. B,p. 619. HMT., pl. 29b. Peddie II, p. 225b.

140. [ALEXANDER Gallus vulgo de Villa Dei. Doctri-
Mr. 1.J.9. nale puerorum]. — S. n. l. et a. Nederlandsche druk,
16. 28 regels. 4°.

Type Hessels V (Salicetotype) = Enschedé type VII (Salicetotype A); get. roode rubr., boven eerste bl. bijschrift in rood: declinacoe.

Fragment van 2 bldn. aan elkaar, op perkament; tekst ed. Reichling v. 168—279, waaraan v. 174 en 192 ontbreken en tusschen v. 219—220 en 241—242 een vers is ingevoegd.

CA.* 105. BRH. 570. Hessels 35. Enschedé 39. Cop. II. 248. B,p. 619. HMT., pl. 30b. Peddie I, p. 22a.

141. [ALEXANDER Gallus vulgo de Villa Dei. Doctri-
Mr. 1.J.9. nale puerorum]. — S. n. l. et a. Nederlandsche druk,
13. 14. ed. 29 regels. 4°.
15. Type Hessels V (Salicetotype) = Enschedé type VII (= Salicetotype A); get.roode init., rubr.; hs. aant.

Fragment van 7 bldn.

CA.* 106. BRH. 571. Hessels 36. Enschedé 40. Cop. II. 250. B,p. 619. HMT., pl. 30a. Peddie I, p. 22a.

Tekst ed. Reichling. v. 1438—1495, 2127—2302, 2419—2593. Er ontbreken van ed. Reichling v. 2181, 2221, 2241, een vers is ingevoegd tusschen v. 2142 en 2143.

Een snippertje van een editie, met hetzelfde type gedrukt, bevat de verzen 1—3 (ed. Reichling) verdeeld over 5 regels, en verso de verzen 26—30.

142. Mr. 1.J.11. Homerus. Ilias e graeco in latinum versa per Silium Italicum s. Pindarum Thebanum cum praefatione Pii II pro laude Homeri et cum commentario. Pro laude Homeri praeclara illustrium virorum testimonia. Epitaphia varia. Fragmentum ex Hieronymo. Iudicium Paridis. Fragmentum ex Petrarca. Fragmentum ex Pio II de amore. Epitaphia. Epigrammata III. Fragmenta ex scriptoribus diversis. — Nederlandsche druk, 34—35 regels. 2°.

Type Hessels V (Salicetotype) = Enschedé VII (Salicetotype A).

CA.* 1417. BRH. 573. HMT., p. 32—34, (waar de beschrijving, door het anders rangschikken der losse bladen, eenigszins afwijkt van CA.), Hessels 42. Enschedé 44. Cop. II. 3035. Over de verhouding van veel folio's uit dit boek tot den „Pontanus", vgl. vooral *HMT.*, p. 33—34, en over den „Pontanus en Pius II, Tractatus et epitaphia", vgl. *HMT.*, p. 26—28.

Over Pindarus Thebanus zie de aant. bij **134**.

De testimonia en epitaphia (het laatste ontbreekt) zijn die van **134**, maar bovendien volgen nog de epitaphia op Vergilius (Pastor arator eques . . .), Cicero (Largus et exundans . . .) Catho Porcius (Cerne hic ossa . . .), Dido (Praebuit Eneas et causam mortis et ensem . . . .), Pallas (Filius Evandri Pallas. . . . .), Julius Caesar (Ille hic magnanimus qui claris arduus hastis . . .) Octavianus (In Macedon campis ultus iam Caesaris umbras . . . .), Hercules (Transivi intrepidus . . . . .), Pictor egregius (Non mihi sit laudi . . . .), Petrus de Alliaco (Mors rapuit Petrum . . . . .), Petrus Comestor (Petrus eram quem petra tegit. . .), Laurentius Valla (Posteaquam manes defunctus . . . .), Lucretia romana (Cum foderet gladio castum Lucretia pectus. . . . . .), Pentasilea (Pentasilea potens . . . . .), Ovidius (Hic ego qui iaceo tenerorum lusor amorum. . . . .

en: Mantua Virgilio gaudet....), Pacavius poeta (Adolescens tametsi.....), Plautus (Postquam est mortem nactus...), Leonardus Aretinus (Postquam Leonardus vita excessit...), Petrarca (Frigida Francisci lapis...), Puer generosus de Tracia (Tras puer astricto glacie...), Guarinus Veronensis (Hic veneranda tegit magni lapis ossa.....), Medicus Mediolanensis (Quo mediolanum sese iactabat alumno...), Ladislaus Bohemiae (Huic teneras lector lacrimas impende sepulcro.....).

De tweede reeks epitaphia bevat die op Nevius (Diva tibi vita est...... en het antwoord: Parce precor lacrimis....), Eugenius IV (Eugenius iacet hic quartus..... zie *Potthast* I, p. 418), Nicolaus papa IV (Hic sita sunt quinti Nicolai antistitis ossa, zie *Potthast* I, p. 423), Andreola genetrix Nicolai V (Vos quibus est humilem concessum degere vitam......), Iugurtha (Quem tegit hic cespes mundi fuit impius hospes....).

Iudicium Paridis, initium: Tres summae ecce deae... De epigrammata hebben de initia: 1°. Devorat agricolam rex ... 2°. Iam satis est lusum... 3°. Quod deus est scimus.... De fragmenta zijn uit Bernardus, Augustinus, Bernardus, Dionysius Areopagita, Hieronymus, Thomas de Aquino, Aristoteles, Augustinus, Plato, Ambrosius, Averroes, Gregorius, Porphirius, Hieronymus.

143. [Donatus, Aelius. De octo partibus orationis]. —
Mr. 1.J.9. S. n. l. et a. Nederlandsche druk. 27 regels. 4°.
12. Type Hessels VI = Enschedé type VIII (Saliceto-type B); vgl. verder de aant. bij CA. 631 over de P; get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

CA.* 631. BRH. 556. Hessels 44. Enschedé 46. H. 6322. Cop. II. 2061. B,p. 619. Proct. 8838? HMT., pl. 31a. Peddie II, p. 225a.

Fragment op perkament van 1 bl. = bl. 11.

1. Jacob Bellaert. 1483.

144. Jacobus Palladinus de Theramo s. de Ancharano. Der sonderentroest ofte Proces tusschen Belial
1.C.7. ende Moyses. — S. n. Haarlem, [Jacob Bellaert], 1484, 15 Febr. 2°.

Type 1, signet I, talrijke gekl. houtsneden (Conw., p. 335); get. roode rubr., rubr. str., roode of vers. init.

CA.* 1656. Cop. III. 5821. B,p. 341. Proct.* 9169. VB.I. 4903.

Bl. 132^b, hs. 15de—16de eeuw: „Dit boeck hoert toe Dirck Jansoon Keerssenmaker van Munckendam". In jongere hand: „Permoy theodore Jean Sarit".

145. [Laurentius Gallus]. Summe le roy of des conincs
1.E.57. summe ende leert hoe datmen die sonden biechten ende beteren sal. Vertaling uit het Fransch en proloog door Jan van Rode. — S. n. Haarlem, [Jacob Bellaert], 1484, 31 Mei. 4°.

Type 1, signet I; 1—5 regels open voor init.; enkele get. roode rubr.str.; hs. aant.

CA.* 1630. HC. 9952. B,p. 341. Proct. 9170.

Bl 199^b, hs. 16de—17de eeuw: „Dit boock behoirt toe meester Jan Marthijnsz zoons twee echte kijnderen dair lijsbeth claes ver Zoetten dochter saliger gedachten moder off was diemen Lijsbeth Jan v. d. Monyckedams plach te nomen. Requiescat in pace. Amen"; en een wapentje van Niclaes Horst, wiens naam er in hs. 16de—17de eeuw bijgeschreven is; bl. 172^b, hs. 16de eeuw: „Dit bock hoert toe andries gerretzoon tassemaeker".

Zie de aant. bij **48**.

146. [Moirs, Johannes Coloniensis]. Der sielentroest,
1.C.8. — S. n. Haarlem, [Jacob Bellaert], 1484, 9 Augustus. 2°.

Type 1; get. roode init., rubr. str.

CA.* 1546. Cop. III. 5339. B,p. 341.

Bldn. 7 (wit), 118 en 126 ontbreken.
Over de toeschrijving aan Moirs vgl. **221**.

147. 1.C.9. Otto van Passau. Boec des gulden throens of der XXIV ouden. — S. n. Haarlem, [Jacob Bellaert], 1484, op St. Crispijn ende Crispiaensdach = 25 Oct. 2°.

Type 1, signet I zonder rand, talrijke houtsneden waarvan 4 verschillende, (Conw., p. 336); get.roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

CA.* 1343. HC. 12132. B,p. 341. Proct.* 9171. VB.I. 4904.

De druk komt overeen met CA. 1343, maar *bl. 2ᵃ*: Dit is die voerreden, enz., *bl. 3ᵃ*: Dit is die tafel, enz.

Bl. 140ᵇ, hs. 15de—16de eeuw: „dit boec hoert in magdalena cloester binnen utrecht bi sancte servaes".

148. 1.C.10. Bartholomaeus Engelsman. Boeck vanden proprieteyten der dinghen. — Haarlem, Jacob Bellaert van Zerixzee, 1485, Kersavent = 24 Dec. 2°.

Type 1, gedeeltelijk direct.; 1—4, 6—8 regels open voor init., signet I, talrijke houtsneden (Conw. p. 336); geschr. folieering en geschr. nummers der boeken; hs. aant.

CA.* 258. HC. 2522. B,p. 341. Proct.* 9173. Pell. 1886. VB.I. 4905. VBo. 182. Peddie I, p. 85ᵃ.

Bl. 2ᵃ: „Sum Didaci Nienhoff, 1697".

Zie over de niet-identiteit van Barth. Anglicus en Barth. de Glanvilla, aan wien dit boek dikwijls is toegeschreven: *H. Felder, Geschichte der wissenschaftlichen Studien im Franziskanerorden*, (Freiburg, 1904), p. 249.

149. 1.E.58. Epistelen ende evangelien metten sermoenen van den gheheelen iaer ende oec mede die prophecien. — S. n. Haarlem, [Jacob Bellaert], 1486, 8 April. 4°.

Type 1, enkele direct., talrijke gekl. houtsneden (Conw. p. 336); get. roode en vers. init., roode rubr., rubr.str., ook geschr. direct.

CA.* 695. HC. 6654. B,p. 341. Pell. 4602. Peddie II, p. 238[a].

2. Johannes Andreae. 1486.

150. [Johannes de Tambaco]. Liber de consolatione
1.E.56. theologiae, in compendium redactus. — Haarlem, Johannes Andreae, 1486, 31 Mei. 4°.

Type 1; gedeeltelijk direct., 1—4, 8 regels open voor init., signet I.

CA.* 911. Cop. II. 2900. B,p. 323.

Bldn. 1—4 = tabula, achteraan ingebonden.

In de binnenzijde van den band ex libris: wapen met kroon, links drie ridderkappen, rechts drie lelies; eronder: le candele.

De incunabel en CA. noemen als schrijver Henricus de Hassia.

HASSELT.

1. 2. Peregrinus Barmentlo. 1480—90.

151. [Gesta Romanorum]. Ex gestis romanorum historiae
1.C.11. notabiles de vitiis virtutibusque tractantes cum applicationibus moralisatis et mysticis. — Hasselt, P. B. [Peregrinus Bermentlo], 1481. 2°.

Type 1; get. roode vers. init., roode rubr., rubr. str., onderstr.; hs. aant.

CA.* 824. HC. 7744. B,p. 345. Proct. 9155. Pell. 5253. Peddie II, p. 289[a].

Bl. 70 ontbreekt.

Bl. 1ª. hs: „Orate pro Jodoco Gummersbach licentiato qui dedit fratribus capuccinis Santensibus a°. 1633 9 Aprillis tempore f. francisci Groningensis superioris"; bl. 2ª: „Jodocus Gummersbach ex legato poss".

152. 1.E.59. Boeck, Sancte Jheronimus.' — S. n. Hasselt, [Peregrinus Bermentlo], 1490, 2 Januari. 4°.

Type 3 4, signet I, één houtsnede (Conw., p. 342), op bl. 2a, 5 regels open voor init.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

CA.* 927 (de fout op bl. 57a hersteld). HC. 8652. B,p. 346. Proct. 9156. Kronenb. Dev. 142. Peddie II, p. 243a.

Dit boek bevat vertalingen van de volgende brieven: epistola [pseudo]- Eusebii de morte Hieronymi; epistola [pseudo]- Augustini ad Cyrillum episc. Hierosolymitanum de magnificentiis B. Hieronymi; epistola [pseudo]- Cyrilli ad Augustinum de miraculis. Hieronymi; vgl. *Bibl. Hag. Lat.* I, p. 577.

's HERTOGENBOSCH.

1. Gerard Leempt. 1484—1488.

153. 1.E.18. Proverbia seriosa theutonico-latina sibi invicem consonantia. — 's Hertogenbosch, Gerardus Leempt de Novimagio, [14]87. 4°.

Type 1, 2, direct.; enkele get. roode init.

CA.* 1451. HC. 13430. B,p. 467.

154. Mr. 1.J.9. 37. Peraudi, Raymundus. Litterae indulgentiarum pro tuitione fidei contra Turcos et pro reparatione ecclesiae Xanctonensis. 1487. — S. n. et l. ['s Hertogenbosch, Gerard Leempt]. 2°.

Type 1, 2, 3, hs. aant.; op perkament.

CA. 1562. Cop. 5522. Einblattdrucke 1101. B,p. 467.

155. 1.B.12. [Peraudi, Raymundus]. Summaria declaratio bullae indulgentiarum ecclesiae Xanctonensis [pro reparatione] eiusdem et pro tuitione fidei concessarum. — S. n. l. et a. ['s Hertogenbosch, Gerard Leempt, c. 1487]. 2°.

Type 2, 3; zwarte en witte init., 19—19 mM., op gewerkten grond, niet bij Haebler; hs. aant.

CA.* 1566. Cop. III. 5531. B,p. 467.

Bl. 7^b, *hs.* 16de *eeuw: „Sum Martini Tongerlo"*. Over de toeschrijving aan Peraudi, vgl. **432**; over de dateering en het ontbreken der woorden „pro reparatione" ook aldaar.

156. LIBER de vita religiosorum s. libellus de
1.E.19. doctrina religiosorum. — S. n. et a. 's Hertogenbosch, [Gerard Leempt, CA. c. 1490]. 4°.

Type 2, 3, maar type 2 = 20 regels 117 mM.; init. a, rubr. α, roode rubr.str. en onderstr.; hs. aant.

CA.* 1746. Cop. 6266. B,p. 467. Proct. 9177.

Initium: Religiosorum datur hic doctrina virorum quae bene discentes et in illa proficientes. . . .

KUILENBURG.

1. Johan Veldener. 1483—1484.

157. SPIEGHEL der menschliker behoudenisse. —
1.E.21. Kuilenburg, Johan Veldener, 1483, des saterdaghes post Mathei apostoli = 27 Sept. 4°.

Type 5, init. d, signet IV, talrijke gekl. houtsneden (Conw., p. 325), 1—2 regels open voor init.

CA.* 1573. HC. 14927. B,p. 623. Proct. 9157.

Over den tekst van de „spieghel" vgl. *E. Dutuit, Manuel de l'amateur d'Estampes* I (Paris 1884), p. 198 ss.

158. [HERBARIUS]. Verghering der simpelder medici-
1.E.22. nen in manier van practiken. *Vooraf* prologhe des oversetters vyt den latijn in dyetsche. — S. n. et l. [Kuilenburg, Johan Veldener], 1484. 4°.

Type 5 en type 2 van Leuven (Bradshaw, Coll. Papers, p. 277 type 5, 6), init. b. van Utrecht, talrijke houtsneden (Conw., p. 325), ook 2 regels open voor init., 1 punct. in de rechter marge; get. roode init.

CA.* 918. HC. 8449. B,p. 623 Proct. 9158.

Op het schutblad, hs. 15de—16de eeuw: „Dit bouck hoert toe Cornelis Mertynsz. wonende tot Scoenhoven".

LEIDEN.

1. Heynricus Heynrici. 1483—1484 (?)

159. THOMAS de Aquino. Tractatus de humanitate Christi.
1.E.60. De desertione animae a Deo. Hieronymus. Sententia. Remedium circa carnalem delectationem. — Leiden, Heynricus Heynrici, 1484, in profesto sancti Bonifacii et sociorum eius = 4 Juni. 4°.

Type 1, enkele direct., signet; get. gekl. vers. init., roode rubr., rubr.str., onderstr., geschr. direct.; hs. aant.

CA.* 1670. HC.* 1365. B,p. 435. Proct. 9161. Pell. 976. Peddie I, p. 47a.

Tractatus de humanitate Christi is volgens *A. Michelitsch, Thomasschriften* I (Graz. u. Wien 1913), p. 232 niet van Thomas de Aquino.

De desertione animae a Deo: initium: Homo derelinquitur a deo propter quatuor, scilicet...... Remedio circa carnalem delectationem: initium: Quotiens cumque senseris aliquas cogitationes.....

4. 5. Hugo Janszoen van Woerden. 1494—1500.

160. GHETIDEN. — Leiden, Huych van Woorden, 1494,
1.F.17. 10 Dec. — 1495, 12 Jan. 8°.

Type 1, talrijke gekl. houtsneden (Conw., p. 344); get. vers. en roode rubr. en rubr. str.

CA.* suppl. II 837, 838; aan het exemplaar van het museum M. W. ontbreken bl. 29 en bl. 36 van III, bl. 43 van I is achteraan ingebonden; katernen F8—G8 van II gebonden vóór A8.

HC. 7764, 7765. B,p. 443. Proct. 9162. Bohatta 1397. Peddie II, p. 289b.

Achter bl. 130 is ingebonden een fragment van 5 bldn., waarvan het laatste aan het eerste voorafgaat, uit de Heiligegeest-getijden, gedrukt in het zelfde type als deze „ghetiden”, in 8°.

131 bldn., katernen a^8-d^8, e^{11}; [A^8]-D^8, E^4, F^8-G^8; [H^8]-J^8, K^4, L^8-[M^8]; 19 regels.

I. 43 Bldn., katernen a^8-d^8, e^{11}. Bevat: getijden van onze lieve vrouw, korte kruisgetijden, gebeden aflaten.

Bl. 1ª, sign. a i: Hier beghinen dye ghetiden van on || ſer lieuer vꝛouwen Te metten tijt || Siet die deerne. des heren || houtsnede, waarvan links: Aue graica (sic) plena || rechts: na dinē woꝛdē moet my gheſchiē || ; *bl. 1ᵇ:* houtsnede || ; *bl. 2ª:* [ ] Eere du ſulſte op || doen mijn lyppen || ; *bl. 9ª, sign. bi:* wi di [ ] nde wi louen dinen naem ewe || lick . . . || ; *bl. 36ᵇ, regel 13:* . . . ende der glorioſe maghet marien ſijnder lieuer moe || der eeweliken AMEN || Hier eyndet ende gaen wt die ghety || den van onſer lieuer vꝛouwen. || Gode ſegghen wy danck || ; *bl. 37ª:* Hier beghint die ghetide vandē hei || lighen cruce || [ ] Ere du ſulſte op doē || mijn lippen . . . . . || *bl. 41ᵇ, regel 3* . . . . Die leues || eñ regneers god ewelic ſonder eynde. || ANEM (sic) || Lieue heer iheſu xp̄e ick vermane || ; *bl. 43ᵇ, regel 8:* . . . . . . ic en moet gherechte biech= || tē ſpꝛeken AMEN || ; houtsnede || .

II. 52 Bldn., katernen A^8-D^8, E^4, F^8-G^8. Bevat: vigelie met 9 lessen, gebed, zevenpsalm met litanie.

Bl. 1ª: Hier beghint die Vighelie myt IX. leſſen || ; Houtsnede. || ; *bl. 1ᵇ:* houtsnede || ; *bl. 2ª:* Die vighelie vā neghen leſſen Añ || Ic ſal behaghen. Dilexi || [ ] c minde wāt die heer ſal || verhoꝛē . . . || ; *bl. 9ª, sign. B i:* mijn zyel wāt hi en is indē dode niet die || dijnre . . . . . || ; *bl. 35ª, regel 18:* [ ] lle ghelouighe zyelen moeten ouer || mits dye grote bermherticheyt goods || *bl. 35ᵇ:* ruſten in vꝛeden amen. || Soe wye dit nauolghende ghebet le || ſet . . . ; *regel 10:* [ ] N die tegēwoꝛdicheyt dijns || heylighen . . . . || ; *bl. 36ᵇ, regel 14:* . . . . . . Ende met hul= || pen dijnre gracien bꝛengt my na dyt le= || uen ten ewighen leuen amen || God ſi geloeft || *bl. 37ª, sign. Fi:* Hier

beghint die ſeuen pſalm || [ ] Ere in dijnre verbolghent= || heyt . . . || ; *bl. 45ᵃ, sign. Gi:* gheuen [ ] ere wt mi vā minē vianden || ; *bl. 52ᵇ, regel 15:* . . . Ouermits xp̄m onſen || heer AMEN || Gheprent tot leyden bi mi meeſter || huych van woorden Anno MCCCC || xciiij den xden dach in decēber B. B. ||

III. 36 bldn. (bl. 29 en bl. 36 ontbreken). Katernen [H^8]-J^8, K^4, L^8-[M^8]. Bevat getijden van de eeuwige wijsheid, gebeden.

Bl. 1ᵃ en bl. 1ᵇ: || houtsneden || ; *bl. 2ᵃ:* Hier beghinnen die ghetidē vander || eewigher wijsheyt || [ ] yne ſiele heuet dy begheert || ; *bl. 9ᵃ, sign. Ji:* rie ſi den vad' [ ] ·lſt was indē beginne. || ; *bl. 19ᵇ, regel 14:* [ ] ewighe wijſheit ghi moet bewaren || onſe ſiele ende onſe lichame. Amen || Hier eyndet die ghetide vander ee= || wiger wijſheyt God heb lof B B. || ; *bl. 20ᵃ:* Hier beghint een ſchoen ghebet vā || die heylighe drieuoudicheit ·:· || [ ] Heylighe drieuoudicheit ende || onuerſcheyden . . . . || ; *bl. 36* ontbreekt.

161. LEVEN ons liefs heren ihesu christi. — Leyden,
1.F.23. aen die vischcapelle, Hugo Janssoen, 1498, 25 Mei. 8°.

Type 2, init. a, rubr. α, talrijke houtsneden (Conw., p. 344); get. gekl. en vers. init., roode rubr. str. en onderstr.

CA.* 1111. Cop. II. 3556. B,p. 443. Proct. 9165.

Bldn. 90—92 en bl. 208 (met colophon) ontbreken.

162. LEVEN (oefeninghe vanden) ons heren ihesu
1.F.18. cristi. — Leiden, Hugo Janssoen van Woerden aen die vischmarct, 1498. 8°.

Type 2, init. a, talrijke, meestal gekl. houtsneden (Conw., p. 344); get. gekl. of vers. init., gedeeltelijk roode rubr.str.

CA.* 1119. HC. 10056. B,p. 443.

Zie de aant. bij **199**.

163. Spieghel der volcomenheit. Simon van Venloe.
1.F.19. Exposicie of bedudenisse des heilighen dienst der missen. Waerdighe bereydinghe omdat heylighe sacrament te ontfanghen. — Leiden, Hugo Janszoen van Woerden, 1499, 16 Oct. 8°.

Type 2, init. a, b, rubr. *z*, 5 houtsneden (waarvan 2 verschillend, Conw., p. 302), 2 regels xylographische titel; get. gekl. init., gedeeltelijk roode rubr.str.

CA.* 1580. Cop. III. 5594. B,p. 443.

Bl. 1^a, hs. 15de—16de eeuw: *„Griet heindricks"*.

Spieghel der volcomenheit. Initium proloog: Ter eeren der heyliger drievoudicheit ende der onversceidenre eenicheit des vaders . . .; initium tekst: In den eersten ende bovenal mijn alre liefste kint . . . . . .

Waerdighe bereydinghe enz. Initium: Die stemme des brudegoms: Hoert o ghy hemelen wat ic spreken sal . . . . . .

Volgens den incunabel was Simon van Venloe een „wijze ende seer gheleerde licenciaet inder godheyt die een devoet vuerich man was ende diet (nl. de Exposicie) selfs met syn hant gecopuleert ende wt veel boeken vergadert heeft ende heeft bevolen tot troost ende leeringe der simpelre leecker menschen, datment in duytsche setten soude".

164. Leven van Maria. — Leyden, Hugo Janszoen van
1.F.20. Woerden, 1500, St. Anna = 26 Juli. 8°.

Type 2, 3, init. a, rubr. a, signet I, talrijke gekl. houtsneden (Conw. p. 345); get. roode rubr., rubr. str., onderstr.; hs. aant.

CA.* 1122. Cop. II. 3557. B,p. 443. Proct. 9167.

Het boekje komt overeen met de beschrijving bij CA. 1122, maar *bl. 1^a*: een houtsnede, daarboven de titel: Dit is dat leuen vā maria die ghebe || nedide moeder ons herē iheſu criſti. || ; *bl. 1^b*: Hier

beghint een boeck vā onſer lie || uer vꝛouwen eñ is inhoudēde dat le || uen eñ steruen vā maria die moeder || gods Eñ is gheſet op ſeuen daghen | vand' weken. In welcken daghē ghe || roert werden dꝛie·ghetiden inhoudē || de dat leuen oft ſteruen marie Te we || tē metten. miſſe tijt. eñ compleettijt || ; *regel 9:* Des manendaghes te mettētijt een || ghebet van ouſer (sic) lieuer vꝛouwē ont || fanghenis. geboerte. eñ gloꝛioſe ſoe= || te eerwaerdighe gebenedide naem. || etc.

't Boekje bevat voor de zeven dagen van de week voor „metten, missetijd en compleettijd" gebeden op het leven en de deugden van O. L. Vrouw, vanaf de geboorte tot en met de assumptie. De „sondaer" die 't boekje heeft „vergadert ghedicht ende ghecompileert" (bl. 275b) gebruikte als bronnen: Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, Bernardus en Anselmus. In noten naast den tekst wordt verwezen naar den bijbel, Fulbertus, Hugo, Orige (Origenes?), Gwarricus, Richardus super canticum, Symon de Cassia, Gerson, Sophonius, Beda. Zie *Kronenburg, Maria's Heerlijkheid in Nederland,* II, p. 65—66.

165. Ghetiden. — S. n. Leiden, [Hugo Janszoen van
1.F.21. Woerden], 1500. 8°.

Type 2, rubr. α, init. a, direct., 8 houtsneden waarvan enkele dubbel (Conw. p. 345); get. gekl. en vers. init.

CA.* 846 Cop. II. 2731. B,p. 443. Bohatta 1414. Peddie II, p. 290a.

Dit boekje, incompleet en verkeerd gebonden, moest bevatten 180 bldn., katernen aa^8—bb^8, cc^4; $[a]^8$ b^8—g^8, i^8—o^8, p^4; $[a]^8$—d^8, e^4, f^8—t^8; 20 regels.

I. 20 Bldn.; katernen aa^8—bb^8, cc^4.

Bevat: getijden van den Heiligen Geest, gebeden van S. Gregorius.

Bl. 1a, sign aa: Hier beghint die ghetijde vanden ||

heylighen gheeſt. || houtsnede; || [ ] Ere du ſultſte op doen || mijn lippen ende mijn || mont.... ||; *bl. 9^a^, sign bb:* hant Gods du makes gheſatelijcken || die kelē rijc.... ||; *bl. 19^a^, regel 17:* des ruſten in vꝛeden Amen. || Hier beghinnen die ghebeden van || ſinte gꝛegoꝛius die welcke veel afla. || ten toe ſijn ghegheuen ||; *bl. 19^b^*: [ ] Here || iheſu || criſte || ic aenbede dij ||; *bl. 20^b^, regel 19......* eñ die wa= || penē dȳre paſſiē gedenckē. amē Pr̄ ||.

II. 108 Bldn. (meegerekend de ontbrekende bldn. 1—8 en de bldn. 76—80), katernen [a8] b8—g8, i8—o8, p4.

Bevat: getijden van onze lieve vrouw (incompleet), korte kruisgetijden, gebeden en aflaten, zevenpsalm met litanie, getijden van de eeuwige wijsheid, gebed van den naam Jhesu (in nomine ihesu flectatus omne genu), lange kruisgetijden.

Bldn. 1—8, 76—80 ontbreken.

Bl. 9^a^, sign. b: neṅ naem want die heer ſoet is ind' e || wicheit......; *bl. 17^a^, sign. c:* ders eñ om mijn naeſtē heb ic vꝛede || van......; *bl. 32^b^, regel 18.....* mari= || a ſijnre lieuer moeder eeweliken || Amen ||; *bl. 33^a^, sign. e:* Hier beghint die ghetijde vandē heiligen cruce. || [ ] Ere du ſultſte op || doen..... ||; *bl. 37^b^, regel 7.....* Die leefs eñ regneers || [ ] eeweliken ſonder eynde amen. || Lieue here iheſu criſte Ic v̓maē || di des ſteruens.... ||; *bl. 40^b^, regel 5:* O here trect mi na di in dijnre alder ſoetſter minnen ||; houtsnede ||; *bl. 41^a^, sign f:* [ ] Ere in dijnre v̓bol' || gentheyt en ſtraffe || mi... ||; *bl. 49^a^, sign. g, regel 3:* eñ eewelic ſond' eynde Amen || Letanien. || [ ] Ere.... ||; *bl. 56^a^, regel 17....* van allen quaden gheleden || teghēwoerdich eñ toecomende Amē ||; *bl. 56^b^*: houtsnede. || *bl. 57^a^, sign. i*: ¶ Hier beghinnen die getijden van || der eewigher wijſheyt || [ ] ijn ſiele heuet di be || gheert inder nacht ||; *bl. 65^a^, sign. k:* ken heeft wten mōde ſijnre hey-

liger || ; *bl. 74ᵇ, regel 6* ...... ghi moet bewa || ren onſe ſiele eñ lichaem Amen || Hier eyndet die ghetijde vand' eewi= || gher wijſheyt. || ¶ Hier beghint een ſcoon gebet vā' || den ſoeten naem iheſus. || In nomīe iheſu flectat omne genu || ; *bl. 75ᵇ, regel 20:* ...... O alder minlicſte || ; *bl. 81ᵃ, sign. m:* ¶ Hier beghint des heyligē cruus || langhe ghetijde. || [ ] Ere iheſu criſte le || uende gods ſoen || ; *bl. 89ᵃ, sign. n:* amen Capittel || . [ ] Ier om wilt dicke .... || ; *bl. 108ᵃ, regel 13:* ſi ghebenedijt nv ende inder eewic' || heyt AMEN || Hier eyndet die langhe cruys ghetij || de || ; *bl. 108ᵇ:* houtsnede || .

III. 36 Bldn., katernen [a⁸]—d⁸, e⁴.

Bevat: vigelie met 9 lessen, gebeden en aflaten. *Bl. 1ᵃ:* Hier begint die vigelie vā ix. leſſen. || ; houtsnede || ; *bl. 1ᵇ:* houtsnede || ; *bl. 2ᵃ:* Inuitatozium. || Mi hebben ombeuangen die ſuchtē || ; *bl. 9ᵃ, sign. b:* Añt Keer di om here eñ wtrec || ke... || ; *bl. 34ᵇ, regel 19* ...... Alle gelouige ñe= || len *(sic)* moetē ouermits die barmhertic' || ; *bl. 35ᵃ, regel 1:* heit gods ruſten in vzede Amen || Soe wie dit nauolgende gebet leeſt || die ...... || ; *bl. 36ᵃ, regel 15:* ...... Ende || met hulpe dijnre gracien bzenge mij || nae dit leuen totten eewighen leuen || AMEN || ; *bl. 36ᵇ:* houtsnede || .

IV. 16 Bldn. sign. ſ⁸—t⁸.

Bevat: gebeden en aflaten.

Bl. 1ᵃ, sign. ſ: Item een ſchoen ghebet tot onſer lie || uer vzouwen Obſecro te dña || [ ] C bidde di heilighe maria || moeder gods ...... || ; *bl. 9ᵃ, sign. t:* ſalichliken moeten ſteruē eñ mit ſoe= || ten ......; || *bl. 16ᵃ, regel 14* ...... op dat ick || nae dit arme leuē mach comen totter || bliſcapē des eewighē leuens Amen. || God ſi gheloeft || ; *bl. 16ᵇ:* Hier in deſen boeck ſalm en vindē || die ghetiden van onſer lieuer || vzou= || wen. Eñ die ghetiden vanden heyli= || ghen cruce langhe eñ

co2te. Die vij. || pſalmen. Die vigilie met IX. leſſen. || Die ghetiden vander eewigher wijſ || heyt. Die ghetiden vanden heilighē || gheeſt. Eñ veel ſchoonder ghebeden || Ende is ghep2ent te leyden in hollāt || Jnt iaer ons heeren M.CCCCC. ||.

166. LEVEN ons liefs heren ihesu cristi. — S. a.
1.F.22. Leiden, Hugo Jansoen van Woerden, [CA. c. 1500]. 8°.

Type 2, init. a, rubr. α, enkele direct, talrijke houtsneden (Conw., p. 345); get. roode en gekl. init., roode rubr.str. en onderstr.

CA.* 1114 (208 bldn. zooals:) Cop. II. 3554. B,p. 443. Zie de aant. bij **199**.

LEUVEN.

1. 7. Johannes Veldener. 1474—1477. 1484—1485.

167. JACOBUS Palladinus de Theramo s. de Ancha-
III.B.15. rano. Consolatio peccatorum s. Belial. *Praec.* Gervinus Cruse. Epistola Johanni Veldener. — S. n. l. et a. [Leuven, Johannes Veldener, na 7 Aug. 1474]. 2°.

Type 1; get. roode init., rubr., rubr. str., onderstr., geschr. direct. en sign.; hs. aant.

CA. 1654 (maar *bl. 96ᵃ, regel 9:* intulatur waar CA. intitulatur geeft). Cop. III. 5787. B,p. 623. Proct. 9203.

168. ANGELUS de Gambilionibus de Aretio. Lectura
1.C.23. super titulo de actionibus institutionum. — S. n. Leuven, [Johannes Veldener], 1475. 2°.

Type 1 (maar 106 mM.), rood en zwart, 2; 2 punct. in de rechtermarge, enkele direct, get. gekl. rubr. en gekl. of vers. init., roode rubr. str. en onderstr., geschr. folieering.

CA.* 169. HC. 1613. B,p. 623. Pell. 1155. Peddie I, p. 54ᵃ.

169. [Rolevinck, Wernerus]. Fasciculus temporum. — 1.C.24. Leuven, Johannes Veldener, 1476, quarto kalendas ianuarias = 1475, 29 Dec. 2°.

Type 3, 4, talrijke houtsneden en xylographische figuren (Conw., p. 209), signet I, 2 punct. in de rechtermarge; get. gekl. init., rubr., roode rubr. str., geschr. folieering en sign.; hs. aant.

CA.* 1478. HC.* 6920. B,p. 623. Proct.* 9204. VB.I. 4910. Coll. Stockh. 933.

De tabula in dit exemplaar = de tabula HMT., pl. 47, 3c, terwijl er een losse tabula inligt (2 punct., roode rubr.str.) met veel drukfouten = HMT., pl. 47, 3b.

Bl. 10a, hs. 15de—16de eeuw: „Ex legato testamentario et cum .... quondam vicarii ecclesiae collegiatae divae virginis Mariae in traiecto".

Een tweede exemplaar heeft get. roode init., rubr., onderstr., rubr.str., direct. en folieering; hs. aant.

170. [Nider, Johannes]. Alphabetum divini amoris de 1.F.25. elevatione mentis in deum. — S. a. Leuven Johannes Veldener, [c. 1485]. 8°.

Type 9, rubr. (niet in Haebler), 3 punct. in de linkermarge; get. gekl. init., rubr., roode rubr.str.; hs. aant.

CA.* 799. HC. 7635. B,p. 623.

Over de toeschrijving van dit werkje, (de incunabel noemt Gerson als auteur), vgl. *Kruitwagen Haarlem*, p. 196, hs. 308; *Kirchenlexicon*, Band IX, p. 347; *Cath. Encycl.* XI, p. 72; zie ook *Hurter* II, p. 797, i.v. Gerson.

2. Johannes de Paderborn de Westfalia. 1474—1496.

171. Crescentius, Petrus de. Liber ruralium commodo- 1.C.12. rum. — Leuven, Johannes de Westfalia Paderbornensis dyocesis, 1474, 9 December. 2°.

Type 1a (rood en zwart), 2 punct. in de rechtermarge; get. gekl. init., rubr., rubr. str., geschr. nummers der boeken en geschr. sign.; hs. aant.

CA.* 501. HC*. 5829. B,p. 638. Proct.* 9208. Peddie II, p. 201b.

Op het schutblad: Bibliotheca Heberiana (stempel); verso: onontcijferbare herkomst.

172. 1.C.13. Milis, Johannes N. de, alias Absenti. Repertorium in iure canonico. — Leuven, Johannes de Westfalia, 1475, mensis Aprilis die penultima = 29 April. 2°.

Type 1b (zwart en rood), 2 punct. in de rechtermarge; get. gekl. en vers. init., gekl. rubr., roode onderstr.; hs. aant.

CA.* 1255. HC. 11154. B,p. 638. Proct. 9213.

Het museum bezit een tweede exemplaar waarvan bl. 142 (wit) ontbreekt; 2 punct. in de rechtermarge, 2, 3, 5, 6, 8 regels open voor init.; geen rubr.; hs. aant.

173. 1.A.4. Vocabularius iuris utriusque. — S. n. l. et a. [Leuven, Johannes de Westfalia, CA. c. 1475]. 2°.

Type 2, gemengd met een ander type, waarschijnlijk type 3 van Konrad van Paderborn (de M. N. U.); 2 punct. in de rechtermarge; gedeeltelijk get. roode rubr. str.; hs. aant.

CA.* 1750. Cop. III. 6357. B,p. 640.

Bl. 130 ontbreekt.

174. Mr.1.J.9. 36. Litterae indulgentiarum pro tuitione fidei contra Turcos etc. — S. n. et l. [Leuven, Johannes de Westfalia, 1480]. 2°.

Type 1b, 2, 3; hs. aant.; op perkament.

CA.* 1558. Cop. III. 5503. B,p. 638. Einblattdrucke 6.

175. 1.E.64. Guido de Columna. Historia destructionis Troiae. — S. n. l. et a. [Leuven, Johannes de Westfalia, CA. c. 1480—83]. 4°.

Type 1^b; 1 punct. aan den voet der bldn. rechts; get. roode init., rubr., rubr. str.; hs. aant.

CA.* 872. H.* 5502 = HC. 5504. B,p. 639. Proct.* 9265. Pell. 3868.

176. 1.E.63. Ambrosius Mediolanensis, S. Officiorum libri III. [Martinus Dumiensis]. De quatuor virtutibus. — S. n. l. et a. [Leuven, Johannes de Westfalia, CA. c. 1481]. 4°.

Type 1^b, enkele direct., 1 punct. aan den voet van de bldn. rechts; get. gekl. en vers. init., gekl. rubr., roode rubr. str. en onderstr.

CA.* 150. HC. 909. HC. 14615. B,p. 639. Proct. 9221. Pell. 592. VB.I. 4919. Peddie I, p. 31[a].

Zie over de toeschrijving van „de quatuor virtutibus" aan Martinus Dumiensis **338**, de aant.

177. 1.C.18. Tudeschis, Panormitanus, Nicolaus de. Iudiciarius ordo s. practica de modo procedendi in iudicio. [Hain: Processus iudiciarius]. — S. a. Leuven, Johannes de Westfalia, [CA. c. 1481—83]. 2°.

Type 1^b, enkele direct., 2 punct. in de rechtermarge; get. gekl. en vers. init., gekl. rubr.; hs. aant.

CA.* 1357. HC.* 12362. B,p. 640. Proct. 9250.

Waarschijnlijk is niet Panormitanus maar een overigens onbekende Johannes de Urbach de schrijver van den „iudiciarius", vgl. *Th. Muther, Johannes Urbach*, in: *Untersuchungen zur deutschen Staats- u. Rechtsgeschichte*, herausgeg. von *Dr. Otto Gierke* XIII (Breslau, 1882), p. 26—46; en *Hurter* II, p. 773.

178. 1.C.17. Augustinus, Aurelius, S. De consensu evangelistarum. *Praec.* Augustinus. Ex libris retractationum de consensu evangelistarum. — S. n. l. et a. [Leuven, Johannes de Westfalia, CA. tusschen 1481—83]. 2°.

Type 1^b, gedeeltelijk direct., 2 punct. in de rechter-

marge; get. vers. init., get. roode rubr., onderstr., rubr.str.

CA.* 210. HC.* 1980. B,p. 639. Proct.* 9241. Pell. 1493. Coll. Stockh. 119. VBo. 119. VT. 2460. Peddie I, p. 67b.

179. 1.C.21. VOCABULARIUS copiosus theutonicatus (latino-belgicus). — S. n. l. et a. [Leuven, Johannes de Westfalia, CA. c. 1483]. 2°.

Type 1b, 2; 2—4 punct. in de rechtermarge, 6—8 regels open voor init ; hs. aant.

CA.* 1748. Cop. III. 6301. B,p. 640.

Bldn. 1, 258, 263 ontbreken; bl. 412a als BRH. 93.

Bl. 2a, hs. 17de (?) eeuw: „Bibliotheca fratrum minorum Tongris".

180. 1.C.19. [EBERNHAUSEN, Johannes]. Modus legendi abbreviaturas in utroque iure. — S. a. Leuven, Johannes de Westfalia, [CA. c. 1483]. 2°.

Type 1b, 2; get. roode rubr., rubr.str., init., onderstr., geschr. direct.; hs. aant.

CA.* 1264. HC. 11463. B,p. 640.

Zie de aant. bij **195** over Ebernhausen.

181. 1.C.16. [EBERNHAUSEN, Johannes]. Modus legendi abbreviaturas in utroque iure. — S. a. Leuven, Johannes de Westfalia, [CA. c. 1483]. 2°.

Type 1b; 2 punct. in de rechtermarge; get. gekl. rubr., rubr.str., gekl. of vers. init.; „tituli" en „rubricae" in hs. bijgeschreven boven aan de folio's.

CA.* 1265. Cop. II. 4316. B,p. 640.

Zie de aant. bij **195**.

182. 1.C.20. [NIDER, Johannes]. Alphabetum divini amoris, de elevatione mentis in deum. — S. a. Leuven, Johannes de Westfalia, [CA. c. 1483]. 2°.

Type 1b; 2 punct. in de rechtermarge; get. roode init., rubr., rubr. str., onderstr.; geschr. direct.

CA.* 798. HC. 7634. B,p. 639. Proct. 9246. Coll. Stockh. 445. GL. 1637.

Zie de aant. bij **170**. De incunabel geeft Gerson.

183. 1.C.20. ANTONIUS de Butrio Bononiensis. Speculum de confessione. [Jacobus de Gruytrode]. Speculum aureum animae peccatricis s. speculum secularium et huius mundi amatorum. Tractatus artis bene moriendi. Hugo de Sancto Caro. Speculum ecclesiae. Eiusdem? Speculum sacerdotum volentium celebrare missam. *In fine* versus. Petrus Helenensis episcopus. In ecclesiae speculum epigramma. Rodoricus Zamorensis. Speculum humanae vitae. Dionysius Carthusianus Speculum conversionis peccatorum. — S. a. Leuven, Johannes de Westfalia, [Cop. niet na 1483]. 2°.

Type 1b, 2; 2 punct. in de rechtermarge; get. roode en vers. init., roode rubr., rubr. str., geschr. direct., soms de titels der hoofdstukken boven aan de folio's geschreven.

CA.* 392. Cop. II. 1397. B,p. 639. Proct.* 9256. Pell. 3126. Coll. Stockh. 81. Kronenb. Dev. 25. Peddie I, p. 144b.

Het „tractatus artis bene moriendi" is dikwijls toegeschreven aan Dominicus de Capranica; wie de schrijver is staat echter niet vast, vgl. *Cat. cod. manuscript. bibl. univ. Rheno-Traiect.* II, n°. 58, en over de toeschrijving van het „speculum aureum animae peccatricis" o. c. n°. 339 en n°. 236.

184. Mr.II.D.3. AENEAS Sylvius Piccolominaeus postea Pius II, papa. Epistolae familiares cum nonnullis responsionibus aliorum. Bullae. Oratio in conventu Mantuano. Poggius. Epistola de scola Epicurae factionis. — Leuven, Johannes de Westfalia, 1483. 2°.

Type 4, gedeeltelijk direct., sporen van 1 punct. onder in de rechtermarge; get. gekl. en vers. init., roode onderstr.

CA.* 23. HC.* 152. B,p. 638. Proct.* 9233. Pell. 93. VB. I. 4912. Coll. Stockh. 860. GL. 1631. Kronenb. Dev. 3. Peddie I, p. 6a.

Gebonden in gerestaureerden 15den—16den eeuwschen band, houten borden met bruin leer overtrokken; het middenvak (voor- en achterplat) is c. 90 bij 170 mM. en door diagonalen verdeeld in ruiten, waarin ruitvormige en ronde stempeltjes met bloemmotieven, eenhoorn (?) en gevleugelde draak (?); om het middenvak een rand c. 30 mM. breed, met filets, stempels van bloemmotieven en de symbolen der evangelisten; in den onder- en bovenrand, aan weerszijden van een stempeltje door kleine stempeltjes omgeven, spreukbandjes met de namen Jhesus Maria.

185. Regimen sanitatis Salernitanum expositum ab
1.E.66. Arnoldo de Villanova. Arnoldus de Villanova. Liber de conservatione corporis s. de regimine sanitatis. — S. a. Leuven, Johannes de Westfalia, [CA. c. 1484]. 4°.

Type 1b, 2, 1 punct. aan den voet der bldn.; get. gekl. of vers. init., gekl. rubr., roode rubr.str., geschr. direct.; hs. aant.

CA.* 1470. HC.* 13753. B,p. 640. Proct.* 9290. Pell. 1290.

186. Historiae plurimorum sanctorum ex diversis
1.C.14. libris in unum collectae. Anthonius Liber Susatensis. In laudem colonorum urbis epigramma. — Leuven, Johannes de Westfalia, 1485, in Octobri. 2°.

Tijpe 1b, 2, direct., 2 punct in de rechtermarge; get. gekl. vers. init., gekl. rubr.str., roode onderstr.; hs. aant.

CA.* 1753. Cop. III. 6441. B,p. 639. Proct.* 9235.

Voorin: aant. in hs. en de spreuk festina lente. De incunabel is een herdruk van deel II van Cop. 6434, vgl. *Bibl. Hag. Lat.* I, p. XXV.

Dikwijls staat deze verzameling op naam van Jacobus de Voragine, zie o.a. *M. Pellechet, Jacques de Voragine, Liste des éditions de ses ouvrages publiés au XVe siècle* (Revue des Bibliothèques, 1895) v, p. 92, n°. 35. Deze verzameling bevat meer dan 200 legenden, waarvan er slechts 6 in dezelfde redactie voorkomen in de Legenda Aurea, (ed. Graesse, Vratislaviae, 1890); 18 andere zijn geheel of grootendeels gelijk aan, of fragmenten van legenden, die Graesse bij de Legenda Aurea afdrukt als „quaedam legenda a quibusdam aliis superadditae".

De drukker van de „Historiae" voegt in een noot aan het „explicit" toe: „nota quod omnes historiae hic collectae merito dicuntur novae. Quia licet quaedam de istis etiam reperiantur apud plures, non tamen ita emendatae et prolongatae sicut in hoc libro. Patet istud in legendis sanctorum Frederici episcopi, Quirini, Gangulphi, Oswaldi, Kiliani, Affrae, Julianae, Stephani papae, Alexandri et multorum aliorum." — Zie over de Historiae plurimorum sanctorum *Analecta Bollandiana*, Tomus XXIX (Brux. et Paris 1910), p. 41. Daar wordt van de verzameling gezegd: „Une collection vraiment intéressante d'à peu près 200 vies et passions, quelques unes reproduites tout au long, la plupart abrégées. Beaucoup d'entre elles sont relatives à des saints allemands, un certain nombre à des saints anglais."

187. ADRIANUS Carthusiensis. Liber de remediis utri-
1.C.22. usque fortunae prosperae et adversae. — S. a. Leuven. Johannes de Westfalia, [CA. 1485]. 2°.

Type 1b; 2 punct. in de rechtermarge; get. roode (sober vers.) init., rubr., rubr.str., onderstr. ; hs. aant.

CA.* 6. HC. 95. B,p. 639. Proct. 9242. Pell. 57. Coll. Upps. 3. GL. 1635. Peddie I, p. 4b.

188. [ROLEVINCK, Wernerus]. Libellus de regimine rusti-
1.E.65. corum. — S. a. Leuven, Johannes de Westfalia, [CA. c. 1485]. 4°.

Type 1b, voor init. 2, 4 regels open.

CA.* 1480. HC. 13729. B,p. 640. Proct.* 9274. Coll. Stockh. 942.

Bl. 1 en bl. 162 (wit) ontbreken.

De toeschrijving aan Rolevinck volgens *Hurter* II, p. 1145 en *Potthast* II, p. 983 i.v. Rolevinck.

189. ISIDORUS episc. Hispalensis. De summo bono libri
1.E.61. III. — Leuven, Johannes de Westfalia, 1486. 4°.

Type 1b, direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

CA.* 1023. HC. 9285. B,p. 639. VT. 2457.

190. MAGNINUS Mediolanensis. Regimen sanitatis, Attre-
1.E.62. batensi episcopo directum. — Leuven, Johannes de Westfalia, 1486. 4°.

Type 1b, 2, 1 punct. aan den voet der bldn. rechts, get. gekl. rubr., gekl. en vers. init., roode rubr. str., geschr. direct.

CA.* 1189. HC.* 10485. B,p. 639. Proct. 9237. GL. 1633.

191. BOETHUIS, Anicius Manlius Torquatus Seve-
1.C.15. rinus. De consolatione philosophiae libri V cum commentario Sancti Thomae de Aquino. — Leuven, Johannes de Westphalia, 1487. 2°.

Type 1b, 2; 1 punct. in de rechtermarge; enkele direct., 2—6, 8, regels open voor init.

CA.* 311. HC.* 3379. B,p. 639. Pell. 2522. Coll. Upps. 341. Peddie I, p. 114a.

192. PSALTERIUM (cum canticis etc.) — S. l. et a. [Leu-
1.F.24. ven], Johannes de Westfalia, [CA. c. 1496]. 16°.

Type 5; get. roode init., rubr., rubr.str., get. gekl. randversiering op bl. 2a.

CA. 546. HC. 13472. B,p. 640.

Bl. 8 ontbreekt.

6. Rudolf Loeffs van Driel. 1484—1485.

193. PETRARCA, Franciscus. Libri IV rerum memorandarum. Eiusdem. Epistola de studiorum suorum successibus ad posteritatem. Haymo. Liber de christianarum rerum memoria s. historiae sacrae epitome. — S. n. l. et a. [Leuven, Rudolf Loeffs van Driel, CA. c. 1485]. 4°.
1.E.67.

Type 1, direct.; get. roode init.

CA.* 1391. HC.* 12807. B.p. 482. Proct. 9297. Bldn. 131—134 en bldn. 172—222 ontbreken.

Volgens de signaturen hooren de werkjes van Petrarca en Haymo bijeen, ze zijn echter afzonderlijk gebonden.

8. Egidius van der Heerstraten. 1485—1488.

194. BEETZ, Johannes. Commentum super decem praeceptis decalogi. *Praec.* de Beetz, ex libro de viris illustribus ordinis Mariae de Monte Carmelo. Judocus Beisselius. Epistola Arnoldo de Bost Carmelitae. — Leuven, Egidius van der Heerstraten, 1486, 19 April. 2°.
1.C.25.
1.C.26.

Type 1, enkele direct., 2 punct. in de rechtermarge; get. gekl. init., rubr., roode rubr.str.; hs. aant.

CA*. 260. HC.* 2736. B,p. 432. Proct.* 9303. Pell. 2018. VB.I. 4934. Coll. Upps. 268. VBo. 196. Peddie I, p. 92b.

In het eene exemplaar, *bl. 14a, hs. 16de—17de eeuw: „Bibliothecae fratrum minorum recoll. Trudon".*

In het colophon (zie CA. 260. aant.) zijn de woorden „artis impressorie magistrum" met roode en zwarte inkt doorgekrabd, eveneens in een tweede aanwezig exemplaar, waarvan bldn. 1—13 en bldn. 132—133 ontbreken, en dat 2 punct. in de rechtermarge, geschr. direct., roode rubr.str. en onderstr., hs. aant., heeft. Een derde exemplaar mist de

woorden „artis" etc. geheel; het heeft get. gekl. init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

195. 1.C.27. [EBERNHAUSEN, Johannes]. Modus legendi abbreviaturas in utroque iure. — Leuven, Egidius vander Heerstraten, 1488, 5 Febr. 2°.

Type 2, rubr. (niet in Haebler); get. gekl. init., roode rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

CA.* 1266. HC.* 11470. B,p. 433. Proct. 9309. Coll. Upps. 1057.

33 Bldn., als bij Hain; bl. 5 (onbedrukt) weggesneden.

Vgl. over de toeschrijving van dit boek aan Ebernhausen *Hurter* II, p. 774. i.v. Johannes Ebernhausen.

196. 1.C.28. METHODUS utriusque iuris. — S. l. [Leuven], Egidius van der Heerstraten, 1488, 23 Februari. 2°.

Type 2, rubr. (niet in Haebler), get. gekl. rubr., gekl. of vers. init., roode rubr.str. en onderstr., geschr. direct.; hs. aant.

CA.* 1243. HC.* 11126. B,p. 433. Proct. 9310. VB.I. 4935. Coll. Stockh. 713. VT. 2470.

Bl. 27ᵇ, hs. 16de eeuw: „Nunc cristiano de Lenep".

9. Lodovicus de Ravescot. 1488.

197. 1.C.29. PETRUS de Rivo. Opus responsivum ad epistolam apologeticam magistri Pauli de Middelburgo de anno, die et feria dominicae passionis cum kalendario aegiptiorum secundum Bedam cui annotatum est kalendarium romanorum. — Leuven, Lodovicus de Ravescot, 1488. 2°.

Type 1, rood en zwart, init. a, b, enkele lombardjes c. 4 mM., (niet in Haebler), signet I, 4 houtsneden (Conw., p. 291), xylographische titel; signet I; hs. aant.

CA.* 1405. H. 4256, HC. 12857 en 12859. B,p. 556. Proct.* 9312.

SCHOONHOVEN.

1. Fratres S. Michaelis in den Hem. 1495—1500.

198. MATERIËN, devote, dienende tot salicheit
VII.E.28. van allen kersten menschen. — S. n. l. et a. [Buiten Schoonhoven in den Hem, canonici regulares monasterii S. Michaelis]. 8°.

Type 1, rubr. *a*, init. a, gedeeltelijk direct., 3 houtsneden; get. gekl. of vers. init., roode rubr.str. en onderstr.

Misschien moet dit boekje tot de postincunabelen gerekend worden; I, II, V, VI komen ook voor in de uitgave van de Materiën, buiten Schoonhoven in den Hem 1503 (vgl. *W. Nyhoff, Bibliographie de la Typographie Néerlandaise, Feuilles Provisoires*, La Haye 1904, n°. 528); III, IV echter wijken af van de correspondeerende deelen aldaar.

84 Bldn., katernen [I⁸]; a.⁸—c.⁸; .c.⁴, i.⁸ 2.⁸ z.⁸, A⁸—B⁴, [a..⁸] b..4, regels.

I. 8 Bldn., zonder signaturen.

Bevat: tafel; van die manier vander bekeringhe der menschen. *Bl. 1ᵃ*: houtsnede || ; *bl. 1ᵇ:* ¶ In deſen boeke ſalmē vijndē deſe || nauolgēde deuote materien. dienē || de tot ſalichꝫ vā allē kerſtē mēſchē || Inden eerſten. Een boexkē vā die || bekeringhe der mēſchen. || Itē vā die konſte om te lerē ſteruē. || Eñ vā die vꝛagen diemē den ſiekē || vꝛaget als ſi leggē op hair vͤſceydē || Item die letanien. diemē leſel (sic) ſal || als die menſche leit in ſijn vterſte. || Itē Een deuote cōmēdacie diemen || leeſt als die mēſche gheſtoꝛuen is. || Een ſalige oefeninghe hoe dat hē || een mēſche ſal hebben ind' miſſen || mit meer ander. || Item Een geeſtelike minnenbꝛief || die die ſoete iheſus ſeinde tot ſijnre || bꝛuyt der mīnender zielen. || Itē hoemen leſen ſal ōſer vꝛouwē || zouter dair

groot aflaet toe ſtaet. || ; *bl. 2a:* ℭ Van die manier vāder bekerin || ghe der menſchen. || [ ] Ie eerſte maniere vā || der bekeringe d' mē || ſchen . . . . . . || ; *bl. 8b, regel 17* . . . . . . Ic en leue nu niet mer xp̄s || leuet in mi God geue dat wi allen || hier toecomen moetē. Amen. ||

II. 24 Bldn., katernen a.8—c.8.

Bevat: oefeninghe hoe hem een mensche hebben sal inder missen, initium: Een goed kersten mensche die begeert te comen . . . . .; gedenckenisse van der passien ons heren ihesu christi, verdeeld over de uren, een aanroeping van Maria en Jezus bij hun smarten, initium: O here ihesu christe om dat wredelike antasten dat u die ioden antasten . . . . . .; verder: gebed, initium: O lieve here ihesu christe ic dancke di dattu dijn martelie begonste . . . . . .; geestelike minnebrief die ihesus seinde tot sijnre bruyt der minnender zielen, initium: Ihesus christus coninc des hemels ende der aerden. ſeint mijnre bruyt der minnender zielen vriendelike gruete . . . . . *Bl. 1a, sign. a:* ℭ Hier begīt eē ſalige oefenīge hoe || hē eē mēſche hebbē ſal ind' miſſen. || (e) En goet kerſtē mēſche die || begeert te comē totten ewi || gen leuē. ſal . . . . . . || ; *bl. 9a, sign. b:* eñ mit nagelen doirſlagen dair hi || die . . . . . . || ; *bl 24b, regel 20* . . . . . . ic bliue bi di ind' ewichꝫ. Am̄ || .

III. 4 Bldn., katern .c.4. Bevat: gebed dat Sinte Bernardus plach des morgens te lesen, initium: O here heilige vader almachtich ewich god. Ic dancke di dattu mi in deser nacht behoet . . . . . .; aflaat en gebed, initium: God gruet u alre scoenste. alre reynste. alre salichste maghet; gebed voor die zielen, initium: O alre mildeste moeder gods ons enighe hope naest Gode; 7 gebeden van S. Gregorius; met houtsnede, incompleet. — *Bl. 1a.* ℭ Dit gebet plach ſinte bernardus || des mozgens gaern te leſen. Gebet || [ ] here heilige vader almachtich || ewich

god. Ic dancke...... ||; *bl 4b, regel 18*...... doen dijn alre' edelſte ziele ver || ſceiden was vā dinē lichaem ontfer || met mijnre ſielē in harē verſceidē. ||.

IV. 24 Bldn., katernen i.8 2.8 z.8.

Bevat: Ancelmus bisschop van Cantelenberch, van die konste te leren sterven; initium: Die propheet David seit. Die doot der heiligen is costelic int aenschijn des heren...... *Bl. 1a, sign. i.*: ¶ Hier begint eē ſuuerlic boexkē vā || die konſte te lerē ſteruē gemaect vā || ſinte ancelm9 biſcop vā cantelēberch || [ ] Ie pꝛopheet dauid ſeit. Die || doot der heiligē...... ||; *bl. 9a, sign.* 2: ander gedachtē of ſoꝛchuoudicheit || vā...... ||; *bl. 24b, regel 12:* ende || doet hem ewelick verbliden mit di || nen heiligen in di ewighe gloꝛie || Die leues ēn regneers in ewiche' || den. Amen. || ¶ Deo gracias. || ¶ Hier eyndet eē ſuuerlick boexkē || welke gheheten is dat ſterfboec. ||.

V. 12 Bldn., katernen A.8—B.4.

Bevat: letanyen als die mensche leyt in sijn vterste, initium: Here ontferme di onser Christe ontferme di onser Here ontferme di onser. Christe hoir ons Vader van hemelrijc gewarich god. *Bl. 1a, sign. A.*: ¶ Deſe letanyen ſalmen leſen als || die menſche leyt in ſijn vterſte. || [ ] Ere ontferme di ōſer Xp̄e || ontferme di..... ||; *bl. 9a, sign. B.*: dooꝛnē crone die gi dꝛoecht in ſma || delikē ſpotte...... ||; *bl. 12b, regel 18*...... in die || die vꝛe myns doots. Amen || ¶ Deo gracias. ||.

VI. 12 Bldn., katernen (a8]—b4.

Bevat: commendacie voir een broeder of suster die ghestorven is, initium: O alle ghi heilighe gods comet te hulpe.)... *Bl. 1a:* ¶ Hier begint die cōmendacie die || men leeſt voir een bꝛoeder of voir || een ſuſter die gheſtoꝛuen is. ||; daaronder een houtsnede ||; *bl. 1b* [ ] Alle ghi heilighē gods || coēt te hulpe.

en alle ..... || ; *bl. 9^a^, sign.* b..: dienre die hier na dē lichaem heeft || verloꝛē ... || ; *bl. 12^b^, regel 18:* Si moetē ruſten in vꝛeden. Amē. || ❡ Deo gracias. ||.

199. Leven ons liefs heren ihesu christi. — S. n.
1.F.26. Buten Scoenhoven inden Hem,[3] [canonici regulares monasterii S. Michaelis], 1497, 28 Februari. 8°.

Type 1, init. a, rubr. α, houtsnede (Conw. p. 345, die nog een tweede vermeldt); get. gekl. en vers. init., roode onderstr. en rubr.str.

CA.* 1109. HC. 10054. B,p. 586.

*Bl. 184^a^*, colophon: ❡ Hier in deſen boec ſalmē vinden || een ſalige geeſtelike oefenīge vādē || alre heylichſte leuē ons liefs heren || ih'u xp̄i. vādē begīne tott' paſſien toe || Eñ voert vā ſijn heilige lidē. tē eyn= || de ſijns bitterē doots. Eñ dair na vā || ſijnre gloꝛioſe verriſeniſſe eñ hemel || uaert. mitter oefenīge vādē heyligē || pinxterē dach. Eñ dit alte ſamē ſeer || punteliken onderſceyen eñ gedeilt. || in ſeuē dagen vāder weke. elke dach || ſijn ſonderlinge oefenīge. nader ge || woentē vandē ſeuē getidē. mit meer || ander. dienende tot ynnicheit eñ de || uocie der goeder menſchen. || ; zie verder CA. 1109.

Zie over het „leven" *W. Moll, Johannes Brugman* II (A'dam, 1854), p. 60—61.

200. Leven ons liefs heren ihesu christi. — S. n.
1.F.27. Buten Scoenhoven inden Hem, [canonici regulares monasterii S. Michaelis], 1497, opten Kersavont = 24 Dec. 8°.

Type 1, init. a, rubr. α, gedeeltelijk direct., één houtsnede (Conw., p. 346); get. vers. of gekl. init., roode rubr.str., onderstr., geschr. folieering.

CA.* 1110. Cop. II. 3555. B,p. 586. VB.I. 4939.

201. Ghetiden. — S. n. Buten Scoenhoven in den Hem,
1.F.28. [canonici regulares monasterii S. Michaelis], 1498, 28 Maart. 8°.

Type 1, init. a, rubr. α, gedeeltelijk direct., 9 houtsneden, (Conw. p. 346); get. gekl. init., rubr. rubr.str., onderstr.

CA.* 842. HC. 7761—7762. B,p. 586. Bohatta 1407. Peddie II, p. 290a.

Het boekje bevat voor de zeven dagen der week: getijden van den heiligen geest; van de eeuwige wijsheid met een fragment der middelnederlandsche vertaling uit de Bruderschaft der ewigen Weisheit, d.i. een 15de eeuwsche vertaling van Suso's Horologium II, hfdst. 7, met het initium: Qualiter multi fideles possint in sapientiam divinam ..... vgl. *H. Seuse, Deutsche Schriften* herausgegeben v. *Dr. K. Bihlmeyer*, (Stuttgart 1907), p. 107* en p. 116*; gebed van den naam Jezus; getijden van St. Anna; getijden van alle heiligen; getijden van het sacrament; lange kruisgetijden; getijden van onzer vrouwen droefheid en van onzer vrouwen hoogtijden; gebed van Sixtus IV tot onze lieve vrouwe in de zon, met aflaat.

UTRECHT.

2. Nicolaes Ketelaer en Gerard Leempt. 1473—1474.

202. [Petrus Comestor]. Historia scolastica [pars II]
Mr. II. super novum testamentum cum additionibus atque
G.2. incidentiis. — Utrecht, Nicolaus Ketelaer et Gherardus de Leempt, 1473. 2°.

Type 1, gedeeltelijk direct.; get. gekl. rubr., gekl. of vers. init., roode rubr.str.

CA.*1404. HC. 5540. B.p. 451. Proct. 8839. GL. 3073. Bldn. 62 en 63 ontbreken.

16de Eeuwsche band, hout met bruin leer overtrokken, middenvak, leeg, c. 45–73 mM.; daaromheen rolstempelranden door filets gescheiden; 1°. renais-

sancekrullen, 2°. door elkaar gevlochten vierhoeken, 3°. koppen, vazen en renaissancemotiefjes, 4°. renaissancekrullen. Bewerkte koperen klampen.

203. [Ambrosius Autpertus]. De conflictu vitiorum atque
1.C.37. virtutum. Augustinus. Contra quinque haereses. — S. n. l. et a. [Utrecht, Nicolaus Ketelaer et Gerardus de Leempt, c. 1473]. 2°.

Type 1, enkele direct., sporen van 2 punct. in de rechtermarge; get. roode en vers. init., roode rubr.; hs. aant.

CA.* 855. HC.* 7992. B,p. 451. Proct. 8840. Pell. 5349bis. Peddie II, p. 298.

De incunabel schrijft het eerste tractaat toe aan Gregorius Magnus. Dikwijls wordt ook Augustinus of Ambrosius Mediolanensis als schrijver genoemd, vgl. echter *Hurter* I, p. 677.

204. Augustinus, Aurelius, S. Liber de mirabilibus
1.C.33. sacrae scripturae. — S. n. l. et a. [Utrecht, Nicolaus Ketelaer et Gerardus de Leempt, c. 1473]. 2°.

Type 1; get. gekl. en vers. init., roode rubr.str., onderstr.; hs. aant.

CA.* 203. HC. 2075. B,p. 451. Pell. 1567. Proct. 8842. Peddie I, p. 70a.

Verkeerd gebonden exemplaar; een tweede, goed gebonden, heeft get. vers. en roode init., roode rubr., rubr.str. en onderstr.; geschr. direct.; hs. aant.

Het initium = het initium *Migne PL.* XXXV 2151, die het boek niet aan Augustinus toeschrijft, maar het plaatst in de 7de eeuw.

205. Bernardus Claraevallensis, S. De consideratione
1.C.34. ad Eugenium papam libri V. — S. n. l. et a. [Utrecht, Nicolaus Ketelaer et Gerardus de Leempt, c. 1473]. 2°.

Type 1; direct., get. roode rubr., init., onderstr., rubr.str.; geschr. sign.

CA*. 263. Cop. II. 976. B,p. 451. Proct. 8843.

Pell. 2131. VB.I. 4942. GL. 3074. Jan. 20. VT. 2473. Peddie I, p. 99a.

Een tweede exemplaar heeft get. roode rubr.str., onderstr.; hs. aant.

206. CLAUDIANUS, Claudius. De raptu Proserpinae, tra-
1.C.35. goediae duae. Epitaphium Ladislai Bohemiae atque Ungariae regis. — S. n. l. et a. [Utrecht, Nicolaus Ketelaer et Gerardus de Leempt, c. 1473]. 2°.

Type 1, direct., 2 punct. in de rechtermarge; get. roode init., rubr., onderstr., rubr.str.

CA.* 447. HC. 5377. B,p. 451. Proct.* 8844. Pell. 3804. Peddie II, p. 182b.

Epitaphium Ladislai, niet in *Potthast;* initium: Huic teneras lector lacrimas impende...

207. HIERONYMUS Stridonensis, S. Liber de viris illu-
1.C.38. stribus. — S. n. l. et a. [Utrecht, Nicolaus Ketelaer et Gerardus de Leempt, c. 1473]. 2°.

Type 1; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., geschr. sign.

CA.* 933. Cop. II. 2956. B,p. 451. Proct.* 8846. Coll. Stockh. 524.

Een tweede exemplaar heeft get. gekl. en vers. init., roode rubr., gele rubr.str., roode onderstr., geschr. direct.

208. MAXIMIANUS. Ethica suavis et periocunda (elegiae).
1.C.39. Epitaphia Nicolai papae V, Eugenii papae IV, Laurentii Vallae, Ovidii; epigramma ridiculum. — S. n. l. et a. [Utrecht, Nicolaus Ketelaer et Gerardus de Leempt, c. 1473]. 2°.

Type 1, enkele direct.; 2, 3 regels open voor init.

CA*. 770. HC. 10925. Cop. III. 10925. B,p. 451.

13 Bldn. als BRH., katernen [a^6-b^7]; CA. geeft 14 bldn.

H. en CA. schrijven deze elegiën, onder den naam Ethica gedrukt, toe aan Cornelius Gallus, zie

echter *F. Plessis, La poésie latine* (Paris 1909), p. 300: „on peut dire qu'il ne nous reste rien de Gallus, etc." en vgl. ook *Paulys Realencycl.*, Band IV, p. 1349, over het verkeerd toeschrijven der elegiën aan Gallus en verder o.c. Band V i.v. *Elegien*, XVIII, p. 2306.

Potthast I, p. 423, noemt Mapheus Vegius niet als auteur van het epitaphium Nicolai V, terwijl de incunabel hem als dichter geeft; voor het epitaphium Eugenii IV zie *Potthast* I, p. 418. Het epitaphium Laurentii Vallae, heeft het initium: Postea quam manes defunctus. Valla ...; epitaphium Ovidii, initium: Ille ego qui fueram tenerorum lusor amorum ...; epigramma ridiculum, initium: Devorat agricolam rex ....

209. PLUTARCHUS Cheronensis. Dicteriae s. additiones
1.C.40. ad Valerium Maximum cum prologo. *Praec.* notitia de auctore et opere. *Acc.* Franciscus Petrarca. De vera sapientia dialogi II. — S. n. l. et a. [Utrecht, Nicolaus Ketelaer et Gerardus de Leempt, c. 1473]. 2°.

Type 1, direct.; hs. aant.

CA.* 1423. HC. 13138. B,p. 451.

Deze „dicteriae" zijn grootendeels excerpten uit Plutarchus' apophthegmata, de proloog is een combinatie van Plutarchus' proloog voor de apophthegmata en Philelphus' proloog voor de vertaling daarvan.

210. THOMAS de Aquino. Tractatus de divinis moribus.
1.C.32. Eiusdem. Tractatus de beatitudine. — S. n. l. et a. [Utrecht, Nicolaus Ketelaer et Gerardus de Leempt, c. 1473]. 2°.

Type 1, direct.; get. gekl. of vers. init., gekl. rubr., rubr.str., onderstr., geschr. sign.

CA.* 1669. HC. 1364. B.p. 451. Pell. 975. Proct. Suppl. IV. 8849[b]. GL. 3076. Peddie I, p. 47[a].

Een tweede exemplaar is niet gerubiiceerd, 1, 2, 4 regels open voor init.; hs. aant.; *bl. 1a: „frater God'frigdus Struck minorit(a?) possessor huius libri".* En: *„In studiosorum ac commodum meorum fratrum favorem ego frater godfrigdus Struck guardianus huius conventus l ..... indignus .... librum ..... pietate studio ex librali (?) affectu Christo ... atque his cathenis constrinxi anno vitae meae lvj (?) 1562."*

Beide geschriften zijn niet van Thomas de Aquino, vgl. *A. Michelitsch, Thomasschriften* I (Graz u. Wien, 1913), p. 232.

211. Thomas à Kempis. Sermones, epistolae ac devoti
1.C.42. tractatus. — S. n. l. et a. [Utrecht, Nicolaus Ketelaer et Gerardus de Leempt, c. 1473]. 2°.

Type 1, direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

CA.* 1657. HC. 9768. B,p. 451. Proct. 8849. VBo. 1153. VT. 2476.

Deze incunabel bevat: Sermones ad novitios, sermones, dialogus novitiorum, epistolare, de tribus tabernaculis, de vera compunctione cordis, hortulus rosarum, vallis liliorum, alphabetum monachi, consolatio pauperum et infirmorum, epitaphium monachorum, vita boni monachi, manuale parvulorum, doctrinale iuvenum, hospitale pauperum.

Samengebonden met **212**.

Een tweede exemplaar heeft get. gekl. en vers. init., gekl. rubr., roode rubr.str. en onderstr., geschr. folieering.

212. [Thomas à Kempis]. Soliloquium animae. — S. n. l.
1.C.42. et a. [Utrecht, Nicolaus Ketelaer et Gerardus de Leempt, c. 1473]. 2°.

Type 1, direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

CA.* 1567. Cop. III. 5551. B,p. 451. Coll. Stockh 1044. VBo. 1156.

Samengebonden met **211**.

Een tweede exemplaar is op dezelfde wijze gerubriceerd, heeft buitendien geschr. folieering, hs. aant.; bl. 233 ontbreekt.

213. DEFENSORIUM fidei contra iudaeos, hereticos
1.C.36. et sarracenos. Johannes de Turrecremata. Alius tractatus de eadem materia: de salute animae. Alius tractatus de eadem materia sumptus ex historia tripartita Cassiodori, senatoris romani: libro V, capitulo XVII: Constantii et Liberii pro defensione Athanasii dyalogus. — S. n. l. et a. [Utrecht, Nicolaus Ketelaer et Gerardus de Leempt, c. 1473]. 2°.

Type 1, direct., 2 punct. in de rechtermarge; get. roode rubr., rubr.str., onderstr., get. gekl. of vers. init.; hs. aant.

CA.* 558. HC.* 6083. B,p. 451. Proct.* 8845. Pell. 4185. Roos 77. VT. 2474. Peddie II, p. 213b.

Een tweede exemplaar heeft in de rechtermarge sporen van 1 punctuur; verder get. roode of vers. init., roode rubr., rubr.str., onderstr.; geschr. folieering, hs. aant.

Bl. 1a: „Monasterii Loensis" en: *„Abbatis Loensis"*, in verschillend hs., maar beide hs. 15de–16de eeuw. –

214. VEGETIUS, Flavius Renatus. Epitome de re militari. —
1.C.41. S. n. l. et a. [Utrecht, Nicolaus Ketelaer et Gerardus de Leempt, c. 1473]. 2°.

Type 1, get. roode rubr., init., rubr.str.; hs. aant.

CA.* 1706. HC. 15910. B,p. 451. Proct.* 8850. VB. I. 4945.

In den incunabel wordt de schrijver Vedatus genoemd.

215. [NIGELLUS Wirecker]. Speculum stultorum. — S. n.
1.C.43. l. et a. [Utrecht, Nicolaus Ketelaer et Gerardus de Leempt, c. 1473]. 2°.

Type 1, direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

CA.* 1727. HC.* 16214. B,p. 451. Proct.* 8851. GL. 3077. Kronenb. Dev. 270. VT. 2477.

Bldn. 1, 10, 18, 22, 23, 25, 26, 49, 50, 52, 71, 72 ontbreken, bldn. 27—32 ingebonden achter bl. 48. De incunabel noemt den schrijver Vigellus.

216. EUSEBIUS Pamphili Caesariensis. Historia ecclesiastica Tyrannio Rufino interprete; cum prologo et libris X—XI compositis a Tyrannio Rufino. Hieronymus. De Eusebio. Gennadius Massiliensis. De Rufino. — S. n. et l. [Utrecht, Nicolaus Ketelaer et Gerardus de Leempt], 1474. 2°.
1.C.30.

Type 1, sporen van 2 punct. in de rechtermarge, direct.; get. gekl. en vers. init., gekl. rubr., zwarte onderstr., nummers der boeken in rood boven aan de folio's geschreven; hs. aant.

CA.* 711. HC. 6709. B,p. 451. Proct.* 8841. Peddie II, p. 242a.

Een tweede exemplaar, met get. roode init., rubr., rubr.str., is samengebonden met **202**.

Bl. 1a, hs. 15de—16de eeuw: „Theodoricus Hopcoper et amicorum."

6. Johan Veldener. 1478—1481.

217. EPISTELEN ende ewangelien mitten sermonen van den ghehelen jaere ende oec mede die prophecien. — S. n. et l. [Utrecht, Johan Veldener], 1478, 4 Nov. 4°.
1.E.69.

Type 5, gedeeltelijk direct.; get. gekl. rubr., onderstr., gekl. of vers. init., roode rubr.str.

CA.* 687. HC. 6648. B,p. 623. Proct. 8855. Pell. 4596. Coll. Stockh. 391. Peddie II, p. 238a.

Bl. 2a, hs. 17de eeuw: „Sum pio usui meo possessori Carolo ab oos Trajectensi."

218. 1.E.70. GREGORIUS I Magnus, S., papa. Omelien vanden sonnendaghen ende sommighe ander tyden. Ende allen omelien vervolghende vanden heijlighen. *Vooraf proloog van den vertaler.* — S. n. et l. [Utrecht, Johan Veldener], 1479, 22 April. 4°.

Type 5, direct.; get. gekl. of vers. init., roode rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant. o.a. de tafel in hs. bijgeschreven.

CA.* 854. HC. 7954. B,p. 623. Proct.* 8856. Pell. 5371.

219. Mr.III.D. 3. 1.C.47. 1.C.48. [ROLEVINCK, Wernerus]. Fasciculus temporum, inhoudende die Cronijcken van ouden tijden, mit [Johannes Veldener:] die Cronijcken der coninghen van Vranckrijck. van Enghelant Ende van die hertoghen van Brabant. Ende van die biscoppen van Utrecht Ende van die greven van Vlaenderen. van Hollant. van Zeelant. van Henegouwen. van Ghelre. van Cleve. — Utrecht, Jan Veldenar, 1480, op sinte Valentijnsdach op die vastelavont = 14 Febr. 2°.

Type 4, 5, init. a en b, van Leuven, enkele direct., talrijke gekl. houtsneden en xylographische figuren (Conw. p. 211), signet III; get. gekl. of vers. init., gekl. rubr., roode rubr.str., soms de namen der hfdst. in rood bijgeschreven; hs. aant.

CA.* 1479. HC. 6946. B,p. 623. Proct.* 8858. VB.I. 4948. Peddie II, p. 252a.

Het tweede exemplaar (montre.III.D.3) heeft gedeeltelijk get. roode rubr., rubr.str.; het heeft een ouden band van c. 1500, hout met bruin leer overtrokken. Het middenvak, c. 75—125 mM., is verdeeld door twee verticale en drie horizontale strepen van filets, waaromheen een rolstempelrand van bloem- en bladornament; dan een rand filets en een rand, c. 35 mM. breed, van ovalen, waar halve cirkels, in bladornament eindigend, doorheen geslingerd zijn; dan weer een rand filets. Het achterplat is op dezelfde wijze versierd. De rug heeft vier ribben en filetversiering.

Het derde exemplaar (1 C. 47) heeft gekl. houtsneden, get. roode en gele rubr.str.; hs. aant., en *op het schutblad: „Dit boeck hoert toe Johan van Campen en ick hebbet van Jan van Eyck den spuelman oft den jonghen jan van eyck — ich heb hem geleendt twee goude (?) croenen donde elck vierdalven gf . . . . (?) vier stv. en dit is geschiedt in presentie van peter deghens den seven en twintigchsten Augustus anno duysent en ses hondert gescreven en ondertekent Johan van Campen en hij hefse mijn, etc."* Dan volgt in andere, ook oude hand, Latijn en Hollandsch, een gedicht op de „9 preux"; *bl. 1ᵃ: „Jan heerdt kent u selven. 1567—1600." bl. 338ᵃ: „dit boeck hoert Jan heeren, die dit boeck vijnt, enz."*

Over den drukker Johannes Veldenaer als vertaler en voortzetter van den Fasciculus temporum zie *Potthast* II, p. 1084. De Middelnederlandsche vertaling van den Fasciculus temporum loopt tot 1474. Zie ook de aant. bij **802**.

220. [Jacobus de Voragine]. Passionael ofte gulden
1.C.50. legende mit dat martirologium [van Usuardus]. *Vooraf* [proloog] en voersprake opt martirologium. II.V. (winter- en zomerstuk). — Utrecht, Jan Veldener, 1480, 12 Sept. 2°.

Type 5, init. a (G; en H in lijst, c. 110—112 mM., niet in Haebler), b; direct.; signet III; get. gekl. init., rubr., roode rubr.str. en onderstr.; hs. aant. (o.a. hygienische voorschriften).

CA.* 1757. Cop. III. 6510. B,p. 623. Proct. 8859.

Van V.I. ontbreken de eerste 8 bldn. = kalendarium, in hs. vervangen; van V.II. ontbreekt bl. 1 met houtsnede en bldn. 341—352.

V.I, *bl. 348, hs. 15de—16de eeuw: „Dit boeck hoirt toe Peter Geritzoen die glaesmaker tutrecht."*

Perkamenten band met stempel.

7. G. T. of G. L. c. 1480.

221. [Moirs, Johannes, Coloniensis]. Der sielen troest.
1.C.44. — S. n. Utrecht, [G.T. of G.L.], 1479, 7 Mei. 2°.

Type 1, get. gekl. of vers. init., gekl. rubr., roode rubr.str., onderstr.; hs. aant.

CA.* 1544. Cop. III. 5337. B,p. 417.

Bldn. 1—11 en 167 (gefolieerd CLVIII) ontbreken, bldn. 16 en 133 beschadigd en bijgeschreven.

Bl. 38ᵃ, hs. 16de eeuw: „Heyndrich van — arles".

Over de toeschrijving aan Moirs, vgl. *Hürter* II, p. 870.

222. Clip, Alanus van den. Van die nutticheyt ende
1.E.68. edelheit des ghebenediden vrouwen souter. Mirakel [van Benedicta] gehoert van enen predicatoer die welcke meister Alanus discipel gheweest hadde. [Alanus van den Clip]. Onser liever vrouwen hoet. — S. n. l. et a. [Utrecht, G.T. of G.L., CA. c. 1479—80]. 4°.

Type 1; get. gekl. init. en rubr.

CA.* 449. Cop. III. 5188. B,p. 417.

Bldn. 1 en 3 ontbreken. Door elkaar gebonden met **225**.

Het eerstgenoemde tractaat geeft verkort weer: Alanus de Rupe, De dignitate et utilitate psalterii Mariae, vgl. *Kronenburg, Maria's heerlijkheid in Nederland*, III, p. 307. Over Alanus de Rupe, Onser liever vrouwen hoet, vgl. *Kronenburg* III, p. 352. Het initium van het mirakel luidt: Een edel ende duechsaem hertoech aen die kant van Spaengen woenende had een enighe dochter ghenoemt Benedicta .....

223. Wech der syelen salicheyt, ghetoghen vten latijn
1.C.45. in duutsche. *Vooraf* proloog van den vertaler. — S. n. Utrecht, [G.T. of G.L.], 1480, sunte Ponsiaensavont, 13 Jan. 2°.

Type 1, maar dit type 120 mM. evenals in HMT., pl. 41; ook gereproduceerd GfT. 247 en TFS. 1909 t. CA.* 1775. HC. 16151. B,p. 417.

Incompleet, hfdst. 19—25, 68—76 ontbreken geheel, hfdst. 18 en 67 gedeeltelijk.

Bl. 1a, hs. 15de—16de eeuw: „Dit boeck hoert den susteren vander derder regulen sc. francisci bynnen der stat van tyel in sc. Agnieten besloten gaerde."

Initium: proloog: Om die minne van God ende minen evenkersten; tekst: Omdat God allen menschen geroepen heeft......

224. Otto van Passau. Boeck des gulden throens of der
1.C.46. XXIV ouden. — Utrecht, G.t., 1480, op den vitten donredach den 30sten dach in die meert. 2°.

Type 1, signet I, talrijke gekl. houtsneden (Conw., p. 334); get. gekl. of vers. init., get. gekl. rubr., roode rubr.str., onderstr.

CA.* 1342. HC. 12131. B,p. 417. Proct. 8861. VB.I. 4949. GL. 3078.

225. Boexken van die passie ons liefs heren
1.E.68. ihesu christi. — S. n. l. et a. [Utrecht, G. T. of G. L., CA. c. 1480]. 4°.

Type 1; get. gekl. of vers. init., get. gekl. rubr., roode rubr.str., gekl. onderstr.

CA.* 1359. CA. 1154? Cop. III. 4619. B,p. 417.
Fragment van 29 bldn., (bldn. 30—31 ontbreken), door elkaar gebonden met **222**.

Bl. 12a: „Meister Aelbert dije Haes anno 1492".
Initium: Doe onse behoeder Ihesus Christus....; het boekje verhaalt de passie verdeeld over de uren.

ZWOLLE.

1. 2. Peter van Os. 1479—1500.

226. Bonaventura, S. Sermones de tempore et de sanctis. —
1.D.1. S. n. Zwolle, [Peter van Os], 1479. 2°.

Type 2, direct.; get. roode of vers. init; roode rubr., rubr.str., onderstr., geschr. sign.; hs. aant.

CA.* 336. HC. 3512 (= HC. 8976). B,p. 511. Proct.* 9122. Pell. 2654. VB.I. 3940. Coll. Upps. 361. GL. 4950. Kronenb. Dev. 69. Reichl. Append. IV, p. 183: 3512. Roos 50. Peddie I, p. 119a.

Niet, zooals CA. geeft, een druk van Johannes de Vollenhoe, vgl. *Bradsh., Coll. papers*, p. 220, *Printing at Zwolle.* Zie ook: *Zentralblatt für Bibliothekswesen* (Leipzig 1903), p. 375—378. *G. Kohlfeldt, Einige Fälle von Incunabel—Doppeldrucken.* De druk van het museum is gelijk aan den druk beschreven l.c., p. 377, kol. a; waarschijnlijk had het boek niet 340 bldn. zooals CA opgeeft. Wel zijn de katernen [a^8—z^8, A^8—T^8 V^4], maar Kohlfeldt kent klaarblijkelijk een druk waarvan de eerste katern 10 bldn. telt; bl. 1, wit, en bl. 10, wit, zouden dan in het exemplaar van het museum ontbreken; achter de laatste katern kunnen 1 of 2 bldn. missen.

227. CENTILOQUIUM s. centilogium. — S. n. et a. Zwolle,
1.F.2. [Peter van Os; Bradsh., Coll. papers, p. 224, c. 1479]. 4°.

Type 2; get. roode rubr., init., onderstr., rubr.str.

CA.* 333. HC. 3496. B,p. 511. Proct.* 9125. Pell. 2588. VB.I. 4955. Peddie I, p. 118b.

CA. geeft dit type als type van Johannes de Vollenhoe, HMT., pl. 89a, zie echter: *Bradsh., Coll. papers*, p. 220.

Bl. 2a., hs. 17de eeuw: „Conventus trevi. (?) ord. fratrum pr." In den band, ex libris: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum.

Over de verkeerde toeschrijving van het centilogium aan Bonaventura, vgl. *Bonaventura, Opera omnia* (Quaracchi 1882—1902) Tom. X, p. 20. De compilator van dit werkje is waarschijnlijk geweest frater Marchesinus a Regio, die vooral uit Bonaventura putte, vgl. ook o.c. Tom. V, p. XLVIII.

228. 1.F.3. Donatus, Aelius. Barbarismus, de figuris grammaticalibus libellus. — S. n. l. et a. [Zwolle, Peter van Os, CA. c. 1479]. 4°.

Type 2; 1, 2, 4 regels open voor init.; get. roode rubr.str.

CA.* 653. Cop. II. 2103. B,p. 512. Peddie II, p. 228b. cf. Pell. 4425.

CA. geeft Johannes de Vollenhoe? als drukker; vgl. echter *Bradsh., Coll. papers*, p. 223.

Dit boekje bevat: de barbarismo, de soloecismo, de ceteris vitiis, de metaplasmo, de schematibus, de tropis (Ars grammatica, pars III).

229. 1.F.1. Liber de proprietatibus terminorum Ciceronis, iuxta ordinem alphabeti. — S. n. et a. Zwolle, [Peter van Os, c. 1479]. 4°.

Type 2; get. gekl. init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

CA.* 1150. Cop. 1646. B,p. 512. Pell. 3707.

Bldn. 30—32 ontbreken.

CA. schrijft den incunabel toe aan Joh. van Vollenhoe, zie echter *Bradsh., Coll. papers*, p. 220.

Deel I, initium: Inter polliceri et promittere hoc interest ...., slot: Atramentarius homo qui vendit; deel II, initium: Inter abundare et superfluere ...., slot: vesperum neutri generis secundae declinationis. Van deel I zijn het initium en het verdere begin vrijwel gelijk aan *Migne PL.* LXXXIII 1319 (Isidorus Hispalensis), maar verderop is het bekort en de volgorde anders; vgl. ook *M. Manitius, Geschichte der lateinischen Literatur des Mittelalters* I (München, 1911), p. 68.

230. 1.F.4. Theodoricus de Herxen. Speculum iuvenum. — S. n. et a. Zwolle, [Peter van Os; Bradsh., Coll. papers, p. 224, c. 1479]. 4°.

Type 2.

CA.* 1653. HC. 3000. B,p. 511 (op: Berthsen). Proct. 9127. W. Nijhoff, Nederlandsche Bibliographie 1500—1540 (*Het Boek*, 1914), p. 104.

CA. noemt als drukker Johannes de Vollenhoe, zie echter *Bradsh., Coll. papers*, p. 223.

231. JOHANNES de Garlandia. Cornutus s. antiqua distigia. Otto de Lunenborch. Cornutus novus (metrice). Ambo cum commento Johannis Drolshagen. — S. n. l. et a. [Zwolle, Peter van Os, na 25 Aug. 1481]. 4°.
1.F.5.

Type 3, 4, get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

CA.* 1030. HC. 7469. B,p. 511. Proct. 9129. Kloss 1665. Peddie II, p. 277a.

In den band ex libris: Georgius Klosz M. D. Francofurti ad Moenum.

232. BERNARDUS Claraevallensis, S. Sermonen, ghetranslateert ende overgeset in duytscher spraken; winterstuck ende somerstuck. *Vooraf* proloog. — II.V. — Zwolle, Peter van Os, V.I. 1484, op des heylighen kerstesavont = 24 Dec., V. II. 1485, op den Meyavont = 30 April. 2°.
1.D.2.

Type 5, signet I en II, één houtsnede (Conw., p. 336), 2—5 regels open voor init.; get. gekl. of vers. init., get. rubr., gedeeltelijk roode rubr.str.; hs. aant.

CA.* 275. HC. 2852. B,p. 512. Pell. 2093. Coll. Upps. 184. Jan. 7583. Peddie I, p. 97b.

Bl. 6 (met houtsnede) van V.I. ontbreekt.

233. STERFBOECK of die conste van sterven. — Zwolle, Peter van Os, 1488. 2°.
1.D.4.
1.D.5.

Type 5, init. b., signet I, talrijke gekl. houtsneden (Conw. p. 268); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

CA.* 1620. HC. 1842. B,p. 512. Proct. 9132. Pell. 1357.

Een tweede exemplaar (1.D.5.) heeft ongekleurde houtsneden, roode rubr. en rubr.str.; hs. aant.

Zie over de uitgaven en den tekst van het Sterfboec, *E. Dutuit, Manuel de l'amateur d'estampes* I (Paris-London 1884), p. 58.

234. [THOMAS Cantipratensis]. Der bien boeck. – Zwolle,
1.D.3. Peter van Os, 1488, des anderen daghes nae sinte Ponciaensdach = 15 Jan. 2°.

Type 5, direct., signet I, 2 houtsneden (Conw., p. 337); get. roode of vers. init., roode rubr., rubr.str., en onderstr.

CA.* 1658. HC. 4186. B,p. 512. Proct. 9131. Pell. 3213. VB.I. 4951. Kronenb. Dev. 256.

235. JACOBUS de Voragine. Sermonen op die evangelien
1.D.6. vanden zonnendaghen doer dat ghehele iaer. — Zwolle, Peter van Os, 1489, 6 Nov. 2°.

Type 5, init. b, signet I; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

CA.* 1772. Cop. III. 6556. B,p. 512. Proct.* **9134.** Kronenb. Dev. 160.

Bl. 32 ontbreekt.

Bl. 1ª, hs. 15de—16de eeuw: „Dyt boick behoirt de carthusere opter grave by wes."; bl. 2ª, in jongere hand: „Liber carthusiae Wesaliensis".

236. VADERBOECK. *Vooraf* proloog. — S. l. [Zwolle],
1.D.7. Peter van Os, 1490, 1 April. 2°.

Type 5, init. b, signet I, 4 houtsneden, waarvan 2 dubbel (Conw., p. 337); get. roode init., rubr., rubr.str.

CA.* 938. HC. 8629. B,p. 512. Proct. 9135. GL. 3941.

Dit boek is niet dezelfde compilatie als **110**, zie de aant. aldaar en die bij **528**. Déze Middelnederlandsche verzameling is verdeeld in drie deelen:

I. Historien ende legenden ende teykenen ende miraculen....... der heilighen

vaderen in die woestenijen. Bevat: a. Proloog, (vrij jong, S. Bernardus wordt erin genoemd), initium: Sanctus Gregorius die spreket: daer zijn sommighe menschen...... b. Uit het eerste boek der „Vitae patrum aegyptiorum" (A I van *Bibl. Hag. Lat.* II, p. 943 en *Migne PL.* LXXIII, 101 vv.): proloog; Hieronymus' leven van Paulus; Athanasius' leven van Anthonius; Hieronymus' leven van Hilarion. Bovendien het leven van Abraham (en Maria), het leven van Malchas. Vgl. ook *C. G. N. de Vooys*, *Middelnederlandsche legenden en exempelen* ('s Gravenh. 1900), p. 13—14.

II. Die wercken der heylighen vaderen so als die seven bruederen van den berghe van Oliveten versocht ende bescreven hebben. Deze zijn verzameld uit: „Vitae patrum Aegyptiorum" (A II van *Bibl. Hag. Lat.* II, p. 944 = Rufinus' Historia Monachorum). Het zijn (na 2 prologen) de levens 1—4, 6, 7, 9—17, 19, 21, 28—32 (nummering volgens *Bibl. Hag. Lat.*) en de levens van Onuffrius, Elogius, twee broeders, Arcennius, Gelasius, Maurus.

III. Menigherhande goede exempelen ende leringhen der heilighen vaderen. Initium: Dat was een heilich brueder in enen woude woenachtich die Gode seer nerstelike dyender .... Deze afdeeling bevat allerlei legenden o.a. die van Thais, Marina, Symeon Stylita, korte exempelen en gezegden verzameld uit verschillende boeken, vgl. *Migne PL.* LXXIII 78.

Zie over de onjuiste toeschrijving van het Vaderboec aan Hieronymus de aant. bij **528**.

237. [Jacobus de Voragine]. Passionael mitten Marti-
1.D.8. rologio [van Usuardus], winter- ende somerstuck. *Vooraf* [proloog] en voerspraeck op dat marti-

rologium. — II V. — Zwolle, Peter van Os, V.I. 1490 des donredaghes voer sinte Katherine in November = 18 Nov., V. II. 1490, 1 Sept. 2°.

Type 5, init. a, enkele direct., signet I, 7 houtsneden (Conw., p. 337); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr. (in het zomerstuk); hs. aant.

CA.* 1766. B,p. 512. Cop. III. 6519. Proct. 9136 en 9137. VBo. 601.

De twee deelen in één band gebonden; van V. I. ontbreekt bl. 1 met titel en houtsnede, bldn. 5 en 6 (wit), van V. II. bl. 1 met titel en houtsnede.

238. PSOLTER, die duitsce, op elken psalm sinen
1.F.29. titel die verclarende is die craften ende die doechden des psalmes. — Zwolle, Peter van Os, 1491, op onser liever vrouwen avont annunciatio = 24 Maart. 8°.

Type 5; get. gekl. init. en rubr., rubr.str., in rood het begin der Lat. psalmen bijgeschreven.

CA.* 551. HC. 13523. Cop. III. 4962. B,p. 512. Proct. 9138.

239. STERFBOEC of die conste van sterven. — Zwolle,
1.D.9. Peter van Os, 1491, in de maent Junio op sinte Bonifaciusavont = 4 Juni. 2°.

Type 5, init. b, enkele direct., talrijke houtsneden (Conw. p. 337); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

CA.* 1621. Cop. II. 677. B.p. 512. Proct. 9140.

Bldn. 73—84 (met colophon) ontbreken.

Zie de aant. bij **233**.

240. BERNARDUS Claraevallensis, S. Sermonen, winter-
1.D.10. ende somerstuck. *Vooraf* proloog. — Zwolle, Peter van Os, 1495, op ons Heren hemelvaertsavont inden Meye = 27 Mei. 2°.

Type 6, 8, init. c, direct., sign. I, talrijke gekl.

houtsneden (Conw., p. 337); get. gekl. rubr., gekl. en vers. init., roode rubr.str. en onderstr.; hs. aant.

CA.* 276. HC. 2854. B,p. 512. Pell. 2094. Proct.* 9145. VB.I. 4952. Jan. 176. Reichl. Append. I, p. 102. Roos 40. Peddie I, p. 97b.

Verkeerd gebonden exemplaar.

241. 1.F.7. AESOPUS graecus per Laurentium Vallensem traductus. *Praec.* Laurentius Vallensis. Prologus epistolaris. — S. n. l. et a. [Zwolle, Peter van Os; Bradsh., Coll. papers, p. 226, c. 1495]. 4°.

Type 8, init. c, verder 1, 2, 4 regels open voor init.; hs. aant.

CA.* 33. Cop. II. 109. B,p. 513. Haebler Gesammtkatalog 267. Peddie I, p. 10a.

Het boekje is gebonden in verkeerden band, met den titel Elegantiarum viginti praecepta.

242. 1.F.6. BERNARDUS Claraevallensis, S. De consideratione ad Eugenium papam libri V. — S. n. l. et a. [Zwolle, Peter van Os, c. 1495]. 4°.

Type 8, init. c, gedeeltelijk direct., 2, 4 regels open voor init., één houtsnede (Conw., p. 337); get. roode init., rubr.str.; hs. aant.

CA.* 265. Cop. II. 977. B,p. 512. Pell. 2132. Coll. Upps. 279. Jan. 78. Peddie I, p. 99a.

Bl. 1a, hs. 16de—17de eeuw: „Bernardus Osenbruge".

ONBEKENDE NEDERLANDSCHE DRUKKERS.

Drukker van den Alexander Gallus.

243. Mr. 1.J.9. 1. [ALEXANDER Gallus vulgo de Villa Dei. Doctrinale puerorum]. — S. n. l. et a. [Nederlandsche druk?], 26 regels. 4°.

Type: 10 regels = 66 mM., de M ontbreekt, facsimile HMT., pl. 129; hs. aant.

CA.* 111. Cop. II. 245. Peddie I, p. 22a. De reproductie

HMT. is de rectozijde van het fragment van het museum M.W.

Fragment van 1 bl. op perkament.

De tekst is uit ed. Reichling v. 1016—1066, variae lectiones, v. 1028, 1030, 1043, 1046, 1063, verder eenige afwijkingen, v. 1026: dicunt voor dic, 1027 toevoeging: tamen es esum superaddit, 1047: dic voor dīco, 1033: inquit et infit, 1035: Hoc defectivum verbum sed dicito solum ||.

Drukker van den Mandeville.

244. MANDEVILLE, Jan van. [Itinerarius ad partes Iheroso-
1.D.11. limitanas = Reysen int heilighe lant]. — S. n. l. et a. [Onbekende Nederlandsche drukker, CA. c. 1470]. 2°.

Type: M. 61, 135 mM.; rubr., direct.; get. gekl. en vers. init., roode rubr.str. en onderstr.

CA.* 1199. Cop. II. 3840. B,p. 658. Proct. 9181. HMT., pl. 121.

Bl. 54 en bl. 60 ontbreken.

Drukker van den Dionysius Carth., Mariae et peccatoris dialogus de bona spe etc.

245. DIONYSIUS de Leuwis Carthusianus alias Rikel.
1.D.13. Mariae et peccatoris dialogus de bona spe eligenda et mala spe ac desperatione fugiendis, per Johannem (Pell.: Dominicum) de Sancto Geminiano suppletus. Eiusdem. Tractatus de laudibus Mariae ex dictis Bernardi, Anselmi et aliorum. Georgius Sisgoreus. Epigrammata ad Christum et virginem. Petrus de Alliaco. Meditatio super angelica salutatione cum indulgentia. Eiusdem. Orationes tres ad virginem. Johannes de Sancto Geminiano. De finali poenitentia et Dei larga pietate et misericordia Christi et latronis dialogus. Eiusdem. Liber de universo. Angelus de Aretio. Tractatus de verborum et rerum significationibus. — S. n. l. et a. [Nederlandsche of Duitsche druk?]. 2°.

Type: M. 72, 112 mM., rubr.; get. gekl. init., roode onderstr. en rubr.str.

CA.* 593. HC. 6250. Pell. 4302. Kloss 1273. HMT., pl. 127.

Bl. 32b, hs. 15de—16de eeuw: „Liber monasterii sancti panthaleonis in Colonia divi ordinis sancti Benedicti"; in den band, ex libris: Georgius Klosz, M.D., Francofurti ad Moenum.

Drukker van het Liber de proeliis.

246. LIBER s. historia Alexandri Magni regis Mace-
1.C.31. doniae de proeliis [interprete Leone Neapolitano]. — S. n. l. et a. [Onbekende drukker van Liber Alexandri de proeliis en Guido de Columna, Historia destructionis Trojae]. 2°.

Type: M 65, 116 mM., HMT., pl. 126; enkele direct.; get. gekl. of vers. init., roode rubr.str. en onderstr.

CA.* 140. Cop. II. 371. B,p. 657. Proct.* 9182. Pell. 444. VB. I. 4961.

„Liber de proeliis" is een vertaling van den Griekschen Pseudo-Kallisthenes door den archipresbyter Leo uit Napels, 2de helft 10de eeuw, zie *Fr. Pfister, Der Alexanderroman des archipr. Leo,* in *Sammlung mittellateinischer Texte von Alfons Hilka* Theil VI (Heidelberg, 1913), p. 1—35.

Drukker van den Haneron, De epistolis brevibus edendis.

247. HANERON, Anthonius de. De epistolis brevibus
1.F.9. edendis. — S. n. l. et a. [Nederlandsche druk?]. 4°.

Type = gothisch teksttype, 122 mM., antiquahoofdletters, gemengd met enkele gothische; Q/u, enkele maal Qu, ook wel Q alleen. Zie *HMT.*, pl. 121 en pl. 128; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

CA.* 907. Cop. II. 2891. B,p. 657.

DUITSCHLAND, DUITSCH-ZWITSERLAND EN OOSTENRIJK.

I. Blokboeken. 1)

248. [CONFESSIONALE]. — S. n. l. et a. Blokboek. [Neurenberg? 1475?]. 4°.
Mr. 1.J.4.

Volgens Schreiber, Tome VIII, p. VIII, eenig exemplaar van de eenige uitgave. Zie o.c. IV, p. 251. Vgl. *Confessionale, reproduit etc. par E. Spanier avec une introduction par J. W. Holtrop* (La Haye, 1861).

8 Bldn., c. 195—129 mM.; bl. 2ª 20 regels.

Bl. 1ª: houtsnede, Christus met lendendoek en doornenkroon, de opgeheven handen doórboord, het hoofd in kruisnimbus, op den achtergrond hangend tapijt met granaatappels; tegelvloer ||; *bl. 1ᵇ* wit ||; *bl. 2ª, regel 1:* Ich armer ſündiger menſch bekenn' | mich gotte.... ||; *bl. 2ᵇ:* houtsnede, in het midden Christus met lendendoek, de opgeheven handen doorboord, het hoofd in kruisnimbus; boven, rechts, een halffiguur van God den vader, met kruisnimbus, wijzend op de wet; links, de heilige geest als duif, met kruisnimbus; beneden, rechts, twee knielende figuurtjes, man en vrouw, met opgeheven handen; links iets hooger, ook geknield, de gehoornde Mozes ||; *bl. 6ª:* houtsnede als op *bl. 1ª* ||; *bl. 8ᵇ, regel 8:* ....vnd daran gehin || dert han. Wie ich mich ꝛc:, ||.

II. Incunabelen.

AUGSBURG.

1. Günther Zainer. 1468—1477.

249. [BONAVENTURA, S]. Meditationes vitae domini nostri Ihesu Christi. — Augsburg, Gintherus dictus Zeyner de Reutlingen, [14]68, 4° ydus Marcij = 12 Maart. 2°.
II.B.I.

1) Misschien is ook 4 een Duitsch blokboek.

Type I (BrMC. 117); get. roode rubr., init., onderstr., rubr.str., oude geschr. folieering; hs. aant.

H.* 3557. BrMC. II, p. 315. Proct.* 1520. B,p. 645. Pell. 2700. VB. I. 1. Coll. Stockh. 246. GL. 151. Peddie I, p. 121[a].

In den band: „Duplum Bibliothecae Regiae Monacensis".

Deze „meditationes", met het initium: Inter alia virtutum et laudum preconia de beatissima virgine Caecilia ...., gewoonlijk toegeschreven aan Bonaventura, zijn waarschijnlijk van Johannes a Caulibus, zie *Cat. cod. manuscript. bibl. univers. Rheno-Traiect.* II n°. 173 en vgl. *S. Bonaventura, Opera omnia* VIII (Quaracchi 1898), p. CXII n°. 14 en X, p. 25 n°. 41.

250. BALBUS, Johannes, de Ianua. Catholicon. *In fine*
1.A.5. hexametri XIX, parte acrostichon. — Augsburg, Guntherus Zainer, 1469, 30 April. 2°.

Type 1 (BrMC. 117), 2 punct.; bl. 1[a] en bl. 89[b] get. vers. gekl. init. met randversiering, get. roode init., rubr., onderstr., incipit in rood bijgeschreven, bl. 258 bijgeschreven in oud hs. op perkament.

H.* 2255. BrMC. II, p. 315. B,p. 645. Proct.* 1521. Pell. 1703. GL. 152. Peddie I, p. 76[b].

Gebonden in 2 deelen.

251. JOHANNES de Aurbach. Summa de sacramentis. —
II.B.2. Augsburg, Gintherus Zeiner de Reutlingen, 1469. 2°.

Type 1; get. roode en vers. init., roode rubr. en rubr.str., onderstr.; hs. aant.

H.* 2124. BrMC. II, p. 315. Proct.* 1522. Pell. 1599. B,p. 645. VB.I. 2. Coll. Stockh. 585. Coll. Upps. 789. GL. 153.

Bl. 1 is achteraan gebonden.

252. RODERICUS Sancius de Arevalo episc. Zamo-
II.B.3. rensis. Speculum vitae humanae. — Augsburg,

Gintherus Zainer ex Reutlingen, 1471, ydus vero Januarias tercio = 11 Jan. 2°.

Type 2 (BrMC. 118); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

HC.* 13940. BrMC. II, p. 316. Proct.* 1525. B,p. 645. VB.I. 6. Coll. Stockh. 956. GL. 155. VT. 1.

253. 1.A.6. LEBEN der heyligen, sumerteil. — Augsburg, Gintherus Zeiner ausz Reutlingen, 1472, am Montag nach Sant Iörgentag = 27 April. 2°.

Type 2 (BrMC. 118); init. l, talrijke gekl. houtsneden; get. roode init., rubr. en rubr.str.; geschr. roode folieering; hs. aant.

HC.* 9968 (I). BrMC. II, p. 317. B,p. 646. VB.I. 7. GL. 158. Schreiber, Tome V^B 4298.

Bl. 1^a, hs. 15de eeuw: „Jorg ... von Reichelszheim"; bl. 212^b: „Jorg .... reychelszhem geboren eyn pfrunder zu Brunbach etc. 1472".

18de Eeuwsche half leeren band met wapen.

Initium: Sanctus Ambrosius der was ein guter heyliger man und hett Gott lieb und was tugentlich ......

254. II.B.4. ISIDORUS Hispalensis. Ethimologiarum libri XX. *Praec.* eiusdem. Epistola ad Braulionem cum responsione Braulionis ad Isidorum. — S. l. [Augsburg], Gintherus Zainer ex Reutlingen, 1472, 19 Nov. 2°.

Type 3 (BrMC. 107), gedeeltelijk direct., houtsneden; verder get. roode init., geschr. folieering, titel van het register en de nummers der folio's in rood bijgeschreven; hs. aant.

H.* 9273. BrMC. II, p. 317. Proct.* 1532. B,p. 646. VB.I. 10. GL. 159. Coll. Stockh. 554. Coll. Upps. 758. VBo. 676. Schreiber, Tome V^a 4266.

In katern p zijn de meeste bldn. opgeplakt.

Bl. 5^a, hs. 16de—17de eeuw: „Monasterii S. Emmerami Ratisbonae".

255. II.B.5. ISIDORUS Hispalensis. De responsione mundi et astrorum ordinatione. — [Augsburg], Gintherus Zainer de Reutlingen civis Augustensis, 1472, 7 Dec. 2°.

Type 3, voor init. gedeeltelijk 3 regels open, houtsneden; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

H.* 9302. Proct.* 1533. B,p. 646. VB.I. 11. GL. 160. Coll. Upps. 753. VBo. 681. Schreiber, Tome V[a] 4268.

256. II.B.8. HIERONYMUS Stridonensis, S. De viris illustribus. Eiusdem. De essentia divinitatis [usque ad verba: Haec omnia quae praedicta sunt]. Thomas de Aquino. Summa de articulis fidei et ecclesiae sacramentis. Augustinus. De animae quantitate. Eiusdem. Soliloquium. Speculum peccatoris [fortasse Richardi Rolle de Hampole]. Thomas à Kempis. De imitatione Christi. Errores Iudaeorum extracti ex Talmut et quid sit Talmut. Probationes novi testamenti ex vetere testamento. [Bartolus de Saxoferrato]. Processus iudiciarius: Mascaron contra genus humanum. [Johannes Nider]. Dispositorium artis moriendi. [Gerson]. Donatus per allegoriam traductus (Donatus moralizatus). — S.l. et a. [Augsburg], Guntherus Zainer ex Reutlingen, [vóór 5 Juni 1473, zie BrMC.II, p. 318]. 2°.

Type 2 (BrMC. 118); get. roode init., rubr., rubr.str., zwarte onderstr.; hs. aant.

H*. 8589. BrMC. II, p. 318—319. Proct. 1563—70. B,p. 646. VB. I. 31. GL. 176.

Dat de drukker al deze geschriften in één boek vereenigd heeft, blijkt uit een losse tabula die in het boek ligt (zie ook de aant. bij BrMC.). Afwijkingen van Hain: *bl. 206[b]:* in dit exemplaar = *208[b]* — dat dus 2 bldn. meer telt; Gerson, Donatus gebonden na Nider, Dispositorium artis moriendi.

Hieronymus, De essentia divinatis (usque ad verba = Haec omnia quae praedicta sunt), volgens

de aant. bij *Migne PL.* XLII 1199 onder verschillende namen toegeschreven aan Ambrosius, Hieronymus (de his quae Deo in scripturis attribuuntur), Anselmus (de vestimentis et membris et actibus Deo tributis), Bonaventura (de essentia et invisibilitate et immensitate), Augustinus (de essentia divinitatis et de invisibilitate Dei atque incommutabilitate).

Speculum peccatoris, toegeschreven aan Gregorius I en Augustinus, is volgens *Cat. cod. manuscript. bibl. univ. Rheno-Traject.* II n°. 166, misschien van Richardus Rolle de Hampole.

Errores Iudaeorum, initium: Talmut est doctrina Iudaeorum ....

Probationes novi testamenti, initium: Tolle arma tua pharetram .....

Over Nider, Dispositorium artis moriendi, vgl. *Hurter* II, p. 865, over Gerson, Donatus, zie de aant. bij **697**.

257. Columna, Aegidius s. Aegidius Romanus. De
1.A.7. regimine principum libri III. — S. n. l. et a. [Augsburg, Günther Zainer], 1473, 27 Juni. 2°.

Type 3 (BrMC. 107), rubr. α, init. c, f.

H*. 107. Proct.* 1535. BrMC. II, p. 319. B,p. 646. Pell. 68. VB. I. 14. GL. 161. Coll. Stockh. 75. Peddie I, p. 5a.

258. Gregorius Magnus I, papa, S. Homiliae XL super
II.B.6. evangeliis. — S. n. et l. [Augsburg, Günther Zainer], 1473, in die sancti Hermetis = 28 Aug. 2°.

Type 2 (BrMC. 118); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., geschr. folieering; hs. aant.

H.* 7948. Proct.* 1538. BrMC. II, p. 319. B,p. 646. Pell. 5366. VB. I. 12. VT. 3. Peddie II, p. 297b.

259. Andreae, Johannes. Arbor consanguinitatis et
II.B.5. affinitatis. — S. n. l. et a. [Augsburg, Günther Zainer, volgens BrMC. niet na 1473]. 2°.

Type 2, 3 (BrMC. 118 en 107), init. c (BrMC. 2[a]), houtsneden; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant. (Middelnederlandsch.)

HC.* 1020. BrMC. II, p. 319. Proct.* 1541. B,p. 646. Pell. 635. VB. I. 22. GL. 169. Peddie I, p. 34[b]. Schreiber, Tome V[a] 3270.

260. PETRUS Comestor. Historia scholastica. — S. l.
1.A.8. [Augsburg], Günther Zainer, 1473. 2°.

Type 3 (BrMC. 107), init. c, f, h, ten deele gekleurd, rubr. α, blinddruk op bl. 6[a]; gedeeltelijk get. roode rubr., rubr.str.; hs. aant. in zwart en rood.

H.* 5531. BrMC. II, p. 319. Proct.* 1539. B,p. 646. Pell. 3880. VB. I. 13. Coll. Upps. 1180. GL. 163. Peddie II, p. 188[a].

261. NICODEMUS. Evangelium. — S. n. l. et a. [Augs
II.B.9. burg, Günther Zainer]. 2°.

Type 2 (BrMC. 118), init. c. en f (= BrMC. 2[a] en 3).

H.* 11749. BrMC. II, p. 320. Proct. 1572. B,p. 646. VB. I. 39. GL. 183.

262. SPECULUM humanae salvationis, latine et ger-
II.B.11. manice. *Praec.* Andreas. Speculum sanctae Mariae virginis. Frater Johannes [de Weilheim s. Schiltpacher]. Compendium humanae salvationis, metrice. — S. n. l. et a. [Augsburg, Günther Zainer, in het klooster SS. Ulrich & Afra, 1473]. 2°.

Type 2 (BrMC. 118[b]), init. e, h, (BrMC. 3), voor init. ook 3 regels open, rubr. α, talrijke, meest gekleurde houtsneden; hs. aant.

H.* 14929. BrMC. II, p. 321 en p. 338. Proct. 1542. B,p. 646. VB. I. 49. GL. 187. Schreiber, Tome V[B] 5273.

Over den auteur van het compendium zie: *B. Pez, Bibliotheca ascetica antiquo-nova* VIII (Ratisbonae, 1725), p. 637.

263. RAINERIUS de Pisis. Pantheologia s. summa univer-
Mr.II.J.I. sae theologiae. *Praec.* Jacobus Florentinus ord.

Minorum. Praefatio. — S. n. et l. [Augsburg, Günther Zainer], 1474. 2°. II. V.

Type 4 (BrMC. 95), rubr. α, init. c, f, rood gekleurd, V.I. bl. 36ᵃ blinddruk; get. roode init., rubr.str., onderstr., in de tabula de namen der bijbelboeken geschr. boven aan de folio's, geschr. folieering in V.II. en sporen ervan in V.I.; bldn. 489—507 van V.I. sterk beschadigd.

H.* 13016. BrMC. II, p. 321. B.p. 646. Proct.* 1543. VB. I. 17. Coll. Upps. 1298. VT. 5.

16de Eeuwsche banden. Hout overtrokken met wit leer; middenvak c. 155—287 mM., gevuld met een ruit, gevormd door een filetrand waartusschen een bloemrandje en waaromheen een randje van halve cirkeltjes uitloopend in bladornament; datzelfde randje omgeeft het middenvak; een wapen in de ruit. Het middenvak is bovendien omgeven door een rand met filets c. 42 mM. breed waarin een rand van gevlochten halve cirkeltjes, uitloopend in bladornament. Dan nog een randje filets. Driehoekjes van filets verbinden den buitensten rand met den zijkant. De rug heeft 6 ribben. Koperen klampen.

264. Cessolis, Jacobus de. Schachzabel. — S. n. et l.
II.B.7. [Augsburg, Günther Zainer], 1477. 2°.

Type 2 (BrMC. 118ᵈ), init. c, e (maar zwart) (BrMC. 2ᵇ en 6), direct., rubr. a, talrijke houtsneden; get. roode init., rubr.str.

H.* 4895. BrMC. II, p. 325. Proct. 1548. B.p. 646. GL. 168. Peddie II, p. 168ᵇ. Schreiber, VB 4273.

265. Rodericus Sancius de Arevalo episc. Zamo-
II.B.10. rensis. Spiegel des menschlichen lebens, übersetzt von Heinrich Steinhöwel. — S. n. l. et a. [Augsburg, Günther Zainer]. 2°.

Type 2 (BrMC. 118ᵈ), init. c, e en zwarte lombardjes (BrMC. 6), rubr. α, talrijke houtsneden; geschr. onderstr. en folieering van de eerste tien folio's; hs. aant.

H.* 13948(?) BrMC. II, p. 326. Proct.* 1584. B,p. 647. VB. I. 46. Schreiber, Tome V^B^ 5102.

*Bl. 11^a^* wijkt af van de beschrijving bij Hain. In dit exemplaar: Das erſt blat. || *Daaronder:* houtsnede. *Daaronder:* ¶ Das erſt capitel. von dem obꝛiſten weltlichen daz || iſt keyſerlichen vnd ander fürſten ſtaut. || *Daaronder:* (V) Ber alle menſchlich wirdikeyt diſer || zeit . . . . || *; bl. 11^b^, regel 35* . . . . . daraus || *bl. 12^a^, gefolieerd ij:* werden die künig in dem bůch exodo. das iſt vō dem ||.

Bl. 1^a^, hs. 17de eeuw: „Michael Praun, Dr. Juris"; bl. 1^b^. stempel: Ex bibliotheca universitatis Heidelbergensis.

2. Johannes Schüssler. 1470—1473.

266. JOSEPHUS, Flavius. De antiquitate Iudaica. Eiusdem.
1.A.9. De bello Iudaico. — Augsburg, Johannes Schüszler, 1470, kalendas iulias quarto = 28 Juni — kalendas septembris decimo = 23 Aug. 2°.

Type 1 (BrMC. 117); get. gekl. en vers. init., bl. 2^a^ get. gekl. randversiering, get. roode init., roode rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

HC.* 9451. BrMC. II, p. 327. Proct. 1589. B,p. 583. VB. I. 52. GL. 90.

267. CRESCENTIIS, Petrus de. Ruralium commodorum
II.B.12. libri XII. — Augsburg, Johannes Schüszler, 1471, circiter xiiij kalendas marcias = c. 16 Febr. 2°.

Type 1 (BrMC. 117); sporen van punct. in de rechtermarge; get. roode en vers. init.

H.* 5828. BrMC. II, p. 328. Proct.* 1590. B,p. 583. VB.I. 53. GL. 91. VBo. 908. Peddie II, p. 201^b^.

268. OROSIUS, Paulus. In christiani nominis querulos
II.B.13. libri VII. [Hain: Historiarum scil. adversus paganos

lib. VII]. — Augsburg, Johannes Schüszler, 1471, circiter iunij nonas septias = circ. 7 Juni. 2°.

Type 1 (BrMC. 117); in de rechtermarge sporen van 1 punct.; get. vers. en roode init., roode rubr., rubr.str.

H.* 12101. BrMC. II, p. 328. Proct.* 1591. B,p. 583. VB. I. 54. Coll. Upps. 1126. GL. 92.

In den band ex libris: Le Comte D: Boutourlin.

269. II.B.14. Cassiodorius, Magnus Aurelius. Historiae tripartitae ex Socrate, Sozomeno et Theodoreto [ab Epiphanio scholastico latine versis] in epitomen redactae libri XII. — Augsburg, Johannes Schüszler, 1472, circiter nonas februarias = 5 Febr. 2°.

Type 1 (BrMC. 117); sporen van 2 punct. in de rechtermarge; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; geschr. direct.

H.* 4573. BrMC. II, p. 329. Proct.* 1594. B,p. 583. Pell. 3349. VB. I. 55. Coll. Stockh. 303. Coll. Upps. 413. GL. 94. Peddie II, p. 157b.

Bl. 1a, hs. 16de eeuw: „Ex bibliotheca monasterii S. Stephani Herbipoli".

Over Epiphanius vgl. *Hurter* I, p. 527.

270. II.B.15. Ambrosius Mediolanensis, S. Hexameron. — Augsburg, Johannes Schuszler, 1472, circiter ydus maijas xj = circiter 5 Mei. 2°.

Type 1 (BrMC. 117), ruimte voor Grieksche woorden open; 2 punct. in de rechtermarge, get. gekl. en vers. init., roode rubr., rubr.str., onderstr., geschr. direct.; hs. aant.

H.* 903. BrMC. II, p. 329. Proct.* 1595. B,p. 583. Pell. 586. VB.I. 56. Peddie I, p. 31a.

76 Bldn. als Hain [a^{10}-b^{10}, c^{10+1}, d^{10}, e^{8}, f^{10}-g^{10}, h^{7}], bl. 77 (wit) ontbreekt. BrMC. geeft 73 bldn; wat BrMC. opgeeft als bl. 41b, regel 18 en als bl. 42a hier = bl. 49b en bl. 50a.

271. II.B.16. JACOBUS Palladinus de Theramo s. de Ancharano. Belial s. consolatio peccatorum. — Augsburg, Johannes Schüszler, 1472, Julij vero nonas vj. = 2 Juli. 2°.

Type 1 (BrMC. 117); gedeeltelijk direct., 1, 2, 4 regels open voor init.

Cop. III. 5791. BrMC. II, p. 329. Proct.* 1597. B,p. 583. VB.I. 58. GL. 96. VBo. 591.

272. II.B.17. AUGUSTINUS, Triumphus, de Ancona. Summa de potestate ecclesiastica. — S. n. Augsburg, [Johannes Schüssler], 1473, pridie nonas Marcij = 6 Maart. 2°.

Type 1 (BrMC. 117); get. vers. en gekl. init., roode rubr. en rubr.str., hier en daar de nummers van de quaestiones in rood boven de folio's geschreven; enkele hs. aant. in rood.

H.* 960. BrMC. II, p. 329. Proct.* 1598. B,p. 583. Pell. 616. VB.I. 59. GL. 97. Peddie I, p. 32b.

De eerste 10 bldn zijn achteraan ingebonden, geen invoegsel achter bl. 162, zooals BrMC.

3. Johannes Bämler. 1472—1495.

273. II.B.18. REGIMEN sanitatis d.i. von der ordnung der gesuntheyt, germanice. — Augsburg, Hanns Bämler, 1472 an S. Jörgen awbent = 23 April. 2°.

Type 1a, voor init. 1—4, 6 regels open; hs. aant.

H.* 13736. B,p. 335. VB.I. 60. Sudhoff 10. Kloss ?

In den band, ex libris: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum.

274. II.B.20. [CASSIANUS, Johannes]. Die vyerundzwainczig guldin harpffen; übers. von [Johannes Nider]. — S. l. et a. [Augsburg], Johannes Bämler, [Proct. vóór 8 Dec. 1472]. 2°.

Type 1b; bl. 3a get. gekl. randversiering; get gekl. en vers. init.; bl. 3a titel in rood geschreven; hs. aant.

H.* 11846. BrMC. II, p. 330? Proct.* 1600. B,p. 335. VB.I. 92. GL. 32. Peddie II, p. 157a.

De incunabel noemt als vertaler „bruder Hainrich prediger ordens zu Nürenberg", vgl. echter over Nider als den vertaler *Hurter* II, p. 865.

275. II.B.19. GREGORIUS I Magnus, papa, S. Dialogorum libri IV, germanice. Visio Tundali zu teütsch genant die gesicht Tundali. Von einem Bischoff Forsee genant ein wunderzaichen. Wunderzaichen in Sicilia 1297. Ars moriendi d.i. von der kunste des sterbens. Nucze underweijsung. Zaijchen Jhesu Christi. Excerpta de tractatu quatuor novissimorum (germanice). — S. n. et l. [Augsburg, Johannes Bämler, gedrukt in het klooster SS. Ulrich en Afra, zie BrMC.II, p. 338], 1473. 2o.

Type 2 (BrMC. 138; O rond), houtsnede; sporen van punct. in de rechtermage; get. roode init., rubr., rubr.str. in de tabula, onderstr.; hs. aant.

H.* 7970. BrMC. II, p. 332. Proct. 1605. B,p. 335. Pell. 5360. VB.I. 63. GL. 15. VT. 14. Peddie II, p. 298a. Schreiber, Tome Va 4119.

194 Bldn., niet 193 zooals H. en BrMC. [katernen a^{10}-f^{10}, g^{8+1}, h^{10}-o^{10}, p^{10}-q^{10}, r^{10+1}, s^{10}, t^{8}, u^{6}]; bl. 140 = bl. 140 Hain, bl. 163 etc. = bl. 162 Hain. etc; bl. 10 ontbreekt.

Bl. 1a: „Monumentum Antiquitatis Ex libris Alexandri Josephi Streiter Wasserburgensis p.b. parochi (?) *in Irschenberg* (?) *1785. Dono dedi Ad Bibliothecam insignis Archi-Diaconalis Ecclesiae Canonicorum Regularium in Gars".*

Ars moriendi, initium: Als nun der gang des gegenwürtigen Lebens. . . . .; vgl. de aant. bij **551**, waarvan het Duitsche werkje een vertaling is. De „excerpta" zijn uit Gerardus de Vliederhoven.

276. Mr.I.J.9. 28. RUDOLFFUS comes in Werdenberg. Litterae indulgentiarum, pro tuitione fidei contra Turcos. 1481. — S. n. et l. [Augsburg, Johannes Bämler]. 2°.

Type 3, init. m en volle lombardjes, c. 5 mM., rubr. α.

Einblattdrucke 1507. GL. 25—26.

2 Exemplaren.

4. Monasterium SS. Ulrici et Afrae, 1473—1474, technische leiders G. Zainer en H. Bämler.[1])

277. XI.A.3. VINCENTIUS Bellovacensis. Speculum historiale, pars III. *In fine* disticha V. — S. n. et l. [Augsburg, in het klooster SS. Ulrici et Afrae], 1474. 2°.

Type 2 (BrMC. 103), direct., 2 punct.; voor init. 6, 7, 8, 12 regels open aan het begin der boeken; get. roode init., rubr., de nummers der boeken in rood boven aan de bldn. geschreven, sporen van geschr. sign.; hs. aant.

Cop. III. 6247. BrMC. II, p. 339. Proct. 1639. B,p. 333. VB.I. 97. Coll. Stockh. 1099.

Bl. 1a: „Ex libris Melchioris Riederer (?) 1616."

15—16de Eeuwsche band, hout, overtrokken met wit leer. Het middenvak, c. 60—185 mM., is gevuld met bloemstempeltjes, daarom een randje met filets c. 20 mM. breed, waarin een doorloopende vogelversiering; dan drie randen met filets: 1°. 30 mM. breed, met korenbloemstempeltjes en bladstempeltjes; 2°. 40 mM. breed met roosjesstempeltjes, waartusschen kleine bladmotiefjes; 3°. rand c. 23 mM. met korenbloemmotiefjes. In de vier hoeken van de randen een roosjesstempeltje. Het achterplat heeft een middenvak van c. 120—240 mM., door diagonalen van filets gedeeld, in de gevormde driehoeken vrij groote bloemstempels met kleine bladstempeltjes; het middenvak is omgeven door den

---

1) Zie ook **262** en **275**.

vogelrand van de voorzijde, daarom een randje met filets, c. 45 mM., waarin roosjesstempels, ertusschen korenbloemmotiefje; een spreukbandje, met Ave Maria. Koperen klampen.

278. [BURCHARDUS Biberacensis]. Historia Friderici im-
II.B.21. peratoris magni, huius nominis primi, ducis Suevorum et parentelae suae. — S. n. l. et a. [Augsburg, in het klooster SS. Ulrici et Afrae]. 2°.

Type 1 (BrMC. 105); voor init. 5 regels open op bl. 2a, 2 punct. in de rechtermarge; get. roode init., rubr., rubr.str. en onderstr.

H*. 8718. BrMC. II, p. 340. Proct.* 1633. B,p. 333. Pell. 3054. VB. I. 98. GL. 146.

Vgl. *Potthast* I, p. 178, voor de toeschrijving aan Burchardus Biberacensis.

5. Anthon Sorg. 1475—1493.

279. AUGUSTINUS, Aurelius, S. Quinquaginta. — Augs-
II.B.22. burg, Anthonius Sorg, 1475 circiter kal. Februarij = c. 1 Febr. 2°.

Type 1 (BrMC. 103), direct.; get. gekl. en vers. init., get. roode rubr., rubr.str., onderstr.

H.* 1987. BrMC. II, p. 341. Proct.* 1641. B,p. 594. Pell. 1498. VB. I. 102. Coll. Stockh. 126. GL. 99. VT. 17. Peddie I, p. 67b.

Bl. 21b als in BrMC.

Bl. 2a: „Ex libris conv. Eystad. fratrum praedicatorum, 1742".

Migne PL. XXXVIII 11 zegt over de „homiliae quinquaginta": „at eas Augustino aequales quod volunt nonnulli haud facile concedemus."

280. [PHILIPPUS de Bergamo. Speculum regiminis s
II.B.23. Cato moralisatus]. — S. n. Augsburg, [Anthonius Sorg], 1475, die crastina festi omnium sanctorum = 2 Nov. 2°.

Type 1 (BrMC. 103), gedeeltelijk direct., get. gekl. of vers. init., gekl. get. rubr., roode onderstr., roode rubr.str.; hs. aant.

HC.* 4711. BrMC. II, p. 342. Proct.* 1643. Pell. 3429. B,p. 594. VB. I. 104. Coll. Stockh. 851. GL. 101. VT. 18.

484 Bldn., waarvan er twee aan het register ontbreken.

Dit boek is een commentaar bij de zoogenaamde „dicta Catonis", die in het „speculum regiminis" ook afgedrukt zijn. De auteur van deze „dicta Catonis" is onbekend, zie daarover *Paulys Realencyclop.*, Band V., p. 358—370 i.v. Dicta Catonis.

281. [CONRADUS de Saxonia]. Speculum beatae Mariae
II.B.24. virginis. — Augsburg, Anthonius Sorg, 1476, pridie kalendis marcijs = 29 Febr. 2°.

Type 1 (BrMC. type 103), init. Bämler c = BrMC. 1a., en Sorg init. e, f = BrMC. 2. De init. zijn gedeeltelijk gekl.; get. roode rubr., onderstr. en gedeeltelijk roode rubr.str.

HC.* 3566. BrMC. II, p. 343. Proct.* 1645. B,p. 594. Pell. 2681. VB. I. 106. GL. 103. VT. 20.

Bldn. 1 en 50 (beide wit) ontbreken.

De incunabel schrijft het speculum toe aan Bonaventura, zie echter *Cat. cod. manuscript. bibl. univers. Rheno-Traiect.* II n°. 172 en *Catholic Encycl.*, Vol. IV (New York 1908) i.v. Conrad of Saxony.

282. [HERMANNUS de Gotschah]. Liber moralitatum
II.B.25. lumen animae dictus; in titulos atque paragraphos distinctus per Matthiam Farinatorem. — Augsburg, Anthonius Sorg, 1477, 3 Sept. 2°.

Type 1 (BrMC. 103), init. e, f. g (een enkele vol) en a (BrMC. 1a), direct.; get. roode init., roode rubr., rubr.str., roode onderstr.

H.* 10329 (maar 370 bldn. als BrMC.). BrMC. II, p. 344. Proct.* 1650. B,p. 594. Pell. 4747. VB. I. 109. Coll. Stockh. 409.

Bl. 1 ontbreekt; blinddruk als in BrMC.

Bl. 2ª: „Ex libris B. V. Mariae Assumptae et S. V. ac Martyris Verenae Monasterii Canonicorum Praemonstratensium. Roth. 1734".

De toeschrijving aan Hermannus de Gotschah volgens *Hurter* II, p. 614.

283. SPIEGEL menschlicher behaltnusz. — S. n. l.
II.B.29. et a. [Augsburg, Anthonius Sorg, niet vóór 1478]. 2°.

Type 2, init. a, f en volle lombardjes c. 20—15 mM. (BrMC. 3), rubr. α, gedeeltelijk direct., talrijke houtsneden; geschr. sign. en folieering.

B,p. 597. Proct. 1681. VB. I. 180. Schreiber, Tome V^B 5277.

130 Bldn., [katernen A10-E10, F8, G10, H-L12—8, M12, N10]; bl. 5ª, 36 regels. *Bl. 1* (wit?) ontbreekt. *Bl. 2ª:* houtsnede; *daaronder:* (H) Ie vahet an ein ſpiegel men= || ſchlicher behaltnuſʒ / in dem ge || offnet wirt d'val des mēſchen || vn̄ die maſʒ des wid'pꝛingēs. || In diſē ſpiegel mag d' mēſch || erkennen vmb waz ſache der || ſchöpffer aller der ding zů rat || ward den menſchen zebeſchaf || fen. Und wie der menſch von || des tewfels betrügnuſʒ ſeij veꝛdamnet. vnd wie er mit || der erbårmd gottes ſeij widerpꝛacht. || ¶ Das erſt capitel. von lucifers val. || (L) Ucifer erhůb ſich wider ſeinē ſchöpffer dē || ewigen got . . . ||; *bl. 11ª:* wolt allein durch alle beſchloſſne gen. Do beij meꝛckt || man . . . ||; *bl. 130ᵇ, regel* 7 . . . . do jch ewig freüd on ende || nieſſen werde. das verleijhe vnſʒ allen vnſer herre jhe= || ſus criſtus. der mit dem vatter vnnd mit dem heijligen || geijſt iſt ewigklichen geſegnot Amen ||.

284. SUSO, Henricus. Buch genannt der Seüsse. —
II.B.26. Anthonius Sorg, Augsburg, 1482, an dem nächsten freitag vor sant Jörgentag = 19 April. 2°.

Type 2, 3 (BrMC. 118, 140), rubr. α, init. a, e, en een gehistorieerde init. c. 81—81 mM. (BrMC. 4ᵇ),

talrijke gekl. houtsneden naar verluchtingen van Suso zelf, vgl. *K. Bihlmeyer, Heinrich Seuse, Deutsche Schriften* (Stuttgart, 1907), p. 45* vv.; get.roode onderstr., rubr.str.; bl. 251[a] regel 33 in hs.

Cop. III. 5688. BrMC. II, p. 349. Proct. 1685. B,p. 595. VB.I. 127. GL. 114. Schreiber, Tome V[B] 5325.

„Der Seüsse" bevat: Suso's Exemplar met de toevoegsels (Erzählung von der Verehrung des Namen Jesu, Morgengrüss u. Sprüche), Bruderschaft der ewigen Weisheit (d.i. een vrije 15de eeuwsche vertaling van hfdst. II. 7 van Suso's Horologium); Rulman Merswin, Die neun Felsen; vgl. *Bihlmeyer* o.c., p. 159*, p. 107* en p. 116*, p. 151*, de aant.

285. [Reichenthal, Ulrich von]. Conciliumbuch geschehen zu Costencz. — Augsburg, Anthonius Sorg, 1483, am afftermontag nach Egidy = 2 Sept. 2°.
II.B.27.

Type 2, 3 (BrCM. 118, 140), init. e, rubr. α, β, talrijke gekl. houtsneden; hs. aant.

H.* 5610. Cop. III, p. 256. BrMC. II, p. 350. Proct.* 1690. B,p. 596. VB.I. 134. GL. 118. Schreiber, Tome V[B] 5095.

Bl. 1 ontbreekt.

286. Otto von Passau. Die xxiv alten. — Augsburg, Anthonius Sorg, 1483, an sant Calixstentag = 14 Oct. 2°.
II.B.28.

Type 2, 3 (BrMC. 118 en 140), init. a (R. A.), e, rubr. α, β, talrijke gekl. houtsneden.

H.* 12129. BrMC. II, p. 351. Proct. 1691. B,p. 596. VB.I. 135. GL. 119. Schreiber, Tome V[B] 4880.

6. Johannes Wiener. 1475—1479.

287. Gregorius I Magnus, papa, S. Dialogorum libri IV. — S. n. l. et a. [Augsburg, Johannes Wiener]. 2°.
Port. IV.B.11.

Type 2, (BrMC. 119), rubr. β, init. a, ook 3 regels open voor init.

Fragment van 2 bldn. = bl. 50 en bl. 57, van: H.* 7958.

13. Johannes Schönsperger. 1481—1500.

288. III.E.1. Büchlin von der Gemahelschafft zwischen Got und der sele; übers. aus dem Lat. von einem Lehrer der römischen Kaiserin Leonora. — Augsburg, Hanns Schönsperger, 1497, an sant Ambrosiustag = 4 April. 4°.

Type 4, 6 (BrMC. 150, 105), init. c, d, e, f, h, (BrMC. 1c, 4, 3, 2), rubr. γ, talrijke houtsneden.

H.* 4039. BrMC. II, p. 370. Proct.* 1789. B,p. 580. VB. I. 236. Schreiber, Tome Va 3651.

Dit exemplaar heeft den verbeterden titel.

Bl. 1a, hs. 18de eeuw: „Disz buoch gehert in das weisze closter zu Pfüllendorff". (?)

Initium: Die gemahélschaffat so tzwischen Got vnnd der sel ist hat den künig der höchsten eren ....

289. Mr. II. A.3. Braunschweig, Hieronymus. Buch der Cirurgia. — Augsburg, Hannsen Schönsperger, 1497, im december. 2°.

Type 4, 6 (BrMC. 150, 105), init. h, rubr. γ, talrijke houtsneden; hs. aant.

H.* 4019. BrMC. II, p. 371. Proct. 1790. B,p. 581. VB.I. 238. GL. 80. Sudh. 58. Peddie I, p. 139a. Schreiber, Tome Va 3643.

De misdruk op *bl. 2a, regel 3* (vgl. BrMC. II, p. 371 de aant.) is verbeterd in herfarn || den.

Bl. 1a, hs. 16de eeuw: „Atttinet monasterio Tegernsee".

Band van omstreeks 1500, hout met donkerbruin leer overtrokken. Beide kanten ongeveer hetzelfde. Voorplat, middenvak: vierhoek c. 56—145 mM., omringd en verdeeld door filetranden, gevuld met gevlochten rolstempelrand. Om dien vierhoek: 1°. rand, c. 17 mM. breed, met bloemstempeltjes; 2°. rand met filets c. 28 mM. breed, gevuld met rolstempelrand van

bloem- en vogelversiering; 3°. rand, c. 20 mM. breed, met bloemstempeltjes.

In den bovenrand gestempeld: Cirurgia. Achterplat hetzelfde, maar 1°. leeg, 2°. een doorloopende rand met jachtvoorstelling, n.l. van een hert, twee honden en een jager in de struiken. „Cirurgia" ontbreekt hier.

18. Erhard Ratdolt. 1487—1500.

290. Leupoldus, ducatus Austriae filius. Compilatio
III.E.2. de astrorum scientia. *Praec.* epistola dedicatoria impressoris Udalrico de Fronsperg pontifici Tredentino. — Augsburg, Erhardus Ratdolt, 1489, quinto ydus Januarij = 9 Jan. 4°.

Type 4, 9, (BrMC. 76, 130 en type 90, 65, 61 bij de houtsneedjes van den dierenriem en de diagrammen), init. c, f, g, h, k, l, n; rubr. *x*, talrijke xylographische figuren en houtsneden: hs. aant.

HC.* 10042. BrMC. II, p. 382. Proct.* 1879. B,p. 555. VB. I. 291. Coll. Stockh. 659. Coll. Upps. 958. GL. 52. Schreiber, Tome V^B 4493.

291. Publicius, Jacobus. Ars oratoria, ars epistolandi et
III.E.3. ars memorativa. — Augsburg, Erhardus Ratdolt, 1490, xiij. kal'. Februarij = 20 Jan. 4°.

Type 7, 9, Grieksch op bl. 60^a, in de diagrammen type 10 en op bl. 3^b in het diagram type 6 = BrMC. 61 „leaded to 70" (P. II, pl. XXXVI), (BrMC. 92, 130, 105, 65, type 6 daar niet vermeld.); init. c, g, h, i, n, (BrMC. 1); talrijke houtsneden.

HC.* 13547. BrMC. II, p. 384. Proct. 1886. B,p. 555. VB. I. 296. VT. 46. Schreiber, Tome V^B 5033.

Bl. 67 met signet ontbreekt.

19. Peter Berger. 1486—1489.

292. [Brant, Sebastianus]. New geteütscht Rechtbuch
III.C.16. gezogen aus geijstlichen und weltlichen Rechten s.

richtlicher Klagspiegel. — S. n. l. et a. [Augsburg, Peter Berger, 1488—89]. 2°.

Type 1, xylographische titel, rubr. α.

H. 3728. VB.I. 320. GL. 35. VT. 48. Peddie I, p. 127ª.

Bl. 1ª, hs. 16de—17de eeuw: „Bernhardus Dürr".

Beschrijving: 180 bldn., de laatste 174 gefolieerd, bl. 7 als 1; katernen 1⁶, a⁸—x⁸, y⁶; 2 kol., behalve op bl. 1; 40 regels. *Bl. 1ª*, xylographische titel: Ein new̋ geteütſcht Rechtbůch || gezogen auß Geijſtlichen vnd || weltlichen Rechten ∵ || ; *bl. 1ᵇ*: ¶ Klag antwurt. vnd außgeſprochne vrteijl gezogen || auß geijſtlichen vnd weltlichen rechten. ſo vil vnd der || . czů teglichem gebrauch vnd ijebung nott ſein. || ¶ Nach dem vnd eijn ijeglich menſch dē geſecz vnder || tånig . . . || ; *bl. 2ª, sign. .j., kol. α*: Hernach volgen die titel diß bůchs || in rechter oꝛdnung. || ¶ Actio de his qui in fraudem credi/ || toꝛum . . . . . . || ; *kol. β*: cloſters gelijhen hett || ; *bl. 6ᵇ, kol. α, regel 13:* geben hat. c.lx xiiij. || ; *bl. 7ª, sign. a. i, bovenschrift:* Das erſt blat || ; *kol. α, 14 regels open*; *regel 15:* Ctio de his qui in fraudē creditorū. || ¶ Wān der ſchuldner in vntrew ſei= || nes . . . . . . || ; *kol. β, regel 1:* ¶ Am dritten můß der creditor voꝛ || alle habe . . . . . . || ; *bl. 15ª, sign. .b.i., bovenschrift:* Das. .ix. blat || ; *kol. α, regel 1:* dz ir erkennet das er mir ſo̊llichs vier || feltig . . . . || ; *kol. β, regel 1*: habe nijmpt iſt er ſchuldig zů kerē als || ; *bl. 180ᵇ, kol. α, regel 7:* . . . . wer vō diſer materi || mer wil wiſſen der ſůchs. C. de ſentē || tiam paſſis et reſtitutis. || ¶ Hije enden ſich die klagen vn̄ nucz || liche lere diß ſunderlichen bůchs auß || gemeinen geſchriben rechten de keijſeꝛ || lichen geſecz vnd den haubt bůcheren || oꝛigenalibus in latein. Pandectarū. || Digeſtis. Codex. vnd Institut. gezo || gen. ſo vil vnd der zů teglichē gebruch || vnd ijebung nott ſein. got dem almech || tigen zů lobe vnd dem menſch-

lichē ge= || ſchiecht zů nucz do mit die vinſternuß || der vnwiſſenheit abgeſchnittē vnd dz || recht verſtentlich in treffenlichen ſch/ || werē handlen zů tag vñ lijecht bracht || werd. ſeliglichē getruckt. do durch ſich || ein ijeder er ſeij klagen antwurter od' || richter voꝛ vnrechter that handlung || vnd fürnemē hüten mag czů erwerbē || mit der gerechtikeit nach diſem leben || die freude des ewigen lebes Amen. ||.

BAMBERG.

1. Drukker van den 36 regeligen Bijbel.

293. Biblia Latina. — S. n. l. et a. [Drukker van den 36
Port IV. regeligen bijbel = Bamberg, Alb. Pfister? of Guten-
B.11. berg?]. 2°.
2. Type 1, „incipit" in rood bijgeschreven; op bl. 1ª, in rood, „prologus" bijgeschreven; get. vers. init. F, verder get. roode en blauwe init., roode rubr. en rubr.str., nummers der hfdst. in rood bijgeschreven, geschr. sign. aj.

H. 3032? Pell. 2266? Proct. 60? B.p. 501. Cop. Inc. Bibl. 2? Peddie I, p. 105ᵇ. Niet: BrMC.I, p. 16.

Fragment van 1 bl. op papier = bl. I van deel I. Beschrijving: 2 kol., 36 regels.

Bl. 1ª, kol. α: 5 regels open. Dan: [F]Rater am= || bꝛoſius mi=||chi tua munuſcula perferens de=|| tulit ſimul. et ſuauiſſimas litte= || ras: que a pꝛincipio amiciciaꝝ || fidem iam ꝓbate fidei et veteris || amicicie noua pꝛeferebant ꝗ || ; *kol. α, regel 36:* tur. captus apyratis ⁊ venūda= || ; *kol. β, regel 1:* tus . eciā tyrāno crudeliſſīo pa= || ; *kol. β. regel 36:* ret: ⁊ ſēper ꝑficiēs . ſemꝑ ſe me= || ; *bl. 1ᵇ, kol. α regel 1:* lioꝛ fieret. Scripſit ſuꝑ hoc ple= || ; *kol. α, regel 36:* ꝗras ꝯideram⁹ . Mollis cera ⁊ ad || ; *kol. β, regel 1:* foꝛmādū facilis: eciā ſi artificis || ; *kol. β, regel 36:* deutͦnomio legim⁹. Interroga || . Af-

wijking van Hain 3032: *bl. 1ᵃ, regel 7, niet:* perferebant *maar:* pꝛeferebant.

Vgl. *Dr. G. Zedler, Die Bamberger Pfisterdrucke u. die 36-zeilige Bibel. Veröffentlichungen der Gutenberg-Gesellschaft* X—XI, [Mainz 1911], vooral p. 110.

2. 3. Johannes Sensenschmidt, enz. 1479(?)—1500.

294. MISSALE Bambergense. — Bamberg, Johannes
1.A.15. Sensenschmidt et Heinricus Petzensteiner, 1490, nono vero kl'. aprl'. = 24 Maart. 2°.

Type 10, 11 (BrMC. 196, 156 geinterlinieerd, beide rood en zwart); gedrukte noten; init. f, i, k, rubr. ꝰ, 2 punct. in de rechtermarge; get. roode lijnen en rubr.str.; de canon, op perkament, heeft één gekleurde houtsnede. [1]) Hs. aant. en bijgebonden hs.: missa de passione domini.

H.* 11264. BrMC.I, p. 175. Proct. 788. B,p. 588. Weale, p. 34.

314 Bldn. (zonder canon), gefolieerd: II, bldn. 1—136 en 157—303 als: I—CXXXVI en CXLI—CCLXXXVII; 2 kol., uitgezonderd de kalender; bl. 10ᵃ, 30 regels.

I. 8 Bldn., [katern a⁸].

Bevat: exorcismus salis et aquae; kalendarium. *Bl. 1ᵃ, kol. α:* Exoꝛciſmus ſalis et aque. || (rood) Adiutoꝛiū nr̄m ī noīe domini. || Qui fecit celū et terram. || (zwart) (E) (rood) xoꝛciſo te .... || (zwart);

---

[1]) De canon is waarschijnlijk uit een postincunabel; 22 regels, M = 𝔐, 10 regels c. 112 mM. (rood en zwart); kleiner type (M ontbreekt) ook rood en zwart, bij de noten. 8 Bldn., waarvan 3—6 met sign. *v*i—*v*iiij; op bl. 1ᵇ, gekleurde houtsnede, Christus aan het kruis, links Maria, rechts Johannes, boven het kruis I.N.R.I., links de zon, rechts de maan, op den achtergrond een stadsgezicht, renaissanceomlijsting: 270—175 mM.: De rectozijde van dit blad, 2 kol., 11 regels gedrukt in het grootste type, kolom *α*, regel 1: D (rood) omīe Jeſu chꝛi || ſte . ... || (zwart); bl. 2ᵃ gekl. init.: Christus aan het kruis, met Maria en Johannes.

kol. β: Exoꝛcìſmus aque. || (rood). *Bl. 2a*: KL Januarius habet dies. xxxj. lunaciones. xxx. || (rood); *bl. 7b*, *regel 32:* xiij Aij (rood) Silueſtri pape. || (zwart).

Bl. 8 ontbreekt; volgens BrMC.: Heinricus dei et apl'ice sedis gracia ep̄us Babenbergn̄ || Vniuersis et singulis . . . . . . || .

II. 306 Bldn. (zonder canon), [katernen a^{10}-m^{10}, n^8-o^8, p^{10}-z^{10}, A^{10}-H^{10}]. Bevat: proprium de tempore pars hiemalis et aestivalis; na de mis „de corpore Christi" als uitlichtbaar deel: praefationes [katern p-q] en canon; dan: dedicatio ecclesiae, proprium de sanctis pars hiemalis et aestivalis, commune sanctorum, missae communes secundum ferias, officium de beata virgine, orationes pro quatuordecim adiutoribus, pro salute vivorum, et multae aliae orationes; orationes generales pro omni gradu ecclesiae, officium pro defunctis, informationes et cautelae observandae presbitero volenti divina celebrare, cautelae servandae quid agendum sit circa defectus vel casus qui oriri possint in missa; pro defunctis sequentia.

Bl. 1a, in rood gefolieerd I, kol. α: Incipit liber miſſalis ſcd'm || oꝛdinē eccleſie Bambergn̄. || Domīca pꝛima in aduētu || dn̄i. Ad miſſaꝫ Introitus. || (A) (rood) D te le= || uaui ani || maꝫ. . . . || (zwart); *kol. β*: ceſſionib⁹ adiuuemꝛ. Per e. || (zwart); *bl. 11a, rood gefolieerd XI, kol. α*: enī ſaluū faciet ꝑpl'm ſuū a || (zwart); *kol. β* (H) (rood) ec dicit dn̄s: ꝑpl's gē || (zwart); *bl. 303a, kol. β, rood gefolieerd CCLXXXVII, regel 9:* . . . qui v̄o || mala egeruut *(sic)* ī reſurrecti= | onem iudicij; || Anno incarnaciōis dn̄ice || Mccccxc. Nono v̄o kl'. ap̄l'. || Liber miſſalis. In laudeꝫ || et gl'iam ſcte ac indiuidue || trinitatis. Intemerate vir || giniſqꝫ marie. In ciuitate || Babenbergn̄. Per magi= || ſtrum Johannē Senſen= || ſchmidt. pꝛefate ciuitatis || incolam. et Heinrl petzen= || ſteiner q̃ꝫ diligētiſſime im= || pꝛeſſus: finit feliciter; || (zwart). *Bl. 303b, kol. α*: Sequūtur infoꝛmaciones ꝛ cau || tele

obſeruāde pꝛeſbitero volēti || diuina celebꝛare. || (rood) Pꝛima cautela eſt .... || (zwart); *bl. 304*[b], *kol. β.* Incipiunt cautele ſeruande quid || agendū ſit circa defect⁹ vel caſus || qui oꝛiri poſſint in miſſa. et pꝛe= | ſertim circa cōſecracionē eucha= || riſtie. Pꝛimo quid ſit agendum || cum ſacerdos deficiat. || (rood) Si ſacerdos deficiat (zwart) .... ||; *bl. 306*[a], *kol. β, regel 19* ...... requiren= || tur in ſūma ⁊ lectura hoſti . in ti . || de cele . miſ . || (zwart); *bl. 306*[b], *kol. α.* Pꝛo defunctis . Sequeñ . || (D) (rood) ies ire ... | (zwart); *kol. β, regel 15,* ...... dona || eis requiem. Amen; || (zwart).

295. HERMANNUS de Schildis. Speculum sacerdotum de
III.F.76. tribus sacramentis principalibus. — S. n. l. et a. [Bamberg, Johannes Sensenschmidt, c. 1491]. 4°.

Type 11, 12 (BrMC. 156, 81), init. n, p, rubr. γ bij type 12.

HC. 14517 (maar 37 regels). BrMC. I, p. 176. Proct. 791.

BAZEL.

1. Berthold Ruppel. 1468—1480 (?)

296. GREGORIUS I Magnus, papa, S. Moralia s. expositio
1.A.10. in Iob. *Praec.* Visio Tagionis episcopi [de inventione librorum moralium]. — S. n. l. et a. [Bazel, Berthold Ruppel, BrMC. niet na 1468]. 2°.

Type 1 (BrMC. 118), 2 punct., nummers der hfdst. in rood en blauw boven aan de folio's geschr.; get. gekl. vers. init., gekl. rubr., roode rubr.str., de „incipits" in rood bijgeschreven.

H.* 7926. BrMC. III, p. 714. Proct.* 7444. B,p. 574. Pell. 5376. VB.I. 345. GL. 382. VT. 54. Peddie II, p. 297[a].

Op *bl. 7*[a] de drukfout: erac. Dit exemplaar heeft geen tabula van de errata.

Voor de Visio Tagionis vgl. *Bibl. Hag. Lat.* I, p. 544 n°. 10, Visio Taionis episc.

2. Michael Wensler. 1474—1490.
(BrMC. 1472—1491).

297. III.E.4. [KEMPH de Argentina, Nicolaus]. Tractatus de modo perveniendi ad veram et perfectam Dei et proximi dilectionem. — S. n. l. et a. [Bazel, Michael Wensler, vóór 1475]. 4°.

Type 1 (BrMC. 121a), rood en zwart; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., geschr. sign., geschr. direct.; hs. aant.

HC.* 11491. Cop. II. 2910. BrMC. III, p. 719. Proct. 7475. B,p. 637. VB. I. 396. GL. 423. VT. 115.

Bl. 2a, hs. 15de—16de eeuw: „Liber fratrum Sanctae Crucis conventus Leodiensis"; bl. 125b: „Cristianus de Hamburg, 1509".

Op *bl. 1a*, in hs. 15de—16de eeuw, een aant. waarin wordt gezegd, dat dit tractaat is „editus venerabili ac devoto patre domino Henrico priore carthusiensium, provincia basilea". Daaronder, in jongere hand, een biographietje van Heinricus Arnoldi.

De toeschrijving van dit tractaat aan Nicolaus Kemph, volgens *Hurter* II, p. 1089—1090, i.v. Kemph. Hurter verwijst naar *B. Pez, Bibliotheca ascetica antiquo-nova* VI, p. 1—215, waar het tractaat staat op naam van Henricus Arnoldi.

298. Mr. II.B. 4. THOMAS de Aquino. Summa theologica, pars III. — S. n. l. et a. [Bazel, Michael Wensler, vóór 1475]. 2°.

Type 1 (BrMC. 121a); get. vers. of roode init., roode rubr., rubr.str., onderstr., incipits, nummers der quaestiones en articuli in rood bijgeschreven; hs. aant.

H.* 1468. BrMC. III, p. 720. B,p. 637. Pell. 1057. Proct.* 7474. VB.II. 395,7. GL. 422. VT. 114. Peddie I, p. 50a.

299. 1.A.12. CALDERINUS, Johannes. Repertorium iuris. — S. n. et l. [Bazel, Michael Wensler], 1474, primo ydus decembr. = 12 Dec. 2°. II.V.

Type 1 (BrMC. 121^{a}); get. gekl. of vers. init., gekl. rubr., roode rubr.str., sporen v. geschr. sign.; hs. aant.

HC.* 4248. Pell. 3162. Proct.* 7461. B,p. 636. BrMC. III, p. 721. VB. I. 353. Coll. Upps. 396. GL. 388. VBo. 300. VT. 60. Peddie II, p. 147^{a}.

Van P. I ontbreken 10 bldn., volgens BrMC. en H. die er 258 opgeven. Dit exemplaar telt 248 bldn. [a^{10}—d^{10}, e^{8}, f^{10}—h^{10}, i^{8}—l^{8}, m^{10}—z^{10}, ꝛ^{8}, ꝯ^{10}, t̃^{8}]; van P. II ontbreken de bldn. 359 en 360.

Pars I, bl. 1^{a}, hs. 15de—16de eeuw: „Pro conventu Hamonensi", en: *„Liber Johannis Deithart de Hammone"*.

300. Leo I Magnus, papa, S. Sermones. *Praec.* Johannes Andreas Aleriensis. Epistola in laudem
II.B.34. sancti Leonis papae. — S. n. l. et a. [Bazel, Michael Wensler]. 2°.

Type 1^{b}, voor init. 1—4 regels open; get. roode en vers. init., roode rubr. en rubr.str., geschr. sign.; hs. aant.

H.* 10014. Proct. 7470. B,p. 637. VB. I. 391. Coll. Stockh. 649. Coll. Upps. 946. GL. 418.

16de—17de Eeuwsche band, wit kalfsleer. Het middenvak, met bloemstempel in het midden en de hoekjes, is c. 85—110 mM.; om het middenvak twee randen van filets: 1°. c. 25 mM. breed aan alle vier kanten, en gevuld met een rand bladornament; 2°. c. 25 mM. breed aan de zijkanten, maar boven en beneden c. 45 mM., gevuld met een rand van door elkaar geslingerde halve cirkels die in bladornament uitloopen; 3°. rand met filets. De buitenste rand is verbonden met de zes ribben van den rug door driehoekjes, afgezet met een randje bladornament.

301. Thomas de Aquino. Catena aurea s. continuum
Mr. II.C. in quatuor evangelistas. — S. n. et l. [Bazel, Michael
2. Wensler], 1476. 2°.

Type 1b, 2 (BrMC. 121b, 92a); get. vers. of gekl. init., gekl. rubr., roode rubr.str.

H.* 1332. BrMC.III, p. 723. Proct.* 7481. B,p. 636. Pell. 936. VB.I. 355. Coll. Link. 110. Coll. Stockh. 1025. Coll. Upps. 1410. GL. 394. VBo. 1131. VT. 62. Peddie I, p. 46a.

302. JUSTINIANUS imperator. Institutiones cum glossa
1.A.13. [Accursii Florentini]. — Bazel, Michael Wenszler, 1478, pridie kalendas Augusti = 31 Juli. 2°.

Type 1b, rood en zwart, 2 (BrMC. 121b, 92a), signet, rood; get. gekl. init. en rubr.

H.* 9507 (I). BrMC.III, p. 725. Proct.* 7487. B,p. 636. VB.I. 362. VT. 70.

Voor den glossator, zie de aant. bij **602**.

303. CONSUETUDINES s. constitutiones feudorum
1.A.13. cum apparatu [Jacobi Columbi]. — Bazel, Mihael Wenszler, 1478, iij. kalendis decembris = 29 Nov. 2°.

Type 1b (BrMC. 121b) rood en zwart, 2, enkele direct.; get. roode init. en rubr.

Fragment van 36 bldn. van H.* 9625, Justinianus Novellae; zie over de plaats der „consuetudines" in het volledige boek *BrMC.* III, p. 726, IC. 37089. VBo. 698. VT. 71.

Vgl. over de „consuetudines" *O. Stobbe, Geschichte der deutschen Rechtsquellen* I (Braunschweig 1860), p. 599—608, en over den „apparatus": *F. C. v. Savigny, Geschichte des römischen Rechts im Mittelalter* V (Heidelberg, 1829), p. 86 en p. 257.

304. TURNHOUT, Johannes. Casus breves super totum
Mr. II.H. corpus iuris civilis. — S. n. l. et a. [Bazel, Michael
2. Wensler, 1479—80]. 2°.

Type BrMC. 134 = Memmingen, Kunne 2, BrMC. 82 = Memmingen, Kunne 1a; zie de aant. bij deze typen in BrMC. en zie de aant. over de watermerken aldaar III, p. 727; 1—7 regels open voor init.

H.* 15686. BrMC.III, p. 727. Proct. 2770. B,p. 459. VB.I. 1619. Coll. Upps. 855. GL. 1917. VT. 976.

15de—16de Eeuwsche band, hout met bruin leer overtrokken, in het middenvak, c. 215—90 mM., een diagonaal van filets; in de gevormde driehoeken telkens een groote ruitvormige stempel met bloemmotief, waaromheen vier kleinere, ook met bloemmotief. Om het middenvak randen van filets, c. 37 mM., waartusschen twee ruitvormige stempeltjes met bloemornament. Beide zijden van den band zijn hetzelfde. De klampen zijn van leer, en koper versierd met bloemmotief. De rug heeft vier ribben.

305. VOCABULARIUS iuris utriusque. — S. n. Bazel,
II.B.37. [Michael Wensler], 1483, 20 Aug. 2°.

Type 4, 7, direct., rubr. β; get. roode init., gedeeltelijk roode rubr.str.; hs. aant.

Cop. III. 6363. B,p. 637. Proct. 7498. VB. I. 368. GL. 404.

306. THOMAS de Aquino. Summa theologica. — Bazel,
1.A.14. [Michael Wensler], 1485. 2°.

Type 4, 9 (BrMC. 190 + 180*, 90*); get. gekl. init., rubr., roode rubr.str.

HC.* 1434. BrMC. III, p. 729. B,p. 637. Pell. 1033. VB. I. 371, 377, 378. Coll. Stockh. 1038. Coll. Upps. 1433. VT. 82, 85. Peddie I, p. 50a.

Pars II, 1, 2 ontbreekt. Pars III = 159 bldn., katernen A a^8—Rr^8, Ss^{8+1}, Tt^8—Vv^6.

Bl. 1a, hs. 15de—16de eeuw: „Liber iste pertinet fratribus sanctae crucis in wickraid in monte sancti Anthonii".

3. Bernhard Richel. 1472. [Haebler 1474]—1482.

307. [ALPHONSUS de Spina]. Fortalitium fidei contra
1.A.11. fidei Christianae hostes. — S. n. l. et a. [Bazel, Bernhard Richel, 1474—75]. 2°.

Type 1 (BrMC. 119), rood en zwart, 1 gekl. houtsnede; bl. 1[a], 2[a], 39[b] enz. get. vers. init. met randversiering, verder get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., nummers der „considerationes” en boeken in rood boven de bldn. bijgeschreven; hs. aant.

HC.* 871. BrMC.III, p. 735. Proct.* 7522. B,p. 562. Pell. 561. VB.I. 407. GL. 377. Kronenb. Dev. 15. VBo. 42. Schreiber, Tome V[B] 5291. Peddie I, p. 30[a].

De correcties op bl. 47[b] en 49[b] als in BrMC.

Bl. 233[a], hs. 16[de] eeuw: „Liber S. et immaculatae semper virginis Mariae ig” ...... onleesbaar.

308. VIOLA sanctorum. — S. n. l. et a. [Bazel, Bernhard
II.B.33. Richel, c. 1475]. 2°.

Type 1 (BrMC. 119), init. c.; get. roode init., roode rubr.str., roode onderstr., geschr. folieering; hs. aant.

H.* 10867. BrMC. III, p. 736. Proct.* 7523. B,p. 562. VB. I. 411.

Initium: Si cuncta mei corporis membra verterentur ......

309. ROBERTUS de Licio Caracciolus. Opus quadrage-
II.B.32. simale quod de poenitentia dictum est. — Bazel, Bernhardus Richel cum Michaele Wensel, 1475. 2°.

Type 2 van Richel (BrMC. onderscheidt in dezen druk 2 typen: Richel 94 en Wenssler 92[a]), direct., init. a, c; get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

H.* 4432. Cop. III, p. 251. BrMC. III, p. 736. Proct. 7462, 7525. B,p. 562. Pell. 3250 (?) VB. I. 354, 399. Coll. Upps. 404. VT. 118,61. Peddie II, p. 152[a].

Bl. 1[a], hs.: „Ex libris B. V. Mariae Assumptae et S. V. ac M. Verenae Monastery Canonicorum Praemonstratensium in Roth. 1733”; bl. 2[a], een gedrukt ex libris: dem Kloster Roth.

310. INTERPRETATIONES Hebraïcorum nominum. —
II.A.17. S. n. l. et a. [Bazel, Bernhard Richel, 1477]. 2°.
II.A.20. Type 2, 3, (BrMC. 94, 120) en een type, niet in

Haebler = BrMC. 130; gedeeltelijk direct.; 3, 5, 6 regels open voor init.

Fragment van Richel's Biblia Latina, 1477, 8 Sept.

HC.* 3064. BrMC. III, p. 737. Proct.* 7532. B,p. 562. Pell. 2293. VB. I. 402. Coll. Vast. 26. VT. 120.

Het tweede exemplaar heeft get. roode init., onderstr.; hs. aant.

Initium: As apprehendens vel apprehensio, Aad testificans vel testimonium .....; slot: Zuzam consiliantes eos vel consiliatores eorum = initium en slot van de „interpretationes", afgedrukt bij *Beda, Opera Omnia* III (Coloniae 1688), p. 371—480, die wel worden toegeschreven aan Remigius Antissiodorensis, vgl. *Hurter* I, p. 878.

4. Martin Flach. 1472—1487. Haebler: 1474—1476.

311. GREGORIUS Magnus I, papa, S. Pastorale s. liber
IV.F.76. regulae pastoralis. — S. n. l. et a. [Bazel, Martin Flach, Pell. niet na 1472]. 4°.

Type 1 (BrMC. 117); voor init. 2, 4 regels open.

H.* 7982. BrMC. III, p. 739. Proct.* 7510. B,p. 400. Pell. 5384. GL. 304. VT. 131. Peddie II, p. 298b.

Bl. 147b en bl. 150a zijn foutief herhaald als bl. 146b en bl. 151a.

Bl. 1a, hs.: „monasterii Georgii"; in het zelfde hs.: „Georgius abbas 1637".

312. ALBERTUS Trottus Ferrariensis. [Albertus de
II.C.46. Ferrariis de Placenzia]. De horis canonicis. — S. n. l. et a. [Bazel, Martin Flach]. 2°.

Type 1 (zie de opm. BrMC. III, p. 739, type 117), voor init. 4, 6 regels open.

H. 599. Pell. 402. Proct. 7544. B,p. 400. Peddie I, p. 19a.

313. SALLUSTIUS, Caius Crispus. De coniuratione Cati-
II.C.48. linae. — S. n. l. et a. [Bazel, Martin Flach.] 2°.

Type 1 (BrMC. 117); get. roode init., rubr.; hs. aant.

Fragment der eerste 20 bldn. van:

H.* 14188. BrMC. III, p. 740. Proct. 7549. B,p. 401.

314. II.C.45. PERSIUS Flaccus, Aulus. Satirae. *In fine* hexameter. — S. n. l. et a. [Bazel, Martin Flach]. 2°.

Type 1 (BrMC. 117); voor init. 3 en 4 regels open; get. roode rubr.str., sporen van geschr. sign.

HC. 12713. BrMC. III, p. 741. Proct.* 7548. B,p. 401. VB.II. 419. 7.

315. II.C.47. BARTHOLOMAEUS de Chaimis de Mediolano. Interrogatorium s. confessionale. *In fine* disticha XII in Bartholomaeum, ex editione Valdarfer. — S. n. l. et a. [Bazel, Martin Flach, na Sept. 1474]. 2°.

Type I (BrMC. 117), enkele direct; get. roode init., rubr., gedeeltelijk rubr.str., onderstr.

HC. 2476. BrMC. III, p. 742. Proct.* 7553. B,p. 400. Pell. 1855. Peddie I, p. 85b.

5. Johannes de Amerbach. 1478—1500.

316. I.F.33. GERARDUS de Zutphania s. Zerbolt. Tractatulus de spiritualibus ascensionibus; capitulum ultimum = de quatuor in quibus incipientes Deo servire debent esse cauti si proficere volunt = [David ab Augusta. De exterioris et interioris hominis compositione liber II pars I]. — S. n. l. et a. [Bazel, Johannes de Amerbach, BrMC. niet na 1489]. 8°.

Type 9, 15* (BrMC. 76, 92b), direct.; get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant. Verschillende bldn. met oud hs. zijn achterin gebonden.

HC.* 16296. BrMC. III, p. 752 Proct.* 7638. B,p. 323. Pell. 5116. VB. I. 481. GL. 257. VBo. 458. VT. 192.

De drukfout als in VBo.

Bl. 1a, met titel, ontbreekt.

317. [THOMAS à Kempis]. Meditationes de vita et beneficiis salvatoris Jesu Christi, cum gratiarum actione.
1.F.33. Pars I & II. — S. n. l. et a. [Bazel, Johannes de Amerbach, BrMC. niet na 1489]. 8°.

Type 9, 15 (BrMC. 76, 92b), direct.; get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

H.* 10992 en 2990 (2). BrMC. III, p. 752. Proct. 7636. B,p. 323. VB.I. VBo. 784. VT. 200.

Bl. 1 met titel ontbreekt.

Over de toeschrijving van de „meditationes" aan Thomas à Kempis, zie *Hurter* II, p. 977. De 15de en 16de eeuwsche drukken bevatten slechts de twee eerste deelen van dit werk, vgl. *Dr. J. Pohl, Programm des kön. Gymn. Thomaeum zu Kempen* (1894—95) en *Thomae Hemerken à Kempis, Orationes et meditationes de vita Christi ed. J. Pohl* (Freiburg, 1902, 1911, deel V van de *Opera omnia*), p. 384.

318. BERTHOLDUS. Horologium devotionis. — S. n. l. et a.
1.F.33. [Bazel, Johannes de Amerbach, BrMC. niet na 1490]. 8°.

Type 6, 9, 15* (BrMC. 108, 76, 92b), direct., talrijke gekl. houtsneden; get. roode rubr., rubr.str., init.; hs. aant.

H.* 2990. HC.* 2993 = H.* 8928. BrMC. III, p. 753. Proct.* 7635. B,p. 323. Pell. 2247. VB.I. 477. VT. 184. Schreiber, Tome Va, 3442. Peddie I, p. 103a.

Bl. 1 met titel ontbreekt.

319. BERNARDUS Claraevallensis, S. Liber meditationum.
1.F.31. — S. n. l. et a. [Bazel, Johannes de Amerbach], 1492. 8°.

Type 5, 9, 15* (BrMC. 106, 76, 92b), direct.; get., gekl. init., rubr., roode rubr.str.

HC.* 2883. BrMC. III, p. 754. Proct.* 7593. B,p. 322. Pell. 2121. VB. II. 456,5. Jan. 134. VT. 169. Peddie I, p. 98b.

Dit „liber meditationum" is noch van Bernardus, noch van Hugo de S. Victore, noch van Guilelmus

a. S. Theodorico, vgl. *Cat. cod. manuscript. bibl. univers. Rheno-Traiect.,* II n°. 59.

320. GERARDUS de Zutphania s. Zerbolt. Tractatulus
1.F.31. de reformatione virium animae. — S. n. et l. [Bazel, Johannes de Amerbach], 1492. 8°.

Type 5, 9, 15* (BrMC. 88—106, 76, 92b), direct., titelhoutsnede; get. gekl. init., roode rubr., rubr.str.

HC.* 16291. BrMC. III, p. 755. Proct. 7594. B,p. 322. Pell. 5120. VB. I. 457. Kronenb. Dev. 122bis. Schreiber, Tome Va 4096.

321. JOHANNES de Tambaco. De consolatione theologiae.
1.F.31. — Bazel, Johannes de Amerbach, [14]92. 8°.
1.F.32. Type 5 (maar 106), 9, 15* (BrMC. 106, 76, 92b), direct.; get. gekl. init., roode rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

HC.* 15237. BrMC. III, p. 754. Proct.* 7595. B,p. 322.

Bl. 1, met titel, ontbreekt. Twee exemplaren.

322. PETRARCA, Franciscus. Opera Latina. *Praec.* Sebas
II.B.35. tianus Brant. Elogium de commendatione impressionis Francisci Petrarcae. Lombardus de Siricho Patavinus. Supplementum in epitomatis illustrium virorum. Benevenutus de Rambaldis. Libellus Augustalis dictus. Principalium sententiarum ex libris Francisci Petrarcae collectarum summaria annotatio. — Bazel, Johannes Amerbach, 1496. 2°.

Type 25, 8, 23, 24 (BrMC. 87*, 110 en 115, 75), rubr. ε, gedeeltelijk direct.; get. gekl. rubr., gekl. of vers. init., roode rubr.str., onderstr.; hs. aant.

H.* 12749. BrMC. III, p. 757. Proct.* 7608. B,p. 322. VB. I. 466. Coll. Link. 88. Coll. Stockh. 816. Coll. Upps. 1164. GL. 244. VBo. 890. VT. 175.

Katern F4 is ingebonden achter bl. 192.

Bl. 1a, hs. 15de—16de eeuw: „Hic liber attinet ad bibliothecam monasterii canonicorum regularium vallis sancti martini in lovanio. Ex parte fratris

Johannis impensis sacerdotis canonici confessi de eodem monasterio cuius anima In pace requiescat." Bl. 200^{a}, hs. 15de—16de eeuw: „Est liber hic sancti Martini lovaniensis." Bl. 367^{b}, hs. 15de—16de eeuw: „Pertinet monasterio vallis sancti Martini lovanio comparatus per fratrem Johannem" .... onleesbaar.

8. Nicolaus Kesler. 1485—1500.

323. II.B.36. VOCABULARIUS utriusque iuris. — Bazel, Nicolaus Kesler, 1488, decimosexto kalendas mensis Septembris. = 17 Aug. 2°.

Type 1, 2 (BrMC. 180, 82a), direct.; get. gekl. of vers. init., gekl. rubr. en rubr.str.; hs. aant.

Cop. III. 6367. BrMC. III, p. 766. Proct. 7669. B,p. 450. VB. I. 519. GL. 344.

Bl. 1 met titel ontbreekt.

324. III.E 5. MARGARITA decretalium. *Praec.* Sebastianus Brant. Disticha IX Nicolao Kessler civi Basiliensi. — S. n. l. et a. [Bazel, Nicolaus Kesler]. 4°.

Type 1, 9, 10 (BrMC. 180, 140, 70) en type 4 op bl. 1b. niet vermeld in BrMC.; direct., signet; get. gekl. init. en sporen van roode rubr.

H.* 10756. BrMC. III, p. 774. Proct.* 7703. B,p. 451. VB. II. 548,8. Coll. Upps. 1009. GL. 369.

11. Lienhard IJsenhut. 1489—1500.

325. IV.F.25. [FRANCISCUS de Retza]. Defensorium inviolatae perpetuaeque virginitatis Mariae s. de generatione Christi, latine et germanice, cum commentario latino. — S. n. l. et a. [Bazel, Lienhard IJsenhut]. 4°.

Type 1, 2, 3 (BrMC. 94, 162, 79), talrijke houtsneden.

HC.* 6086. BrMC. III, p. 780. Proct.* 7717. B,p. 645. Pell. 4923. VB. I. 556. GL. 431. Schreiber, Tome Va 4047. Kloss?

In den band ex libris: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum.

12. Michael Furter. 1489—1500.

326. [Philippi, Jacobus]. Reformatorium vitae morumque et honestatis clericorum. — Bazel, Michael Furter, 14[9]4, in Kathedra Petri = 22 Febr. 8°.
I.F.34.

Type 1, 3, 4, 5 (BrMC. 83, 180a, 64, 93), rubr. β en rubr. bij type 5 (niet in Haebler), direct., signet d; get. roode init., onderstr., rubr.str.; hs. aant.

HC. 13720. BrMC. III, p. 782. Proct.* 7724. B,p. 408. VB. I. 562. VBo. 949. VT. 252.

Initium: prologus: Nunc reges intelligite et erudimini qui .....; tekst: Temperantia in cibis potibus et vestitu et ceteris aliis ...... Zie over de toeschrijving aan Philippi *Hurter* II, p. 1180 en *A. A. Barbier, Dictionnaire des ouvrages anonymes,* Tome IV (Paris 1879), p. 1362.

13. Johannes Froben. 1491—1500.

327. Biblia Latina integra, summata, distincta, superemendata, utriusque concordantiis illustrata. *Praec.* exhortatio ad amatores divinarum litterarum. Tetrastichon in summarium bibliae ad lectorem. Distichon ad eundem. Hexametri VI in editionem bibliae. *In fine* interpretationes nominum Hebraicorum. Nota in translatores bibliae. — Bazel, Johannes Froben de Hammelburck, 1491, 27 Juni. 8°.
1.F.35.

Type 1, 2, 3 (BrMC. 86, 62a, 44), direct.; 1 punct. boven aan de folio's; get. gekl. init., roode rubr. en rubr.str.

HC.* 3107. BrMC. III, p. 789. Proct.* 7755. B,p. 407. Pell. 2329. VB. I. 592. Coll. Upps. 323. Cop. Inc. Bibl. 90, plt. 45. GL. 306. VBo. 226. VT. 264. Peddie I, p. 107b.

Zie de aant. over de „interpretationes" bij **310**.

14. Johannes Bergmann. 1494—1500.

328. Mayno, Jason de. Oratio in matrimonium Maximiliani regis et Blancae Mariae reginae Romanorum.
III.E.9.

Praec. Cornelius Niger Augustensis. Epistola Hippolito Caelestino: de Maximiliano, 1494, 15 kal. Maij. Sebastianus Brant. Epithalamion faustarum nuptiarum. *In fine* peroratio. Jacobus Wimpheling. Distichon. — S. n. l. et a. [Bazel, Johannes Bergmann, 1494, niet vóór 17 April]. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 109a, 180), init. a; geschr. folieering.

HC.* 10972. Cop. III, p. 274. BrMC. III, p. 794. Proct. 7768. B.p. 345. VB. I. 621.

329. III.E.6. VERARDUS, Carolus. Historia Baetica. *Praec.* Sebastianus Brant. In Baeticum triumphum congratulatio. Bartholinus Verardus. Argumentum et prologus (metrice). *Acc.* Christoforus Columbus. Epistola de insulis nuper in mari Indico repertis ad Raphaelem Sanxis, latine per Alexandrum de Cosco. *In fine* R.L. de Corbaria episc. Montispalusius. Epigramma ad regem Hispanorum. — S. l. [Bazel], Johann Bergmann, 1494. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 109a, 180), init. a, 6 houtsneden; geschr. folieering beginnend op bl. 1a als lxxxi.

HC.* 15942. BrMC. III, p. 794. Proct. 7770. B,p. 345. VB.II. 602,5. GL. 275. VBo. 1186. Schreiber, Tome VB 5419.

330. III.E.7. WIMPHELING, Jacobus. De nuntio angelico. Eiusdem. Heroicum ad Philippum Bavariae ducem comitemque Rheni Palatinum; elegiacum principibus Ludovico et Philippo filiis Philippi. Annus fatalis Ludovici Pacifici et patris Philippi cum disticho; annus fatalis Friderici tutoris Philippi cum distichis Petri Bolandi et Jacobi Wimphelingii; annus natalis Ludovici primogeniti ipsius Philippi cum tristicho Jacobi Wimphelingii et distichis Bartholomaei Gribii Argentinensis et Florentii Hundii Molles-

heymii et cum hexametri Petri Bolandi Landenburgii. — S. l. [Bazel], Johannes Bergmann, 1494, [niet vóór 23 Aug.]. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 109ᵃ, 180), init. a, oude geschr. folieering, die begint op bl. 2ᵃ als xλij.

HC.* 16172. BrMC. III, p. 794. Proct. 7769. B,p. 345. VBo. 1232. VT. 275.

331. III.E.9. BRANT, Sebastianus. In laudem gloriosae virginis Mariae multorumque sanctorum carmina. — S. n. l. et a. [Bazel, Johannes Bergmann, vóór Augustus 1494?]. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 109ᵃ, 180), init. a, c, d, talrijke houtsneden; geschr. folieering; hs. aant.

H.* 3733 + HC.* 16171 (vanaf bl. 41ᵃ = H.* 16171). BrMC. III, p. 795. B,p. 345. Pell. 2818. VB.II. 619,3. GL. 291. VT. 283. Peddie I, 127ᵃ. HC. 16171 = Proct. 7771. VB.I. 603. GL. 276. Schreiber, Tome Vᵃ 3554.

Bl. 40 ontbreekt.

Bl. 1ᵃ, in hs.: „frater Michael Egenstorffer ex Constancia artium baccalorius et post Abbas 1501". Daaronder in jongere hand: „Bibliothecae Ecclesiae Scaphusiensis ad D. Joh".

332. III.E.7. WIMPHELING, Jacobus. Stylpho. *Praec.* Eucharius Gallinarius Brethemius. Epistola Bertholdo Kyrsmanno de Horb philosophiae magistro. — S. n. l. et a. [Bazel, Johannes Bergmann, niet vóór 1 Sept. 1494]. 4°.

Type 1 (tekst), 2 (bovenschriften), init. a; oude geschr. folieering die begint op bl. 1ᵃ als l1.

H. 16182?

Beschrijving: 10 bldn., katern Aa¹⁰, 26—28 regels.

Bl. 1ᵃ, titel: Stylpho Jacobi || Vympfelingii Sletſtatini. || ; *bl. 1ᵇ*: Eucharius Gallinarius Brethemius || Bertholdo Kyrſmanno de Horb phi || loſophie magiſtro: || Apologiam quandam . . . || ; *regel 14*: Vale ex

ſpiris Kaleñ ſeptembris Anno 1.4.9.4 || ; *bl. 2a, sign. Aa ij:* Argumentum || (D) Vo quondam conterranei ex ſcholis parti || cularibus.........; *regel 14:* Prologus || Poſtea quam mihi viſum eſt poſſe aptius ſumi di || cendi.... || ; *bl. 2b, regel 14*..... Prima ſcena . || Stylpho Vincentius || (Q) Vam prȩclare mecum actū eſt: quāqȝ foe= || liciter: qui tot & tantiſmodo.... || ; *bl. 10a, regel 9*...... quid laboris attineat STYLPHO prȩ || ſens adero. CONCLVSIO || Quam admiranda fati cōmutatio:... || ; *regel 19:*...... Rexitqȝ foeliciter & pruden || ter. Valete & plaudite Jaco'.⁹ Vymphelingius Slet || ſtatinus recnnſui (*sic*) Anno chriſti. M. CCCC. LXX. ||.

333. Brant, Sebastianus. Stultifera navis, latine
III.E.8. per Jacobum Locher Philomusum. *Praec.* Jacobus Locher. Epigramma ad lectorem; epistola et carmen ad Sebastianum Brant; sapphicon; epigramma in Narragoniam; decatostichon ad Johannem Bergmannum. Sebastianus Brant. Exhortatio ad Jacobum Philomusum; in Narragonicam profectionem celeusma. Jacobus Locher. Prologus. *In fine* Jacobus Locher. Excusatio. Socialis navis mechanicorum. Sebastianus Brant. De Nicolao Renner acuphago; additio de singularitate quorundam novorum fatuorum. Jacobus Locher. Epistola et disticha ad Johannem Bergmannum. Sebastianus Brant. Ad numeros suos ut Johannem Bergmannum festine adeant. — S. l. [Bazel], Johannes Bergman de Olpe 1497, Kalendis Martiis = 1 Maart. 4°.

Type 1, 2, 3 (BrMC. 109a, 180, 77), init. a, signet b, talrijke houtsneden; hs. aant.

HC. 3746. BrMC. III, p. 795. Proct.* 7776. B,p. 345. Pell. 2820. VB. I. 607. GL. 282. VBo. 283. Peddie I, 127b. Schreiber, Tome Va 3567.

In den band, hs. 17de eeuw: „Christianus Welph. Primang (?)".

BEROMÜNSTER.

1. Helias Heliae alias de Louffen. 1470—1473.

334. [Marchesinus, Johannes s. Marchesinus a Regio
IV.C.18. Lepidi]. Mammotrepton s. Mammotrectus. — Beromünster, Helyas Helyae alias de Louffen, 1470, vigilia sancti Martini = 10 Nov. 2°.

Type 1 (BrMC. 130); bl. 1ª. get. gekl. init. en randversiering, get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

H.* 10555. BrMC. III, p. 799. Proct.* 7798. B,p. 484. VB. I. 625.

Het colophon heeft geen toevoegsel; zie voor het bijzonder gebruik van signaturen BrMC.

Bl. 255 en 2 bldn. van de tabula ontbreken.

335. Rodericus Sancius de Arevalo episc. Zamo-
II.D.8. rensis. Speculum vitae humanae. — S. n. l. et a. [Beromünster, Helias Heliae alias de Louffen, c. 1471]. 2°.

Type 2; voor init. 2, 6, 8 regels open; hs. aant.

H.* 13934. B,p. 463.

Hain schrijft den druk toe aan G. Lauer te Rome.

336. Rodericus Sancius de Arevalo episc. Zamo-
IV.C.19. rensis. Speculum vitae humanae. *In fine* disticha III in Rodericum. — Beromünster, Helyas Helyae alias de Lauffen, 1472, vigilia conceptionis Mariae = 7 Dec. 2°.

Type 2, get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., geschr. roode direct.

HC. 13941? B,p. 484.

109 Bldn., katernen [A^{10}—K^{10}, L^9]; 41 regels.

Bl. 1ª: Ad ſanctiſſimum &. B. dominum dominum Paulum ſecundū || pontificem maximum. liber incipit dictus ſpeculum vite hu= || mane. Quia in eo cuncti mortales in quouis fuerint ſtatu vel || officio ſpirituali aut temporali ſpeculabuntur eius artis & vite ||

profpera & aduerfa: ac recte viuendi documenta: editus a || rodorico zamorenfi & poftea calagaritano hispano eiufdem || fanctitatis in caftro fuo fancti angeli caftellano.|| [S] Anctiffimo ac clemētiffimo in crifto pa= || tri domino: domino paulo fecundo fa= || crofancte . . . || ; *bl. 11ᵃ:* nos vehementer natura ipfa inuitat. Nā vt Policrat⁹ ait et || āte . . . . . . || ; *bl. 106ᵇ, regel 33:* . . . vna. || cum grege tibi credito perducat ad vitam eternam. Amen: || ; *regel 35:* Edidit hoc lingue clariffima norma latine || . . . . . ; *regel 40:* Eloquij. id fuperos gloria parta viri || ; *bl. 107ᵃ:* Finit liber dictus. Speculum vite humane. quia in eo &. || cefarea poteftas. & regalis dignitas bubulcorum eciam ge= || nus fibi fpeculatur faluberrima fimul fpiritualisq̧ vite viros || fecum aduehens. papam fcilicet cardinales. arciepifcopos. || clericos. & ceteros ecclefie miniftros. rectam & his fpecu= || landi prefcribendo normam a. Helya helye alias de. Louffen || Canonico. Ecclefie ville. Beronenfis in pago. Ergowie fite || abfq̧ calami exaratione. Vigilia. Concepcionis marie. Sub. || Anno ab incarnacione domini. Millefimo Quadringentefimo || feptuagefimo. Secundo || Incipit repertoꝛium fiue tabula per alphabetum ad. faciliter || recipiendas materias in pꝛefenti libꝛo dicto fpeculum vite. || humane A || Aduocatus. . . . . . . || ; *bl. 109ᵃ, regel 35:* . . . . . fe= || cundo capitulo. xxiiij Explicit bꝛeuis tabula fiue reptorium per. alphabe || tum in pn̄ti libꝛo Speculum vite hūane nuncupato || .

337. [CONRADUS] Thuricensis. Tractatus de cometis. — S. n. l. et a. [Beromünster, Helias Heliae alias de Louffen, na April 1472]. 2°.
IV.C.20.

Type 2 (BrMC. 99); get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

H.* 15512. BrMC. III, p. 799. Proct.* 7799. B,p. 484. GL. 432.

BLAUBEUREN.

1. Conrad Mancz. 1475—1478.

338. [Martinus episc. Bracarensis s. Dumiensis].
III.C.28. De quatuor virtutibus cardinalibus. — S. n. l. et a. [Blaubeuren, Conrad Mancz]. 2°.

Type 1 (BrMC. 120), 5 regels open vòor init.

HC.* 14620. BrMC. II, p. 564. Proct.* 2658. B,p. 488. GL. 435.

Volgens BrMC. is deze incunabel eerder gedrukt dan Jacobus de Clusa, Sermones dominicales.

Bl. 1 (wit) ontbreekt.

De incunabel schrijft het geschriftje toe aan Seneca, vgl. echter *Hurter* I, p. 545.

339. Jacobus de Clusa [Benedictus Stolzenhagen].
III.C.26. Sermones dominicales. — S. n. l. et a. [Blaubeuren, Conrad Mancz]. 2°.

Type I (BrMC. 120); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

H.* 9331. BrMC. II, p. 565. Proct. 2656. B,p. 488. VB. II. 631, 3. Coll. Stockh. 564. GL. 433.

Bl. 1 en bl. 226 (beide wit) ontbreken.

Bl. 2ᵃ, hs. 15de—16de eeuw: „Est fratrum ordinis praedicatorum in langhueta"; daaronder: „Conventus landihutang (?) ord. praed."

BURGDORF.

I. Drukker van den Jacobus de Clusa. 1475.

340. Bernardus Claraevallensis, S. Sermo de humana
IV.F.74. miseria. — S. n. l. et a. [Burgdorf, drukker van den Jacobus de Clusa, 1474?]. 4°.

Type 1 (BrMC. 117), voor init. 3 regels open.

HC.* 2866. BrMC. III, p 801. Proct. 7802. B,p. 365. Pell. 2102. Jan. 33. Peddie I, p. 98ᵃ.

Deze preek staat in *Migne PL.* CLXXXIV 1109 onder Bernardus, maar ook grootendeels aldaar CLVIII 1051 als: quaedam dicta utilia collecta ex dictis S. Anselmi Cantuariensis archiepiscopi. Initium: O homo qui anima rationabili..., vgl. nº. 78 van de Opera supposita van Bernardus, *Jan.*, p. IX.

341. Mr.III. E.4. Jacobus de Clusa [Benedictus Stolzenhagen]. Tractatus de animabus exutis a corporibus s. de apparitionibus animarum. — S. n. Burgdorf, [drukker van den Jacobus de Clusa], 1475. 2º.

Type 1 (BrMC. 117); get. gekl. init., roode rubr., rubr.str., onderstr.

H.* 9349. BrMC. III, p. 801. Proct.* 7803. B,p. 365. VB. I. 637. VT. 288.

Gebonden in oud hs.

EICHSTÄTT.

1. Michael Reyser. 1484—1494. [1]

342. IV.C.25. Statuta synodalia Eystettensia cum statutis provincialibus Moguntinis. *Praec.* Michael Reyser. Epistola Wilhelmo episcopo Eystettensi. Wilhelmus episc. Eystettensis. Responsio. — Eichstätt, Michael Reyser, na 1484, 20 Maart. 2º.

Type 1, 2 (BrMC. 90, 112), init. c, get. roode rubr.str., onderstr.; bl. 1ᵇ. gegraveerd wapen van bisschop en kapittel.

HC. 15029. BrMC. III, p. 665. B,p. 561. VB. I. 1111.

Bl 1ª, hs. 15de—16de eeuw: „Conventus Eystettensis ord. praed."; bl. 1ª, hs. 15de—16de eeuw: „pertinet domino Andreae Seman ex pryswang (?); bl. 1ª, in jongere hand: „Annumeror librariae ...... Domini Cornelii Sivers (?)".

---

[1]) Vgl. voor het jaartal 1484, *Vouill., D. d. Drucker*, p. 40.

ELTVIL.

1. Nicolaus Bechtermünze. 1467—1480.

343. Vocabularius Ex Quo, latino-germanicus. *In fine* hexametri IX. — Eltvil, [Nicolaus Bechtermünze], 1472, ipso die Gregorii papae = 12 Maart. 4°.
IV.F.22.

Type 2, gedeeltelijk get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

Cop. III. 6313. B,p. 340. GL. 1003.

Beschrijving: 166 bldn., katernen [a^{12}, b^{10}—n^{10}, o^{8}—p^{8}, q^{10}, r^{8}], 35 regels; 4 regels voor init. open.

Bl. 1 wit || ; *bl. 2ª*: [ ] x quó vocabularij varij autē- tici videlicꝫ || huguicio katholicō bꝛeuileg⁹ papyas || alij . . . || ; *regel 17*: ip̄o [ ] A. i. ſine nā habeāt Amē || ; *bl. 13ª*: adū Annuatim. i. ꝙ fit q̊libet anno t ieꝛliche || ; *bl. 166ᵇ*, *regel 20*: m ſ Zozimus. i. viuax ul' viuidus. AMEN || Pꝛeſens hoc opuſculū nō ſtili aut pēne ſuf= || fragio ſꝫ noua aꝛtificioſaqꝫ inuen- cōne qua || dam ad euſebiam dei induſtrie. In Eltuil eſt || cōſūmatū. Sub āno dnj Mccccl xxij ip̄o die || Gregoꝛij pape et doctoꝛis || Sit bn̄dictus hō deus et de virgine natus || ; *regel 34*: Libꝛi pꝛeſſoꝛis aīmā tege veſte decoꝛis ꝛc̄ || .

ERFURT.

2. Drukker van den Aristeas. 1483.

344. [Matthaeus de Cracovia]. Libellus de modo confitendi et de puritate conscientiae. — S. n. l. et a. [Erfurt, drukker van den Aristeas]. 4°.
IV.F.37.

Type 1, get. roode init., rubr., rubr.str.

H. 1346? Panz. IV. 200, 1213. VB. I. 1113 en GL. 1010? = H. 1345, (die 26 bldn. geeft). Peddie I, p. 46ᵇ.

28 Bldn., katernen a^{6}—d^{6}, e^{4}; 30 regels.

Bl. 1ª, sign. a. j.: Incipit libellus magiſtri thome de aquino de mo || do confitendi et de puritate conſciencie || [ ] Uoniam fundamētū et ianua vir-

tutū om= || niſq; gracie .... || ; *bl. 7^a, sign. b. j.*: intencione pꝛouocandi aliquem ad ſimile aut ad a= || liquod peccatum .... || ; *bl. 28^a, regel 22*: .... Ad quam || nos perducat ipē deus. Qui viuit et regnat in ſecu || la ſeculoꝛum. Amen. || Explicit libellus. Magiſtri. Thome de aquino de || modo confitendi et puritate conſcientie foeliciter || .

In den incunabel op naam van S. Thomas. Zie de aant. bij **10**.

ESSLINGEN.

1. Conrad Fijner. 1472—1478.

345. THOMAS de Aquino. Postilla in Job. — S. l. [Esslingen], Conradus Fijner de Gerhuszen, 1474. 2°.
Mr. III.E. 3.

Type 1 (BrMC. 96); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., nummers der capitula in rood bijgeschreven.

H.* 1397. BrMC.II, p. 513. Proct.* 2461. B,p. 409. Pell. 1001. VB.I, 1136. Coll. Stockh. 1031. GL. 1027. VT. 816. Peddie I, p. 48^a.

Tabula, bldn. 1—4, ontbreekt.

Gebonden in perkament met oud hs. en notenschrift.

346. NIGER, Petrus. Tractatus contra perfidos Iudaeos
IV.C.21. de conditionibus veri Messiae. Eiusdem. De primis linguae Hebraicae elementis. — Esslingen, Conradus Fijner de Gerhuszen, 1475, 6 Juni. 2° & 4°.

Type 1, 2* (BrMC. 96, 120), init. a, b, xylographische Hebreeuwsche letters, enkele direct.; get. roode init., rubr., rubr.str.

H.* 11885. BrMC.II, p. 514. Proct.* 2463. B,p. 409. VB.I. 1137.

347. THOMAS de Aquino. Catena aurea s. continuum
1.A.19. in quatuor evangelistas. — S. n. l. et a. [Esslingen, Conrad Fijner, BrMC. 1475?]. 2°.

Type 1, 2* (BrMC. 96, 120), init. a, b (gekleurd), rubr. ∝; get. roode rubr. en onderstr., geschr. sign.; hs. aant.

HC.* 1329a. BrMC. II, p. 515. Proct.* 2477. B,p. 410. Pell. 933. Peddie I, p. 46a.

348. JACOBUS de Clusa [Benedictus Stolzenhagen].
IV.F.23. Tractatus de animabus exutis a corporibus s. de apparitionibus animarum. — S. n. l. et a. [Esslingen, Conrad Fijner, BrMC. 1475—76?]. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 96 en 120?), init. a en b; rubr. ∝; get. roode rubr.str. en onderstr.; hs. aant.

H.* 9347. BrMC.II, p. 515. B,p. 410.

349. GUIDO de Monte Rotherii. Manipulus curatorum
IV.C.22. s. enchiridion sacerdotum. — S. n. l. et a. [Esslingen, Conrad Fijner, BrMC. 1476—78?]. 2°.

Type 2 (BrMC. 120—115), rubr. ∝; get. roode init., rubr., rubr.str.

HC.* 8158. BrMC.II, p. 517. Proct.* 2480. B,p. 410. VB. I. 1144. GL. 1031b. Peddie II, p. 304a.

350. NIDER, Johannes. Sermones aurei totius anni de
IV.C.23. tempore et de sanctis cum quadragesimali. — S. n. l. et a. [Esslingen, Conrad Fijner, BrMC. 1476—78?]. 2°.

Type 2 (BrMC. 120—115); get. gekl. of vers. init., roode rubr., rubr.str., onderstr.; sporen van geschr. sign.; hs. aant.

H.* 11799. BrMC.II, p. 517. B,p. 410. Proct.* 2481. GL. 1037. VT. 825.

HAGENAU.

1. Heinrich Gran. 1489—1500.

351. GUILLERMUS Alvernus episc. Parisiensis. Trac-
IV.F.79 tatus super passione Christi. — Hagenau, Henricus Gran, 1498, feria sexta post Valentini = 16 Febr. 4°.

Type 4, 8 (BrMC. 155, 80), op bl. 2a 5 regels open voor init.

H.* 8320. BrMC. III, p. 685. Proct.* 3193. B,p. 421. VB.I. 1180. Peddie II, p. 306b.

352. IV.F.29. IV.F.30. Acta et decreta concilii generalis Constantiensis [ed. Hieronymo de Croaria]. Errores Johannis Wickleff de Anglia et Johannis Huss. — Hagenau, Henricus Gran, expensis Johannis Rijnman, 1500, 11 April. 4°.

Praec. Jacobus Locher Philomusus. Decatostichon ad lectores. Conradus Summenhart. Epistola ad Hieronymum de Croaria. Jacobus Locher Philomusus. Carmen admonitorium ad Hieronymum de Croaria. Hieronymus de Croaria. Epistola ad Conradum Summenhart primarium theologorum et Jacobum Locher. *In fine* colophon Michaelis Galteri notarii, Johannis Huober ex Inderdorff magistri artium liberalium et sacrae theologiae baccalaurei, Mathiae Strinbach clerici Eistettensis. Jacobus Locher Philomusus. Elogium ad Constantiam.

Type 4, 8 (BrMC. 155, 80), direct.; hs. aant.

HC. 5609. BrMC. III, p. 687. Proct.* 3203. B,p. 421. Pell. 4174. VB.I. 1184. Coll. Upps. 2. GL. 1115. VBo. 2. VT. 840. Peddie II, p. 191a.

Twee exemplaren; in het eerste op *bl. 1a, in hs. 18de eeuw: „H. A. Werumeus", en in get. letters: „Alexander de Bassis".*

Deze verzameling Acta et decreta is slechts een uittreksel uit de volledige verzameling, vgl. *Hurter* II, p. 842.

HEIDELBERG.

1. Drukker van den Lindelbach = Heinrich Knoblochtzer. 1485—1489.

353. IV.F.55. Bartholomaeus de Chaimis de Mediolano. Interrogatorium s. confessionale. *In fine* disticha in Bartholomaeum, ex editione Valdarfer. — S. n. l. et a. [Heidelberg, drukker van den Lindelbach]. 4°.

Type 1, 5 (BrMC. 180, 77), rubr. α; gedeeltelijk get. gekl. rubr., rubr.str. en init., bl. 2a, get. gekl. randversiering en init.; hs. aant.

HC.* 2480. Cop. III, p. 244. BrMC. III, p. 670. Proct.* 3134. B,p. 433. Pell. 1858. VB.II. 1198,22. GL. 1124. Roos 36. Peddie I, p. 85b. VBo. 176. VT. 850.

Zie over den drukker *Voull., D. d. Drucker,* i.v. Heidelberg, p. 52—53, waar de persoon van den Lindelbach-drukker vereenzelvigd wordt met Knoblochtzer, Heidelberg.

Bl. 105b: „Sum fratris Theobaldi Ebingeri professi monachi sacerdotisque ochsenhausani 1561, manu propria.”

Band uit de 2de helft der 16de eeuw, wit zwijnsleer. Het voorplat heeft in het midden een stempel c. 7—4½ mM., voorstellend de kruisiging; boven het kruis: I.N.R.I., er onder: propter scelus populi mei. De stempel is omgeven, eerst door een rand filets, dan door twee randen met renaissance-motieven, gescheiden en omgeven door filets. Het achterplat, dat zeer afgesleten is, vertoont dezelfde randen en een stempel, waarschijnlijk de opstanding uitbeeldend ....; daaronder: mors. er. (?)

KEULEN.

1. Ulrich Zell. 1466—1494.

354. JOHANNES Chrysostomus. Sermo super psalmo
III.E.10. quinquagesimo. — S. l. [Keulen], Ulricus Zell de
(Mr. 27). Hanau, 1466. 4°.

Type 1 (BrMC. 96), 4 punct.; get. gekl. roode init., onderstr., rubr.str.

H. 5032. BrMC. I, p. 179. Proct. 799. B,p. 651. VB. II. 638,15. VK. 648. VT. 289. Peddie II, p. 173b. Catalogue des livres de la bibliothèque de feu monsieur Gaspar Joseph de Servais (Malines 1808) n°. 172.

Op het schutblad. „Acheté à Malines en 1808 dans la vente des livres de Mr. de Servais pour le compte de Mr. d'Ourches de Paris, amateur distingué qui le fît relier de la manière la plus élégante possible", (d.w.z. in een blauw leeren bandje met verguld).

355. [Nider, Johannes]. Alphabetum divini amoris de
III.E.48. elevatione mentis in Deum. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1466]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96); 4 punct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 7631. BrMC. I, p. 179. Proct.* 801. B,p. 653. VB.I. 672. Coll. Stockh. 444. VK. 459. VT. 327.

Bl. 19ᵃ en 20ᵇ als in BrMC.

Zie de aant. bij **170**.

356. Gerson, Johannes. De pollutionibus nocturnis
III.E.48 s. tractatulus super materia celebrationis missae.
en Eiusdem. Forma absolutionis sacramentalis. —
III.E.50. S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, c. 1466]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96); 4 punct., get. roode init., rubr.str., roode onderstr.; het tweede exemplaar (III.E.50) heeft bovendien op bl. 1ᵃ een incipit in rood bijgeschreven, roode rubr. en hs. aant.

HC. 7666=7694. BrMC.I, p. 179. Proct. 800. B,p. 653. Pell. 5219. VB.I. 678. VK. 476. Peddie II, p. 286ᵇ.

Beide exemplaren hebben bl. 1ᵃ regel 1 als BrMC.

357. Cicero, Marcus Tullius. De senectute s. Cato
III.E.42. maior. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1467]. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 96—100, 115—120), sporen van 4 punct., get. roode init., gekl. rubr.str.

H. 5306. BrMC.I, p. 181. Proct.* 812. B,p. 653. Pell. 3679. GL. 910. VK. 325. Peddie II, p. 180ᵃ.

Op den band: wapen van Right Honourable Thomas Grenville.

358. III.E.74. Gerson, Johannes. Tractatus de cognitione castitatis et pollutionibus diurnis. Eiusdem. Forma absolutionis sacramentalis. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK.c. 1467]. 4°.

Type 1, 100 mM., 2 h's. [1]); sporen van 4 punct.; get. roode init., roode rubr.str., onderstr.

H.* 7690. B,p. 653. Proct. 807. VK. 486. (daar *bl. 1a regel 3*: = ꝛ de pollucōnibꝫ; het exemplaar van het Museum evenals Hain = ꝛ pollucōnibꝫ). Pell. 5135. Peddie II, p. 286b.

359. III.E.11. [Fastidius episc. Britannus]. De vita christiana. Augustinus. De singularitate clericorum. — S. l. [Keulen], Olricus Zel de Hanau, 1467. 4°.

Type 1, 2 (bl. 1 en bl. 2 geinterlinieerd tot 104 mM.; BrMC. 96, 115); sporen van punct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

HC.* 2094 + H. 2082. BrMC. I, p. 179. Proct.* 802. B,p. 651. Pell. 1586. VB. I. 639. GL. 885. VK. 201. Peddie I, p. 70b.

Bl. 21 ontbreekt.

Zie de aant. bij **595**; de incunabel geeft Augustinus als schrijver van het eerste werkje.

„De singularitate clericorum", bij *Migne PL.* IV 911 onder de werken van S. Cyprianus met de aant.: „Cypriano perperam adscriptus necnon Augustino et Origeni"; vgl. ook *Hurter* I, p. 81, die het werkje plaatst in de 5de eeuw of later.

360. III.E.12. Augustinus, Aurelius, S. Sermo super orationem dominicam; expositiones duae super symbolum; sermo de ebrietate cavenda. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK.c. 1467]. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 96—99, 115—120); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

---

[1]) De niet in BrMC. voorkomende, ongedateerde, drukken van Zell en ther Hoernen zijn mede gerangschikt volgens de in BrMC. beschreven verschillen in typen, enz.

HC. 1988 + H.* 1991. BrMC. I, p. 181. Proct.* 811. B,p. 653. Pell. 1500. Coll. Vast. 18. VBo. 135. VK. 206. Peddie I, p. 67[b].

De initia van „sermo s. orationem dominicam" „expositiones super symbolum", en „sermo de ebrietate" = initia *Migne PL.* XXXIX 1870, XXXIX 2191, XXXIX 2193, XXXIX 2303., d. i. uit de sermones supposititii de scripturis et de diversis.

361. IV.B.7. en III.E.28. AUGUSTINUS, Aurelius, S. Encheiridion de fide ad Laurentium Primicerium ecclesiae urbicae. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1467]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—103), 4 punct.; get. roode init., rubr.str., onderstr., in rood bijgeschreven incipit, index en de nummers der hfdst.

HC.* 2028. BrMC. I, p. 181. Proct.* 810. B,p. 653. Pell. 1534. Coll. Vast. Lär. 20. GL. 900. VBo. 124. VK. 186. Peddie I, p. 69[a].

362. III.E.49. GERSON, Johannes. De regulis mandatorum s. conclusiones de diversis materiis moralibus. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1467]. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 96—99, 115), 4 punct.; get. roode init., rubr., onderstr., geschr. sign.

HC. 7640. BrMC. I, p. 180. Proct.* 803. B,p. 653. Pell. 5141. VBo. 461. Coll. Stockh. 446. Coll. Väst. 58. VK. 461. Peddie II, p. 284[b].

363. III.E.38. JOHANNES Chrysostomus. Sermones in Job de patientia, de graeco in latinum per Lilium Tifernatem. *Praec.* Lilius Tifernas. Prologus ad Nicolaum V. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1467]. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 96—99, 115—120); 4 punct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC. 5024. BrMC. I, p. 181. B,p. 653. Proct.* 808. VB. I. 697. VK. 653. Peddie II, p. 173[a].

364. III.E.39. JOHANNES Chrysostomus. Sermo super psalmo quinquagesimo. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1468]. 4°.

Type 1, 105 mM., 4 punct.; get. roode init., rubr., rubr.str.: titel in oud hs. op bl. 1[a].

HC.* 5031. Proct. 809. B,p. 653. VB.II. 695.5. VK. 649. Peddie II, p. 173[b].

365. III.E.36. JOHANNES Chrysostomus. De reparatione lapsi hominis. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.

Type 1 (BrMC.I. 96—109); 4 punct.; get. roode init., rubr., gedeeltelijk rubr.str. onderstr., nummers der hfdst. in rood bijgeschreven.

HC. 5051. BrMC. I, p. 182. Proct.* 814. B,p. 653. VB. I. 696. VK. 651. VT. 351. Peddie II, p. 174[a].

Bl. 2[a], hs. 16[de]—17[de] eeuw: „Ad usum fratrum arboris marianae in aggero Xantensi".

366. III.E.35. JOHANNES Chrysostomus. Liber de eo quod nemo laeditur ab alio nisi a semetipso fuerit laesus. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell. VK. c. 1470] 4°.

Type 1 (BrMC. 96—107), 2 punct. in de rechtermarge; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC. 5052. BrMC. I, p. 182. Proct.* 840. B,p. 653. VB. I. 695. VK. 646. VT. 350. Peddie II, p. 174[a].

367. Port. IV.B.10. VERGILIUS Maro, Publius. Bucolica. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96 geïnterlinieerd).

Fragment van 1 bl. = bl. 7, aan één zijde bedrukt, waarschijnlijk uit VK. 1204; zie de aant. BrMC. II, p. 182[b], bij dezen druk.

Recto, regel 1: d Qui te pollio amat. veīat quo te q̊ꝫ gaudꝫ ||; *regel 24:* Claudite iā riuos pueri ſat prata biberūt ||.

368. III.E.29. AUGUSTINUS, Aurelius, S. Homiliae et primo de eo quod psalmista ait: Quis est homo qui vult vitam et

cupit videre dies bonos. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.

Type 1, 107 mM., 2 h's; 2 punct. in de rechtermarge; get. roode init., rubr., rubr.str. en onderstr.

HC.* 1984. B,p. 653. Proct. 826. Pell. 1497. VK. 188. VBo. 133. VT. 311. Peddie I, p. 67a.

De eerste homilia, initium: Vocans genus humanum....., is van Augustinus; initium van de tweede homilia = initium *Migne PL.* XXXIX 1697 (uit de sermones dubii van Augustinus); initium van de derde = initium *Migne PL.* XXXIX 2250 (sermones supposititii de diversis); initium van de vierde = initium *Migne PL.* XXXIX 2287 (sermones supposititii de diversis); initium van de vijfde = initium *Migne PL.* XXXIX 2248 (sermones supposititii de diversis); het initium van de 6de = Beatus qui post aurum non abiit... of: In scripturis divinis legimus fratres carissimi quod beatus sit qui post... niet in *Vattasso;* het initium van de 7de = het initium *Migne PL.* XXXVIII 909 = Augustinus, maar de preek is geïnterpoleerd, zie *Migne PL.* XXXIX 1964.

369. III.E.23. Thomas de Aquino. Summa de articulis fidei et ecclesiae sacramentis. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.

Type 1, 110 mM., 2 h's; get. roode init., rubr., rubr.str.

HC.* 1424. Proct. 848. B,p. 652. Pell. 1023. VB. I. 720. VK. 1155. VBo. 1128. VT. 376.

Dit exemplaar heeft evenmin als VBo. 1128 de door Hain aangegeven drukfout op bl. 15b.

370. III.E.21. Antoninus archiep. Florentinus, S. Confessionale s. tractatus de instructione s. directione simplicium confessorum. Johannes Chrysostomus. Sermo de poenitentia. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, c. 1470]. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 96—111, 115—120); get. roode init., rubr., onderstr., sporen van geschr. sign.; hs. aant.

Cop. II. 490. BrMC. I, p. 182. Proct. 822. B,p. 652. Pell. 819. VB. I. 651. VK. 122. GL. 898. VT. 306. Peddie I, p. 40b.

De letters „sa" op bl. 49a, waarvan BrMC. spreekt, ontbreken in dit exemplaar.

371. III.E.24. Aristoteles. Liber de moribus ad Eudemium per Leonardum Aretinum de graeco in latinum translatus. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—106); get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

HC.* 1764. BrMC. I, p. 183. Proct.* 823. B,p. 653. Pell. 1241. VB. II. 651,7. Coll. Upps. 153. VK. 143. Peddie I, p. 58b.

Leonardus Aretinus' vertaling is feitelijk de vertaling van Eudemus' Ethiek, bewerkt naar de Ethiek van Aristoteles, en niet Aristoteles' Ethiek van Eudemus; vgl. *Pauly's Realencycl.* II, p. 1050 i. v. Aristoteles, o. c. VI, p. 900 i. v. Eudemos' Ἠθικα en zie vooral *L. Spengel, Ueber die unter dem Namen des Aristoteles erhaltenen ethischen Schriften* in *Abhandlungen der philosophischen-philologischen Classe der königl. bayerischen Akademie der Wissenschaften,* Band III, abt. III *in der Reihe der Denkschriften* der XVIII Band (München 1843), p. 506 v.v.

372. III.E.25. Augustinus, Aurelius, S. Liber de disciplina christiana. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—109); get. vers. init., roode rubr. en rubr.str., onderstr., geschr. roode folieering (begint op bl. 1a xxxix); hs. aant.

HC. 1963a. Cop. II. 740. BrMC. I, p. 183. Proct.* 825. B,p. 653. Pell. 1478. VB. I. 655. GL. 901. VK. 192. VT. 312. Peddie I, p. 67a.

373. BERNARDINUS Senensis, S. Sermo de gloriosa virgine
III.E.32. Maria. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—109); get. roode init., rubr. rubr.str., onderstr.

HC. 2833. BrMC. I, p. 183. Proct. 828. B,p. 653. Pell. 2082. VB. I. 658. GL. 903. Jan. 2. VK. 227. Peddie I, p. 96b.

374. GERSON, Johannes. Quaestio de custodia linguae et
III.E.51. corde bene ruminanda. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—109); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

H.* 7682. BrMC. I, p. 184. Proct.* 833. B,p. 653. Pell. 5162. VB. I. 676. VK. 470. VT. 330. Peddie II, p. 286a.

Bl. 1a, regel 1: lĩguẹ̇ [Hain: lingue].

375. GERSON, Johannes. Sermo de efficacia orationis.
III.E.52. Eiusdem. Tractatus de diversis diaboli temptationibus. Eiusdem. Tractatus pro devotis simplicibus qualiter se in suis exercitiis discrete et caute habere debeant. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—108); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

H.* 7687. BrMC. I, p. 184. Proct. 835. B,p. 653. Pell. 5177. VB. I. 677. VK. 475. VT. 332. Peddie II, p. 286a.

376. GERSON, Johannes. Tractatus de meditatione cordis.
III.E.53. Eiusdem. Tractatus de oratione et valore eius. Eiusdem. Expositio super septem psalmos poenitentiales. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—107); get. gekl. of vers. init., get. roode rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 7628. BrMC. I, p. 184. Proct.* 836. B,p. 653. Pell. 5181. VB. I. 684. Coll. Upps. 594. GL. 918. VBo. 466. VK. 493. VT. 338. Peddie II, p. 284a. Kloss. 1711.

In den band ex libris: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum.

377. GERSON, Johannes. Tractatus de symonia. Eiusdem.
III.E.59. Tractatus de probatione spirituum. Eiusdem. Tractatus de eruditione confessorum. Eiusdem. Tractatus de remediis contra recidivum peccandi a confessoribus dandis. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—106); get. roode init., rubr., rubr.str., geschr. direct.

HC.* 7707. BrMC. I, p. 184. Proct.* 839. B,p. 653. Pell. 5229. VB.I. 687. VK. 497. Peddie II, p. 287[a].

„Tractatus de eruditione confessorum" staat in: *Johannis Gersonii Opera omnia, opera et studio M. Lud. Ellies du Pin,* Tom. II (Antwerpiae 1706), p. 446 onder den titel: „tractatus de arte audiendi confessiones".

378. NIDER, Johannes. Consolatorium timoratae con-
III.E.66. scientiae. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—99); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

HC. 11806. BrMC. I, p. 185. Proct.* 843. B,p. 654. VB. I. 702. VBo. 835. VK. 846. VT. 358.

379. NIDER, Johannes. Tractatus de contractibus merca-
III.E.65. torum. Johannes de Nigromonte. Articuli contra impugnantes privilegia ordinis praedicatorum. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—99); get. roode init., rubr., rubr.str.

HC.* 11822. BrMC. I, p. 185. Proct. 844. B,p. 654. VB.I. 706. VBo. 836. VK. 863. VT. 362.

Op *bl. 1[a]:* Marcatozum; H.: Mercatorum.

380. MATTHAEUS de Cracovia. Dialogus rationis et
III.E.64. conscientiae s. de celebratione missae. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—108); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

HC.* 5805. BrMC. I, p. 185. Proct.* 842. B,p. 653. VB.I. 700. VK. 783. VT. 355.

VK. neemt H.* 5805 en H.* 8389 (Henricus de Hassia, Expositio super orationem dominicam), als één boek. Het museumexemplaar van Matth. de Cracovia is afzonderlijk gebonden.

381. HENRICUS Hembuche de Hassia dictus de Langenstein. Expositio super orationem dominicam. Eiusdem. Exposito super Ave Maria. Eiusdem. Speculum animae. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.
III.E.61.

Type 1 (BrMC. 96—108); get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

HC.* 8389. BrMC.I, p. 185. B,p. 653; fragment van Proct.* 842 en VK. 783. VT. 355.

VK. beschrijft H.* 5805 = Matthaeus de Cracovia, Dialogus rationis et conscientiae als één met dit boek. Museum M. W. bezit H.* 8389 en H.* 5805 afzonderlijk gebonden.

De in den titel genoemde zijn hier aan dezen auteur toegeschreven volgens *F. W. E. Roth, Zur Bibliographie des Henricus Hembuche de Hassia dictus de Langenstein* (*Beihefte zum Zentralblatt für Bibliothekswesen*, Band I (1888—89), Heft 2, p. 105—106). *Hurter* II, p. 691 noemt „expositio super orationem dominicam" en „expositio super Ave Maria" als werken van Henricus de Hassia Junior, waarvan de authenticiteit niet vaststaat.

382. NIDER, Johannes. De morali lepra. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.
III.E.66.

Type 1 (BrMC. 96—108); get. roode init., rubr., rubr.str., hs. aant. in rood.

HC. 11814. BrMC. I, p. 185. Proct.* 845. B,p. 654. VB.II. 703,3. GL. 928. VBo. 838. VK. 866. VT. 363.

Bldn. 103 en 104 (beide wit) ontbreken.

383. III.E.66. Nider, Johannes. Manuale confessorum. Eiusdem. Dispositorium moriendi. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—106); get. vers. of roode init., roode rubr., rubr.str.; hs. aant.

HC.* 11835 + HC.* 11828. Cop. II. 4424. BrMC. I, p. 185. Proct.* 846. B,p. 654. VB. I. 704. Roos 141. VK. 850. VBo. 839. VT. 360.

Bl. 104 (wit) ontbreekt.

Bl. 1ª, hs. 17de eeuw: „Liber Bibliothecae sancti Pantaleonis Martijni Coloniae".

384. III.E.68. Petrarca, Franciscus. Epistola ad Johannem Boccacio poetam de historia Griseldis. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—108); get. roode init., rubr., rubr.str., geschr. direct. en sign.

HC.* 12813. BrMC. I, p. 186. IA. 2832. Proct.* 876. B,p. 654. VB. II. 709,5. VBo. 891. VK. 909. VT. 364.

385. III.E.16. Aeneas Sylvius Piccolominaeus postea Pius II papa. Bulla retractationum. Eiusdem. Epistola ad Johannem Aick de curialium miseria. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.

Type 1, (BrMC. 96—109); 3 en 4 regels open voor init.

HC.* 260 + 194. Cop. II. 79. BrMC. I, p. 186. Proct. 847. B,p. 652. Pell. 182 + 134. VB. II. 711,5. GL. 932. Roos 3. VK. 954. VT. 365. Peddie I, p. 7ª en 9ª.

386. III.E.63. Vegius, Maphaeus. Dialogus inter Alithiam et Philalethen. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1470]. 4°.

Type 1* (BrMC. 96—106); get. vers. of roode init., roode rubr. en rubr.str.

HC. 15928. BrMC. I, p. 186. Proct. 849. B,p. 651. VK. 1202.

387. Gregorius I Magnus, papa, S. Pastorale s. liber
III.E.60. regulae pastoralis. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, BrMC. 1472]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—108), sporen van 1 punct. boven aan de folio's links; gedeeltelijk direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 7981. BrMC. I, p. 187. Proct. 851. B,p. 651. Pell. 5386. VB. I. 690. GL 920. VK. 509. VT. 345. Peddie II, p. 298b.

388. Rodericus Sancius de Arevalo episc. Zamo-
III.E.70. rensis. Speculum vitae humanae. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, BrMC. 1472]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—108), sporen van 1 punct. aan den voet der folio's rechts; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

HC.* 13933. BrMC. I, p. 187. Proct.* 852. B,p. 652. VB.I. 716. Coll. Stockh. 957. GL. 935b. Kronenb. Dev. 233. Roos 157. VK. 1025. VT. 370.

VK. geeft *bl. 200a, regel 8*: [ ]ccipe beatiſſime. . . .; het exemplaar van museum M. W. heeft: Accipe beatiſſime. . . . . .

389. Gerson, Johannes. Tractatus de mendicitate spiri-
III.E.54. tuali. Eiusdem. Diversae orationes et meditationes animae devotae circa orationem dominicam. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, BrMC. niet na 1472]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—110), direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

H.* 7675. BrMC. I, p. 187. Proct.* 855. B,p. 652. Pell. 5182. VB.I. 685. VK. 494. VT. 339 Peddie II, p. 286a.

Laatste regel van het colophon: pariſiñ. (Hain: pariſieñ.).

390. Isidorus Hispalensis. De summo bono libri III.
III.E.62. S. Cyprianus. Liber de duodecim abusivis saeculi. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, BrMC. niet na 1472]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—110); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 9281 (en HC. 5899, p. 124). BrMC. I, p. 187. Proct.* 856. B,p. 652. VB.I. 699. VK. 704. VBo. 682. VT. 354.

Bl. 1a, hs. 16de eeuw: „Bibliotheca Carmeli Coloniensis". „De duodecim abusivis seculi" is niet van Cyprianus, noch van Augustinus, vgl. daarover *Hurter* I, p. 294 i.v. Augustinus en I p. 80—81. i.v. Cyprianus.

391. JOHANNES Chrysostomus. Liber dialogorum de
III.E.37. dignitate sacerdotii. — S. n. l et a. [Keulen, Ulrich Zell, BrMC. niet na 1472]. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 96—107, 115—125), gedeeltelijk direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 5048. BrMC. I, p. 187. Proct.* 857. B,p. 652. VB.I. 694. Coll. Upps. 804. GL. 923. VK. 645. VT. 349. Peddie II, p. 174a.

392. AUGUSTINUS, Aurelius, S. (sic!) Sermo de festo
III.E.30. sanctae presentationis Mariae virginis in templum. Exempla quaedam de virgine Maria. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, c. 1472]. 4°.

Type 1, ook groote T; get. roode init., rubr., rubr. str., onderstr.

H. 1992 (?). Cop. II. 745. Proct. 854. B,p. 652. Pell. 1503. VK. 205. Peddie I, p. 68a.

Initium: Constituite diem solemne in condensis ...; voor de „exempla" zie: *Alb. Poncelet, Index Miraculorum B. Virginis Mariae quae saec. VI—XV latine conscripta sunt (Analecta Bollandiana* XXI, 1902, p. 241—360) n°. 850, 1357, 69.

393. AUGUSTINUS, Aurelius, S. Liber de vita beata.
III.E.27. Eiusdem. Liber de honestate mulierum. Bernardus Claraevallensis. Libellus de honestate vitae. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, c. 1472 of later]. 4°.

Type 1, ook groote T; get. gekl. init, roode rubr. str.; sporen van geschr. sign.; hs. aant.

H.* 1960 en H. I corrigenda etc., p. [595]. Proct. 863. B,p. 653. Pell. 1475. VB.I. 656. GL. 902. VK. 200. VT. 313. Peddie I, p. 67a.

Zie over „de honestate mulierum" de aant. bij **807**.

394. III.E.22. [Matthaeus de Cracovia]. Libellus de modo confitendi et de puritate conscientiae. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, c. 1472]. 4°.

Type 1, ook groote T; get. roode init., rubr., rubr. str.; hs. aant.

Pell. 944. VB. II. 718,2. VK 1137.

Bl. 32 (wit) ontbreekt.

Zie de aant. bij **10**.

395. III.E.26. Augustinus, Aurelius, S. Tractatus de fuga mulierum. Eiusdem. De continentia. Eiusdem. De contemptu mundi. Hieronymus. Epistola ad Paulinum presbiterum. Augustinus. Sermones II de communi vita clericorum. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, 1472 of later]. 4°.

Type 1, ook groote T; 2 punct. in de rechtermarge; get. roode of vers. init., roode rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

HC.* 1962. B,p. 653. Proct. 861. Pell. 1476. VB.I. 653. GL. 899. VBo. 131. VK. 212. VT. 314. Peddie I, p. 67a.

Initium van „de fuga mulierum" = initium *Migne PL.* XXXIX 2301 = sermo CCXCIII in den appendix onder de sermones supposititii de diversis.

396. III.E.17. Aeneas Sylvius Piccolominaeus postea Pius II, papa. De duobus amantibus Euryalo et Lucretia. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, 1472 of later]. 4°.

Type 1, ook groote T; 2 regels open voor init.; get. zwarte init. en rubr.; hs. aant.

HC.* 213. B,p. 652. Pell. 152. VK. 942. VBo. 7. Peddie I, p. 8a.

397. III.E.18. Aeneas Sylvius Piccolominaeus postea Pius II, papa. Dialogus contra Bohemos atque Thaboritas

de sacra communione corporis Christi. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, BrMC. niet na 1472]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—107;) get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 209. BrMC. I, p. 188. Proct.* 853. B,p. 652. Pell. 143. VB.II. 712,5. Coll. Upps. 10. GL. 933. VK. 956. VBo. 9. VT. 366. Peddie I, p. 7[b].

398. AMBROSIUS Mediolanensis, S. De officiis libri III. —
III.E.20. S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell 1472 of later]. 4°.

Type 1 (BrMC. I 96—109); get. gekl. init., rubr. rubr.str., onderstr.

HC.* 905. BrMC. I, p. 188. Proct.* 860. B,p. 652. Pell. 588. VB.I. 649. VK. 104. VT. 304. Peddie I, p. 31[a].

399. ADRIANUS Carthusiensis. Liber de remediis utrius-
III.E.14. que fortunae prosperae et adversae. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell 1472 of later]. 4°.

Type 1* (BrMC. 96—108); get. roode init., rubr. en rubr.str.

H.* 93. BrMC. I, p. 188. B,p. 652. Proct.* 858. Pell. 55. VB.I. 645. GL. 894. VK. 5. VT. 300. Peddie I, p. 4[b].

400. AUGUSTINUS, Aurelius, S, [-pseudo]. Epistola ad bea-
III.E.45. tum Cyrillum de magnificentiis beati Hieronymi. S. Cyrillus [-pseudo]. Epistola ad Augustinum de miraculis beati Hieronymi. S. Hieronymus. Epistola ad Susannam lapsam. Eiusdem. Epistola ad Heliodorum. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, 1472 of later]. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 96—110), direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 6719 (II). BrMC. I, p. 188. Proct.* 862. B,p. 653. VB. I. 652. VK. 187. VBo. 416. VT. 326—310. Peddie I, p. 71[b].

Vgl. over pseudo-Augustinus en pseudo-Cyrillus, *Bibl. Hag. Lat.*, p. 577.

401. BURLEY, Walter. Liber de vita et moribus philo-
III.E.34. sophorum, poetarumque veterum. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, niet na 1473]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—110); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., oude geschr. folieering; hs. aant., gedeeltelijk van den rubricator, o.a. op bld. 112[a]: a°. 73.

H. 4115 (geeft 113 bldn., hier 112 bldn.). BrMC. I, p. 188. Proct.* 864. B,p. 653. Pell. 3082. VB.II. 662,5. VK. 294. VT. 320. Peddie I, p. 142[b].

402. III.E.40. Cicero, Marcus Tullius. De finibus bonorum et malorum libri V. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, 1472 of later]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—109); get. vers. of gekl. init., get. roode rubr., rubr.str., onderstr., geschr. direct.; hs. aant.

HC.* 5326. BrMC. I, p. 188. Proct.* 865. B,p. 653. Pell. 3786. VB. I. 665. GL. 908. VK. 329. Peddie II, p. 180[b].

403. III.E.41. Liber de proprietatibus terminorum Ciceronis iuxta ordinem alphabeti. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, 1472 of later]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—109), voor init. 3 en 4 regels open.

HC. 5348. BrMC. I, p. 189. Proct. 830. B,p. 653. Pell. 3705. VB. I. 667. VK. 333. Peddie II, p. 181[a].

Deze synoniemenverzameling bestaat uit 2 deelen; deel I begint: „Inter polliceri et promittere hoc interest . . .", eindigt: „atramentarius homo qui vendit"; deel II, alphabetisch, begint: „Inter abundare et superfluere", eindigt: . . . „vesperum neutri generis secundae declinationis."

404. III.E.43. Dathus, Augustinus. De variis loquendi figuris s. de modo dictandi. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, 1472 of later]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—106); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., talrijke hs. aant. in rood.

H.*6018. BrMC. I, p. 189. Proct.*867. B,p. 653. Pell. 4160. VB.I. 668. VK. 362. VT. 324. Peddie II, p. 210[b].

De schrijver heet in den incunabel Dachus.

405. III.E.45. Eusebius [-pseudo]. Epistola ad sanctum Damasum de morte Hieronymi. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, 1472 of later]. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 96—110, 115—125), direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 8568. HC.* 6719 (I). BrMC. I, p. 189. B,p. 653. Proct.* 868. VB. 671. VK. 403. VBo. 416. VT. 310. Peddie II, p. 242[b].

Zie over pseudo-Eusebius: *Bibl. Hag. Lat.* I, p. 577.

406. III.E.55. Gerson, Johannes. Tractatus de passionibus animae. Eiusdem. Tractatulus de modo vivendi omnium fidelium. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, 1472 of later]. 4°.

Type 1*, 2 (BrMC. 96—107, 115—125); get. roode init., rubr., rubr.str. onderstr.

HC.* 7677. BrMC. I, p. 190. B,p. 653. Proct. 871. VK. 496. VB. I. 686. Coll. Upps. 595. Pell. 5208. VT. 340. Peddie II, p. 286[a].

Bl. 1 en bl. 32 (beide wit) ontbreken.

407. III.E.57. Gerson, Johannes. Tractatus de simplificatione, stabilitione s. mundificatione cordis. Eiusdem. Tractatus de directione seu rectitudine cordis. Eiusdem. Dialogus de perfectione cordis. Eiusdem. Trilogium astrologiae theologisatae. Eiusdem. Opusculum contra superstitiosam dierum observationem. Eiusdem. Propositiones adversus doctrinam cuiusdam medici in Montepessulano sculpentes in numismate figuram leonis cum certis characteribus procuratione renum. Eiusdem. Propositiones ad V. tractatum huius libri. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, 1472 of later]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—107), direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., ook geschr. direct.; hs. aant.

HC.* 7681. BrMC. I, p. 190. Proct.* 873. B,p. 653. Pell. 5230. VK. 499. VT. 342. Peddie II, p. 286[a].

De „propositiones ad V. tractatum” etc. in de *Opera omnia Johannis Gersonii, opera et studio M. Lud. Ellies du Pin*, Tom. I (Antwerpiae 1706), p. 208 onder den titel Tractatus contra magistrum Jacobum Angeli medicum studii insignis villae Montis Pessulani de observatione dierum quantum ad opera.

408. GERSON, Johannes. Tractatulus responsivus ad
III.E.58. fratres coelestinos de sollicitudine ecclesiasticorum. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, 1472 of later]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—106); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

HC.* 7668. BrMC. I, p. 190. Proct.* 874. B,p. 653. Pell. 5231. VB.I. 682. VK. 485. VT. 335. Peddie II, p. 285b.

Dit tractaat is een fragment, beginnende bij particula I, van het tractaat in de *Opera omnia Johannis Gersonii, opera et studio M. Lud. Ellies du Pin*, Tom. II (Antwerpiae 1706), p. 597.

409. GERSON, Johannes. Opusculum tripartitum de prae-
III.E.56. ceptis decalogi, de confessione et de arte moriendi. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, 1472 of later]. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 96—109, 115—125); get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

Cop. II. 2674. BrMC. I, p. 190. Proct.* 875. B,p. 653. Pell. 5190. VB.I. 675. VK. 468. VT. 329. Peddie II, p. 285a. Kloss 1716.

In den band ex libris: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum.

410. [JOHANNES Gallensis]. Summa collationum ad omne
III.E.47. genus hominum. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, 1472 of later]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—106); get. gekl. init., rubr., gele en roode rubr.str., sporen van geschr. sign.; hs. aant.

H.* 7440. BrMC. I, p. 191. Proct. 841. B,p. 653. VB.II. 698.5. GL. 925. VBo. 436. VK. 657. VT. 353.

411. III.E.15. Aeneas Sylvius Piccolominaeus postea Pius II, papa. Tractatulus ad regem Bohemiae Ladislaum de puerorum educatione. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—108); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., geschr. direct., geschr. roode sign.

H.* 205. BrMC. I, p. 191. Proct. 859. B,p. 652. Pell. 140. Coll. Upps. 21. VBo. 10. VK. 969. Peddie I, p. 7b.

Colophon op bl. 43, als in BrMC.

412. III.E.19. Aeneas Sylvius Piccolominaeus postea Pius II, papa. Epistola ad Turcorum imperatorem Mahumetem. — [Keulen, Ulrich Zell]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—109); get. roode init., rubr., onderstr.

HC.* 172. BrMC. I, p. 191. Proct. 817. B,p. 652. Pell. 110. VB.I. 713. GL. 934. VK. 961. Peddie I, p. 6b.

413. III.E.46. [Rufinus Aquileiensis, Tyrannius]. Expositio symboli contra Iovinianum. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell]. 4°.

Type 1 (BrMC. 96—108), voor init. op bl. 1a, 4 regels open; geschreven folieering.

HC.* 8578. BrMC. I, p. 191. Proct.* 877. B,p. 654. VB.II. 716. Kronenb. Dev. 141, met dateering 1472—75, zie de aant. aldaar. VBo. 555. VK. 1057. VT. 371.

De incunabel schrijft de „expositio” toe aan Hieronymus, vgl. echter *Hurter* I, p. 314, i.v. Rufinus, Commentarius in symbolum apostolorum, en vgl. *Migne PL.* XXI 335, waar vermeld wordt, hoe vroeger de „expositio” aan Hieronymus werd toegeschreven. Wat de incunabel afdrukt, begint in *Migne PL.* XXI eerst op p. 339.

414. Mr. II.B. 3. Thomas de Aquino. Summa theologica, pars I. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, VK. c. 1473]. 2°.

Type 2 (BrMC. 115); get. vers. of gekl. init., roode rubr., rubr.str., incipits en nummers van quaestiones en articuli bijgeschreven in rood.

H. 1439. Cop.II. 565. BrMC. I, p. 191. Proct.* 879. B,p. 653. Pell. 1036. GL. 938. VK. 1159. VT. 377. Peddie I, p. 49[a].

Bl. 47[a], kol. β, als BrMC. Na bl. 189 een ingevoegde halve folio, zooals in BrMC. BrMC. dateert? 1468.

415. II.B.38. Robertus de Licio Caracciolus. Quadragesimale de poenitentia. — Keulen, Ulricus Zel de Hanaw, 1473, sexto decimo kal'. mensis februarij = 17 Jan. 2°.

Type 2 (BrMC. 115), direct., 1 punct. beneden aan de folio's links; get. gekl. init., roode rubr., rubr.str., geschr. folieering, hier en daar geschr. sign.; hs. aant.

HC.* 4429. BrMC. I, p. 191. Proct.* 880. B,p. 652. Pell. 3247. GL. 886. VK. 307.

Bl. 1[a], hs. 15[de]—16[de] eeuw: *„Liber sanctorum . . . et . . . . . in Colonia"*, onleesbaar.

416. II.B.39. Leonardus Matthaei vulgo de Utino. Sermones aurei de sanctis. — S. n. et l. [Keulen, Ulrich Zell], 1473. 2°.

Type 2 (BrMC. 115); 3 punct.; get. roode of vers. init., roode rubr., rubr.str.; hs. aant.

BrMC. I, p. 192. Proct.* 882. VB.II. 640,2. VK. 740.

Onvolledig, 11 bldn. ontbreken, o.a. BrMC. bl. 210; het register, bldn. 446[a]—470[a] van BrMC., is vooraan ingebonden. Gebonden in 2 deelen.

417. III.B.1. Albertus Magnus. Tractatus de laudibus beatae Mariae virginis s. quaestiones super missus est. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, Coll. Upps. niet na 1473]. 2°.

Type 2 (BrMC. 115), 3 punct.; get. roode init., rubr., rubr.str., titels der hfdst. in rood bijgeschreven, geschr. direct.

HC. 460 (geeft 146 bldn. voor 164 bldn.). BrMC. I, p. 192. Proct.* 887. B,p. 652. Pell. 296. VB.I. 647. VK.

40. Coll. Upps. 50. GL. 897. Roos 7. VT. 302. Peddie I, p. 15b.

Dit tractaat is n°. 63 van de lijst van *Paulus de Loë, De vita et scriptis B. Alberti Magni* in *Analecta Bollandiana* Tomus XXI (Bruxellis 1902), p. 360—371.

418. GREGORIUS I Magnus, papa, S. Commentum super
III.B.4. cantica canticorum. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, Coll. Upps. niet na 1473]. 2°.

Type 2 (BrMC. 115); 3 punct.; get. roode init. en rubr., nummers der hfdst. boven aan de folio's bijgeschreven; hs. aant.

H.* 7937. BrMC. I, p. 192. Proct.* 894. B,p. 653. Pell. 5347. VB.II. 688.7. Coll. Upps. 629. VBo. 479. VK. 504. VT. 344. Peddie II, p. 297a.

Hurter I, p. 561 noemt dit werk onder Gregorius' „opera dubia", *Vattasso* verwijst van het initium naar *Migne PL.* LXXIX 471 = Gregorius Magnus en naar CXCVI 405 = Richardus de S. Victore. Zie ook *Hurter* II, p. 161 i.v. Richardus de S. Victore.

419. [HEROLT, Johannes]. Promptuarium exemplorum
III.B.8. Discipuli. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, BrMC. 1474, 7 Maart?]. 2°.

Type 2 (BrMC. 115), 1 punct. links aan den voet der folio's; get. vers. of roode init., rubr., rubr.str.

Cop. II. 2931. BrMC. I, p. 192. Proct.* 895. B,p. 653. VK. 565, P. III (maar geen „columnentitel").

Vgl. over de dateering en die der volgende nummers, **420, 421,** BrMC. I, p. 193, I B.2969, de aant.

Samengebonden met **420** en **421**.

420. [HEROLT, Johannes]. Promptuarium Discipuli de
III.B.8. miraculis beatae Mariae virginis. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, BrMC. 1474, 7 Maart?]. 2°.

Type 2 (BrMC. 115), 1 punct. links onder aan de folio's, get. gekl. roode init., rubr., rubr.str.

Cop.II. 2935. BrMC. I, p. 193. B,p. 653. VB.I. 693. GL. 2671. VK. 565, P.IV (maar geen „columnentitel").

Samengebonden met **419** en **421**.

421. [Herolt, Johannes]. Sermones Discipuli de sanctis.
III.B.8. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, waarschijnlijk 1474, 7 Maart]. 2°.

Type 2; 1 punct. links aan den voet der folio's; get. vers. of roode init., roode rubr., rubr.str.; hs. aant.

Cop.II. 2928. Proct.* 895. B,p. 653. VK. 565 P.II. VT. 293.

Samengebonden met **419** en **420**.

BrMC.I, p. 193 IB. 2969 geeft een aant. over de verschillende deelen van den Herolt en de verschillende edities. Volgens BrMC. hooren deel III en IV van VK. 565 tot de editie 1474. BrMC. maakt zijn indeeling volgens gebruik van lange ſ en f, van diviesen en koptitels. Wanneer nu **419** en **420** bij de editie van 1474 hooren, is er geen reden de „sermones Discipuli de sanctis", die evenmin als de genoemde nummers lange ſ of f, diviesen of koptitels hebben, niet tot dezelfde uitgave te rekenen. Lange ſ en f komen ongeveer in 1477 in zwang, zie BrMC. I, p. 178 de aant. bij type 115 van Zell.

422. Aegidius Assisias. [Hain: Aegidius S. Francisci
III.E.44. Socius]. Aurea verba de gratia Dei, virtutibus et vitiis. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell]. 4°.

Type 2 (BrMC. 115); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC*. 105. BrMC. I, p. 193. Proct.* 884. B,p. 652. Pell. 66. VK. 7. VB.I. 646. GL. 895. Peddie I, p. 4ᵇ.

Bl. 1ª, rood stempel: Koning. Biblio.

423. III.E.31. Bernardus Claraevallensis, S. Speculum de honestate vitae. Eiusdem. Octo puncta mediante quibus pervenitur ad perfectionem vitae spiritualis. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell]. 4°.

Type 2 (BrMC. 115); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., geschr. direct.; hs. aant.

HC.* 2901. BrMC. I, p. 193. Proct.* 885. B,p. 653. Pell. 2145. VB.I. 659. GL. 904. Jan. I. VK. 238. VT. 316. Peddie I, p. 99b.

Misschien, volgens *Jan.*, p. VI, n°. 30 van de Opera supposita, moet het speculum toegeschreven worden aan Bernardus Silvestris; de „octo puncta" zijn n°. 49 van de Opera supposita.

424. III.E.33. Bonaventura, S. Parvum bonum s. regimen conscientiae. S. Methodius. De regnis gentium et novissimis temporibus certa demonstratio christiana. Bonaventura. Tractatus de praeparatione ad missam. S. n. l. et a. — [Keulen, Ulrich Zell]. 4°.

Type 2 (BrCM. 115); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

HC.* 3498. HC. 11124 = bldn. 20—36. BrMC. I, p. 193. Proct. 886. B,p. 653. Pell. 2649. VB.I. 662. VBo. 272. VK. 275. VT. 318. Peddie I, p. 118b.

„De regnis gentium" etc., zijn de „revelationes", die ten onrechte worden toegeschreven aan Methodius, bisschop van Patara; vgl. over dezen druk van de „revelationes" *A. v. Gutschmid, Kleine Schriften*, Band 5 (Leipzig 1894), p. 504, en zie over de toeschrijving aan Methodius, *Bonwetsch,* in *Realencyclopädie f. protest. Theologie u. Kirche*, Band XIII (Leipzig 1903), p. 30 i.v. Methodius, Bischof v. Olympus; vgl. ook *K. Krumbacher, Gesch. der bijzantinischen Literatur* (München, 1897), in *Hdb. der klass. Altertumswissenschaft herausg. von Iwan Müller* IX, I, p. 627 i.v. Orakelbücher.

425. III.B.3. JOHANNES Chrysostomus. Sermones XXV morales, de graeco in latinum translati a [Christophoro Persona]. *Praec.* nota in sermones. *Acc.* Johannes Chrysostomus. Epistola ad monachum Theodorum. Eiusdem. De cordis compunctione; liber I ad Demetrium, liber II ad Stelechium. Quaedam dicta pernotabilia super evangelium loquente Ihesu ad turbas. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell]. 2°.

Type 2; 3 punct.; get. gekl. rubr. en init., roode rubr.str.

H.* 5041. BrMC.I, p. 194. Proct.* 896. B,p. 653. VB. I. 698. GL. 924. VK. 652. VT. 352. Peddie II, p. 173b.

426. III.B.5. NIDER, Johannes. Formicarius. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell]. 2°.

Type 2 (BrMC. 115) en 1 (BrMC. 96) op bl. 44b, enkele direct., sporen van 4 punct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

H. 11831. BrMC. I, p. 194. B,p. 654. Proct.* 897. VB.I. 703. GL. 929. VBo. 837. VK. 848. VT. 359.

427. III.B.7. NIDER, Johannes. Praeceptorium divinae legis s. expositio decalogi. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell]. 2°.

Type 2 (BrMC. 115), direct., 2 punct., links boven en beneden aan de folio's; get. vers. of roode init., roode rubr., rubr.str., onderstr., geschr. sign.; hs. aant.

H.* 11780. BrMC. I, p. 194—195. Proct*. 898. B,p. 654. VB.I. 705. VK. 856.

428. III.B.6. RODERICUS Sancius de Arevalo episc. Zamorensis. Epistola lugubris de expugnatione Euboeae dictae Nigropontis. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell. VK. c. 1475, BrMC. misschien reeds 1471]. 2°.

Type 2 (BrMC. 115); get. vers. init., roode rubr., rubr.str., onderstr.

H.* 13957. BrMC. I, p. 195. B,p. 654. Proct.* 900. VB.I. 715. GL. 935. Kloss. 3367. VK. 1024. VT. 369.

In den band ex libris: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum; bl. 1^{a}, stempel met initialen I.H., in den rand: sibi et amicis.

429. GREGORIUS I Magnus, papa, S. Dialogorum libri IV.
III.B.4. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell]. 2°.

Type 2 (BrMC. 115); get. roode init., rubr., rubr.str., nummers der boeken geschreven boven aan de folio's.

H.* 7955. BrMC. I, p. 195. Proct.* 893. B,p. 653. Pell. 5354. VB.I. 689. VK. 505. Peddie II, p. 297^{b}.

430. CAESARIUS de Heisterbach. Dialogus miraculorum.
III.B.2. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell]. 2°.

Type 2 (BrMC. 115), sporen van 2 punct. in de rechtermarge; get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

Fragment van 156 bldn. [katernen a^{10}—e^{10}, f^{8}—g^{8}, h^{10}—g^{10}], van:

HC. 4230. BrMC. I, p. 195. Proct.* 890. B,p. 653. Pell. 3153. VB.I. 663. GL. 906. VBo. 297. VK. 300. VT. 321. Peddie II, p. 146^{a}.

Bl. 1^{b}, hs. 15de—16de eeuw: „Liber regularium s. bonorum puerorum in sancto leonardo iuxta leodium nobis legatus a venerabili domino ac magistro Anthonio Esterneel canonico leodiensi et in sancto Quintino. Qui obiit anno domini m°.cccc° lxxxiij° mensis octobris die decima."

431. JACOBUS de Voragine. Legenda aurea sanctorum
II.B.40. s. historia Longobardica. *Praec.* praefatio. *Acc.* Histo-
1.D.18. riae plurimorum sanctorum. Anthonius Liber Susatensis. Epigramma in laudem Colonorum urbis. — S. n. et l. [Keulen, Ulrich Zell], 1483. 2°.

Type 2, 3, enkele director; get. roode rubr., rubr.str., get. gekl. of vers. init., geschr. direct.; hs. aant.

Cop. III. 6434. BrMC.I, p. 197. Proct. 905. B,p. 652. VB.I. 642. GL. 891. Kronenb. Dev. 157. VK. 623. VT. 294.

Zie de aant. bij **186**.

432. [Peraudi, Raymundus]. Summaria declaratio bullae
III.B.9. indulgentiarum ecclesiae Xanctonensis [pro reparatione] eiusdem et pro tuitione fidei concessarum. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell, na begin 1487]. 2°.

Type 2, 3 (BrMC. 115, 83), xylographische init. c. 16—21 mM., in een vierkant op gewerkten grond; get. roode rubr., rubr.str., onderstr.

Cop. III. 5532. BrMC. I, p. 196. Proct. 901. VB.II. 717,5. H. Nachträge. 94. VT. 372. Vanaf „de indulgentia data pro animabus in purgatorio existentibus" = Einblattdrucke 714. VK. 1093.

De toeschrijving aan Peraudi, en de dateering volgens *N. Paulus, Raymundus Peraudi als Ablasskommissar*, in: *Hist. Jahrbuch im Auftrage der Görres-Gesellschaft*, Bd. XXI (München, 1900), p. 652, p. 661; zie over de „indulgentia" etc. ook o.c., p. 661—662, noot 2. Over het ontbreken der woorden „pro reparatione", zie *Paulus* o.c., p. 652 en p. 661.

433. Gesta Romanorum cum applicationibus mora-
III.B.10. lizatis et mysticis. — S. n. l. et a. [Keulen, Ulrich Zell]. 2°.

Type 2, 3 (BrMC. 115, 83); get. vers. of roode init., gedeeltelijk roode rubr. en rubr.str.

Cop. II. 2718. BrMC. I, p. 199. Proct.* 915. B,p. 653. Pell. 5250. VB.I. 688. Coll. Stockh. 459. VK. 502. Peddie II, p. 289[a].

434. Samuel, Rabbi Maroccanus. Redargutio contra
III.E.72. Iudaeorum errores s. rationes breves ad reprobandos Iudaeorum errores, interprete de arabico in latinum Alfonso de Bonihominis. *Praec.* prologus et Alfonsus de Bonihominis. Epistola ad fratrem

Hugonem. *In fine* nota de libello. — S.a. Keulen, apud Lyskirchen, [Ulrich Zell]. 4°.

Type 2, 3 (BrMC. 115,83); get. roode init., rubr., rubr.str.

HC. 14266. BrMC. I, p. 199. Proct. 917. B,p. 654. VB.I. 717. Coll. Link. 101. Coll. Stockh. 955. GL. 936. VBo. 1034. VK. 1061.

2. Arnold ther Hoernen. 1470—1482.

435. III.E.77. [Adrianus Carthusiensis]. Liber de remediis utriusque fortunae prosperae et adversae. — Keulen, Arnoldus ther Hoernen, 1471, 8 Febr. 4°.

Type 1 (BrMC. 100), (zwart en rood), signet (rood); get. roode init., rubr. en rubr.str., oude geschr. foliecring, sporen van geschr. sign., titels der hfdst. boven aan de folio's bijgeschreven; hs. aant.

HC.* 96. BrMC. I, p. 201. Proct.* 927. B,p. 609. Pell. 58. GL. 825. VK. 6. Peddie I, p. 4b.

Bl. 1 ontbreekt.

436. III.E.83. Andreae, Johannes. Arbor consanguinitatis et affinitatis cum arbore cognationis spiritualis. — S.n. l. et a. [Keulen, Arnold ther Hoernen, BrMC. Febr. 1471—75]. 4°.

Type 1 (BrMC. 100); get. roode init., rubr., rubr.str., titels der hfdst. in rood bijgeschreven.

Cop. II. 430. BrMC. I, p. 202. Proct.* 953. B,p. 609. Peddie I, p. 34b. VK. 108. VT. 389. Kloss. 113.

In den band ex libris: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum.

437. III.E.81. Aeneas Sylvius Piccoliminaeus postea Pius II, papa. De situ et origine Pruthenorum. Eiusdem. De Livonia. Eiusdem. De bello Turcorum et Hungarorum. Eiusdem. De officio et origine heraldorum. — S. n. l. et a. [Keulen, Arnold ther Hoernen, BrMC. Febr. 1471—75]. 4°.

Type 1 (BrMC. 100), rood en zwart; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

H. 212 en 212a. BrMC.I, p. 202. Proct. 952. B,p. 609. Pell. 146. VK. 968. VT. 400. Peddie I, p. 8a.

438. III.E.89. Plutarchus Cheronensis. De liberis educandis; e graeco traductus per Guarinum Veronensem. *Praec.* Guarinus Veronensis. Prohemium. — S. n. l. et a. [Keulen, Arnold ther Hoernen, Febr. 1471—1475]. 4°.

Type 1, rood en zwart, P, Q, N, O = ⊨, ongelijke regels, geen sign.; 3 punct., get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

HC. 13146. B,p. 610. VK. 970.

439. III.B.21. Florus, Lucius Annaeus. Epitoma i. e. abbreviatio de cursu ac statu Romanorum a fundatione urbis usque ad Augustum. [Jordanus Osnaburgensis]. De commendatione imperii Romani. — S. n. l. et a. [Keulen, Arnold ther Hoernen, BrMC. Febr. 1471—75]. 2°.

Type 1, rood, 2 (BrMC. 100, 88), gedeeltelijk direct., sporen van 4 punct., 2—4 regels open voor init., gedeeltelijk get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

HC. 7199. VK. 419. BrMC. I, p. 202. B,p. 610. Proct.* 974. Pell. 4858. VB.II. 731,3. VT. 395. Peddie II p. 263a.

Bl. 30, hs. 15de—16de eeuw: „Iste codex est bernardini Ruremundis"; dan ten deele onleesbare Lat.verzen.

Zie over Jordanus Osnaburgensis *Potthast* I, p. 684.

440. III.B.16. Thomas de Aquino. Quaestiones de duodecim quodlibet. — Keulen, Arnoldus ther Hoernen, 1471. 2°.

Type 1, N en P met en zonder ⊨ (BrMC. 100), rood en zwart, signet, sporen van 2 punct.; get. of vers. init., gekl. rubr., roode rubr.str., titels in rood bijgeschreven, geschr. direct., geschr. folieering.

HC.* 1401. BrMC. I, p. 203. B,p. 609. Proct.* 928. Pell. 1005. VBo. 1139. VK. 1146.

441. BURLEY, W a l t e r. Liber de vita et moribus philosophorum. — S. l. [Keulen], Arnoldus ter Hornen, 1472. 4°.
III.E.79.

Type 1, zwart en rood, signet, rood, sporen van 1 punct. in de rechtermarge; get. roode init., rubr., rubr. str., onderstr., oude geschr. roode folieering; hs. aant.

HC. 4122. Proct. 931. B,p. 609. Pell. 3095. VB. II. 724,5. GL. 826. VK. 295. VT. 380. Peddie I, p. 142b. Kloss. 830.

Bldn. 89—98 ontbreken.

In den band, ex libris: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum.

442. [ROLEVINCK, W e r n e r u s]. Legenda de sancto Servatio minor. *Praec.* e i u s d e m. Tabula Confluentina prima facta a°. 1471. — Keulen, Arnoldus ther Hoyrnen, 1472, 4 Maart. 4°.
III.E.78.

Type 1 (BrMC. 100), rood en zwart, signet, rood; get. roode init., rubr., rubr.str., titels der hfdst. in rood bijgeschreven, bij de expositio geschr. roode lettters; hs. aant.

Cop. III. 5441. BrMC. I, p. 203. Proct.* 929. B,p. 609. VB. I. 725. VK. 1038. VT. 381.

De toeschrijving aan R o l e v i n c k volgens *H. Wolffgram, Neue Forschungen zu Werner Rolevinck's Leben u. Werken,* in *Zeitschrift f. vaterländische* (= Westfäl.) *Geschichte u. Alterthumskunde* (Münster 1890), p. 102. Rolevinck heeft de „legenda maior" (acta sanctorum 13 Mei) voor schoolgebruik bewerkt; vgl. ook *Bibl. Hag. Lat.* II n°. 7633. De toeschrijving van de „tabula Confluentina" aan R o l e v i n c k, ook volgens *Wolffgram,* o.c., p. 113.

443. [ROLEVINCK, W e r n e r u s]. Fasciculus temporum. — Keulen, Arnoldus ther Huernen, 1474. 2°.
III.B.17.

Type 1, rood en zwart, 2 (BrMC. 100, 88), signet, houtsneden en xylographische figuren tusschen den tekst; 4 punct.; get. gekl. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

Tabula: 8 bldn., als bij Hain.

H.* 6918. BrMC .I, p. 204. Proct.* 935. B,p. 609. VB.II. 725.7. VK. 1026. VT. 383. Schreiber, Tome VB 5106.

444. HIERONYMUS Stridonensis, S. Vita sanctae Paulae
III.E.86. viduae. Eiusdem. Epitaphium sanctae Paulae. Eiusdem. Vita sancti Pauli primi heremitae. — S. n. l. et a. [Keulen, Arnold ther Hoernen, BrMC. Febr. 1471—75]. 4°.

Type 1, N, P, Q, O leeg (BrMC. 100), voor init. 2, 3, 5 regels open.

BrMC. I, p. 204. Proct. 961. B,p. 610. VK. 579.

VK. geeft *bl. 20a, regel 12:* Explicit. Dit exemplaar heeft: Explicit.

445. ALBERTUS Magnus. Sermones de tempore et de
III.B.18. sanctis. — Keulen, Arnoldus ther Hurnen, 1474, ipso die gloriosi ac sancti profesti nativitatis domini nostri Ihesu Christi = 24 Dec. 2°.

Type 1, rood en zwart, N, P, Q, O leeg, signet, 2 punct. in de tabula aan den voet en het hoofd der folio's, verder 2 punct. in de rechtermarge; get. gekl. of vers. init., roode rubr., rubr.str., onderstr., nummers der preeken bijgeschreven; hs. aant.

HC. 475. Cop. III, p. 237. Proct. 936. B,p. 609. Pell. 306. Kronenb. Dev. 7. VK. 48. VT. 32. Peddie I, p. 15b.

Zie *Paulus de Loë, De vita et scriptis B. Alberti Magni* in *Analecta Bollandiana* Tomus XXI (1902 Brux.), p. 260—371, n°. 64, die daar over de „sermones" aanteekent: „Attamen de eorum authenticitate quid sit tenendum, nondum constat."

446. BONAVENTURA, S. Itinerarius mentis in Deum. Eius-
III.E.84. dem. Breviloquium in sacram scripturam. *Praec.* Johannes Gerson. In itinerarium et breviloquium. — S. n. l. et a. [Keulen, Arnold ther Hoernen, Febr. 1471—75]. 4°.

Type 1, rood en zwart; get. roode of vers. init.;

bl. 2^a, randversiering; get. roode rubr., roode randen om de folio's, gele rubr.str.

Cop. II. 1195. B,p. 610. Pell. 2605? VK. 274. Peddie I, p. 122.

VK. geeft *bl.* 1^b, *regel 3:* secuiſſim^9 illuminādū, etc., dit exemplaar: secuiſſim^9 ad illuminādū, etc. Pell. 2605, *bl.* 2^a, *regel 4:* iluminñciones, in het exemplaar van het museum M. W.: illumiāciones; Pell. *bl.* 27^b, *regel 2:* [ ] Lecto genua mea ad bn̄dict^9 patrem dm̄ nos ||, museum M. W.: [ ] Lecto genua mea ad patrem dm̄ noſ ||; Pell. *bl.* 152^a, *regel 22:* nus et vnus deus in scla sclōꝝ amen. ||, museum M. W.: nus et vnus deus bn̄dict^9 in ſclā ſclōꝝ amen. ||.

Deze druk heeft ongelijke regels, geen sign., en veel open hoofdletters, evenals **447**, vgl. de aant. BrMC. I, p. 210 bij type 100.

447. III.B.20. THOMAS de Aquino. Quaestiones de malo. — S. a. et l. [Keulen], Arnoldus ther Hoernen, [BrMC. Febr. 1471—75]. 2°.

Type 1, rood en zwart (BrMC. 100), signet, sporen van 1 punct. aan den voet der folio's, voor init. 2, 6, 7 regels open; gedeeltelijk get. roode rubr., rubr.str., oude geschr. folieering; hs. aant.

HC.* 1413. BrMC. I, p. 205 (zie de aant. bij katern g^2; bl. 109^a niet wit in het exemplaarvan het museum M. W.). B,p. 610. Pell. 1014. VB. II. 740,5. VK. 1142.

448. III.E.85. [ROLEVINCK, Wernerus]. Formula vivendi canonicorum. *In fine* nota in formulam vivendi canonicorum. — S. n. l. et a. [Keulen, Arnold ther Hoernen, Febr. 1471—75]. 4°.

Type 1, in de marges gedrukte arabische cijfers voor de hfdst.; get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

VK°. 1034.

De dateering volgens het ontbreken van signaturen en de ongelijke regels; veel open hoofdletters.

Zie voor de toeschrijving aan Rolevinck *H. Wolffgram, Neue Forschungen zu Werner Rolevinck's Leben u. Werken* in *Zeitschrift f. vaterländische* (= Westfäl.) *Geschichte u. Alterthumskunde,* (Münster 1890), p. 107.

449. [Gerardus de Schueren]. Vocabularius qui intitulatur Teutonista vulgariter Duytschlender. — Keulen,
III.B.19. Arnoldus ther Hornen, 1477, 31 Mei. 2°. II V. P. I germanico-latina; P. II latino-germanica.

Type 1 (BrMC. 100), rubr. (niet bij Haebler bij dit type), signet; get. vers. of roode init., roode rubr., rubr.str.

HC. 14513. BrMC. I, p. 206. Proct.* 940—941. B,p. 609. VB.I. 728. VBo. 453. VK. 448.

Niet als in BrMC. katern B^{10+1}, maar B^{10}.

450. Guido de Columna. Historia destructionis Trojae. —
III.E.80. Keulen, Arnoldus ther Hurnen, 1477, 29 Nov. 4°.

Type 2 (BrMC. 88), direct., signet., get. gekl. of vers. init., roode rubr. en onderstr.; hs. aant. in zwart en rood.

HC.* 5508. BrMC. I, p. 206. Proct.* 942. B,p. 609. VK. 513. Peddie II, p. 187^b^.

Het exemplaar van het Museum heeft de volgende afwijking van VK., *bl. 2^a^, regel 28:* De morte vlixis regis . capi . v. || Explicit tabula || .

Bl. 1^a^, hs. 16de eeuw: „pertinet patribus Augustinianis in Rentegem" (?); bl. 152^b^, hs. 15de—16de eeuw: „N. Pühlsperger".

451. [Gerardus de Elten]. Declaratio modi et formae
III.B.22. venditionis et emptionis reddituum perpetuorum et vitalium. — S. n. l. et a. [Keulen, Arnold ther Hoernen, BrMC. 1477—84]. 2°.

Type 1 (BrMC. 100), get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC.*6066. BrMC. I, p. 208. B,p. 610. Proct. 965. Pell. 5061. VB.I. 732. GL. 834. VBo. 451. VK. 436. VT. 392. Peddie II, p. 212b.

De laatste 12 bldn. ontbreken.

452. III.E.87. [Rolevinck, Wernerus]. Liber de laude antiquae Saxoniae, nunc Westphaliae dictae. — S. n. l. et a. [Keulen, Arnold ther Hoernen, BrMC. 1477—84]. 4°.

Type 1 (BrMC. 100), rubr. (niet in Haebler, dik, opgewipt haakje), 2—14 regels open voor init.; hs aant.

HC. 13961 = HC. 14497. BrMC. I, p. 209. Proct.* 968. B,p. 610. VT. 404.

453. III.E.98. Thomas de Aquino. Tractatus de corpore Christi. Nicolaus de Lyra. Dicta de sacramento. Intellectus super oratione dominica. — S. n. l. et a. [Keulen, Arnold ther Hoenen, BrMC. 1477—84]. 4°.

Type 1 (BrMC. 100); get. gekl. init., roode rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

HC.* 1373. BrMC. I, p. 209. Proct. 969. B,p. 609. Pell. 982. VB.I. 741. GL. 838. VK. 1163.

Bl. 1b: „Haec est manus et littera Reverendi in Christo patris et domini magistri Arnoldi abbatis monasterii veterismontis sacrae theologiae professoris qui obijt anno domini 1490". Daaronder, in andere hand, ook 15de eeuwsch: „Ad usum fratris Gerardi de C[oe]sveldia (?)".

Volgens een hs. aant. heeft waarschijnlijk het genoemde klooster ook bezeten: Gregorius Papa, Dialogi; Th. de Aquino, De regimine principum; de regimine rusticorum; Hieronymus, De illustribus viribus; de scriptoribus ecclesiasticis.

Zie de aant. bij **499**.

454. Mr. 1.J.9. 34. Lucas de Tollentis episc. Sibinicensis. Litterae indulgentiarum anni iubilaei causa, 1480. — S. n. l. et a. [Keulen, Arnold ther Hoernen]. br. 2°.

Type 2, 3. Perkament.

Cop. II. 5516. BrMC. I, p. 207. Proct. 948. B,p. 609. Einblattdrucke 879. VK. 756.

Afwijking van VK., *regel 2,* in het exemplaar van het Museum evenals in BrMC. vóór iubilei: sacri.

Beschadigd exemplaar.

455. Mr. 1. J. 9. 35. LUCAS de Tollentis episc. Sibinicensis. Litterae indulgentiarum anni iubilaei causa, 1480. — S. n. l. et a. [Keulen, Arnold Therhoernen]. br. 2°.

Type 2, 3.

25 Regels, *regel 1*: Lucas dei ꝛ Aplꝰice ſedis grā Ep̄us Sibeniceñ Refere (beschadigd) c̄ſſimi in xpō patris ꝛ dnī noſtri dnī Sixti diuina prouideñ pape || Quarti Nūci⁹ ... || ; *regel 3*: .... Notū facim⁹ ꝙ dilect ... nobis in xpō ... || ; *regel 16* ... Datū ... Anno a Natiuitate dnī Milleſimoquadrīgenteſimo octuageſi || mo Die vero ... Menſ ... Pontificat⁹ p̄fati Sanctiſſimi d. n. Sxti Anno Nono || ; *regel 18*: Forma abſolu (beschadigd) || ; *regel 25*: bi eadē auctoꝛitate in moꝛtis articulo conferendam reſeru (beschadigd) ꝛc̄. ||.

456. Mr. 1. J. 9. 33. LUCAS de Tollentis episc. Sibinicensis. Litterae indulgentiarum anni iubilaei causa, 1480. — S. n. et l. [Keulen, Arnold Therhoernen]. br. 2°.

Type 1, 2, 3; hs. aant. aan de achterzijde. Perkament. 29 Regels, *regel 1*: Lucas dei et Aplīce ſedis grā Ep̄us Sibeniceñ Referēdari⁹ Sc̄iſſimi ī xpō prīs ꝛ dnī nrī dnī Sixti diuina ꝑuideñ pape Quar ..... beschadigd || ci⁹ Oratoꝛ ē Cōmiſſari⁹ cū ptāte legati de latė Necnō īdulgeñ ſacri iubilei Executoꝛ vnic⁹ a dicta ſede ſpālit deputat⁹ (beschadigd) || nobis ī xp̄o ... Slm̄ in dn̄o ſempitnā ... || ; *regel 19* .... Datū. || Anno a Natiuitate dnī Milleſimo quadꝛingē-teſimooctuageſimo Die vero ... Men (beschadigd) | ficatus prefati Sanctiſſimi d.n. Sixti Anno Nono || Foꝛma abſolutionis || ; *regel 29*: tibi eadem auctoꝛitate in moꝛtis articulo conferendam reſeruo In nomine patris ꝛc̄. ||.

457. III.E.99. THOMAS de Aquino. Tractatus de regimine principum. — S. n. l. et a. [Keulen, Arnold Therhoernen, c. 1482]. 4°.

Type 2, 3 (BrMC. 88—85, 150); get. zwarte init. H*. 1486. BrMC. I, p. 210. Pell. 1072. VK. 1175.

458. III.E.88. MANEKEN [VIRULUS], Carolus. Formulae epistolarum. — S. n. l. et a. [Keulen, Arnold Therhoernen, 1480—82]. 4°.

Type 2, hier 84 mM., 3; hs. aant.

VK. 764.

Bl. 1 (wit), ontbreekt.

3. Drukker van den Dictys. c. 1470—71.

459. III.E.94. DICTYS Cretensis. Historia Trojana, interprete [Lucio Septimio]. *Praec.* prologus interpretis. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dictys, niet na 1471]. 4°.

Type 1 (BrMC. 100); get. roode init., rubr., rubr. str., onderstr.

HC. 6154. BrMC. I, p. 210. Proct.* 985. B,p. 382. Pell. 4238. VK. 372. Peddie II, p. 217a.

Over den verzonnen naam Dictys Cretensis vgl. *Pauly's Realencycl.* V, p. 589.

460. III.E.92. AUGUSTINUS, Aurelius, S. Sermones II de resurrectione futura mortuorum. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dictys]. 4°.

Type 1 (BrMC. 100); get. roode init., onderstr., rubr., rubr.str.

Fragment van: HC. 2089. Cop. III, p. 243. BrMC.I, p. 211. Proct.* 979. B,p. 382b. CA. 212. Pell. 1505. VB.I. 744. VK. 209. VT. 411. Peddie I, p. 70.

461. III.E.82. III.E.97. SALLUSTIUS Crispus, Caius. Invectiva contra M.T. Ciceronem cum responsione Ciceronis contra invectivam. Aeneas Sylvius. Epistola ad Guilhelmum de Lapide de recommendatione poeseos. Eiusdem. Epitaphium

Leonardi Aretini. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dictys]. 4°.

Type 1; get. roode init., rubr., rubr.str. en onderstr.

Fragment van H. I. Addenda, p. 587, 186[b] = H. 14236?

Beschrijving: 8 bldn.; [katern a[8]], 27 regels, ongelijk van lengte; *bl. 1[a], regel 1*: A. G. Saluſtio invectiua cōtra. M. T. Ciceronem || [ ] rauiter ꝛ iniquo animo maledicta tua || paterer ... ||; *bl. 2[b], regel 10*: in hac . neqꝫ in illa parte fidem habes: ||. Reſponſio . M. T. Ciceronis contra in || uectiuā. G. Saluſtij || [ ] N demū magna voluptas ē. G. Saluſti || ac qualem ac parem ... ||; *bl. 4[b], regel 10* ... Sꝫ vt ea dicam ſi || qua ſaltem honeſte effari poſſim: ||; *regel 12:* Incipit eplā egregia enee ſiluij poete cōtra vernan || dum legiſperitū de recōmendacione poeẜ: || [E] Neas ſiluius poeta dño vuilhelmo de la || pide militi lr̄ato et ſtrennuo . ſalutem plu || rimā dicit: ..... ||; *bl. 8[a], regel 23:* .... Iteꝝ atqꝫ iteꝝ || vale : Ex vuienna . i . klās iunij : Anno M°cccc°xliiij° || Explicit eplā egregia enee ſiluij poete ꝯtra vernādū || legiſperitū de r̄cōmendacione poeẜ . ||; *bl. 8[b], regel 1:* Leonardi Arentini *(sic)* Epitaphium ab || Enea ſiluio. ſeneñ poeta editum ||. Hic leonarde iaces arentine *(sic)* gloꝛia gentis ||; *regel 18* .... Gratioꝛ eſt obitus ꝙ tibi vita fuit: Vale ||.

De „invectiva in Ciceronem" zijn niet van Sallustius, de „responsio" is niet van Cicero, vgl. *F. Lübker, Reallexicon des klassischen Altertums* (Leipzig 1891), p. 1060 i.v. Sallustius Crispus.

462. AUGUSTINUS, Aurelius, S. Liber de spiritu et littera.
III.E.91. Tractatus de periculis quae contingunt circa sacramentum eucharistiae et de remediis eorundem ex dictis sancti Thomae de Aquino. De suffragiis missae. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dictys]. 4°.

Type 1 (BrMC 100); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 2042. BrMC. I, p. 211. Proct.* 980. B,p. 382. Pell. 1565. VB.I. 747. VBo. 139. VK. 198. VT. 410. Peddie I, p. 69a.

„De suffragiis missae” initium: Utrum suffragia facta pro multis. . . . . .

463. III.E.95. Gerson, Johannes. Quaestio de custodia linguae et corde bene ruminanda. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dictys]. 4°.

Type 1; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC. 7685. VB. II. 748,2. Coll. Upps. 591. GL. 587. VK. 472. Peddie II, p. 286a.

464. III.E.82. Aeneas Sylvius Piccolominaeus postea Pius II, papa. Epistola de fortuna ad dominum Procopium de Rabensteyn militem. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dictys]. 4°.

Type 1 (BrMC. 100); get. roode init., rubr. rubr.str.

HC.* 187. BrMC. I, p. 211. Proct.* 976. B,p. 382. Pell. 127. VK. 958. VT. 415. Peddie I, p. 7a.

465. III.E.82. Aeneas Sylvius Piccolominaeus postea Pius II, papa. Epistola laudans poeticam eamque scientiae iuris praeferens. Eiusdem. De differentia inter scientiam et prudentiam et de poetis. Eiusdem. Epistola de laude litterarum. Eiusdem. Epistola cur libri cumulentur. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dictys]. 4°.

Type 1 (BrMC. 100); get. roode init., rubr., rubr.str.

Fragment van H. 186b. Cop. II. 81. BrMC. I, p. 211. Proct. 977. B,p. 382. VK. 964. Peddie I, p. 6b.

466. III.E.96. Propositiones responsivae ad quaestionem de observantia dominicalium dierum et praecipuorum sollemnium festorum etc. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dictys]. 4°.

Type I (BrMC. 100); get. roode of vers. init., rubr. rubr.str.

HC. 13414. BrMC. I, p. 211. Proct.* 988. B,p. 383. VB. I. 733. VBo.980. VK.982. VT. 416.

Deze „propositiones" zijn het votum der Parijsche theologische faculteit van October 1426, afgedrukt bij *C. Du Plessis d'Argentré, Collectio judiciorum*, I (Lutetiae Parisiorum 1724), p. 223—226; vgl. ook *P. Féret, La faculté de théologie de Paris* IV (Paris 1897), p. 109—110.

467. III.E.90. LEONARDUS Aretinus. De studiis et litteris ad Baptistam de Malatestis. Vergilius. Moretum. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dictys]. 4°.

Type 1; get. roode init., rubr., rubr.str.

H. 1571. B,p. 382. Pell. 1123. VB.II. 749,5. VK. 290.

Zie de aant. bij **670** over Moretum.

468. III.E.25. AUGUSTINUS, Aurelius, S. Sermo de verbis evangelicis: Non potest filius a se facere quidquam nisi quod viderit patrem facientem. Eiusdem. Expositio verborum evangelistae: Sicut pater suscitat mortuos sic et filius. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dictys]. 4°.

Type 1; get. roode init. en rubr.

H. 1993a. Proct. 981. B,p. 653. Pell. 1499. VB.I. 745. VK. 210. Peddie I, p. 68a.

469. III.E.93. [ECBERTUS Schonaugiensis]. Soliloquium devotum. Thomas de Aquino. Tractatus an liceat uti iudiciis astrorum. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dictys]. 4°.

Type 1; get. roode init., rubr., rubr.str.

H. o + 1533. Cop. II. 751. Proct. 982. B,p. 383. Pell. 1521. VB. I. 746. GL. 585. VBo. 138. VK. 211. Peddie I, p. 68b.

Het initium van dit „soliloquium devotum" luidt: Verbum mihi est ad te rex saeculorum Christe

Ihesu ausu caritatis alloqui te... *Vattasso* verwijst van dit initium naar *Migne PL.* CXCV 105 d. i. naar Ecbertus Schonaugiensis; zie ook *Hurter* II, p. 173. De incunabel geeft als schrijver Augustinus.

470. HIERONYMUS Stridonensis, S. Liber contra Helvi-
III.E.93. dium de virginitate Mariae. Eiusdem. Epistola ad Gaudentium de institutione filiae. Eiusdem. Epistola ad Panmachium et Occeanum. Augustinus. Tractatus de caritate. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dictys]. 4°.

Type 1; get. roode init., rubr., rubr.str.

HC. 8575 (zie ook HC. 2089 = CA. 212). Proct. 986. B,p. 383. VB. I. 749. VK. 575.

4. Drukker van den Dares = Johannes Schilling Solidi. 1472—1473.

471. GERSON, Johannes. Tractatulus de remediis contra
III.E.75. pusillanimitatem, scrupulositatem, contra deceptorias inimici consolationes et subtiles eius temptationes. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dares]. 4°.

Type 1 (BrMC. 100); get. roode init., onderstr., rubriceering van de hoofdletters, de titel in rood bijgeschreven boven aan de bldn.; hs. aant.

HC.* 7706. BrMC. I, p. 212. Proct.* 996. B,p. 383. Pell. 5225. CA. 813 en suppl. II. GL. 581. VK. 484. Peddie II, p. 287a.

472. GERSON, Johannes. Tractatus de symonia. Eius-
III.E.75. dem. Tractatus de probatione spirituum. Eiusdem. Tractatus de eruditione confessorum. Eiusdem. Tractatus de remediis contra recidivum peccandi a confessoribus dandis. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dares]. 4°.

Type 1 (BrMC. 100); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., titels in rood bovenaan de folio's geschreven.

HC.* 7708. BrMC. I, p. 212. Proct. 997. B,p. 383. Pell. 5228. VB. II. 750,5. GL. 582. VK. 498. VT. 418. Peddie II, p. 287a.

Zie de aant. bij **377**.

473. THOMAS de Aquino. Tractatus de beatitudine aeter-
III.E.73. nitatis. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dares]. 4°.

Type 1 (BrMC. 100); get. vers. of roode init., roode rubr., rubr.str. onderstr., geschr. direct.; hs. aant.

HC. 1363. BrMC. I, p. 213. Proct. 1000. B,p. 383. Pell. 973. GL. 583. VK. 1161.

Volgens *A. Michelitsch, Thomasschriften* I (Graz. u. Wien, 1913), p. 232 is dit geschrift niet van Thomas de Aquino.

474. THOMAS de Aquino. Tractatus de divinis moribus.
III.E.73. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dares]. 4°.

Type 1 (BrMC. 100); get. vers. of gekl. init., roode rubr., rubr.str., onderstr.,geschr. direct.

Cop. II. 543. BrMC. I, p. 213. Proct.* 1001. B,p. 383. Pell. 974. GL. 584. VK. 1171.

Volgens *A. Michelitsch, Thomasschriften* I (Graz. u. Wien, 1913), p. 232 is niet Thomas de Aquino de auteur van dit tractaat.

475. [DIONYSIUS de Leuwis alias Rikel Carthusia-
III.B.13. nus]. Dialogus Christiani contra Sarracenum. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dares?]. 2°.

Type 1 (maar 2 N's en 2 O's, de tweede N en O ook bij Veldener, Leuven, type 1; ongelijke regels, korte ſ en f); geschr. direct., get. roode init., rubr., rubr.str.; geschr. verbeteringen.

Cop. II. 1990. Proct.* 1133(4), (die den incunabel toeschrijft aan den drukker van den Gerson. BrMC. III, p. 861 teekent aan: transferred to Brussels). Pell. 4213 (Brussel). Peddie II, p. 215.

Samengebonden met **476** en **46**, zie de aant. aldaar.

476. III.B.13. Johannes de Turrecremata. Tractatus contra principales errores Machometi et Turcorum. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dares?]. 2°.

Type 1 (maar 2 N's en 2 O's, de tweede N en O ook bij Veldener, Leuven, type 1, ook de abbreviatie rum een enkele maal als bij Veldener; ongelijke regels), gedeeltelijk directors; get. roode init., rubr., rubr.str., talrijke verbeteringen in hs.

Vgl. CA. suppl. IV. 1503*a*. Proct.* 1133 (3) schrijft den druk toe aan den drukker van den Gerson Keulen, BrMC. III, p. 861: transferred to Brussels; hier is het type echter veel minder gemengd dan in **46**, zie de aant. aldaar.

58 Bldn; [katernen a^{10}—d^{10}, e^{8}, f^{10}]; 2 kol., 37 regels; 2, 3, 4 en 6 regels open voor init., *bl. 1ᵃ, kol. α*: [ ] Ncipit tractatus cōtra || prīcipales erroꝛes pfi || di machoēti et turcoꝛū || ſiue ſaráceno2ū feſtinā || ter copulatus p reuerendiſſimū do || minū iohanē de turre cremata ro || mane eccleſie tituli ſcē marie trās || tiberī pb2m̄ cardinalem ſancti ſix || ti vulgariter nūcupatum. Anno || M°. cccc°. lxv°. In p2ecinctu diete || tūc celeb2ande in ciuitate mātuana || p ſcīſſimū dnm̄ papā piū 2m P2e || latis et p2incipibus cōuocatis ad || obuiandū incurſibus īmaniſſimi || xp̄īano2ū hoſtis machometi tur || co2ū impatō2 *(sic)*. Cui⁹ tractat⁹ ſunt || capitula que ſequūtur || P2imū de deſcriptiōe machoēti || Secūdū . . . ||; *bl. 1ᵇ, kol. β, regel 10*: Ultimū capitulum ī quo ponitur || exhortatio p̓ncipū xp̄īanoꝝ ad in || ſurgēdꝫ cōtra turchū ||; *bl. 2ᵃ, kol. α*: Incipit tractatus contra princi || pales

erro2es perfidi machometi || et turco2ū ſiue ſarraceno2um ſeſti || nanter copulatus. per reuerendiſſi mum dn̄m iohānē de turre crema || ta romane eccleſie tituli ſcē mari || e trans tiberim pb2m̄ cardinalem || ſancti ſixti vulgariter nūcupatum || Anno M° cccc° lxv. In p2ecinctu di || ete tunc celeb2āde in ciuitate man || tuana ꝑ ſcīſſimū dn̄m papam piū || ſcd'm P2elatis et principib⁹ con || uocatis ad obuiandum incurſib⁹ || īmaīſſimi xp̄ianoꝝ hoſtis macho || meti turco2um imperato2is. || [ ] Eatiſſimo et cle || mētiſſīo p2ī ꝛ do || mīo domīo pio v || niuerſalis ecclīe || ſūmo pōtifici Jo. || de turre cremata || romaē . . . || ; *bl. 11ᵃ, kol. α*: Ite marie filiū cui cōmiſim⁹ euan || geliū . . . || ; *bl. 57ᵃ, kol. β, regel 2*: . . . . nec ī co2 hoīs aſcēdit || q̄ p2eparauit de⁹ hijs q̄ diligūt eū || Explicit || ; *bl. 57ᵇ en 58 wit.*

Bl. 1ᵃ, hs. 17ᵈᵉ eeuw: „*Mathaei Ludwigs*".

477. GERSON, Johannes. De pollutione nocturna s. super
III.E.74. materia celebrationis missae. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dares]. 4°.

Type 1 (BrMC. 100); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., titels in rood bijgeschreven aan het hoofd van de folio's; hs. aant.

H.* 7693. BrMC. I, p. 213. Proct. 995. B,p. 383. Pell. 5215. VB.I. 750. GL. 580. VK. 480. VT. 417. Peddie II, p. 286ᵇ.

478. HIERONYMUS Stridonensis, S. Ordo vivendi deo ad
III.E.76. Eustochium sacram deo virginem. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Dares]. 4°.

Type 1; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 8569. B,p. 383. VB. I. 751. VK. 577. VT. 419.

5. Drukker van de S. Albanus-legende. 1474 of vroeger.

479. SENECA, Lucius Annaeus. De remediis fortuitorum.
III.E.71. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van de S. Albanus-legende, VK. c. 1474]. 4°.

Type 1 (BrMC. 97—106—109); get. roode init., rubr., rubr.str.

Cop. II. 5373. BrMC. I, p. 214. Proct.* 1002. B,p. 383. VK. 1071.

480. III.E.67. Ovidius, Naso Publius. (?) Liber de nuntio sagaci. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van de S. Albanus-legende, VK. c. 1474]. 4°.

Type 1, c. 115 mM.; get. roode init., rubr., roode geschr. sign.; hs. aant.

H. 12258. Cop. III, p. 278. Proct. 1013. B,p. 383. VK°. 877.

Op *bl. 2^a*, afwijkend van VK.: amois.

Initium: Summi victoris fierem cum victor amoris; slot: Hiis verbis tuta; fuit illum virgo secuta.

481. III.E.13. Augustinus, Aurelius, S. Sermo super orationem dominicam; expositiones duae super symbolum; sermo de ebrietate cavenda. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van de S. Albanus legende, VK. c. 1474]. 4°.

Type 1 (BrMC. 101—4); get. roode init., rubr., rubr.str. en onderstr.

HC.* 1990. BrMC. I, p. 215. Proct.* 1009. B,p. 383. Pell. 1502. VB. I. 753,15. GL. 569. VK. 208. VT. 421. Peddie I, p. 68^a.

Zie de aant. bij **360**.

482. III.E.69. Petrus Blesensis. Libellus de amicitia christiana. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van de S. Albanus-legende, VK. c. 1474]. 4°.

Type 1 (BrMC. 97); get. roode rubr., init., geschr. sign.

H.* 3241. Cop. I en II, p. 246. BrMC. I, p. 216. Proct.* 1012. B,p. 383. VB. I. 757. GL. 572. VK. 914. VT. 428.

6. Johannes Koelhoff, de oude. 1472—1493.

483. III.B.24. Nider, Johannes. Expositio decalogi s. praeceptorium divinae legis. — Keulen, Johannes Koelhof de Lubick, 1472. 2°.

Type BrMC 98a (Haebler 1?), direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant. o.a. een aant. over een fout in den druk op bl. 60a.

HC. 11786. BrMC. I, p. 217. Proct.* 1017. B,p. 457. VB. II. 758,20. Coll. Stockh. 763. GL. 623. VK. 855.

Bldn. 45a en 60a als in BrMC.; bl. 29 (wit) ontbreekt.

484. III.B.25. Tudeschis, Nicolaus de, Panormitanus. Glossae Clementinae cum quibusdam aliis allegationibus. Johannes XXII papa. Constitutio execrabilis super pluralitate benefitiorum modificanda. — Keulen, Johannes Koelhoff de Lubeck, 1474, 27 Oct. 2°.

Type 4, 8; 2 punct. in de rechtermarge, get. roode rubr., rubr.str., onderstr.; get. roode init.

H. 12336. B,p. 457. VB.I. 761. GL. 625. VK. 842. VT. 435.

485. III.B.26. Thomas de Aquino. Scriptum super tertium librum sententiarum. — Keulen, Johannes Koelhoff de Lubeck, 1476. 2°.

Type 4, 5, (BrMC. 95b, 175a = hier c. 190), gedeeltelijk direct., gedrukte custoden; op bl. 2a, 7 regels open voor init.; get. roode init., gekl. rubr., roode rubr.str.

HC.* 1479. BrMC. I, p. 220. Proct.* 1029. B,p. 457. Pell. 1066. VB. I. 764. Coll. Upps. 1427. GL. 629. VK. 1151. VT. 439.

404 Bldn., katern c = c^8, vgl. BrMC.

Bl. 1a, hs. 15de—16de eeuw: „Liber domus fratrum sancti Martini in Wesalia inferiori."

486. III.B.32. [Kannemann, Johannes]. Collectio duarum passionum Jesu Christi. Rabanus Maurus. Historia passionis sanctae Katherinae. — S. n. l. et a. [Keulen, Johannes Koelhoff, BrMC. c. 1476]. 2°.

Type 4 (BrMC. 95b), direct.; get. gekl. init., roode rubr. en rubr.str.; hs. aant.

Cop. I en III, p. 255. HC.* 5480. BrMC. I, p. 221. Proct. 1034. B,p. 458. VB. I. 808. VK. 712.

De toeschrijving aan Kannemann volgens VK. 712.

487. III.E.101. BERNARDUS Claraevallensis, S. De incarnatione salvatoris domini nostri Jesu Christi dulciloquium. Eiusdem. (?) De memoria amarissimae passionis Jesu Christi oratio (cum precibus et indulgentiis). Eiusdem. (?) Canticum de sanctissimo nomine Jesu. Oratio in laudem beatissimae virginis Mariae in cuius litteris capitalibus angelica salutatio relucet. Johannes Pysanus arch. Cantuariensis. Meditatio de sacramento altaris et eius utilitatibus. — S. n. l. et a. [Keulen, Johannes Koelhoff, c. 1476]. 4°.

Type 4; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; op bl. 16ª eenige maten oud notenschrift, rood, met tekst, die begint: laudemus pulchram Mariam etc.; dan volgt tekst in oud hs.

VK. 237. B,p. 458. VB. I. 805. Roos 615. Peddie I, p. 101ª. Kloss 615.

In den band, ex libris: Georgius Klosz, M. D., Francofurti ad Moenum.

„De incarnatione salvatoris" = *Chev. Rep. Hymn.* n°. 2062, maar in 54 × 2 regels; „de memoria amarissima", initium: Salve meum salutare, salve ihesu care tuae cruci, zie *Chev.* o. c. n°. 18056 en n°. 18073, 15de eeuw; maar 87 × 5 strophen; Bernardus, Canticum de nomine Jesu, initium = initium *Chev.* o c. n°. 9541, maar in 48 × 2 regels slot: cum ipso frui sedibus; Bernardus (?), oratio in laudem Mariae, zie *Chev.* o. c. n°. 918; „meditatio de sacramento altaris", initium : Ave vivens hostia = initium *Chev.* o. c. n°. 2278.

488. III.B.27. JOHANNES de Fonte. Fons theologiae et quatuor librorum sententiarum. — S. n. et l. [Keulen, Johannes Koelhoff], 1479, 11 Dec. 2°.

Type 4, 6 (met eigenaardige M, bl. 17b; twee

soorten J); rubr. (niet in Haebler) bij type 4; get. gekl of vers. init., rubr., rubr.str., roode onderstr.; hs. aant.

Cop. II. 2550. B,p. 457. Proct. 1043. VB.I. 769. VK. 656. VBo. 622. VT. 445.

489. III.B.28. Herolt, Johannes. Opus Discipuli de miraculis beatae Mariae virginis cum sermonibus de sanctis ac promptuario exemplorum. — Keulen, Johannes Koelhoff de Lubeck, 1481. 2°.

Type 4, 9 (geinterlinieerd, 10 regels c. 95 mM.); enkele direct.; get. vers. of gekl. init., gekl. rubr., roode rubr.str. en onderstr.; hs. aant.

H. 8483. B,p. 457. VB.II. 772,5. Reichl. Append. I, p. 150 (maar *bl. 278^a, regel 38*: ..... imp2effū. Anno dñi. M. cccc. lxxx. i.). VK. 566. VT. 448.

490. III.B.31. Formularius procuratorum curiae Romanae. — S. n. l. et a. [Keulen, Johannes Koelhoff, VK. c. 1482]. 2°.

Type 4, 9 (BrMC. 95^c en 150^a, geinterlinieerd), direct., rubr. bij type 4 (niet in Haebler); get. vers. of gekl. init., gekl. rubr., roode onderstr.

HC. 7291. (Cop. I en III, p. 261). BrMC. I, p. 225. Proct. 1059. B,p. 458. VB.II. 808,7. Coll. Upps. 559. GL. 673. VK. 423. VT. 458. Peddie II, p. 266^b.

Bl. 7, wit, ontbreekt.

Bl. 2^a, hs. 15de—16de eeuw: „Krepf Erfurdt".

491. III.B.33. Peregrinus. Sermones populares de tempore et de sanctis. *Praec.* fragmentum ex Augustino. — S. n. l. et a. [Keulen, Johannes Koelhoff, VK. c. 1482]. 2°.

Type 4, 9 geinterlinieerd tot c. 180 mM.; get. gekl. init., rubr., roode rubr.str.; hs. aant.

Cop. III. 4670. Proct. 1062. B,p. 459. VB.II. 817,5. VK. 906. VT. 464.

492. III.B.29. Bartholomaeus Anglicus. De proprietatibus rerum. — Keulen, Johannes Koelhoff de Lubeck, 1483, in vigilia Sebastiani martyris = 19 Jan. 2°.

Type 7, 9, hier 190 mM (BrMC. 95c, 150a leaded), gedeeltelijk direct.; get. vers. of gekl. init., bl. 12a get. randversiering, get. roode rubr. en rubr.str.

HC.* 2504. BrMC. I, p. 225. B,p. 457. Proct. 1055. Pell. 1871. Roos 35. VK. 220. Peddie I, p. 84b.

De eerste 11 bldn. ontbreken.

Bl. 12a „F. Bik"; moderne hand.

493. III.B.34. [JOHANNES de Werden s. de Verdena]. Sermones dominicales Dormi secure vel Dormi sine cura, cum expositionibus evangeliorum. — S. n. l. et a. [Keulen, Johannes Koelhoff, VK. c. 1484]. 2°.

Type 7 (P2), 9, geinterlinieerd tot 190 mM. (BrMC. 95a en 150a, leaded); get. gekl. init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

Cop. III. 5978. BrMC. I, p. 226. B,p. 459. Proct.* 1063. H. Nachträge. 191. VB. II. 815,5. VK. 701.

494. III.B.35. [PERAUDI, Raymundus]. Summaria declaratio [bullae] indulgentiarum quondam pro tuitione fidei pro Xanctonensi ecclesia et nunc totaliter pro tuitione fidei concessarum. — S. n. l. et a. [Keulen, Johannes Koelhoff, H. Nachträge c. 1487]. 2°.

Type 15, 17 (BrMC. 175b, 86), op bl. 1a. lombardinit. met pareltjes, c. 19—19 mM., als van Koelhoff junior.

BrMC. I, p. 231. Proct. 1090. B,p. 459. VB. II. 818,7. Reichl. Append. III. 1072. H. Nachträge. 95. VK. 1094.

Samengebonden met **498**.

Over de toeschrijving van de „summaria declaratio" aan Peraudi, zie **432**. Deze „declaratio" (494) mist, vóór „de indulgentia data pro animabus in purgatorio existentibus", de „textus brevis" en „clausula" uit **155** en **432**, en heeft na de indulgentia etc. een verwijzing naar Thomas de Aquino over „de suffragiis defunctorum".

495. IV.F.2. [Georgius de Hungaria]. Tractatus de ritu et moribus Turcorum. Oratio testimonialis. Sermones II in vulgari Turcorum cum interpretatione latina. Opinio abbatis Joachim de secta Machometi. — [Keulen, Johannes Koelhoff, VK. c. 1488]. 4°.

Type 15, 17, 18 (BrMC. 175b, 290, 86), direct., rubr., gedeeltelijk get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

HC.* 15674. BrMC. I, p. 231. Proct. 1088. B,p. 458. VB. I. 810. GL. 674. Kronenb. Dev. 121 (zie de aant. aldaar over de rubr.). VK. 435.

Bl. 1a. hs. 15de eeuw, in gedeeltelijk onontcijferbare Latijnsche verzen, genoemd de namen Drolshagen en *Libertus de Lippia, de bezitters?*

Over de toeschrijving van het eerste tractaat aan Georgius de Hungaria, zie *Kronenb. Dev.*, die verwijst naar *Quétif et Echard, Scriptores ordinis praedicatorum* I (Lutetiae Parisiorum 1719), p. 901.

496. III.B.30. Jacobus de Voragine. Legenda aurea sanctorum s. historia Longobardica; cum additionibus. Usuardus. Martyrologium cum nota de prologis diversis super opus martyrologii, cum epistolis Chromacij et Eliodori episcoporum ad Hieronymum cum responsione Hieronymi, cum praefatione adscripta Bedae. *Acc.* Augustinus. Sermo de offerendis oblationibus. — Keulen, Johannes Koelhoff de Lubeck, 1490, in vigilia sanctissimorum trium Regum = 5 Jan. 2°.

Type 17, 20, 15 (BrMC. 86, 290, 175), rubr., gedeeltelijk direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

H. 16111. BrMC. I, p. 229 (die 4 typen geeft; de pagina met het 4de type = de additiones achter de tabula, ontbreekt in het exemplaar van museum

M. W.). Cop. III. 6453. Proct. 1079. B,p. 458. Pell. liste etc. 47. VK. 625. VT. 486.

497. HISTORIA septem sapientum Romae. *In fine*
III.E.100. *nota et distichon.* — Keulen, Johannes Koelhof de Lubeck, 1490. 4°.

Type 15, 16, 18 (BrMC. 195b, 80, 290); Haebler geeft voor type 16, M. 48, in dezen incunabel M. 49; direct., signet, talrijke houtsneden; get. gekl. of vers. init., roode rubr.str.

HC. 8725. BrMC. I, p. 230. Proct.* 1083. B,p. 458. VB. I. 797. GL. 664. VK. 587. Schreiber, Tome VB 5139.

Bl. 1a, hs. 15de eeuw: „Cassel"; bl. 50b, hs. 16de eeuw: „Winandus"

Vgl. over de „Historia septem sapientum" de dissertatie van *A. J. Botermans, Die hystorie van die seven wijze mannen van romen* (Haarlem, 1898), en over deze editie o. c., p. 32.

498. JOHANNES de Fabrica. Tractatus super declaratione
III.B.35. indulgentiarum concessarum pro animabus in purgatorio. Nicolaus Richardi. Tractatus super eadem materia indulgentiarum. Resolutio summae Antonini archiep. Florentini. Clausula concedans indulgentiam. — S. n. l. et a. [Keulen, Johannes Koelhoff, VK. c. 1490]. 2°.

Type 15, 17; voor init. 1—3 regels open.

Cop. II. 2405. B,p. 458. VB.I. 814. VK. 655. VT. 491.

Bl. 6, wit, ontbreekt.

Samengebonden met **494**.

7. Drukker van den Augustinus de Fide. 1473.

499. THOMAS de Aquino. Tractatus de corpore Christi.
IV.F.3. Nicolaus de Lyra. Dicta de sacramento. Intellectus super oratione dominica. — S. n. l. et a.

[Keulen, drukker van den Augustinus de fide], 1473, quinta feria ante palmarum mensis aprilis = 8 April. 4°.

Type 1 (BrMC. 100—105); get. gekl. init. en rubr., roode rubr.str., roode onderstr.; oude geschr. folieering.

HC. 1374. BrMC.I, p. 232. Proct. 1092. B,p. 383. Pell. 983. VB.I. 822. VBo. 1133. VK. 1162. VT. 494. Kloss 300.

Bl. 35a, regel 25, als in BrMC.

In den band, ex libris: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum.

„Tractatus de corpore Christi" is, volgens *A. Michelitsch, Thomasschriften* I (Graz u. Wien), p. 232, niet van Thomas de Aquino.

500. [FULGENTIUS, S.]. Liber ad Petrum diaconum de fide.
IV.F.4. — S. n. Keulen, [drukker van den Augustinus de fide], 1473, in vigilia sancti Johannis Baptistae = 23 Juni. 4°.

Type 1; get. gekl. of vers. init., roode rubr., rubr.str., onderstr., geschr. direct. en sign.

HC.* 2045. Proct. 1093. Pell. 1566. B,p. 383. VB. II. 822,5. Coll. Upps. 199. VBo. 130. VK. 196. VT. 495. Peddie 1, p. 69a.

De incunabel noemt als auteur Augustinus, vgl. echter *Hurter* I, p. 295 i.v. Augustinus en p. 464 i. v. Fulgentius.

501. [HOLCOT, Robert]. Philobiblon s. de amore librorum.
IV.F.5. — S. n. Keulen, [drukker van den Augustinus de fide], 1473. 4°.

Type 1 (BrMC. 100—105); get. gekl. init., rubr., onderstr.; hs. aant.

HC.* 4151. BrMC. I, p. 232. Proct.* 1094. B,p. 383. Pell. 3101. VB.II. 821,15. VBo. 1010. VK. 1021. VT. 493. Peddie I, p. 143b.

Gewoonlijk wordt „Philobiblon", zooals ook in dezen incunabel, toegeschreven aan Richardus de Bury, vgl. echter *Hurter* II, p. 540; zie ook

het artikel van *P. Mandonnet* i. v. Preachers in *the Catholic Encyclopedia* (New-York 1911) Vol. XII, p. 366, die het boek aan Holcot toeschrijft.

502. IV.F.8. Conti, Lotharius postea Innocentius III, papa. De miseria humanae conditionis s. de contemptu mundi. Miserabilis vita Udonis episcopi. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Augustinus de fide, VK. c. 1473]. 4°.

Type 1; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., hs. aant.

H.* 10211 + 15909. BrMC. I, p. 233. Proct.* 1099. B,p. 383. GL. 577. VK. 632. VBo. 607.

Vita Udonis, initium: Anno domini nongentesimo Ottone imperante apud Partinopolim quod est Meydenburch in Saxonia contigit prodigium ..... slot: terribilem iudicium et severissimam ultionem. Vgl. *Speculum exemplorum* (bijv. ed. Keulen, Koelhoff 1485, 2°. H. 14916) distinctio IX, n°. CLXXV, en zie ook *A. E. Schönbach, Studien zur Erzählungslitteratur des Mittelalters* III (Wien 1901), p. 2.

503. III.B.40. Jacobus Palladinus de Theramo s. de Ancharano. Belial s. consolatio peccatorum. [In den incunabel: Lis Christi et Belial]. *In fine* versus impressoris. S.n.l.et a. [Keulen, drukker van den Augustinus de fide, VK. c. 1473]. 2°.

Type 1 (BrMC. 100—104), direct.; sporen van één punctuur aan den voet der folio's; get. roode init., rubr., rubr.str.; nummers der hfdst. bijgeschreven.

Cop. III. 5786. BrMC.I, p. 233. Proct.* 1107. VB.I. 827. VK. 616. VT. 498. Kloss. 3742.

In den band, ex libris: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum.

504. IV.F.7. JOHANNES Chrysostomus. Sermo super psalmum quinquagesimum. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Augustinus de fide?, VK. c. 1473]. 4°.

Type 1 (BrMC. 100); een get. vers. init.

H.*5030. BrMC. I, p. 234 (die echter 27 bedrukte bldn. geeft). GL. 576. VK. 650. VT. 499. Peddie II, p. 173b.

Bl. 1a geteekend wapentje: twee schuine balken; op zij en in de benedenvakjes een ster, in het bovenvak de maansikkel.

505. III.B.14. [THOMAS Cantipratensis]. Bonum universale de proprietatibus apum. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Augustinus de fide, VK. c. 1473]. 2°.

Type 1, gedeeltelijk direct., get. gekl. init., roode rubr., rubr.str., onderstr., geschr. sign.; hs. aant.

Cop. 1218 = 5828. GL. 578. VK. 1177. VT. 500.

[7a] = Haebler 12. Goswinus Gops de Euskirchen. 1475.[1])

506. IV.F.6. [ROLEVINCK, Wernerus]. Sermo de praesentatione beatissimae virginis Mariae. Septuaginta nomina Mariae. — S. n. l. et a. [Keulen, Goswinus Gops de Euskirchen, VK. 1475]. 4°.

Type 1 (BrMC. 100), één direct., get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

Fragment van Cop. III. 5393. BrMC.I. p, 240. Proct. 1134. B, p. 419. GL. 596. VK. 1052.

Over de toeschrijving aan Rolevinck vgl. *H. Wolffgramm, Neue Forschungen zu W. Rolevinck's Leben u. Werken* in: *Zeitschrift f. vaterl.* (= Westfäl.) *Geschichte u. Alterthumskunde* (Münster 1892), p. 148.

507. IV.F.6. [DUBOIS, Pierre]. Disputatio inter clericum et militem super potestatem praelatis ecclesiae atque principibus

---

[1]) *Voull., D. d. Drucker*, p. 31, neemt den drukker van „Augustinus de Fide" en Goswin Gops samen; vgl. ook BrMC.I, p. 232.

terrarum s. dialogus inter clericum et laicum super dignitate papali et regia. Compendium de vita antichristi. — S. n. et l. [Keulen, Goswinus Gops de Euskirchen], 1475. 4°.

Type 1 (BrMC. 100); get. roode init. en rubr.

HC. 6117. BrMC.I, p. 240. Proct. 1135. B,p. 419. Pell. 4354. VK. 380. VT. 520. Peddie II, p. 216a.

Zie de aant. bij **80**.

Initium van het compendium: Circa statum et persecutionem ....

8. Drukker van de Flores sancti Augustini. 1473 of vroeger.

508. BARTHOLOMAEUS Anglicus. De proprietatibus rerum.
1.A.16. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van de Flores sancti Augustini, VK. c. 1472]. 2°.

Type 1 (BrMC. 100), 2 punct., get. vers. of gekl. init., gekl. rubr., roode onderstr.; geschr. folieering en sign.; hs. aant.

HC.* 2498b. BrMC.I, p. 234. Proct.* 1105. B,p. 383. Pell. 1865. VB.II. 829,5. GL. 950. VBo. 180. VK. 218. Peddie I, p. 84b.

Bl. 1a, hs. 17de eeuw: „pro conventu confluentino fratrum Recollectorum".

509. AUGUSTINUS, Aurelius, S. Flores ex libris de civi-
III.B.12. tate Dei per Franciscum de Mayronis extracti. De commemoratione defunctorum vel de missa pro eis. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van de Flores sancti Augustini, BrMC. 1473?]. 2°.

Type 1, rood en zwart (BrMC. 100—108), direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., de nummers der boeken in rood geschreven boven aan de folio's, ook bovenschrift bij het register.

Cop. I. 773. BrMC.I, p. 235. Proct. 1102. VK. 184. (ook in het exemplaar van het museum: exequiijs). Pell. 4908. Peddie I, p. 70a. Kloss 2699?

In den band, ex libris: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum.

510. DIALOGI decem variorum auctorum. — S. l. et n.
III.B.11. [Keulen, drukker van de Flores sancti Augustini], 1473. 2°.

Type 1, maar 110 mM. (BrMC. 100—109); direct., 2—6 regels open voor init. en op bl. 57a 4 regels voor een Grieksch citaat; geschr. folieering en sporen van geschr. sign.; hs. aant.

H*. 6107. BrMC. I, p. 235. Proct.* 1101. B,p. 383. Pell. 4212. VK. 869. VT. 501. Peddie II, p. 215a.

Bl. 1a, hs. 15de—16de eeuw: „De domo sancti Honorati iuxta abbatis villam ordinis cartusiensis".

De dialogi bevatten, na een „oratio materiam declarans": 1°. Isidorus Hispalensis. De spirituali consolatione. 2°. Hieronymus. Pro consolatione infirmorum. 3°. Bartholomaeus Facius. De vitae felicitate. 4°. Seneca. De remediis fortuitorum. 5°. Laurentius Valla. De libero arbitrio. 6°. Maphaeus Vegius. Dialogus veritatis et Philalethis. 7°. Eiusdem. Dialogus de felicitate ac miseria. 8°. Poggius. In avaritiam. 9°. Bonaccursius. Contraversia de nobilitate inter Publium Cornelium Scipionem et Cajum Flaminaeum. 10°. Dialogus consolatorius in quo Anthonius consolatur Bernhardum maesticia affectum ob casum rei.

9. Nicolaus Götz. 1474—1480.

511. [ROLEVINCK, Wernerus]. Fasciculus temporum cum
III.B.39. additionibus. — S. l. et a. [Keulen], Nicolaus Gotz de Sletzstat, [na Oct. 1473]. 2°.

Type 1 (BrMC. 98), signet, enkele gekl. houtsneden; get. roode init., rubr., rubr.str., in hs. de folieering bijgewerkt; hs. aant.

HC. 6917. BrMC. I, p. 238. Proct.* 1109. B,p. 419. VK. 1027.

Bl. 36 (wit) ontbreekt, de tabula is achteraan ingebonden.

512. 1.A.17. Ludolphus de Saxonia Carthusianus. Vita Christi. — Keulen, Nicolaus Götz de Schletzstat, 1474, profesto Philippi Jacobique = 30 April. 2°.

Type 1 (BrMC. 98), direct., signet; get. gekl. of vers. init., roode rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

Deel II, bl. 239—bl. 468 van:

H*. 10291. BrMC. I, p. 238. Proct. 1108. B,p. 419. VB. I. 830. GL. 590. VK. 760. VT. 503.

Bl. 433ᵇ. en bl. 434ᵇ. zijn van plaats verruild, zonder verbetering; tweede colophon als bij Hain.

Bl. 466 ontbreekt.

Bl. 239ª, hs. 16de eeuw: „Ecclesiae sancti Pauli."

513. III.B.38. Gerson, Johannes. Collectorium super Magnificat. — S. l. et a. [Keulen], Nicolaus Gotz, [VK. c. 1475]. 2°.

Type 1 (BrMC. 98); get. gekl. of vers. init., ook 3—6 regels open voor init., gedeeltelijk gele rubr. str., roode rubr. en onderstr.; hs. aant.

HC.* 7716. BrMC. I, p. 239. Proct. 1121. B,p. 419. Pell. 5139. VB. II. 835,4. VK. 460. VT. 511. Peddie II, p. 287ª.

Bl. 55ᵇ de misdruk door den rubricator doorgekrast.

514. III.B.37. Modus intellectus orationum et contemplationum. Florigerus compilatus ex plerisque libris Augustini, cum prologo. — S. n. l. et a. [Keulen, Nicolaus Götz, VK. c. 1475]. 2°.

Type 1, maar 108 mM., enkele director; get. gekl. init., rubr., roode rubr.str., bl. 2ª in rood geschreven: specl'm divine eenē.

Cop. III. 3301ª (maar dit exemplaar *bl. 2ª*: De⁹ q̄ es cuiuslibȝ entis caufa || nos autē...... Cop: nos ante). B,p. 419. Pell. 1594. VK. 811.

Bl. 2ª: „Liber collegij societatis Jesu monasterij āo. 1613."

Perkamenten bandje.

Zie de aant. bij *Kronenb. Dev.* 195.

[9a.] Drukker van den dialogus super libertate ecclesiastica; supra Reichenstein. 1477.

515. Dialogus inter Hugonem, Catonem et Olive-
II.C.7. rium super libertate ecclesiastica. — S. n. [Keulen], supra Reichenstein [Drukker van den dialogus super libertate ecclesiastica = Götz = drukker van Augustinus de virginitate], 1477, 14 Juni. 2°.

Type 1, get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

H.* 6143. Proct. 2666. B,p. 574. Pell. 4218. GL. 2340. VT. 516. Peddie II, p. 216a.

Bl. 1a: „Bibliothecae J. Niesert parochi in Velen 1820".

Vgl. voor dezen druk *E. Voulliéme, Litteraturberichten u. Anzeigen*, in: *Zentralbl. f. Bibliothekswesen* XXIII (Leipzig 1906), p. 260—261, en vooral *Voull., D. d. Drucker*, p. 32. Nic. Götz had voor dezen druk zijn materiaal geleend aan den muntmeester Erwin von Stege. Zie ook *Zaretzky, Der erste Kölner Zensurprozess* (Köln, 1906).

[9b.] Haebler 20bis. Drukker van den Augustinus de virginitate. 1482. [1])

516. Augustinus, Aurelius, S. Liber de sancta virgini-
IV.F.66. tate. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den Augustinus de virginitate, VK. c. 1480]. 2°.

Type 1 (BrMC. I, Cologne unassigned types § 1. 90) = type 2 van Nicolaus Götz, vgl. G f T. 201.; get. roode init., rubr., rubr.str.

HC.* 2078. BrMC, I. p. 310. Proct. 1519. B,p. 382. Pell. 1569. VB. I. 1062. GL. 579. VBo. 142. VK. 199. Peddie I, p. 70a.

---

[1]) Zie over Götz als eigenaar van het type van „Augustinus de virginitate" *Voull., D. d. Drucker*, p. 32.

13. Bartholomaeus de Unckel. 1475—1484.

517. IV.C.6. Gregorius I Magnus, papa, S. Homiliae super evangeliis. Origenes. Homiliae. — S.n.et l. [Keulen, Bartholomaeus de Unckel], 1475, in die sabbato post conceptionis gloriosae virginis Mariae = 9 Dec. 2°.

Type 1 (BrMC. 103); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

H. 7947. Cop. II. 2782. BrMC. I, p. 240. Proct. 1136. B.p. 620. Pell. 5368. Coll. Upps. 633. VK. 507. VT. 530. Peddie II, p. 297b.

518. IV.C.9. Leo I Magnus, papa, S. Liber sermonum. *Praec.* Johannes Andreas Aleriensis. Epistola in laudem sancti Leonis. — S. n. l. et a. [Keulen, Bartholomaeus de Unckel, VK. c. 1475]. 2°.

Type 1 (BrMC. 103); get. roode init., rubr., rubr.str.; onderstr.; hs. aant.

H. 7947 (2). Cop. II. 3543. BrMC. I, p. 241. Proct. 1138. B,p. 620. Coll. Upps. 947. VK. 739.

Bl. 2a, hs. 17de eeuw: „Bibliotheca de Romersdorff".

519. IV.C.7. Guido de Monte Rotherij. Manipulus curatorum s. enchiridion sacerdotum. — Keulen, Bartholomaeus de Unckel, 1476, in vigilia palmarum = 26 April. 2°.

Type 1; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC. 8175. Fragment van Cop. III, p. 264. VB. I. 843. VK. 514. VT. 521. Peddie II, p. 304b.

520. IV.C.8. Berchorius s. Berthorius, Petrus. Liber bibliae moralis s. moralisationes super totam bibliam s. reductorium moralisationum super totam bibliam. — S. l. [Keulen], Bartholomaeus de Unckel, 1477, ipso die sanctae Ghertrudis virginis = 17 Maart. 2°.

Type 1 (BrMC. 103), get. vers. of roode init.; de titels der boeken in rood bijgeschreven, roode rubr., rubr.str., geschr. sign.; hs. aant.

HC.* 2797. BrMC. I, p. 241. Proct.* 1137. B,p. 620. Pell. 2059. VB. II. 843,5. VBo. 216. VK. 226. VT. 522. Peddie I, p. 95a.

521. IV.C.10. VITAE sanctorum patrum Aegyptiorum. — S. n. l. et a. [Keulen, Bartholomaeus de Unckel, c. 1480. 2°.

Type 1 (BrMC. 103); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

BrMC. I, p. 241. Proct.* 1139. B,p. 620. Coll. Upps. 713. GL. 858. VK. 1251.

Bl. 1 en bl. 162, beide wit, ontbreken.

Bl. 2a: „Bibliothecae monasterii Sancti martini Tornaci ex provintibus (?) ad eam pertinentibus 1777."

Zie de aant. bij **528**.

522. IV.F.11. AUGUSTINUS, Aurelius, S. De moribus ecclesiae catholicae. — S. n. l. et a. [Keulen, Bartholomaeus de Unckel, BrMC. 1482?]. 4°.

Type 1 (BrMC. 103), voor init. 5 regels open; hs. aant.

HC.* 2108. BrMC.I, p. 242. Proct.* 1145. B,p. 620. Pell. 1591. VB.I. 852. GL. 853. VK. 204. Peddie I, p. 71a.

Bl. 2a, regel 4, als bij Hain.

523. IV.F.12. GREGORIUS I Magnus, papa, S. Dialogorum libri IV. — S. l. et a. [Keulen], Bartholomaeus de Unckel. 4°.

Type 1 (BrMC. 103); direct., get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 7962. BrMC.I, p. 243. Proct * 1148. B,p. 620. Pell. 5350. Coll. Upps. 630. Coll. Vast. 63. VK. 506. VT. 529. Peddie II, p. 298a.

15. Conradus Winters de Homborch. 1475—1482 en later?

524. I.A.18. LEONARDUS Matthaei vulgo de Utino. Sermones quadragesimales de legibus. — S. n. l. et a. [Keulen, Conradus Winters de Homborch, VK. c. 1475]. 2°.

Type 1; 4 punct.; bl. 2a. get. vers. init. en randversiering, get. gekl. init., rubr., gekl. rubr.str., geschr. nummers der boeken boven aan de folio's, geschr. direct.; hs. aant.

H.* 16116. Proct. 1179. B,p. 642. VB. 874. Coll. Upps. 955. GL. 871. Kronenb. Dev. 184. VK. 744. VT. 547.

525. III.B.41. JACOBUS de Voragine. Legenda aurea sanctorum s. historia Longobardica cum additionibus. *Praec.* praefatio. [Keulen], Conradus de Homborch, 1476, feria sexta ante Martini episcopi = 8 Nov. 2°.

Type 1, signet; get. roode init., rubr., rubr.str., sporen van geschr. sign.; hs. aant.

Cop. III. 6410. Proct. 1161. B,p. 642. VK. 617. VT. 533.

In den band: Ex Bibliotheca Hultmanniana divendita Sylvae Ducis, en *bl. 1a, hs. 15de—16de eeuw: „Ad usum domini Gerardi Suziri (?)".*

526. IV.C.2. CASSIODORIUS, Magnus Aurelius. Historiae tripartitae ex Socrate, Sozomeno et Theodoreto [ab Epiphanio scholastico latine versis] in epitomen redactae libri XII. — S. n. l. et a. [Keulen, Conradus Winters de Homborch, BrMC. voor 6 Mei 1478]. 2°.

Type 1 (BrMC. 99); get. gekl. of vers. init., roode rubr.str.; hs. aant.

HC.* 4571 (Spiers, Drach). Cop. III, p. 252. BrMC.I, p. 245. Proct. 1175. B,p. 642. Pell. 3347. VB.I. 867. GL. 865. VK. 311. Peddie II, p. 157b.

In den band: Ex Bibliotheca Hultmanniana divendita Sylvae Ducis.

Zie de aant. bij **269**.

527. III.B.42. JACOBUS de Voragine. Legenda aurea sanctorum s. historia Longobardica cum additionibus. — Keulen,

Conradus de Hoemburch, 1478, ipso die sancti Bernardi = 20 Aug. 2°.

Type 1; get. gekl. of vers. init., roode rubr., rubr.str., onderstr., geschr. roode folieering, geschr. roode direct.

Proct. 1164. B,p. 642. VB.I. 861. VK. 618.

528. VITAE sanctorum patrum Aegyptiorum. —
IV.C.5. S. n. l. et a. [Keulen, Conradus Winters de Homborch, BrMC. vóór 20 Sept. 1479?]. 2°.

Type 1 (BrMC. 99); get. roode rubr., rubr.str. en init,; geschr. sign.; hs. aant.

H. 8589bis. BrMC.I, p. 246. Proct.* 1182. B,p. 642. VB. I. 886. VK. 1252.

Bl. 1 (wit) ontbreekt.

Bl. 2a, hs. 15de—16de eeuw: „Bibliothecae Fratrum Praedicatorum Conventus Calcariensis Prov. Germaniae Inferioris".

Deze verzameling bevat uit de „Vitae Patrum" (Primum genus, vgl. *Bibl. Hag. Lat.* II, p. 943—944, indeeling en nummering zooals daar):

1. A.II. Rufinus. Historia monachorum; volgorde der hfdst. 1, 15, 16, 12—14, 7—9, 11, 6, 20, 2, 5, 18, 19, 21—27, 30, 4, 17, 10, 3, 31—33.

2. A.III. Verba seniorum auct. Rufino?

3. A.VIIIb. Palladius. Historia Lausiaca.

4. A. Vb. Verba seniorum interpr. Pelagio diacono romano; et parte: verba seniorum interprete Johanne Subdiacono romano.

5. A.XII. Breviores sententiae de conversatione patrum aegyptiorum; na het slot: at ille cognovit quia iusta sunt iudicia Dei, volgen nog de legenden van Marina virgo en Eufrosina uit Vitae patrum A.I. (20 en 25).

De verzameling „Vitae s. patrum aeg.", ook de compilaties en vertalingen daaruit, staan dikwijls

op naam van Hieronymus, vgl. echter over die onjuiste toeschrijving *Migne PL.* LXXIII 21.

529. IV.C.4. [Reuchlin, Johannes]. Vocabularius breviloquus, ex Papia, Britone, Catholicon, Alano, Isidoro aliisque magistris. — S. n. l. et a. [Keulen, Conradus Winters de Homborch, BrMC. niet na 1479]. 2°.

Type 1 (BrMC. 99), get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., geschr. sign.

Cop. 6281. BrMC. I, p. 245. Proct. 1183. B,p. 643. VB. 883. VBo. 1217. VK. 1018.

530. IV.C.1. Jacobus de Voragine. Legènda aurea sanctorum s. historia Longobardica, cum nonnullis sanctorum ac sanctarum legendis in fine superadditis. — Keulen, Conradus Winters de Homburch, 1480. 2°.

Type 1, 2 (BrMC. 99, 200); get. roode init., rubr., rubr.str., geschr. folieering; hs. aant.

Cop. III. 6420. BrMC. I, p. 248. B,p. 642. VK. 620.

531. Mr. II.H. 3. Petrus de Harentals. Expositio s. collectarius super librum psalmorum ex diversis codicibus videlicet Augustino, Hieronymo, Gregorio, Cassiodorio, Remigio, Hugone de S. Victore, Nicolao de Lyra et ceteris collecta. — Keulen, Conradus de Homborch, 1480, ipso die sancti Laurentij martiris = 10 Aug. 2°.

Type 1, 2 (BrMC. 99, 200); get. gekl. of vers. init., gekl. rubr., rubr.str.

HC. 8364. BrMC.I, p. 248. Proct.* 1167. B,p. 642. VB.I. 863. VK. 918. VT. 537.

Band van c. 1500, hout met donkerbruin leer overtrokken. Beide kanten hetzelfde: middenvak, c. 150—60 mM., door een filetrandje in drieën verdeeld, en omgeven 1°. door een rand met filets, 2°. een randje met filets, c. 15 mM. breed, van slingers

met bloemetjes en vruchten, 3°. rand, c. 30 mM. breed, van door elkaar geslingerde ovalen en halve ovalen met krullen, vastgehouden door een recht bandje. Daaromheen filets. De rug heeft vier ribben.

532. REGIMEN sanitatis Salernitanum expositum ab
IV.F.9. Arnoldo de Villanova. Arnoldus de Villa Nova. Liber de conservatione corporis s. de regimine sanitatis. — S. n. l. et a. [Keulen, Conradus Winters de Homborch, VK. c. 1480]. 4°.

Type 1, gedeeltelijk geinterlinieerd, 2 (BrMC. 99, 200); get. gekl. init., roode rubr., rubr.str.; hs. aant.
HC. 13751. BrMC.I, p. 250. B,p. 643. VB. I. 882. GL. 881. VK. 1002. VT. 556.

533. VITAE sanctorum patrum Aegyptiorum. —
IV.C.3. S. n. l. et a. [Keulen, Conradus Winters de Homborch, VK. c. 1481]. 2°.

Type 1, 3 (BrMC. 99, 168); get. roode init., rubr., rubr.str. en onderstr.

Cop. II. 2959. BrMC.I, p. 251. Proct. 1198. B,p. 642. VK. 1254. VT. 559.

Bl. 1 en bl. 158 (beide wit) ontbreken en bl. 96 en bl. 99 zijn in oud hs. vervangen.

In den band: Ex Bibliotheca Hultmanniana divendita Silvae Ducis.

Zie de aant. bij **528**.

534. GUIDO de Monte Rotherii. Manipulus curatorum.
1.D.12. — S. n. l. et a. [Keulen, Conradus Winters de Homborch, VK. c. 1481]. 2°.

Type 4 (BrMC. 117); get. vers. of gekl. init., roode rubr., rubr.str.; bl. 2ª titel in hs.

H. 8163? Cop. II. 2829. BrMC.I, p. 251. Proct. 1199. B,p. 642. CA.* 877. Reichl. Append. V, p. 132. VK. 518°. Peddie II, p. 304ª.

535. Mr.I.J.9. 26. DONATUS, Aelius. De octo partibus orationis. — S. n. l. et a. [Keulen, Conrad Winters de Homborch, c. 1481]. 2°.

Type 3.

Fragment van 1 bl. (290—215 mM.), 25 regels. *Recto, regel 1:* quarte quod coniugabitur ſic. Audio audis au || dit. . . . || ; *regel 25:* audiāt. Pꝛeterito impfecto cū audirē audires au || ; *verso, regel 1* . . . . . diret ꝛ plr̄ cum audiremus audiretis audirent. || Pꝛeterito . . . . || ; *regel 25:* auditum erit vel fuerit. Infinitiuo modo ſiue au || .

Tekst: Schwenke **32**.3—**32**.52.

536. IV.F.10. GREGORIUS I Magnus, papa, S. Pastorale s. liber regulae pastoralis. — S. n. et l. [Keulen, Conradus Winters de Homborch], 1482. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 99, 200), voor init. 1, 2, 5, 7 regels open; hs. aant.

HC.* 7985. BrMC.I, p. 249. Proct. 1172. VK. 510. B,p. 642. Pell. 5389. VBo. 485. Peddie II, p. 298b.

17. Johannes Guldenschaff. 1477—1494.

537. IV.C.11. [JOHANNES de Hildesheim]. Historia de gestis ac trina translatione beatissimorum trium regum. Albertus Magnus. Super Mathaei evangelium notula de festo die epiphaniae. Augustinus. Sermones II de epiphania domini. — S. l. [Keulen], Johannes Guldenschaff de Maguntia, 1477. 2°.

Type 1 (BrMC. 110); get. roode init., rubr., rubr. str., onderstr.

HC.* 9395. BrMC.I, p. 253. Proct. 1204. B,p. 427. VB. 889. Roos 122. VK. 678.

De initia van Augustinus' sermones = initia sermonum CXXXV en CXXXVI van de sermones supposititii de tempore, *Migne PL.* XXXIX 2011 (appendix) en 2013 (appendix).

538. IV.C.12. STATUTA ecclesiae Coloniensis. — Keulen, Johannes Guldenschaiff, 1478, 18 April. 2°.

Type 1 (BrMC. 110); get. gekl. init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

HC. 15026. Cop. I en III, p. 288. BrMC.I, p. 254. Proct. 1205. B,p. 427. VB. I. 890. VBo. 1085. VK. 1096. VT. 567.

539. IV.C.14. RAMPIGOLLIS, Antonius. Compendium bibliae s. aureum bibliae repertorium. — S. n. l. et a. [Keulen, Johannes Guldenschaff, VK. c. 1478]. 2°.

Type 1 (BrMC. 110), voor init. 2, 3 regels open; bl. 2a get. roode rubr.str.; hs. aant.

HC.* 13680. BrMC.I, p. 255. Proct. 1226. B,p. 427. VB.I. 914. GL. 620. VBo. 996. VK. 999. VT. 591.

540. IV.C.2. AMBROSIUS Mediolanensis, S. Hexameron. — S. n. l. et a. [Keulen, Johannes Guldenschaff, VK. c. 1480]. 2°.

Type 1 (BrMC. 110); get. roode of vers. init., roode rubr.str., geschr. folieering; hs. aant.

HC.* 901. BrMC. I, p. 255. Proct. 1216. B,p. 427. Pell. 585. VB.I. 899. GL. 608. VBo. 46. VK. 103. VT. 575. Peddie I, p. 31a.

Bl. 1 (wit) ontbreekt.

De variant als in VBo. 46; *bl. 4a, kol. α*: Et sic ē etc.

541. IV.C.15. GUIDO de Monte Rotheri. Manipulus curatorum s. enchiridion sacerdotum. Jacobus Fusigna. Libellus artis praedicationis. Liber s. speculum artis bene moriendi. Canones poenitentiales. — S. n. et a. Keulen, [Johannes Guldenschaff, VK. c. 1480]. 2°.

Type 1; get. roode en zwarte init., rubr., rubr.str; hs. aant.

HC. 8168. B,p. 427. VB.I. 906. VBo. 502. VK. 517. VT. 586. Peddie II, p. 304b.

Bl. 122b, hs. 15de eeuw: „pro fratre goeswino peynenborch Investito de tilborch".

Voor „speculum artis bene moriendi" zie de aant. **183**.

542. PETRUS de Harentals. Expositio s. collectarius
IV.C.13. super librum psalmorum ex diversis codicibus videlicet Augustini, Hieronymi, Gregorii, Cassiodorii, Remigii, Hugonis de S. Victore, Nicolai de Lyra et ceterorum. — Keulen, Johannes Guldenschayff, 1483, sabbato ante dominicam Oculi = 1 Maart. 2°.

Type 1, 2, titel houtsnede, aan het slot herhaald; get. roode init., rubr.str., onderstr., geschr. direct.; hs. aant.

HC. 8365. Cop. I en III, p. 264. B,p. 427. VB.I. 892. Coll. Upps. 1185. Kronenb. Dev. 216. VK. 919. VT. 570. Schreiber, Tome VB 4926.

543. [EBERNHAUSEN, Johannes]. Modus legendi abbrevia-
IV.C.16. turas in utroque iure. — S. a. Keulen, Johannes Guldenschaeff, [VK. c. 1485]. 2°.

Type 1; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., geschr. direct.; hs. aant.

Cop. II. 4314. B,p 427. Coll. Upps. 1055. GL. 617. VK. 815.

Initium: Quia praeposterus est ordo prius humana petere .... De toeschrijving aan Ebernhausen volgens *Hurter* II, p. 774.

544. BONAVENTURA, S. Tractatus de corpore Christi et de
IV.F.13. praeparatione ad eius devotam susceptionem ritamque celebrationem mysterii missae. [Hain: Tractatus de praeparatione ad missam]. Augustinus. De contemptu mundi. Hieronymus. Epistola ad Paulinum presbyterum. — S. n. l. e ta. [Keulen, Johannes Guldenschaff, VK. c. 1490]. 4°.

Type 3; get. gekl. init. en rubr.; hs. aant.

Cop. II. 1168. B,p. 427. Pell. 1477? VB.II. 901. GL. 610. VK. 276. VT. 578. Peddie I, p. 120a.

20. 24. Heinrich Quentell. 1479—1500.

545. Mr.II.C. 1. BIJBEL (Westnederduitsch). *Vooraf* proloog van den drukker. — S. n. l. et a. [Keulen, Heinrich Quentell, VK. c. 1478]. 2°.

Type 1 (BrMC. 102); gedeeltelijk direct., talrijke gekl. houtsneden, xylographische randversieringen; get. vers. of gekl. init., roode rubr., rubr.str., onderstr., sporen van geschr. sign.

H.* 3141. BrMC. I, p. 264. Proct.* 1252. B,p. 548. Pell. 2377. VB. I. 1010. Coll. Upps. 305. GL. 779. Roos 46. VBo. 238. VK. 257. Peddie I, p. 105a.

Bl. 542b, hs. 15de—16de eeuw: „Dyt bouck hoirt toe Walraven van Brederode".

546. IV.F.17. AUGUSTINUS, Aurelius, S. Manuale de aspiratione animae ad deum. Eiusdem. Invocatio ad deum pro auxilio. Eiusdem. Psalterium. Septem psalmi ad laudem gloriosae virginis Mariae. Augustinus. De virtute psalmorum. — S. n. l. et a. [Keulen, Heinrich Quentell, VK. c. 1482]. 4°.

Type 1; 2 en 3 regels open voor init.

H.* 2025b. Proct. 1255. B,p. 548. Pell. 1530. GL. 777. VK. 203. Peddie I, p. 68b.

Zie over het Manuale, *Migne PL.* XL. 951. Het is een compilatie uit Augustinus, Bernardus, Hugo de S. Victore etc., die op naam staat van Anselmus, Augustinus en Hugo de S. Victore; vgl. ook *B. Hauréau, Les oeuvres de Hugues de St. Victor* (Paris 1886), p. 183—184.

Het initium van het psalterium = initium *Migne PL.* XL 1135 (opera spuria van Augustinus). Volgens een noot aldaar wordt het ook toegeschreven aan Johannes XXII.

547. III.C.14. GESTA Romanorum cum applicationibus moralizatis et mysticis. — S. n. l. et a. [Keulen, Heinrich Quentell, VK. c. 1485]. 2°.

Type 3, 4, enkele direct.; get. gekl. of vers. init., get. roode rubr. en rubr.str.

HC.* 7740. B,p. 552. Pell. 5249. VB.I. 1018. Coll. Stockh. 460. VBo. 408. VK. 503. VT. 707. Peddie II, p. 288b.

Bl. 102 (wit) ontbreekt.

548. JOHANNES Heynlin de Lapide. Resolutorium dubiorum circa celebrationem missarum occurrentium. — Keulen, Henricus Quentell, 1493. 4°.
IV.F.14.

Type 3, 6, 7, init. f., één direct., titelhoutsnede; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

Cop. II. 3495. BrMC. I, p. 279. B,p. 550. VB.II. 954,1. GL. 726. VBo. 548. VK. 568. VT. 643. Schreiber, Tome Vb 4471.

Bl. 1b, hs. 15de—16de eeuw: „Liber Sororum domus Mariae virginis(?) de tertia Regula Sancti Francisci In Gravia".

549. [JACOBUS de Gruytrode]. Speculum aureum animae peccatricis s. speculum saecularium. — S. n. l. et a. [Keulen, Heinrich Quentell, VK. c. 1494]. 4°.
IV.F.20.

Type 7, 10, titelhoutsnede; get. vers. of gekl. init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 14901. Proct. 1423. B,p. 552. Pell. 4322. VB.II. 1039.7. Coll. Stockh. 372. GL. 786. VK. 374. VT. 728. Schreiber, Tome Va. 3828.

Bl. 2a met sign. a ij (H. en VK. a i).

De toeschrijving aan Jacobus de Gruytrode volgens *Cat. cod. manuscript bibl. univers. Rheno-Traiect.* II n°. 339 en n°. 236.

550. [WIMPHELING, Jacobus]. Oratio querulosa contra invasores sacerdotum. *In fine* hexametri XIII. — S. n. l. et a. [Keulen, Heinrich Quentell, VK. c. 1495]. 4°.
II.F.12.

Type 7, 10, init. e, enkele direct., 3 regels open voor init.

HC.* 16191 = 12026. B,p. 362. CA. Suppl. I. 1333a. VB.I. 1058. Kronenb. Dev. 280. VBo. 857. VK. 1270.

Bl. 8 (wit) ontbreekt.

Zie over den auteur *Hurter* II, p. 1354.

551. SPECULUM artis bene moriendi. — S. n. l. et a.
IV.F.18. [Keulen, Heinrich Quentell, VK. c. 1495]. 4°.

Type 7, 10 (BrMC. 80, 155), init. e, ook 2, 3, 6 regels open voor init., titelhoutsnede.

H.* 14911. BrMC.I, p. 294. Proct.* 1425. B,p. 553. Pell. 1339. VB.I. 1011. GL. 781. VK. 305. Schreiber, Tome V^a 3671.

Bl. 1^a, hs. 17de eeuw: „Monasterij Schyrensis".

Initium: Cum de presentis exilii miseria mortis transitus...; de auteur is niet Capranica, vgl. *Cat. cod. manuscript. bibl. univers. Rheno-Traiect.* II n°. 58, alwaar: „auctor est et manet incertus".

552. [ANDREAS de Escobar]. Modus confitendi. — S. n. l.
III.F.72. et a. [Keulen, Heinrich Quentell, VK. c. 1495]. 4°.

Type 7, 10; voor init. 2, 5 regels open.

H.* 11453. B,p. 552. VB.II. 1016,6. VK. 116. Peddie I, 33^b.

Vgl. over de toeschrijving aan Andreas de Escobar, *Hurter* II, p. 755.

553. BOETHIUS, Anicius Manlius Torquatus Seve-
II.F.3. rinus. De disciplina scholarium, cum commento. — Keulen, Henricus Quentell, 1498, 5 Maart. 4°.

Type 1, 6, 10, init. e, rubr. β, γ, gekl. titelhoutsnede; get. gekl. init., roode rubr. en rubr.str.

HC.* 3425. B,p. 551. VB. II. 980.5 GL. 749. VK. 1184 (de incunabel van het museum heeft 66 bldn., evenals Hain). Schreiber, Tome V^a 3514.

„De disciplina scholarium" is niet van Boethius, maar waarschijnlijk evenmin van Thomas Cantipratensis, aan wien de meeste moderne catalogi het boek toeschrijven; vgl. *M. Manitius, Gesch. der lat. Litteratur des Mittelalters* I München (1911), p. 36.

554. [SEQUENTIARIUS]. Textus sequentiarum cum exposi-
IV.F.15. tione. — S. n. l. et a. [Keulen, Heinrich Quentell, VK. 1499]. 4°.

Type 6, 7, 9, 10 (BrMC. 63, 80, 280, 155), init. f,

rubr. β, γ, gedeeltelijk direct., ook 2, 3, 5 regels open voor init.; sporen van geschr. folieering; hs. aant.

H.* 14684. BrMC. I, p. 292. Proct. 1438. B,p. 551. VK. 1082. VT. 725.

Bl. 1a, hs. 15de—16de eeuw: „ego iohannes Amstelodamus (?) bery emi hunc librum tribus stuferis"; hs. 16de eeuw: „Nicolaus Stenius".

Samengebonden met **556**.

Perkamenten omslag met klampen.

555. IV.C.17. Thomas de Aquino. Summa de veritate, revisa et commentario instructa a Theodorico de Susteren. — Keulen, Henricus Quentell, 1499, ipso die celebritatis autoris = 7 Maart. 2°.

Type 6, 7, 9, 10 (BrMC. 63, 80, 280, 155), init. f; rubr. γ, get. roode init., roode rubr.str.; hs. aant.

H.* 1421. Cop. II. 564. BrMC. I, p. 289. B,p. 551. Pell. 1020. VB. I. 987. Coll. Upps. 1435. GL. 754. VK. 1160. VT. 670. Peddie I, p. 48b.

Bl. 1a: „ad usum fratris Alani Stam s. o. praed. conventus Busco Ducensis 1663".

556. IV.F.15. [Hymnarius]. Expositio hymnorum cum familiari commento. — Keulen, Henricus Quentell, 1499, 10 Maart. 4°.

Type 6, 7, 9, 10, init. e, f, rubr. β, γ, gedeeltelijk direct., 2 regels open voor init ; hs. aant.

H.* 6793. B,p. 551. Pell. 4690. VB. II. 987,5. VBo. 584. VK. 607. VT. 671.

Bl. 1a, hs. 15de eeuw: „Arnoldus ...? loco insidenti."

Samengebonden in perkamenten band met klampen, met **554**.

22. Drukker van den Dialogus Salomonis et Marcolfi. 1478—1481.

557. III.B.23. Bernardus Claraevallensis, S. Opuscula. — S. n. l. et a. [Keulen, drukker van den dialogus Salomonis et Marcolfi, VK. c. 1478]. 2°.

Type 1 (BrMC. 95); get. roode init., enkele geschr. direct., soms de namen der boeken boven aan de folio's bijgeschreven.

H.* 2920. BrMC. I, p. 260. Proct. 1257[a]. B,p. 384. Pell. 2155. VB. I. 1059. Coll. Stockh. 178. Jan. 7. VK. 229. Peddie I, p. 100[b]. Kloss?

In den band, ex libris = Georgius Klosz, M. D. Francofurti ad Moenum.

De opuscula bevatten: 1°. De diligendo Deum ad Americum cardinalem; 2°. sermo de sacramento altaris, initium: Panem angelorum mandicavit homo, misschien = n°. 80 van de opera supposita bij *Jan.*, p. IX; 3°. epistolae ad fratres de Monte Dei, volgens *Cat. cod. manuscript. bibl. univers. Rheno-Traiect.* II, n°. 162 niet van Bernardus maar òf van Guigo Carthusiensis òf van Guilelmus a S. Theodorico; 4°. apologeticum; 5°. de praecepto et dispensatione; 6°. de gratia et libero arbitrio; 7°. de consideratione ad Eugenium papam libri V; 8°. de cognitione dei et sui ipsius.

23. Ludwig von Renchen. 1483—1500.

558. [Gallus] abbas de Aula Regia cisterciensis.
III.C.4. Malogranatum. — S. n. et l. [Keulen, Ludwig von Renchen], 1487. 2°.

Type 9, 10 (BrMC. 89[b], 180); enkele get. init. en rubr., 1—5, 7, 14 regels open voor init.; hs. aant.

HC.* 7451. BrMC. I, p. 267. Proct. 1279. B,p 559. Pell. 4982. VB. I. 1065. VBo. 441. VK. 432. VT. 750. Peddie II, p. 276[a].

Bl. 1[a], hs. 16[de] eeuw: „Iste liber Petri Theutuyn(?) canonici Suessionensis . . . (?) donatus In usum fratris Petri Morelli Suessionensis Minimi 1588."

559. Vineti, Johannes. Tractatus contra daemonum
IV.F.31. invocatores. — S. n. l. et a. [Keulen, Ludwig von Renchen, VK. c. 1487]. 4°.

Type 9, 10. (BrMC. 89b, 180); gedeeltelijk get. roode init., rubr. en rubr.str., geschr. oude folieering; hs. aant.

VK. 1247. BrMC. I, p. 269. Proct. 1282. B,p. 559. VB. I. 1068.

De incunabel noemt den schrijver Viveti.

560. [Rolevinck, Wernerus]. Fasciculus temporum cum
III.C.14. additionibus. — S. n. l. et a. [Keulen, Ludwig von Renchen? VK. c. 1483]. 2°.

Type 9, 10 (BrMC. 90, 180), enkele houtsneden, talrijke xylographische figuren, 2, 3, 5 regels open voor init.; geschr. folieering; hs. aant.

H.* 6914. Cop. II. 2436. BrMC. I, p. 269. Proct. 1284. B,p. 426? VB. I. 1067. VK. 1033. VT. 112, waar de druk verplaatst is naar Bazel, zie echter aldaar S. IV. VK. schrijft het boek toe aan Ludw. von Renchen, ook BrMC., maar daar wordt de mogelijkheid opengelaten, dat het een druk zou zijn van den drukker der Vitas Patrum te Straatsburg. Schreiber, Tome Vb 5116.

Het exemplaar van het museum M. W. toont op *bl. 2a* nog een andere variant dan BrMC. vermeldt, en wel deze: [ ] Eneratio ꝛ generatio laudabit opera tua: ꝛ potentiam tuam pꝛonuncia= || bunt .....; signatuur aj.

561. Balbus, Johannes de Janua. Catholicon. —
III.A.22. S. n. l. et a. [Keulen, Ludwig von Renchen?]. 2°.

Type 9, 10, init. f., gedeeltelijk direct., sporen van puncturen in de marge rechts boven; get. vers. of gekl. init., roode rubr.. rubr.str., onderstr.

Pell. 1697? bl. 64a, sign. i. iiij. = bl. 70a. van het exemplaar van museum M. W.

Het eene type = type 9 van Renchen = 2 van Grüninger Straatsburg = 2 van den drukker van den Lindelbach te Heidelberg. Type 10 van Renchen

(zie BrMC. I pl. XXVI) is ongeveer gelijk aan type 1 van Grüninger, dat volgens BrMC. III, p. 666 waarschijnlijk niet te onderscheiden valt van Heidelberg, drukker van den Lindelbach, type I. Het verschil in deze typen met Renchen, type 10, bestaat volgens BrMC., p. 666 in de e, i, r, ; om deze letters is de druk hier aan Renchen toegeschreven.

Beschrijving: 393 bldn., katernen a^{10}, b^8—i^8, k^6, l^8, m^6, n^8—p^8, q^6, r^8—x^8, ij^6, A^8—B^8, C^6, D^8—G^8, H^{10}, I^8—O^8, P^6, Q^8—S^8, T^6—X^6, aa^8—bb^8, cc^6—dd^6, ee^8, ff^6—hh^6, ii^9; 2 kol., bl. 2^b, kol. α: 59 regels tekst.

Bl. 1ᵃ: Summa que Vo || catur Catholicon . ||; *bl. 2ᵃ, met sign. a. ij., kol. α:* Pꝛima pars || Incipit ſumma que vo || catur catholicon edita a fratre Iohanne de Ianua. || oꝛdinis fratrum pꝛedicatoꝝ || [ ] Roſodia que || dam ꝑs grammatice nuncu || paẗ. Partes ſiquidē grāma || ; *kol. β:* De litera || infirmitas deficiēdi. quā vincit zel⁹ vtiqꝫ domus dei || ; *bl. 11ᵃ, met sign. b.j., kol. α:* Secunda pars || De deſinentibꝫ in al. || [ ] I fiat cōſideratō qua || lis. . . || ; *bl. 70ᵃ, met sign. i.iiij., kol. α, regel 37:* [a] Alma īterpꝛe || taẗ virgo . . . . || ; *bl. 393ᵃ, kol. α, regel 56:* Zozimus zozima zozimū id eſt viuax vel viuidus, || , *kol. β,* Z ante O || Concluſio libꝛi. [ ] Mmenſas omnipo || tēti deo . . . || ; *regel 22;* virtus ⁊ poteſtas. regnum ⁊ imperium in ſecula ſe= || culoꝛum. Amen. || .

28. Johannes Koelhoff, de Jonge. 1493—1500.

562. CRONICA van der hilliger Stat van Coellen. —
III.B.36. Keulen, Johan Koelhoff, 1499, up sent Bartholomeus
Mr.II.G. avent = 23 Aug. 2°.
4. Type 2, 4, 5 (BrMC. 290, 150ᵇ, 96), enkele direct., init. a, rubr. α, γ, talrijke gekl. houtsneden; ook get. gekl. of vers. init., gekl. rubr. en roode onderstr.; hs. aant.

HC.* 4989. BrMC.I, p. 299. Proct.* 1464. B,p. 459. Pell. 3566 en 3566ᵃ. VB.I. 1077. Coll. Upps. 425. GL.

687. Kronenb. Dev. 95. Roos 76. VBo. 326. VK. 324. VT. 772. Peddie II, p. 172ª. Schreiber, Tome Vª 3753.

Van katern K^{10} ontbreken, volgens Pell 3566, 2 bldn.

Bl. 14^a, *sign. Aij, gefolieerd ij, regel 1—2,* als VK. 324; *bl.* 17^a *gefolieerd v regel 1,* als Kronenb. Dev. 95, *bl.* 18^b, *regel 3—7* als Kronenb. Dev. 95; *bl.* 69^b, *(recto sign. Kiij, gefolieerd lvij), regel 1—3* als bij Kronenb. Dev. 95.

Katern K, in het exemplaar van museum M. W. $= K^8$, *waarvan de eerste 4 folio's gesigneerd zijn Ki—Kiiij, en Ki—Kiij gefolieerd zijn Lv—lvij, Kiiij afgesneden, gefolieerd?;* K^5 *ongefolieerd, afgesneden sign., Pell.* K^6 *en* K^8 *ontbreken;* K^9 *gefolieerd lix.,* K^{10} *gefolieerd lx. Ki*^{a}, *gefolieerd lv, regel 1, tekst:* keyſeren Nero vnd Gaio dan ſyme lieuen vader Veſpaſianus off ſyme bꝛoeder Titus ||; *Kij*^{a}, *gefolieerd lvi., regel 1, tekst:* mit ſent Matern dat der criſten name ſo ſere zo nam dat der criſtē zo Trier mere was ||; *Kiij*^{a}, *gefolieerd lvij, regel 1, tekst:* vmb den hilligen gelouuē tzo vermerē ind zo beſchyrmen. Deſſgelijchen vil andere die ||; *deze heele folio sterk afwijkend van het tweede exemplaar.* || *Kiij*^{b} *(recto gefolieerd lvij):* (W)anne . ind durch wen die . xv . al || den geſlechte van Rome zo Agrip || pinen komen ſyn. ||; *Kiiij*^{a}, ook als Kronenb. Dev. 95 ||; *K* 5^a *sign. of afwezig of afgesneden,* verder als Kronenb. Dev. 95 ||; *K* 7^a*:* als bij Pell. en Kronenberg (V)ā noch tzweymail . xv . geſlechtē || ❡ bynnē Coellen. || (H)ye is kurtzlich .... ||; *K* 7^b drie xylographische reeksen wapens met onderschriften, beginnend: Frentzen. die men || noempt Raitzen. ||; *K* 9^a *gefolieerd lix.:* Anacletus der. v. pays || Wie dat der allerdurchluchtichſte Furſte Keyſer Traianus || die Stat Agrippinen geeirt hait mit priuilegien ind vrijheiden. || *regel 1, tekst:* ❡ Item hie is tzo .... ||; *K* 10^a *gefolieerd lx:* [Maternus der eyꝛſte buſchoff tzo Coellen] || *regel 1,*

tekst: lichen rittermaiſſigen ...... || ; *volgende bl., sign. Li, gefolieerd Lxi:* Sent Matern der eyrſte byſſchoff tzo Coellen || *eerste regel tekst:* waldait wart he genoempt vā dē Romerē ..... || ; *bl.* 263^a, *sign. tiij, gefolieerd CCxlvij,* als Pell. 3566; *bl.* 349^a, *gefolieerd CCC xxx iij, regel 28,* als Kronenb. Dev. 95, *bl.* 366^a, *'gefolieerd CCC.l. regel 38,* als Hain, *regel 39* als Hain, maar: Koelhoff en ſent; *laatste regel* als Hain; geen witte bldn. aan het eind.

Een tweede exemplaar (II. G. 4.), waarvan de houtsneden niet gekleurd zijn, heeft bl. 13 als bl. 1, en bl. 1 als bl. 13. *Bl.* 14^a, *regel 1—2* = bl. 14^a van VK. 324; *bl.* 17^a, *regel 1, gefolieerd V* = Kronenb. Dev. 95; *bl.* 18^b, *regel 3 en 7* = Kronenb. Dev. 95; *bl.* 69^b (1^a, *sign. kiij, gefolieerd lvij.*) = Pell. 3566^a; *bl.* 70^a, *sign. kiiij, eerste regel* onder de houtsnede: cenſibus en niet: sensibus, verder als Pell 3566^a; *bl.* 71^a, *sign. kv, regel 1—2,* als Kronenb. Dev. 95 maar: dae pzedichde den || en sign. zooals Pell. 3566^a; *bl.* 74^a, *boven (Pell. au dessous) de tweede rij wapens:* Die derden vunfftzein geſlechte. || ; *bl.* 349^a, *gefolieerd CCC xxx iij:* konynck, als Kronenb. Dev. 95. Verder als Pell. 3566^a.

In dit tweede exemplaar op het schutblad: „Viro venerando atque clarissimo domino Antonio à Dorth mysteriorum Dei in ecclesia patria Wesal. dispensatori etc. — dono frater annis XIX minor, Johannes à Dorth Wesaliâ — Clivensis, pastor reform. ecclesiae oe — vianae (?) *calendis Augusti 1686 (?)".*

Zestiendeeeuwsche band, hout met bruin leer overtrokken; eenvoudige versiering van randen met filets en een bloemmotiefrandje; koperen hoeken en klampen.

Zie over den vermoedelijken auteur, A. Milman (Hamelmannus), de aant. bij *Kronenb. Dev.* 95, die verwijst naar *Potthast* I, p. 242.

563. Passio s. historia XI milium virginum. —
IV.F.1. S. n. l. et a. [Keulen, Johannes Koelhoff de jonge?]. 4°.

Type 11 (maar N met paarltje binnenin, O², Q², V¹, alle drie = zie ook BrMC. Koelhoff type 82, de aanm.), 14, 18; lombardjes met paarls c. 15 mM.—7mM., signet zonder IK. en met vlammetjes (vgl. VK., p. LXVIII), rubr. (niet in Haebler), titelhoutsnede (vgl. VK., p. LXIX); get. roode onderstr. en rubr.str.

B,p. 459. VK. verwijst naar Kloss 3701, die den druk toeschrijft aan den jongen Koelhoff, 1496—98; misschien echter is dit boek een postincunabel van Neuss, die dit signet zonder de initialen IK gebruikte, vgl. *P. Heitz, Die Kölner Büchermarken* (Strassburg 1898), p. XX, en vgl. ook VK., p. LXXVII en p. XXV.

Beschrijving: 28 bldn., katernen A⁴—G⁴, 38 regels. *Bl. 1ª, titel:* Paſſio ſiue Hiſto || ria. xi. milium virgínum. ||; *daaronder:* titelhoutsnede, links Ursula met boek, rechts twee speren tegen een boom ||; *bl. 1ᵇ:* Incipit Epiſtola ad virgines ch2iſti || vniuerſas ſup histo2ia noua. xiᵐ ꝟginū celit⁹ nuꝑ reuela *(misdruk)* || (V) Niuerſis ch2̄i ꝟginib⁹ pijs eccl'ie ſancte filiab⁹ || Frater. T. Salutem . . . . . ||; *regel 35:* ad plurimoꝝ edificationen (*sic*) pandendo reuelare. || ¶ Explicit p2ologus. ||; *bl. 2ª, met sign. Aij:* ¶ Incipit reuelatio noua itineris ꝛ paſſionis vn || decim milium virginnm (*sic*). || (D) Eus ab eterno cūcta ſapiēter diſponēs occa || ſiōe . . . . . ||; *bl. 5ª, met sign. B:* geminianā ꝛ btām iuſticiam q̄ btē U2ſule fuerūt cogna || . . . . *bl. 17ª, regel 23* . . . . ꝛ ꝑpeti regi || na benedictus in ſecula Amen. || Paſſio vndecim milium virginum. || Feliciter incipit. || (R) Egnante dn̄o nrō . . . ||; *bl. 23, regel 17* . . . p2eſtante dn̄o nrō ieſu ch2o qui || cum patre ꝛ ſpiritufancto viuit ꝛ glo2iat̄ deus in ſecula || ſeculo2um Amen. || ¶ Item Paſſie ſunt Anno dn̄i ducenteſimo. xxxviij ||. ¶ Paſſio vndecim milium virginum Finit. || Sequitur miraculuꝫ quoddā de ſctā || U2ſula cuidam heremite nomine Joanni reuelatum in || Anglia. || (R) Euerentiam que vobis

pertinet neſcio ego ta || lis qualis ſum .... || *bl. 27ª, met sign. G iij, regel 15*.... dicit em̄ ſcriptura in pſona dei Con || uertam co2da patꝝ in filios. Deo grās. Amen. || Sequuntur p2incipales eccleſie tam Collegiare q̃ʒ parrochiales ſancte Agrippinenſis ciuita || tis Colonie cum ſuis reliquijs inibi reſer-uatis. || (P) Renobilis totius Alemanie Ciuitas ꝛ ſancta || ; ...... *bl. 28ª, regel 29* ..... Ad quā nos pducat ille qui ſuoꝝ martyꝝ atqꝫ ſcōꝝ || confeſſoꝝ reliquias tāto iubare in hoc mundo radiare || voluit. || ¶ Hiſto2ia vndecim miliū ꝟginum Finit felicit̃. || ¶ Sctā U2ſula cum ſodalibꝰ tuis O2ate p2o nob̃. || *bl. 28ᵇ*: signet || .

De „Historia XI milium virginum" bevat: 1°. Epistola ad virgines Christi; 2°. revelationum B. Josephi liber primus = *Bibl. Hag. Lat.* II, p. 1219, n°. 8433; 3°. passio undecim milium virginum = *Bibl. Hag. Lat.* II, p. 1218. n°. 8428, 8429, 8430; 4°. miraculum revelatum Johanni de Warwick eremitae in Anglia = *Bibl. Hag. Lat.* II, p. 1221, n°. 8451; 5°. principales ecclesiae Agrippinensis.

29. Hermannus Bungart de Ketwych. 1494—1500.

564. Mare magnum unacum conclusionibus et
IV.F.21. responsionibus contra adversantes quatuor ordinibus mendicantibus super audientia confessionum. — Keulen, Hermannus Bungart de Ketwych in domo tzo dem wylden manne, 1498, in Maart. 4°.

Type 1, 3, 4, 5, 6 (BrMC. 64, 145, 81, 79, 96), init. a, rubr. x, γ, signet c; get. roode rubr., rubr.str., onderstr.

Fragment van:

HC.* 10718. BrMC.I, p. 301. Proct.* 1470. B,p. 364. VB.I. 1080. Coll. Stockh. 691. GL. 567. VBo. 760. VK. 773. VT. 781.

30. Johannes Landen. 1496—1500.

565. LIBER fraternitatis rosaceae coronae ad
IV.F.19. honorem beatissimae virginis Mariae et ad salutem hominis. — S. n. l. et a. [Keulen, Johannes Landen]. 4°.

Type 1, 2, 4 (BrMC. 140, 65, 80), rubr., lombard-init. c. 3 mM., metaalgravure met xylographischen rand op bl. 1a; 4 kleine houtsneden; get. roode init., onderstr., rubr.str.

BrMC.I, p. 304; zie ook aldaar over de houtsneden.

Initium, proloog: Voluntas cordis mei et obsecratio ad deum fit.....; tekst: Elevimus dilectissimi omnem pietatis affectum et intellectum.....

[31a.] Drukkerij Retro Minores. 1497—1500. [1])

566. DORLAND, Petrus. Viola animae per modum dialogi
IV.F.16. inter Raymundum Sabundium et Dominicum Seminiverbium s. de hominis natura. *Praec.* epigramma. Matthaeus Herbenus. Epigramma ad lectores. *In fine* epigramma ad librum. Carmen ad beatam Annam. — Keulen, impensis Henrici Quentell [= drukkerij Retro Minores], 1499, 29 Mei. 4°.

Typen: titel: Quentell 7, 9, 12; verder typen 1, 2, 3, 4 (volgens *E. Voulliéme, Die Druckerei Retro Minores in Köln, Zentralblatt f. Bibliothekswesen.* Beiblatt XII (1911), p. 102 n°. 19); init. b, en d op titel, rubr. γ, δ, gedeeltelijk direct., houtsnede; get. gekl. of vers. init., roode rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 14070. BrMC.I, p. 290. Proct. 1356. B,p. 551. VB.I. 989. Coll. Upps. 1286. GL. 757. Kronenb. Dev.

---

1) Vgl. over de werkzaamheid van deze drukkerij voor H. Quentell, *Vouill., D. d. Dr.*, p. 39.

103. VBo. 387. VK. 394. VT. 674. Peddie II, 229ᵃ. Schreiber, Tome Vᵃ 3864.

Zie over den inhoud van de „Viola animae" de aant. bij *Kronenb. Dev.* 103 en de verwijzing aldaar naar *Hurter* II, p. 805 en 1161.

Initium van het carmen ad B. Annam: Hic effunde preces devote poplite flexo......

567. [Jacobus de Gruytrode]. Lavacrum conscientiae
IV.F.16. omnium sacerdotum. — Keulen, impensis Henrici Quentell, [= drukkerij Retro Minores], 1499, 28 Juni. 4⁰.

Type: titel: Quentell 9 = Retro Minores 5; verder: Retro Minores 1, 2, 4 (volgens *E. Voulliéme, Die Druckerei Retro Minores in Köln,* in: *Zentralblatt f. Bibliothekswesen,* Beiblatt XII (1911), p. 102, n⁰. 20); init. a, rubr. ∞, direct., titel-houtsnede C; get. gekl. of vers. init., roode onderstr. en rubr.str.

H. 9962. BrMC.I, p. 290. B,p. 551. Proct.* 1357. VB.II. 989,5. VK. 614. VT. 675. Schreiber, Tome Vᵇ 1480.

32. Cornelis de Zierikzee = apud praedicatores. 1499—1500.

568. Guillelmus de Saliceto. De salute corporis. Johan-
Mr. III.E. nes de Turrecremata. Tractatus de salute ani-
6. mae. — S. n. l. et a. [Keulen, Cornelis de Zierikzee, VK. c. 1500]. 4⁰.

Type 2, 1 of 6, 7 (zie Haebler III, p. 262) (BrMC. 81, 150ᵃ, 84), titelhoutsnede salvator mundi; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 14150. BrMC.I, p. 306. B,p. 655. GL. 2539. Cat. v. d. Inc. Museum Meermanno Westreenianum I ('s Gravenhage 1911) 345; de toeschrijving aan Cornelis de Zierikzee volgens een rectificatie van pater B. Kruitwagen, bewerker van dezen catalogus VK. 540. Schreiber, Tome Vᵇ 5176.

LAUINGEN.

1. Drukker van den Augustinus de consensu Evangelistarum.

569. AUGUSTINUS, Aurelius, S. De anima et spiritu
III.F.32. [aliaque opuscula]. — S. n. et l. [Lauingen? drukker van den Augustinus de consensu evangelistarum], 1472, quinto Idus novembris = 9 Nov. 4°.

Type BrMC. 106; get. gekl. init., roode rubr. str., onderstr.; hs. aant.

HC.* 1964. BrMC. II, p. 545. Proct. 3240. B,p. 656. Pell. 1479. VB.I. 2693. Coll. Stockh. 113. GL. 3943. Peddie I, p. 67[a].

Deze incunabel bevat: 1°. De anima et spiritu, initium: Ex duabus substantiis constat homo ex anima et carne = het initium van caput III van tractatus de spiritu et anima, zie de aant. bij **807**; 2°. de ebrietate, initium: Licet propicio cristo fratres karissimi credans vos ebrietatis malum = initium *Migne PL.* XXXIX 2303, sermo CCXCIV van de sermones supposititii de diversis; 3°. de vanitatibus saeculi, initium: In hac vita positi fratres itaque agite, fragment uit Eligius Noviomensis van: de rectitudine conversationis; zie de aant. bij **807**; 4°. Fastidius, de vita christiana, zie de aant. bij **595**; 5°. ad virgines de sobrietate et virginitate, initium: Cum mortalium mutabilis mens...., zie *Migne PL.* XL 1105, met de aant.: incerti auctoris; 6°. de quattuor virtutibus caritatis, initium: Desiderium caritatis vestrae a nobis exigit debitum sermonis = initium *Migne PL.* XXXIX 1952 (XLVII 1127) = sermo CVI van de sermones supposititii de veteri et novo testamento; 7°. de contritione cordis, initium: Nihil certius morte ac incertius

hora mortis, cogitemus ergo...; volgens een aant. bij *Migne PL.* XL 942 is dit tractaat een fragment uit de meditationes wel op naam van Augustinus, maar bestaande uit authentieke en niet-authentieke werkjes van Anselmus.

570. AUGUSTINUS Aurelius, S. Liber de consensu evan-
IV.C.26. gelistarum. — Lauingen, [drukker van den Augustinus de consensu evangelistarum], 1473, pridie Idus Aprilis = 12 April. 2°.

Type 1 (BrMC. 96), init. a; roode onderstr. en rubr.str.

HC.* 1981. BrMC. II, p. 545. Proct.* 2599. B,p. 464. Pell. 1494. VB.I. 1218. Coll. Upss. 188. GL. 1141. Peddie I, p. 67b.

LEIPZIG.

1. Marcus Brandis. 1481—1487.

571. NANNIS s. ANNIUS Viterbiensis, Johannes. Glosa
IV.F.32. super Apocalipsim de statu ecclesiae ab anno 1481 usque ad finem mundi s. de futuris triumphis christianorum in Turcos; ex Genua 1480, 31 Maart. — Leipzig, [Marcus Brandis], 1481, in profesto Michaelis = 28 Sept. 4°.

Type 1 (BrMC. 85), voor init. 2—4 regels open; hs. aant.

H.* 1127. BrMC. III, p. 621. Proct. 2852. B,p. 357. VB. I. 1219. Coll. Stockh. 61. GL. 1210.

2. Conrad Kachelofen, later met Melchior Lotter. 1485—1500.

572. RUDIMENTA grammaticae ad pueros de Remi-
III.F.74. gio Donato Alexandroque lecta. — S. n. l. et a. [Leipzig, Conrad Kachelofen]. 4°.

Type 2, 4, titelhoutsnede, 3—4 regels open voor init.; hs. aant.

H.* 14022. Schreiber, Tome V[b] 5157.

Zie over de titelhoutsnede BrMC. III, p. 623 en p. 633 (I. A. 12371) en vgl. *Schreiber, Die deutschen Accipes Holzschnitte* n°. 40, en de reproductie *G f T.* 637 (C. Kachelofen).

Initium: Cinthia quae pars est nomen quare quia significat substantiam .....

573. IV.F.33. [Balthazar de Lipsia s. Pforta, frater]. Expositio mysteriorum missae et verus modus rite celebrandi, metrice atque prosaice. *In fine.* Faber de Werdea. Carmen de vita Onuphrii. — Leipzig, Conradus Kachelofen, 1494. 4°.

Type 2, 4, 7 (grootendeels geinterlinieerd, 10 regels c. 79 mM.) (BrMC. 160, 72, 97), rubr. β; bl. 2[a] get. gekl. vers. init. met randversiering, verder get. roode init., rubr.str., onderstr.

H.* 6804. BrMC. III, p. 627. Proct. 2868. B,p. 447. VB. I. 1230. GL. 1262. Peddie II, p. 245[b].

Volgens een aant. in *BrMC.* III, p. 627 is het „carmen de vita Onuphrii" grootendeels uit Hieromynus de Vallibus' Jesuida; initium: Duritiam vitae quam sanctus Onuffrius egit; en volgens dezelfde aant. is de „expositio mysteriorum missae" een bewerking van Guilelmus de Gouda's boekje van den zelfden naam.

574. Mr. 1.J.9. 22. Psalterium. — S. n. l. et a. [Leipzig, Conrad Kachelofen ?]. 2°.

Type 2.

Twee fragmenten van één bl., aan één zijde bedrukt, 26 regels. *Eerste fragment*: [ ] udi ꝑpl'us meus et loquar: iſrahel ⁊ teſtifica || boꝛ tibi deus... ||; *regel 26*: et illic iter quo oſtendā illi ſalutare dei. ||. *Tweede fragment, 11 regels open, regel 12*: [ ] Ixit inſipiēs in coꝛde ſuo: nō ē de⁹ || [ ] oꝛrupti... ||; *regel 25*: exul || tabit iacob et letabit̃ ifrl'. ||.

Dit fragment, dat, volgens het type, ook zou kunnen zijn uit een druk van Bartholomaeus Gothan of Simon Koch te Maagdenburg, wordt hier toegeschreven aan Kachelofen wegens de dalende diviesen, vgl. ook GfT. 503—504.

575. ARS moriendi. — S. n. l. et a. [Leipzig, Conrad
IV.F.34. Kachelofen]. 4°.

Type 7, gekl. houtsneden.

Hain 1835? Pell. 1332? GL. 1290? Schreiber, Tome Va 3374?

14 Bldn.? katernen A^8?—B^6, 30—32 regels.

Bl. 1 ontbreekt ||; *bl. 2a, sign. A i j*: houtsnede ||; *bl. 2b*: Uamuis ſecunduꝫ philoſophuꝫ Tercio Ethicoꝛum omniū terribiliū moꝛs coꝛpo || ris ſit terribiliſſima . . . ||; *bl 8,* waarschijnlijk met „inspiratio contra impatientiam", ontbreekt ||; *bl. 9a, sign. Bi*: houtsnede ||; *bl. 9b*: Sꝑ quē reqeſcet ſpūs me⁹ niſi ſup quietū et hūileꝫ || coꝛde . . . . . ||; *bl. 13b, regel 31*: ꝑſertim cū iꝑi moꝛiētes nōduꝫ moꝛi velint et anime || moꝛientium ſepe miſerabiliter periclitantur. ||; *bl. 14* ontbreekt.

Zie de aant. bij 233.

4. Drukker van den Capotius = Martin Landsberg. 1486—1500.

576. FLORES poetarum de virtutibus et vitiis ac
III.F.75. donis Spiritus Sancti. — S. n. l. et a. [Leipzig, drukker van den Capotius = Martin Landsberg]. 4°.

Type 1, 2, rubr. α; get. roode init., rubr.str.; hs. aant.

H. Nachträge 126.

Deze „Flores" zijn samengedicht uit verschillende „poetae" o.a. uit Avianus, Alanus, Boethius, Horatius, Prudentius, Thais.

Initium prohemium: Hoc quicumque cupis carmen cognoscere lector . . . . .; initium tekst: (o) Fastus vitanda lues fugienda caribdis culpa gravis . . . . . .

7. Arnold von Coeln. 1492—1496.

577. Pharetra fidei catholicae. — S. a. Leipzig, Arnoldus
IV.F.33. de Colonia. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 81, 160), rubr. α; gekl. get. init. en onderstr., roode rubr.str.

HC.* 12913. BrMC. III, p. 645. Proct.* 3006. B, p. 378. VB. I. 1365. GL. 1167. Schreiber, Tome V^B 4941.

Bl. 1 met titel en houtsnede ontbreekt.

Initium: Ad iudaeorum confutationem omnis christifidelis tollat pharetram hanc et arcum....

578. Johannes Heynlin de Lapide. Resolutorium
IV.F.33. dubiorum circa celebrationem missarum occurrentium. — S. a. Leipzig, Arnoldus de Colonia. 4°.

Type 1, 2, rubr. α, titelhoutsnede = accipies-houtsnede; get. roode rubr., rubr.str., onderstr., get. gekl. init.

H. Nachträge 190 (maar katern E = E^7). VB. II. 1364, 6. GL. 1161. Schreiber, Tome V^B 4476.

579. Johannes Witte de Hese. Itinerarius. Tractatus
II.F.11. de decem nationibus et sectis Christianorum. Johannes Soldanus. Epistola ad Pium II. Pius II. Epistola responsoria ad Soldanum. Johannes presbyter Indorum et Aethiopum Christianorum. Epistola ad Emanuelem Romae gubernatorem de ritu et moribus Indorum. De adventu patriarchae Indorum ad urbem sub Calixto papa II°. Tractatus pulcherrimus de situ, dispositione regionum et insularum totius Indiae necnon de rerum mirabilium ac gentium diversitate. Alius tractatus de situ etc. — S. n. l. et a. [Leipzig, Arnold von Coeln of Wolfgang Stöckel; misschien Keulen, Ulrich Zell]. 4°.

Type 1, 2 (van von Coeln of Stöckel) of type 5, 8 (van Keulen, Zell, zie BrMC. I type 81 en 180, Pl.

XIX. en Dr. Joh. Merlo, Ulrich Zell, Köln 1900 tafel II.); één init., I, c. 13 mM.; Haebler vermeldt bij von Coeln „keine Initialen" en zegt in de tabellen: „divise selten aber doppelt, sehr steil, breit"; deze incunabel heeft dubbele, vrij steile, hier en daar enkele diviesen, zooals Haebler I, p. 190—191 opgeeft bij type 5 van Zell; verder 2—4 regels open voor init.

Cop. II. 2949. B,p. 453. GL. 1158[a]. VBo. 547. VT. 1643.

Zie over de authenticiteit van verschillende dezer geschriften de aant. *Kronenb. Dev.* n°. 165. en de verwijzing aldaar naar *F. Zarncke, Der Priester Johannes, Zweite u. erste Abhandlung* in: *Abhandlungen der philolog. hist. Classe der Königl. Sächs. Gesellschaft der Wissenschaften* Bd. VIII n°. 1. (Leipzig 1876) en Bd. VII n°. VIII (Leipzig 1879).

8. Gregor Boettiger (Wermann). 1492—1497.

580. Canon missae cum expositione Balthasaris IV.F.33. de Lipsia s. Pforta sacrae theologiae licentiati. — S. n. l. et a. [Leipzig, Gregor Boettiger s. Wermann]. 4°.

Type 1, 2, 4, init. a, rubr. x; eenige get. gekl. init., get. roode rubr.str., roode onderstr.; hs. aant. 24 Bldn., katernen A a a[6]—D d d[6], bl. 2[a] 34 regels.

Bl. 1[a]: (C)anon ſacra= || tiſſime miſ= || ſe. vna cū expoſitione eiuſdem. vbi in p2imis p2e || mittitur pulcra contemplatio aute miſſam ha || benda de criſti pulcritudine. Et quomodo ipſa || in ſua paſſiōe ab eo oīno fuerat ablata. quali= || terqꝫ quilibet celeb2ans debeat eſſe diſpoſitus. || Incipit foeliciter. ||; *bl. 1[b]*: [ ] Um omīs creatura ratiōalis maxime a deo || ideo condita ſit . . . . . ||; *bl. 5[a], regel 27* . . . . . Quod nobis p2eſtare dignetur || trinus et vnus deus. Amen. || ¶ Sequitur textus canonis. ||; *bl. 5[b]*: ¶ Sequitur textus canonis miſſe vna || cū expoſitione et declaratione eiuſdem. || [T] E igitur clementiſſime

pater || per hiefum ... ||; *bl. 7a, sign. Bbbj*: fundate. Culto2ib⁊. i. venerato2ibus. ¶ Nota ꝙ facerdos ||; *bl. 24a, regel 16*: ... qui ī hoc fcrifitio veraciter p2o totius mūdi pec= || catis offertur. Hiefus criftus dei filius. Qui cuꝫ patre et || fpiritufancto eft benedictus in fecula Amen. || ¶ Canonis facratiffime miffe expofitio. vna cū || textu. ſm dicta et fententiā fancto2ū docto2ū cō= || pendiofe fub fo2ma vtilis repetitōis. almo ī gīm || nafio Lyptzenfi per Balthafarem facre theolo || gie licentiatū. Necnō Collegij beati Bernhardi || ibidem p2ouifo2ē. p2o dei hono2e. necnon oīm re= || ligiofo2ū ac fimplitiū facerdotū deuota inftruc= || tione in vnū collecta. que alias fatis diffufe in= || uenitur pofita. finit feliciter. Hanc optime lector || lege et relege in rem tuaꝫ. et p2ofice religiofe p2o || tue anime falute atqꝫ optimo p2ofectu. || .

GL. 1189 of 1190? Peddie I, p. 79b.

10. Wolfgang Stöckel. 1495—1500.

581. WIMPINA, Conradus Cocus de, s. ex Fagis. Bellorum Alberti ducis Saxoniae epitoma. Destinatio operis principi Georgio duci Saxoniae. Correctorium. — S.n. Leipzig, [Wolfgang Stöckel], 1497. 4°.
IV.F.35.

Type 1, 2 (BrMC. 160, 81 „leaded”), rubr. *x*, gedeeltelijk direct., signet I, titelhoutsnede, voor init. 2–4 regels open.

HC. 16203. BrMC. III, p. 654. Proct.* 3058. B, p. 602. VB. I. 1406. GL. 1534. Schreiber, Tome VB 5484.

LÜBECK.

1. Lucas Brandis. 1474—1499.

582. RUDIMENTUM novitiorum s. chronicarum et historiarum epitome. Innocentius. Martyrologium. — Lübeck, Lucas Brandis de Schass, 1475, ipso die Oswaldi qui est v augusti. 2°.
II.A.1.

Type 1c (BrMC. 120), init. a, c, gedeeltelijk direct., talrijke gekl. houtsneden, bl. 29b gekl. xylographische rand, 2 kaarten (met een type = BrMC. 111); bl. 12a get. gekl. randversiering; get. gekl. of vers. init., roode rubr., rubr.str., geschr. direct.; hs. aant.

H.* 4996. BrMC. II, p. 550. Proct.* 2610. B,p. 357. VB. I. 1444. Coll. Upps. 1315. GL. 1646.

Over de varianten van dezen druk, vgl. *G. Kohlfeldt, Einige Fälle von Inkunabel-Doppeldrucken, Zentralblatt f. Bibliothekswesen* XX (Leipzig, 1903); in dit exemplaar is bl. 392 (volgens telling van Hain bl. 404) gelijk aan het Lübecksche en Hamburgsche exemplaar, voor alle opgegeven plaatsen, vgl. o. c., p. 377—378. Volgens BrMC., die opgeeft katern P12, zouden in dit exemplaar 2 bldn. aan katern P ontbreken; ook ontbreken de eerste 10 bldn.

De auteur van „Rudimentum novitiorum" was waarschijnlijk een minderbroeder, die zijn stof grootendeels putte uit Chronicon Slavicum parochi Suselensis, vgl. *Potthast* II, p. 986.

2. Bartholomaeus Gothan. 1483—1492.

583. IV.C.27. Birgitta, S. Revelationum libri VIII (quorum ultimus = liber coelestis imperatoris ad reges), cum prologo Mathiae de Swecia, liber VIII cum epistola Alphonsi Solitarii episc. Gyennensis et cum prologo. *Praec.* epigramma libri presentis. Phares volumini infra scripti. Johannes de Turrecremata. Epistola et prologus. Bonifacius IX. Bulla canonizationis beatae Birgittae cum confirmatione bullae Martini V. Capitulum VI de ordine procedendi in declaratione articulorum presentatorum coram iudice fidei confessum a Johanne de Turrecremata. Ludovicus de Garsis. Littera testimonialis super praemissis declarationibus

Johannis de Turrecremata confessa a Joh. de Turrecremata. Instrumentum et subscriptio notarii Jacobi de Callio. *Acc.* Birgitta. Regula sancti Salvatoris data ab ore Jhesu Christi sponsae suae Birgittae. Eiusdem. Sermo de excellentia beatae Mariae quem Angelus dictavit Birgittae, cum prologo. Orationes revelatae Birgittae cum prohemio. Birgitta. Revelationes extravagantes cum prologo. Vita abbreviata S. Birgittae. Miracula S. Birgittae. *In fine* oratio ad Birgittam — Lübeck, Bartholomaeus Ghotan, 1492, (voor 25 Nov.). 2°.

Type 3, 5, 9 (9 voor de houtsnede op bl. 16b.) (BrMC. 162, 104, 85); init. b, d, e, f, g; rubr. *z* en groote rubr. bij type 3, signet a, talrijke houtsneden, gedeeltelijk met gebeden; hs. aant.

H.* 3204. Cop. III, p. 301. b. 1056. BrMC. II, p. 554. Proct.* 2625. B,p. 416. Pell. 2999. VB. I. 1461. Coll. Link. 36. Coll. Stockh. 214. Coll. Upps. 332. Coll. Väst. 33. Peddie I, p. 137a. Schreiber, Tome Va 3502.

Bl. 1a: „Moens-Crabbe tüll boendeso (?) tüll Vegeholm synddresten fraa Engelholm, 1541", en: Niels Krabbe till Wegholm 1569".

Over „vita abbreviata S. Birgittae", zie: *Bibl. Hag. Lat.* I, p. 202 n°. 1356; over de „miracula", aldaar p. 202 n°. 1357; over „oratio ad Birgittam", *Chev. Rep. Hymn.* II, p. 179 n°. 12718, initium: o Birgitta mater bona, dulcis ductrix et patrona.....

3. Drukkers met het uitgeversmerk der drie papaverbollen. Matthaeus Brandis. 1485—1500.

584. THOMAS à Kempis. Boek van der navolghinge
IV.F.36. Ihesu Christi; boek I—III (Nederduitsch); met voorrede, en met Lat. teksten en Nederduitsche gebeden tot Maria voor de verschillende boeken. — S. n. Lübeck, [„Mohnkopfdruckerei", groep Matthaeus Brandis], 1489. 4°.

Type 1, 2, 3 van Matth. Brandis (BrMC. „poppy-printer" 150, 98, 80); init. = BrMC. 1, 2, 3, 4; rubr. β, enkele houtsneden; get. roode rubr.str. en onderstr.; hs. aant.

Cop. II. 3240. BrMC. II, p. 557. Proct. 2629. B,p. 358. VB. I. 1470. Schreiber, Tome V^B^ 5349.

Vgl. over het signet met de papaverbollen, dat geen drukkers- maar een uitgeverswerk is: *Voull.*, *D. d. Dr.*, p. 65.

4. Steffen Arndes. 1486—1500.

585. [Peraudi, Raymundus]. Modus promerendi indul-
Mr. 1.J.9. gentias sanctae cruciatae. — S. n. l. et a. [Lübeck,
29. Steffan Arndes, c. 1489]. 2°.

Type 2^a, 3^b, 4.

Fragment der eerste 30 regels van: Einblattdrucke 1007.

De toeschrijving aan Peraudi, volgens *N. Paulus*, *Raymund Peraudi als Ablasskommissar*, p. 664—665, in *Historisches Jahrbuch. Im Auftrage der Görres-Gesellschaft*, Band XXI (München, 1900).

586. Biblie in dudesck, mit vorluchtinghe unde glose
Mr. II.B. Nicolai de Lyra unde anderer velen hillighen
2. doctoren (Nedersaksisch). — Lübeck, Steffen Arndes,
Mr. 1.L. 1494, up den dach der hilghen wedewen sunte Eli-
1. zabeth = 19 Nov. 2°.

Typen 5, 6, 10 (BrMC. 92, 165, 172), init. a, b, c, d, rubr. β, enkele direct., talrijke houtsneden, signet (niet in Haebler); ook get. gekl. en vers. init.

HC. 3143. BrMC. II, p. 560—561. Proct.* 2645. B,p. 330. VB. I. 1486. Coll. Stockh. 199. Coll. Upps. 306. GL. 1645. Peddie I, p. 105^a. Schreiber, Tome V^a 3467.

Bl. 1^a, hs. 15de—16de eeuw: „Cornelis Josten Glimmer".

Het tweede exemplaar (montre 1.L.1.) heeft 2—10, 13 regels open voor init., enkele direct., gedeeltelijk

opgeplakte get. gekl. init., geschr. oude folicering, geschr. direct.; hs. aant. Gebonden in 16den eeuwschen band, hout met donker leer overtrokken, middenvak 100–235 mM., omgeven: 1°. door filets; 2°. door een rand met filets, 10 mM. breed, waarin bloemstempeltjes; 3°. door een rand met filets, 20 mM., waarin figuurtjes met onderschrift, n.l. Prudentia, Justitia, Vanitas, Lucretia; 4°. door een rand met filets 20 mM. breed, waarin medaillons met koppen; 5°. door een rand met filets, 40 mM., gevuld door cirkels doorvlochten met halve cirkels eindigend in bladornament. Het middenvak is gevuld door een ruit met filets 20 mM., daarin een randje van ruitjes gevuld met bloemstempeltjes. Op de hoeken en het middenvak zwaar bewerkt (jonger) koperen beslag.

MAAGDENBURG.

5. Moritz Brandis. 1491—1500.

587. Donatus, Aelius. De octo partibus orationis. — S. n.
Mr. 1.J.9. l. et a. [Maagdenburg, Moritz Brandis?] 4°.
22. Type = BrMC. 151*, zie facsimile BrMC. II, Pl. LVIII.

Fragment van twee folio's, aan één kant bedrukt, (c. 193—142 mM.), 20 regels.

Eerste bl. regel 1: diuerint Pꝛeterito pluſq̃pfcō cum || audiuiſſem . . . ||; *regel 20*: cū audirt̃ Pꝛet̃ito pfcō cū audituꝫ ||. *Tweede bl., regel 1*: Pꝛeterito pfcō ꝛ pluſq̃pfcō latū eſſe ||; *regel 20*: Optatō mō tpe pn̄ti et p̄terito imp= ||.

Tekst: Schwenke **32.**30—**32.**49 en **35.**39—**36.**16.

Waarschijnlijk is dit het fragment door *Ricci* bedoeld onder 33ter; op het omslagje van dezen Donatus (en het fragment van het psalterium **574**) staat n.l. geschreven: „Pfisteri Donati et Psalterii forte Mogunt. Typis Biblia S. an (?) fragmenta."

588. Port.IV. B.10. MISSALE MAGDEBURGENSE. — [Maagdenburg, Moritz Brandis]. 2°.

Type 6, rood en zwart, init. g; ook get. gekl. init.

Fragment van 1 bl. op perkament, 1 kol., 38 regels. *Rectozijde. sign. a ij:* [ ] ui co2po2ali ieiunio vicia cōp2imis mentē eleuas-virtutē || largiris et p2emia .....

De tekst is uit de praefationes, die vlak voor den canon staan; volgens de beschrijving van het Missale van Brandis 1497, 14 April, BrMC. II, p. 599, zou deze folio met de sign. a ij moeilijk uit die editie kunnen zijn. Misschien uit Cop. II, 4159, 1493, 23 Dec.? Weale, p. 93?

MAINZ.

1. Drukker van den 42-regeligen Bijbel. c. 1454—55.

589. Port.IV. B.11. [BIBLIA Latina]. — S. n. l. et a. [Mainz, drukker van den 42 regeligen bijbel, c. 1454]. 2°.

Type 1 (BrMC. 140—147); get. vers. init. op goudgrond en gouden init. op gekl. grond, get. roode en blauwe init., explicit's, incipit's, capitula in rood bijgeschreven, eveneens de naam der bijbelboeken boven aan de folio's.

H.* 3031. BrMC.I, p. 17. Proct.* 56. B,p. 504. Pell. 2265. VB. I. 1511. Cop. Inc. Bibl. 1. Ricci 34. VT. 881. Peddie I, p. 105b.

Fragment van 2 bldn., op papier.

Een blad, recto, regel 1: [ ] Oſt actam || a corinthijs penitentian ||; *het andere blad, recto, regel 1:* [ ] Oloſenſes. ⁊ hij ſicut ⁊ la = ||.

2. Drukker van de 31 regelige Indulgentia = Johannes Gutenberg? 1454.

590. Mr.1.J.11. 31. CHAPPE, Paulinus. Litterae indulgentiarum pro tuitione fidei contra Turcos et defensione Cypri. — S. n. et l. [Mainz, drukker van de 31 regelige indulgentia]. 1454. br. 2°.

Type 1, 2, init. a.

Einblattdrucke 485. Ricci 49. Veröffentlichungen der Gutenberg-Gesellschaft, XII—XIII: G. Zedler, Die Mainzer Ablassbriefe der Jahre 1454 und 1455 (Mainz 1913), p. 52, nº 9.

Fragment op perkament van de eerste 21 regels; IVde druk. De brief is ingevuld voor: dominus Johannes Kelner presbyter et Catherina Muthildis maguntinensis dioc. Erffurdiae.

591. Mr.1.J.9. 31. CHAPPE, Paulinus. Litterae indulgentiarum pro tuitione fidei contra Turcos et defensione Cypri. — 1454. — S. n. et l. [Mainz, drukker van de 31 regelige indulgentia]. 1454. br. 2°.

Type 1, 2, init. a.

Fragment op perkament van de laatste 10 regels, IVde druk, vgl. Veröffentlichungen der Gutenberg-Gesellschaft XII—XIII: G. Zedler, Die Mainzer Ablassbriefe der Jahre 1454 und 1455 (Mainz 1913), Tafel XIII.

Volgens de geschreven fiches van museum M. W. een fragment van Hain 11753, waarschijnlijk echter een vervalsching.

3. Johannes Fust en Peter Schoeffer, 1457—1467, dan Peter Schoeffer alleen, 1467—1500.

592. Mr. 27. IV.B.1. Port. IV. B.10. PSALTERIUM. [Psalmorum codex ad honorem S. Jacobi]. — Mainz, Johannes Fust et Petrus Schoifher de Gernszheym, 1459, 29 Aug. 2°.

Type 1, 2 (BrMC. 234, 286) beide rood en zwart; init. rood en blauw 90—90 mM., 32—32 mM., 60—60 mM., roode 13—15 mM., én een rood en blauwe I. c. 110 mM.; enkele get. vers. init.; geschr. noten, hier en daar met bijgeschreven tekst; vooral na bl. 118 veel hs. aanwijzingen (hs. 16de? eeuw) in de marge en dan hier en daar de in rood gedrukte aanwijzingen doorgehaald. Perkament.

H.* 13480. BrMC. I, p. 19 (zie voor de indeeling van het psalterium de aant. aldaar) Proct.* 65. B,p. 409. VB. II. 1513,15 Ricci 55.

Van denzelfden druk fragmenten op perkament, nl. bl. 3, en misschien bl. 51 van dezen druk met ander zetsel en zonder de woorden in deserto tot en met parare mensā.

593. Durandus, Guilelmus. Rationale divinorum officiorum. — Mainz, Johannes Fust et Petrus Gernszheym, 1459, 6 Oct. 2°.
IV.B.2.
IV.B.10.

Type 3, rood en zwart, 5 rood, (BrMC. 91, 118); init. rood en blauw c. 60—62, 30—30; rood 13—13, J. c. 110 mM.; ook get. roode init., rubr., rubr.str.. geschr. sign.; hs. aant. Perkament.

H. 6471. BrMC. I, p. 20. Proct. 66*. B,p. 409. Pell. 4491. VB.II. 1513. GL. 1815. Ricci 65. Peddie II, p. 232[a].

Van dezen druk nog een fragment op perkament ∸ bl. 5, kol. a[a], schuin afgesneden.

Het volledig exemplaar is gebonden in een 17[den] eeuwschen band, hout overtrokken met wit zwijnsleer; het middenvak is c. 70—70 mM.; daarin de letters J.H.S., waarboven het kruis, waaronder de drie kruisnagels; in de hoeken bloemornament; om het middenvak randen met filets: 1°. gevuld door slingerend bloemrandje 17 mM. breed; 2°. gevuld door koppen in medaillons en slingerend bloemrandje waartusschen vogels c. 20 mM. breed; 3°. gevuld met slinger van bloem- en vruchtmotieven c. 22 mM. breed; 4°. gevuld met doorelkaar geslingerde halve cirkels uitloopend in bladornament c. 25 mM. breed; 5°. rand van filets c. 25 mM. breed, driehoekjes van filets verbinden dezen laatsten rand met de ribben van den rug, aan de basis van die driehoekjes telkens een bloemstempel. Rug met 5 ribben, koperen klampen.

594. CLEMENS V, papa. Constitutiones unacum apparatu
IV.B.3. Johannis Andreae. — Mainz, Johannes Fust et Petrus Schoiffher de Gernszheim, 1460, 25 Juni. 2°.

Type 3, 5 (rood en zwart) (BrMC. 91, 118); enkele gedrukte roode lombardjes c. 10—10 mM.; 4 punct.; bl. 1^a, 12^a, 21^a, 37^a, get. vers. init. op goudgrond, verder get. gekl. init. en rubr.; hs. aant. Perkament.

HC. 5410. BrMC. I, p. 20. Proct.* 67. B, p. 409. Pell. 3835. GL. 1816. Ricci 66. Peddie II, p. 183^b.

De twee laatste bldn. met de bul van Clemens V ontbreken. Oude 15de eeuwsche band, houten borden met leer overtrokken, sterk beschadigd.

595. [FASTIDIUS episc. Britannus]. De vita christiana.
IV.F.42. — S. n. l. et a. [Mainz, Johannes Fust en Peter Schoeffer]. 4°.

Type 3 (BrMC. 91), sporen van 2 punct.; get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

Cop. II. 768. BrMC. I, p. 20. B, p. 409. Proct.* 69. Pell. 1581. VB. II. 1516,5. Peddie I, p. 70^b.

De incunabel noemt Augustinus als schrijver, vgl. echter *Hurter* I, p. 332^a en *Realencyclopädie f. protest. Theologie u. Kirche* XV [Leipzig 1898], p. 780—781 i.v. Fastidius.

596. AUGUSTINUS, Aurelius, S. De arte praedicandi s. de
IV.C.29. doctrina christiana liber IV. *Praec.* Canon pro recommendatione huius operis. — S. a. [Mainz, Johannes Fust en Peter Schoeffer, BrMC. vóór Maart 1467]. 2°.

Type 3, rood en zwart, 5 (BrMC. 91, 118); 2 punct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., boven aan de bldn. titel in rood bijgeschreven.

H.* 1957. BrMC. I, p. 21. Proct. 70. B, p. 409. Pell. 1473. VB. I. 1516. GL. 1820. Ricci 87. Peddie I, p. 67^a.

Zie de aant. BrMC. I, p. 21, waar wordt verondersteld, dat het boek misschien eerder dan 1467 gedrukt zou zijn.

597. BIBLIA Latina. — V.II. — Mainz, Johannes Fust et
II.A.3. Petrus Schoiffher de Gernszheym, 1462, in vigilia assumptionis virginis Mariae = 14 Aug. 2°.

Type 5 (BrMC. 118) rood en zwart, signet I, hier en daar gedrukte roode en blauwe init. c. 10, 23, 63 mM., en cijfers; 4 punct.; get. gekl. en vers. init., roode rubr.str., enkele get. gekl. bladversieringen, namen der boeken gekl. geschr. aan het hoofd der folio's, nummers der hfdst. geschr. in rood, geschr. sign., geschr. roode en zwarte rubriekletters; hs. aant. V. 1 heeft geen colophon en eindigt: Alleluia. ||; de tweede colophon is als die van BrMC. Achter bl. 74, 75, 76, 77, 200, 203 van V. I, en achter bl. 233 van Vol. II zijn folio's weggesneden. V. I heeft dezelfde afwijkingen van Hain die VBo. 217 vermeldt.

HC.* 3050. BrMC. I, p. 22. Proct.* 79. B,p. 409. Pell. 2281. VB. I. 1515. Cop. Inc. Bibl. 4. GL. 1817. Ricci 79. VBo. 217. Peddie I, p. 106[a].

Bl. 1[a], hs. 17[de] eeuw: „Carthusiae Moguntinae".

598. [AENEAS Sylvius Piccolominaeus postea] PIUS
IV.C.28. II, papa. Bulla cruciata contra Turcos. — S. n. l. et a. [Mainz, Johannes Fust en Peter Schoeffer, na 11 kal. Nov., 1463]. 2°.

Type 3, titel in het groote psalteriumtype; 2 regels open voor init.

H. 261. B,p. 409. Pell. 183. Ricci 81. Peddie I, p. 9[a].

599. BONIFACIUS VIII, papa. Liber sextus decretalium,
IV.B.4. cum apparatu Johannis Andreae. *Praec.* Johannes Andreae. Arbor consanguinitatis. — Mainz, Johannes Fust et Petrus Schoiffer de Gernszheym, 1465, 17 Dec. 2°.

Type 3, 5 rood en zwart (BrMC. 91, 118), bl. 6b een gedrukte roode L c. 23—23 mM.; 4 punct.; get. gekl. init., rubr., rubr.str., titels der hfdst. boven aan de folio's bijgeschreven; hs. aant. Exemplaar op perkament.

HC.*3586. BrMC. I, p. 23. Proct. 81. B, p. 409. Pell. 2730. GL. 1818. Ricci 83. VT. 882. Peddie I, p. 122b.

600. IV.B.5. CICERO, Marcus Tullius. De-officiis libri III. Hexametri VI in Ciceronem. Cicero Paradoxa. Versus XII sapientum positi in epitaphio Ciceronis. Appolonius rhetor graecus (secundum Plutarcum). In Ciceronem. *In fine* Horatius Flaccus. De vitae humanae brevitate. — Mainz, Johannes Fust et Petrus de Gernszhem, 1466, 4 Febr. 2°.

Type 3 (geinterlinieerd), 5, (BrMC. 91, 118) beide rood en zwart; hier en daar Grieksche type, 2 punct. in de rechtermarge; get. vers. of gekl. init., get. gekl. rubr., roode rubr.str.; hs. aant. Perkament.

H.*5239. BrMC. I, p. 24. Proct.* 82. B, p. 409. Pell. 3726. Coll. Stockh. 319. GL. 1819. Ricci 85. Peddie II, p. 178b.

De 12 wijzen zijn: Baxilius, Asmenius, Liomanus, Euforbius, Julianus, Hilasius, Palladus, Asclemas, Eustemius, Pompelianus, Maximinus, Vitalis.

Horatius, De vitae humanae brevitate, is de 7de ode, ad Torquatum, uit het 4de boek. Initium: Diffugere nives redeunt iam gramina campis ....

601. II.A.4. THOMAS de Aquino. Summa theologica, secunda secundae partis. — Mainz, Petrus Schoiffher de Gernszheim, 1467, 6 Maart. 2°.

Type 3 (BrMC. 91), signet a; 2 punct. onder aan de folio's, get. gekl. of vers. init., gekl. rubr., roode

rubr.str., de titels der quaestiones boven aan de folio's bijgeschreven en bij de tabula de nummers der quaestiones.

H.* 1459. BrMC.I, p. 24. Proct.* 83. B,p. 578. Pell. 1049. Coll. Upps. 1429. GL. 1848.

Colophon = 2de colophon Pell. 1049.

Bl. 1a, hs 17de eeuw: „Conventus fratrum sanctae crucis in wickrats".

602. IV.B.8. JUSTINIANUS imperator. Institutiones cum glossa [Accursii Florentini]. *In fine* disticha XII. — Mainz, Petrus Schoyffer de Gernszheym, 1468, 24 Mei. 2°.

Type 3, 5 rood en zwart (BrMC. 91, 118), 4 punct.; bl. 1a J met miniatuur; get. gekl. init. en rubr., geschr. folieering en geschr. titels der hfdst. boven aan de folio's: hs. aant. Perkament.

H.* 9489. BrMC.I, p. 25. Proct.* 85. B,p. 578. VB.I. 1520. GL. 1850. VT. 883.

Over Accursius Florentinus als glossator van de Institutiones, vgl. *F. C. de Savigny, Geschichte des röm. Rechts im Mittelalter* V (Heidelberg 1829), p. 255; zie ook p. 274.

603. IV.F.40. AUGUSTINUS, Aurelius, S. Libellus de verae vitae cognitione. *Praec.* Versus IX in Augustinum. — S. n. l. et a. [Mainz, Peter Schoeffer]. 4°.

Type 3, signet a, rood; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., titel in rood bijgeschreven op bl. 3a.

H.* 2092. B,p. 579. Proct. 138. Pell. 1579. VB.I. 1546. GL. 1883. VBo. 117. Peddie I, p. 70b.

Hurter I, p. 295 noemt dit geschriftje bij de werken die niet van Augustinus zijn, en zegt dat het schijnt te moeten worden toegeschreven aan Honorius Augustodunensis; vgl. ook *Kir-*

chenlexicon VI, p. 273, i.v. Honorius von Augustodunum en *Hurter* II, p. 32.

604. THOMAS de Aquino. Scriptum in quartum librum
II.A.5. sententiarum. — Mainz, Petrus Schoiffher de Gernszhem, 1469, 13 Juni. 2°.

Type 3, 5 (rood) (BrMC. 91, 118), signet a (rood), 2 punct. beneden aan de folio's; get. gekl. of vers. init., gekl. rubr., sporen van geschr. roode sign., nummers van de distinctiones boven aan het blad bijgeschreven, nummers in de kantlijn; hs. aant.

H.* 1481. BrMC. I, p. 25. B,p. 578. Proct.* 87. Pell. 1068. VB.I. 1521. GL. 1851.

Bl. 1a: „Domus montis S. Antonii (?) fratrum sanctae crucis in Wickrats me possidet 1691".

605. GERSON, Johannes. Quaestio de custodia linguae
IV F.48. et corde bene ruminanda. — S. n. l. et a. [Mainz, Peter Schoeffer, B,p. 578 niet na 1469]. 4°.

Type 3; get. roode init., rubr., rubr.str.

HC. 7684. Proct.* 88. B,p. 578. Pell. 5164. Peddie II, p. 286a.

606. BOCCACCIO di Certaldo, Giovanni. Amor Guis-
IV.F.43. cardi et Sigismundae, interprete ex vulgari in latinum Leonardo Aretino. *Praec.* epistola translatoris ad Sindachum Rutasolanum. — S. n. l. et a. [Mainz, Peter Schoeffer, BrMC., niet na Sept. 1470]. 4°.

Type 5 (BrMC. 118), signet a, rood; 3 regels open voor init.

HC.* 1587. Cop. III, p. 241. BrMC. I, p. 26. Proct. 89. B,p. 578. GL. 1882. Peddie I, p. 53b.

Bl. 2 en bl. 11 ontbreken. Bl. 1b, regel 1, en bl. 7b laatste regel, als in BrMC.; die op bl. 1b in oud hs. hersteld.

607. VALERIUS Maximus, Gaius. Facta et dicta memorabilia. — Mainz, Petrus Schoyffer de Gernszhem,
IV.C.31. 1471, xviij, kalendis iulijs = 14 Juni. 2°.

Type 5 (BrMC. 118), rood en zwart, signet a, rood; regels open voor Grieksche citaten als in BrMC; get. gekl. init., rubr., nummers der hfdst. boven aan de folio's bijgeschreven; hs. aant.

HC.* 15774. BrMC. I, p. 27. Proct.* 95. B,p. 578. VB.I. 1523. GL. 1855.

Bl. 1ᵃ, hs. 15ᵈᵉ eeuw: „Johannes brustonis (brusconis?) canonicus sancti steffani."

608. THOMAS de Aquino. Summa theologica, prima secundae partis. — Mainz, Petrus Schoiffer de
II.A.6. Gernszhem, 1471, 8 Nov. 2°.

Type 3, 6 (BrMC. 91, 92), 6 rood en zwart, signet a, rood, 2 punct. beneden aan de folio's; get. vers. en gekl. init., gekl. rubr., roode rubr.str., nummers der quaestiones boven aan de folio's bijgeschreven, sporen van geschr. roode sign.

H.* 1447. BrMC. I, p. 28. Proct.* 97. B,p. 578. Pell. 1040. VB. I. 1524. Coll. Upps. 1430. GL. 1856. VT. 886.

Bl. 1ᵃ: „Conventus ord. sanctae crucis in wickrath ...... 1691."

609. BIBLIA Latina. II.V. — Mainz, Petrus Schoiffer de
II.A.7. Gernszhem, 1472, in vigilia Mathiae apostoli = 23 Febr. 2°.

Type 5 (BrMC. 118), rood en zwart, signet a, rood; 4 punct., get. vers. of gekl. init., roode rubr.str., titels der boeken boven aan de bldn. in rood bijgeschreven, nummers der hfdst. in rood.

HC.* 3052. BrMC. I, p. 28. Proct.* 98. B,p. 578. Pell. 2283. Cop. Inc. Bibl. 14. GL. 1857. VT. 887. Peddie I, p. 106ᵃ.

610. Mr. II.D. 1. GRATIANUS. Decretum cum apparatu [Johannis Semecae] ed. a Bartholomaeo Brixiensi. — Mainz, Petrus Schoiffer de Gernszheym, 1472, Idibus augustijs = 13 Aug. 2°.

Type 5, rood en zwart, 6, (BrMC. 118, 92), signet a, 4 punct.; get. vers. of gekl. init., get. roode rubr., rubr.str., nummers der distinctiones etc. in rood bijgeschreven.

HC.* 7885. BrMC. I, p. 29. Proct.* 99. B,p. 578. Pell. 5310. VB. I. 1525. Coll. Stockh. 467. Coll. Upps. 614. GL. 1858. Peddie II, p. 295[b].

Gebonden in 2 deelen.

611. II.A.8. Port.IV.B. 10 en 11. AUGUSTINUS, Aurelius, S. De civitate Dei, cum commento Thomae Vałois et Nicolai Trivet. Nicolaus Cerseth. Tabula super commentum. *Praec.* Augustinus. Sententia ex libris retractationum de libris de civitate Dei. — Mainz, Petrus Schoiffer de Gernszheim, 1473, 5 Sept. 2°.

Type 3, 5, beide rood en zwart (BrMC. 91, 118), signet a (2, beide rood), 4 punct.; voor init. 1, 2, 3, 5, 8 regels open, nummers der boeken geschr. boven aan de folio's; hs. aant.

HC.* 2057. BrMC. I, p. 29. Proct.* 102. B,p. 578. Pell. 1555. VB.I. 1528. Coll. Stockh. 115. Coll. Upps. 184. GL. 1860. Peddie I, p. 69[b].

Op bl. 283[a] ontbreekt: Finito libro sit laus et gloria cristo.

Van denzelfden druk een fragment van 1 bl. waarvan de rectozijde gelijk is aan bl. 109[a], de versozijde aan bl. 130[b]. Een tweede fragment (beschadigd) = bl. 134; hierop is geplakt de katernentabula van Grüner, Expositio missae, zie aldaar, **762**.

612. IV.B.9. GREGORIUS IX, papa. Decretalium libri V cum glossa. *In fine* epigrammata VI. — Mainz, Petrus Schoiffer de Gernszheim, 1473, IX. kl' decembris = 23 Nov. 2°.

Type 5, rood en zwart, 6, (BrMC. 118, 92), signet a,

rood, 2 punct. aan den voet van de folio's; get. vers. of gekl. init., gekl. rubr., geschr. direct., nummers der boeken boven aan de folio's bijgeschr. in rood; hs. aant. Op bl. 84a, 158a, 222a, 245a miniaturen aan het begin van boek II, III, IV, V. Perkament.

HC.* 7999. BrMC.I, p. 30. Proct.* 103. B,p. 578. VB.I. 1529. GL. 1861. VBo. 490. VT. 890. Peddie II, p. 299a.

Bl. 156 en bl. 157 afgesneden, bl. 1 in oud hs. vervangen; 305 bldn. (BrMC. 405).

De epigrammen zijn: cur deus ultimis temporibus artis impressoriae novum saeculo munus invexerit; apologia vel excusatio cleri de ignorantia et carentia librorum; excusationis repulsio et artis impressoriae commendatio; exhortatio ad comparandum libros; primorum artis magistrorum typus et Petri praeconium; disticha IV in hanc editionem.

613. HERP, Henricus. Speculum aureum decem prae-
II.A.9. ceptorum Dei. — Mainz, Petrus Schoyffer de Gernsheym, 1474, mensis septembris Idus quarto = 10 Sept. 2°.

Type 3, 6, rood en zwart (BrMC. 91, 92), signet a, rood, 2 punct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; nummers der sermones boven aan de folio's in rood bijgeschr.; hs. aant. in rood en zwart.

HC.* 8523. BrMC. I, p. 30. Proct.* 104. B,p. 578. VB.I. 1530. Coll. Link. 58. Coll. Upps. 701. GL. 1862. VBo. 545. F. Schillmann, Wolfgang Trefler u. die Bibliothek des Jacobklosters zu Mainz *Zentralblatt f. Bibliothekswesen,* Beiheft 43, Leipzig 1913), p. 113, 126.

Bl. 2a, hs. 16de eeuw en bl. 13a: „Liber S. [Jacobi] in montespecioso ord. S. Benedicti (?)"

614. JOHANNES de Turrecremata. Expositio super toto
IV.C.32. psalterio. — Mainz, Petrus Schoyffer de Gernszhem, 1474, tercio Idus septembris = 11 Sept. 2°.

Type BrMC. 234 en type 5 = BrMC. 118, rood en zwart, gemengd met psalteriumletters, signet a, rood; bl. 3[a] get. gouden initiaal, waarin een miniatuur en get. gekl. randversiering met vruchten, bloemen en dieren, get. gekl. init., roode rubr. en onderstr., in den proloog roode rubr.str.; roode geschr. folieering.

H.* 15698. BrMC. I, p. 31. Proct.* 105. B,p. 578. VB. II. 1530, 5. GL. 1863. VBo. 652. VT. 891.

615. Mr.II.J.I. Iustinianus imperator. Codex cum glossa [Accursii Florentini]. — Mainz, Petrus Schoyffer de Gernszheym, 1475, ad vij. kalendas februarias = 26 Jan. 2°.

Type 5, rood en zwart, 6 (BrMC. 118,92), signet a rood, enkele direct., 4 punct.; get. vers. of gekl. init., gekl. rubr., roode rubr.str., geschr. direct. en sign., sporen van geschr. folieering; hs. aant.

HC.* 9598. BrMC. I, p. 31. Proct. 106. B,p. 578. VB. I. 1531. Coll. Stockh. 623. GL. 1864. VBo. 694.

Over Accursius Florentinus als glossator van den codex, zie *F. C. Savigny, Geschichte des römischen Rechts im Mittelalter* V (Heidelberg 1829), p. 252; zie ook p. 274.

616. II.A.10. Bernardus Claraevallensis, S. Sermones. — Mainz, Petrus Schoyffer de Gernszheym, 1475, 14 April. 2°.

Type 5 (BrMC. 118), rood en zwart, signet a., 2 punct.; correcties op bl. 7[a] en 111[b] als in BrMC.; get. gekl. randversiering op bl. 1[a] en bl. 166[a]; get. vers. of gekl. init., gekl. rubr., gele rubr.str., geschr. roode folieering, geschr. sign.; hs. aant.

H.* 2844. BrMC. I, p. 32. Proct.* 107. B,p. 578. Pell. 2087. VB. I. 1532. Coll. Upps. 282. GL. 1865. Jan. 30. VT. 892. Peddie I, p. 97[a].

Op bl. 234[a], twee oude houtsneedjes ingeplakt. *Bl. 1[a], hs. 17[de] eeuw: „Ex bibliotheca patrum Coelestinorum iuxta Meduntam"; bl. 232[a]: „Pertinet*

Johanni Bude(?) consilario regis et audientiario ..... anno 1482".

617. IV.F.50. ANTONINUS archiepisc. Florentinus, S. Confessionale s. tractatus de instructione s. directione simplicium confessorum. Johannes Chrysostomus. Sermo de poenitentia. — S. n. l. et a. [Mainz, Peter Schoeffer, BrMC. niet na 1475]. 4°.

Type 5, 6 (BrMC. 118,92), signet a, rood, 1—4 regels open voor init.; get. gele rubr.str., geschr. sign.; hs. aant.

H.* 1163. BrMC. I, p. 32. Proct.* 108. B,p. 578. Pell. 836. Peddie I, p. 40b.

Volgens de beschrijving in BrMC. (niet volgens Hain) ontbreken aan dit exemplaar 2 bldn. van katern p.

Zie de aant bij **808**.

In den band, ex libris: Ex musaeo Pauli Girardot de Prefond.

618. IV.F.41. [FASTIDIUS episc. Britanus]. De vita christiana. — S. n. l. et a. [Mainz, Peter Schoeffer, BrMC.c. 1470—1475]. 4°.

Type 3 (BrMC. 91), signet a, rood; get. roode init., gekl. rubr.

H.* 2093. BrMC. I, p. 37. Proct. 135. B,p. 579. Pell. 1580. VB. I. 1547. GL. 1884. Ricci 88. Peddie I, p. 70b.

Zie de aant. bij **595**.

619. IV.F.49. JOHANNES de Tambaco. De consolatione theologiae. — S. n. l. et a. [Mainz, Peter Schoeffer, BrMC. c. 1470—75]. 4°.

Type 5, 6 (BrMC. 118, 92); get. gekl. init., roode rubr., gele rubr.str.

HC.* 15235. BrMC. I, p. 38. Proct.* 136. B,p. 579. VB. I. 1550. VBo. 649. VT. 912.

Bl. 41 als BrMC., maar zonder punct., zonder hs. verbeteringen en met gele rubr.str. als in het verdere boek.

620. II.A.11. Bonifacius VIII, papa. Liber sextus decretalium cum apparatu Johannis Andreae. — Mainz, Petrus Schoyffer de Gernszheym, 1476, 9 Jan. 2°.

Type 5, rood en zwart, 6, (BrMC. 118, 92), signet a, gedrukte rubriekletters, 2 punct.; get. gekl. of vers. init., roode rubr., rubr.str., onderstr.; bl. 1a get. gekl. randversiering, ook titels en nummers der hfdst. boven aan de bldn. bijgeschreven in rood en blauw; bl. 162b geschreven index van de met dezen incunabel samengebonden Constitutiones van Clemens V.

HC.* 3593. Cop. III, p. 247. BrMC. I, p. 32. Proct. 109. B,p. 578. Deel van Pell. 2736. Coll. Stockh. 253. Coll. Upps. 365. GL. 1866. Peddie I, p. 122b.

621. Port.IV. B.10. Clemens V. Constitutiones cum apparatu Johannis Andreae. [Mainz, Peter Schoeffer]. 2°.

Type 3, 5.

Niet H. 5410, 5412 of 5421. Misschien H. 5411? of een fragment van den parallellen druk van Hain 5412, die VT. 885 vermeldt?

Fragment van 1 bl., het laatste of voorlaatste der constitutiones, op perkament, commentaar op dit bl. 66 regels.

Recto, kol. α, tekst: quin probacōnes neceſſa= || rie. ɀ defenſīōes ltīme (*sic*) ad= || mittātur . . . || ; *commentaar, 66 regels, kol. α*: Jurgia . de hijs . s . de . ṽ . ſig᾽ . foꝛus . § . iurgium . Jo . an . || Multitu dinē . . . . . . || ; *verso, kol. β, tekst, regel 11:* qꝫ hoc equitas ſuadebit. || *commentaar, regel 52* . . . . ꝙ etiam poſt cōcluſioneꝫ || ad peticionē ꝑtis interroget . Jo . andree. || .

622. II.A.12. II.A.11. Clemens V. Constitutiones cum apparatu Johannis Andreae. [Clemens V]. Bulla: exivi de paradiso. Johannes XXII. Constitutio: execrabilis. — Mainz, Petrus Schoyffer de Gernszhem, 1476, iiij. Idus septembris = 10 Sept. 2°.

Type 5, rood en zwart, 6 (maar H², L² zonder a) (BrMC. 118, 92), signet a, rood, 2 punct.; bl. 1ª. miniatuur op goudgrond, get. gekl. init., rubr., geschr. direct.

HC.* 5421. BrMC.I, p. 33. Proct.* 111. B,p. 578. Pell. 2736. VB.I. 1533. GL. 1869. Peddie II, p. 183ᵇ.

Het tweede exemplaar heeft punct., get. vers. of gekl. init., gekl. rubr., roode onderstr.; op bl. 1ª get. gekl. randversiering; nummers en titels der hfdst. in rood en blauw boven aan de folio's bijgeschreven.

Bl. 1ª, hs. 16de eeuw: „Collegium Societatis Jesu Pragense".

623. IV.C.43. DECISIONES antiquae et novae (cum suis summariis) Rotae Romanae, collectae a Guilelmo Horborch. — Mainz, Petrus Schoyffer de Gernszheym, 1477, pridie nonis Januariis = 4 Jan. 4°.

Type 3, 5, 6, rood (Br.M.C. 91, 118, 92), signet a, rood, 2 punct.; get. roode rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

H.* 6047, vgl. BrMC. I, p. 33. Proct. 112. B,p. 578. VB. I. 1534. GL. 1870.

624. II.A.13. JUSTINIANUS imperator. Novellae constitutiones cum glossa. Consuetudines feudorum cum apparatu [Jacobi Columbi]. — Mainz, Petrus Schoiffer de Gernszheim, 1477, xij. kalendis septembrijs = 21 Aug. 2°.

Type 5, rood en zwart, 6, signet a, gedeeltelijk direct., 1 punct. onder aan de folio in de marge, op bl. 1ª 6 regels open voor init.; geschr. folieering, nummers der hoofdstukken in rood boven aan de folio's.

H.* 9623. BrMC. I, p. 33. Proct. 113. B,p. 578. VB. I. 1535. GL. 1871. VBo. 697. VT. 894.

Bldn. 265—300 = consuetudines feudorum, gebonden achter bl. 169.

Bl. 1ª, hs. 15de—16de eeuw: „monasterii Baumburg.”
Over Jacobus Columbi als schrijver van den apparatus bij de „consuetudines feudorum”, zie *F. C. Savigny, Geschichte des röm. Rechts im Mittelalter* V (Heidelberg 1829), p. 82—89.

625. PAULUS de Sancta Maria s. Burgensis. Dialogus
IV.C.34. qui vocatur Scrutinium scripturarum. — Mainz, Petrus Schoffer de Gernszheym, 1478, ad vij. idus ianuarias = 7 Jan. 2°.

Type 6, rood en zwart (BrMC. 92), signet a; get. vers. of roode init., roode rubr. en onderstr., nummers der boeken in rood boven aan de folio's geschreven.

HC. 10766. BrMC. I, p. 34. Proct.* 114. B,p. 578. VB. II. 1535,5. Coll. Upps. 1146. GL. 1872. VT. 895.

Bl. 1ª, hs. 17de eeuw: „Conventus Confluentini fratrum minorum Recollectorum”.

626. BARTHOLOMAEUS de Chaimis de Mediolano.
IV.F.45. Interrogatorium s. confessionale. *In fine* IX priora disticha in Bartholomaeum, ex. ed. Valdarfer. — Mainz, Petrus Schoiffer de Gernszheym, 1478, ipsa die Urbani = 25 Mei. 4°.

Type 3, rood en zwart, 5 rood (BrMC. 91, 118), signet a, rood; get. gekl. en roode init., roode rubr., rubr.str., onderstr.; onder de disticha het jaartal 1486 in roode cijfers geschr.; hs. aant.

HC.* 2483. BrMC. I, p. 34. Proct.* 116. B,p. 578. Pell. 1861. VB. I, 1537. GL. 1874. VBo. 177. VT. 897. Peddie I, p. 85b.

627. MANUALE parochialium sacerdotum. De allo-
IV.F.51. cutione sacerdotis et muti inductione ad confitendum. Casus servandi episcopo et casus servandi papae. — S. n. l. et a. [Mainz, Peter Schoeffer, Reichl. Append. c. 1483]. 4°.

Type 6, 7, 9; get. roode init., rubr., rubr.str. onderstr.

H. 10724. Reichl. Append. III, p. 101, (maar

afwijkend daarvan *bl. 15ª, regel 28—29:* et muti in || inductõne....) Kloss?

Bl. 16ᵇ: „Anno 1636 mense Maij", vervolg in jongere hand: *„Johannes Mattheus Müller me emit".*

In den band, ex libris: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum.

628. IV.F.46. HERBARIUS. — S. n. Mainz, [Peter Schoeffer], 1484. 4°.

Type 2, 5, 6, 9 (gemengd met 7), signet a, rood, talrijke houtsneden; get. roode init., rubr., rubr.str.

HC. 8444. Cop. III, p. 264. B,p. 578. Pell. 1311. Proct. 121. VB.I. 1540. GL. 1877. Schreiber, Tome Vª 4203.

Initium: Rogatu plurimorum......

629. IV.C.30. ARTICULI abbreviati ultimae bullae indulgentiarum sacrae cruciatae Innocentii VIII. — S. n. l. et a. [Mainz, Peter Schoeffer, c. 1488]. 2°.

Type 3, 9.

H. 9206 = H. 10123. B,p. 579. VB.II. 1545,2. Einblattdrucke 363. VT. 904.

Misschien zijn deze „Articuli abbreviati" van Raymundus Peraudi en in 1487 of 1488 gedrukt, vgl. *N. Paulus, Raymund Peraudi als Ablasskommissar*, p. 662, en aldaar Anm. 2; in: *Historisches Jahrbuch. Im Auftrage der Görres-Gesellschaft* etc. Band XXI (München, 1900).

630. Port. IV. B.11. 3. FACULTATES patris domini Raymundi Peraudi archidiaconi ecclesiae Xanctonensis. — S. n. l. et a. [Mainz, Peter Schoeffer, 1488—1489?]. 2°.

Type 6, 7; get. roode rubr., rubr.str., onderstr.

De „Facultates" moeten na 1488 of aan het eind van dat jaar gedrukt zijn, daar eerst in den zomer of herfst van 1488 Peraudi den titel van „referendarius" kreeg waarmee hij in de facultates wordt genoemd; zie *N. Paulus, Raymund Peraudi als Ablasskommissar*, p. 662, in: *Historisches Jahrbuch. Im Auftrage der Görres-Gesellschaft*, Band XXI (München, 1900).

1 Bl. aan één zijde bedrukt, 51 regels. Fragment?

Sequūtur facultates Reuerendi patris dñi Raymūdi peraudi Archidia || coni ecclesie Xanctoneñ. Sanctissimi dñi nostri notarij et referendarij do=|| mestici ipiusqꝫ ⁊ aplꝛice sedis ad Alamaniā ⁊c̄ Cū potestate legati de latere || Nūcij et oꝛatoꝛis. || In primis facultas dispensandi cū secularibꝫ seu oꝛdinū quoꝛūcūqꝫ nō tamē mendicantiū . regularibꝫ ꝑsonis || ad duo incōpatibilia secularia . . . || ; *regel 46:* . . . per || censurā ecclesiasticā cōpescendi. || ; *regel 48:* Item facultas creandi Notarios et tabelliones publicos. || Item ꝑter ꝑmissas omnes facultates sanctissimus dn̄s noster Innocētius papa octauus et modernus cō=|| cessit eidem dn̄o Raymūdo apostolico legato ꝑ vnā bullā plenarie legationis tractatus et ꝯcoꝛdie vt possit || vti omnibꝫ et singulis facultatibꝫ quibꝫ vtūtur legati de latere. || .

631. [Peraudi, Raymundus]. Avisamenta confessorum.
IV.C.30. Modus distribuendi confessionalia prout in urbe. Forma absolutionis. — S. n. l. et a. [Mainz, Peter Schoeffer, c. 1489]. 2°.

Type 3, 9.

H. 2225. B,p. 579. VB.I. 1548. Peddie I, p. 74[b].

De toeschrijving van de „Avisamenta confessorum" aan Peraudi volgens *N. Paulus, Raymund Peraudi als Ablasskommissar,* p. 664 in: *Historisches Jahrbuch. Im Auftrage der Görres-Gesellschaft* etc., Band. XXI (München, 1900).

Initium: Modus distribuendi: Item pro quolibet confessionali ad vitam quod expeditur . . . . ; forma absolutionis: Misereatur tui omnipotentis deus . . . .

632. [Peraudi, Raymundus]. Articuli continentes bre-
Port.IV. viter effectum gratiarum plenissimae remissionis et
B.11. facultatum indulgentiarum. — S. n. l. et a. [Mainz, Peter Schoeffer, 1489 tot 1490]. 2°.

Type 6, 9.

Cop. II. 706. B,p. 579. VB.II. 1545,5. Einblattdrucke 364. VT. 905.

De toeschrijving aan Peraudi en de dateering, volgens *N. Paulus, Raymund Peraudi als Ablasskommissar,* p. 664, Anm. I, in: *Historisches Jahrbuch. Im Auftrage der Görres-Gesellschaft,* etc. Band XXI (München, 1900).

633. Port IV. B.11. [PERAUDI, Raymundus]. Modus promerendi indulgentias sanctae cruciatae pro tuitione fidei contra Turcos concessas. — S. n. l. et a. [Mainz, Peter Schoeffer, c. 1489]. 2°.

Type 6, 9.

1 Bl., aan één zijde bedrukt, 65 regels.

Regel 1: Modus promerendi indulgentias ſancte Cruciate pro tuitione fidei cōtra T . . . (beschadigd) || cōceſſas quo ad quatuoꝛ facultates Quarū prima eſt Jubileus. ||. Primo ꝑ Jubileo et remiſſione pleniſſima omniū peccatoꝝ obtinēdis neceſſariū eſt xp̄ifideles ꝯfiteri. qua cōfeſſio || ne fa . . . . . (beschadigd) illos opoꝛtet . . . ||; *regel 64*: ꝑfecte declarare ||; *regel 65*: Cetera ſuppleāt diſcretiones ꝯmiſſarioꝝ ſed hoꝝ nich . . . (beschadigd) tāt ſub penis in bullis cōtentis. ||.

Zie de aant. bij **585**.

634. IV.F.47. WANDALBERTUS Prumiensis. Legenda et miracula sancti Goaris. *In fine* Propria pro festo sancti Goaris. — S. n. Mainz, [Peter Schoeffer], 1489, impensis Johannis Gisen de Nasteden. 4°.

Type 2, 3, 7 (BrMC. 286, 91, 149a), direct.; get. roode init.; rubr., rubr.str.; hs. aant.

HC.* 16142. BrMC. I, p. 36. Proct. 129. B,p. 579. Kloss 2307.

In den band ex libris: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum.

635. IV.C.30. JOHANNES de Fabrica. Tractatus super declaratione indulgentiarum concessarum pro animabus in pur-

gatorio. Nicolaus Richardi. Tractatus super eadem materia indulgentiarum. Resolutio summae Anthonini archiepisc. Florentini. — S. n. l. et a. [Mainz, Peter Schoeffer, BrMC. 1485—1490]. 2°.

Type 3, 7 (BrMC. 91, 149[a]); get. roode init., rubr., rubr.str. en onderstr.; hs. aant.

H.* 6876. BrMC. I, p. 38. Proct. 141. B,p. 579. VB. II. 1549,5. GL. 1891.

636. IV.F.44. Basilius Magnus, S. Opusculum ad iuvenes de poetarum oratorum historicorumque ac philosophorum legendis libris [Hain: Oratio ad adolescentes de legendis antiquorum seu gentilium libris], interpr. Leonardo Aretino; rubricis titulisque interstinctum per Martinum Brenningarium. *Praec.* Leonardus Aretinus. Praefatio ad Collucium. — S. n. l. et a. Mainz, [Peter Schoeffer, BrMC. c. 1490—1495]. 4°.

Type 2, 3 (BrMC. 286, 91 geinterlinieerd tot 180), 1—3 regels open voor init.

HC. 2690. BrMC. I, p. 39. B,p. 579. Pell. 2000. Proct. 143. GL. 1886. Peddie I, p. 91[a].

In zijn *Kat.* 135, n°. 206 adverteert *Ludw. Rosenthal* (München) een exemplaar met rubricatorsdatum 1460, wat aanmerkelijk verschilt van de dateering van BrMC.

637. Mr.II.B. I. Missale Moguntinum. — Mainz, Petrus Schoffer de Gernszheim, 1493, 3 April. 2°.

Type 2, rood en zwart, in den canon, 4, rood en zwart, in de tabula, gemengd met letters van BrMC. 149, 3 P's, 2 D's, 2 I's, niet P⁼; type 149[a], 149[b] van BrMC. in den tekst, rood en zwart; init. I. c. 58 mM., rood, en lombard init. c. 7—9, 14—18 mM., rood, in den kalender rood monogram KL, roode gedrukte folieering, signet a, rood, één houtsnede, Christus aan het kruis met Maria en Johannes den evangelist, vóór den canon; sporen van punct. in de

rechtermarge; get. gekl. init., geschr. sign., enkele get. blauwe rubr., enkele geschr. noten; hs. aant.

Cop. II. 4164. Proct. 131. B,p. 579. Weale, Bibl. L., p. 101. Schreiber, Tome V^b 4733.

303 Bldn. (Cop. 304); [katernen a^6; a^5, a^8—i^8, k^{10}—l^{10}, m^8—z^8, A^8—H^8, J^6, K^8, L^4—M^4, N^{10}; a^8]; 2 kol., uitgezonderd kalendarium, canon en praefationes; bl. 1^a, 38 regels, tabula 40 regels, canon 19 regels, 265 bldn. gefolieerd in Rom. cijfers, bl. 265 als bl. 264, bl. 266 niet gefolieerd.

I. 6 Bldn. [katern a^6], 1 kol. Bevat: kalendarium. *Bl. 1^a*: KL Januarius habet diēs. xxxi. Luna. xxx. || xix A Circumciſio domini. || (rood); *bl. 6^b, regel 32:* Aij (rood) Silueſtri pape. || (zwart).

II. 5 Bldn. [katern a^5]. Bevat: ordo qualiter se sacerdos ad celebrandam missam preparare debeat; exorcismus salis et aquae; benedictiones, Kyrie eleison met muziek, gloriae etc.

Bl. 1^a, kol. α: Incipit oꝛdo qualiter ſe ſacer=|| dos ad celebrandā miſſam pꝛe || parare debeat. Hymnus || (rood) [ ] Eni creatoꝛ ſpūs. || (zwart). p̄s. (rood) Quā || dilecta (zwart) . . . . . *kol. β* (D) (rood) omine exaudi orationē meā || (zwart); *bl. 5^b, kol. β. regel 30:* . . . Et vi || tā venturi ſeculi. Amen. || (zwart) Sequitur (D) (rood) n̄s vobiſcū. (zwart) Oꝛe || mus. Deinde ſequitur Offer || toꝛium. || (rood).

III. 284 Bldn., roode gedrukte folieering I — cclxiiij (voor 265), praefationes en canon niet gefolieerd; [katernen a^8—i^8, k^{10}, l^{10}, m^8, n^8—z^8, A^8—H^8, J^6, K^8, L^4—M^4, N^{10}], katern l^{10} en m^8 = praefationes en canon, zijn uitlichtbaar.

Bevat: proprium de tempore pars hiemalis, praefationes en canon, proprium de tempore pars aestivalis, commune sanctorum, proprium de sanctis pars hiemalis et aestivalis, dedicatio ecclesiae, speciales et votivae missae, collectae speciales sequentiae.

Bl. 1a, (gefolieerd I, rood) kol. α: Incipit ordo miſſalis ſecundū || chorū Maguntineñ. per circu= || lū anni. Dominica prīa de ad= || uentu domini. Introitus. || (rood) [ ] D te leua || ui animā || meā ... (zwart); *kol. β:* miſſe de tempore celebratur tūc || (rood); *bl. 9a, (gefolieerd IX), kol. α:* diuinitas hūana. quis audiuit ta= || lia ... (zwart); *bl. 82a (gefolieerd LXXXII), kol. β., regel 37:* ...... Bn̄dicam9 dn̄o. (zwart) ſine (rood) all'a || (zwart); *bl. 82b wit.* Bldn. 83a—100b praefationes en canon, 1 kol., alleen bl. 84a 2 kol. en bl. 100a gedeeltelijk 2 kol.; bl. 83a 36 regels, canon 19 regels.

Bl. 83a, (niet gefolieerd), kol. α: Lecto offertorio ſacerdos ꝓce || dens ad actionē faciet crucem || ſupra hoſtiā et calicē dicens. || (rood); *bl. 83a, kol. β, regel 26:* Sequitur ſtatim ſecreta. Et || poſt concluſionem ſecrete di || citur prefatio. ||; *bl. 84b:* gedrukte roode notenbalken, hier en daar noten in hs. *Onder den eersten notenbalk:* (P) (rood) Er omnia ſecula ſeculorum. || (zwart) *Rechts daarvan:* Prefatio quotidia= || na Solemniter (rood) ||; *bl. 92b, (?) laatste regel tekst onder de notenbalken:* ſine fine dicentes || (zwart); *daaronder:* Anctus. (zwart). S (rood) anctus (zwart) S (rood) anctus dominus deus ſabaoth. Ple || ni ſunt celi et terra gloria tua Oſanna in exelſis. (zwart) B (rood) ene= || dictus qui venit in nomine domini Oſanna in exelſis. || (zwart); *bl. 93a,* wit ||; *bl. 93b,* houtsnede, Christus aan het kruis met Maria en Johannes den evangelist ||; *bl. 94a,* [ ] E igitur clementiſſi= || me ... || (zwart); *bl. 100a, regel 7* .... Per xp̄m dn̄m nr̄m, || (zwart); *daaronder, kol. α:* Tunc redeat ad locum ubi ſe | deueſtire ... || (rood); *kol. β, regel 17:* et ꝑ te incepta || finiatur. Per dn̄m noſtrū ihe= || ſum xp̄m filiū tuū. || (zwart); *bl. 100b, wit* ||; *bl. 101a, (gefolieerd LXXXIII), kol.. α:* In die ſancto paſce Introit9. || (rood) [ ] Eſurrexi || et adhuc || (zwart); *bl. 283b, kol. β, regel 11* ..... N (rood) os digneriſ || viſere

ut cū xp̄o viuere poſſim⁹ in || glozia. || (zwart); *bl. 284ᵃ, kol. α:* Magna miſſaliū libroꝝ pe= || nuria ſecūdū ozdinationē ſi= || ue rubricā eccleſie Magūtine || exiſtente. Eiuſdemqꝫ codicibꝰ || magna ex parte cozruptis de || prauatiſqꝫ. Reuerendiſſim⁹ || in xp̄o pater ⁊ dn̄s. dn̄s Ber= || toldus archiep̄s Maguntin̄. || p̄fato defectui occurrere cupi || ens: ſui quoqꝫ officij eſſe. ut || eiuſmodi libri q̄ꝫ emendatiſſi || mi haberētur animadvertēs || in hāc ozdinationē imprimi || prouidit: atqꝫ viris fide dignis cōmiſit. Qua quidē auctozi= || tate et cōmiſſīōe in nobili ci= || uitate Magūtina impreſſo= || zie artis inuentrice elimatri= || ceqꝫ prima. pn̄s opus miſſa= || lium caſtigatū: emendatūqꝫ || prius: per Petrū ſchoffer de || Gernſꝫheym Anno dn̄i Mil= || leſimo Quadringenteſimo || Nonageſimo tercio. Tercia || die Aprilis feliciter eſt cōſum || matum. || (rood); signet. (rood).

IV. 8 Bldn. [katern a⁸], 2 kol. Bl. 1ᵃ, kol. α, 41 regels.

Bevat: tabula, informationes et cautelae observandae presbytero volenti divina celebrare et cautelae servandae quid agendum sit circa defectus vel casus qui oriri possunt in missa.

Bl. 1ᵃ, kol. α: Pro miſſis huius voluminis de || Tempoze et Sanctis inueniendis. || Pn̄s hec tabula cū foliozū quoto || ſignata: in mediū om̄ibus datur || Primo de tp̄e Scd'o de Cōmune || ſanctoꝝ. Tercio de ſanctis. Quar || ta de ſpecialibꝰ et votiuis miſſis. || Quinto de Collectis ſpecīalibus. || Sexto et vltimo de Sequentijs. || De tempoze || (rood) D (rood) n̄ica prima aduentus dni. || (zwart); *kol. β:* Dn̄ica in . lx . Exſurge (zwart) fo . xxj. (rood); *bl. 5ᵇ, kol. β, regel 27:* Alia de dn̄a Aue virgo (zwart) cclxiiij (rood); *bl. 6ᵃ:* Infozmacōnes et cautele obſuāde | p̄ſbytero volēte diuina celebrare. || P (rood) rima cautela eſt ut ſacerdos || (zwart); *bl. 8ᵃ, kol. β, regel 36...* et lectura hoſti. || in ti . de cele . miſſarū. || (zwart) || . *bl. 8ᵇ* wit.

Over het Missale Moguntinum, vgl. *A. Tronnier, Die Missaldrucke Peter Schöffers u. seines Sohnes Johann.* In: *Veröffentlichungen der Gutenberg-Gesellschaft* V, VI, VII (Mainz 1908), p. 180—188. Dit exemplaar, (o.c. nº. 10) vgl. met de beschrijving van Tronnier, toont de volgende bijzonderheden: de Ordo heeft de varianten van Tronnier, p. 180, kol. β, maar bl. 1 (8) β 2 Coll': = zwart, en bl. 1 (8) β 31: Ad ontbreekt. Register etc. (p. 180) als Satz II. Text: Fol. I—LXXXII (p. 181) heeft de varianten van kol. β, maar bl. 17 (37) a, Blattzahl XVII zwart, en bl. 78 (98) a. 38: diebu. Präfationen (p. 181—182), als Satz III, maar bl. 2 (104) a: . . . . . angeli adozant dominationes || tremunt . . . .; bl. 5 (107) a: als III maar (rood) [P] (zwart) Er om̄nia . . . . . .; bl. 9 (111) a: (rood) Prefatio de domina || noſtra Dominicaliter. || . Canon: (p. 182—183) bl. 4 (116) a. 2 als I; bl. 5 (117) a 16: (zwart) ſecuri. (rood) Hic deponat coꝛ= || poꝛale . . . . .; bl. 8 (120) a 6 te mi= || ſerāte . . . . Tekst: Fol. LXXXIII ff (p. 183) als varianten kol. β; vanaf fol. (255) (293) β 33 — colophon, als II.

638. Port.IV.B.10. Missale. — Mainz, Peter Schoeffer. 2°.

Type BrMC. 149a, 149b, rood en zwart, init. e, rood, en lombardjes c. 7 mM., rood; get. roode balken en zwarte noten, enkele get. blauwe init.

Fragment van 1 bl. op papier, niet uit het Missale Moguntinum, 1493.

Recto zijde 2 kol., 27 regels. Kol. α: Lecto offertoꝛio ſacerdos ꝓce || dens ad actionē faciet crucem || ſupra hoſtiā et calicē dicens. || (rood) In nomine pa (zwart) ✠ (rood) tris et filij || et ſpiritus ſancti (zwart). . . . . *kol. β, regel 26* . . . . et poſt cōcluſionē ſecre= || te dicitur prefatio. || (rood). *Verso zijde, rechts*: Prefatio quotidia= || na Solemniter. || (rood); *regel 13 praefationum*: . . . ꝑ criſtū dominū noſtrū ||.

4. Drukker van het Catholicon. 1460—1462.

639. II.A.2.; Mr.I.J.11. Balbus, Johannes, de Ianua. Catholicon. — S. n. Mainz, [drukker van het Catholicon], 1460. 2°.

Type 1 (BrMC. 82), rood en zwart, sporen van punct; get. gekl. en vers. init., gekl. rubr., roode rubr.str., de namen der hoofdstukken in rood bijgeschreven, evenals in de kantlijnen de letters voor de alphabetische verwijzing; geschr. direct.; hs. aant. Exemplaar op papier.

H.* 2254. BrMC. I, p. 39. Proct.* 146. B,p. 504. Pell. 1702. VB. I. 1558. Coll. Stockh. 137. GL. 1811. Ricci 90. VBo. 155. VT. 919. Peddie I, p. 76[b].

Dit exemplaar is niet genoemd bij de 41 exemplaren, besproken door *Dr. G. Zedler*, in: *Das Mainzer Catholicon, Veröffentlichungen der Gutenberggesellschaft* IV (Mainz 1905); zie aldaar p. 30 vv. Het exemplaar van het museum is op papier (O), het bovenschrift is rood gedrukt, er is één regel ruimte tusschen tekst en colophon, puncturen komen niet regelmatig voor, het veelvuldigst punctuur b (zie *o.c.*, p. 38); op bl. 41 zijn punct. a—b c. 36 mM. van den tekst verwijderd; punct. c—d. komen slechts zeer zeldzaam voor, op bl. 1, 55 mM. van den tekst.

Ook bezit het museum twee fragmentjes op perkament, aan één zijde bedrukt, van bl. 358[a].

640. IV.F.39. [Matthaeus de Cracovia]. Dialogus rationis et conscientiae s. de celebratione missae. — S. n. l. et a. [Mainz, drukker van het Catholicon]. 4°.

Type 1 (BrMC. 82—95); get. gekl. init., roode rubr. en rubr.str., „conscientia" en „ratio" telkens in rood bijgeschreven.

H.* 5803. BrMC. I, p. 40. Proct.* 147. B,p. 504. VB.I. 1559. Hessels, Gutenberg was he the inventor of printing (London 1882) 172.2. Ricci 91. VBo. 783. VT. 920. Peddie II, p. 200[b]. Kloss 2516.

In den band, ex libris: Georgius Klosz M. D. Francofurti ad Moenum.

641. IV.F.38. (Mr. 27) THOMAS de Aquino. Summa de articulis fidei et ecclesiae sacramentis. — S. n. l. et a. [Mainz, drukker van het Catholicon]. 4°.

Type 1 (BrMC. 82); get. roode init. en rubr.

H. 1425. BrMC.I, p. 40. Proct.* 148. Pell. 1028. B,p. 504. VB.I. 1560. GL. 1812. Ricci 92. VT. 921. Peddie I, p. 49[a].

5. Drukker van de Prognosticatio. c. 1476.

642. IV.F.53. DIALOGUS inter Hugonem, Cathonem et Oliverium super libertate ecclesiastica. — S. n. l. et a. [Mainz, drukker van de Prognosticatio, na 14 Juni 1477?]. 4°. (*In fine*: Omnia consilio prius experire quam armis. Ut nequit Nimis).

Type 1 (BrMC. 91); get. roode init., rubr., rubr.-str., onderstr.

HC.* 6140. BrMC. I, p. 42. B,p. 504. Proct.* 153. Pell. 4217. VB.II. 1561,5. Peddie II, p. 216[a].

643. IV.F.52. HERMANNUS de Schildis. Speculum sacerdotum de tribus sacramentis principalibus. [Hain: Speculum manuale sacerdotum]. — Mainz, [drukker van de Prognosticatio]. 4°.

Type 1, get. gekl. init., roode rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 14519. BrMC. I, p. 42. B,p. 505.

De schrijver heet in den incunabel Hermannus de Saldis.

7. Ehrhard Reuwich. 1486—1488.[1])

644. IV.C.35. BREYDENBACH, Bernhardus de. Opusculum sanctarum peregrinationum in montem Syon atque in

[1]) Zie *Vouill., D. d. Dr.*, p. 79; misschien was Reuwich de uitgever, P. Schoeffer de drukker.

montem Synai ad divam virginem Katherinam. — Mainz, Erhardus Reuwich de Traiecto inferiori, 1486, 11 Febr. 2°.

Type 1*, 2 (BrMC. 93, 149), enkele xylographische init., signet, houtsneden, kaarten, enz., get. gekl. init., rubr., roode rubr.str. en onderstr.

H.* 3956. BrMC. I, p. 43, Proct.* 156. B,p. 561. Pell. 2979. VB.I. 1564. Coll. Stockh. 263. GL. 1844. VBo. 206. VT. 924. Schreiber, Tome V[a] 3628. Peddie I, p. 136[a].

De kaart van Candia, met tekst, ontbreekt.

645. IV.C.36. Breydenbach, Bernhardus de. Reyszen gen Jherusalem zu dem heiligen grab und zu der jungfrauwen sant Katheryn. — Mainz, Erhart Rewich von Uttricht, 1486, yn dem xxj. tag desz Brachmonedts = 21 Juni. 2°.

Type 1*, 2 (BrMC. 93, 151), signet, houtsneden, kaarten; get. gekl. init; bl. 2[a] vers. get. init. met randversiering; get. gekl. rubr., roode onderstr. en roode rubr.str; hs. aant.

H.* 3959. BrMC. I, p. 44. Proct. 157. B,p. 561. VB.I, 1565. Coll. Stockh. 265. GL. 1845. Schreiber, Tome V[a] 3630. Peddie I, p. 136[a].

646. IV.C.37. Breydenbach, Bernhardus de. Bevarden tot dat heylighe grafft in Jherusalem ende totten berch Synai tot die heilighe maghet Sunte Katherin (Middelnederlandsch). — Mainz, Eerhaert Rewich van Utrecht, 1488, 24 Mei. 2°.

Type 1*, (BrMC. 93), enkele direct., signet, enkele xylographische letters, houtsneden, kaarten, 1—6, regels open voor init.

H. 3963. BrMC. I, p. 44. Proct.* 159. B,p. 561. Pell. 2981. VB. I, 1567. GL. 1846. (?) Schreiber, Tome V[a] 3633. Peddie I, p. 136[a].

Bl. 168 ontbreekt.

8. Jacob Meidenbach. 1491—1495.

647. Hortus sanitatis. — Mainz, Jacobus Meidenbach,
IV.C.38. 1491, 23 Juni. 2°.

Type 1, 2 (BrMC. 92, 155), gedeeltelijk direct., xylographische titel, titelhoutsnede en talrijke andere houtsneden, 1—8 regels open voor init., gedeeltelijk gekl. rubr.; hs. aant.

HC.* 8944. BrMC. I, p. 44. Proct.* 160. B,p. 500. VB. I. 1568. Coll. Stockh. 542. Coll. Upps. 810. GL. 1821. Kronenb. Dev. 151. VT. 925. Schreiber, Tome Va 4247.

Bl. 1a: „David Episcopus medicinae doctor 1639"; en: *„Vitus Gutterer Culmbacensis nunc Pörbiszij (?) vivens Domino friderico Habermanno parrochi (?) Ecclesiae Neykenrod (?) Dono Dedit veteris amicitiae ergo A° 1564 ultima Augusti die"*; en, *in hs. 17de eeuw: „Maria Cua . . . . (?)"*

Zie de aant. *Kronenb. Dev.* 151 voor de verhouding van den Hortus sanitatis tot Johann Wonnecke von Caub, Gart der Gesuntheit, en vgl. *K. Sudhoff, Deutsche medizinische Inkunabeln* (Leipzig 1908), p. 90.

MARIENTHAL.

1. Fratres vitae communis. 1474—1484.

648. Caerimoniale nigrorum monachorum ord.
II.F.9. S. Benedicti de observantia Bursfeldensi. — S. n. l. et a. [Marienthal, fratres vitae communis, BrMC. 1474—75]. 4°.

Type 1, (BrMC. 111a); get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

HC. 4883. Cop. II. 4094. BrMC. II, p. 548. Proct. 2605. B,p. 492. Pell. 3137. VB. II, 1590. 4 Falk, Die Presse zu Marienthal n°. 6. GL. 1902. VBo. 325. VT. 963. Peddie II, p. 145b.

649. ORDINARIUS divinorum nigrorum monachorum ord. S. Benedicti de observantia Bursfeldensi. — S. n. l. et a. [Marienthal, fratres vitae communis, BrMC. 1474—75]. 4°.
II.F.9.

Type 1 (BrMC 111a); get. roode init., rubr., onderstr.

HC. 12059. BrMC. II, p. 548. Proct. 2607. B, p. 492. VB.II. 1590, 6. Falk, Die Presse zu Mariënthal 7. VBo. 858. VT. 967.

De eerste 10 bldn. ontbreken, vervangen door 12 bldn. hs.

Bl. 90a, hs. 15de—16de eeuw: „liber monasterii sanctae mariae sanctique Laurentii martiris in Oist Broick prope traiectum inferius."

Samengebonden met **648**.

MEMMINGEN.

1. Albert Kunne. 1479—1500.

650. TRACTATUS de arte et vero modo praedicandi ex diversis sacrorum doctorum scripturis et principaliter doctoris Thomae de Aquino ex suo quodam tractatulo recollectus ubi secundum modum et formam materiae presentis procedit. — Memmingen, Albertus Kunne de Duderstat, 1483. 4°.
IV.F.54.

Type 1, 2 (BrMC. 82, 115), enkele direct.; rubr. α; 4 regels open voor init., hs. aant.

HC.* 1362. BrMC. II, p. 603. Proct.* 2774. B, p. 459. VB.I. 1593. GL. 1907. Peddie I, p. 47a.

Bl. 1 (wit) ontbreekt.

In den band ex libris: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum.

NEURENBERG.

1. 4. Johannes Sensenschmidt, 1470—1478, eerst alleen, dan met Heinrich Kefer, daarop met Andreas Frisner.

651. FRANCISCUS de Retza. Comestorium vitiorum. — S. n. Neurenberg, [Johannes Sensenschmidt], 1470. 2°.
II.A.14.

Type 1 (BrMC. 114); 5 punct., get. vers. of gekl. init., roode rubr., geschr. folieering, sign. en direct.; hs. aant.

HC.* 13884. BrMC. II, p. 403. Proct.* 1942. B, p. 587. VB.I. 1626. Coll. Stockh. 426. GL. 2122.

Bl. 233 (wit) ontbreekt.

Bl. 290^b, hs. 16de eeuw: „Pro J. Orcnj (?) *magistro artistarum Regalis collegij navarre ....; bl. 291^a, hs. 15de eeuw: „Iste liber pertinet magistro stephano desarpentibus* (?) *in theologia licenciato", daaronder: „Nunc pertinet Johanni orcni* (?) *magistro artistarum Regalis collegii navarre qui hunc habuit a praefato magistro Stephano".*

652. IV.C.41. Gerson, Johannes. De spiritualibus nuptiis s. opusculum super cantica canticorum. — S. n. Neurenberg, [Johannes Sensenschmidt], 1470. 2°.

Type 1 (BrMC. 114), sporen van punct. links boven aan de bldn.; get. gekl. init., roode rubr., rubr.str., titel van prohemium en incipit in rood bijgeschreven.

H.* 7715. BrMC. II, p. 403. Proct.* 1943. B, p. 587. Pell. 5232. VB.I. 1627. Coll. Stockh. 454. Coll. Upps. 598. GL. 2123. Peddie II, p. 287^a.

653. IV.C.43. Gerson, Johannes. De regulis mandatorum s. conclusiones de diversis materiis moralibus. — S. n. et a. Neurenberg, [Johannes Sensenschmidt, BrMC. c. 1470, Coll. Upps. niet na 1471]. 2°.

Type 1 (BrMC. 114); get. vers. of get. roode init., roode rubr., rubr.str., onderstr.

H.* 7646. BrMC. II, p. 404. Proct.* 1953. B, p. 587. Pell. 5150. VB.I. 1634. Coll. Upps. 597. Coll. Stockh. 447. GL. 2131. Peddie II, p. 284^b.

De incunabel heeft, evenals het exemplaar van BrMC., een snippertje ingevoegd na b^6, aan één zijde bedrukt.

654. IV.C.44. Gerson, Johannes. De trahendis ad Christum parvulis. — S. n. et a. Neurenberg, [Johannes Sensenschmidt, Coll. Upps. 1470]. 2°.

Type 1 (BrMC. 114); get. vers. of gekl. init., roode rubr., onderstr.

H.* 7710. BrMC. II, p. 404. B,p. 587. Proct.* 1955. Pell. 5237. VB.I. 1635. Coll. Stockh. 455. Coll. Upps. 599. GL. 2132. Peddie II, p. 287ª.

655. IV.C.42. Johannes Chrysostomus. Sermones de patientia in Iob et de poenitentia, translati de graeco in latinum per Lilium Tifernatem. — S. n. Neurenberg, [Johannes Sensenschmidt], 1471, 14 Nov. 2°.

Type 1 (BrMC. 114); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 5026. BrMC. II, p. 405. Proct.* 1945. B,p. 587. VB. I. 1629. Coll. Upps. 806. GL. 2125. Peddie II, p. 173ª.

42 Bldn. ontbreken.

Bl. 2ª, hs. 16de eeuw: „monasterii Osten .... (?)"

656. IV.C.45. Gerson, Johannes. Trilogium astrologiae theologisatae. — S. n. l. et a. [Neurenberg, Johannes Sensenschmidt en Andreas Frisner, Coll. Stockh. niet na 1474]. 2°.

Type 3 (BrMC. 110); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., geschr. folieering.

H.* 7711. BrMC. II, p. 407. B,p. 588. Proct. 2197. VB.I. 1853. Coll. Stockh. 457. Coll. Upps. 603. Peddie II, p. 287ª.

2. Anton Koberger. 1471—1500.

657. II.C.2. Nider, Johannes. De morali lepra. — S. n. l. et a. [Neurenberg, Anton Koberger? niet na 1471, zie Hain]. 2°.

Type 2 (BrMC. 113, zie de aant. bij dat type, II, p. 409); 2 punct., get. gekl. of vers. init., get. gekl. rubr., geschr. direct.; hs. aant.

H.* 11813. BrMC. II, p. 411. Proct. 1960. B,p. 453. VB. I. 1791. GL. 2113. VT. 1132.

Bl. 76[b]*, hs. 15*[de]*—16*[de] *eeuw: „pertinet carthusiensibus".*

658. NIDER, Johannes. Manuale confessorum. — S. n. l.
II.C.2. et a. [Nürnberg, Anton Koberger? Hain 1471]. 2°.

Type 2 (BrMC. type 113, zie de aant. bij dat type), 2 punct.; get. gekl. of vers. init., get. zwarte of gekl. rubr., geschr. direct.; hs. aant.

H.* 11834. BrMC. II, p. 411. Proct. 1961. B,p. 453. VB. I. 1792. GL. 2114. VBo. 840. VT. 1134.

Bl. 1[a]*, een stempel: een roofvogel onder een kroon, op het voetstuk: decreto XXX Nov. 1810; links van den vogel: R, rechts I; randschrift: Direz. Gen. Della Stampa E. Libr. Olona.*

659. HONORIUS Augustodunensis. De imagine mundi.
II.C.3. *Praec.* Christianus [canonicus ecclesiae majoris Ratisbonensis]. Ad solitarium quendam de imagine mundi. — S. n. l. et a. [Neurenberg, Anton Koberger, BrMC. 1472?]. 2°.

Type 2 (BrMC. 115); get. gekl. of vers. init., get. roode rubr. en rubr.str., geschr. folieering, nummers der boeken in rood boven aan de folio's geschreven; hs. aant.

H.* 8800. BrMC. II, p. 411. Proct.* 1974. B,p. 456. VB. I. 1789. GL. 2110. Peddie II, p. 172[a] i. v. Christianus = H.I.2 add. 4984[a].

Zie over Christianus: *O. Doberentz, Die Geographie Rudolfs von Ems,* in: *Zeitschrift für deutsche Philologie* XII (Halle 1881) p. 300.

660. BOETHIUS, Anicius Manlius Torquatus Seve-
II.A.15. rinus. Liber de consolatione philosophiae, in textu latina alemanicaque refertus ac translatus; cum apparatu et expositione Thomae de Aquino. — Neurenberg, Antonius Coburger, 1473, 24 Juli. 2°.

Type 2 (BrMC. 115), in den Latijnschen tekst het type geïnterlinieerd, 20 regels c. 230 mM; op bldn. 8a, 21a, 61a, 102a, get. gekl. randversieringen en vers. init.; get. gekl. of vers. init., rubr., roode rubr.str., nummers der boeken boven aan de folio's gekleurd bijgeschr.; hs. aant.

H.* 3398. BrMC. II, p. 412. Proct.* 1966. B,p. 453. VB. I. 1640. GL. 1993. Peddie I, p. 115a.

661. [Burley, Walter]. De vita et moribus philosopho-
IV.C.47. rum. — Neurenberg, Antonius Coburgers, 1477, pridie nonas Maij = 6 Mei. 2°.

Type 3, (BrMC. 110a); get. gekl. of vers. init.. gekl. rubr., gele rubr.str.

H.* 4123. BrMC. II, p. 414. Proct.* 1978. B,p. 453. Pell. 3096. VB.I. 1647. GL. N. 1996a. VT. 995. Peddie I, p. 142b.

662. Carolus IV, imperator. Bulla aurea. *Praec.* hexa-
IV.C.48. metri IV. — Neurenberg, Anthonius Coburger, 1477, nono kl'. Junii = 24 Mei. 2°.

Type 3 (BrMC. 110a); gedeeltelijk get. roode init., rubr., rubr.str.

H.* 4076. BrMC. II, p. 414. Proct.* 1979. B,p. 453. Pell. 3318. VB. I. 1648. GL. 1997. Peddie I, p. 141a.

De hexametri, een gebed, initium: Omnipotens aeterne deus spes unica mundi qui coeli fabricator...; vgl: *Chev. Rep. Hymn.* IV n°. 39744.

Bl. 1a, stempel: ..... Monac. (doorgeloopen).

663. Biblia Latina cum canonibus evangelistarumque
II.A.17. concordantiis et cum notitia Menardi Monachi. — Neurenberg, Antonius Coburger, 1478, Mai vero kl'. octavo decimo = 14 April. 2°.

Type 3, 4 (BrMC. 110a, 160); 4, 5, 8, 13 regels open voor init.; ook get. gekl. init., rubr., roode rubr.str., roode onderstr., geschr. direct.; hs. aant.

H.* 3068. BrMC. II, p. 415. Proct. 1984. B,p. 453. Pell. 2296. VB. I. 1653. Cop. Inc. Bibl. 36. Coll. Upps. 311. GL. 2002. Peddie I, p. 106[a].

664. IV.C.49. Sacchi, Bartholomaeus, de Platina. Vitae pontificum ad Sixtum IV. *Praec.* Hieronymus Squarzaficus Alexandrinus. Epistola ad auctorem. — Neurenberg, Antonius Koburger, 1481, iij, idus augusti = 12 Aug. 2°.

Type 4, 5 (BrMC. 160, 82); get. gekl. init., rubr.; hs. aant.

HC.* 13047. BrMC. II, p. 420. Proct.* 2005. VB. I. 1669. Coll. Link. 93. Coll. Stockh. 162. Coll. Upps. 1233. GL. 2016. VT. 1018.

Bl. 1[a], hs. 16[de] eeuw: „Mont sainct eloy".

665. II.A.18. Bibel, (Teutsch). — Neurenberg, Anthonius Koburger, 1483, am montag nach Invocavit = 17 Febr. — II.V. 2°.

Type 10, 11 (BrMC. 120, 162), talrijke houtsneden, volgens BrMC. overgedrukt uit Quentell's Nederd. Bijbels; get. gekl. init., rubr., enkele roode rubr.str.

H.* 3137. BrMC. II, p. 424. B,p. 454. Proct.* 2028. Pell. 2375. VB.I. 1691. Coll. Stockh. 197. GL. 2032. VBo. 235. VT. 1032. Peddie I, p. 105[a]. Schreiber, Tome V[a] 3461.

666. IV.F.56. Aeneas Sylvius Piccolominaeus postea Pius II, papa. Epistolae familiares cum nonnullis responsionibus aliorum; privilegia; orationes; bulla. *Inter epistolas*: Poggius. De scola Epicurae factionis epistola. Eiusdem. De condemnatione Hieronymi heretici epistola. Boccaccio. De crudeli amoris exitu Guisgardi et Sigismundae, interpr. Leonardo Aretino. Vindicta illatae violentiae quam de se extorsit Lucretia Romana. *Praec.* Nicolaus de Vuile. Praeconisatio Aeneae Sylvii. *In fine* Pius II (ut fertur).

Oratio de laudatissima Maria (metrice). — Neurenberg, Anthonius Koberger, 1486, xvj. kl's augusti = 17 Juli. 4°.

Type 12, 14 (BrMC. 64a, 130); get. vers. of roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

HC.* 154. BrMC II, p. 430. Proct.* 2051. B, p. 454. Pell. 94. VB.I. 1721. Coll. Upps. 15. GL. 2051. VBo. 14. VT. 1064. Peddie I, p. 6a.

Bldn 206—210 ontbreken.

667. IV.A.4. Registrum alphabeticum super octo libris Ptolomaei [auctore Johanne Reger?]. Tractatus de locis ac mirabilibus mundi. — S. n. l. et a. [Neurenberg, Anton Koberger? na 1486]. 2°.

Type 22, maar hier 107 mM., zeer groote, enkele, steile diviesen, soms kleiner en schuiner; direct.; get. gekl. init.

Beschreven in VBo. 984.

Volgens *J. Trithemius, Liber de scriptoribus ecclesiasticis* (ed. Bazel, Amerbach, 1494, 2°), p. 121 is „tractatus de locis ac mirabilibus mundi" van Nicolaus Germanus; volgens *Jos. Fischer, Die Entdeckungen der Normannen in Amerika* (Freiburg i. Breisgau 1902), p. 80 is het in geen geval van hem, mogelijk van Johannes Reger, aan wien Fischer ook het „registrum super octo libris Ptolomaei" toeschrijft.

Samengebonden met **827**.

668. Mr. III.D. 2. Baptista de Salis. Summa casuum conscientiae quae Baptistiniana nuncupatur s. rosella casuum. Sixtus IV. Bulla, data 1479 die tertio kl'. Januarii. *In fine* acrostichon. — Neurenberg, Anthonius Koberger, 1488, in solemnitate Tiburcij et Valeriani = 14 April. 2°.

Type 9, 14, 17 (BrMC. 165, 130, 72), gedeeltelijk direct.; get. vers. of roode init., roode rubr., rubr.str.; hs. aant.

HC.* 14181. BrMC. II, p. 432. Proct.* 2063. B,p. 455. VB.I. 1730. Coll. Link. 23. Coll. Upps. 238. GL. 2060. VBo. 165. VT. 1078.

Band van 1557 (op het achterplat gedateerd), de binder was waarschijnlijk N. P. of M. P., een eenige malen op den band terugkeerend monogram. Hout, overtrokken met bruin leer, koperen klampen. Voor- en achterplat: middenvak c. 115—205 mM., daarin een vierhoek c. 50—155 mM., door filets in twee strepen verdeeld; in die strepen telkens herhaald 4 verschillende figuurtjes, nl. David, Johannes de Dooper, Salvator mundi en Paulus, gescheiden door spreukbandjes, waarin onderschrifren: David Kon., ecce angn., graci cr. (?), P. doctor. Daaronder bladornament. De strepen van het middenvak zijn met strepen verbonden aan de hoeken van den rand. De rand, met filets, is c. 30 mM. breed en gevuld met dezelfde figuurtjes als het middenvak. Rug met vier ribben.

Het initium van de bulla: Et si dominici gregis saluti semper intenti singulis cum humilitate poscentibus ......

669. [Fridolin, Stephan]. Schatzbehalter oder schrein der
Mr. II.A. waren reichtümer des heils vnnd ewyger seligkeit. —
19. Neurenberg, Antonius Koberger, 1491, 8 Nov. 2°.

Type 10 11 (BrMC. 120, 162); gedeeltelijk direct., talrijke houtsneden van Michael Wohlgemut; 1—5, 7 regels open voor init.

HC.* 14507. BrMC. II, p. 434. Proct.* 2070. B,p. 455. VB. I. 1734. Coll. Stockh. 1001. GL. 2064. VBo. 1045. Schreiber, Tome V^b 5202.

Zie over Stephan Fridolin *Hurter* II, p. 1092.

670. Vergilius Maro, Publius. Opera cum Servii
II.C.1. Mauri Honorati, Aelii Donati, Christophori
Landini atque Domitii Calderini commentariis. Maphaeus Vegius. Liber tertius decimus Aeneidos.

Alia poemata. — Neurenberg, Anthonius Koberg, 1492. 2°.

Type 22, 23, en een Grieksch type (BrMC. 108, 75), direct.; get. gekl. init., onderstr.; hs. aant.

Cop. III. 6070. BrMC. II, p. 436. Proct.* 2081. B,p. 455. VB. I. 1736. Cop. Inc. Virg. 77. Coll. Link. 121. Coll. Upps. 1474. GL. 2067. VBo. 1187. VT. 1084.

De „opera" bevatten, behalve Bucolica, Georgica, Aeneis, kleinere, gedeeltelijk onauthentieke gedichten van Vergilius (zie de tabula bl. cccxlv[b]), o.a. de zoogenaamde Appendix Vergiliana (Culex, Dirae, Aetna, Ciris, Catalepton, Priapeia en Coppa), vgl. *M. Schanz, Gesch. der röm. Litteratur* II (München 1890), p. 48 vv., in *Handbücher der klass. Altertumswissenschaft herausgegeben von J. Müller* VIII, 1, 2; (Vgl. over de hierondergenoemde Moretum en Elegia in Maecenatis obitu, *o.c.*, p. 58). Buitendien: Moretum; Alcinus, versus; Cornelius Gallus, versus; argumenta duodecim librorum; elegia in Maecenatis obitu; epitaphia virorum illustrium; Ovidius, versus; summa vergilianae narrationis.

671. [Schedel, Hartmann]. Liber chronicarum. Aeneas
Mr. II.A. Sylvius. De his quae sub Caesare Friderico tertio
1. imperatore per Germaniam et Europam gestis sunt cum locorum descriptione. *In fine* versus in Maximilianum. — Neurenberg, Anthonius Koberger ad preces Sebaldi Schreyer et Sebastiani Kamermaister, 1493, 12 Juli. 2°.

Type 9, 16 (BrMC. 165, 110[b]), talrijke houtsneden van Michael Wohlgemut & Wilhelmus Pleydenwurff, xylographische titel, init. a, b, voor init. ook 2—8, 14 regels opengelaten, onderaan in de marge sporen van puncturen; sporen van geschr. sign.

H.* 14508. BrMC. II, p. 437. Proct.* 2084. B,p. 455. VB. I. 1743. Coll. Link. 102. Coll. Stockh. 964. Coll. Upps. 1335. Coll. Väst. 116. GL. 2068. VBo. 1046. VT. 1093. Schreiber, Tome V[B] 5203.

Bl 1[a]: „Istud chronicum emptum fuit a Liberto Abbate sex florenis sex stuferis 1586."

Een tweede exemplaar mist het titelblad; veel hs. aant.

672. Mr. II. A.2. [SCHEDEL, Hartmann]. Buch der Cronicken in teutsch gebracht von Georgius Alt. Aeneas Sylvius. Beschreibung der geschihten under kaiser Friderichen dem dritten durch Teutsche land und Europa geübt mit beschreybung der gegent. — Neurenberg, Antonius Koberger, auf anregung Sebalden Schreyers und Sebastian en Kamermaisters, 1493, 23 Dec. 2°.

Type 9, 24 (BrMC. 165, 111), xylographische titel, init. a, b; talrijke houtsneden van Michael Wohlgemut & Wilhelmus Pleydenwurff; get. gekl. init., in het register roode rubr.str.; hs. aant.

H.* 14510. BrMC. II, p. 437 Proct.* 2086. B,p. 455. VB. I. 1746. Coll. Stockh. 966. Coll. Upps. 1337. GL. 2071. VBo. 1047. VT. 1096. Schreiber, Tome V[B] 5205.

Bl. 1[a], hs. 17[de] eeuw: „B. V. M. de Salem ad Biblioth."

3. Friedrich Creussner. 1472—1499.

673. IV.C.46. ATTESTATIO. Radicalis attestatio fidei orthodoxae. — Neurenberg, Fridericus Creuszner, 1477. 2°.

Type 1 (BrMC. 110); get. vers. of gekl. init., gekl. rubr., gele rubr.str.

HC.* 1908 (die echter geeft c. figg. xyl.). BrMC. II, p. 448. B,p. 386. Proct.* 2138. Pell.1416. VB.I. 1800. GL. 1946. VT. 1136. Peddie I, p. 65[a].

Initium, prohemium: Cum siquidem terrae orientalis incolae . . . . . .; tekst: [Unus solus deus est]. Primus articulus est talis: Tum unus Deus est . . .

674. CORRECTORIUM quottarum canonum et capitu-
IV.F.55. lorum atque paragraphorum Decreti. — S. l. et a. [Neurenberg], Fridericus Creuszner. 4°.

Type 2, 3, 4 (BrMC. 165, 108ᵇ, 87), 2 regels open voor init.

H.* 5761. BrMC. II, p. 455. Proct.* 2184. B,p. 387. GL. 1970. Peddie II, p. 198ᵇ.

Bldn. 2—8 ontbreken.

Bl. 1ª: „Monasterij Ochsenhusanj 1619"; en bl. 48ᵇ, hs. 16ᵈᵉ eeuw: „Schalbus", en *hs. 15ᵈᵉ eeuw „Johannes Eberlin"* (?)

675. ISOCRATES. Praecepta ad Daemonicum. E graeco trad.
III.F.70. per Rudolphum Agricolam. — S. n. l. et a. [Neurenberg, Friedrich Creussner]. 4°.

Type 4, 5, één houtsnede, voor init. 2 regels open.

H.* 9317. Proct. 2191. BrMC. II, p. 455. B,p. 387. VB.I. 1830. Schreiber, Tome Vª 4270.

676. DONATUS, Aelius. De octo partibus orationis. [Neuren-
Mr.1.J.9. berg, Friedrich Creussner]. 2°.
25. Type 2, init. c. 15—20 mM., witte letter op gewerkten grond.

H.* 6353? of Pell. 4416?

Fragment van 1 bl. (en een reepje), van 28 regels.

Recto, regel 1: legeremini legerent Pꝛeterito perfc̄o cū lect⁹ ſim l' ||; *verso, regel 1*: Optatiuo modo tempoꝛe pꝛeſenti et pꝛeterito īp .... (beschadigd) ||.

Tekst Schwenke **31**.29—**32**.49.

5. Johannes Müller Regiomontanus. 1471—1476.

677. MÜLLER Regiomontanus, Johannes [= Johann
IV.F.58. Müller von Königsberg]. Calendarium. — S. l. et a. [Neurenberg, Johannes Müller Regiomontanus, 1474]. 4°.

Type 1, rood en zwart, (BrMC. 94ª), init. b. en monogram KL. c. 14—14 cM., xylographische

figuren, geel gekleurd, sporen van roode rubriceering; op bl. 22 = bl. 20 BrMC., een fragmentje van 9 regels opgeplakt, zie ook de aant. BrMC. bij bl. 24b. en bl. 31b.; hs. aant. in rood en zwart.

HC.* 13775. BrMC. II, p. 456. Proct.* 2210. B,p. 557. VB. I. 1856. Coll. Stockh. 605. GL. 2118.

Bl. 20 = instrumentum horarum inaequalium, is achteraan ingebonden, bl. 19 als bij Hain.

Samengebonden met **678**.

678. IV.F.58. Müller Regiomontanus, Johannes [= Johann Müller von Königsberg]. Kalender. — S.l. et a. [Neurenberg, Johannes Müller Regiomontanus, 1474]. 4°.

Type 1* (BrMC. 94b), rood en zwart init. b. en monogram KL. c. 14—14 mM., geel gekl. xylographische figuren; bl. 19b onder „adde" een fragment van 2 regels opgeplakt; gedeeltelijk roode rubr. en rubr.str.

H. 13784 = Cop. II. 2183. BrMC. II, p. 456. Proct. 2216. B,p. 557. VB. I. 1857? GL. 2119.

Samengebonden met **677**.

679. IV.F.57. Muller Regiomontanus, Johannes [= Johann Müller von Königsberg]. Ephemerides 1475—1506. — S. n et l. [Neurenberg, Johannes Müller Regiomontanus], 1474. 4°.

Type 1 (BrMC. 94a) en colophon van hoofdletters uit type BrMC. 116, geinterlinieerd tot c. 235 mM.; xylographische figuurtjes; op de recto's der witte bldn. jaartallen in rood bijgeschreven, get. roode figuurtjes uit de maantabel (bl. 435a) bijgeschreven in de lijsten op de verso's.

H.* 13790. BrMC. II, p. 457. B,p. 557. Proct. 2211. GL. 2115.

680. IV.F. 59 en 60. Basilius Magnus, S. Liber ad iuvenes quantum ex gentilium libris ac litteris proficiant [Hain: Oratio ad adolescentes de legendis antiquorum seu gentilium

libris], interpr. Leonardo Aretino. *Praec.* Leonardus Aretinus. Praefatio ad Colucium. — S. n. l. et a. [Neurenberg, Johannes Müller Regiomontanus]. 4°.

Type 1, (BrMC. 94[a]), init. a.

H. 2683. BrMC. II, p. 457. Proct. 2213. B,p. 557. Pell. 1994. Coll. Stockh. 171. Peddie I, p. 91[a].

Het tweede exemplaar heeft den titel in rood bijgeschreven en get. roode rubr. str.

9. Peter Wagner (Currifex). 1483—1500.

681. IV.F.62. Barbarus, Hermolaus. Oratio ad Fridericum et Maximilianum principes, cum gratulatione Ludovici Bruni de regis Romanorum coronatione. *Praec.* Petrus Danhüsser Nurenbergensis. Epistola ad Conradum Stepeck. *Acc.* Anthonius [Deigratia] abbas Admontensis. Responsio nomine Romanorum regis. Hermolaus Barbarus. Epistola ad Johannem Carandeletum secretarium regis Romani. Johannes Carandeletus. Epistola ad Hermolaum. — S. n. l. et a. [Neurenberg, Peter Wagner, niet vóór 2 April 1490]. 4°.

Type 1 (BrMC. 87), init. a; rubr. *α*; hs. aant.

H.* 2419. BrMC. II, p. 463. Proct.* 2245. B,p. 636. VB. II. 1887,5. Coll. Stockh. 151. GL. 2166. VT. 1146. Peddie I, p. 82[b].

682. III.F.74. Grammatellus cum glosa almanica. — S. n. l. et a. [Neurenberg, Peter Wagner]. 4°.

Type 1, 2, init. *α*, titelhoutsnede.

H.* 7851. VT. 1147. Peddie II, p. 294[a]. Schreiber, Tome V[a] 4114.

Initium: Eegestern wenn die jungen schuler in der kunst der reden ..... en initium van den Latijnschen tekst: Nudiustertius dum grammatellos in artificiali eloquentia .....

683. SUMMA poenitentiae, latino-germanica. — S. n. l.
III.F.72. et a. [Neurenberg, Peter Wagner]. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 87, 94), init. a, c. 50 mM., maar wit op zwart, rubr. *α* bij beide typen; hs. aant.

HC.* 15169. BrMC. II, p. 464. Proct.* 2249. B, p. 636. VB. I. 1893. GL. 2169.

Deze „summa" geeft het werkje „poeniteas cito" (afgedrukt in *Migne PL.* CCVII 1153, onder de werken van Petrus Blesensis) met een commentaar, die volgens *BrMC.*, p. 464 slechts hier is afgedrukt; zie over de afwijkingen in „poeniteas cito" ook aldaar.

Initium van den commentaar: Bonum animae preciosius est omnibus bonis....

684. [JACOBUS de Gruytrode]. Specula omnis status
IV.F.61. humanae vitae. *Praec.* Petrus Thanhauser. Epistola Georgio Pirckamer congregationis Carthusiensis Nurenbergae priori. — Neurenberg, Petrus Wagner, 1495, feria quarta post conversionem sancti Pauli = 28 Jan. 4°.

Type 1 (BrMC. 87), gedeeltelijk direct., rubr. *α*, 3—5 regels open voor init.; gedeeltelijk get. roode rubr. en rubr.str.

HC.* 6246. BrMC. II, p. 465. Proct.* 2251. B, p. 636. Pell. 4332.. VB. I. 1885. GL. 2164. VT. 1145. Peddie II, p. 220a.

Bl. 5a, stempel: Ochsenhusan Sig. Biblioth.

De „specula omnis status humanae vitae" bevatten: 1°. speculum praelatorum; 2°. speculum subditorum; 3°. speculum sacerdotum; 4°. speculum saecularium et mundi huius amatorum; 5°. speculum s. stimulus poenitentiae; 6°. speculum agonizantis poenitentiae. De incunabel noemt Dionysius Carthusianus als schrijver; hier toegeschreven aan Jacobus de Gruytrode volgens *Cat. cod. manu-*

script. bibl. univers. Rheno-Traiect. II, n°. 236. Het is niet zeker of „speculum s. stimulus poenitentiae" van Jacobus de Gruytrode is.

11. Georg Stuchs. 1484—1500.

685. Missale Romanum. — Neurenberg, Georgius Stuchs
IV.B.13. de Sultzbach, 1484. 4°.

Type 1, 2 (zwart en rood) (BrMC. 95a, 95b); init. e, rood; enkele get. vers. init. of plaats voor init. open. Perkament. Samengebonden met 4 bldn. hs. uit een missaal.

H.* 11384. BrMC. II, p. 467. Proct. 2259. B,p. 604. VB. I. 1902. Weale, p. 135.

254 Bldn., 2 kol., register 3 kol.; 30 regels.

I. 206 Bldn. [katernen *6; a8—z8, A8—B8]. Bevat: kalendarium, proprium de tempore: pars hiemalis, canon, pars aestivalis; proprium de sanctis: pars hiemalis et aestivalis.

De eerste 14 bldn., waaronder de kalender met 6 bldn., ontbreken. [BrMC.: *bl. 1a*: (rood) Annus .... habet. x ij. mēses .... || ; *bl. 7a*: (rood) Incipit .... ordo missalis ꝯm || consuetudinem romane curie ||]; *bl. 15a, kol. α*: [D] (rood) A q̄s op̄s de⁹. vt q̇ no= || ua ĩcarnati ... (zwart) || ; *kol. β*: ꝛ videam⁹ hoc v̇bum qd⁹ factū || ; *bl. 111b, kol. β, regel 4* .... Benedict⁹ || qui venit in nomine dn̄i oſan= || na in excelſis. || . *De verdere folio is onbedrukt* || ; *bl. 112a, kol. α*: [ ] E igit̃ clemē= || tiſſime ... || ; *bl. 157b, kol. α, regel 29* ... ipſi= || us medicationis dono curet̃. || ; *kol. β*: Per dominū noſtrum iheſuꝫ || chꝛiſtum filiū tuum qui tecum || viuit ꝛ regnat in vnitate ſpiri= || tuſſancti deus. per omnia ſecu= || la ſeculoꝛum. ℟. (rood) Amen. ||. *De verdere folio is onbedrukt* || ; *bl. 158a*: Incipit officiū ꝓpꝛiū ſctōꝛū. || In vigilia ſancti andree apl'i. || Pꝛo ſancto ſaturnino. Oꝛatio || D (rood) Eus q̇ nos btī ... (zwart) || ; *bl. 206b, kol. α, regel 13* ..... a nobis iniquitates expel || lat. Per dominum. || .

II. 48 Bldn. [katernen a8—f8]. Bevat: commune sanctorum, dedicatio ecclesiae, dedicatio altaris, missa in honorem sanctorum quorum corpora habentur, in honorem sanctae trinitatis, et multae aliae missae, benedictiones ad fructus novos et multae aliae benedictiones, exorcismus aquae, ordo ad faciendam aquam benedictam. *Bl. 1a, kol. α*: Incipit cōmune ſcō2ū. In || vigilia vnius apl'i Introitus. || (rood); [ ] go autē ſicut oli= || ua fructificaui ī do= || mo dn̄i . . . || (zwart); *kol. β*: na iuſticie. || Et induit eum dn̄s || ; *bl. 9a, kol. α*: v̓. (rood) P2eciofa in conſpectu domini. || mo2s ſancto2um eīus. Alleluia. (zwart) v̓. (rood) || ; *bl. 47a, kol. α, regel 16* . . . . defendat omnes habitantes in hoc habita || culo. Per ch2iſtum dominū || noſtrum. Amen. || (zwart). Imp2eſſum eſt hoc miſſale || Nurmberge per Geo2gium || ſtuchs de ſultzbach. || Anno M.cccc. lxxxiiij. (rood) || ; *bl. 47b*: (R)Egiſtrum huius miſſalis || Nota p2imū verbū cuiu= || ſlibet folij vſqꝫ ad mediū q̃terni. || ; *bl. 48a, kol. γ, regel 20*: cingat eum || Deo gratias. || ; *bl. 48b* wit.

686. Textus canonum poenitentialium s. canones
IV.F.33. poenitentiales de summa fratris Astensis extractus. — S. n. l. et a. [Neurenberg, Georg Stuchs?]. 4°.

Type 3, 4, rubr. α; roode rubr.str., onderstr.

H.* 4341 (= 15446 ?). VB. I. 1916. Peddie I, p. 64b.

VB. I. 1916 schrijft den druk toe aan G. Stuchs, Neurenberg; mogelijk echter was de drukker Martin Landsberg te Leipzig, vgl. de aant. BrMC. II, p. 467 (en zie Plate XLIII) bij type 68a en type 132; ook de reproductie van Landsberg type 69, BrMC. III, Plate LXI. De N in „textus canonum" lijkt de N van Landsberg.

14. Caspar Hochfeder. 1491—1498.

687. Thomas à Kempis. Opera. *Praec.* Georgius Pirc-
II.C.4. kamer. Epistola Petro Danhausser. Petrus Dan-

hausser. Epistola Georgio Pirckamer. — Neurenberg, Caspar Hochfeder, 1494, in vigilia Andreae apostoli = 29 Nov. 2°.

Type 1, 2, (BrMC. 83, 168a) direct.; get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

HC.* 9769. BrMC. II, p. 475. Proct.* 2291. B,p. 437. GL. 1984. Kronenb. Dev. 258. Roos 128. VBo. 1154. VT. 1161.

Bl. 184b, hs. 15de—16de eeuw: „Pertinet liber praesens ad charthusiam novae Cellae in grovna"

De opera bevatten: Th. à Kempis, imitatio Christi; Gerson, de meditatione cordis, Th. à Kempis, liber vitae Gerhardi magni cum epitaphio, vita Florentii s. de humilitate Christi, de discipulis domini Florentii, soliloquium animae, de disciplina claustralium; aliqua notabilia de conversatione Thomae; Th. à Kempis, alphabetum devoti monachi, sermones ad novitios, sermones, dialogi novitiorum, canticum de laudibus sanctarum virginum, canticum de gaudiis coelestibus, quod praeclara regio et quod decora ex angelis et hominibus, hymni ad angelos et sanctos in caelo, canticum de virtute patientiae, epistolae, de paupertate humilitate et patientia, de vera compunctione, hortulus rosarum, vallis liliorum, alphabetum monachi, epitaphium monachorum, vita boni monachi, manuale monachorum, doctrinale iuvenum, hospitale pauperum.

16. Hieronymus Höltzel. 1500.

688. DONATUS, AELIUS. Donatus minor [de octo partibus
IV.F.63. orationis]. — S. a. Neurenberg, Hieronymus Holtzel. 4°.

Type, Proct. 3 = BrMC. 134; M. 29; titel in een zelfde type, maar grooter; init. 18 mM., volle lombarden met en zonder pareltjes; bl. 2a. init. P, twee houtsneden.

Höltzel's werkzaamheid valt voornamelijk na 1500, mogelijk is deze druk dus een postincunabel.

Proct. 2310? VB. I. 1931? Scheiber, Tome Va 3849? 24 Bldn., katernen A8—C8, 25 regels.

Bl. 1a, titel: Donatus Mino2. || *daaronder*: houtsnede, meester met 9 leerlingen ||; *bl. 1b*: houtsnede, Hieronymus met leeuw ||; *bl. 2a, sig. Aij*: Incipit editio p2ima Dona= || ti grammatici u2bis Rhome. || (P) Artef o2ationis quot funt : ||; *bl. 9a, sign.* B.: Qui : Singularis vt lego. pluralis vt legim9 ||; *bl. 24b; regel 17*: ...... Unum participium || habet quod eft ens. || Textus magiftri Donati punctis in= || terrogatiuis diftinctus Nurem= || berge p Hieronymum Hol= || tzel imp2effus: Finit. ||.

PASSAU.

1. Johannes Alakraw en Benedict Mayr. 1482.

689. IV.F.64. Tractatus pro infirmis visitandis et confessionem eorum audiendis [Hain: Infirmorum visitatio]. — Passau, Johannes Alakraw et Benedictus Mair, 1482, 14 Nov. 4°.

Type 1 (BrMC. 94) van Benedict Mayer etc.; get. gekl. init., roode rubr., rubr.str., onderstr.

HC. R. 9182. Cop. III, p. 269. BrMC. II, p. 614. Proct.* 2828. B,p. 320. VB. I. 1935. Coll. Stockh. 1052. GL. 2281.

Initium: Cum pro confessione audienda aut viatico aut sacra unctione....

2. Johannes Petri. 1485—1494.

690. IV.F.65. Herbarius. — S. n. Passau, [Johannes Petri], 1485. 4°.

Type 1, 2 (BrMC. 92, 150), direct., talrijke gekl. houtsneden; get. gekl. init., gekl. rubr., roode rubr.str., onderstr., geschr. roode sign.; hs. aant.

HC.* 8445. Cop. III. 264. BrMC. II, p. 616. Proct.* 2829. B,p. 533. Pell. 1312. VB. II. 1935,20. Coll. Upps. 691. Schreiber, Tome Va 4206.

Afwijkend van H. 8445, *bl. 5ᵃ, regel 2:* Abſintheuṁ eſt calidū ī ṗmo gradu; ....

Bl. 156 (wit.) ontbreekt.

Bl. 1ᵃ, hs. 18ᵈᵉ eeuw: „M. Ant. Graff Not." (arius?).

Initium: Rogatum plurimorum ......; bl. 157ᵃ, cap. I: Aloepaticum calidum est .... Pell. schrijft den „herbarius" toe aan Arnoldus de Villa Nova.

REUTLINGEN.

1. Michael Greyff. 1478—1500.

691. Hugo de Prato Florido ord. praedicatorum.
1.A.21. Sermones dominicales super evangelia et epistolas per totum annum. — S. n. l. et a. [Reutlingen, Michael Greyff]. 2°.

Type 1, 2, rubr. α, β, in de kantlijn 2 punct.; get. vers. of gekl. init., roode rubr.str., geschr. roode sign.; hs. aant.

HC.* 8999. Proct.* 2681. B,p. 424. VB.I. 1965. VBo. 577. VT. 1174.

Bl. 80ᵃ, hs. 15ᵈᵉ—16ᵈᵉ eeuw: „Est liber hic sancti martini lovaniensis".

692. [Conradus de Brundelsheim] alias frater Soccus.
IV.C.24. Sermones de sanctis. — S. n. l. et a. [Reutlingen, Michael Greyff, GL. niet na 1478]. 2°

Type 1 (BrMC. 93ᵃ); get. roode init., rubr., gele en roode rubr.str., onderstr., sporen van geschr. sign.; hs. aant.

H.* 14829. BrMC. II, p. 574. Proct. 2683. B,p. 424. Pell. 3929. VB.II. 1969,7 GL. 2355. VT. 1176.

Bl. 2ᵃ: „frater Anthonius Bogart Sorbonicus, 1605".

693. Statuta provincialia Moguntinensia vetera
II.C.26. et nova a Petro archiepiscopo celebrata. De indulgentiis festi corporis Christi (1451). — S. n. l. et a. [Reutlingen, Michael Greyff, BrMC. 1479—1482]. 2°.

Type BrMC. 87a, zie de aant. aldaar; direct.; get. roode init., rubr., rubr.str.

HC.* 15040. BrMC. II, p. 578. Proct. 2700. B,p. 514. GL. 2372.

694. NIDER, Johannes. Sermones aurei totius anni de
II.C.5. tempore et de sanctis cum quadragesimali. — S. n. l. et a. [Reutlingen, Michael Greyff, Hain niet na 1480]. 2°.

Type BrMC. 87a (zie de aant. bij dat type, waaruit blijkt dat deze druk niet aan Otmar moet worden toegeschreven); get. roode init.; hs. aant.

H.* 11798. BrMC. II, p. 577. Proct. 2695. B,p. 513. VB.I. 1988. Coll. Stockh. 767. GL. 2371. VBo. 846. VT. 1188.

Bl. 244b, kol. α, laatste regel (vgl. BrMC.) in dit exemplaar waarschijnlijk goed: tur ſꝫm eundem ꝙ non qź beatoꝝ in= ||.

Bl. 1, stempel: Ochsenhausen, en een stempel: man met vlag en schild met os; bl. 7a, stempel: Ochsenhusan die Biblioth.

2. Johannes Otmar. 1482—1496. [Haebler: 1479—1495].

695. [GRÜNER, Vincentius]. Expositio officii missae
Mr. III.E. sacrique canonis. — S. n. l. et a. [Reutlingen, Johannes
2. Otmar]. 2°.

Type 3 (BrMC. 93), direct.; get. gekl. init., gekl. rubr., roode onderstr.

H.* 6809. Coll. Stockh. 496. GL. 2368. Peddie II, p. 245b.

Over de toeschrijving aan Grüner, zie *Hurter* II, p. 790.

ROSTOCK.

1. Fratres domus Horti Viridis ad S. Michaelem. 1476—1500.

696. LACTANTIUS, Lucius Coelius Firmianus. Opera;
Mr. 1.K. errata primi libri collecta et exarata per fratrem
3. Antonium Raudensem. *Praec.* carmen in

quo frater Adam Genuensis increpat fratrem Antonium. *In fine* Hieronymus. In Firmianum (ex: de illustribus viris). [Venantius Fortunatus]. Carmen de resurrectione domini. — Rostock, fratres domus viridisorti ad sanctum Michaelem, 1476, quinto Idus Aprilis = 9 April. 2°.

Type 1, rood en zwart (BrMC. 90), enkele direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., titels der boeken in rood bijgeschreven.

HC.* 9812. BrMC. II, p. 566. Proct.* 2660. B,p. 569. VB.I. 1990. Coll. Stockh. 644. GL. 2546. VBo. 715.

Bl. 1ᵃ, hs. 15ᵈᵉ eeuw: „Iste liber pertinet ad librariam Conventus fratrum minorum de observanta qui in Bileveldis concessus fratri Everardo borculo ....” (beschadigd).

De opera bevatten: De divinis institutionibus libri VII; liber de ira Dei ad Donatum; de opificio Dei vel de formatione hominis ad Demetrianum.

Het „carmen de resurrectione domini”, initium: Salve festa dies toto venerabilis aevo ..... (niet Migne PL. CXXXVIII 1084) moet, volgens *Hurter* I, p. 107, toegeschreven worden aan Venantius Fortunatus.

15de—16de Eeuwsche band, hout met donkerbruin leer overtrokken, middenvak c. 125—195 mM., door filets in ruiten verdeeld, waarin grootere en kleinere bloemstempeltjes; het middenvak is omgeven door een rand met filets c. 15 mM. breed, waarin bloemstempeltjes; daarom een breedere rand met filets, waarin af en toe drie bloemstempeltjes samen. Koperen klampen. Beide zijden van den band hetzelfde.

SPIERS.

1. Drukker van de Postilla Scolastica. 1471.

697. [Gerson, Johannes]. Donatus moralisatus. — S. n.
IV.F.71. l. et a. [Spiers, drukker van de Postilla]. 4°.

Type 2 (BrMC. 87); 2 punct. in de rechtermarge; get. roode of vers. init., roode rubr., rubr.str. en onderstr., roode kantlijnen.

H.* 7727 = H. 6331. Cop. III, p. 263. BrMC. II, p. 480. Proct.* 2316. B,p. 599. Peddie II, p. 287b.

De incunabel geeft als titel: Donatus Ethimologyzatus (sic!).

Onder de *Opera omnia* van *Gerson, ed. Du Pin* IV, (Antwerpiae 1706), p. 835, met de aant.: „opus ludicrum et alterius a Gersonio scriptoris".

2. Drukker van de Gesta Christi. 1472.

698. Mr. III.E. 1. JACOBUS de Clusa [Benedictus Stolzenhagen]. Sermones dominicales. — S. n. l. et a. [Spiers, drukker van de Gesta]. 2°.

Type 1 (BrMC. 120); 2 punct.; get. roode en groene init., roode onderstr., rubr.str., nummers der sermones in rood; hs. aant.

HC.* 9333. BrMC. II, p. 482. Proct.* 2324. B,p. 599. VB.II. 1996,8. GL. 2612. VT. 1192. Kloss?

In den band ex libris: Georgius Klosz M. D. Fvancofurti ad Moenum.

Band: hout met licht leer overtrokken. Het middenvak door diagonalen van 3 filets verdeeld. Klampen.

699. II.C.11. NICOLAUS de Dinkelsbühl. Collecta et praedicata de passione domini nostri Jhesu Christi. — S. n. l. et a. [Spiers, drukker van de Gesta]. 2°.

Type 1 (BrMC. 120); 2 punct. in de rechtermarge; get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

H.* 11761. BrMC. II, p. 482. Proct.* 2326. B,p. 599. VB.II. 1996,5. GL. 2614.

700. II.C.10. BONAVENTURA, S. Parvum bonum s. regimen conscientiae s. de stimulo conscientiae. — S. n. l. et a. [Spiers, drukker van de Gesta]. 2°.

Type 1, sporen van 2 punct.; get. roode init., rubr., rubr.str.

H.* 3499 (die 11 bldn. geeft; het exemplaar van het museum telt er 10, bl. 9a is daar onbedrukt). B,p. 599. VB.II. 1996,4. GL. 2610. Peddie I, p. 118.

701. II.C.8. Johannes de Turrecremata. Contemplationes devotissimae. — S. n. et l. [Spiers, drukker van de Gesta], 1472, 24 Dec. 2°.

Type 1 (BrMC. 120), sporen van 4 punct., get. roode init., rubr., rubr.str.

H.* 15723. BrMC. II, p. 482. Proct. 2317. B,p. 599. VB.II. 1996,2. GL. 2608.

702. II.C.9. Hieronymus Stridonensis, S. Aureola ex floribus Hieronymi contexta, editore et compilatore Thoma Dornibergo de Memmingen decretorum et artium liberalium doctore. — S. n. l. et a. [Spiers, drukker van de Gesta]. 2°.

Type 1 (BrMC. 120), sporen van 1 punct. in de rechtermarge, get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

H.* 8586. BrMC. II, p. 482. Proct. 2322. B,p. 599. VB.I. 886. VT. 558.

703. II.C.13. Henricus Ariminensis. Tractatus de quatuor virtutibus cardinalibus cum prologo et tabula remissoria Thomae Dornibergi de Memmingen. — S. n. et a. Spiers, [drukker van de Gesta, 1472—73, vgl. BrMC. II, p. 481]. 2°.

Type 1, in de rechtermarge 2 punct.; get. roode init., roode rubr. en rubr.str., onderstr.; titels der hfdst. in rood boven aan de folio's geschreven, met verwijzingen; hs. aant.

H.* 1650. Proct. 2321. B,p. 599. Pell. 1169. VB. II. 1996,6.

704. IV.F.68. AUGUSTINUS, Aurelius, S. Tractatus de fuga mulierum. Eiusdem. Tractatus de continentia. Eiusdem. Liber de contemptu mundi. — S. n. l. et a. [Spiers, drukker van de Gesta]. 4°.

Type 1 (BrMC. 120); 1 punct. in de rechtermarge, 3 regels open voor init.; get. roode init., enkele rubr.str.

Fragment van 12 bldn. van: H.* 1961. BrMC.II, p. 482. Proct.* 2318. B,p. 599. Peddie I, p. 67a.

Bl. 4a afwijking van de beschrijving bij Hain: Explicit tractatus ſancti Auguſtini || ep̄i de fuga mulierum. || Incipit tractatus ſancti Auguſtini epiſ= || copi de continencia. ||.

Zie de aant. bij **395**.

705. IV.F.67. [MATTHAEUS de Cracovia]. Libellus de modo confitendi et de puritate conscientiae. — S. n. l. et a. [Spiers, drukker van de Gesta]. 4°.

Type 1 (BrMC. 120), sporen van 2 punct. in de rechtermarge, 1, 2, 4 regels open voor init., get. roode rubr., rubr.str.

HC.* 1343. BrMC. II, p. 483. Proct. 2327. B,p. 599. Pell. 946. Kloss. 298. Peddie I, p. 46b.

Eén bl. van katern a en de twee eerste bldn. van katern b ontbreken.

In den band, ex libris: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum.

Zie de aant. bij **10**. De incunabel noemt Th. de Aquino als schrijver.

706. Mr. 1.J. 11. FRAGMENT. [Spiers, drukker van de Gesta]. 2°.

Type 1 (120 mM.).

Beschrijving: een bl. aan één zijde bedrukt, 2 kol., 34 regels.

Kol. α: Vna et coequalis per omnia || virtus .... ||; *kol. β, regel 34*: cras comparauit nos econ ....., verder afgesneden.

707. II.C.14. JACOBUS de Clusa [Benedictus Stolzenhagen]. Sermones de sanctis. — S. n. l. et a. [Spiers, drukker van de Gesta]. 2°.

Type 1 (BrMC. 120); vanaf katern o1, twee puncturen; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 9329. BrMC. II, p. 483. Proct. 2325. B,p. 599. Coll. Stockh. 565. GL. 2613.

Bl. 1a, hs. 16de—17de eeuw: „Pro conventu Fratrum Minorum Tabernensium."

708. II.C.12. [HUSS, JOHANNES]. Gesta Christi. — S. n. l. et a. [Spiers, drukker van de Gesta]. 2°.

Type 1 (BrMC. 120); get. roode init., roode rubr. en rubr.str.

H.* 9057. BrMC. II, p. 483. Proct.* 2323. B,p. 599.

3. Peter Drach. 1476—1500.

709. II.C.15. [ROLEVINCK, Werner]. Fasciculus temporum cum additionibus. — Spiers, Petrus Drach, 1477, octavo Kalendas Decembris = 24 Nov. 2°.

Type 1, maar 130 mM., 2, 3, (BrMC. 130, 68, 94), talrijke houtsneden, signet a; gedeeltelijk get. roode init., rubr., rubr.str.

H.* 6921. BrMC. II, p. 488. Proct.* 2329. B,p. 391. VB.II. 2000,2. GL. 2562. Schreiber Tome V^{B} 5108.

In den band een rood ex libris: vliegende engel in cirkel, met de letters C.R.

710. II.C.16. VOCABULARIUS iuris utriusque. — S. n. l. et a. [Spiers, Peter Drach]. 2°.

Type 1, 2; rubr. α; direct. op bl. 2a; get. gekl. of vers. init., roode rubr.str., sporen van geschr. folieering en sign.; hs. aant.

Reichl. Append. III, 1105.

Bldn. 29—30 ontbreken, in oud hs. bijgeschreven.

711. BREVIARIUM Spirense, pars aestivalis et pars
IV.F.69. hiemalis. — Spiers, Petrus Drach, 1478, xj. kl'. decembris = 21 Nov. 4°.

Type 2, 3; 2 voor den tekst, 3 voor de bovenschriften, enz.; (BrMC. 94, 68), signet a, gedeeltelijk direct.; get. gekl. init., rubr., rubr.str., onderstr., geschr. direct.; hs. aant.

HC. 3940. Pars aestivalis = BrMC. II, p. 489. Proct. 2332. B,p. 391. Reichl. Append. I, p. 114. Peddie I, p. 135[a].

Pars aest., bl. 4[b]: „Anno 1506 ego Johannes Drawel (?) accepi possessionem super antiquam praebendam altaris Sancti andreae". Er onder: „Johannes Dravel 1530"; bl. 5[b]: „a°. 1515 ego Johannes drauwel accepi possessionem altaris sanctorum."

Pars aestivalis: 528 bldn. [katernen a^6; a^{12}—g^{12}; a^{10}—b^{10}, c^8—z^8, aa^8—pp^8, q^{12}—s^{12}; a^{12}—c^{12}, d^6; a^{12}—c^{12}, d^8—e^8], 2 kol., 31 regels op bl. 8[a].

I. 6 Bldn. [katern a^6]. Bevat: kalendarium.

Bl. 1[a]: Januarius habet dies . xxxj . luna . zo . || . Circūcifio dñi du . ıx l? || ; *bl. 6[b], regel 30*: ij f h iiii Thome cātua . mar . i x l || ; *regel 31*: g i iii || x [ ] k ii Silueſtri pape i x l || .

II. 84 Bldn. [katernen a^{12}—g^{12}]. Bevat: psalterium per hebdomadam cum prologo (initium: David filius Jesse = initium *Migne PL.* XCIII 477 = Beda, de libro psalmorum); cantica, symbolum athanasianum, litania sanctorum cum orationibus; vesperae et vigiliae mortuorum, bovendien vigiliae mediae = lectiones I—IX ex Job; ordinarius ad horas minores, vesperas et completorium; orationes pro mortuis; benedictiones ad lectiones; conclusiones ad septem horas (init. = Patris sapientia, veritas divina = *Chev. Rep. Hymn.* II n°. 14726).

Bl. 1[a] en [b], wit ||; *bl. 2[a], kol. α*: [ ] Avid filius ieſſe || cum eſſet in re= || gno ſuo q̃tuor || elegit qui pſal-

mos face ||; *bl. 2^b, kol. α, regel 18*: Inuitatoriū Adoremus domi || nū .... ||; *bl. 3^a* [ ] *12 regels open, kol. α, regel 13*: Eatus vir qui non abijt || in confilio impiorum. et ||; *bl. 13^a, kol. α*: me qm̄ infurꝛexerūt ī me || teftes iniqui: et mentita ||; *bl. 78^a, kol. β, regel 5*: ... Pꝛe || coꝛ te domine antequam difcu. ||. Lectio octaua || Hic locus vacat ||, *bl. 78^b, kol. α*: Tempus quod inter ||; *bl. 84^b, kol. β, regel 28*: ... fic labore ꝯfonans cō || fors fim coꝛone ꝑ quo ti || bi ihefu crifte. vt fupra. ||.

III—IV. 344 Bldn., [katernen a^{10}—b^{10}, c^{8}—z^{8}, A^{8}—P^{8}, Q^{12}—S^{12}]; van katern c ontbreken 2 bl. Bevat: pars aestivalis proprii de tempore a die Paschae usque ad Adventum Domini; pars aestivalis proprii de sanctis de sancto Ambrosio ad sanctam Katherinam; in fine: responsoria pro die inventionis sancti Stephani secundum novam ordinationem factam in choro ecclesiae Spirensis; benedictio carnium in die sancto Paschae.

Bl. 1^{a—b}: wit ||; *bl. 2^a, kol. α*: [ ] N nomine fancte ꝛ indiuidue tri || nitatis Amen. Incipit liber || matutinalꝰ fcd'm ordinem ecclefie || fpireñ eftiuo tempore a die pa= || fce vfqꝫ ad aduētum dñi In die || fancto pafce Ad matutinas dicit̃ || [ ] Omine labia mea || aperies. et Deꝰ || in adiutoꝛiū. et ||; *bl. 11^a*, kol. *α*: monumētū. Iuxta hy= || ftoꝛiā .... ||; *bl. 140^a, kol. α, regel 23*: ..... nō iu= || diciū tuū . fed indulgen= || tiam fenciamus. Per. || Explicit ꝑs eftiualis. ||. De tempoꝛe. ||. Sequitur de Sanctis. ||; *kol. β* wit ||; *bl. 140^b, kol. α*: Incipit de fctō Ambrofio ad || vs̃ fuꝑ ꝑ̃s ferialꝰ añ. All'a . quat̃ || Caꝑ. Fulgebūt . vt infra ℟ || Filie ... ; *bl. 344^b, kol. β, regel 29*: .... cōgregabo || gētes et colligā regna et effū || dam fuꝑ vos aquā mundā all'a. ||.

V. 42 Bldn. [katernen a^{12}—c^{12}, d^{6}]. Bevat: De beata virgine Maria in Sabbatho (a Pascha usque ad Adventum).

Bl. 1^a, kol. α: De beata virgine Maria in= || fra paſca et Aſcenſionē dñi. In || ; *regel 12*: Orō [ ] mp̄s ſempiterne de⁹. || qui gl'oſe v̉ginis .... ||; *bl. 13^a, kol. α*: qui p2eceſſerunt ꝓphete || vt ... ||; *bl. 42, kol. β, regel 22* ... et || delicijs affluam⁹ ab omī || mōda gl'a tua quā poſſi= || des in eodē filio tuo. Qui || cū deo prē et ſpū ſancto || viuit et regnat. Per oīa || ſecula ſeculoꝝ Amen. ||; *bl. 42^b* wit.

VI. 52 Bldn. [katernen a^12—c^12, d^8—e^8]. Bevat: commune sanctorum, officium dedicationis ecclesiae, orationes.

Bl. 1^a, kol. α: In nomine dñi. Incipit cōmune || ſcōꝝ. Et primo de apoſtolis. || Nota ſi vigilia vnius apoſtoli ſi || ue apl'oꝝ aut alteri⁹ ſancti ve= || nerit in dominicam. nihil agitur || de ea ſꝫ anticipabit̃ in ſabbato || et ..... ||; *bl. 13^a, kol. α*: Et del'. in leticia. In feſto .ix. le || ctōnū Sup maĝt añ . [ ] audent ||; *bl. 51^b, kol. β, regel 11* ...... et hoſtiū ſub= || lata formidine tempora || ſint tua ꝓtectōne tran= || quilla per. ||. Breuiarium partis eſtiualis ho2arum canonicarū || cum regulis et regiſtris congruis ſecundū ordniem (*sic*) || eccleſie ſpirenſis ex iuſſu ꝯmēdate memo2ie quondā || dñi Mathie nouiſſime defuncti preſulis co2rectū . et || ſub diuo Ludouico moderno antiſtite Spireñ iam de || recenti ꝯſecracōis munere ado2nato Completum ꝑ || me petrū drach ciuem Spireñ. Anno domini Mcccc || lxxviij . xj . kl'. decembris Finit || Signet. ||.

Bl. 52 wit.

Pars Hiemalis. 445 Bldn., [katernen a^6; a^12—g^12; a^12—q^12, r^8; a^6; a^12—f^12, g^8, h^6; a^12; a^12—c^12, d^8, e^7]; 2 kol., bl. 8^a, 31 regels.

I. 6 Bldn. Kalendarium, als in pars aestivalis.

II. 84 Bldn. Psalterium per hebdomadam als in pars aestivalis.

III. 200 Bldn. [katernen a^12—q^12, r^8]. Bevat: proprium de tempore, pars hiemalis.

Bl. 1 wit || ; *bl. 2ᵃ, kol. α* : In nomine dn̄i noſtri ih'u xp̄i || Incipit liber matutinalˀ ſcd'm || oꝛdinē eccleſie Spireñ ab aduē || tu dn̄i vſqꝫ ad feſtum paſce In | prima vs̃ aduentus domini añ || et p̃s feriales. Capitlˀm. || [ ] Eus pacis || ſanctificet || vos per oı̄a || ; *bl. 13ᵃ, kol. α* : accepat . id oē ꝑdiderit. || dicente . . . || ; *bl. 200ᵇ, kol. β, regel 26* : . . . Sed ſtā= || do dicuntur tantum pſalmi. || .

IV. 6 Bldn. [katern a^6]. Bevat: rubricae pro adventu.

Bl. 1ᵃ, kol. α: Nota eo Anno cū aduē || tus domini incipit ab. || [ ]lrā dn̄icali talis eꝛit || ; *bl. 6ᵇ, kol. α, regel 26* : . . . Hau= || rietis aquas ſuꝑ canticū | Confiteboꝛ tibi . ꝛc. || .

V. 86 Bldn. [katernen a^{12}—f^{12}, g^8, h^6]. Bevat: proprium de sanctis, pars hiemalis.

Bl. 1ᵃ, kol. α: In nomine domini incipit oꝛdo de ſanctis ꝑ circulum anni ſecū || dū ordinē Spirenſem. In vigi || lia ſancti andree aplˀi Saturnini Criſanti mauri . et darie v̓ginis || De hijs ſanctis inhil (*sic*) dices || niſi cū orōe cōmuni de ſanctis poſt ſuffragia tam in ꝓori vs̃. || quā in matuti . ſub vna cōcluſio || ne dices hāc orationē Oratō | [ ] anctoꝝ martirū tuo= || rum Saturnini . . . . . . || ; *bl. 13ᵃ, kol. α* : Domine quid multipli || ; *bl. 86ᵇ, kol. β, regel 31*: Vos eſtis ſal terre. || .

VI. 12 Bldn. [katern a^{12}]. Bevat: De Domina nostra in Sabbatho ab Epiphania usque ad Pascham.

Bl. 1ᵃ, kol. α: De dn̄a noſtra a ꝓximo ſab || bato poſt octauā ephie vſqꝫ ad || purificationē. Ad vs̃ . añ. O ad= || mirabile . . . . . || ; *regel 29*: [ ] ongre lectōis eiuſdˀ || gemus in vnū ea q̄ || in ortu . . . || ; *bl. 12ᵇ, kol. β, regel 27* . . . principiū et finis || Jheſus criſtus dominus || noſter . qui eſt ſolus oı̄m || dn̄s benedictus in ſecula || ſeculoꝝ Amen. Tu. || .

VII. 51 Bldn. Commune sanctorum, als in pars aestivalis.

Bl. 51b, regel 16: Breuiarium partis hyemalis hoꝛarum canonicarū || cum regulis et regiſtris congruis ſecundū ordniem (*sic*) || eccleſie ſpirenſis ex iuſſu ꝯmēdate memoꝛie quondā || dñi Mathie nouiſſime defuncti preſulis coꝛrectū . et || ſub diuo Ludouico moderno antiſtite Spireñ iam de || recenti ꝯſecracōis munere adoꝛnato Completum ꝑ || me petrū drach ciuem Spireñ. Anno domini Mcccc || lxxviij . xj . klᵉ. decembris. Finit. || Signet ||.

712. II.C.17. Bernardus Claraevallensis, S. Sermones de tempore et de sanctis. Epistola Petro Drach cum registro directorio, ex Heidelberga pridie kalendas Septembres, anno 1481. Disticha in sermones Bernardi. — [Spiers, Peter Drach, na 31 Augustus 1481]. 2°.

Type 1, maar 130 mM., 2, (BrMC. 130, 94), enkele direct; get. gekl. of vers. init., gekl. rubr., roode rubr.str., nummers der sermones in rood bijgeschreven, enkele geschr. direct.; hs. aant. Tusschen bl. 110 en bl. 111 ingevoegd 8 bldn. oud hs. = sermones Bernardi de privilegiis Sancti Johannis Baptistae, in solemnitatem Beatae Mariae Magdalenae, de altitudine et bassitudine cordis.

HC.* 2846. BrMC. II, p. 491. Proct.* 2339. B,p. 391. Pell. 2089. VB. II, 2025,8. Coll. Stockh. 183. GL. 2588. Jan. 62. VBo. 204. VT. 1226. Peddie I, p. 97a.

713. II.C.18. Herp, Henricus. Sermones de tempore et de sanctis, cum sermonibus de tribus partibus poenitentiae et sermonibus de adventu. *Praec.* Epistola Petro Drach Spiris xvi Kalendas Februarias 1484. Nota impressoris in hanc editionem. *In fine* epilogus ad lectorem et disticha II. — [Spiers, Peter Drach, na 1484, 17 Jan.]. 2°.

Type 1, 7, 8? (BrMC. 130 = Haebler 140; 84,

84*), signet a; get. gekl. init., roode rubr. en rubr. str.; hs. aant.

H.* 8527. BrMC. II, p. 493. Proct. 2353. B,p. 392. VBo. 544. VT. 1234.

Aan katern N ontbreken 2 bldn. aan katern D en E ieder 1 bl.

714. III.A.21. Martinus [Strzępski] Polonus. Margarita Decreti s. tabula Martiniana. — S. n. l. et a. [Spiers, Peter Drach]. 2°.

Type 1, 7 (BrMC. 130, 84); get. gekl. init.; hs. aant.

HC.* 10838. BrMC. II, p. 494, IC. 8556. Proct. 2358. B,p. 393. Coll. Upps. 1015.

715. II.C.19. [Molitoris, Johannes]. Tabula totius summae Anthonini archiepiscopi Florentini. — S. n. l. et a. [Spiers, Peter Drach, 1486—88]. 2°.

Type 9, 12, gemengd met letters van BrMC. 146, zie aldaar II, p. 487; get. roode init., rubr., rubr.str.

HC.* 1247 (5). B,p. 392. Pell. 881 (5). Peddie I, p. 43b.

Aan katern a ontbreekt 1, aan katern h 2 bldn., van katern f zijn 2 bldn. in oud hs. vervangen.

Op het schutblad: „monasterium beatae mariae virginis supra donckam prope huesden, emptus per priorem .... Anno 1493."

716. IV.F.61. Johannes Rode Carthusiensis. Epistolae perutiles ad quosdam studentes Pragenses de Hamburg. — S. n. l. et a. [Spiers, Peter Drach, c. 1490—91]. 4°.

Type 10?, 13 (BrMC. 160, 80), direct., 3 regels open voor init.

Cop. II, 3359. BrMC. II, p. 498. Proct.* 2384. B,p. 393. VB. I. 2036. GL. 2597. VT. 1238.

717. II.C.20. Sprenger, Jacobus et Institoris [Krämer], Henricus. Malleus maleficarum. *Praec.* apologia auctoris. *Acc.* Innocentius VIII. Tenor bullae apostolicae adversus haeresim maleficarum. Appro-

bàtio et subscriptio doctorum almae universitatis Coloniensis in sequentem tractatum. — S. n. l. et a. [Spiers, Peter Drach, Coll. Stockh. c. 1491]. 2°.

Type 10?, 13 (BrMC. 160, 80); 3—5 regels open voor init.

HC.* 9239. BrMC. II, p. 498. Proct. 2383. B,p. 392. VB. I. 2034. Coll. Stockh. 991. GL. 2595. VBo. 1077. VT. 1236.

4. Johannes en Conrad Hist. 1483.

718. IV.F.73. Gerson, Johannes. Quaestio de custodia linguae et corde bene ruminanda. — S. n. l. et a. [Spiers, „typis Reyserianis" Johannes en Conrad Hist]. 4°.

Type 1 (BrMC. 87); get. roode rubr., rubr.str., init.; hs. aant.

H.* 7686. BrMC. II, p. 502. Proct. 2403. B,p. 437. Pell. 5165. VB. II. 2054,5. Peddie II, p. 286a. Kloss. ?

In den band, ex libris: Georgius Klosz M. D. Francofurti ad Moenum.

719. IV.F.26. [Franciscus de Retza]. Defensorium inviolatae perpetuaeque virginitatis Mariae s. de generatione Christi, latine et germanice, cum commentario Latino. — S. n. l. et a. [Spiers, „typis Reyserianis", Johannes en Conrad Hist]. 4°.

Type 1 (BrMC. 87), talrijke houtsneden, 1, 3 regels open voor init.

H.* 6084. BrMC. II, p. 503. Proct.* 2406. B,p. 436. VB. I. 2052. Schreiber, Tome Va 4045.

5. Conrad Hist. 1492—1500.

720. IV.F.72. Lampsheym, Johannes. Speculum conscientiae et novissimorum. *Praec.* Metra in speculum conscientiae et novissimorum. Soliloquium regis superni.

Soliloquium animae delicatae. Alphabetum exhortatorium. — Spiers, Conradus Hist, 14[9]6. 4°.

Type 1, 4, 5 (BrMC. 180, 71, 92), enkele direct., 2, 3 regels open voor init.; hs. aant.

HC.* 9845. BrMC. II, p. 508. Proct.* 2434. B,p. 436. VB. II. 2064.5. GL. 2617. VT. 1258.

De incunabel geeft als jaartal van den druk 1446. Initium: metra: Hoc speculum quicunqe voles . . .; soliloquium regis superni (samenspraak van „rex et sponsa"): In caritate perpetua dilecta es a me angelorum domino . . . . . .; soliloquium animae delicatae (samenspraak van „sensus et intellectus"): Anima mea quid nam est hoc quin quasdam in te sentio vicissitudinis varietates . . . . . .; alphabetum exhortatorium: Abnega te ipsum et sequere Christum, ama nesciri et pro nihilo reputari: hoc tibi salubrius est quam ab hominibus reputari . . .

Het „alphabetum exhortatorium" lijkt gedeeltelijk een verkorting, gedeeltelijk een uitbreiding van Thomas à Kempis' „alphabetum", dat begint: Ama nesciri et pro nihilo reputari. Hoc tibi salubrius est et utilius quam laudari ab hominibus . . .

STRAATSBURG.

1. Johannes Mentelin. 1460—1478.

721. II.A.20. Thomas de Aquino. Summa, secunda secundae partis. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Mentelin, Hain: niet na 1466]. 2°.

Type 3 (BrMC. 92a); sporen van punct. in de rechtermarge; get. vers. of roode init., roode rubr., rubr.str., geschr. direct., nummers der quaestiones boven aan de folio's bijgeschreven, titel op bl. 1a. bijgeschreven; hs. aant.

HC.* 1454. BrMC. I, p. 51. Proct.* 199. B,p. 498. Pell. 1045. VB. II. 2107.5. GL. 2895.

Bl. 181 (wit) ontbreekt.

722. II.C.21. AUGUSTINUS, Aurelius, S. De arte praedicandi s. de doctrina christiana liber IV. *Praec.* canon pro recommendatione huius operis. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Mentelin, BrMC. niet na 1466]. 2°.

Type 3, 4 (BrMC. 92a, 121), 4 punct.; get. roode init., rubr., rubr.str.

H.* 1956. BrMC. I, p. 52. Proct.* 200. B,p. 498. VB. I. 2094. GL. 2881. Peddie I, p. 67a.

723. III.A.4. AUGUSTINUS, Aurelius, S. De civitate Dei cum commentariis Thomae Valois et Nicolai Triveth. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Mentelin, BrMC. niet na 1468]. 2°.

Type 2, 3 (BrMC. 112a, 92a), 2 punct.; get. gekl. init., get. vers. init. met randversiering op bl. 1a. get. gekl. rubr., gele rubr.str., nummers der boeken in rood boven aan de folio's, explicits en incipits in rood bijgeschreven, oude geschr. folieering, geschr. direct.; hs. aant.

H.* 2056a. BrMC. I, p. 52 (die de commentaren als afzonderlijk boek geeft, vgl. ook I, p. XXIV, noot 1). Proct.* 201, 202. B,p. 498. Pell. 1554. VB. I. 2095. Coll. Upps. 183. GL. 2880. Peddie I, p. 69a.

724. II.C.22. III.D.26. AUGUSTINUS, Aurelius, S. De arte praedicandi s. de doctrina christiana liber IV. *Praec.* Canon pro recommendatione huius operis. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Mentelin]. 2°.

Type 3 (BrMC. 92a) en een type = BrMC. 112a; get. roode init., rubr., rubr.str.; in het tweede exemplaar 2—5 regels open voor init.; het eene exemplaar vertoont geen, het tweede sporen van 4 punct.

H.* 1955. BrMC. I, p. 53. Proct.* 218. B,p. 498. Pell. 1471. VB. I. 2093. GL. 2882. VT. 1273. Peddie I, p. 67a.

725. HIERONYMUS Stridonensis, S. [et alii]. Epistolae.
III.A.1. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Mentelin, BrMC. niet na 1469]. 2°.

Type 2 (BrMC. 112b), sporen van 1 punct. aan den voet der folio's; get. gekl. en vers. init., gekl. rubr., roode rubr.str., titels der brieven, incipit en explicit in rood bijgeschreven, geschr. direct.; hs. aant.

HC.* 8549. BrMC. I, p. 53. Proct.* 203. B,p. 498. VB. I. 2102. GL. 2888. VT. 1276.

Bl. 2a, in vrij modern hs.: „Ex libris Sancti Antonii in isenheim".

726. ASTESANUS de Ast. Summa de casibus conscientiae.
III.A.2. *Praec.* Eiusdem. Epistola dedicatoria cum responsione Johannis Gayetani. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Mentelin, BrMC. 1469]. 2°.

Type 5 (BrMC. 92b), 2 punct.; get. gekl. of vers. init., gekl. rubr., roode rubr.str., incipits en titels der boeken in rood bijgeschreven, gekl. nummers der boeken boven aan de folio's; geschr. roode sign.; hs. aant. Klavieren.

H.* 1888. BrMC. I, p. 53. Proct.* 207. B,p. 498. Pell. 1401. Coll. Stockh. 107. GL. 2876. Peddie I, p. 64b.

727. AUGUSTINUS, Aurelius, S. Confessiones. *Praec.* Ex
II.C.23. libro retractationum S. Augustini. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Mentelin, Hain niet na 1470]. 2°.

Type 2 (maar C, E, Q, T = C; BrMC. 112b); 1 punct. aan den voet der folio's; get. roode init., roode rubr. en rubr.str., nummers der boeken boven aan de folio's geschreven; hs. aant.

H.* 2030. BrMC. I, p. 54. Proct.* 205. B,p. 498. Pell. 1536. VB. I. 2096. GL. 2879. Peddie I, p. 69a.

728. II.C.27. Paulus de Sancta Maria s. Burgensis. Dialogus qui vocatur Scrutinium scripturarum. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Mentelin, niet na 1471]. 2°.

Type 5 (BrMC. 92b, vgl. de aant. bij **734**), 1 punct. in de benedenmarge; get. gekl. of vers. init., gekl. rubr., roode rubr.str., roode onderstr., nummering der hfdst. boven aan de bld. in rood bijgeschreven; roode hs. aant.

H.* 10763. BrMC. I, p. 54. Proct.* 209. B,p. 498. VB. II. 2106,5. GL. 2892.

Bl. 1a, een wapen: twee vischjes met klaverblad.

729. III.A.9. [Alphonsus de Spina]. Fortalitium fidei contra fidei christianae hostes. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Mentelin, HC. niet na 1471]. 2°.

Type 6 (BrMC. 112c), 1 punct. aan den voet van de folio's; get. vers. of gekl. init., gekl. rubr., roode rubr.str., get. gekl. randversiering op bl. 9a, 10a, 71a, 157a, 224b, titels der boeken in rood bijgeschreven, geschr. direct.; hs. aant.

HC.* 872. BrMC. I, p. 55. Proct.* 210. B,p. 498. Pell. 562. VB. I. 2089. Coll. Stockh. 45. Coll. Upps. 84. VT. 1271. Peddie I, p. 30a.

Bl. 1a, stempel: Ex Bibliotheca J. Richard D. M.

730. III.A.5. Augustinus Aurelius, S. [et alii]. Epistolae. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Mentelin, BrMC. niet na 1471]. 2°.

Type 2 (BrMC. 112b); bl. 1a: 7 regels open voor init., 2 punct., get. gekl. init., rubr., roode rubr.str., geschr. folieering; hs. aant.

H.* 1966. BrMC. I, p. 55. Proct.* 208. B,p. 498. Pell. 1481. VB. I. 2097. Coll. Stockh. 123. Coll. Upps. 194. GL. 2883. VBo. 125. Peddie I, p. 67a.

731. III.A.3. Astesanus de Ast. Summa de casibus conscientiae. *Praec.* Euisdem. Epistola dedicatoria cum respon-

sione Johannis Gayetani. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Mentelin, BrMC. niet na 1473]. 2°.

Type 5 (BrMC. 92b); get. roode of vers. init., roode rubr., rubr.str., onderstr. en kantlijnen, aan het begin van elk boek vers. init. met get. gekl. randversiering, eenige incipits in rood bijgeschreven; de nummers der boeken boven aan de folio's geschreven, geschr. sign.; hs. aant. Gebonden in 2 deelen.

Bldn. 424—433 ingebonden voor bl. 1.

HC.* 1889. Cop. I en III, p. 242. BrMC. I, p. 56. Proct.* 211. B,p. 498. VB.I. 2091. Coll. Stockh. 108. Coll. Upps. 169. GL. 2877. VBo. 108. VT. 1272. Peddie I, p. 64b.

732. ISIDORUS Hispalensis. Etymologiarum libri XX.
III.A.10. *Praec.* Eiusdem. Epistola ad Braulionem cum responsione Braulionis ad Isidorum. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Mentelin, BrMC. c. 1473]. 2°.

Type 6 (BrMC. 112c), xylographische figuren; get. gekl. en vers. init., gekl. rubr., gele rubr.str., roode onderstr.; hs. aant.

HC. 9270. BrMC. I, p. 57. Proct.* 227. B,p. 498. VB.I. 2104. Coll. Upps. 757. GL. 2840. VBo. 677. VT. 1278. Schreiber, Tome Va 4267.

Dit exemplaar heeft geen colophon.

733. VINCENTIUS Bellovacensis. Speculum historiale. —
XI.A.2. Straatsburg, Johannes Mentellin, 1473, 4 Dec. 2°. II.V.

Type 7, 8 (BrMC. 107), gedeeltelijk direct.; op bl. 30a voor init. 10 regels open; get. vers. en gekl. init., gekl. rubr., hier en daar, behalve de gedrukte, geschr. sign., de nummers der boeken boven aan de bldn. geschreven; hs. aant.

BrMC. I, p. 57, maar 792 bldn., zooals ook geeft Cop. III. 6246. Proct.* 212. B,p. 498. VB.I. 2084. Coll. V. 130. GL. 2869. Kronenb. Dev. 272. VBo. 1202. VT. 1269.

Bl. 377 (wit) ontbreekt. In twee deelen gebonden. *Bl. 1ᵃ, hs.: „Duplum Bibliothecae Regiae Monacensis"; bl. 578ᵇ: „Wolfgangus Hellinger 1589", en een onopgeloste inscriptie.*

Beide deelen zijn gebonden in een 15den—16den eeuwschen band, hout overtrokken met bruin leer. Het middenvak, c. 12—27 cM., is geheel gevuld met bloemmotieven in ruitjes. Om het middenvak van het voorplat, 4 randen met filets, gevuld: 1°. met vierkante stempels van het Lam Gods; 2°. met slingerend bloemrandje; 3°. met vierkante roosstempels; 4°. met niet aanéénsluitende ruitvormige leliestempeltjes. De randen zijn samen c. 11 cM. breed. Het achterplat heeft een middenvak van c. 9—24 cM., gevuld met ruitvormige griffioenstempels; daaromheen 5 randen met filets, gevuld: 1°. met vierhoekjes, waar slingerend bladornament doorheen loopt; 2°. met slingerend bloemornament in vierkantjes; 3°. met vierkante stempels van een hert; 4°. met slingerend bladornament in vierhoeken; 5°. met leliestempels als op het voorplat. De randen zijn samen c. 99 mM. breed.

734. PAULUS de Sancta Maria s. Burgensis. Dialogus
II.C.26. qui vocatur Scrutinium scripturarum. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Mentelin, Coll. Stockh. c. 1474]. 2°.

Type 5 (BrMC. 92ᵇ; C, E, G, T = C), direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., geschr. direct.

H.* 10762. B,p. 498. Proct. 223A. VB.I. 2106. Coll. Stockh. 806. GL. 2893 VT. 1280.

735. VINCENTIUS Bellovacensis. Speculum morale. —
XI.A.2. [Straatsburg, Johannes Mentelin, 1476, 9 Nov]. 2°.

Type 7 (BrMC. 107), de titels in hoofdletters,

meerendeels uit type 8; soms 2—6 regels open voor init.; op bl. 361^b 19 regels open; op bl. 6^a, 212^b, 265^a gekl. vers. init. met randversiering; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., gedeeltelijk geschr. roode sign.

BrMC. I, p. 58, maar 477 bldn. zooals ook Cop. III. 6252 geeft. Proct.* 214. B,p. 498. VB. I. 2109. Coll. Stockh. 1101. GL. 2897. Roos 187. VBo. 1204.

In het exemplaar van het museum bl. 2^a en 264^a = Cop. 1^a en 263^a; colophon als in BrMC.

Bl. 1^a, hs. 15de—16de eeuw: „Ex bibliotheca Fratrum Asperacensium"; bl. 476^b, in roode inkt, hs. 15de—16de eeuw: „Reverendus dominus Abbas Johannes Ringhalm (?) *comparavit omnes libros Magistri Vincentii"*, etc.

15de—16de Eeuwsche band, hout met zwijnsleer overtrokken. In het middenvak, c. 24—38 cM., een ruit, waar diagonalen van filets doorheenloopen; verder is het middenvak versierd met enkele ronde roosstempels en ruitvormige vogelstempels; uit de ronde stempels ontspringen gebogen filets. De rand, met ruitvormige stempels van bladmotiefjes, is c. 4 cM. breed. Het achterplat mist de ruitvormige stempels van het middenvak en vertoont enkele diepe, bladvormige stempels. De rand als van het voorplat. De rug heeft 6 ribben.

2—4. Adolf Rusch = de R. drukker. 1464—c. 1479?

736. DURANDUS, Guilelmus. Rationale divinorum officiorum. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Adolf Rusch = de
III.A.6. R. drukker, BrMC. niet nà 1464]. 2°.

Type 1 (BrMC. 103); get. gekl. of vers. init., roode rubr., gele rubr.str., geschr. direct. en sign., in de kantlijn roode geschr. verwijzingen; hs. aant.

H.* 6461. BrMC. I, p. 60. Proct.* 230. Pell. 4487. Coll. Upps. 509. VT. 1290. Peddie II, p. 231^b.

Bl. 2a en I14b, hs. 15de—16de eeuw: „Ce livre appartient au couvent des povres seurs de sainte clare de mets en grant meize en la parroiche st. hylaire"; bl. 2a: geteekend gekleurd wapenschild, daarin een monogram OW, in oude hand er onder: „fuit possessor istius libri".

737. RABANUS Maurus. De sermonum proprietate [Hain: de universo]. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Adolf Rusch = de R. drukker, Proct. vóór 1467, 20 Juli]. 2°.
III.A.8.

Type 1 (BrMC. 103), sporen van 2 punct. in de rechtermarge; get. vers. of gekl. init., get. gekl. rubr., roode rubr.str., roode onderstr., de nummers der boeken boven aan de folio's bijgeschreven.

HC.* 13669. BrMC. I, p. 60. Proct.* 239. VB. I. 2118. Coll. Upps. 1284. GL. 2954. VT. 1296.

738. PETRARCA, Franciscus. De contemptu mundi. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Adolf Rusch = de R. drukker, niet na 1473]. 2°.
II.C.29.

Type 1 (BrMC. 103), direct., 2 punct.; get. roode init., gedeeltelijk roode rubr.str. en rubr., hier en daar het nummer der boeken boven aan de folio's in rood geschreven; hs. aant.

H.* 12800. BrMC. I, p. 61. Proct.* 231. B,p. 327. VB. I. 2123.

739. PETRARCA. Franciscus. De vita solitaria libri II. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Adolf Rusch = de R. drukker, niet na 1473]. 2°.
II.C.29.

Type 1 (BrMC. 103), direct., 2 punct., get. roode init., rubr., gedeeltelijk rubr.str., een enkele maal de titel van het boek in rood boven aan de folio geschreven; hs. aant.

H.* 12796. BrMC. I, p. 61. Proct.* 232. B,p. 327. VB. I. 2124. VBo. 894.

740. II.C.30. SENECA, Lucius Annaeus. Epistolae ad Lucillium. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Adolf Rusch = de R. drukker]. 2°.

Type 1 (BrMC. 103), gedeeltelijk direct.; sporen van 2 punct.; get. roode init., roode rubr., rubr.str., geschr. direct.; hs. aant.

H.* 14597. BrMC. I, p. 62. Proct.* 243. B,p. 327. VB.I. 2126.

741. II.C.31. ROBERTUS de Licio Caracciolus. Sermones a prima dominica de Adventu usque ad quartam et de festivitatibus a Nativitate usque ad Epiphaniam, cum nonnullis aliis. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Adolf Rusch = de R. drukker]. 2°.

Type 1 (BrMC. 103), enkele direct., get. roode init., roode rubr. en rubr.str.; hs. aant.

Bl. 1 en bl. 7 (beide wit) ontbreken.

H.* 4470. BrMC. I, p. 63. Proct.* 236. B,p. 327. Pell. 3279. VB.I. 2116. Coll. Stockh. 300. GL. 2952. VT. 1288. Peddie II, p. 153[b].

742. II.C.25. DIONYSIUS de Burgo. Commentarius super Valerium Maximum. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Adolf Rusch = de R. drukker]. 2°.

Type 1, get. gekl. init., roode rubr. en rubr.str., geschr. direct., sporen van geschr. folieering, sporen van kantteekeningen.

H.* 4103. BrMC. I, p. 63. Proct.* 237. B,p. 327. VB. I. 2115. Coll. Upps. 493. GL. 2951. VBo. 379 (die Mentelin als drukker geeft). VT. 1287. Peddie I, p. 142[a].

Bl. 1[a], hs. 18de eeuw: „M. Röver".

743. II.C.28. AENEAS Sylvius Piccolominaeus postea Pius II, papa. Epistolae in cardinalatu editae, cum nonnullis epistolis aliorum. *Praec.* Nicolaus de Vuile. Prohemium. *Acc.* Aeneas Sylvius. Oratio: cum bellum hodie adversus impiam Turcorum gentem etc. *In fine* Aeneas Sylvius. Descriptio urbis

Viennensis. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Adolf Rusch = de R. drukker]. 2°.

Type 1 (BrMC. 103); get. gekl. of vers. init., roode onderstr., rubr., rubr.str.

H.* 160. Cop. III, p. 236. BrMC. I, p. 63 (maar bl. 2ª regel 5: Enee ſilvio en niet: Siluio). Proct.* 233. B,p. 327. Pell. 98. VB.I. 2125. Peddie I, p. 6ᵇ.

744. II.C.24. Dominicus de civitate Visentia. Summa qualiter notari archiepiscoporum atque episcoporum debeant notariae officium exercere. Tractatus notariatus. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Adolf Rusch = de R. drukker]. 2°.

Type 2; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., bldn. 2—21 in rood gefolieerd lxxij—lxxxj; hs. aant. in rood.

Waarschijnlijk een fragment van „Modus legendi abbreviaturas", H.* 11480. BrMC. I, p. 64. Proct. 250. VB.I. 2122. VT. 1294.

Bl. 1ª, hs. 18de eeuw: „Sum H. van Wijn".

Beschrijving: 70 bldn., [katernen a10—g10], 2 kol., 38 regels.

Bl. 1ª: Incipit ſumma magiſtri do || minici de ciuitate viſentia qua= || liter notarij archiepiſcopozum || & epozum debeant notarie offi || cium exercere. || . *Prohemium, kol. α*: [ ] Mne datum op || timum & omne || donū pfectū de || ; *kol. β*: tudinē ſciūt aliq̄tenus ozdinare || Cum nōnulli ī ſtilo dictaminis || quodam verboꝝ plixitate ſub || ; *bl. 1ª, kol. β, regel 36*: Explicit phemium. Incipiūt || capitula archiepoꝝ & epoꝝ. || ; *bl. 3ª, kol. α, regel 14*: Incipiunt epiſtole et pzohemia || ſuper gratijs faciendis. Pzimo || ſequitur fozma ſpecialis litera= || rum citatoziarum in cauſa pe= || cuniaria. || . [ ] Icolaus miſeratione || diuina vniuſalis boñ || ; *bl. 11ª, kol. α, regel 1*: talis de tali loco ex vna pte . & || ; *kol. β, regel 1*: ſcolari fruct⁹ ſue poztōnis || ; *bl. 20ª, kol. α, regel 29* .... Man || damus q . zč . || ; *bl. 20ᵇ*: Incipit tractatus

notariat⁹. || [ ] Ractaturi d' ar || te . . . ||; *bl. 70b, kol. β, regel 26*: . . . Acta funt || hec zč: Pzefētib⁹ ibidē zč. ||.

745. VINCENTIUS Bellovacensis. Speculum doctrinale.
XI.A.2. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Adolf Rusch = de R. drukker]. 2°.

Type 2; rechts 2 punct.; get. gekl. en vers. init., gekl. rubr., roode rubr.str. en onderstr., de nummers der boeken in rood boven aan de folio's geschreven.

Cop. III. 6242, maar in het exemplaar van museum M. W. bl. 16a wit en 16b met tabula. B,p. 327. Proct. 252. VB. I. 2129. Coll. Upps. 1489. Coll. V. 129. GL. 2960. VBo. 1200.

Bl. 2a, hs. 17de eeuw: „ad Bibliothecam fratrum frarich am berg" (?).

Oude, afgesleten band.

746. VINCENTIUS Bellovacensis. Speculum naturale. —
XI.A.2. S. n. l. et a. [Straatsburg, Adolf Rusch = de R. drukker]. 2°. II.V.

Type 2 (BrMC. 100), op bl. 12a voor een init. 12 regels open; verder get. gekl. init., gekl. rubr., roode rubr.str. en onderstr.; sporen van geschr. sign., nummers der boeken in rood boven de folio's geschreven; hs. aant.

Cop. 6256. Cop. 6253. BrMC. I, p. 64. Proct.* 255. VB. I. 2132. Coll. Upps. 1492. GL. 2963. Roos 189.

V. I., bl. 1a. hs. 16de eeuw: „Monasterij Fürstenveld"; bl. 125b, rood, hs. 15de—16de eeuw: „Frater Paulus Witharf"; V. II., bl. 1a, weer: „Monasterij Fürstenveld"; bl. 8a: „Liber sanctae Mariae virginis Monasterij In Campoprincipum ordinis Cysterciensis . frysing . dyoc. Quem comparavit dominus Iudocus Abbas 1478."

V.II. 16de Eeuwsche band, sterk beschadigd, leer over hout. Het middenvak (voorplat) is c. 7½–23 cM.;

daarin een ruit. Het heele vak heeft een rolstempelversiering van ruitjes in cirkeltjes, in de ruitjes een leliestempeltje. Om het middenvak een rand met filets, c. 8 cM. breed, waarin spreukbandjes (Wilhelmus?) tusschen groote bloemstempels. In het hart van de bloemstempels een staande leeuw: de spreukbandjes eindigen aan weerskanten in achthoekige stempeltjes met griffioen; om dezen rand een rand met filets, c. $3^1/_2$ cM. breed, waarin ronde roosstempels en kleinere stempeltjes van drie blaadjes. Het achterplat heeft een middenvak als het voorplat. Ook de buitenste rand is hetzelfde, maar de binnenste heeft aan den buitenkant een versiering van elkaar rakende ruitjes met leliestempeltjes; uit de ruitjes bloemmotiefjes; de binnenzijde van dezen rand heeft ronde vogelstempels, waartusschen spreukbandjes (Wilhelmus?). Rug met 7 ribben.

747. Balbus, Johannes de Ianua. Catholicon. — S. n.
Mr. II.K. l. et a. [Straatsburg, Adolf Rusch = de R. drukker]. 2°.
1. Type 2 (BrMC. 100), gedeeltelijk direct., get. gekl. init. en rubr., ook geschr. direct.

H.* 2251. BrMC. I, p. 65. Proct.* 246. B, p. 327. Pell. 1699. VB. I. 2111. Coll. Upps. 220. GL. 2948. VT. 1284. Peddie I, p. 76^b.

Bl. 1 en bl. 372 (beide wit) ontbreken.

3. Heinrich Eggestein. 1466—1484.

748. Biblia Latina. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Heinrich
III.A.12. Eggestein, Br.MC. niet na 1466]. 2°.

Type 1 (BrMC. 126); 4—6 regels open voor init., sporen van 4 punct.; get. roode en gekl. vers. init. (o.a. met poppetjes versierd), get. roode rubr. en rubr.str., bl. 1^a get. gekl. randversiering, incipits en titels der boeken in rood bijgeschreven, enkele geschr. direct.; hs. aant.

Bl. 249^b geschr. explicit met jaartal 1468, overgenomen uit het exemplaar van de bibliotheek van S. Johannes te Straatsburg, zie BrMC.

HC. 3036. BrMC. I, p. 66, IC. 702. Proct.* 256. B,p. 395. Pell. 2273. VB. II. 2145,3. Cop. Inc. Bibl. 6. GL. 2724. VT. 1306. Peddie I, p. 105^b.

Gebonden in 2 deelen.

Bl. 138^a: „Dominus petrus fabri dehaingen Emit hanc partem bibliae veteris testamenti friburgi brisgaudiae pro ... florenis Anno domini 1468"; bl. 494^b: „Anno domini 1468 ego Petrus Fabri presbyter de Haingen emi hanc partem bibliae."

749. Biblia Latina. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Heinrich
Mr. II.H. Eggestein]. 2°.
1. Type 2 (BrMC. 141); 4 punct.; get. gekl. init., roode rubr.str., enkele geschr. direct., sporen van geschr. sign., titels der bijbelboeken, capitula etc. in rood bijgeschreven.

H.* 3035. BrMC. I, p. 66, IC. 707. Proct.* 258. B,p. 395. Pell. 2267. VB. II. 2145,5. Cop. Inc. Bibl. 5 plt. 5. GL. 2725. Peddie I, p. 105^b.

Fragment der eerste 319 bldn.

Oude band, sterk beschadigd en afgesleten. Hout overtrokken met kalfsleer; het middenvak is c. 180—290 mM., en door strepen van filets in ruiten verdeeld, die gevuld zijn met kleine ronde en vierkante of grootere ronde bloemstempeltjes; het middenvak weer omgeven door een filetrand; op het achterplat een afgesleten spreukband.

750. Clemens V. Constitutiones cum apparatu Johannis
III.A.14. Andreae. Clemens V. Bulla: Exivi de paradiso. Johannes XXII. Constitutio execrabilis. — Straatsburg, Heinricus Eggesteyn, 1471, xj. kl' decembris = 21 Nov. 2°.

Type 2, rood en zwart, 3 (BrMC. 133, 99a); get.

roode init., rubr., rubr.str., geschr. roode titels der hfdst.; hs. aant.

HC.* 5413. Cop. III, p. 255. BrMC. I, p. 67. Proct. 260. B,p. 395. Pell. 3838. VB.I. 2135. GL. 2716. Peddie II, p. 183[b].

751. Mr.III.L. 1. Gratianus. Decretum cum apparatu Johannis Semecae ed. a Bartholomaeo Brixiensi. — Straatsburg, Heinricus Eggesteyn, 1471. 2°.

Type 2, zwart, en rood op bl. 1[a] In nomine etc. en in het colophon, 3 (BrMC. 133, 99[a]), een punct. beneden rechts aan de folio's; get. vers. of gekl. init., gekl. rubr., roode rubr.str., nummers der causae en quaestiones boven aan de folio's in rood geschreven, geschr. roode bijschriften, geschr. roode direct.; op bl. 1[a] de hoogte van 24 regels commentaar open voor een miniatuur.

H.* 7883. BrMC. I, p. 67. Proct.* 261. B,p. 395. Pell. 5308. VB.I. 2134. GL. 2717. Peddie II, p. 295.

Incipit als H.* 7883, afwijkend van BrMC. I, p. 67.

In twee deelen gebonden.

Bl. 459[b]: „Et emptum est a reverendo In christo patre ac domino domino Johanne abbate venerabilis monasterij Weyhensteven ad decorem et utilitatem presentorum et futurorum. Anno christi 1473 Cuius sint memores omnes presens volumen legentes".

752. XI.A.1. Gratianus. Decretum cum apparatu Johannis Semecae ed. a Bartholomaeo Brixiensi. — Straatsburg, Heinricus Eggesteyn, 1472. 2°.

Type 2, rood en zwart, 3 (BrMC. 133, 99[a]), de koptitels gestempeld.

H.* 7884. BrMC. I, p. 68. Proct.* 263. B,p. 395. Pell. 5309. VB.I. 2137. GL. 2719. Peddie II, p. 295[b].

Oude band, leer over hout; het middenvak van het voorplat, c. 95—24 cM., is verdeeld in ruiten waarin stempels met een vogel. Om het midden-

vak loopen 5 randen met filets, gevuld door: 1°. een slingerend bloemrandje; 2°. een ander slingerend bloemrandje; 3°. roosstempeltjes; 4°. slingerend bloemrandje; 5°. enkele ruitvormige stempeltjes, liggend en staand, met lelie of bladmotief. Van het achterplat is het middenvak, c. 26—41 cM., omgeven door filets, en door filets in ruiten verdeeld, waarin 9 ronde roosstempels en 4 kleine bloemstempeltjes; de rand, c. $3^1/_2$ cM. breed, is versierd met ruitvormige en ronde stempeltjes met bloem- en bladmotief. De rug is tusschen de 9 ribben met bloemstempeltjes versierd.

753. [Donatus, Aelius. De octo partibus orationis]. —
Mr.1.J.9. S. n. l. et a. [Straatsburg, Heinrich Eggestein]. 2°.
24. Type 2 (138 mM.); hs. aant.

Fragment van de rechterhelft van een bl., 33 regels.
Recto, regel 1 ..... qualitatis ut docte pulcre ||; *verso, regel 1*: ... vt lectus. futurum vt lecturus ... ||.
Tekst Schwenke **17**.22—**21**.3.

754. Gregorius I Magnus, papa, S. Dialogorum libri
II.C.32. IV. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Heinrich Eggestein, BrMC. 1472—74]. 2°.

Type 4, (C, D, E, T: C) (BrMC. 99b); get. gekl. init., rubr., rubr.str., in rood bijgeschreven enkele incipits en explicits, de boeken met nummers boven aan de bldn., geschr. direct.

H.* 7957. BrMC. I, p. 71. Proct.* 276. B,p. 395. Peddie II, p. 297b.

755. Beda Venerabilis. Historia ecclesiastica gentis
II.C.33. Anglorum. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Heinrich Eggesteyn, BrMC. tusschen 1475—1480]. 2°.

Type 5, (BrMC. 93), voor init. 1—3, 7—9 regels open, enkele get. roode init., gedeeltelijk roode rubr.str.

H.* 2732. Cop. II. 933. BrMC. I, p. 71 (maar *bl. 97ª. regel 28*: audiens en niet udiens, zooals BrMC.). Proct.* 284. Pell. 2017. VB. I. 2143. VT. 1304. Peddie I, p. 92ᵇ.

In den band, ex libris: wapen met onderschrift: Le Candele.

756. III.A.17. BERNARDUS Claraevallensis, S. Epistolae. *Praec.* exemplum de Guilelmo Rieval scribenti in ymbre. *Acc.* Bernardus Claraevallensis. De miseria et brevitate huius vitae et de vera scientia. Eiusdem. De temptationibus et otio. Eiusdem. De bona et mala voluntate. [Arnulfus de Boeriis]. Speculum super emendationem vitae hominis religiosi. Bernardus Claraevallensis. De gratia et libero arbitrio. Eiusdem. Apologia ad Cluniacenses de concordia ordinum s. excusatio eius ad eosdem. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Heinrich Eggestein, BrMC. 1475—80]. 2°.

Type 5 (BrMC. 93), enkele direct., op bl. 4ª get. vers. init. met randversiering, get. init., rubr., rubr.str.

H.* 2870. Br.MC. I, p. 71. Proct.* 285. B,p. 395. Pell. 2104. VB. I. 2144. GL. 2723. Jan. 3. VT. 1305. Peddie I, p. 98ª.

„Speculum super emendationem vitae hominis religiosi" met het initium: Si quis inter vos emendatioris . . . . ., is aan Arnulfus de Boeriis toegeschreven volgens *Cat. cod. manuscript. biblioth. univers. Rheno-Traiect.* II n°. 173 en het register, o.c., p. 288.

757. III.A.13. BIBLIA Germanica. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Heinrich Eggestein, BrMC. 1475—80]. 2°.

Type 5 (BrMC. 93); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., incipits en nummers der hfdst. in rood bijgeschreven, hs. aant.

HC.* 3129. BrMC. I, p. 72. Proct.* 286. Pell. 2369.

B,p. 395. VB. I. 2145. GL. 2726. Kloss 740. Peddie I, p. 104b.

404 Bldn., als Hain.

In den band, ex libris: Georgius Klosz M. D. Francofurti ad Moenum; bl. 100b, 155b, 195a en b. get. gekl. wapens.

758. II.C.35. Eusebius Pamphili Caesariensis. Historia ecclesiastica, Tyrannio Rufino interprete; cum prologo et libris X—XI compostis a Tyrannio Rufino. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Heinrich Eggestein, BrMC. tusschen 1475—1480]. 2°.

Type 5 (BrMC. 93); get. roode of vers. init., roode rubr. en rubr.str.; boeken boven aan de bldn. in rood bijgeschreven; enkele geschr. direct.

H.* 6708. Cop. II, p. 259. BrMC. I, p. 73. Proct.* 289. B,p. 395. Pell. 4635. VB. I. 2152. GL. 2732. VT. 1311. Peddie II, p. 242a.

De incunabel schrijft den proloog voor boek I en voor boek X, van Rufinus, toe aan Hieronymus.

759. IV.F.75. Liber gestorum Barlaam et Josaphat. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Heinrich Eggestein, tusschen 1475—1480]. 4°.

Type 5 (BrMC. 93); get. roode init., onderstr., rubr.str.; hs. aant.

HC.* 5913. BrMC. I, p. 73. Proct. 290. B,p. 395. VB. I. 2156. Peddie II, p. 206a.

De „gesta Barlaam et Josaphat", gewoonlijk toegeschreven aan Johannes Damascenus zijn niet van hem, maar van een Johannes uit het klooster S. Sabae, misschien uit het begin der 8ste eeuw, vgl. *Hurter* I, p. 673.

760. III.A.11. Ludolphus de Saxonia Carthusianus. Vita Christi. — S. n. et l. [Straatsburg, Heinrich Eggestein? misschien in het Karthuizerklooster buiten Straatsburg, zie daarover de aant. BrMC. I, p. 75 bij type 99b

van Eggestein en p. 76 bij type 120 van den Henricus Ariminensis], 1474. 2°.

Type 4 en type 1 van Henricus Ariminensis, rood, (BrMC 99b en 120); get. vers. of gekl. init., roode rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

HC.* 10290. BrMC. I, p. 75. Proct.* 297. VB. I. 2139. Coll. Stockh. 677. GL. 2720. VT. 1301.

Bl. 1 van Hain ontbreekt hier, evenals in BrMC.

761. III.A.18. [Gallus Cisterciensis, abbas de Aula Regia]. Malogranatum. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Heinrich Eggestein, misschien in het Karthuizerklooster buiten Straatsburg, zie BrMC. I, p. 75, de aanteekening bij de drukken in dit type, vgl. **760**]. 2°.

Type 4 (BrMC. 99b); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; nummers der boeken en der distinctiones en de titels der hfdst. in rood bijgeschreven, sporen van geschr. sign.

H.* 7449. BrMC. I, p. 75. Proct.* 298. B, p. 396. Pell. 4981. VB. I. 2153. Coll. Stockh. 430. VT. 1314. Peddie II, p. 276a.

Bl. 14 en bl. 216 (beide wit) ontbreken.

Bl. 1a, hs. 16de—17de eeuw. „Ecclesiae Collegiatae B. V. Glogoviae Majoris".

5. Drukker van den Henricus Ariminensis. 1468—1477.

762. Port IV.B. 11. Grüner, Vincentius. Expositio officii missae sacrique canonis. — [Straatsburg, drukker van den Henricus Ariminensis]. 2°.

Type 1.

H.* 8608.

Het museum M. W. bezit dezen incunabel niet, maar wel het katernenregister in drie kolommen (type 1), voor deze uitgave. Het blad is afgesneden, aan één zijde bedrukt, en was waarschijnlijk 42 regels hoog. Volgens vriendelijke inlichting van den heer Scholderer van het British Museum moet

dit register bestemd zijn geweest voor BrMC. I, p. 77, IB. 867.

763. II.C.36. Henricus Ariminensis. Tractatus de quatuor virtutibus cardinalibus. *Praec.* Thomas Dorniberg de Memmingen. Prologus et tabula. — S. n. et a. Straatsburg, [drukker van den Henricus Ariminensis, na 11 Nov. 1472]. 2°.

Type 1 (BrMC. 120), rood en zwart, voor init. 1—6 regels open; hs. aant.

H.* 1649. BrMC. I, p. 77. Proct.* 310. Pell. 1168. VB. I. 2167. Coll. Stockh. 512. GL. 2643. VT. 1329.

764. III.A.15. Thomas de Aquino. De veritate catholicae fidei. — S. n. l. et a. [Straatsburg, drukker van den Henricus Ariminensis]. 2°.

Type 1 (BrMC 120), enkele direct.; get. roode init., rubr., onderstr., gele rubr.str., geschr. sign.

H.* 1385. BrMC. I, p. 77. Proct.* 322. B,p. 327. Pell. 986. VB. I. 2179. Coll. Link. 111. Coll. Upps. 1420. GL. 2653. VT. 1341.

765. II.C.37. Hugo de Sancto Victore. Didascalon cum aliis opusculis. — S. n. l. et a. [Straatsburg, drukker van den Henricus Ariminensis, Coll. Upps. niet na 1475]. 2°.

Type 1 (BrMC. 120), voor init. 1—7 regels open; get. roode rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

H.* 9022. BrMC. I, p. 78. Proct.* 313. VB. I. 2169. Coll. Upps. 738. VBo. 578a. VT. 1330.

Van dit exemplaar ontbreken bldn. 16—17 en bldn. 21—22.

Deze incunabel bevat, behalve Didascalon: Hugo de S. Victore, de operibus trium dierum (hier als boek VII van Didascalon). Eiusdem, tractatus de anima Christi. Eiusdem, de cibo Emanuelis. Eiusdem, de laude caritatis. Eiusdem, alius tractatus de laude caritatis; dit tractaat wordt behalve aan dezen auteur, ook toege-

schreven aan Augustinus. Het is een fragment van „de substantia dilectionis", *Migne PL.* XL 843, zie echter *B Hauréau, Les oeuvres de Hugues de S. Victor* (Paris 1866), p. 62, die het zeer stellig aan H. de S. V. toeschrijft. [S. Macarius Aegyptius], de contemptu mundi = epistola IV suppositia, *Migne PGr.* XXXIV 443, met een vervolgstukje dat begint: Non miserearis corpori.... en eindigt: Accipe tibi tantorum dierum spacium ieiuniorum ut possis in celo regnare in secula seculorum. Hugo de S. Victore, quo studio orandus sit Deus et de diversis orationum affectibus. [Richardus de S. Victore], tractatus de Lya et Rachel = Beniamin minor, volgens den incunabel van Hugo de S. V., zie echter *Hurter* II, p. 161. Hugo de S. Victore, de numero procedentium ad pugnam cum Gedeon. Eiusdem, quid est quod quieverit terra xl. annis post peccatum Gedeon; deze twee laatste werkjes, *Migne PL.* CLXXVII bij de *opera miscellanea* liber 1, titels CLXXXI en CLXXXII. Hugo de S. Victore, misterium de filia Ieptae. Eiusdem (?) relatio gloriosissima, initium: Levate oculos vestros universi sanctae christianae religionis fratres...... Eiusdem, sententiae vel assertiones in quibusdam verbis divinis et rerum naturis. De „sententiae" bevatten o.a.: de quatuor voluntatibus in Christo, de quibusdam versiculis psalmistae, de tribus generibus meditationum; zie over deze verzameling: *Hauréau*, o.c., p. 207: XI *Miscelleanorum libri.*

766. [MARTINUS episc. Bracarensis s. Dumiensis]. De
II.C.38. quattuor virtutibus cardinalibus [De forma ac honestate vitae]. Seneca. De remediis fortuitorum. — S. n. l. et a. [Straatsburg, drukker van den Henricus Ariminensis]. 2°.

Type 1, komma, de niet verbonden, geen samen-

getrokken et; rood en zwart; 1, 2, 4, 6 regels open voor init.; geschr. direct.; hs. aant.

H. 14614 en 14656 = Proct. 315. Misschien H. 14633?

10 Bldn., katern [a10]; bl. 1b 33 regels.

Bl. 1a: (rood) Incipit ſeneca de fo2ma ac honeſtate vite feliciter || (zwart) [ ] Uatuo2 virtutum ſpecies multo2um ſapien || tiū ſentētiis diffinite ſunt. quibus huma= || nus . . . || ; *bl. 4b, regel 17* . . . . quaſi per || abrupta altrinſecus p2ecipicia. aut ruente mente! compos || ipſe! deuitet inſaniā. aut deficientē. cōtemnat ignauiam. || . Finis ſenece. || ; *bl. 5a*: Seneca nobiliſſimus o2ator. ad Gallionē amicū ſuum ſcri= bens. contra omnes impetus. et machinamenta fo2tune. || Conpoſuit *(sic)* autem illum permodum dyalogi! vt ſit ſenſus || conquerens. et ratio confo2tans; Liber autem iſte! et ſenſu || um maieſtate! et eloquii claritate! et ſententiarum b2eui= || tate! refulget; || Incipit liber ſenece de remediis fo2tuitoꝝ feliciter. [ ] Icet cūcto2um poetarum carmina! gremium tu || um ſemper . . || ; *bl. 10b, regel 14* . . . . ſꝫ qui || ſibi. Vides autem ꝙ rara domi ſit iſta felicitas; || Annei lucii Senece de remediis || fo2tuitorum liber explicit. ||.

Zie voor de toeschrijving van „de quattuor virtutibus cardinalibus" aan Martinus Dumiensis *Hurter* I, p. 545. De incunabel noemt Seneca als schrijver.

767. [Marchesinus Johannes s. Marchesinus a Regio
III.A 19. Lepidi]. Mammotrectus s. Mammotrepton. — S. n. l. et a. [Straatsburg, drukker van den Henricus Ariminensis]. 2°.

Type 1 (BrMC. 120); get. roode init., onderstr., rubr., rubr.str.; bl. 3a roode get. randversiering met init. V, D, N; geschr. folieering; hs. aant.

HC.* 10552. BrMC. I, p. 78. Proct. 320. B,p. 328. VB.I. 2173. Coll. Stockh. 693. VT. 1333.

Bl. 1a: hs. 15de eeuw: „Liber monasterij Campensis Coloniensis dyoc".

768. III.A.16. AUGUSTINUS, Aurelius, S. Liber de trinitate. *Praec.* eiusdem. Sententia de libro retractationum; epistola ad Aurelium episcopum Carthaginensis ecclesiae. — S. n. l. et a. [Straatsburg, drukker van den Henricus Ariminensis, Coll. Upps. niet na 1474]. 2°.

Type 1 (BrMC. 120); get. roode init., rubr., titels der hfdst. in rood bijgeschreven.

HC.* 2034. BrCM. I, p. 78. Proct.* 319. B,p. 327. Pell. 1540. VB.I. 2161. Coll. Upps. 189. GL. 2635. VBo. 141. VT. 1321. Peddie I, p. 69[a].

Aantal bldn. 106 als bij Hain en Pell., BrMC. geeft er 108; in het exemplaar van museum M. W. katern f[10].

769. II.C.39. TRACTATUS de contractibus et vitalitiis. — S. n. l. et a. [Straatsburg, drukker van den Henricus Ariminensis]. 2°.

Type 1; get. roode init., rubr., onderstr., geschr. sign.; hs. aant.

H.* 5678. BrMC. I, p. 78. Proct. 305. B,p. 327. Pell. 3965. VB.I. 2181. Coll. Stockh. 1048.

Initium: Sume tibi librum grandem ysa . viij. karissimi ubi Christus non ....

770. II.C.34. ADOLPHUS de Nassau archiepisc. Moguntinus. Copia indulgentiarum de institutione festi praesentationis beatae Mariae. — S. n. l. et a. [Straatsburg, drukker van den Henricus Ariminensis, misschien echter Reutlingen, Michael Greyff]. 2°.

Type 1; get. roode init., roode rubr., rubr.str., onderstr.

H.* 90. Pell. 54. Peddie I, p. 4[a].

Hain en Pell. geven Neurenberg als drukplaats. Vgl. over de verwantschap tusschen het type van den drukker van den Ariminensis en dat van Greyff te Reutlingen, BrMC. I, p. 76, bij type 120. In dezen incunabel is de et niet samengetrokken.

771. I.A.20. THOMAS de Aquino. Summa theologica, secunda secundae partis. — S. n. l. et a. [Straatsburg, drukker van den Henricus Ariminensis]. 2°.

Type 2 (BrMC. 93); get. roode init.

HC.* 1455. BrMC. I, p. 79. Proct.* 323. B,p. 327. Pell. 1046. VB.II. 2178,5. VBo. 1147. VT. 1340. Peddie I, p. 49b.

Bl. 2a, hs. 15de eeuw: „Iste liber est Canonicorum regularium in novacivitate"; dan in jongere hand: „at post dirutum Monasterij illius cessit Bibliotheca (?) *monasterij S. Pauli primi Eremitae Neustad". Bl. 321b, hs. 15de—16de eeuw: „Iste liber est monasterij s. udalrici Canonicorum regularium in novacivitate".*

6. C. W. = Civis Argentinensis. 1473—1474.

772. II.A.16. DUNS Scotus, Johannes. In quartum librum sententiarum. — S. n. et l. [Straatsburg, C. W. = Civis Argentinensis], 1474. 2°.

Type 1 (BrMC. 110), rood en zwart; get. roode init., rubr., rubr.str., nummers der distinctiones boven aan de bldn. bijgeschreven.

HC.* 6430. Cop. III, p. 258. BrMC. I, p. 82. Proct.* 342. B,p. 387. VB.I. 2187. Pell. 4462. Coll. Upps. 507. VT. 1344. Peddie II, p. 230b.

Volgens de katernenopgave van BrMC. ontbreken in het exemplaar van museum M. W. 2 bldn. aan de katernen D—E.

Bl. 1a en bl. 2a, hs. 17de eeuw: „Carmeli Bambergensis"; bl. 1b, hs. 15de—16de eeuw: „pertinet magistro Leonhardo re . . . . l ornij" (onleesbaar).

773. III.A.20. BERCHORIUS s. BERTHORIUS, Petrus. Moralisationes bibliae s. reductorium morale figurarum bibliae [Hain: Liber bibliae moralis s. moralisationes bibliae]. — [Straatsburg], C. W. = Civis Argentinensis, 1474, ydibus septembrium septimis — die veneris nonis octobrium luce mensis septima = 7 Sept.—7 Oct. 2°

Type 2 (BrMC. 110); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; de namen der boeken boven aan de folio's geschreven, geschr. folieering; hs. aant.

H. 2795. BrMC. I, p. 82. VB.I. 2186. Coll. Stockh. 175. Coll. Upps. 301. Roos 37. VT. 1343. Peddie I, p. 95a.

7. Georg Husner. Eerste pers 1473—1479. [1])

774. AUGUSTINUS, Aurelius, S. De XII abusivis saeculi.
II.C.42. Eiusdem. Sententiae de origine animae et de divinatione daemonum. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Georg Husner, eerste pers]. 2°.

Type 1, get. roode init., roode rubr. en rubr.str.

HC. 2104. B, p. 440. Pell. 1588. VB.I. 2198. GL. 2840. Peddie I, p. 70b.

Volgens *Hurter* I, p. 294 is het eerste werk niet van Augustinus, zooals de incunabel opgeeft; vgl. ook *Hurter* I, p. 80—81 over de verkeerdelijk aan Cyprianus toegeschreven werken, en vgl. verder *M. Manitius, Geschichte der lateinischen Literatur des Mittelalters*, Teil I (München 1911), p. 107.

775. ANSELMUS Cantuariensis, S. Cur Deus homo. —
II.C.41. S. n. l. et a. [Straatsburg. Georg Husner, eerste pers; Coll. Upps. niet nà 1474]. 2°.

Type 1 (BrMC. 102); get. gekl. init., roode onderstr., rubr., rubr.str., geschr. direct.

H.* 1137. BrMC. I, p. 83. Proct.* 349 B, p. 440. Pell. 800. VB.I. 2197. GL. 2839. Peddie I, p. 39a.

776. BOCCACCIO di Certaldo, Giovanni. De casibus
II.C.43. virorum illustrium. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Georg Husner, eerste pers]. 2°.

Type 1 (BrMC. 102); get. gekl. of vers. init.;

---

[1]) Vgl. over de identiteit van Husner en den drukker van den Jordanus: *E. Voulliéme, Zentralblatt f. Bibliothekswesen*, XXXII (1915) S. 309 ff.

bl. 2ª get. gekl. randversiering; get. roode rubr., geschr. direct., geschr. sign., nummers der boeken boven aan de bladzijden bijgeschreven.

HC.* 3338. BrMC. I, p. 83. Proct.* 352. B,p. 440. Pell. 2480. GL. 2843. VT. 1354. Peddie I, p. 112ᵇ.

777. Boccaccio di Certaldo, Giovanni. De claris mulie-
II.C.43. ribus. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Georg Husner, eerste pers]. 2°.

Type 1 (BrMC. 102), direct.; get. gekl. init. en rubr., geschr. direct. en sign.

HC.* 3327, maar ander zetsel van bl. 1ª, vgl. BrMC. I, p. 83 : 2ª. Proct.* 353. B,p. 440. Pell. 2473. VB.I. 2201. GL. 2844. VT. 1355. Peddie I, p. 112ᵇ.

778. Nider, Johannes. Praeceptorium divinae legis s.
II.C.40. expositio decalogi. — Straatsburg, Jeorius Husner [eerste pers], 1476, ydus februarij = 13 Febr. 2°.

Type 1 (BrMC. 102), sporen van punct. in de zijmarge; get. roode init., rubr., rubr.str., geschr. roode sign.; hs. aant.

H.* 11790. BrMC. I, p. 84. Proct.* 347. B,p. 440. VB. I. 2194. Coll. Stockh. 765. Coll. Upps. 113. GL. 2837.

Bl. 2ª, stempel: Ex Bibliotheca Acad. Georgii Augusti.

7*a*. Drukker van den Jordanus. c. 1479—1499. = Georg Husner.[1])

779. Durandus, Guilelmus. Rationale divinorum offici-
III.C.25. orum. — S. n. l. et a. [Straatsburg, drukker van den Jordanus, BrMC. niet na 1483]. 2°.

Type 1 (BrMC. 160) en 2, 3 (3 ook 99 mM., BrMC. geeft 91ª, 91ᵇ both measuring 99), init. a; get. roode init., rubr., rubr.str.; hs. aant.

---

[1]) Zie *E. Voulliéme, Zentralblatt f. Bibliothekswesen*. XXXII (1915) S. 309 ff.

H.* 6469. BrMC. I, p. 130. Proct. 633. B, p. 330. Pell. 4482. VB. I. 2470. GL. 2702. VT. 1558 Peddie II, p. 231[b].

Bl. 1[a]: „fr. Henricus kerchenius (?) ab Oisterwijc me usus est. a°. 1592"; dezelfde herkomst op *bl. 314[b]*.

780. PETRUS Comestor. Historia scholastica. — S. n.
III.C.3. Straatsburg, [drukker van den Jordanus], 1485, post festum sancti Mathiae apostoli = na 24 Febr. 2°.

Type 1, 2 (maar 90 mM., vgl. ook de reproductie Burger 149 en de beschrijving BrMC. van type 99[a] en 99[b]; het type is gemengd met C,E,D van type 3), 3 (BrMC. 160, 91[a], 91[b]), direct., get. vers. of gekl. init., roode rubr., rubr.str.

H.* 5533. BrMC. I, p. 132. Proct.* 593. Pell. 3881. VB. I. 2474. Coll. Upps. 1181. GL. 2706.

Bl. 166 (wit) ontbreekt.

Bl. 1[a], hs. 15[de]—16[de] eeuw: „Istum librum legavit magister Godefridus de dumo (?) Laurentio de ber (?) investito (?) seu (?) personae et post mortem personae ecclesiae de duffel et obiit a°. 1496".

781. CORONA beatae Mariae virginis. — S. n. l. et a.
III.C.5. [Straatsburg, drukker van den Jordanus, BrMC. c. 1487]. 2°.

Type 1, 2 (met voornamelijk hoofdletters van 3, vgl. de aant. Proct. I, p. 59 xv bij dit type), 3 (BrMC. 160, 99[a] en 99[b], hier 91[a], 91[b]); direct., 2—5 regels open voor init.; hs. aant.

HC.* 5746. BrMC. I, p. 136. Proct. S. II. 632[a]. B, p. 327. VB. I. 2469. Pell. 3989. VBo. 360. VT. 1557. Peddie II, p. 198[a].

Bl. 1[a], hs. 16[de] eeuw: „Ex dono Philippi Henrici Buttneri Joannes Ravenbergensis (?) ..... *in perpetuam memoriam"*, en *bl. 1[a], in jongere hand: „Casparus Faber ....."*

In den proloog zegt frater N. dat hij maakt

„duodecim coronas et duodecies duodecim stellas earundum coronarum ex dictis sanctorum patrum”.

Initium: Signum magnum apparuit....

782. IV.F.79. SERMONES III de passione Christi quorum primum compilavit s. Guilermus Textor de Aquisgrano s. Gabriel de Urach. S. Anselmus. De passione Jhesu Christi quaerentis et Mariae virginis respondentis dialogus. Bernardus. De planctu beatae Mariae. — S. n. Straatsburg, [drukker van den Jordanus], 1490, in die sancti Lucae evangelistae = 18 Oct. 4°.

Type 1, 5, direct.; get. roode init., onderstr., rubr. en rubr.str.; hs. aant.

Cop. III. 5777. Proct. 686. VB. I. 2492 (VB. geeft Flach, zie echter de L van type 5, en vgl. BrMC. I, p. 147, type 80 van Flach). Jan. 118. VBo. 1065.

Bl. 1a: „*Conventus Bilveldiensis*” en *een geteekend schild met drie klaverblaadjes*; bl. 2a: „*Istum librum legavit Johannes Helgemeyer de Immenhusen pro tempore .... Conventus montis sancti Jodoci prope bilveldiam in sui et suorum(?) parentum memoriam* etc. *Anno domini 1498.*”

Initium van sermo I: Jesum tradidit voluntati eorum Luce. xxiij. Sententialiter Johan. XIX. Verba ista sunt charrissimi illius......; initium van sermo II: Egredimini filiae Syon et videte regem Salomonem in diademate quo coronavit eum mater sua. Cantico. iij. Verba ista hodie cuilibet fideli animae proponuntur....; bij dezen sermo staat een aant. in 15de—16de eeuwsch hs., waarin Johannes Kanneman sacrae theologiae ordinis minorum professor als auteur van de preek wordt genoemd. Initium van sermo III: Oblatus est quia ipse voluit. Verba praeposita ysa. liij originaliter sunt scripta. Sancta mater ecclesia......

783. III.C.12. GESTA Romanorum cum applicationibus moralisatis ac misticis. — S. n. l. et a. [Straatsburg, drukker van den Jordanus], 1493, in die conversionis sancti Pauli = 25 Jan. 2°.

Type 1, 3 (BrMC. 160, 91a), gedeeltelijk direct., 2—5 regels open voor init.; hs. aant.

HC.* 7747. BrMC. I, p. 142 Proct.* 625. B,p. 329. Pell. 5255. VB.I. 2448. Coll. Stockh. 461. Coll. Upps. 605. VT. 1538. Peddie II, p. 289a.

784. III.C.12. LIBER Alexandri Magni regis Macedoniae de proeliis [interprete Leone Neapolitano]. — S. n. Straatsburg, [drukker van den Jordanus], 1494, altera die Urbani = 26 Mei.

Type 1, 3 (BrMC. 160, 91a), gedeeltelijk direct., 1, 2, 3, 6 regels open voor init.

H.* 783. BrMC. I, p. 144. Proct.* 628. B,p. 329. Pell. 449. VB. I. 2452. Coll. Stockh. 653. Coll. Upps. 65. VT. 1544.

Zie de aant. bij **246**.

785. III.C.12. GUIDO de Columna. Historia destructionis Troiae. — S. n. Straatsburg [drukker van den Jordanus], 1494, circa festum sancti Jacobi = c. 25 Juli. 2°.

Type 1, 3, direct.; 1, 2, 3, 5 regels open voor init.; hs. aant.

HC.* 5511. B,p. 329. Proct.* 629. Pell. 3874. VB. I. 2454. Coll. Stockh. 330. Coll. Upps. 655. VBo. 507. VT. 1545. Peddie II, p. 187b.

786. III.C.9. SPECULUM exemplorum; ex diversis libris in unum collectum. — S. n. Straatsburg, [drukker van den Jordanus], 1495, in die sanctae Barbarae = 4 Dec. 2°.

Type 1, 4 (BrMC. 160, 80), direct.; get. roode init., roode rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

H.* 14919. BrMC. I, p. 144. Proct. 638. B,p. 329. VB. I. 2457. Coll. Stockh. 133. Coll. Upps 213. VT. 1549.

Zie de aant. bij **73**.

787. II.F.I. GREGORIUS I Magnus, papa, S. Pastorale s. liber regulae pastoralis. — S. n. Straatsburg, [drukker van den Jordanus], 1496, in die sancti Gregorii papae = 12 Maart. 4°.

Type 1, 4 (BrMC. 160, 80), direct.; get. vers. of roode init., roode rubr., rubr.str. onderstr.

HC.* 7987. BrMC. I, p. 145. Proct.* 642. B,p. 329. Pell. 5391. VB. I. 2462. VBo. 486. VT. 1553. Peddie II, p. 298^{b}.

8. Heinrich Knoblochtzer. 1476—1484.

788. II.C.50. ANDREAE, Johannes. Arbor consanguinitatis et affinitatis, cum II arboribus cognationis spiritualis et cum arbore cognationis legalis. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Heinrich Knoblochtzer]. 2°.

Type 3, 4; init. a, e en k, xylografische figuren, 1 punctuur in de zijmarge.

H.* 1021. Proct. 383 B,p. 452. Schorb. 33. VT. 1369. Peddie I, p. 34^{b}. Schreiber, Tome V^{a} 3287.

Deze druk heeft de volgende afwijking van H.* 1021 en Schorb. 33: *bl. 7^{a}, regel 2 is hier*: aꝉ. iux̃ mođ et foꝛā traditionis' egregij doctoꝛis ||; *bl. 9^{b}, regel 1*: Ad (zooals Hain; Schorb. Ab.)

9. Martin Schott. 1481—1498.

789. III.C.13. LEONARDUS Matthaei vulgo de Utino. Sermones aurei de sanctis. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Martin Schott]. 2°.

Type 1 (BrMC. 99); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., geschr. direct. en folieering.

HC.* 16126. BrMC. I, p. 93. Proct.* 394. B,p. 582. Coll. Stockh. 656. VT. 1383.

Bl. 1^{a}, hs, 17de eeuw: *„Ad usum fratris Ludovici a Sancta Felicitate cum Licentia superiorum"; daaronder hs. 16de—17de eeuw*: *„Ex catalogo fratrum discalceatorum sancti augustini conventus parisiensis* (?)".

12. Johannes Reinhard Grüninger [korten tijd met Heinricus de Inguiler]. 1483—1500.

790. II.C.51. Mr.III.E. 2. Petrus Comestor. Historia scholastica. — Straatsburg, Johannes de Greningen necnon Heinricus de Inguiler, 1483, 28 Aug. 2°.

Type 1, 2 (BrMC. 180, 90); get. gekl. of vers. init., roode rubr. en rubr.str.; hs. aant.

HC.* 5532. Cop. I en III, p. 256. BrMC. I, p. 102. Proct.* 436. B,p. 425. VB.I. 2268. GL. 2785. VBo. 906. Peddie II, p. 188a.

Bldn. 1 en 156 (beide wit) ontbreken.

Op het schutblad, hs 18de eeuw: „comparavi ex Bibl. Ducis de la Vallière"; bl. 12a, hs. 18de eeuw: „J. H. Clignett"; bl. 2a, hs. 17de eeuw: „Theodore verhouff".

Het tweede exemplaar heeft geschr. zwarte init.; hs. aant. Bl. 186 ontbreekt.

Bl. 2a, hs. 17de eeuw: „B. M. V. Aicha Brum".

Beide exemplaren hebben in het colophon den naam Heinricus de Inguiler.

791. III.C.1. [Conradus de Brundelsheim]. Sermones Socci de tempore. Pars hyemalis et pars [aestivalis]. — Straatsburg, Johannes de Grüningen, 1484, pridie ydus februarij = 12 Febr. 2°.

Type 1, 2, gedeeltelijk direct.; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

HC.* 14826 (I). VB.I. 2269. Coll. Stockh. 334. VBo. 355. VT. 1401.

Er ontbreken bl. I met titel, en twee bldn. van katern R (zie de oude hs. aant. bij die katern).

Bl. 2a, 24a, 249b, hs. 15de—16de eeuw: „pertinet fratribus ordinis sanctae crucis in Eyck super mosam dioc. leodiensis comitatus lossensis".

792. III.C.2. [Conradus de Brundelsheim]. Sermones Socci de sanctis. -- Straatsburg, Johannes de Grüningen, 1484, ydus mensis aprilis = 13 April. 2°.

Type 1, 2 (BrMC. 180, 90); get. vers. of roode init., rubr. rubr.str., onderstr.; hs. aant.

HC.* 14826 (II). BrMC. I, p. 102. Proct. 440. B,p. 425. Pell. 3931. VB. I. 2271. Coll. Stockh. 335. GL. 2786. VT. 1403.

De fout in de sign. als in BrMC.

793. Gratianus. Decretum cum apparatu Johannis
III.A.21. Semecae ed. a Bartholomaeo Brixiensi. — Straatsburg, Johannes Grüninger, 1484, pridie nonas septembrias = 4 Sept. 2°.

Type 1, rood, 2, 3 rood en zwart, 4, (BrMC. 180, 90, 110, 48), init. a, rood; rubr. α, rood, bl. 2ª. get. vers. init., verder get. blauwe init.

HC.* 7901. Cop. III, p 263. BrMC. I, p. 103. Proct. 442. B,p. 425. VB. I. 2273. Pell. 5322. Coll. Stockh. 471. Coll. Upps 619. Peddie II, p. 296ª.

794. Brant, Sebastianus. Nüv Schiff von Narragonia
IV.F.77. s. Neues Narrenschiff. — S. n. Straatsburg, [Johannes Grüninger], 1494, vff die vasnacht = 11 Febr. 4°.

Type 17 (titel, bovenschriften, 2 regels colophon), 18 (tekst); signet b, talrijke houtsneden.

Hain 3743? zie Schreiber, Tome Vª 3562. Niet Cop. III, p. 248.

98 Bldn., katernen a^6–f^6, g–k^{4-6}, l^4, m–p^{4-6}, q^4, r^6, s^4–t^4, enkele fouten in de signaturen; 2 kol., bl. 2ª 38 regels.

Bl. 1ª. sign. a i: houtsnede van het narrenschip, waarboven in bloemornament de titel: Das nüv ſchiff võ Nar || ragonia. mit beſunderē || fliſ ernſt vñ arbeit. võ nüwem mit vil ſchöner || ſpꝛüch / exempeln / vñ zügeſetzten hyſtoꝛiē vñ ma || teriē erlengert. vñ ſchinbarlicher erclert zů Ba / || ſel durch Sebaſtianū Bꝛant lerer beid' rechten. || ; *bl. 1ᵇ:* Hi ſunt qui deſcendūt mare in nauib⁹ || facientes... || ; *regel 6* .... deuoꝛata eſt. || Pſalmo. CVI. || ; *regel 8,*

kol. α: Ein vorred ī das || narrēſchiff ſo zü || nutz vñ.... || ; *kol.* α, *regel* 25: Das ſint die ſich wagen vff das || mer in ſchiffen ... ||; *kol.* β, *regel* 29: ... über mer ſint ſie erlediget || worden durch ein ſchiff. ꝛc. || ; *bl.* 2[a], *sign. a i i, kol.* α: [] ll lād ſint ietz vol heilger gſchrifft || a (= *director*) vnd was ſel / er / gůt ſydt / antrifft || Bibel...... || ; *bl.* 7[a], *sign. b, kol.* α: Wer vil nüw fūd macht durch die || Der gibt.... || ; *kol.* β: Und tricht im ſelber ijneijn brand || *bl.* 97[a], *kol.* β, *regel* 9: Das got vns geben well zů haunt || Wünſch ich Sebaſtianus brant. || Hie endet ſich dz nüwv ſchif || vß Narragonia So zu nutz || heilſamer ler / ermanung / vnd eruolgung / der wißheit || vernunfft vnd güter ſytten / Ouch zů verachtung / vnd ſtroff der narrheit / Irrſal / vnd dorheit / aller ſtedt / vñ geſchlecht / der menſchē / mit beſunderm fliß / můg || vnd arbeit / geſamlet iſt / mit merer erlengerung / vnd / || ſchinbarlicher erklerung / durch Sebaſtianū Brant || In beiden rechten doctorē / Gedrückt zů Stroßburg || vff die Vaſnacht / die man der narrē kirhwich nennet || Im iar nach Criſtigeburt / Tuſent vierhundert. 94 || ; signet || ; *bl.* 97[b], *kol.* α: Inhalt dis nüwen Narren ſchiffs || Nach dē a. b. c.... || ; *bl.* 98[a], *kol.* β, *regel* 21: Enſchuldigung des diechters t i || .

Vgl. over dit werk, een omwerking door een onbekende van Brant's Narrenschiff, *K. Goedeke, Grundriss zur Geschichte der Dichtung aus den deutschen Quellen,* Band I (Dresden, 2te Auflage, 1884), p. 385.

Samengebonden met **796**.

795. III.C.6. Terentius Afer, Publius. Comoediae, cum directoriis vocabulorum, adagionum et artis comicae; cum glosa interlineali et cum commentariis Aelii Donati, Guidonis Iuvenalis, Iodoci Badii Ascensii. *Praec.* de comoedia; Terentii epitaphium; Terentii

vita excerpta de dictis Petrarcae. *In fine* Guido Iuvenalis. Epigramma super causa operis suscepti. Aegidius Nuceriensis. Epigramma ad iuvenes. — Straatsburg, Joannes Grüninger, 1496, kalendarum vero Novembrium = 1 Nov. 2°.

Type 4, 17, 22, 23 (BrMC. 48, 145, 89, 64b), op bl. 6a een init. D (niet in Haebler, c. 75—75 mM.), gedeeltelijk direct., 2, 3 en 5 regels open voor init.; talrijke houtsneden; hs. aant.

H.* 15431. BrMC. I, p. 110. Proct.* 473. B,p. 425. VB. I. 2296. Coll. Stockh. 1022. Coll. Upps. 1398. GL. 2810. VBo. 1117. VT. 1424. Schreiber, Tome Vb, 5331.

De comoediae zijn: Andria, Eunuchus, Heautontimorumenos, Adelphi, Phormio, Ecyra.

796. IV.F.77. BRANT, Sebastianus. Stultifera navis, in latinum traducta per Jacobum Locher Philomusum. *Praec.* Jacobus Locher. Epigramma ad lectorem; epistola et carmen ad Sebastianum Brant; saphicon; epigramma in Narragoniam; decatostichon ad Johannem Bergmannum de Olpe. Sebastianus Brant. Exhortatio ad Jacobum Philomusum; celeusma in Narragonicam profectionem. Jacobus Locher. Prologus. Hecatostichon. Argumentum in Narragoniam. *In fine* Jacobus Locher. Excusatio. Socialis navismechanicorum. Sebastianus Brant. De Nicolao Renner Argentinensi; additio de singularitate quorundam novorum fatuorum. Jacobus Locher. Epistola et disticha ad Johannem Bergmannum de Olpe. Sebastianus Brant. Ad numeros suos ut Johannem Bergmannum festine adeant. — Straatsburg, Joannes Gruninger, 1497, kalendis Junii = 1 Juni. 4°.

Type 17, 22 (BrMC. 145, 89), direct., 3, 4 regels open voor init., talrijke houtsneden, op bl. 116b gravuretje van Sebastianus Brant opgeplakt.

H.* 3749. BrMC. I, p. 112. Proct.* 480. B,p. 426. Pell. 2821. VB. I. 2301. Coll. Stockh. 259. VBo. 284. VT. 284. Peddie I, p. 127b. Schreiber, Tome Va 3570.

797. HORATIUS Flaccus, Quintus. Opera cum quibus-
III.C.7. dam annotationibus Jacobi Locher Philomusi. *Praec.* Jacobus Locher. Epigramma; tetrastichon; Calliope Horatium coronans; epistola ad Carolum Marchionem Badensem; epigramma. Vita Horatii. Philomusus cum Apolline. Horatius ex Elisiis Philomusum alloquitur. De scansione, de accidentibus metri etc. — Straatsburg, Johannes Reinhardus cognomento Gürninger, 1498, quarto idus Marcij = 12 Maart. 2°.

Type 4, 17, 19, 22, 23 (BrMC. 48, 145, 280, 89, 64b), signet a, rubr. ε, ζ, direct., voor init. 1, 2, 3 etc. regels open, talrijke houtsneden; hs. aant.

HC.* 8898. BrMC. I, p. 112. Proct.* 485. B,p. 426. VB. I. 2302. Roos. 116. Coll. Stockh. 535. Coll. Upps. 731. GL. 2819. VBo. 576. VT. 1429. Schreiber, Tome Va 4240.

Directorium index vocum et rerum, directorium sententiarum et ad virtutes index, ingebonden na bl. 6.

De opera bevatten: libri IV carminum, carmen epodon, carmen saeculare, ars poetica, libri II sermonum, libri II epistolarum.

798. HORTULUS animae cum orationibus superad-
1.F.36. ditis quae in prioribus libris non habentur. —Straatsburg, Johannes Grüninger, 1500. 16°.

Type van titel en bovenschriften (rood) waarschijnlijk BrMC. 92, h met en zonder staartje, tekst (zwart en rood) type 15, init. β, γ (beide rood), en lombardjes c. 3 mM. (rood), ook 2—4 regels open voor init.; gedeeltelijk direct., talrijke houtsneden, signet a (rood); bl. 26a get. gekl. init. op goudgrond; get. gekl. randversiering; hs. aant.

264 Bldn., waarvan de 24 eerste ongefolieerd, bl. 25—bl. 263 met roode folieering II—CCXXX (CV voor CXIII en zoo verder), bl. 264 ongefolieerd;

katernen A⁸—Z⁸, AA⁸—KK⁸; kalender, bl. 2ᵃ 23 regels; bl. 26ᵇ 22 regels.

Bl. 1ᵃ: titel: Oꝛtulus anime cum oꝛa= || tionibus ſuperadditꝭ q̄ in || pꝛioꝛibꝰ librꝭ non hn̄tur (rood). || *Daaronder*: houtsnede van Maria met het kind en S. Dorothea || ; *bl. 1ᵇ*: wit || ; *bl. 2ᵃ—bl. 24ᵇ* bevatten behalve een kalender allerlei tabulae etc.: aureus numerus, tabula intervalli et festorum mobilium cum canone pro declaratione tabulae, officia XII mensium, quatuor partes anni, complexiones quatuor partium anni, ieiunia quatuor temporum anni, aequinoctia et solstitia anni, annus pariteı in edomadas, prima feria cuiuslibet mensis, de quatuor ventis, distinctiones quatuor complexionum, de minutione nota, de qualitate lignorum, de comestione, de fluxu ventris; registrum; regula ad inveniendum litteram et ad inveniendum aureum numerum (tekst zwart en bovenschriften rood). *Bl. 2ᵃ, sign. A*: Januarius hēt dies: xxxı: (rood) || iA Circumciſio dn̄i (rood) a (zwart) || . ii (rood) b viij Octaua ſcī ſtephāi b (zwart. || ; *bl. 9ᵃ, sign. B*: Auguſtus habet dies . xxx (rood) || ; *bl. 13ᵇ, regel 15*: xxx (rood) g x Dauidis regis i (zwart) || xxxi A (rood) xviij Silue . pa . Colūb . k (zwart) || Capꝛicoꝛnus frigidus ꝛ ſiccꝰ. ſignū || malum. (rood) . . . || ; *regel 20*: . . . Fundamē= || ta ruunt modicū tūc durabit idip̄m. || (zwart) || ; *bl. 23ᵇ, regel 20*: Pꝛo gn̄ali ſtatu mr̄is ecclꝰie. clxxxvı (zwart) || Finis. (rood) || ; *bl. 24ᵃ*: Ad invueniēdū lr̄am dn̄icalē hāc nota || regulā (rood) Ultra . . . (zwart) || ; *regel 11*: q̄ dura= || bit centum annos ſine variatione || ; *daaronder*: houtsnede van de zon door letters omgeven. || *Bl. 24ᵇ*: Ad inueniedū Aureū numerū (rood) Ul (zwart) || ; *regel 9* . . . q̄ || durabit etiam centum annos || ; *daaronder*: houtsnede van de maansikkel met gezicht, omgeven door de cijfers 1—19 || ; *bl. 25* ontbreekt ||. *Bl. 26ᵃ, sign. D2, folieering Folio II* (rood), met get. gekl. versiering en get. gekl. init. D van 9 regels hoog: [ ] Ncipit officiū ſiue Curſus |

beate marie virginis iuxta || ſtatutum Uꝛbani pape ſecundi edi= || tū in concilio apud Clarūmontem (rood) || O (rood) Sancta maꝛia pijſſi (zwart) celebꝛato. (rood) || ma dña : depꝛecare pꝛo nobis vt || mereamuꝛ (zwart) . . . . || ; *bl. 33ª, sign. E, folieering IX* (rood) : di domina celi regina poſt deum || ſola ſpes mea . . . || ; *bl. 248ª, gefolieerd CCXVI, regel 16* : . . . . . Hic eſt viceſi= || mus hoc nomine papa ſecundus. || ; *bl. 248ᵇ* : Folio (rood) || Incipit Acceſſus altaris || necnon Deceſſus cum ſuis || attinentijs ſm communem || conſuetudinem omnium ſa || cerdotum vt infra patebit. (rood) || ; *daaronder* : houtsnede der mis van S. Gregorius || ; *bl. 249ª, gefolieerd CCXVII, sign. JJ* : (S) Equit̃ acceſſus altaris ꝑut || ponit magiſter wilhelm⁹ in || ratiōali diuinoꝝ ꝑte . iiij. Ru || bꝛica Celebꝛatur⁹.ꝛ oꝛdinas || tm̃ . v . pſalmos dicendos qui || ſequunt̃. vt quicq̉d ī mundum q̇nq; || pſalmorum oꝛatione detergat ꝛc̃. Ut || clarius patet ibidem. (rood) || . (S) (rood) Ancti ſpiritus aſſit nobis gratia (zwart) || ; *bl. 263ª, regel 16* . . . et in eis || viuit et regnat deus per omnia ſecu || la ſeculoꝛum. Amen. || ; *bl. 263ᵇ* : Folio || Or̃o pulcerrima ꝛ multū deuota : (rood) || H (rood) odie īpono fronti meo vexillū fi= || dei (zwart) . . . || ; *bl. 263ᵇ, regel 18* . . . . et || a ſubitanea ꝛ in ꝑuiſa moꝛte in vir= || tute dei patris omnipotentis ſui ipſi || us et ſpiritus ſancti. Amen. (zwart) || ; *bl. 264ª* : Exaratum per pꝛouidum virum ma || giſtrum Johannem Grüninger in || inſigni ac libera ciuitate Argētina || Anno incarnationis . 1 . 500. || ; *daaronder* : signet (rood).

Bruin leeren bandje met koperen beslag en klampjes.

14. Johannes Prüss. 1483—1500.

799. IV.B.35. Almanak voor 1484 (Duitsch). — S. n. et l. [Straatsburg, Johannes Prüss]. 2°.

Type 1; 12 xylographische init. D, in twee grootten, bij de 12 maanden: 1°. groote D, met hout-

snede van de geboorte te Bethlehem, en omgeven door de symbolen der evangelisten; 2°. 11 kleinere D's, met toepasselijke voorstellingen bij de verschillende maanden. Verder 2 houtsneden, aan hoofd en voet van het blad. De bovenste, c. 270—83 mM., stelt voor de familie der H. Anna. Middenin Maria met kind en Anna met kind, de beide vrouwen reiken elkaar de hand; op den achtergrond heuvel en stadssilhouet. Aan Maria's rechterhand Joseph; dan Maria Salome met haar zoons Jacobus Maior en Johannes den apostel, en haar man Zebedeus. Naast Zebedeus Johannes de evangelist met beker waaruit een slang kronkelt. Aan Anna's linkerhand: Joachim, Maria Jacobi met haar zoons Jacobus Minor, Simon, Joseph en Judas en haar man Alpheus. Naast Alpheus, Johannes de Dooper met het lam.

De tweede houtsnede, c. 97—120 mM., vertoont een man, wiens lichaamsdeelen verbonden zijn met de twaalf hem omgevende teekenen van den dierenriem. Links van het blad een xylographische rand, met voorstellingen in ovaal van Sol, Luna, Mars, Mercurius, Juppiter, Venus, Saturnus en de teekenen van den dierenriem; rechts een rand van fantastische mensch- en dierfiguurtjes.

Blad van 286—830 mM., twee fragmenten aan elkaar geplakt, aan één zijde bedrukt, 132 regels.

Regel 1: Dis jozes. als man zalt nach Chꝛiſti vnſers herrē gebůrt. M.cccc. vnnd. lxxxiij. So iſt. iij. die gůldin zale / vnd. D. ſuntag .... || ; *regel 4*: Der Jenner || (D) As erſt nůw wůrt vff Sant Johans mit dē gůldin mund tag nach || mitag .... || ; *regel 131, links van de houtsnede*: .... In dē iſt mittele | ſſig vn̄ bős artzny nemē. || ; *rechts van de houtsnede, regel 131*: ... In dem || iſt bős laſſen || . *Onder aan het blad xylographische letters in spreukband*: Ein gůt ſelig ior geb vns gott || .

800. Statuta provincialia Moguntinensia vetera
III.C.10. et nova a Petro archiepiscopo celebrata. *Praec.* prologus et nota in novam approbationem libri. *In fine* de indulgentiis festi corporis Christi. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Prüss, BrMC. c. 1484—87]. 2°.

Type 2, 3 (BrMC. 180, 90), direct., 2—4 regels open voor init.

HC.* 15041. BrMC. I, p. 121. Proct.* 529. B,p. 546. VB. I. 2394. VT. 1492. GL. 2945.

801. Liber de proprietatibus terminorum Cice-
IV.F.78. ronis. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Prüss, c. 1487]. 4°.

Type 3, 4, voor init. 1—2 regels open.

Cop. II. 1647 (het exemplaar van het museum heeft op bl. 31[b] het slot: Liber de ꝓbzietatibus etc.)

H. 5350? B,p. 546 = B,p. 562? GL. 2922. Peddie II, p. 181[a].

802. [Rolevinck, Wernerus]. Fasciculus temporum; cum
III.C.8. additionibus. — Straatsburg, Johannes Prysz, 1488. 2°.

Type 3, 4, 7 (BrMC. 90, 300, 156), init. c, enkele direct., eenige houtsneden en talrijke xylographische figuren; get. gekl. init., rubr., roode rubr.str.

HC.* 6937. BrMC. I, p. 121. Proct.* 533. B,p. 545. VB. I. 2350. Coll. Stockh. 938. Schreiber, Tome V[B] 5118.

Het hs. van Rolevinck's Fasciculus temporum liep tot 1470. De druk van 1474, Keulen, Ther Hoernen, heeft de schrijver zelf gecontroleerd. Latere edities hebben dikwijls korte, onderling verschillende toevoegsels, vgl. de aant. *Kronenb. Dev.* n°. 235 en de aldaar genoemde bronnen, *Potthast* II, p. 982 en *H. Wolffgramm, Neue Forschungen zu Werner Rolevinck's Leben u. Werken* in: *Zs. f. Vaterl. Gesch. u. Alterthumsk.* Band 48 (Münster 1890), p. 114—122.

803. AUGUSTINUS, Aurelius, S. Sermones ad heremitas.
IV.F.70. [Eligius Noviomensis]. Sermo de vanitate huius saeculi. De sancta Monica. Calixtus. De conversione sancti Augustini. Sigisbertus. De beato Augustino, ex epistola ad Macedonium. Beda. De Augustino, ex chronica. Antoninus archiepisc. Florentinus. De translatione Augustini, ex chronica. De Augustino inducto habitu religioso in triplici suo statu. Augustinus. Oratio, cum indulgentia Bonifacii VIII confirmata a Benedicto XI. Augustinus. Homilia de confessione peccatorum. De elemosina. Augustinus. Admonitio ut silentium habetur in ecclesia. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Prüss, BrMC. c. 1488—1493]. 4°.

Type 4, 7, 8 (BrMC. 300, 156, 80), gedeeltelijk direct; get. roode init., rubr., rubr.str., kantlijnen; hs. aant.

HC.* 1997. BrMC. I, p. 125. Proct. 741. B,p. 441. Pell. 1508. VB. I. 2365. VT. 1606. Peddie I, p. 68a.

Bl. 2a, stempel: Ochsenhusan Sign. Biblioth.

De sancta Monica: initium en slot = initium en slot van epistola pseudo-Augustini ad sororem, vgl. *Bibl. Hag. Lat.* I, p. 875 n°. 5999. „Sermones ad heremitas" volgens de aant. *Migne PL.* XL 1234 niet van Augustinus, vgl. ook *Hurter* I, p. 293. Zie over „sermo de vanitate huius saeculi" de aant. bij **807**; de incunabel schrijft den „sermo" toe aan Augustinus. „Homilia de confessione peccatorum": initium = initium *Migne PL.* XXXIX 2212 d.i. uit de appendix bij de sermones suppositītii; niet van Augustinus, misschien van Caesarius Arelatensis.

804. DIRECTORIUM humanae vitae dictum Kalila et
III.C.11. Dimna; ex Hebraico translatum interprete Johanne de Capua. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Prüss, BrMC. c. 1488—93]. 2°.

Type 4, 7, 8 (BrMC. 300, 156, 80), rubr. α, gedeeltelijk direct., 1—6, 8, 9 regels open voor init., sporen van 2 punct. aan den voet der bldn., en 1 boven aan de bldn., talrijke houtsneden; hs. aant.

H.* 4411. BrMC. I, p. 125. Proct.* 558. B,p. 546. VB. I. 2381. Coll. Upps. 795. GL. 2933. VT. 1482. Peddie II, p. 151b. Schreiber, Tome Va 3489a.

805. III.C.12. [ROLEVINCK, Wernerus]. Fasciculus temporum; cum additionibus. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Prüss, BrMC. niet voor 1490]. 2°.

Type 7 (met enkele F van 13), 8, 15 (BrMC. 146 echter = 13; 80, 210), direct in de tabula, rubr. α, β, 2—4 regels open voor init., enkele houtsneden en talrijke xylographische figuren; get. roode init., rubr., rubr.str. in de tabula; hs. aant.

HC.* 6915. BrMC. I, p. 127. Proct.* 571. B,p. 545. VB. I. 2391. Coll. Stockh. 939. Coll. Upps. 1213. VBo. 1018. VT. 1491. Schreiber, Tome Vb 5120.

Zie de aant. bij **802**.

806. II.F.73. INNOCENTIUS VIII. Regulae Cancellariae apostolicae cum notabili et subtilissima glosa. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Johannes Prüss, BrMC niet na 1492 ?]. 4°.

Type 10, 13, 14 (BrMC. 65, 146, 85), rubr. γ, ook bij type 14, waarbij ook een rubr. niet in Haebler: ¶

HC.* 9221. BrMC. I, p. 126. Proct. 570. B,p. 546. VB. I. 2380. Coll. Upps. 747. GL. 2931.

Bl. 1a, stempel: Ochsenhusan Sig. Biblioth.

16. Martin Flach. 1487—1500.

807. II.C.44. AUGUSTINUS, Aurelius, S. Opuscula plurima. Possidius s. Possidonius. De vita et moribus sancti Augustini. *In fine* disticha V. – Straatsburg, Martinus Flach, 1489, xiij. kalendas Apriles = 20 Maart. 2°.

Type 1, 5 (U leeg) (BrMC. 175, 80); direct.; get. roode init., rubr., rubr.str. en onderstr.; hs. aant.

H.* 1948. BrMC., p. 149. Proct.* 681. B,p. 399. Pell. 1460. VB.I. 2484. Coll. Upps. 202. GL. 3274. VBo. 112. VT. 1571. Peddie I, p. 66[b].

De opuscula bevatten: meditationes; liber soliloquiorum animae ad Deum (initium: Cognoscam te Domine, cognitor meus); manuale de verbo Dei; deze drie tractaten zijn jonger dan Augustinus, zie *Hurter* I, p. 275; het manuale is ook toegeschreven aan Hugo de S. Victore vgl. de aant. bij Augustinus Manuale **546**; zie verder *Migne PL.* XL 863—898, 901—943, 951—968, en *Migne PL.* CLXXVII 171. Dan: Enchiridion ad Laurentium; liber de triplici habitaculo, dit laatste bij *Migne PL.* XL 891 onder de opera spuria van Augustinus en *Migne PL.* LIII 831 onder S. Patricius; liber scalae paradisi, toegeschreven aan Augustinus en Bernardus bij wien het ook heet scala claustralium s. de vita contemplativa, zie *Migne PL.* XL 997 en CLXXXIV 475, het is waarschijnlijk van zekeren Guigo, prior-generaal der Karthuizers 1173—1187, vgl. *Kirchenlexicon* V, p 1359 i.v. Guigo en *Hurter* I, p. 46[a], initium = initium *Migne PL.* XL 997; dan: de duodecim abusionum gradibus, verkeerdelijk toegeschreven aan Augustinus of Cyprianus, vgl. *Hurter* I, p. 294 i.v. Augustinus en p. 80—81 i.v. Cyprianus; de beata vita; de assumptione beatae Mariae virginis, niet van Augustinus, vgl. *Hurter* I, p. 294, die als mogelijk schrijver noemt Fulbertus Carnotensis; het is ook niet van Hieronymus, vgl. *Hurter* I, p. 267; dan: de divinatione daemonum; de honestate mulierum, waarvan het initium = initium *Migne PL.* XXXIX 2301, uit: sermones supposititii de diversis; de cura agenda pro mortuis; de vera et falsa poenitentia, *Hurter* I, p. 295 onder de opera dubia; de contritione cordis, initium·

Nihil certius morte ac incertius hora mortis = initium *Migne PL.* XL 943, zie de aant. bij **569**; de contemptu mundi, waarvan het initium = initium *Migne PL.* XL 1215 (incerti auctoris); de convenientia decem praeceptorum et decem plagarum Egypti, initium = initium *Migne PL.* XXXIX 1783, bij de sermones supposititii de scripturis; de cognitione verae vitae mogelijk van Honorius Augustodunensis, vgl. *Hurter* I, p. 295; confessiones; sententia ex libro retractationum; de doctrina christiana; liber de fide, dat van Fulgentius is, zie *Hurter* I, p. 295; sermones duo de vita et moribus clericorum; de vera religione; de spiritu et anima, initum = initium *Migne PL.* XL 779, niet van Augustinus, ook volgens den incunabel niet van hem, wel toegeschreven aan Hugo de S. Victore; de vita christiana van Fastidius, vgl. *Hurter* I, p. 295: de diffinitionibus orthodoxae fidei et ecclesiasticis dogmatibus van Gennadius Massiliensis, vgl. *Hurter* I, p. 294 en p. 427; de disciplina christiana; sermo de caritate; de decem chordis; sermo de ebrietate, waarvan het initium = initium *Migne PL.* XXXIX 2307 uit de sermones supposititii de diversis; de vanitatie saeculi, niet van Augustinus maar een fragment van Eligius Noviomensis, De rectitudine catholicae conversationis, vgl. *Migne PL.* XL 1183, 1213, en *praefatio*, p. 10, initium: In hac vita positi itaque agite . . .; de obedientia et humilitate, waarvan het initium = initium *Migne PL.* XL 1221, auctoris incerti; ex libro retractationum; de agone christiano; de bono disciplinae, initium = initium *Migne PL.* XL 1219, niet van Augustinus, misschien van Valerianus Cymelensis; regula de communi vita clericorum.

808. IV.F.55. ANTONINUS archiepisc. Florentinus, S. Confessionale. — Straatsburg, Martinus Flach, 1492. 4°.

Type 1, 5 (BrMC. 175,80), direct., get. gekl. init., rubr., rubr.str., roode onderstr., get. init. met randversiering op bl. 2a; hs. aant.

HC.* 1200. BrMC. I, p. 152. Proct. 694. B,p. 399. Pell. 851. Coll. Stockh. 71. GL. 2756a N.

Het „confessionale" heeft als initium: Defecerunt scrutantes scrutinio ..., is echter een ander tractaat dan Antoninus, Confessionale s. tractatus de instructione s. directione simplicium confessorum, met hetzelfde initium, **370** en **617**; vgl. ook *Hurter* II, p. 960.

809. II.C.49. NICOLAUS [Krebs] de Cusa. De docta ignorantia cum aliis opusculis. *Praec.* prohemium. — S. n. l. et a. [Straatsburg, Martin Flach]. 2°.

Type 1, 5 (BrMC. 175, 80), één director, mathematische houtsneden; get. gekl. init., roode rubr.; geschr. direct., geschr. folieering; hs. aant.

H.* 5893 (I.). BrMC. I, p. 157. Proct. 727. B,p. 400. VB. I. 2514. GL 2780. VBo. 822. VT. 1599. Schreiber, Tome VB 4838.

Behalve „de docta ignorantia" bevat de incunabel: De coniecturis libri II; de filiatione Dei; dialogus de Genesi; ydiotae libri quatuor.

Samengebonden met **810**.

Oude 16de eeuwsche band bruin leer over hout; het voorplat: middenvak (gerestaureerd?) c. 100—180 mM., gevuld met rolstempelrand van bladbloemmotief; het middenvak is omgeven door een rand met filets c. 40 mM. breed, de zijranden gevuld met staande ruitvormige stempels waarin adelaar, de boven- en benedenrand met liggende ruitvormige stempels waarin dravende eenhoorn, onder en boven de eenhoornstempels bloemstempeltjes. Achterplat: middenvak c. 80—175 mM

daarin strepen van filets, in de gevormde ruiten ruitvormige stempels met griffioen. Daarom rand met filets c. 45 mM., de zijranden gevuld met rolstempelrand van vrij groote bloemstempels door tak- en bladornament verbonden, de boven- en benedenrand heeft stempels als het middenvak. De rug is gerestaureerd; 5 ribben. Sporen van klampen; klavieren.

810. NICOLAUS [Krebs] de Cusa. De visione Dei cum
II.C.49. aliis opusculis. *Praec.* prohemium. — S.n.l.et a. [Straatsburg, Martin Flach]. 2°.

Type 5 (maar diviesen dubbel, vrij steil), (BrMC. 80), mathematische houtsneden, bl. 2a 8 regels open voor init.; geschr. direct. en folieering; hs. aant.

HC.* 5893 (P. II). BrMC. I, p. 158. Proct. 728. B,p. 400. VB. I. 2515. GL. 2781. VT. 1600. Schreiber, Tome VB 4838.

Samengebonden met **809**.

De incunabel bevat, behalve „de visione Dei": De pace fidei; de reparatione kalendarii; de mathematicis complementis; de cribratione Alchoran; de venatione sapientiae; de ludo globi cum versibus de laude; compendium; trialogus de possest; contra Bohemos; de mathematica perfectione; de berillo; de dato Patris luminum; de quaerendo Deum; dialogus de apice theoriae.

22. Bartholomaeus Kistler. 1497—1500.

811. [LICHTENBERGER, Johann]. Practica de presenti anno
II.F.2. et sequentibus quam plurimis annis de novis raris et inauditis rebus et gestis quae futura sunt in hoc mundo [Hain: Prognosticatio]. — S. n. Straatsburg, [Bartholomaeus Kistler], na 31 Dec. 1499. 4°.

Type 3 en BrMC. 79 (BrMC. 100,79; Haebler's

type 4 is niet BrMC. 79, maar waarschijnlijk BrMC. 78, zie BrMC. I, Pl. XVII), rubr. α, β, direct., talrijke houtsneden, get. roode init., rubr., rub.str.
HC.* 10085. Cop. III, p. 271. BrMC. I, p. 165. Proct. 776. B,p. 451. Schreiber, Tome V[B] 4502.

Straatsburg? [1])

Georgius de Spira = Georg Reyser en Johannes Beckenhub? 1478—1479.

812. IV.F.24. ALBERTUS Magnus. Secreta mulierum et virorum. — S. n. l. et a. [Spiers? Straatsburg? Georgius de Spira = Georg Reyser et Johannes Beckenhub?]. 4°.
Type BrMC. 88[a], xylographische S en P op bl. 2[a] en 2[b]; soms 1—2 regels open voor init.; hs. aant.
BrMC. II, p. 483 plaatst den druk te Spiers, doch Voulliéme wijst, wel met zekerheid, Staaatsburg als drukplaats aan, vgl. *Vouill., D. d. Dr.*, p. 100, 106, en *Zentralblatt f. Bibliothekswesen* XVII (1916), p. 53.
H. 549. BrMC. II, p. 485. B,p. 561. Peddie I, p. 17[b].
De „secreta mulierum et virorum" is geen authentiek geschrift van Albertus Magnus, niet in de lijst van *P. de Loë, De vita et scriptis B. Alberti Magni*, Pars III, in: *Analecta Bollandiana*, XXI (Bruxellis 1902), p. 361—371.

TRIER.

1. Drukker van het Speculum [= Johannes Colini en Gerardus de Nova Civitate?] 1481. [2]).

813. II.F.4. HERMANNUS de Schildis. Speculum sacerdotum de tribus sacramentis principalibus [Hain: Speculum manuale sacerdotum]. — S. n. Trier, [drukker van het Speculum, misschien Johannes Colini en Gerhar-

---

[1]) Zie ook **838, 839, 842.**

[2]) Zie *Vouill., D. d. Dr.*, p. 117.

dus de Nova Civitate], 1481, circa festum assumptionis Mariae virginis = c. 15 Aug. 4°.

Type 1 (BrMC. 98), init. a, rubr. α; ook get. roode init,, rubr., rubr.str., onderstr.

HC.* 14523. BrMC. II, p. 620. Proct. 2851. B,p. 617. VB.II. 2567.10. VT. 1614. Kloss. 3274.

In den band, ex libris: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum.

TÜBINGEN.

1. Johannes Otmar. 1498—1500.

814. NAUCLERUS, Johannes, dictus Vergenhanns. Tractatus de simonia. *Praec.* Henricus Bebel. Tetrastichon ad lectores. Eiusdem. Elegia in simoniacos ad Nauclerum. — S. n. Tübingen, [Johannes Otmar], 1500, xxviij. Kalend. Junij. 4°.
II.F.5.

Type 7, 10, 12 (BrMC. 170 (152), 92 (76), 75); rubr. α, gedeeltelijk direct., voor init. 2—4 regels open; get. rubr.; hs. aant.

HC.* 11681. BrMC. III, p. 704. Proct.* 3236. B,p. 514. VB.I. 2574. GL. 3017. K. Steiff, Der erste Buchdruck in Tübingen (Tüb. 1881) 10. VBo. 811. VT. 1622.

ULM.

1. Johannes Zainer. 1473—1500.

815. ALBERTUS Magnus. De mysterio s. de officio missae. — Ulm, Johannes Czeyner de Reutlingen, 1473, 29 Mei. 2°.
III.C.17.

Type 1 (BrMC. 116a), init. f, h (BrMC. 1a), op bl. 5a gekl. xylographische randversiering (BrMC. 3); get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; geschr. roode folieering.

H.* 449. BrMC, II, p. 520. Proct.* 2494. B,p. 647. Pell. 287. VB.I. 2582. Coll. Upps. 43. GL. 3036.

Bl. 92 enz. als in BrMC.: eveneens de blinddruk op de laatste folio.

Bl. 1ᵃ, stempel: Ochsenhusan Biblioth.

816. III.C.18. ALBERTUS Magnus. Summa de sacramento eucharistiae. — Ulm, Johannes Zeiner, 1474. 2°.

Type 1 (BrMC. 116a–b), init. h en een Q (BrMC. 1b, 1a), rubr. α, op bl. 8a xylographische randversiering (BrMC. 3); hs. aant.

H.* 456. BrMC. II, p. 522. Proct.* 2503. B,p. 647. Pell. 292. VB.I. 2584. GL. 3042. VT. 1623. Peddie I, p. 15a.

De bijzonderheden in katern [h] als in BrMC.

Bl. 1ᵃ: „Iste liber est fratris Johannis Stille, gardiani et lectoris conventus burg . . . (?) *1479. De dono . . . . . loco sancti sixti prope husse* (?) *in valle burgen tall* (?)"

817. IV.A.I. [BERCHORIUS s. BERTHORIUS, Petrus]. Liber bibliae moralis s. reductorium moralisationum bibliae. — Ulm, Johannes Zeiner de Reutlingen, 1474, 9 April. 2°.

Type 1 (BrMC. 116b), init. a (gekleurd), h, (gekleurd), rubr. α, xylographische randversiering op bl. 1a (gekleurd); 2 punct. in de rechtermarge; geschr. sign. en folieering, get. roode rubr., rubr.str., onderstr.

H.* 2794. BrMC. II, p. 522. Proct.* 2502. B,p. 647. Pell. 2056. VB. I. 2585. GL. 3040. Coll. Stockh. 174. Coll. Upps. 300. Peddie I, p. 95a.

Zie de aant. bij BrMC. II, p. 522; in het exemplaar van het Museum M. W. is het opschrift op *bl. 165ᵃ, kol. α*: Hiftoria Libri (gedrukt), *kol. β*: Jeremie (in hs.); *bl. 166ᵃ, kol. α*: Hiftoria Jeremie (gedrukt); *bl. 167ᵃ, kol. α*: Hiftoria Ezechielis (gedrukt); *bl. 161ᵃ, kol. β*, heeft een correctie in het bovenschrift, dat blijkbaar foutief was, en in hs. veranderd is in: Job.

818. IV.A.2. LEONARDUS Matthaei vulgo de Utino. Sermones aurei de sanctis. — Ulm, Johannes Zeiner de Reutlingen, 1475. 2°.

Type 1, 2 (BrMC. 116[b], 110), init. h, rood gekleurd, rubr. ϰ, op bl. 19[a] xylographische randversiering, gekleurd; bl. 19[a] get. gekl. init.; verder get. roode rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant. in rood en zwart.

H.* 16133. BrMC. II, p. 523. Proct.* 2506. B,p. 647. VB. I. 2587. Coll. Stockh. 655.

Bl. 1[a], hs. 15[de]—16[de] eeuw: „Iste liber . . . stephani".

819. Mr. III.E. 5. THOMAS de Aquino. Quaestiones de duodecim quodlibet. — Ulm, Johannes Czainer de Reutlingen, 1475. 2°.

Type 1 (BrMC. 116[b]), init. a, h, rubr. ϰ, init. en rubr. zijn rood gekleurd; get. roode rubr.str., onderstr., hs. aant.

HC. 1403. BrMC. II, p. 524. Proct.* 2510. B,p. 647. Pell. 1007. VB. II. 2587,5. Coll. Stockh. 1034. Coll. Upps. 1425. Peddie I, p. 48[b].

Bl. 2[a], stempel: Ochsenhusan Sig. Bibl.

820. Mr. III.E. 5. TRACTATUS de periculis contingentibus circa sacramentum eucharistiae ex dictis sancti Thomae. Thomas de Aquino. Epistola de Iudaeis ad petitionem comitissae Flandriae. — S. n. l. et a. [Ulm, Johannes Zainer]. 2°.

Type 1 (BrMC. 116[b]), init. a., rubr. ϰ, init. en rubr. rood gekleurd; roode rubr.str.

HC.* 1376. BrMC. II, p. 525. B,p. 648. VB. I. 2633. Peddie I, p. 47[b].

Samengebonden met **819** in 16[den] eeuwschen band, hout met wit leer overtrokken; middenvak c. 77—100 mM., in de hoeken bladmotieven, middenin bladornament; om het middenvak twee randen met filets, 25 en 20 mM. breed, waarin een geslingerd randje bladmotiefjes; dan nog eens een rand filets; randjes filets verbinden den buitensten rand met den kant. Beide zijden hetzelfde, koperen klampen.

821. IV.A.3. LEONARDUS Matthaei vulgo de Utino. Sermones quadragesimales de legibus. — Ulm, Johannes Zainer, 1478, ad septimum Idus marcias = 9 Maart. 2°.

Type 4 (BrMC. 96^{a}), init. d en dezelfde soort grooter (BrMC. 2^{b}), 2 punct. in de rechtermarge; get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr., titels der sermoenen boven aan de folio's in rood bijgeschreven, lettertjes in de kantlijn, rood; hs. aant.

HC.* 16119. BrMC. II, p. 525. Proct.* 2518. B,p. 648. VB. I. 2594. GL. 3048.

Bldn. 28, 29, 380 (alle wit) ontbreken.

822. III.C.19. JACOBUS de Voragine. Legenda aurea sanctorum s. historia Longobardica; cum additionibus. — S. n. l. et a. [Ulm, Johannes Zainer]. 2°.

Type 4, init. e en dezelfde c. 33—33 mM., zie BrMC. 2^{b}.

Coll. Stockh. 571.

Bl. 2^{a}, *hs.* 15de—16de *eeuw*: „*In Usum Fratrum Wessobrunensium*".

823. III.C.20. ALBERTUS Magnus. De arte intelligendi, docendi et praedicandi. — S. n. l. et a. [Ulm, Johannes Zainer]. 2°.

Type 4, 5 (BrMC. 96^{a}, 136); get. roode init., rubr., rubr.str.

H.* 491. BrMC. II, p. 528. Proct.* 2528. B,p. 648. VB.I. 2609. GL. 3056. Peddie I, p. 16^{a}.

„De arte intelligendi" etc. met het initium: haec est utilitas artis ut eandem rem spiritualem vel corporalem...... niet op de lijst van authentieke werken van Albertus Magnus in *P. de Loë, De vita et scriptis B. Alberti Magni, Analecta Bollandiana* T. XXI. (Bruxellis 1902), p. 361—371.

824. III.C.21. ALBERTUS Magnus. Sermones de tempore et de sanctis. — S. a. Ulm, Johannes Zainer. 2°.

Type 4, 5 (BrMC. 96^{a}, 136); 2—4, 6, 7 regels open voor init.; hier en daar roode rubr.str.; hs. aant.

H.* 472. BrMC. II, p. 528. Coll. Upps. 62. Peddie I, p. 15^{b}.

Eerste colophon op *bl. 114^a^; op *bl. 116^a^*: Tempore || Prologus ||; tweede colophon op *bl. 261^a^*.

Bl. 1 en 115 (beide wit) ontbreken. De „sermones de tempore" zijn gebonden voor de „sermones de sanctis".

Bl. 2^a^, stempel: Ochsenhusan Sig. Biblioth.

Zie de aant. bij **445**.

825. Casus papales confessorum s. interrogationes
IV.F.18. et doctrinae quibus quilibet sacerdos debet interrogare suum confitentem. — S. n. l. et a. [Ulm, Johannes Zainer, c. 1487?]. 4°.

Type 8, 9, init. d.

H.* 4675. B, p. 648. Peddie II, p. 160^b^.

Initium: Hic sunt multa utilia pro confessoribus...

826. Pharetra fidei contra Iudaeos. — S. n. l. et a.
III.F.73. [Ulm, Johannes Zainer]. 4°.

Type 8 (?), 11*, init. n; get. roode init., rubr., rubr.str.

HC.* 12911. Proct. 772. VT. 1632.

Initium: Ad Iudaeorum confutationem omnis christifidelis tollat....

2. Leonard Hol. 1482—1484.

827. Ptolemaeus, Claudius. Cosmographia, interprete
IV.A. Jacobo Angelo, editore Donno Nicolao Ger-
4, 5, 6. mano. — Ulm, Leonardus Hol, 1482, Augusti Kalendas XVII. = 16 Juni. 2°.

Type 1 (BrMC. 140), init. a, b, c, alle drie gekleurd, gekl. xylographische randversieringen en figuren, gekl. kaarten gesneden door Johannes Schnitzer de Arnszheim, gedeeltelijk direct., 2 punct. in de rechtermarge; geschr. folieering, namen der boeken in hs. boven aan de folio's; hs. aant.

HC.* 13539. Cop. III. 4976. BrMC. II, p. 538. Proct.* 2556. VB. I. 2640. Coll. Stockh. 914. Coll. Upps. 1275. VBo. 984. Schreiber, Tome V^a^ 5031.

Een tweede exemplaar (waarvan de kaarten, init. enz. niet gekleurd zijn) heeft de varianten van BrMC. II, p. 538, „another copy IC. 9303" op bl. 2ᵃ en bl. 133ᵃ; het zetsel bij den tekst der kaarten van Europa 1, 7, 9, 10 en van Azië 3, 6, 8, 9 wijkt af van het eerste exemplaar. Een derde exemplaar (kaarten enz. gekleurd) is een fragment, bl. 70—bl. 133. De variant op bl. 133ᵃ als in het vorige exemplaar. Het zetsel in den tekst bij de kaarten wijkt af van dat in het eerste exemplaar op kaart 1, 2, 9, 10 van Europa, 1, 2 van Afrika, 2, 3, 6, 8, 9 van Azië.

BrMC. en Coll. Stockh. noemen Jacobus Angelus als vertaler, vgl. echter *J. Lelewel, Géographie du moyen-âge*, Tom. II (Bruxelles 1852), p. 124 en p. 128, volgens wien Nicolaus Donis Germanus zelf een nieuwe vertaling zou gemaakt hebben. Over den naam Donnus Nicolaus Germanus (en niet Nicolaus Donis) vgl. *Jos. Fischer S. J., Die Entdeckungen der Normannen in Amerika*, (Freiburg i. Breisgau 1902), p. 75; Donnus beteekent Don, titel voor den wereldlijken priester in Italië.

4. Johannes Reger. 1486—1499.

828. II.F.6. Itinerarium s. peregrinatio beatae Mariae virginis. — S. n. l. et a. [Ulm, Johannes Reger, BrMC. 1490]. 4°.

Type 3 (BrMC. 92), init. a (BrMC. 2), direct., talrijke houtsneden; get. gekl. init., rubr., roode rubr.str.

HC.* 9322 (geeft 31 bldn., terwijl deze incunabel 36 bldn. heeft als: BrMC. II, p. 540). Proct. 2584. B,p. 557. VB. I. 2666. Kloss.? Schreiber, Tome V[B] 4576.

In den band, ex libris: Georgius Klosz. M. D. Francofurti ad Moenum.

Initium: praefatio: Subsequens oratio de beata virgine et Dei genitrice ....; tekst: O pulcherrima famatissima et excellentissima semper virgo .....

829. Port.IV.B. 35. Arbor vitae cum vaticiniis veteris testamenti de Christo crucifixo. — Ulm, Johannes Reger, [14]92. 2°.

Type 3; talrijke houtsneedjes.

H.* 1551. Einblattdrucke 354. B,p. 557. Peddie I, p. 52b. Schreiber, Tome Va 3520.

Een van de afgebeelde figuren stelt voor S. Bonaventura, die als „primus inventor" van de „arbor vitae" wordt genoemd.

830. III.C.22. Caoursin, Guilelmus. Obsidionis Rhodiae urbis descriptio aliaque opuscula. — Ulm, Joannes Reger, 1496, 24 Oct. 2°.

Type 3 (BrMC. 92), init. b, d (BrMC. 4, 5c), signet (BrMC. b), talrijke houtsneden; gedeeltelijk get. roode rubr.str.

HC.* 4369. BrMC. II, p. 542. Proct.* 2586. B,p. 557. Pell. 3214. VB. I. 2665. VBo. 301. VT. 1634. Peddie II, p. 150b. Schreiber, Tome Va 3667.

In den band, ex libris: Ex Bibliotheca Renessiana n°. 26.

De „alia opuscula" van Caoursin zijn: de terraemotus labe qua Rhodii affecti sunt; oratio de morte magni Turci habita pridie Kalendas Junias 1481; commentarium de casu regis Zyzymy; de foedere cum Turcorum rege Bagyazit; de admissione regis Zyzymi in Gallias exhortatio; de translatione sacrae dexterae sancti Ioannis Baptistae commentarium; oratio ad Innocentium papam octavum; de traductione Zyzymi ad urbem commentarium.

URACH.

1. Conrad Fijner. 1480—1482 of later.

831. II.B.31. Gerson, Johannes. Opus tripartitum de praeceptis decalogi, de confessione et de arte moriendi. — S. n. l. et a. [Urach, Conrad Fyner, BrMC. 1480?]. 2°.

Type 3 (maar de M. eerder M. 65, zooals Haebler ook opgeeft Typenrepertorium I, p. 42, Konrad Fyner, type 3) (BrMC. 96[b]), bl. 1[a], gedrukte randversiering; rubr. β (Esslingen); get. roode rubr., rubr.str. en init.

H.* 7652. BrMC. II, p. 611. Proct. 2823. B,p. 410. VB. I. 2675. VT. 1638. Peddie II, p. 285[a].

832. ALBERTUS Magnus. De adhaerendo Deo. — S. n. l. et a.
II.B.30. Urach, [Conrad Fyner, BrMC. 1481?]. 2°.

Type 3 (BrMC. 96[b]), init. c. 22 mM. get. roode rubr., rubr.str.; hs. aant.

H.* 428. BrMC. II, p. 612. Proct. Suppl. II. 2820[a]. Peddie I, p. 14[b].

Bl. 2[a], hs. 15[de]—16[de] eeuw: „Conventus Gamundiae Ordinis Fratrum Praedicatorum."

WEENEN.

1. Stephan Koblinger, 1482—1486; Johannes Cassis als uitgever.

833. COLUMNA, Aegidius s. Aegidius Romanus.
II.F.7. Errores philosophorum Aristotelis, Averrois, Avicennae, Algazelis, Alkindi, Rabimoysi. — S. n. Weenen, [Stephan Koblinger], 1472 [1482]. 4°.

Type 1; voor init. 2—4 regels open.

H. 118. Reichl. Append. I, p. 84. B,p. 372. VB. I. 2677. Peddie I, p. 5[a].

Gewoonlijk wordt Johannes Cassis als drukker van dit boek genoemd, zie echter *Voull., D. d. Dr.*, p. 120, waar Cassis slechts als uitgever, Koblinger als drukker geldt.

Volgens *Cat. cod. manuscript. bibl. univers. Rheno-Traiect.* II, n°. 318. (vgl. addenda, p. 275) zouden de „errores" geschreven zijn door zekeren Dominicanus die leefde tusschen 1260—1274.

2. Johannes Winterburg. 1492—1500.

834. PRUDENTIUS, Aurelius Clemens. Liber hymnorum
II.F.8. s. cathemerinon. *Praec.* Johannes Cuspinianus. Versus XIX ad lectorem. Eiusdem. Epistola dedicatoria ad Johannem Graechum Pierium. — S. a. Weenen, Johannes Winterburg. 4°.

Type 4, 5, 6 (in de hymnen doorschoten tot 132 mM.), 10? (BrMC. 124, 104, 79, 270), rubr. β, ꝺ, enkele direct., 2, 3 regels open voor init.; hs. aant.

HC.* 13436 (die 34 bldn. geeft, hier als in BrMC. 28 bldn.). BrMC. III, p. 812. Proct.* 9480. B,p. 642.

WÜRZBURG.

1. Georg Reyser. 1479—1500.

835. BRUNO episcopus Herbipolensis. Psalterium
III.C.23. ex doctorum dictis collectum. — S. n. l. et a. [Würzburg, Georg Reyser, gewoonlijk toegeschreven aan Eichstätt, Michael Reyser, vgl. echter de aant. BrMC. II, p. 572]. 2°.

Type 1, 4 (rood en zwart), 8 (BrMC. 112ª, 180ª, 90), init. (rood), bij type 8 roode rubriekletters en bij den rooden druk van type 4 enkele zwarte rubriekletters, init. a, c, en grootere lombardjes; get. gekl. rubr. en roode rubr.str. op bldn. 1—8, op bl. 9ª get. gekl. randversiering en get. vers. init., B; hs aant.

HC.* 4011. BrMC. II, p. 571 (maar 278 bldn. als HC). Proct. 3123. B,p. 561. Pell. 3034. VB. I. 1110. VT. 809. Coll. Stockh. 280. Peddie I, p. 139ª.

Bl. 1ª: „Collegij soc. Jesu Ingolstadt a°. 1613". Een tweede exemplaar (ook 278 bldn), ongerubriceerd, heeft op *bl. 1ª, hs. 16de—17de eeuw: „Ad Bibliothecam Fratrum Minorum Conventus gamundiae."*

836. STATUTA synodalia Herbipolensia. — S. n. l.
III.C.24. et a. [Würzburg, Georg Reyser]. 2°.

Type 1, 2, rood en zwart (BrMC. 112a), init. b; eenige xylographische figuren.

HC.* 15036. Cop. III. 6593. BrMC. II, p. 572. Proct.* 2675. B,p. 561. VB. I. 2690. GL. 3937. Coll. Upps. 1365. VBo. 1088.

Fragment van 36 bldn. Bl. 1 (wit) ontbreekt.

Bl. 2a, hs. 16de eeuw: „Fratrum Minorum Conventus Herbipolensis (?)".

ONBEKENDE DUITSCHE DRUKKERS.

Leipzig? drukker van den Donatus.

837. ANTIGHAMERATUS liber morum appellatus. [Duit-
III.F.66. sche druk? misschien Leipzig, drukker van den Donatus]. 4°.

3 Typen: 1°. voor zoover te vergelijken = BrMC. III, p. 661 § 4, Leipzig Donatus 164 PL. LXII., alleen de punten op de i afwijkend, maar deze zijn zeer slecht afgedrukt in dit exemplaar van den Anthigameratus; 2°. M91, 61 mM. = Kachelofen 10, alleen D2, V1, zonder ⸗; 3°. M42 of 49, steeds geinterlinieerd, 10 regels c. 188 mM.

30 Bldn., katernen A6—E6, bl. 2b 50 regels.

Bl. 1a: Anthigameratus liber mozum || appellatus incipit fauſte. ||; *bl. 1b*: wit ||; *bl. 2a, sign. Aij*: Pzohemium || [ ] Os mozū flozes ſi carpſeris vt roſa flozes || His ꝗꝫ diſce . . . ||; *regel 11 (commentaar)*: ℂ Hic autoz ponit modū legendi libellū ſuum et dicit ꝙ triplex ſen || ſus ſit attendendꝰ . . ||; *bl. 3a, regel 24:* Capitulum pzimū || [ ] Langitē vos mūdi decoz . . . . ||; *bl. 7a, sign. B*: ℂ Pecia nomē feminini gn̄is idē eſt ꝙ poztio vel ꝑticula etiā cuiuſli || bet rei . . . ||; *bl. 30b, regel 22*: Hec etenim ſcripta tibi ſunt ꝑ dogmate ſcripta ||; *regel 31*: . . . . Quā nobis p̄ſtare dignet̃ deus in ſecula bn̄dictus amē. || ℂ Finis. ||.

Onbekende drukker van den Lotharius. c. 1474. [1])

838. Guido de Monte Rotherii. Manipulus curatorum
II.B.34. s. enchiridion sacerdotum. — S. n. l. et a. [drukker van den Lotharius]. 2°.

Type M 4, 127 mM.; rubr., 1—4 regels open voor init.; get. roode of vers. init., roode rubr. en rubr.str., geschr. sign.; hs. aant.

H.* 8157. BrMC. III, p. 707. Proct. 3242. B,p. 655. VB.I. 2694. VT. 1641. Peddie II, p. 304a.

Het bovenschrift: Qui poſſunt cōtrahere mrīmonium niet op bl. 61a zooals BrMC., maar op bl. 61b.

839. Conti, Lotharius, postea Innocentius III, papa.
III.C.15. Liber de miseria conditionis humanae s. de contemptu mundi. — S. n. l. et a. [Straatsburg? drukker van den Lotharius met het jaartal MCCCCXLVIII]. 2°.

Type BrMC. 129; 1—3 regels open voor init.; roode geschr. folieering, enkele roode geschr. init.; hs. aant. in rood.

H.* 10209. BrMC. III, p. 707. GL. 3949. VB I. 2696. Kloss 2622?

In den band: Georgius Klosz M.D. Francofurti ad Moenum.

Onbekende drukker van de Statuta provincialia concilii Moguntinensis.

840. Statuta provincialia concilii Moguntinensis
III.C.29. a Petro archiepiscopo celebrata. — S. n. l. et a. [onbekende Duitsche drukker, de druk verwant met dien van den Jacobus de Clusa en den Fasciculus Myrrhae]. 2°.

30 Bldn. [katernen a^{10}—c^{10}], 2 kol., 38 regels; voor init. 2, 3, 4, 6 regels open; 5 punct. in de linkermarge, rubr.; enkele get. roode init.

Bl. 1a, kol. 2: Hec ſunt ſtatuta concilij || Moguntі-

---

[1]) Zie BrMC. III, p. 707.

nenſis a domino || Petro archiepiſcopo cele || brata . || [ ] Etrus dei gratia || Moguntinenſis || ſācte ſedis a2chi || epiſcop⁹ . . . | ; *regel 20* [ ] D hono2ē dei omnipo=| tētis glo2ioſe virginiſ || marie . . . . || ; *bl. 1*[a], *kol. β*, *regel 1*: lum ad tollendū in hoc dubiū ex || officij . . . ||; *regel 26*: De ſūma trinitate et fide || catholica. || [ ] Ve propter ſui exqui= || ſitiſſimam probatiſſimaꝫ || perfectionem . . . . || ; *bl. 11*[a], *kol. z*, *regel 1*: [ ] D hec quoniam templarij || et hoſpitalarij . . . ||; *kol. β*, *regel 1*: et o2dini ſuo in predictis eccle= || ſijs . . . || ; *bl. 30*[a], *kol. β*, *regel 7* . . . . vt ſciat et faciat qd' || acceptum eſt omnipotenti deo. q̄ viuit et regnat per omnia ſecua (*sic*) || ſeculo2um Amen || Expliciunt ſtatuta prouincia || lia concilij Moguntinenſis || a dn̄o Petro archiepiſco= || po celebrata || .

BrMC. III, p. 708 „other presses" vermeldt dat een exemplaar van deze „statuta" te Mainz berust en geeft er de aant. bij, dat de onderkast aan Straatsburg herinnert, maar dat de kapitalen gelijk zijn aan die van den Jacobus de Clusa-drukker.

Onbekende drukker van den Donatus.

841. [DONATUS, Aelius. De octo partibus orationis]. —
Mr. 1.J.9. S. n. l. et a. [drukker van den Donatus?]. 2°.
23. Het type komt het meest overeen met BrMC. III, p. 709 en Plate LXVI, Donatus 150. Hier is het type echter c. 158 mM. en vertoont enkele afwijkingen o.a. in de abreviatie voor vel.

Fragment, 1 bl., van een 28-regelige editie op papier. *Recto*, *regel 1*: amaueritis amauerint. Infinitīo mō ſine nume || ; *verso*, *regel 1*: bimini amabūtur. Impatīo mō tpe p̄ſenti ad ſe. || .

Tekst Schwenke **26**.34—**27**.46.

Straatsburg?

842. BOETHIUS, Anicius Manlius Torquatus Seve-
II.F.3. rinus. De consolatione philosophiae cum commento

sancti Thomae de Aquino. Resumptio dictorum consolationis philosophiae. — S. n. l. et a. [Straatsburg?]. 4°.

3 Typen: type 1 = M. 47, 64 à 65 mM., kan zijn: Straatsburg Husner 7, Grüninger 15, Prüss 10 of Bazel Amerbach 18; rubriekteekens als Haebler geeft voor Amerbach, enkele maal lombardjes zooals Haebler geeft voor Husner en BrMC. voor Grüninger type 64a; diviesen: dubbel en enkel, zooals Haebler geeft voor Amerbach; type 2 = M. 88, 93 mM., lijkt zeer op Amerbach 15*, die echter M. 99 heeft en afwijkt in L. en C.; type 3 = M. 99, 10 regels c. 75 mM., niet Amerbach 26, want niet zooals BrMC. III, p. 743 opgeeft, r „turned up at foot"; enkele direct., get. gekl. init., rubr., roode rubr.str.

H.* 3367. Proct. 7649. B,p. 323. Pell. 2497. VB.II. 978,2. Coll. Upps. 344. Peddie I, p. 113b.

Pell. schrijft den druk toe aan Prüss, de andere catalogi aan Amerbach, behalve BrMC. III, p. 744, waar deze druk wordt vermeld onder de incunabelen door Proctor onjuist onder Amerbach gerangschikt en verwezen wordt naar Straatsburg, Appendix.

Onbekende drukker.

843. [Donatus, Aelius]. De octo partibus orationis. —
Mr. 1.J.9. S. n. l. et a. 2°.
27. Type: geen M; 20 regels 165 mM., veel overeenkomst met Creussner type 2, maar meer „gevederd", andere punten en veel andere hoofdletters.

Fragment van 1 bl., 25 regels.

Recto, regel 1: quarte quod coniugabitur ſic. Audio audis au ||; *verso, regel 1*: diret ꝛ plr̄ cum audiremus audiretis audirent. ||.

Schwenke: **32**.1—**32**.52.

SUPPLEMENT.

GENÈVE, FRANKRIJK, ITALIË.

GENÈVE.

1. Adam Steynschauer. 1478—1480.

844. IV.F.27. GUIDO de Monte Rotherii. Manipulus curatorum s. enchiridion sacerdotum. — Genève, Adam Steynschauwer de Schuinfordia, 1480, 29 Maart. 4°.

Type 1, get. roode init., rubr., rubr.str., onderstr.; hs. aant.

Cop. II. 2837. B,p. 602. Peddie II, p. 305a.

Bl. 9 en bl. 193 ontbreken.

Jean Croquet.

845. IV.F.28. [GERARDUS de Vliederhoven]. Cordiale quattuor novissimorum. — S. n. et a. Genève, [Jean Croquet]. 4°.

2 Typen, zie Pell. en Claudin III, pp. 415—421; get. roode init.; rubr.; hs. aant.

Cop. II. 1771. B,p. 387, p. 412. Pell. 5072. VB.II. 1165, 5. Peddie II, p. 195b.

FRANKRIJK.

LYON.

7. Matthias Huss. 1482—1500.

846. [ROLEVINCK, Wernerus]. Fasciculus temporum; cum
III.C.27. additionibus. — S. n. l. et a. [Lyon, Matthias Huss]. 2°.

Type 12 en een type met kapitalen van 4 en onderkast van 8?, rubr. β, ꝺ, γ, init. lombardjes c. 6 mM. (niet in Haebler), enkele direct., 1, 2 regels open voor init.; hs. aant.

Cop. II. 2437 maar *bl.* 97ª: i mōaſterio nouo. qd' fundatū eſt ſuis p̄cib⁹ nūcupatū noſtre dāme des angis. ||. Proct. 8570.

Bl. 1ª, *get. gekl. schild.*

PARIJS.

5*. Drukker van den Valerius Maximus. 1476.

847. JOSEPHUS, Flavius. De antiquitate Iudaica. Eiusdem. De bello Iudaico. — S. n. l. et a. [Parijs, drukker
III.A.7. van den Valerius Maximus]. 2°.

Type 1, direct., 1. 3, 5, 8, 9, 19 regels open voor init.; get. vers. of gekl. init., gekl. rubr., roode rubr.str., nummers der boeken bovenaan de bldn. bijgeschreven.

Proct. 8801. Zie vooral Claudin I, p. 199—203. 419 Bldn. [katernen a^{6}, b^{10}—z^{10}, A^{10}—E^{10}, F^{11}, G^{10}, H^{12}, I^{10}—T^{10}], 2 kol., 44 regels.

Bl 1ª, *kol.* ꝫ: INCIPIT TABVLA TOCIVS LIBRI

IVDAICE || ANTIQVITATIS. || Incipiunt capitula primi libri. ||. [ ] Onſtructio mūdi ⁊ oꝛ || do.... ||; *kol. β*: erit eius conuerſatio. .xiiij. ||; *bl. 6ᵇ, kol. β, regel 3*: ad arma venire ꝯpelleret. .xviij. || Expliciunt capitula libri viceſimi || & vltimi antiquitatis iudaice. ||; *bl. 7ᵃ, kol. α*: [ ] YSTORI || AM ſcribē || diſponētibꝫ || nō vnā nec || eandē video || eius ſtudij || cauſam . . . ||; *kol. β*: erat operis eius valde ꝯplexio in ipō || libro . . . . . ||; *bl. 8ᵃ, kol. α, regel 20*: Explicit prologus. || INCIPIT LIBER PRIMVS || FLAVII IOSEPHI HIS- || TORIOGRAPHI. ||. [ ] N prīcipio creauit deꝰ celū || ꝛ terrā. Sꝫ dū terra . . . ||; *bl. 17ᵃ, kol. α*: Hijs em̄ auxiliū prebuiſſe herculi in || libiā . . . ||; *kol. β*: habundāter. Ille autē in ſpem rerū || omniū . . . . . ||; *bl. 286ᵇ, kol. α, regel 18*: . . . . & || cur ſcd'm eas aliud facere permitti- || mur aliud prohibemur. ||. EXPLICIT LIBER VICE || SIMVS FLAVII IOSE- || PHI HISTORIOGRA PHI || ANTIQVITATIS IVDA- || ICE. || require in libro. xx . c . iiij . colūpna . ij . || eiuſdē . c . in vno ſpacio vbi ē . r̄ . & ibi || debent intrare ſequēcia que nouiter || fuerūt inuēta in vno ātiquiſſimo libro q̄ in libris alijs ōnibꝫ deficiūt. || ad prīs moꝛtē. Quadā vero . . . ||; *kol. β, regel 40*: . . . . . . & ideo alios quidē velut || obſides cū filijs rome ad claudiū ali || os autem pro ſimili occaſione ad ar || tabanem. ||; *bl. 287ᵃ,ᵇ*, wit ||; *bl. 288ᵃ, kol. α*: INCIPIT PROLOGVS || FLAVII IOSEPHI IN LI || BRO BELLI IVDAICI. || [ ] VONIAM || bellum qd' cū || populo . . . ||; *bl. 289ᵃ, kol. β, regel 13* . . . . quo capitula ſunt digeſta. || EXPLICIT PROLOGVS || INCIPIT LIBER PRIMVS || FLAVII IOSEPHI DE BEL || LO IVDAICO. || [ ] VM potētes || iudeoꝝ ītra || ſe . . . ||; *bl. 417ᵇ, kol. β, regel 6* . . . que ſcripſi || habuerint coniecturā. Deo grās. || FLAVII IOSEPHI HIS || TORIOGRAPHI IVDAI- || CE CAPTIVITATIS. || LIBER SEPTIMVS EX || PLICIT ||.

ROUAAN.

3. Martin Morin. 1490—1500.

848. Missale. — [Rouaan, Martin Morin?]. 2°.
Port. IV. Type 8 (andere A), rood en zwart, init. e, rood; rubr.
B.11. Beschadigd fragment van één afgesneden folio.

VIENNE.

2. Eberhardus Fromolt. 1481.

849. Cyrillus, S. Speculum sapientiae s. apologeticus quadripartitus. *In fine* hexametri V. — S. n. l. et a. [Vienne, Eberhardus Fromolt]. 4°.
II.F.10.

Type 1, direct., get. gekl. init., rubr., geschr. sign.; hs. aant.

HC. 5906. Cop. I en III, p. 257. Proct. 8735. B, p. 407. Pell. 4080. Coll. Upps. 464. Peddie II, p. 205b. Zie R. Proctor, Tracts on early printing II (London 1895—1897), n°. 13.

Volgens *Hurter* I, p. 359 is het „speculum sapientiae" niet van S. Cyrillus Alexandrinus, en hij voegt er aan toe: videtur esse cuiusdam Cyrilli longe posterioris (sec. IX).

ITALIË.

ROME.

26. Stephan Planck. 1480—1500.

850. BERNARDINUS Senensis, S. Speculum peccatorum
IV.F.61. de contemptu mundi. — S. n. l. et a. [Rome, Stephan Planck, na 1488]. 4°.

Type (i en ī, dus na 1488, zie de aant. bij type 88 v. S. Planck in BrMC. IV, p. 80), rubr. β., 2 regels open voor init.

H.* 2836. B,p. 566. VB. II. 3420,3. Peddie I, p. 96b.

Het „speculum peccatorum" heeft hetzelfde initium: Videte quomodo caute ambuletis non quasi insipientes.... als Dionysius Carthusianus, Speculum amatorum mundi (n°. 140 van den Elenchus in: *Doctoris Ecstatici D. Dionysii Carthusiani Opera Omnia,* I Monstrolii 1896 p. LXVI), waarvan het waarschijnlijk een eenigszins gewijzigde tekst is; vgl. ook *Nordisk Tidskrift för Bok- och Biblioteksväsen* 1917, häft 2—3, p. 146.

Band uit de 2de helft der 16de eeuw, wit leer, sporen van koperen klampen. Midden op het voorplat een vierhoek c. 35—80 mM., gevuld door een rand in elkaar gevlochten halve cirkels uitloopend in bladornament; daaromheen: 1°. filets; 2°. rand c. 15 mM. breed, met bijbelsche figuren, waaronder spreukbandjes met Latijnsch onderschrift; de figuren zijn: a. David, eronder: de fructu ventris (?); b. Paulus met zwaard, in stralenkrans, erboven de heilige geest, eronder: apparuit benignit; c. zittend figuur, Johannes de Dooper(?) met boek, ook in stralenkrans,

eronder: ecce agnus dei qui to; d. salvator mundi, eronder: data est mihi omn; boven de figuurtjes renaissance-krulversiering; 3°. filets; 4°. rand met bijbelsche voorstellingen c. 18 mM. breed, waaronder spreukbanden met Latijnsche teksten. De voorstellingen zijn voor een groot deel afgesleten, het zijn: a. de kruisiging, eronder: satisfa; b. Christus(?) met kruisstaf, op slang, eronder: iustifi; c. twee geknielde figuren, erboven Christus in stralenkrans, eronder: hic est; d. uitgewischte voorstelling (Johannes de Dooper?) waaronder: ecce agnus; 5°. filets.

851. IV.F.61. Hugo de S. Caro. Expositio missae s. speculum ecclesiae. — S. n. l. et a. [Rome, Stephan Planck, na 1488]. 4°.

Type 2, dat ī heeft, wat wijst op den laatsten staat van dit type, zie de aant. BrMC. IV, p. 80 bij type 88 van dezen drukker, de druk valt dus na 1488; init. b, rubr. β.

Reichl. Append. I. 218. VB.I. 3443?

852. IV.F.61. Thomas de Aquino. Summa de articulis fidei et ecclesiae sacramentis. — S. n. l. et a. [Rome, Stephan Planck, na 1488]. 4°.

Type 2, ī en i dus na 1488, zie de aant. bij type 88 van Stephan Planck BrMC. IV, p. 80; 2 regels voor init. open, rubr. β.

H. 1428. Panzer II, 539,772. B,p. 542. Peddie I, p. 49a.

ALFABETISCH REGISTER.

Abbas de Aula Regia. Zie Gallus.
Absenti. Zie Milis (Joh. de).
Accursius Florentinus. Glossa in codicem Justiniani. Zie 615.
——— Glossa in institutiones Justiniani. Zie 302, 602.
Acrostichon. Zie 668.
Acta et decreta concillii generalis Constantiensis. Hagenau, H. Gran, 1500 352
Adolphus de Nassau archiepisc. Moguntinus. Copia indulgentiarum. [Straatsburg, drukker van den Ariminensis? Reutlingen, M. Greyff ?] 770
Adrianus Carthusiensis. Liber de remediis utriusque fortunae. [Keulen, U. Zell] 399
——— ——— Keulen, A. ther Hoernen, 1471. 435
——— ——— Leuven, J. de Westfalia 187
Adventus patriarchae Indorum ad urbem sub Calisto papa II. Zie 579.
Aegidius Assisias. Aurea verba. [Keulen, U. Zell] . . . 422
Aegidius o. S. Augustini. Zie Aegidius Romanus.
Aegidius Aurifaber. Zie de aant. 74.
Aegidius o. fr. m. Zie Aegidius Assisias.
Aegidius Nuceriensis. Epigramma ad iuvenes. Zie 795.
Aegidius Romanus. Compendium theologicae veritatis. Zie de aant. 71.
——— Errores philosophorum. Weenen, [S. Koblinger], 1472[82?]. 833
——— De regimine principum libri III. [Augsburg, G. Zainer], 1473 257
Aegidius S. Francisci socius. Zie Aegidius Assisias.
Aegidius Suchtelensis. Zie de aant. 83.
Aeneas Sylvius postea Pius II. De duobus amantibus Euryalo et Lucretia. [Keulen, U. Zell] 396

AENEAS SYLVIUS postea PIUS II. De amore (fragmentum). Zie 142.
——— De bello Turcorum et Hungarorum. Zie 437.
——— Beschreibung der Geschichten unter Kaiser Friedrich dem Dritten durch Teutschland und Europa. Zie 672.
——— Bulla. Zie 666.
——— Bulla cruciata contra Turcos. [Mainz, J. Fust en P. Schoeffer]. 598
——— Bulla retractationum. [Keulen, U. Zell]. 385
——— Bullae. Zie 184.
——— Descriptio urbis Viennensis. Zie 743.
——— Dialogus contra Bohemos atque Thaboritas de sacra communione corporis. [Keulen, U. Zell] 397
——— De differentia inter scientiam et prudentiam et de poetis. Zie 465.
——— Epistola ad Mahumetem. [Keulen, U. Zell] . . . 412
——— ——— de fortuna ad Procopium de Rabensteyn. [Keulen, drukker van den Dictys] 464
——— ——— laudans poeticam eamque scientiae iuris praeferens. [Keulen, drukker van den Dictys] 465
——— ——— de laude litterarum. Zie 465.
——— ——— cur libri cumulentur. Zie 465.
——— ——— de curialium miseria ad Johannem Aick. Zie 385.
——— ——— de recommendatione poeseos ad Guilhelmum de Lapide. Zie 461.
——— ——— responsoria ad Soldanum. Zie 579.
——— Epistolae in cardinalatu editae. [Straatsburg, de R. drukker] 743
——— ——— familiares. Leuven, J. de Westfalia, 1483 . 184
——— ——— ——— Neurenberg, A. Koberger, 1486 . . . 666
——— Epitaphium Leonardi Aretini. Zie 461.
——— In Europam. Zie AENEAS SYLVIUS. De his quae sub Caesare Friderico III imp. per Germaniam et Europam gestis sunt etc. en AENEAS SYLVIUS. Beschreibung der Geschichten unter Kaiser Friedrich dem Dritten etc.

AENEAS SYLVIUS postea PIUS II. De his quae sub Caesare Friderico tertio imperatore per Germaniam et Europam gestis sunt cum locorum descriptione. Zie 671. Duitsch: 672.
——— De Livonia Zie 437.
——— De officio et origine heraldorum. Zie 437.
——— Oratio in conventu Mantuano. Zie 184, 743.
——— ——— de laudatissima Maria. Zie 666.
——— Orationes. Zie 666.
——— Praefatio in Homeri Iliadem. Zie 134 en 142.
——— Privilegia. Zie 666.
——— De situ et origine Pruthenorum. [Keulen, A. ther Hoernen]. 437
——— Testimonium. Zie de aant. 134, 142.
——— Tractatulus ad regem Bohemiae Ladislaum de puerorum educatione. [Keulen, U. Zell] 411
——— Tractatus de amore. Zie 134, 142.
AESOPUS cum commento optimo et morali. Zie GUALTERUS ANGLICUS.
AESOPUS Graecus. [Zwolle, P. van Os] 241
——— Deventer, J. de Breda 96
AESOPUS. Hystorien ende fabulen. Antwerpen, G. Leeu, 1485. 13
AESOPUS moralisatus. Zie GUALTERUS ANGLICUS.
AETNA. Zie de aant. 670.
AGRICOLA (RUD.). Zie RUDOLPHUS AGRICOLA.
AILLY (PETRUS DE). Zie ALLIACO (PETRUS DE).
ALANUS AB INSULIS. Doctrinale altum s. liber parabolarum. Deventer, J. de Breda, 1494 93
ALANUS MAGNUS. Zie ALANUS AB INSULIS.
ALANUS DE RUPE. Zie CLIP (ALANUS VAN DEN).
ALBERTANUS CAUSIDICUS BRIXIENSIS. Tractatus de arte s. liber de doctrina loquendi et tacendi. Antwerpen, G. Leeu, 1486 15
ALBERTUS DE FERRARIIS DE PLACENZIA. Zie ALBERTUS TROTTUS FERRARIENSIS.
ALBERTUS MAGNUS. De arte intelligendi, docendi et praedicandi. [Ulm, J. Zainer] 823
——— Compendium theologicae veritatis. Zie de aant. 71.

Albertus Magnus. De adhaerendo Deo. [Urach, C. Fijner]. 832
——— De laudibus beatae Mariae virginis. [Keulen, U. Zell]. 417
——— De misterio s. de officio missae. Ulm, J. Zainer, 1473 815
——— Super Mathaei evangelium notula de festo die Epiphaniae. Zie 537.
——— Secreta mulierum et virorum. [Straatsburg? G. de Spira] 812
——— Sermones de tempore et de sanctis. Keulen, A. ter Hurnen, 1474 445
——— ——— Ulm, J. Zainer 824
——— Summa de sacramento eucharistiae. Ulm, J. Zainer, 1474 816
——— De virtutibus animae s. paradisus animae. Antwerpen, G. Leeu, 1489 25
Albertus Trottus Ferrariensis. De horis canonicis. [Bazel, M. Flach] 312
Alcinus. Versus. Zie 670.
Alexander de Cosco. Zie 329.
Alexander Gallus. Zie Alexander de Villa Dei.
Alexander Magnus. Zie Liber Alexandri Magni regis Macedoniae de proeliis.
Alexander de Villa Dei? Zie 572.
Alexander de Villa Dei. Doctrinale puerorum. Fragment van 2 bldn. op perkament. [Nederlandsche druk, Haarlem? ed. 32 regels] 122
——— ——— Fragment van 2 bldn. op perkament. [Nederlandsche druk, Haarlem? ed. 32 regels] 123
——— ——— Fragment van 1 bl. op perkament. [Nederlandsche druk, Haarlem? ed. 32 regels] 124
——— ——— Fragment van 2 bldn. op perkament. [Nederlandsche druk, Haarlem? ed. 28 regels] 140
——— ——— Fragment van 7 bldn. [Nederlandsche druk, Haarlem? ed. 29 regels] 141
——— ——— Fragment van 1 bl. op perkament [Nederlandsche druk? ed. 26 regels] 243
Alliaco (Petrus de). Meditatio super angelica salutatione cum indulgentia. Zie 245.
——— Orationes ad virginem. Zie 245.

Allocutio sacerdotis etc. Zie 627.
Almanak voor 1484 (Duitsch). [Straatsburg, J. Prüss] . . 799
Alphabetum exhortatorium. Zie 720.
Alphonsus Bonihominis hyspanus. Zie 16, 46, 434.
——— Epistola ad fratrem Hugonem. Zie 16, 46, 434.
Alphonsus Solitarius. Epistola ad reges. Zie 583.
Alphonsus de Spina. Fortalitium fidei. [Straatsburg, J. Mentelin]. 729
——— ——— [Bazel, B. Richel] 307
Alt (Georgius). Zie 672.
Ambrosius Autpertus. De conflictu vitiorum atque virtutum. [Utrecht, N. Ketelaer en G. de Leempt] 203
Ambrosius Camaldulensis. Zie 8.
Ambrosius Mediolanensis, S. De conflictu vitiorum atque virtutum. Zie Ambrosius Autpertus.
——— De essentia divinitatis. Zie de aant. 256.
——— Fragmentum. Zie de aant. 142.
——— Hexameron. Augsburg, J. Schüssler, 1472 270
——— ——— [Keulen, J. Guldenschaff] 540
——— De officiis libri III. [Keulen, U. Zell]. 398
——— ——— [Leuven, J. de Westfalia] 176
Ancharano (Jac. de). Zie Theramo (Jac. de).
Ancona (August. Triumphus de). Zie Augustinus de Ancona.
Andreae (Joh.). Apparatus constitutionum Clementis V papae. Zie 594, 621, 622, 750.
——— ——— libri sexti decretalium. Zie 599, 620.
——— Arbor consanguinitatis [Keulen, A. ther Hoernen] 436
——— ——— [Augsburg, G. Zainer]. 259
——— ——— [Straatsburg, H. Knoblochtzer] 788
——— ——— Zie 599.
Andreas? Speculum S. Mariae virginis. Zie 261.
Andreas Aleriensis (Joh.) Zie Johannes Andreas Aleriensis.
Andreas de Escobar. Modus confitendi. [Keulen, H. Quentell]. 552
Angelus (Jac.). Zie 827.
Angelus Aretinus. Zie Angelus de Gambilionibus.

ANGELUS DE GAMBILIONIBUS. Super titulo de actionibus institutionum. Leuven, [J. Veldener], 1475 168
—— Tractatus de verborum et rerum significationibus. Zie 245.
ANNIUS (JOH.). Zie NANNIS (JOH.).
ANNUS fatalis Friderici tutoris Philippi, cum disticho. Zie 330.
—— —— Ludovici Pacifici et patris Philippi, cum disticho. Zie 330.
—— natalis Ludovici primogeniti Philippi. Zie 330.
ANONYMUS NEVELETI. Zie de aant. 85.
ANSELMUS CANTUARIENSIS. Cur Deus homo. [Straatsburg, G. Husner] 775
—— De passione Jhesu Christi quaerentis et Mariae virginis respondentis dialogus. Zie 782.
—— Dicta utilia collecta ex dictis S. Anselmi. Zie 340.
—— Manuale de aspiratione ad Deum. Zie de aant. 546.
—— Sterfboec. Zie 198, IV.
—— De vestimentis et membris et actibus Deo tributis. Zie de aant. 256.
—— Zie de aant. 569.
ANTIGHAMERATUS. [Duitsche druk? Leipzig, drukker van den Donatus?]. 837
ANTONINUS ARCHIEPISC. FLORENTINUS. Confessionale. Straatsburg, M. Flach, 1492 808
—— Confessionale s. tractatus de instructione s. directione simplicium confessorum. [Keulen, U. Zell] 370
—— —— [Mainz, P. Schoeffer] 617
—— Resolutio summae S. Anthonini Florentini. Zie 498, 635.
—— De translatione Augustini, ex chronica. Zie 803.
ANTONIUS DE BUTRIO. Speculum de confessione. Leuven, J. de Westfalia 183
ANTONIUS DEI GRATIA ABBAS ADMONTENSIS. Responsio nomine Romanorum regis. Zie 681.
ANTONIUS RAUDENSIS. Zie 696.
APOCALYPSIS JOHANNIS. [Nederlandsch? blokboek] . . . 4

Apologia vel excusatio cleri de ignorantia et carentia librorum. Zie de aant. 612.
Appendix Vergiliana. Zie de aant. 670.
Appolonius. In Ciceronem. Zie 600.
Approbatio et subscriptio in Mallaeum maleficarum. Zie 717.
Aquino (Thom. de). Zie Thomas de Aquino.
Arbor cognationis legalis. Zie 784.
—— —— spiritualis. Zie 436, 784.
Arbor vitae. Ulm, J. Reger, 1492 829
Aretio (Ang. de). Zie Angelus de Gambilionibus.
Argumenta duodecim librorum. Zie de aant. 670.
Ariminensis (Henr.). Zie Henricus Ariminensis.
Aristoteles. Fragmentum. Zie 142.
—— Liber de moribus ad Eudemium. [Keulen, U. Zell]. 371
Arnoldi (Henr.). Tractatus de modo perveniendi ad veram et perfectam Dei et proximi dilectionem. Zie de aant. 297.
Arnoldus a Roterodamis. Zie Gheilhoven (Arn.).
Arnoldus Theodorici. Zie Gheilhoven (Arn.).
Arnoldus de Villa Nova. Liber de conservatione corporis s. de regimine sanitatis. Zie 185, 532.
—— Zie ook Regimen sanitatis Salernitanum.
—— Zie de aant. 690.
Arnulfus de Boeriis. Speculum super emendationem vitae hominis religiosi. Zie 756.
Ars moriendi. [Leipzig, C. Kachelofen] 575
—— (Middelnederlandsch: Sterfboec). Delft, [Chr. Snellaert], 1488 59
—— —— Zwolle, P. van Os, 1488 233
—— —— Zwolle, P. van Os, 1491 239
Ars moriendi. Zie Nider (Joh.).
—— Zie ook Speculum artis bene moriendi.
Ars notariatus. Zie 744.
Articuli. Zie 40.
—— abbreviati. [Mainz, P. Schoeffer] 629
—— continentes breviter effectum gratiarum. Zie Peraudi (Raym.).
Artikelen, honderd, van de wapenen onzes Heeren. Zie 55, III.

ASCLEMAS. Zie de aant. 600.
ASMENIUS. Zie de aant. 600.
ASTESANUS DE AST. Summa de casibus conscientiae. [Straatsburg, J. Mentelin] 726
——— ——— [Straatsburg, J. Mentelin] 731
——— Zie TEXTUS canonum poenitentialium de summa fratris Astensis extractus.
ATHANASIUS, S. De fide catholica. Zie 46.
——— Leven van Antonius. Zie de aant. 236.
ATTESTATIO, radicalis, fidei orthodoxae. Neurenberg, F. Creussner, 1477 673
AUGUSTINO (DE) inducto habitu religioso in triplici suo statu. Zie 803.
AUGUSTINUS DE ANCONA. Summa de potestate ecclesiastica. Augsburg, [J. Schüssler], 1473. 272
AUGUSTINUS (AUR.), S. De duodecim abusivis saeculi. [Straatsburg, G. Husner] 774
——— ——— Zie 390 en de aant. 807.
——— Admonitio ut silentium habetur in ecclesia. Zie 803.
——— De agone christiano. Zie de aant. 807.
——— De anima et spiritu aliaque opuscula. [Lauingen, drukker van den Augustinus de consensu], 1472 . . . 569
——— De arte praedicandi s. de doctrina christiana liber IV. Straatsburg, J. Mentelin. 722
——— ——— Straatsburg, J. Mentelin. 724
——— ——— Mainz, J. Fust en P. Schoeffer 596
——— ——— Zie de aant. 807.
——— De assumptione b. Mariae virginis. Zie de aant. 807.
——— De bono disciplinae. Zie de aant. 807.
——— De caritate. Zie AUGUSTINUS (AUR.), S. Sermo de caritate.
——— De decem chordis. Zie de aant. 807.
——— De civitate Dei. [Straatsburg, J. Mentelin]. . . . 723
——— ——— Mainz, P. Schoeffer, 1473 611
——— De verae vitae cognitione. [Mainz, P. Schoeffer]. . 603
——— ——— Zie de aant. 807.
——— Confessiones. [Straatsburg, J. Mentelin]. 727
——— ——— Zie de aant. 807.

AUGUSTINUS (AUR.), S. De conflictu vitiorum atque virtutum. Zie AMBROSIUS AUTPERTUS.
—— De consensu evangelistarum. Lauingen, [drukker van den Augustinus], 1473 570
—— —— [Leuven, J. de Westfalia] 178
—— De contemptu mundi. Zie 395, 544, 704 en de aant. 807.
—— De continentia. Zie 395, 704.
—— De contritione cordis. Zie de aant. 569, 807.
—— De convenientia decem praeceptorum et decem plagarum Egypti. Zie de aant. 807.
—— De cura agenda pro mortuis. Zie de aant. 807.
—— De diffinitionibus orthodoxae fidei et ecclesiasticis dogmatibus. Zie de aant. 807.
—— De disciplina christiana. [Keulen, U. Zell] 372
—— —— Zie de aant. 807.
—— De divinatione daemonum. Zie de aant. 807.
—— De doctrina christiana liber IV. Zie AUGUSTINUS (AUR.), S. De arte praedicandi.
—— De ebrietate. Zie AUGUSTINUS (AUR.), S. Sermo de ebrietate.
—— Encheiridion de fide. [Keulen, U. Zell] 361
—— —— Zie de aant. 807.
—— Epistola ad Aurelium episcopum Cartaginensis ecclesiae. Zie 768.
—— —— ad B. Cyrillum de magnificentiis B. Hieronymi. [Keulen, U. Zell] 400
—— —— —— (Middelnederlandsch). Zie 152.
—— —— ad sororem. Zie de aant. 803.
—— Epistolae. [Straatsburg, J. Mentelin] 730
—— De essentia divinitatis etc. Zie de aant. 256.
—— Expositio verborum evangelistae sicut pater suscitat mortuos sic et filius. Zie 468.
—— Expositiones II super symbolum. Zie 360, 481.
—— Flores ex libris de civitate Dei per FRANCISCUM DE MAYRONIS extracti. [Keulen, drukker van de Flores S. Augustini] 509
—— Florigerus (ex libris Augustini). Zie 514.

AUGUSTINUS (AUR.), S. Fragmenta. Zie 142.
——— ——— Zie 491.
——— De fuga mulierum. [Keulen, U. Zell]. 395
——— ——— [Spiers, drukker van de Gesta Christi] . . 704
——— De duodecim abusionum gradibus. Zie AUGUSTINUS (AUR.), S. De duodecim abusivis saeculi.
——— Contra quinque haereses. Zie 203.
——— Homilia de confessione peccatorum. Zie 803.
——— Homiliae et primo de eo quod psalmista ait etc. [Keulen, U. Zell]. 368
——— Invocatio ad Deum pro auxilio. Zie 546.
——— De laude caritatis. Zie de aant. 765.
——— Liber ad Petrum de fide. Zie FULGENTIUS, S.
——— ——— de triplici habitaculo. Zie de aant. 807.
——— ——— de honestate mulierum. Zie 393 en de aant. 807.
——— ——— scalae paradisi. Zie de aant. 807.
——— ——— soliloquiorum animae ad Deum. Zie de aant. 807.
——— Lof der salmen. Zie de aant. 50.
——— Manuale de aspiratione animae ad Deum s. de verbo Dei. [Keulen, H. Quentell] 546
——— ——— Zie de aant. 807.
——— Meditationes. Zie de aant. 807.
——— De mirabilibus sacrae scripturae. [Utrecht, N. Ketelaer en G. de Leempt]. 204
——— De S. Monica. Zie 803.
——— De moribus ecclesiae catholicae. [Keulen, B. de Unckel] 522
——— De obedientia et humilitate. Zie de aant. 807.
——— Opuscula plurima. Straatsburg, M. Flach, 1489 . . 807
——— Oratio. Zie 803.
——— De vera et falsa poenitentia. Zie de aant. 807.
——— Psalterium. Zie 546.
——— De animae quantitate. Zie 256.
——— Quinquaginta. Augsburg, A. Sorg, 1475. 279
——— Regula de communi vita clericorum. Zie de aant. 807.
——— De vera religione. Zie de aant. 807.

AUGUSTINUS AUR.), S. Responsiones ad Dulcitium de octo quaestionibus ab eo missis. Zie 46.
—— Retractationes (ex libro retractationum). Zie 178, 611, 727, 768, 807.
—— Sententiae de origine animae et de divinatione daemonum. Zie 774.
—— Sermo (tractatus) de caritate. Zie 470 en de aant. 807.
—— —— de S. Cypriano. Zie 66.
—— —— de ebrietate. Zie de aant. 807.
—— —— de ebrietate cavenda. Zie de aant. 360, 481, 569.
—— —— de festo praesentationis Mariae virginis in templum 392
—— —— de offerendis oblationibus. Zie 496.
—— —— super orationem dominicam. [Keulen, U. Zell]. 360
—— —— —— [Keulen, drukker van den S. Albanus] 481
—— —— de verbis evangelicis: non potest filius etc. [Keulen, drukker van den Dictys] 468
—— Sermones ad heremitas. [Straatsburg, J. Prüss]. . 803
—— —— II de Epiphania domini. Zie 537.
—— —— II de resurrectione futura mortuorum. [Keulen, drukker van den Dictys] 460
—— —— II de communi vita clericorum. Zie 395.
—— —— II de vita et moribus clericorum. Zie de aant. 807.
—— De singularitate clericorum. Zie de aant. 359, 595.
—— De sobrietate et virginitate ad virgines. Zie de aant. 569.
—— Soliloquium. Zie 256.
—— Soliloquium. Zie AUGUSTINUS (AUR.), S. Liber soliloquiorum animae ad Deum.
—— Soliloquium devotum. Zie ECBERTUS SCHONAUGIENSIS.
—— De spiritu et anima. Zie de aant. 569, 807.
—— De spiritu et littera. [Keulen, drukker van den Dictys] 462
—— De substantia dilectionis. Zie de aant. 765.
—— De trinitate. [Straatsburg, drukker van den Ariminensis] 768

AUGUSTINUS (AUR.), S. De vanitate saeculi. Zie ELIGIUS NOVIOMENSIS.
—— De sancta virginitate. [Keulen, drukker van den Augustinus de virginitate] 516
—— De virtute psalmorum. [Aalst, Th. Martens] . . . 7
—— —— Zie 546.
—— De IV virtutibus caritatis. Zie de aant. 569.
—— De vita beata. [Keulen, U. Zell] 393
—— —— Zie de aant. 807.
—— De vita christiana. Zie FASTIDIUS.
AURBACH (JOH. DE). Zie JOHANNES DE AURBACH.
AUREOLUS (PETRUS). Compendium theologicae veritatis. Zie de aant. 71.
AVERROES. Fragmentum. Zie de aant. 142.
AVIANUS. Fabels. Zie 13, V.
AVISAMENTA confessorum. Zie PERAUDI (RAYM.).

BADIUS ASCENSIUS (JOD.). Commentarium in Terentium. Zie 795.
BALBUS (JOH.). Catholicon. Mainz, [drukker van het Catholicon], 1460 639
—— —— [Straatsburg, de R. drukker] 747
—— —— Augsburg, G. Zainer, 1469 250
—— —— [Keulen, L. von Renchen?]. 561
BALBUS (PETRUS). Zie 41.
BALDUS DE UBALDIS DE PERUSIO. Zie UBALDIS DE PERUSIO (BALDUS DE).
BALTHAZAR DE LIPSIA. Expositio canonis missae. Zie CANON missae cum expositione.
—— Expositio mysteriorum missae et verus modus rite celebrandi. Leipzig, C. Kachelofen, 1494 573
BAPTISTA MANTUANUS. Zie 87, 97.
BAPTISTA DE SALIS. Summa casuum conscientiae. Neurenberg, A. Koberger, 1488 668
BAPTISTA TROVAMALA. Zie BAPTISTA DE SALIS.
BARBARUS (HERM.). Epistola ad Joh. Carandeletum. Zie 681.
—— Oratio ad Fridericum et Maximilianum. [Neurenberg, P. Wagner] 681

Barlaam et Josaphat. Zie Liber gestorum Barlaam et Josaphat.
Bartholomaeus Anglicus. De proprietatibus rerum. [Keulen, drukker van de Flores S. Augustini] 508
——— ——— Keulen, J. Koelhoff de Lübeck, 1483 . . . 492
——— ——— (Middelnederlandsch: Boeck vanden proprieteyten der dinghen). Haarlem, J. Bellaert, 1485 . . . 148
Bartholomaeus Brixiensis. Zie 610, 751, 752, 793.
Bartholomaeus de Chaimis. Interrogatorium s. confessionale. [Bazel, M. Flach] 315
——— ——— Mainz, P. Schoeffer, 1478 626
——— ——— [Heidelberg, H. Knoblochtzer] 353
Bartholomaeus Engelsman. Zie Bartholomaeus Anglicus.
Bartholomaeus Facius. Zie Facius (Barth.).
Bartholomaeus de Platina. Zie Sacchi (Barth. de Platina).
Basilius Magnus. De legendis antiquorum libris. [Neurenberg, J. Müller Regiomontanus] 680
——— ——— Mainz, [P. Schoeffer] 636
——— Opusculum ad iuvenes. Zie Basilius Magnus. De legendis antiquorum libris.
——— Oratio de legendis antiquorum libris. Zie Basilius Magnus. De legendis antiquorum libris.
——— Zie ook de aant. 50.
Baxilius. Zie de aant. 600.
Bebel (Henr.). Tetrastichon: elegia in simoniacos. Zie 814.
Beda Venerabilis. De Augustino, ex Chronica. Zie 803.
——— Historia ecclesiastica gentis Anglorum. [Straatsburg, H. Eggestein] 755
——— Praefatio (adscripta Bedae) in Martirologium Usuardi Zie 496.
Beetz (Joh.). Commentum super decem praeceptis decalogi. Leuven, E. van der Heerstraten, 1486 194
Beichtspiegel. Zie Confessionale.
Beisselius (Jud.). Epistola ad Arnoldum de Bost Carmelitam. Zie 194.
Bekeringhe der menschen. Zie 198, I.
Belial. Zie Theramo (Jac. de). Sonderentroest.

BELVISO (JAC. DE). Casus breves libri collationum. Zie 39.
BENEDICTIO carnium in die Paschae. Zie 711, III—IV.
BENEDICTIONES. Zie 637, II.
—— ad fructus novos cum aliis benedictionibus. Zie 685, II.
—— ad lectiones. Zie 711, II.
BENEDICTUS XI. Zie 803.
BENEVENUTUS DE RAMBALDIS. Zie RAMBALDIS (BEN. DE).
BERCHORIUS (PETRUS). Liber bibliae moralis. Ulm, J. Zainer, 1474 817
—— —— Straatsburg, C. W., 1474. 773
—— —— [Keulen], B. de Unckel, 1477 520
—— —— Deventer, R. Paffroet, 1477 65
—— Moralisationes bibliae s. reductorium morale figurarum bibliae. Zie BERCHORIUS (PETRUS). Liber bibliae moralis.
BEREYDINGHE om dat sacrament te ontfanghen. Zie 163.
BERGAMO (PHIL. DE). Zie PHILIPPUS DE BERGAMO.
BERNARDINUS SENENSIS. Sermo de virgine Maria. [Keulen, U. Zell] 373
—— Speculum peccatorum de contemptu mundi. [Rome S. Planck] 850
BERNARDUS CLARAEVALLENSIS, S. Apologeticum. Zie 557, 756.
—— Canticum de sanctissimo nomine Jesu. Zie 487.
—— De cognitione Dei et sui ipsius. Zie 557.
—— De consideratione. [Utrecht, N. Ketelaer en G. de Leempt] 205
—— —— [Zwolle, P. van Os]. 242
—— —— Zie 557.
—— De diligendo Deum ad Americum cardinalem. Zie 557.
—— Epistolae. [Straatsburg, H. Eggestein] 756
—— —— Brussel, [fratres vitae communis], 1481 . . 44
—— —— ad fratres de Monte Dei. Zie de aant. 557.
—— Fragmenta. Zie de aant. 142.
—— De gratia et libero arbitrio. Zie 557, 756.
—— De honestate vitae. Zie BERNARDUS CLAR., S. Speculum de honestate vitae.
—— De incarnatione salvatoris Jesu Christi. [Keulen, J. Koelhoff] 487

BERNARDUS CLARAEVALLENSIS, S. Libellus de honestate vitae. Zie BERNARDUS CLAR., S. Speculum de honestate vitae.
——— Liber meditationum. [Bazel, J. de Amerbach], 1492. 319
——— Liber scalae paradisi. Zie de aant. 807.
——— De miseria et brevitate huius vitae et de vera scientia. Zie 756.
——— Opuscula [Keulen, drukker van den dialogus Salomonis et Marcolfi] 557
——— De memoria passionis Jesu Christi oratio. Zie 487.
——— De planctu beatae Mariae. Zie 782.
——— De praecepto et dispensatione. Zie 557.
——— Puncta VIII mediante quibus pervenitur ad perfectionem vitae spiritualis. Zie 423.
——— Scala claustralium s. de vita contemplativa. Zie de aant. 807.
——— Sermo de humana miseria. [Burgdorf, drukker van den Jacobus de Clusa] 340
——— ——— de sacramento altaris. Zie 557.
——— Sermonen. Zwolle, P. van Os, 1484—1485 232
——— ——— Zwolle, P. van Os, 1495 240
——— Sermones de tempore et de sanctis. Mainz, P. Schoeffer, 1475. 616
——— ——— Brussel, [fratres vitae communis], 1481 . . 45
——— ——— Spiers, P. Drach 712
——— Speculum super emendationem vitae hominis religiosi. Zie ARNULFUS DE BOERIIS.
——— ——— de honestate vitae. [Keulen, U. Zell] . . . 423
——— ——— Zie 393.
——— De temptationibus et otio. Zie 756.
——— Tractatus de laudibus Mariae super Missus est. etc. [Antwerpen, G. Leeu] 23
——— De bona et mala voluntate. Zie 756.
BERNHARDUS DE BREYDENBACH. Zie BREYDENBACH (BERNH. DE).
BERNOLDUS. Distinctiones. [Deventer, R. Paffroet] . . . 70
BERTHOLDUS. Horologium devotionis. [Bazel, J. de Amerbach]. 318
BERTHORIUS (PETRUS). Zie BERCHORIUS (PETRUS).

Biblia. [Bamberg? drukker van den 36 regeligen Bijbel]. 293
——— (fragment). [Mainz, drukker van den 42 regeligen Bijbel] 589
——— Mainz, J. Fust en P. Schoeffer, 1462 597
——— [Straatsburg, H. Eggestein] 748
——— [Straatsburg, H. Eggestein] 749
——— Mainz, P. Schoeffer, 1472 609
——— Neurenberg, A. Koberger, 1478 663
——— Bazel, J. Froben, 1491 327
——— (Duitsch). [Straatsburg, H. Eggestein] 757
——— ——— Neurenberg, A. Koberger, 1483 665
——— (Middelnederlandsch). Delft, J. Jacobszoon en M. Yemantszoon, 1477 47
——— (Nedersaksisch. Lübeck, S. Arndes, 1494 586
——— (Westnederduitsch). [Keulen, H. Quentell] 545
Biblia pauperum. Fragment van 2 bldn. [Nederlandsch? blokboek]. 1
——— Fragment van 22 bldn. [Nederlandsch? blokboek]. 2
——— Fragment van 12 bldn. [Nederlandsch? blokboek]. 3
Bienboeck. Zie Thomas Cantipratensis.
Βιος Αισωπου του μυθοποιου. Zie de aant. 13. I.
Birgitta, S. Liber coelestis imperatoris ad reges. Zie Birgitta, S. Revelationes.
——— Regula S. Salvatoris data ab ore Jhesu Christi sponsae suae Birgittae. Zie 583.
——— Revelacien. Antwerpen, G. Leeu, 1491 28
——— Revelationes. Lübeck, B. Gothan, 1492 583
——— Revelationes extravagantes. Zie 583.
——— Sermo de excellentia B. Mariae quem angelus dictavit Birgittae. Zie 583.
Boccaccio (Giov.). Amor Guiscardi et Sigismundae, interpr. Leon. Aretino. [Mainz, P. Schoeffer] 606
——— ——— Zie 666.
——— De casibus virorum illustrium. [Straatsburg, G. Husner] 776
——— De claris mulieribus. [Straatsburg, G. Husner] . . 777

BOECK, S. Jheronimus'. Hasselt, [P. Barmentlo], 1490 . . 152
——— der Keyserrechten. Zie SPIEGHEL van SASSEN.
——— der XXIV ouden. Zie OTTO VAN PASSAU.
——— des gulden throens. Zie OTTO VAN PASSAU.
——— vanden tijtverdrijf edelre heren ende vrouwen als van den scaecspul. Zie CESSOLIS (JAC. DE).
BOEXKEN van die passie ons liefs heren. [Utrecht, GL.] . . 225
——— een suverlick, van onser liever vrouwen croen, enz. Deventer, R. Paffroet, 1492 82
——— suverlic, van sonderlingen devote ghetiden. Zie GHETIDEN.
BOERIIS (ARN. DE). Zie ARNULFUS DE BOERIIS.
BOETHIUS (A. M. T. S.). De consolatione philosophiae. (Latijn en Duitsch). Neurenberg, A. Koberger, 1473 660
——— ——— [Straatsburg?] 842
——— ——— (Latijn en Middelnederlandsch). Gent, A. de Keysere, 1485 99
——— ——— (Latijn). Leuven, J. de Westfalia, 1487. . . 191
——— De disciplina scholarium. Keulen, H. Quentell, 1498. 553
BOEXKEN. Zie onder BOECK.
BOLANDUS (PETRUS). Distichon et hexameter. Zie 330.
BONACCURSIUS. Contraversia de nobilitate inter P. C. Scipionem et Caium Flamineum. Zie 510.
BONAVENTURA, S. Arbor vitae. Zie de aant. 829.
——— Parvum bonum. [Spiers, drukker der Gesta] . . . 700
——— ——— [Keulen, U. Zell]. 424
——— Breviloquium. Zie 446.
——— Centiloquium. Zie CENTILOQUIUM.
——— Compendium theologicae veritatis. Zie de aant. 71.
——— De corpore Christi. Zie BONAVENTURA, S. De praeparatione ad missam.
——— De essentia et invisibilitate et immensitate. Zie de aant. 256.
——— Itinerarius mentis in Deum. [Keulen, A. Ther Hoernen]. 446
——— Meditationes vitae Jhesu Christi. Augsburg, G. Zainer, 1468 249

BONAVENTURA, S. De praeparatione ad missam. [Keulen, J. Guldenschaff] 544
—— Zie 424.
—— Regimen conscientiae. Zie BONAVENTURA, S. Parvum bonum s. regimen conscientiae.
—— Sermones de tempore et de sanctis. Zwolle, [P. van Os], 1479. 226
—— Speculum B. M. Virginis. Zie CONRADUS A SAXONIA.
—— Stimulus conscientiae. Zie BONAVENTURA, S. Parvum bonum.
BONIFACIUS VIII. Indulgentia confirmata a Benedicto XI. Zie 803.
—— Liber sextus decretalium. Mainz, J. Fust en P. Schoeffer, 1465. 599
—— —— P. Schoeffer, 1476 620
BONIFACIUS IX. Bulla canonizationis Birgittae. Zie 583.
—— —— (Middelnederlandsch). Zie 28.
BONIHOMINIS (ALPH.). Zie ALPHONSUS BONIHOMINIS.
BONUM universale de proprietatibus apum. Zie THOMAS CANTIPRATENSIS.
BOSCO (PETRUS DE). Zie DUBOIS (PIERRE).
BOTTELIER of BOTTELGIER (JAN). Zie BOUTILLIER (JEHAN).
BOUTILLIER (JEHAN). Somme rurael (Middelnederlandsch). Delft, [J. van der Meer], 1483 53
BRANT (SEB.). Additio de singularitate quorundam novorum fatuorum. Zie 333, 796.
—— In laudem Mariae multorumque sanctorum carmina. [Bazel, J. Bergmann] 331
—— In narragonicam profectionem celeusma. Zie 333, 796.
—— In Baeticum triumphum congratulatio. Zie 329.
—— Disticha ad Nicolaum Kesler. Zie 324.
—— Elogium de commendatione impressionis Francisci Petrarcae. Zie 322.
—— Epithalamion. Zie 328.
—— Exhortatio ad Jacobum Philomusum. Zie 333, 796.
—— Neues Narrenschiff. Zie BRANT (SEB.). Nüv Schiff von Narragonia.
—— Stultifera navis. [Bazel], J. Bergmann, 1497 . . . 333

BRANT (SEB.). Stultifera navis. Straatsburg, J. Grüninger, 1497 796
——— Ad numeros suos ut J. Bergmannum festine adeant. 333, 796.
——— Neu geteutscht Rechtbuch s. richtlicher Klagspiegel. [Augsburg, P. Berger] 292
——— De Nicolao Renner. Zie 333, 796.
——— Nüv Schiff von Narragonia s. Neues Narrenschiff. [Straatsburg, J. Grüninger] 794
BRAULIO CAESARAUGUSTANUS. Epistola ad Isidorum. Zie 254, 732.
BRAUNSCHWEIG (HIER.) Buch der Cirurgia. Augsburg, H. Schönsperger, 1497 289
BREDERODE (JAN VAN) Zie RODE (JAN VAN)
BREVIARIUM Spirense. Spiers, P. Drach, 1478 711
BREVILOQUUS. Zie REUCHLIN (JOH.).
BREYDENBACH (BERN. DE). Opusculum peregrinationum in montem Syon. (Itinerarius). — Mainz, E. Reuwich de Traiecto Inferiori, 1486 644
——— ——— (Duitsch: Reysen gen Jherusalem). Mainz, E. Reuwich de Traiecto Inferiori, 1486 645
——— ——— (Middelnederlandsch: Bevarden tot dat heylighe grafft). Mainz, E. Reuwich de Traiecto Inferiori, 1488 . 646
BRIGITTA, S. Zie BIRGITTA, S.
BRUDERSCHAFT der ewigen Weisheit. Zie de aant. 201.
BRUNDELSHEIM (CONR. DE). Zie CONRADUS DE BRUNDELSHEIM.
BRUNI (LEON.). Zie LEONARDUS ARETINUS.
BRUNI (LUD.). Gratulatio de regis Romanorum coronatione. Zie 681.
BRUNO HERBIPOLENSIS. Psalterium. [Würzburg, G. Reyser]. 835
BRUNSCHWIG (HIER.). Zie BRAUNSCHWIG (HIER.).
BUCH der Cronicken. Zie SCHEDEL (HARTM.).
——— genannt der Seüsse. Zie SUSO (HENR.).
BÜCHLEIN von der Gemahlschafft zwischen Got und der Sele. Augsburg, H. Schönsperger, 1497 288

BURCHARDUS BIBERACENSIS. Historia Friderici Magni. [Augsburg, Monast. SS. Ulrici et Afrae] 278
——— URSPERGENSIS. Zie BURCHARDUS BIBERACENSIS.
BURGO (DION. DE). Zie DIONYSIUS DE BURGO.
BURLAEUS (GUALT.). Liber de vita et moribus philosophorum. [Keulen, U. Zell]. 401
——— ——— [Keulen], A. ther Hoernen, 1472 441
——— ——— Neurenberg, A. Koberger, 1477 661
BURLEY (W.). Zie BURLAEUS (GUALT.).
BURY (RICH. DE). Zie RICHARDUS DE BURY.
BUTRIO (ANT. DE). Zie ANTONIUS DE BUTRIO.
BIJBEL. Zie BIBLIA.

CAEREMONIALE nigrorum monachorum ord. S. Benedicti de observantia Bursfeldensi. [Marienthal, fratres vitae communis] 648
CAESARIS (ARN.). Epistola ad Pontium Rainandum. Zie 98.
CAESARIUS ARELATENSIS. Homilia de confessione peccatorum. Zie de aant. 803.
CAESARIUS DE HEISTERBACH. Dialogus miraculorum. [Keulen, U. Zell] 430
CALDERINUS (DOM.). Zie 670.
CALDERINUS (JOH.). Repertorium iuris. [Bazel, M. Wensler], 1474 299
CALIXTUS. De conversione S. Augustini. Zie 803.
CANON missae. Zie 294, II; 637, III.
——— ——— cum expositione BALTHASARIS DE LIPSIA. [Leipzig, G. Boettiger] 580
CANON pro recommendatione artis praedicandi Augustini. Zie 596, 722, 724.
CANONES poenitentiales. Zie 541.
——— Zie ook TEXTUS canonum poenitentialium.
CANONICUS QUIDAM HILDENSIS. Zie de aant. 89.
CANTER FRISIUS (JAC.). Zie 26, 27 en de aant. 28.
CANTICA. Zie 711, II.

CAOURSIN (GUILL.) De casu regis Zyzymi. Zie de aant. 830.
——— De foedere cum rege Bagyazit inito commentarium. Zie de aant. 830.
——— De traductione Zyzymi commentarium. Zie de aant. 830.
——— Obsidionis Rhodiae descriptio, cum aliis tractatibus. Ulm, J. Reger, 1496. 830
——— De admissione regis Zyzymi in Gallias exhortatio. Zie 830.
——— De terraemotus labe. Zie de aant. 830.
——— Obitus Magni Turci. Zie de aant. 830.
——— Ad Innocentium VIII oratio. Zie de aant. 830.
——— De translatione sacrae dexterae S. Joh. Bapt. Zie de aant. 830.
CAPITULUM VI de ordine procedendi in declaratione articulorum presentatorum coram iudice fidei, confessum a Johanne de Turrecremata. Zie 583.
CAPRANICA (DOM. DE). Zie DOMINICUS DE CAPRANICA.
CAPUA (JOH. DE). Zie DIRECTORIUM humanae vitae.
CARACCIOLUS (ROB.). Zie ROBERTUS DE LICIO.
CARLERIUS (AEG.). Sporta et sportula fragmentorum. Brussel, [fratres vitae communis], 1478—79 40
CARMEN ad beatam Annam. Zie 566.
——— in quo frater Adam Genuensis increpat fratrem Antonium. Zie 696.
——— de resurrectione domini. Zie VENANTIUS FORTUNATUS.
——— salve festa dies. Zie 696.
——— de vita Onuphrii. Zie FABER DE WERDEA (JOH.).
CARNIFEX (ANDR.). Rationes contra transsubstantiationem corporis Joh. evangelistae in corpus Christi. Zie 40.
CAROLUS. Zie MANEKEN (CAROLUS).
CAROLUS IV Bulla aurea. Neurenberg, A. Koberger, 1477. 662
CARTHUSIENSIS QUIDAM. Zie JACOBUS DE GRUYTRODE. Speculum aureum.
CASSALIS (JACOB VON). Zie CESSOLIS (JAC. DE).
CASSIANUS (JOH.). Collationes patrum. [Brussel, fratres vitae communis] 36

CASSIANUS (JOH.). Die XXIV guldin harpffen. [Augsburg], J. Bämler 274
CASSIODORIUS (M. A.). Historia tripartita. Augsburg, J. Schüssler, 1472 269
——— ——— [Keulen, C. de Homborch] 526
——— Zie ook TRACTATUS sumptus ex historia tripartita Cassiodorii.
CASUS breves in codicem etc. Justiniani. Zie UBALDIS DE PERUSIO (BALDUS DE).
——— papales. [Ulm, J. Zainer] 825
——— servandi episcopo etc. Zie 627.
CATALEPTON. Zie de aant. 670.
CATALOGUS ET CRONICA principum Flandriae etc. Zie CRONIKE VAN BRABANT.
CATO (DION.). Ethica s. disticha de moribus cum comm. PHILIPPI DE BERGAMO. Zie PHILIPPUS DE BERGAMO. Speculum regiminis.
CATO moralisatus. Zie PHILIPPUS DE BERGAMO. Speculum regiminis.
CAUB (JOH. VON). Zie JOHANN VON CAUB.
CAULIBUS (JOH. DE). Zie JOHANNES A CAULIBUS.
CAUTELAE servandae quid agendum sit circa defectus vel casus qui oriri possunt in missa. Zie 294, II, 637, IV.
CENTILOQUIUM. Zwolle, [P. van Os] 227
CERSETH (NIC.). Zie 611.
CESSOLIS (JAC. DE). De ludo scacorum. Zie CESSOLIS (JAC. DE). Scaecspul en Schachzabel.
——— Scaecspul. Gouda, G. Leeu, 1479 108
——— Schachzabel. [Augsburg, G. Zainer], 1477 264
CHAIMIS (BARTH. DE). Zie BARTHOLOMAEUS DE CHAIMIS.
CHAPPE (P.). Litterae indulgentiarium. [Mainz, drukker van de 31 regelige indulgentia], 1454 590
——— ——— [Mainz, drukker van de 31 regelige indulgentia] 591
CHRISTIANUS. Ad solitarium quendam de imagine mundi. Zie 659.
CHROMACIUS ET ELIODORUS. Epistolae ad Hieronymum. Zie 496.

CHRONICA van Coellen. Keulen, J. Koelhoff, 1499 562
CHRONIEKJE, oude Goudsche. Zie CRONIKE of die hystorie van Hollant enz.
CHRONIK, Nürnberger. Zie [SCHEDEL, HARTMANN]. Liber chronicarum.
CRONIKE van Brabant. Antwerpen, R. van den Dorp, 1497. 34
——— van Hollant, enz. Gouda, G. Leeu, 1478. 105
——— ——— [Delft, J. van der Meer] 54
CHRYSOSTOMUS (JOH.). Zie JOHANNES CHRYSOSTOMUS.
CICERO (M. T.). Cato Maior. Zie CICERO (M. T.). De senectute.
——— De finibus bonorum et malorum libri V. [Keulen, U. Zell] 402
——— De officiis libri III. Mainz, J. Fust en P. Schoeffer, 1466. 600
——— Paradoxa. Zie 600.
——— Responsio contra invectivam. Zie 461.
——— De senectute s. Cato maior. [Keulen, U. Zell] . . 357
——— Zie LIBER de proprietatibus terminorum Ciceronis.
CIRIS. Zie de aant. 670.
CITHAROEDUS. Zie HERP (HENR.).
CLAUDIANUS (CLAUD.). De raptu Proserpinae. [N. Ketelaer en G. Leempt]. 206
CLAUSULA concedans indulgentiam. Zie 498.
CLEMENS V. Bulla: Exivi de paradiso. Zie 622, 750.
——— Constitutiones. Mainz, J. Fust en P. Schoeffer, 1460. 594
——— ——— Straatsburg, H. Eggestein, 1471 750
——— ——— Mainz, P. Schoeffer, 1476 622
——— ——— [Mainz, P. Schoeffer]. Fragment 621
CLIP (ALANUS VAN DEN). Exempelen van den souter des maghets Maria. Zie de aant. 115.
——— De psalterio b. Mariae virginis exempla. Zie de aant. 115.
——— Onser liever vrouwen hoet. Zie de aant. 222.
——— Van die nutticheyt ende edelheit des ghebenediden vrouwen souter. [Utrecht, G. L.] 222
CLUSA (JAC. DE). Zie JACOBUS DE CLUSA.
COCUS DE WIMPINA (CONR.). Zie WIMPINA (CONR.).
COLLECTAE speciales. Zie 637, II.

COLLECTIO duarum passionum Jesu Christi. Zie KANNEMANN (JOH.).

COLLOQUIUM peccatoris et crucifixi Jhesu Christi. Zie JACOBUS DE GRUYTRODE.

COLUMBI (JAC.). Apparatus in consuetudines feudorum. Zie 303, 624.

COLUMBUS (CHRIST.). Epistola de insulis nuper in mari Indico repertis ad Raphaelem Sanxis. Zie 329.

COLUMNA (AEGIDIUS). Zie AEGIDIUS ROMANUS.

COLUMNA (GUIDO DE). Zie GUIDO DE COLUMNA.

COMESTOR (PETR.) Zie PETRUS COMESTOR.

COMMENDACIE die men leest voir een broeder of voir een suster die ghestorven is. Zie 198, VI.

COMMENDATIO imperii Romani. Zie JORDANUS OSNABURGENSIS.

COMMEMORATIO defunctorum vel de missa pro eis. Zie 509.

COMMUNE sanctorum. Zie 294, II, 637, III, 685, II, 711, VI, VII.

IN COMOEDIAM. Zie 795.

COMPENDIUM theologicae veritatis. Zie HUGO ORD. PRAED. PRIOR DOMUS ARGENTINENSIS.

——— de vita Antichristi s. de nativitate et moribus Antichristi. Zie 80, 507.

CONCILIUM Constantiense. Zie ACTA ET DECRETA concilii generalis Constantiensis.

CONCILIUMBUCH geschehen zu Constencz. Zie REICHENTHAL (ULR. VON).

CONCLUSIONES ad septem horas. Zie 711, II.

——— ET RESPONSIONES contra adversantes quatuor ordinibus mendicantibus s. audientia confessionum. Zie 564.

CONFESSIONALE (BEICHTSPIEGEL). [Neurenberg? blokboek] . 248

CONRADUS DE BRUNDELSHEIM. Sermones Socci de sanctis. [Reutlingen, M. Greyff] 692

——— ——— ——— Deventer, [R. Paffroet] 67

——— ——— ——— Straatsburg, J. Grüninger, 1484 . . 792

——— ——— de tempore. Deventer, R. Paffroet, 1480 . . 72

——— ——— ——— Straatsburg, J. Grüninger, 1484 . . 791

CONRADUS COCUS DE WIMPINA. Zie WIMPINA (CONR.).

CONRADUS EX FAGIS. Zie WIMPINA EX FAGIS.
CONRADUS DE SAXONIA. Speculum [sermonum] beatae Mariae virginis. Augsburg, A. Sorg, 1476 281
——— ——— Antwerpen, G. Leeu, 1487 20
CONRADUS THURICENSIS. Tractatus de cometis. [Beromünster, H. Heliae] 337
CONSTE van sterven. Zie ARS moriendi.
CONSTITUTIONES feudorum. Zie CONSUETUDINES feudorum.
CONSUETUDINES feudorum. Bazel, Michael Wenssler, [1478]. 303
——— Zie de aant. 624.
DE CONTEMPTU mundi. Zie 765.
CONTI (LOTHARIUS) postea INNOCENTIUS III. Liber de miseria conditionis humanae. [Straatsburg? drukker van den Lotharius] 839
——— ——— [Keulen, drukker van den Augustinus de fide]. 502
CORBARIA (R. L. DE). EPISC. MONTISPALUSIUS. Epigramma ad regem Hispanorum. Zie 329.
CORDIALE IV novissimorum. Zie GERARDUS DE VLIEDERHOVEN.
CORONA beatae Mariae virginis. [Straatsburg, drukker van den Jordanus] 781
CORRECTORIUM quottarum canonum et capitulorum atque paragraphorum decreti. [Neurenberg], F. Creusner . . 674
COSCO (ALEX. DE). Zie ALEXANDER DE COSCO.
CRACOVIA (MATTH. DE). Zie MATTHAEUS DE CRACOVIA.
CREDO. Zie 637, II.
CRESCENTIIS (PETRUS DE). Ruralium commodorum libri XII. Augsburg, J. Schüssler, 1471 267
——— ——— Leuven, J. de Westfalia, 1474. 171
CROARIA (HIER. DE). Zie HIERONYMUS DE CROARIA.
CROEN, onser liever vrouwen. Zie BOEXKEN, een suverlick, enz.
CRONE, die corte doernen-. Gouda, tot die collaciebroeders. 118
CRONIK etc. Zie onder CHRONIKA.
CRUSE (GERV.) Epistola ad Johannem Veldener. Zie 167.
CULEX. Zie de aant. 670.
CUSA (NIC. DE). Zie NICOLAUS DE CUSA.
CUSPINIANUS (JOH.). Versus ad lectorem et epistola dedicatoria. Zie 834.

CypriANUS (Th. C.). Epistolae. [Deventer, R. Paffroet] . . 66
—— Liber de duodecim abusivis saeculi. Zie 390, 774 en de aant. 807.
—— Libri contra Iudaeos. Zie 66.
—— Orationes. Zie 66.
—— De singularitate clericorum. Zie de aant. 359.
Cyrillus, S. Epistola ad Augustinum de miraculis Hieronymi. Zie 400.
—— —— (Middelnederlandsch). Zie de aant. 152.
—— Speculum sapientiae. [Vienne, E. Fromolt] . . . 849

Danhaüser Nürnbergensis (Petr.). Epistola ad Georgium Pirckamer congregationis carthusiensis Nürembergae priorem. Zie 684.
—— Epistola ad Georgium Pirckamer. Zie 687.
—— Epistola ad Conr. Stepeck. Zie 681.
Dathus (A.). De variis loquendi figuris. [Keulen, U. Zell]. 404
David ab Augusta. De exterioris et interioris hominis compositione. Zie 316.
Decisiones antiquae et novae collectae a Guilelmo Horborch. Mainz, P. Schoeffer, 1477 623
Declaratio modi et formae venditionis et emptionis redditaum perpetuorum et vitalium. Zie Gerardus de Elten.
—— summaria bullae indulgentiarum ecclesiae Xanctonensis. Zie Peraudi (Raym.).
Decreta concilii generalis Constantiensis. Zie Acta et decreta etc.
Dedicatio altaris. Zie 685, II.
—— ecclesiae. Zie 294, II; 637, III; 685, II.
Defensorium fidei contra Iudaeos. [Utrecht, N. Ketelaer en G. Leempt]. 213
—— inviolatae perpetuaeque virginitatis Mariae. Zie Franciscus de Retza.
Desertio animae a Deo. Zie 159.
Cur deus ultimis temporibus artis impressoriae novum saeculo munus invexerit. Zie 612.

DIALOGI decem variorum auctorum. [Keulen, drukker van de Flores S. Augustini], 1473 510
DIALOGUS Christiani contra Sarracenum. Zie DIONYSIUS CARTHUSIANUS.
DIALOGUS inter clericum et laicum super dignitate papali et regia. Zie DUBOIS (PIERRE). Disputatio inter clericum et militem super potestatem praelatis ecclesiae.
—— consolatorius in quo Anthonius consolatur Bernhardum moesticia affectum ob casum rei publicae. Zie 510.
—— Constantii et Liberii pro defensione Athanasii. Zie 213.
—— creaturarum. Zie MAYNO DE MAYNERI.
—— crucifixi. Zie JACOBUS DE GRUYTRODE. Colloquium peccatoris et crucifixi Jhesu Christi.
—— Jesu et senis. Zie JACOBUS DE GRUYTRODE.
—— super libertate ecclesiastica. [Keulen], Supra Reichenstein, [drukker van den Dialogus], 1477 515
—— [Mainz, drukker van de Prognosticatio]. 642
—— rationis et conscientiae. Zie MATTHAEUS DE CRACOVIA.
DICTA Catonis. Zie PHILIPPUS DE BERGAMO. Speculum regiminis.
—— super evangelium: loquente Ihesu ad turbas. Zie 425.
—— quaedam utilia, collecta ex dictis S. Anselmi. Zie de aant. 340.
DICTYS CRETENSIS. Historia Trojana. [Keulen, drukker van den Dictys] 459
DINKELSBÜHL (NIC. DE). Zie NICOLAUS DE DINKELSBÜHL.
DIOGENES. Testimonium. Zie de aant. 134, 142.
DIONYSIUS AREOPAGITA. Fragmentum. Zie de aant. 142.
DIONYSIUS DE BURGO. Commentarius super Valerium Maximum. [Straatsburg, de R. drukker] 742
DIONYSIUS CARTHUSIANUS. Colloquium Jesu cum puero. Zie 81.
—— Dialogus Christiani contra Sarracenum. [Keulen, drukker van den Dares?]. 475
—— —— Jesu et senis. Zie de aant. 81.

DIONYSIUS CARTHUSIANUS. Dialogus Mariae et peccatoris. [Nederlandsche druk?] 245
——— Exhortationes novitiorum. Deventer, [R. Paffroet], 1491 81
——— De iudicio mortis et variis casibus eius. Zie 81.
——— De particulari iudicio Dei. Delft, [Chr. Snellaert], 1491 60
——— Van den loveliken leven ende staet der echten. Gouda, G. Leeu, 1479 107
——— Specula omnis status humanae vitae. Zie JACOBUS DE GRUYTRODE.
——— Speculum aureum animae peccatricis. Zie JACOBUS DE GRUYTRODE.
——— ——— conversionis peccatorum. Aalst, [J. de Westfalia], 1473 6
——— ——— Zie 183.
——— Tractatus de laudibus Mariae. Zie 245.
——— Zie ook de aant. 850.
DIONYSIUS DE LEUWIS alias RIKEL. Zie DIONYSIUS CARTHUSIANUS.
DIRECTORIUM humanae vitae dictum KALILA ET DIMNA. [Straatsburg, J. Prüss]. 804
DISCIPULUS. Zie HEROLT (JOH.).
DISPUTATIO inter clericum et militem s. potestate praelatis ecclesiae etc. Zie DUBOIS (PIERRE).
DISTICHA. Zie 19, 35, 277, 330, 353, 602, 612, 713, 803, 807.
——— in Bartholomaeum de Chaimis. Zie 315, 626.
——— in editionem decretalium. Zie 612.
——— in Rodericum. Zie 336.
——— in sermones Bernardi. Zie 712.
DISTICHON ad lectorem bibliae. Zie 327.
DOERNENCRONE. Zie CRONE, die corte doernen-.
DE DOMINA nostra in Sabbatho ab Epiphania usque ad Pascham. Zie 711, VI.
——— Zie ook De beata VIRGINE Maria in Sabbatho.
DOMINICANUS. Zie 833.
DOMINICUS DE CAPRANICA. Speculum artis bene moriendi. Zie SPECULUM artis bene moriendi.

DOMINICUS DE CIVITATE VISENTIA. Summa qualiter notarii archiepiscoporum atque episcoporum debeant notariae officium exercere. [Straatsburg, de R. drukker]. . . . 744
DONATUS (AEL.). Ars grammatica, pars III. Zie de aant. 228.
——— Barbarismus. [Zwolle, P. van Os] 228
——— Commentarius in Terentium. Zie 795.
——— De metaplasmo. Zie de aant. 228.
——— De octo partibus orationis. Fragment van 3 bldn. [Nederlandsch blokboek] 5
——— ——— Fragment van 1 bl. [Haarlem? ed. 30 regels] 121
——— ——— Fragmentje op perkament. [Haarlem? ed. ? regels] 126
——— ——— Fragmentje op perkament. [Haarlem? ed. ? regels] 127
——— ——— Fragment van 4 bldn. op perkament. [Haarlem? ed. 24 regels] 129
——— ——— Fragment van 2 bldn. [Haarlem? ed. 24 regels] 132
——— ——— Fragment van 1 bl. [Haarlem? ed. 24 regels]. 131
——— ——— Fragmentje. [Haarlem? ed. 24 regels] . . . 133
——— ——— Volledig exemplaar. [Haarlem? ed. 27 regels]. 135
——— ——— Fragment op perkament van 8 bldn. [Haarlem? ed. 27 regels] 136
——— ——— Fragment op perkament van 1 bl. [Haarlem? ed. 27 regels] 137
——— ——— Fragment op perkament van 2 bldn. [Haarlem? ed. 27 regels] 138
——— ——— Fragmentje op perkament. [Haarlem? ed. 27 regels]. 139
——— ——— Fragment op perkament van 1 bl. [Haarlem? ed. 27 regels] 143
——— ——— [Straatsburg, H. Eggestein]. 753
——— ——— [Neurenberg, F. Creussner] 676
——— ——— [Duitsche druk] 841
——— ——— Fragment. [Keulen, C. de Homborch] . . . 535
——— ——— [Maagdenburg, M. Brandis] 587
——— ——— Fragment. [Antwerpen, H. de Lettersnider]. 33
——— ——— [Delft? H. Eckert?] 64
——— ——— [?] 843

DONATUS (AEL.). De octo partibus orationis. Neurenberg, H. Höltzel 688
——— ——— Fragment. [Keulen, C. de Homborch] . . . 535
——— De schematibus. Zie de aant. 228.
——— De soloecismo. Zie de aant. 228.
——— De tropis. Zie de aant. 228.
——— De ceteris vitiis. Zie de aant. 228.
——— Zie ook 572 en 670.
DONATUS ethimologisatus. Zie GERSON (JOH.).
——— moralisatus. Zie GERSON (JOH.).
DONIS (NIC. GERM.). Zie de aant. 827.
DONNUS (NIC. GERM.). Zie 827.
DORLANDUS (PETRUS). Viola animae. Keulen, retro minores, 1499 566
DORMI secure. Zie JOHANNES DE WERDEN.
DORNIBERG DE MEMMIGEN (THOM.). Zie 702, 703, 763.
DROLSHAGEN (JOH.). Zie 231.
DUBOIS (PIERRE). Disputatio inter clericum et militem. [Keulen, G. Gops de Euskirchen], 1475 507
——— ——— [Deventer, R. Paffroet], 1491 80
DUNS SCOTUS (JOH.). In quartum librum sententiarum. [Straatsburg, C. W.], 1474 772
DURANDUS (GUIL.). Rationale divinorum officiorum. Mainz, J. Fust en P. Schoeffer, 1459 593
——— ——— [Straatsburg, de R. drukker] 736
——— ——— [Straatsburg, drukker van den Jordanus] . 779
DUYTSCHLENDER. Zie GERARDUS DE SCHUEREN.

EBERNHAUSEN (JOH.). Modus legendi abbreviaturas in utroque iure. Leuven, J. de Westfalia 180
——— ——— Leuven, J. de Westfalia 181
——— ——— Keulen, J. Guldenschaff 543
——— ——— Leuven, E. van der Heerstraten, 1488. . . 195
ECBERTUS SCHONAUGIENSIS. Soliloquium devotum. [Keulen, drukker van den Dictys] 469
ECONTE (JOH. DE). Zie JOHANNES DE ECONTE.
EGIDIUS. Zie AEGIDIUS.

ELEGANTIARUM viginti praecepta. [Deventer, R. Paffroet] . 78
——— Deventer, R. Paffroet, 1494 83
ELEGIA in Maecenatis obitu. Zie 670.
ELEMOSINA, de. Zie 803.
ELIGIUS NOVIOMENSIS. De rectitudine conversationis. Zie de aant. 569, 807.
——— De vanitate saeculi. Zie 803 en de aant. 569, 807.
ELIODORUS. Zie CHROMACIUS ET ELIODORUS.
ELTEN (GER. DE). Zie GERARDUS DE ELTEN.
EPIGRAMMA libri revelationum S. Birgittae. Zie 583.
——— ridiculum. Zie 208.
EPIGRAMMATA. Zie 142, 566, 612.
EPIPHANIUS. Zie 269, 526.
EPISTELEN ende evangelien. [Gouda, G. Leeu], 1477 . . . 100
——— mitten sermonen. [Utrecht, J. Veldener], 1478 . . 217
——— ——— Delft, [J. van der Meer], 1481. 51
——— ——— Haarlem, [J. Bellaert], 1486 149
——— ——— Delft, [J. van der Meer], 1486 57
EPISTOLA ad Petrum Drach ex Heidelberga pridie Kal. Sept. 1481. Zie 712.
——— ——— Spiris 16 Kal. Febr. 1484. Zie 713.
——— ad virgines Christi. Zie de aant. 563.
EPITAPHIA. Zie de aant. 134, 142.
——— virorum illustrium. Zie 670.
EPITAPHIUM Eugenii IV. Zie 208.
——— Guillermi Alverni. Zie 98.
——— Ladislai Bohemiae. Zie 206.
——— Nicolai IV. Zie 208.
——— Ovidii. Zie 208.
——— Terentii. Zie 795.
——— Laurentii Vallae. Zie 208.
EPITOME chronicarum et historiarum. Zie RUDIMENTUM novitiorum.
ERP (HENR.). Zie HERP (HENR.).
ERRORES Iudaeorum extracti ex Talmut. Zie 256.
ERRORES Johannis Wickleff et Johannis Huss. Zie 352.

ESCOBAR (ANDREAS DE). Zie ANDREAS DE ESCOBAR.
EUCHARIUS GALLINARIUS BRETHEMIUS. Epistola ad Bertholdum Kyrsmannum. Zie 332.
EUDEMUS. Ethiek. Zie de aant. 373.
EUFORBIUS. Zie de aant. 600.
EUSEBIUS CAESARIENSIS. Epistola ad S. Damasium de morte Hieronymi. [Keulen, U. Zell] 405
——— ——— (Middelnederlandsch). Zie de aant. 152.
——— Historia ecclesiastica. [Utrecht, N. Ketelaer en G. de Leempt], 1474. 216
——— ——— [Straatsburg, H. Eggestein] 758
——— Legenda S. Silvestri. Zie 46.
EUSTEMIUS. Zie de aant. 600.
EVANGELIEN vanden gheheelen iaer. Gouda, G. Leeu, 1477. 101
EXCERPTA de tractatu IV novissimorum. Zie 275.
EXEMPELEN van den souter des maghets Maria. Zie CLIP (ALANUS VANDEN).
EXEMPELEN ende leringhe. Zie de aant. 236.
EXEMPLA quaedam. Zie 9.
——— ——— de virgine Maria. Zie 392.
EXEMPLUM de Guilelmo Rieval scribenti in ymbre. Zie 756.
EXHORTATIO ad amatores divinarum litterarum. Zie 327.
——— ad comparandum libros. Zie 612.
EXHORTATIONES novitiorium. Zie DIONYSIUS CARTHUSIANUS.
EXORCISMUS aquae. Zie 685, II.
——— salis et aquae. Zie 294, I; 637, II.
EXPOSITIO hymnorum. Zie HYMNARIUS.
——— mysteriorum missae. Zie BALTHAZAR DE LIPSIA.
——— officii missae sacrique canonis. Zie GRUNER (VINC.).
EYKE VON REPGOW. Zie de aant. 106.

FABER DE WERDEA (JOH.) Carmen de vita Onuphrii. Zie 573.
FABRICA (JOH. DE). Zie JOHANNES DE FABRICA.
FABULAE collectae. Zie de aant. 13, VI.
——— extravagantes. Zie de aant. 13, III.
FACETUS. Zie LIBER FACETI etc.

FACIUS (BARTH.). De vitae felicitate. Zie 510.
FACULTATES Raymundi Peraudi. [Mainz, P. Schoeffer] . . 630
FARINATOR (MATHIAS). Liber moralitatum lumen animae dictus. Zie HERMANNUS DE GOTSCHAH. Lumen animae.
FASCICULUS temporum. Zie ROLEVINCK (W.).
FASTIDIUS EPISC. BRITANNUS. De vita christiana. [Mainz, J. Fust en P. Schoeffer] 595
——— ——— [Keulen], U. Zell, 1467 359
——— ——— [Mainz, P. Schoeffer] 618
——— ——— Zie ook de aant. 569, 618, 807.
FIGURAE ex compendio bibliae. Zie 23.
FILELFUS (FRANC.) Zie PHILELPHUS (FRANC.).
FLORES poetarum. [Leipzig, drukker van den Capotius = M. Landsberg] 576
FLORIGERUS compilatus ex plerisque libris Augustini. Zie 514.
FLORUS (L. A.). Epitoma. [Keulen, A. ther Hoernen] . . 439
FONTE (JOH. DE). Zie JOHANNES DE FONTE.
FORMA absolutionis. Zie 631.
FORMULA vivendi canonicorum. Zie ROLEVINCK (WERN.).
FORMULARIUS procuratorum. [Keulen, J. Koelhoff] . . . 490
FORTALITIUM fidei. Zie ALPHONSUS DE SPINA.
FORTUNATUS (VENANT.). Carmen de resurrectione domini. Zie 696.
FRAGMENT? [Spiers, drukker der Gesta Christi] 706
FRAGMENTA ex scriptoribus diversis. Zie 142.
FRANCISCUS DE MAYRONIS. Flores de civitate Dei extracti. Zie AUGUSTINUS (AUR.), S.
FRANCISCUS DE RETZA. Comestorium vitiorum. Neurenberg, [J. Sensenschmidt], 1470 651
——— Defensorium inviolatae perpetuaeque virginitatis Mariae. [Spiers, J. en C. Hist] 719
——— ——— [Bazel, L. Ysenhut]. 325
FRANCISCUS MICHAEL DE INSULIS. Zie MICHAEL FRANCISCI DE INSULIS.
FRANCO[NIS]. Zie de aant. 108.
FRIDOLIN (STEPH.). Schatzbehalter. Neurenberg, A. Koberger, 1491 669

FULBERTUS CARNOTENSIS. De assumptione beatae Mariae virginis. Zie de aant. 807.

FULGENTIUS, S. Liber ad Petrum de fide. [Keulen, drukker van den Augustinus de fide], 1473 500

——— ——— Zie de aant. 807.

FUSIGNA (JAC.). Libellus artis praedicationis. Zie 541.

GABRIEL DE URACH. Sermo de passione Christi. Zie 782.

GALLUS. Malogranatum. [Straatsburg, H. Eggestein]. . . 761

——— ——— [Keulen, L. von Renchen], 1487 558

GALLUS (CORN.). Ethica s. elegiae. Zie MAXIMIANUS.

——— Versus. Zie 670.

GALLUS (LAUR.). Zie LAURENTIUS GALLUS.

GALTERUS (MICHAEL). Zie 352.

GAMBILIONIBUS, (AUG. DE). Zie ANGELUS DE GAMBILIONIBUS.

GARLANDIA (JOH. DE). Zie JOHANNES DE GARLANDIA.

GEBED. Zie 160, II; 198, II en III.

——— van den naam Jhesu. Zie 165, II; de aant. 201.

GEBEDEN. Zie 160, III; de aant. 164.

——— V. Zie 55, III.

GEBEDEN tot Maria (Nederduitsch). Zie 584.

——— en aflaten. Zie 165, II, III, IV.

——— ——— Zie 160, I.

GEDENCKENISSE van der passien ons heren. Zie 198, II.

GEMINIANO (JOH. DE S.). Zie JOHANNES DE S. GEMINIANO.

GEMMA vocabulorum. Antwerpen, Th. Martini, 1494. . . 31

——— Deventer, J. de Breda, 1500 94

GEMMULA vocabulorum, Antwerpen, M. Goes, [14]87. . . 11

GENERATIO Christi. Zie FRANCISCUS DE RETZA. Defensorium virginitatis Mariae.

GENNADIUS MASSILIENSIS. De diffinitionibus orthodoxae fidei et ecclesiasticis dogmatibus. Zie de aant. 807.

——— Ex libro illustrium virorum. Zie 86.

——— De Rufino. Zie 216.

GEORGIUS DE HUNGARIA. Tractatus de ritu et moribus Turcorum. [Keulen, J. Koelhoft] 495

Gerardus de Elten. Declaratio modi et formae venditionis et emptionis reddituum perpetuorum et vitalium. [Keuleu, A. ther Hoernen] 451
Gerardus de Schueren. Vocabularius qui intitulatur Teuthonista. Keulen, A. ther Hornen, 1477 449
Gerardus de Vliederhoven. Cordiale quattuor novissimorum. Genève, [J. Croquet] 845
——— ——— Zie 275.
——— (Middelnederlandsch: Die vier uterste). Delft, [J. van der Meer], 1486 56
——— Zie ook de aant. 275.
Gerardus de Zutphania. Tractatulus de spiritualibus ascensionibus. [Bazel, J. de Amerbach] 316
——— ——— de reformatione virium animae. [Bazel, J. de Amerbach], 1492. 320
Gerson (Joh.). Alphabetum divini amoris. Zie Nider (Joh.).
——— De cognitione castitatis et pollutionibus diurnis. [Keulen, U. Zell] 358
——— Collectorium super Magnificat. [Keulen], N. Götz . 513
——— Dialogus de perfectione cordis. Zie 407.
——— De directione s. rectitudine cordis. Zie 407.
——— Donatus moralisatus. [Spiers, drukker van de Postilla]. 697
——— ——— Zie 256.
——— De eruditione confessorum. Zie 377, 472.
——— Expositio super septem psalmos poenitentiales. Zie 376.
——— Forma absolutionis sacramentalis. Zie 356, 358, 631.
——— De imitatione Christi. Zie Thomas à Kempis.
——— In itinerarium et breviloquium. Zie 446.
——— De meditatione cordis. [Keulen, U. Zell] 376
——— ——— Zie de aant. 687.
——— De mendicitate spirituali. [Keulen, U. Zell] . . . 389
——— De modo vivendi omnium fidelium. Zie 406.
——— De spiritualibus nuptiis etc. Neurenberg, [J. Sensenschmidt], 1470. 652
——— Opusculum contra superstitiosam dierum observationem. Zie 407.
——— ——— tripartitum. [Keulen, U. Zell] 409

Gerson (Joh.) Opusculum tripartitum. [Urach, C. Fyner, 1480] 831
——— De oratione et valore eius. Zie 376.
——— Orationes et meditationes (diversae) animae devotae circa orationem dominicam. Zie 389.
——— De trahendis parvulis ad Christum 654
——— De passionibus animae. [Keulen, U. Zell] 406
——— De pollutione nocturna. [Keulen, U. Zell] 356
——— ——— [Keulen, drukker van den Dares] 477
——— De probatione spirituum. Zie 377, 472.
——— Propositiones. Zie 407.
——— ——— adversus doctrinam cuiusdam medici in Montepessulano sculpentis in numismate figuram leonis, etc. Zie 407.
——— Quaestio de custodia linguae et corde bene ruminanda. [Mainz, P. Schoeffer]. 605
——— ——— [Keulen, U. Zell] 374
——— ——— [Keulen, drukker van den Dictys] 463
——— ——— [Spiers, J. en C. Hist]. 718
——— De regulis mandatorum. [Keulen, U. Zell]. . . . 362
——— ——— Neurenberg, [J. Sensenschmidt] 653
——— De remediis contra pusillanimitatem. [Keulen, drukker van den Dares] 471
——— De remediis contra recidivum peccandi a confessoribus dandis. Zie 377, 472.
——— Sermo de efficacia orationis. [Keulen, U. Zell] . . 375
——— De simonia. [Keulen, U. Zell] 377
——— ——— [Keulen, drukker van den Dares] 472
——— De simplificatione, stabilitione s. mundificatione cordis. [Keulen, U. Zell] 407
——— De sollicitudine ecclesiasticorum. [Keulen, U. Zell]. 408
——— De diversis diaboli temptationibus. Zie 375.
——— Tractatus contra magistrum Jacobum Angeli medicum studii insignis villae Montis-Pessulani de observatione dierum quantum ad opera. Zie de aant. 407.
——— ——— pro devotis simplicibus qualiter se in suis exercitiis discrete et caute habere debeant. Zie 375.

GERSON (JOH.). Trilogium astrologiae theologisatae. [Neurenberg, J. Sensenschmidt en A. Frisner] 656
—— —— Zie 407.
—— De vita, aegritudine et morte animae spirituali. Gouda, G. Leeu, 1480 109
GESICHT Tundali. Zie 275.
GESTA Christi. Zie HUSS (JOH.).
—— Romanorum. Hasselt, P. Bermentlo, 1481 151
—— [Keulen, H. Quentell] 547
—— —— [Keulen, U. Zell] 433
—— [Straatsburg, drukker van den Jordanus], 1493 . . 783
GHEILHOVEN (ARN.). Gnotosolitos s. speculum conscientiae. Brussel, [fratres vitae communis], 1476 35
GHETIDEN. Delft, [J. van der Meer], 1484. 55
—— Leiden, H. Janszoon van Woerden, 1494—1495 . . 160
—— Buiten Schoonhoven in den Hem, [canonici regulares monast. S. Michaelis], 1498 201
—— Leiden, [H. Janszoon van Woerden], 1500. . . . 165
—— van S. Anna. Zie de aant. 201.
—— van onzer vrouwen droefheid en hoogtijden. Zie de aant. 201.
—— van den heiligen geest. Zie 55, III; 165, I; de aant. 201.
—— van alle heiligen. Zie de aant. 201.
——, korte kruis-. Zie 55, II; 160, I; 165, II.
——, lange kruis-. Zie 55, III; 165, II; de aant. 201.
—— van het sacrament. Zie de aant. 201.
—— van onze lieve vrouw. Zie 55, III; 160, I; 165, II.
—— van de eeuwige wijsheid. Zie 55, III; 160, III; 165, II; de aant. 201.
—— Zie ook LEVEN van Maria en LEVEN ons liefs heren Ihesu Christi.
GNOTOSOLITOS s. speculum conscientiae. Zie GHEILHOVEN (ARN.).
GOTSCHAH (HERM. DE). Zie HERMANNUS DE GOTSCHAH.
GRAMMATELLUS cum glosa almanica. [Neurenberg, P. Wagner]. 682
GRATIANUS. Decretum. Straatsburg, H. Eggestein, 1471. . 751
—— —— Straatsburg, H. Eggestein, 1472 752

GRATIANUS. Decretum. Mainz, P. Schoeffer, 1472 610
——— ——— Straatsburg, J. Grüninger, 1484 793
GREGORIUS I MAGNUS. Commentum super cantica. [Keulen, U. Zell] 418
——— De conflictu vitiorum atque virtutum. Zie AMBROSIUS AUTPERTUS.
——— Dialogi. [Straatsburg, H. Eggestein] 754
——— ——— [Keulen, U. Zell]. 429
——— ——— [Augsburg, J. Wiener] 287
——— ——— [Keulen], B. de Unckel 523
——— ——— Duitsch. [Augsburg, J. Bämler], 1473 . . . 275
——— Fragmentum. Zie de aant. 142.
——— Gebeden IX. Zie 118; 165, I; 198, III.
——— Homiliae in Ezechielem. [Brussel, fratres vitae communis] 37
——— ——— XL super evangeliis. [Augsburg, G. Zainer], 1473 258
——— ——— ——— [Keulen, B. de Unckel], 1475. . . . 517
——— ——— Middelnederlandsch: vanden sonnendaghen. [Utrecht, J. Veldener], 1479. 218
——— Moralia in Job. [Bazel, B. Ruppel]. 296
——— Pastorale. [Keulen, U. Zell] 387
——— ——— [Bazel, M. Flach] 311
——— ——— [Keulen, C. de Homborch], 1482 536
——— ——— [Drukker van den Jordanus], 1496 787
GREGORIUS IX. Decretales. Mainz, P. Schoeffer, 1473. . . 612
GRIBIUS (BARTH.). Distichon. Zie 330.
GRÜNER (VINC.). Expositio officii sacrique canonis missae. [Reutlingen, J. Otmar] 695
——— ——— Fragment. [Straatsburg, drukker van den Ariminensis] 762
GRUYTRODE (JAC. DE). Zie JACOBUS DE GRUYTRODE.
GUALTERUS ANGLICUS. Aesopus moralisatus. Deventer, R. Paffroet, 1496 85
——— ——— Deventer, J. de Breda, 1500 95
GUARINUS VERONENSIS. Zie 438.
GUIDO DE COLUMNA. Historia destructionis Trojae. Keulen, A. ther Hoernen, 1477. 450

Guido de Columna. Historia destructionis Trojae. [Leuven, J. de Westfalia] 175
—— —— Straatsburg, [drukker van den Jordanus], 1484. 785
Guido de Columnis. Zie Guido de Columna.
Guido de Monte Rochen s. Rocherii. Zie Guido de Monte Rotherii.
Guido de Monte Rotherii. Manipulus curatorum. [Duitschland, onbekende drukker van den Lotharius] 838
—— —— Keulen, B. de Unckel, 1476. 519
—— —— [Esslingen, C. Fyner] 349
—— —— Keulen, [J. Guldenschaff] 541
—— —— Genève, A. Steynschauer, 1480 844
—— —— [Keulen, C. de Homborch] 534
Guigo Carthusiensis. Liber scalae paradisi. Zie de aant. 807.
Guigo (de Castro) Carthusiensis. Epistolae ad fratres de Monte Dei. Zie de aant. 557.
Guilelmus Parisiensis. Zie Guillermus Alvernus Parisiensis.
Guilelmus de Saliceto. De salute corporis, [Haarlem?] . 134
—— —— [Keulen, C. de Ziericzee]. 568
Guilelmus a S. Theodorico. Epistolae ad fratres de Monte Dei. Zie de aant. 557.
Guilerinus. Zie Guillermus.
Guillermus Alvernus Parisiensis. Rhetorica divina. Gent, A. Caesaris, 1483. 98
—— Tractatulus super passione domini. Hagenau, H. Gran, 1498 351
Guillermus Parisiensis. Postilla. Deventer, [R. Paffroet]. 76

Hadrianus Carthusiensis. Zie Adrianus Carthusiensis.
Hamelmannus. Zie de aant. 562.
Hampole (Rich. Rolle de). Zie Richardus Rolle de Hampole.
Haneron (Anth. de). De epistolis brevibus edendis. [Nederlandsche druk?] CA. 907 247

HARENTHALS (PETRUS DE). Zie PETRUS DE HARENTHALS.
HARFEN, die XXIV. Zie CASSIANUS (JOH.).
HARP s. HARPHIUS (HENR.). Zie HERP (HENR.).
HAYMO. Historiae sacrae epitome. Zie HAYMO. Liber de christianarum rerum memoria.
—— Liber de christianarum rerum memoria. Zie 193.
HEINRICH BRUDER PREDIGER ORDENS ZU NÜRNBERG. Zie de aant. 274.
HEISTERBACH (CAES. DE). Zie CAESARIUS DE HEISTERBACH.
HELWICUS TEUTONICUS. Zie JOHANNES DE S. GEMINIANO.
HENRICUS ARIMINENSIS. De quatuor virtutibus. Straatsburg, [drukker van den Henricus Ariminensis] 763
—— —— Spiers, [drukker der Gesta] 703
HENRICUS DE HASSIA DE LANGENSTEIN. Expositio super Ave Maria. Zie 381.
—— —— super orationem dominicam. [Keulen, U. Zell]. 381
—— Speculum animae. Zie 381.
—— Tractatus de consolatione theologiae. Zie JOHANNES DE TAMBACO.
HERBARIUS. Mainz, [P. Schoeffer], 1484. 628
—— Passau, [J. Petri], 1485. 690
—— (Middelnederlandsch). [Kuilenburg, J. Veldener], 1484. 158
HERBENUS (MATH.) Epigramma. Zie 566.
HERBROCH (GUIL.) Zie HORBORCH (GUIL.).
HERENTHALS (PETRUS DE). Zie PETRUS DE HERENTHALS.
HERKSEN (THEOD. DE). Zie THEODORICUS DE HERXEN.
HERMANNUS DE GOTSCHAH. Lumen animae. Augsburg, A. Sorg, 1477 282
HERMANNUS DE SALDIS. Zie HERMANNUS DE SCHILDIS.
HERMANNUS DE SCHILDIS. Speculum sacerdotum s. speculum manuale sacerdotum. Trier, [drukker van het Speculum], 1481 813
—— —— Mainz, [drukker van de Prognosticatio] . . 643
—— —— [Bamberg, J. Sensenschmidt] 295
HERMOLAUS (BARB.). Epistola ad Johannem Carandeletum. Zie 681.

HEROLT (JOH.). Opus Discipuli de miraculis beatae Mariae cum sermonibus de sanctis ac promptuario exemplorum. Keulen, J. Koelhoff, 1481 489
—— Promptuarium Discipuli exemplorum. [Keulen, U. Zell] 419
—— —— —— —— Zie 489.
—— —— —— de miraculis Mariae. [Keulen, U. Zell]. 420
—— —— —— —— Zie 489.
—— Sermones Discipuli de sanctis. [Keulen, U. Zell] . 421
—— —— —— —— Zie 489.
HERP (HENR.). Sermones de tempore et de sanctis, etc. Spiers, P. Drach 713
—— Speculum aureum. Mainz, P. Schoeffer, 1474 . . . 613
—— Speculum aureum animae peccatricis. Zie JACOBUS DE GRUYTRODE.
HERXEN (THEOD. DE). Zie THEODORICUS DE HERXEN.
HESE (JOH. DE). Zie JOHANNES WITTE DE HESE.
HEYNLIN (JOH.). Zie JOHANNES HEYNLIN DE LAPIDE.
HEXAMETRI. Zie 250, 314, 327, 343, 550, 600, 662, 849.
HIERONYMUS DE CROARIA. Epistola ad C. Summenhart et J. Locher. Zie 352.
HIERONYMUS SQUARZAFICUS ALEXANDRINUS. Epistola ad Barth. de Platina. Zie 664.
HIERONYMUS STRIDONENSIS, S. De assumptione B. Mariae virginis. Zie de aant. 807.
—— Aureola. [Spiers, drukker van de Gesta] 702
—— Boeck. Zie BOECK, SANCTE JHERONIMUS'.
—— Pro consolatione infirmorum. Zie 510.
—— De beato Cypriano. Zie 66.
—— Epistola ad Chromacium et Eliodorum. Zie 496.
—— —— ad Gaudentium de institutione filiae. Zie 470.
—— —— ad Heliodorum. Zie 400.
—— —— ad Panmachium et Oceanum. Zie 470.
—— —— ad Paulinum presbyterum. Zie 395, 544.
—— —— ad Susannam lapsam. Zie 400.
—— Epistolae. [Straatsburg, J. Mentelin]. 725
—— Epitaphium S. Paulae. Zie 443.

HIERONYMUS STRIDONENSIS, S. De essentia divinitatis. Zie de aant. 256.
——— De Eusebio. Zie 87, 159, 216.
——— Expositio symboli. Zie RUFINUS AQUILEIENSIS.
——— In Firmianum (ex: de viris illustribus). Zie 696.
——— Fragmenta. Zie de aant. 142.
——— De his quae Deo in scripturis attribuuntur. Zie de aant. 256.
——— Leven van Hilarion. Zie de aant. 236.
——— ——— van Paulus. Zie de aant. 236.
——— ——— der heiligher vaderen, enz. Zie LEVEN der heiligher vaderen, enz.
——— Liber contra Helvidium de virginitate Mariae. [Keulen, drukker van den Dictys] 470
——— Notae in Iuvencum. Zie 87, 97.
——— Ordo vivendi Deo. [Keulen, drukker van den Dares]. 478
——— Sententia. Zie 159.
——— De substantia dilectionis. Zie de aant. 765.
——— Vaderboec. Zie VADERBOEC.
——— De viris illustribus. [Augsburg, G. Zainer] . . 256
——— ——— [Utrecht, N. Ketelaer en G. de Leempt] . . 207
——— ——— Zie ook 66, 87, 97.
——— Vita S. Paulae viduae. [Keulen, A. ther Hoernen]. 444
——— ——— S. Pauli primi heremitae. Zie 444.
——— Vitae patrum Aegyptiorum. Zie VITAE patrum Aegyptiorum.
——— Zie ook 758.
HILASIUS. Zie de aant. 600.
HILDEBRANDUS GOFREDUS FRISIUS. Zie de aant. 116.
HILDESHEIM, (JOH. DE). Zie JOHANNES DE HILDESHEIM.
HISTORIA Alexandri Magni etc. Zie LIBER Alexandri Magni etc.
——— Friderici Magni. Zie BURCHARDUS BIBERACENSIS.
——— de gestis ac trina translatione beatissimorum trium regum. Zie JOHANNES DE HILDESHEIM.
——— S. Johannis evangelistae. Zie APOCALYPSIS JOHANNIS.
——— de proeliis. Zie de aant. 246.
——— septum sapientum Romae. Keulen, J. Koelhof, 1490. 497

HISTORIA scholastica. Zie PETRUS COMESTOR.
—— XI milium virginum. Zie PASSIO s. historia XI milium virginum.
HISTORIAE plurimorum sanctorum. Leuven, J. de Westfalia, 1485 186
—— Zie 431.
HOET, onser liever vrouwen. Zie CLIP (AL. VAN DEN).
HOLCOT (ROB.). Philobiblion. Keulen, [drukker van den Augustinus de Fide], 1473 501
HOLZINGAR DE BRUNSWICK. Zie CONRADUS DE SAXONIA.
HOMERUS. Ilias in latinum versa per Pindarum Thebanum. [Haarlem?] 142
—— —— Zie 134.
HONORIUS AUGUSTODUNENSIS. De imagine mundi. [Neurenberg, A. Koberger] 659
—— Libellus de verae vitae cognitione. Zie de aant. 603, 807.
HORAE b. Mariae. Fragment. [Delft? Chr. Snellaert?] . . 63
HORAE. Zie GHETIDEN.
HORARIUM b. Mariae secundum cursum dyoc. Traiectensis. Antwerpen, A. de Liesvelt, 1495 32
HORATIUS FLACCUS, Q. Ars poetica. Zie de aant. 797.
—— De vitae humanae brevitate. Zie de aant. 600.
—— Carmen epodon. Zie de aant. 797.
—— Carmen saeculare. Zie de aant. 797.
—— Libri II epistolarum. Zie de aant. 797.
—— Libri II sermonum. Zie de aant. 797.
—— Libri IV carminum. Zie de aant. 797.
—— Opera. Straatsburg, J. Grüninger, 1498 797
HORATIUS ex Elisiis Philomusum alloquitur. Zie 797.
HORBORCH (GUIL.). Decisiones antiquae etc. Zie DECISIONES antiquae etc. collectae a GUILELMO HORBORCH.
HORTULUS animae. Straatsburg, J. Grüninger, 1500 . . . 798
HORTUS sanitatis. Mainz, J. Meidenbach, 1491 647
HRABANUS MAURUS. Zie RABANUS MAURUS.
HUGO DE S. CARO. Speculum ecclesiae s. expositio missae. [Rome, S. Planck] 851

HUGO DE S. CARO. Speculum ecclesiae. Zie 183.
—— —— sacerdotum volentium celebrare missam. Zie 183.
HUGO DE PRATO FLORIDO. Sermones dominicales. [Reutlingen, M. Greyff] 691
HUGO PRIOR DOMUS ARGENTINENSIS. Compendium theologicae veritatis. [Deventer, R. Paffroet] 71
HUGO DE S. VICTORE. De anima Christi. Zie de aant. 765.
—— De cibo Emanuelis. Zie de aant. 765.
—— Didascalon cum aliis opusculis. [Straatsburg, drukker van den Henricus Ariminensis] 765
—— De tribus generibus meditationum. Zie de aant. 765.
—— De laude caritatis. Zie de aant. 765.
—— De laude caritatis. Zie de aant. 765.
—— De Lya et Rachel. Zie RICHARDUS DE S. VICTORE.
—— Manuale de aspiratione ad Deum. Zie de aant. 546, 807.
—— Mysterium de filia Jeptae. Zie de aant. 765.
—— De numero procedentium ad pugnam cum Gedeon. Zie de aant. 765.
—— De operibus trium dierum. Zie de aant. 765.
—— Quid est quod quieverit terra xl. annis post peccatum Gedeon. Zie de aant. 765.
—— ? Relatio gloriosissima. Zie de aant. 765.
—— Sententiae vel assertiones in quibusdam verbis divinis et rerum naturis. Zie de aant. 765.
—— De spiritu et anima. Zie de aant. 807.
—— Quo studio orandus sit Deus. Zie de aant. 765.
—— De quibusdam versiculis psalmistae. Zie de aant. 765.
—— De quatuor voluntatibus in Christo. Zie de aant. 765.
HUNDIUS (FL.). Distichon. Zie 330.
HUNGARIA (GEORG. DE). Zie GEORGIUS DE HUNGARIA.
HUOBER (JOH.). Colophon. Zie 352.
HUSS (JOH.). Gesta Christi. [Spiers, drukker van de Gesta]. 708
HYMNARIUS. Keulen, H. Quentell, 1499. 556

De indulgentiis festi corporis Christi. Zie 693, 800.
Informatio de arte praedicandi. [Deventer, R. Paffroet], 1479. 69
Informationes et cautelae observandae presbytero volenti divina celebrare. Zie 294, II; 637, IV.
Innocentius. Martyrologium. Zie 582.
Innocentius III. Zie Conti (Loth.).
[Innocentius V]. Compendium theologicae veritatis. Zie de aant. 71.
Innocentius VIII. Regulae cancellariae apostolicae c. glosa. [Straatsburg, J. Prüss] 806
Tenor bullae apostolicae adversus heresim maleficarum. Zie 717.
Institoris (Henr.). Zie 717.
Insulis (Mich. Franc. de). Zie Michael Francisci de Insulis.
Intellectus super oratione dominica. Zie 453, 499.
Interpretationes Hebraicorum nominum. [Bazel, B. Richel]. 310
—— Zie 327.
Interrogationes et doctrinae quibus quilibet sacerdos debet interrogare suum confitentem. Zie Casus papales confessorum.
Invectiva contra M. T. Ciceronem cum responsione Ciceronis. Zie Sallustius (Cr. C.).
Isidorus Hispalensis. De summo bono libri III. [Keulen, U. Zell] 390
—— —— Leuven, J. de Westfalia, 1486. 189
—— De spirituali consolatione. Zie 510.
—— Dialogus s. synonima de homine et ratione. Zie 21.
—— Ethymologiae. [Augsburg], G. Zainer, 1472 . . . 254
—— —— [Straatsburg, J. Mentelin] 732
—— De responsione mundi et astrorum ordinatione. Augsburg, G. Zainer, 1472 255
—— Zie ook de aant. 229.
Isocrates. Praecepta ad Demonicum. [Neurenberg, Fr. Creussner] 675
Itinerarium b. Mariae virginis. [Ulm, J. Reger] 828

JACOBUS DE ANCHARANO. Zie JACOBUS PALLADINUS DE THERAMO.
JACOBUS ANGELUS. Zie 827.
JACOBUS DE BELVISO. Zie BELVISO (JAC. DE).
JACOBUS DE CALLIO. Instrumentum et subscriptio. Zie 583.
JACOBUS CARTHUSIENSIS. Zie JACOBUS DE CLUSA.
JACOB V. CASSALIS. Zie CESSOLIS (JAC. DE).
JACOBUS DE CLUSA. Sermones dominicales [Spiers, drukker der Gesta] 698
——— ——— [Blaubeuren, C. Mancz] 339
——— Sermones de sanctis. [Spiers, drukker der Gesta] . 707
——— Tractatus de animabus exutis a corporibus. Burgdorf, [drukker van den Jacobus de Clusa], 1475 . . . 341
——— - [Esslingen, C. Fyner] 348
JACOBUS FLORENTINUS ORD. MIN. Zie 262.
JACOBUS DE GRUYTRODE. Colloquium peccatoris et crucifixi. Antwerpen, G. Leeu, 1487 21
——— Dialogus Jesu et senis. Zie de aant. 81.
——— Lavacrum conscientiae omnium sacerdotum. Keulen, retro Minores, 1499 567
——— Specula omnis status humanae vitae. Neurenberg, P. Wagner, 1495 684
——— Speculum agonizantis peccatoris. Zie 684.
——— Speculum aureum animae peccatricis s. speculum saecularium. [Keulen, H. Quentell] 549
——— ——— s. stimulus poenitentiae. Zie 684.
——— ——— prelatorum. Zie 684.
——— Speculum sacerdotum. Zie 684.
——— Speculum subditorum. Zie 684.
JACOBUS PALLADINUS DE THERAMO. Belial s. consolatio peccatorum. Augsburg, J. Schüssler, 1472 271
——— ——— [Keulen, drukker van den Augustinus de fide]. 503
——— ——— [Leuven, J. Veldener] 167
——— ——— (Middelnederlandsch). Haarlem, [J. Bellaert], 1484 144
JACOBUS DE VORAGINE Historiae plurimorum sanctorum. Zie HISTORIAE plurimorum sanctorum.

JACOBUS DE VORAGINE. Legenda aurea s. historia Longobardica. [Keulen], C. de Homborch, 1476 525
—— —— Keulen, C. de Homborch, 1478 527
—— —— Keulen, C. de Homborch, 1480 530
—— —— [Ulm, J. Zainer] 822
—— —— [Keulen, U. Zell], 1483 431
—— —— Keulen, J. Koelhoff, 1490 496
—— —— (Middelnederlandsch: Passionael). Gouda, G. Leeu, 1478 102
—— —— —— Utrecht, J. Veldener, 1480. 220
—— —— —— (Zomerstuk). Delft, [J. van der Meer], 1482 52
—— —— (Winterstuk). Delft, [J. van der Meer], 1487. 58
—— —— (Winter- en zomerstuk). Zwolle, P. van Os, 1490 237
—— Sermonen op die evangelien vanden zonnendaghen. Zwolle, P. van Os, 1489 235
—— Sermones de tempore et de sanctis. Deventer, R. Paffroet, 1483 77
JANUA (JOH. DE). Zie BALBUS (JOH., DE JANUA).
JOACHIM ABBAS. Opinio de secta Machometi. Zie 495.
JOHANN VON CAUB. Zie 647.
JOHANNES XXII. Constitutio execrabilis. Zie 484, 622, 750.
—— Psalterium. Zie de aant. 546.
JOHANNES ANDREAS ALERIENSIS. Epistola in laudem S. Leonis papae. Zie 300, 518.
JOHANNES ANDREAS ITALICUS. Zie JOHANNES ANDREAS ALERIENSIS.
JOHANNES DE AURBACH. Summa de sacramentis. Augsburg, G. Zainer, 1469 251
JOHANNES DE CAPUA. Zie de aant. 804.
JOHANNES CARANDELETUS. Epistola ad Hermolaum. Zie 681.
JOHANNES CARNOTENSIS. Zie JOHANNES SARISBERIENSIS.
JOHANNES CARTHUSIENSIS. Zie JOHANNES RODE CARTHUSIENSIS.
JOHANNES CASSIANUS. Zie CASSIANUS (JOH.).
JOHANNES A CAULIBUS. Meditationes vitae domini nostri Jesu Christi. Zie de aant. 249.

JOHANNES CHRYSOSTOMUS. De cordis compunctione. Zie 425.
——— Epistola ad monachum Theodorum. Zie 425.
——— Homiliae XXI. [Brussel, fratres vitae communis], 1479 41
——— Liber dialogorum de dignitate sacerdotii. [Keulen, U. Zell] 391
——— Liber de eo quod nemo laeditur ab alio nisi a semetipso fuerit laesus. [Keulen, U. Zell]. 368
——— De providentia Dei libri III. Aalst, Th. Martini, 1487. 8
——— Super psalmo quinquagesimo. [Keulen, U. Zell], 1466 354
——— ——— [Keulen, U. Zell] 364
——— ——— [Keulen, drukker van den Augustinus de fide]. 504
——— De reparatione lapsi hominis. [Keulen, U. Zell]. . 365
——— Sermo de dignitate humanae originis. Zie 8.
——— ——— de poenitentia. Zie 370, 617.
——— Sermones in Job de patientia. [Keulen, U. Zell] . 363
——— ——— Neurenberg, [J. Sensenschmidt], 1471 . . . 655
——— Sermones XXV morales. [Keulen, U. Zell] . . . 425
JOHANNES CUSPINIANUS. Versus XIX et epistola dedicatoria. Zie 834.
JOHANNES DAMASCENUS. Barlaam et Josaphat. Zie de aant. 759.
JOHANNES DE ECONTE. Super materia filiationis Johannis. Zie 40.
——— Scriptum contra filiationem Johannis evangelistae. Zie 40.
JOHANNES DE FABRICA. Tractatus super declaratione indulgentiarum concessarum pro animabus in purgatorio. [Mainz, P. Schoeffer] 635
——— ——— [Keulen, J. Koelhoff] 498
JOHANNES DE FONTE. Fons theologiae. [Keulen, J. Koelhoff], 1479 488
JOHANNES (FRATER). Compendium humanae salvationis. Zie 261.
JOHANNES GAJETANUS. Epistola ad Astesanum. Zie 726, 731.
JOHANNES GALLENSIS. Summa collationum ad omne genus hominum. [Keulen, U. Zell]. 410

JOHANNES DE GARLANDIA. Cornutus. [Zwolle, P. van Os]. 231
——— Liber Faceti. Zie de aant. 92.
——— Zie de aant. 89, 91.
JOHANNES DE S. GEMINIANO. Liber de exemplis et similitudinibus rerum. [Deventer, R. Paffroet] 68
——— De finali poenitentia et Dei larga pietate et misericordia Christi et latronis dialogus. Zie 245.
——— De universo. Zie 245.
——— Zie 245.
JOHANNES HEYNLIN DE LAPIDE. Resolutorium dubiorum circa celebrationem missarum occurrentium. Keulen, H. Quentell, 1493 548
——— ——— Leipzig, A. de Colonia 578
JOHANNES DE HILDESHEIM. Historia de gestis ac trina translatione trium regum. [Keulen], J. Guldenschaff, 1477 . 537
JOHANNES DE IANUA. Zie BALBUS (JOH., DE IANUA).
JOHANNES MARCHESINUS. Zie MARCHESINUS (JOH.).
JOHANNES DE MONTEREGIO. Zie MÜLLER REGIOMONTANUS (JOH.).
JOHANNES DE NIGROMONTE. Articuli contra impugnantes privilegia ord. praed. Zie 379.
JOHANNES PARVUS. Zie JOHANNES SARISBERIENSIS.
JOHANNES PRESBYTER Epistola ad Emanuelem Romae gubernatorem de ritu et moribus Indorum. Zie 579.
JOHANNES PYSANUS. Meditatio de sacramento altaris. Zie 487.
JOHANNES REGIOMONTANUS. Zie MÜLLER REGIOMONTANUS (JOH.).
JOHANNES RODE CARTH. Epistolae ad quosdam studentes Pragenses. [Spiers, P. Drach] 716
JOHANNES EX MONASTERIO S. SABAE. Zie de aant. 759.
JOHANNES SARISBERIENSIS. Entheticus in policraticon. Zie 42.
——— Policraticus. [Brussel, fratres vitae communis] . . 42
JOHANNES SOLDANUS. Epistola ad Pium II. Zie 579.
JOHANNES SUBDIACONUS ROMANUS. Zie de aant. 110, 528.
JOHANNES DE TAMBACO. De consolatione theologiae. [Mainz, P. Schoeffer] 619
——— ——— Bazel, J. de Amerbach, [14]92. 321
——— ——— (compendium). Haarlem, J. Andreae, 1486 . 150

JOHANNES TEUTONICUS. Zie SEMECA (JOH.).
JOHANNES TRITEMIUS SPANHEMENSIS. Zie 87, 97.
JOHANNES DE TURRECREMATA. Contemplationes devotissimae. [Spiers, drukker van de Gesta], 1472 701
——— Epistola et prologus in revelationes Birgittae. Zie 583.
——— Expositio super psalterio. Mainz, P. Schoeffer, 1474 614
——— Flos theologiae. Deventer, R. Paffroet, 1484 . . . 79
——— Quaestiones evangeliorum. Zie 79
——— De salute animae. Zie 134, 213, 568.
——— Tractatus contra errores Machometi. [Keulen, drukker van den Dares?] 476
JOHANNES DE URBACH. Zie de aant. 177.
JOHANNES DE VERDENA. Zie JOHANNES DE WERDEN.
JOHANNES VITERBIENSIS. Zie NANNIS (JOH.).
JOHANNES DE WEILHEIM. Zie 262.
JOHANNES DE WERDEN. Sermones dominicales Dormi Secure. [Keulen, J. Koelhoff] 493
JOHANNES WITTE DE HESE. Itinerarius. [Leipzig, A. von Coeln ?] 579
JORDANUS OSNABURGENSIS. De commendatione imperii Romani. Zie 439.
JORDANUS DE QUEDLINBURG. Meditacien. Antwerpen, G. Leeu, 1487 17
JOSEPHUS (FLAVIUS). De antiquitate Iudaica; de bello Iudaico. Augsburg, J. Schüssler, 1470 266
——— ——— [Parijs, drukker van den Valerius Maximus] . 847
——— De bello Iudaico. Zie 266, 847.
JUDICIO (DE) mortis et variis casibus eius. Zie DIONYSIUS CARTHUSIANUS.
JUDICIUM Paridis. Zie 142.
JUDOCUS BEISSELIUS. Zie 194.
JULIANUS. Zie de aant. 600.
JUSTINIANUS IMPERATOR. Codex. Mainz, P. Schoeffer, 1475 . 615
——— Institutiones. Mainz, P. Schoeffer, 1468 602
——— ——— Bazel, M. Wensler, 1478 302
——— Novellae constitutiones. Mainz, P. Schoeffer, 1477 . 624
——— Testimonium. Zie de aant. 134, 142.
JUVENALIS (GUIDO). Commentarium in Terentium. Zie 795.

JUVENALIS (GUIDO). Epigramma. Zie 795.
JUVENCUS (C. V. A.). Quatuor evangelia Christi s. historia evangelica. [Deventer, R. Paffroet] 87
—— —— Deventer, J. de Breda 97

KALENDARIUM (latine). [Antwerpen, G. Leeu] 14
—— Aegiptiorum secundum Bedam. Zie 197.
KALILA ET DIMNA. Zie DIRECTORIUM humanae vitae dictum Kalila et Dimna.
KALLISTHENES (-PSEUDO.) Zie de aant. 246.
KANNEMANN (JOH.). Collectio duarum passionum Jesu Christi. [Keulen, J. Koelhoff.] 486
—— Zie de aant. 782.
KAROLUS IV. Zie CAROLUS IV.
KEMPH DE ARGENTINA (NIC.). Tràctatus de modo perveniendi ad veram et perfectam Dei et proximi dilectionem. [Bazel, M. Wensler] 297
KEMPIS (THOMAS à). Zie THOMAS à KEMPIS.
KERSTENEN salicheyt, der. [Antwerpen, G. Bac], 1495 . . 30
KLAGSPIEGEL. Zie BRANT (SEB.).
KRÄMER (HENR.). Zie INSTITORIS (HENR.).
KREBS (NIC. DE). Zie NICOLAUS DE CUSA.
KUNSTE des sterbens. Zie 275.

LACTANTIUS (L. C. FIRM.). Carmen de resurrectione domini. Zie de aant. 696.
—— Liber de ira Dei ad Donatum. Zie 696.
—— De divinis institutionibus libri VII. Zie 696.
—— Opera. Rostock, fratres Horti Viridi, 1476 696
—— De opificio Dei vel de formatione hominis. Zie 696.
LAERTIUS. Testimonium. Zie 134, 142.
LAMPSHEYM (JOH.). Speculum conscientiae et novissimorum. Spiers, C. Hist, 14[9]6 720
LANDINI (CHRIST.). Zie 670.

LANGHEN (RUD. DE). Historia de urbis Hierosolymae excidio templique eius profanatione. Deventer, [R. Paffroet.]. . 75
——— In Prudentii versus etc. Zie 86.
LAPIDE (JOH. DE). Zie JOHANNES HEYNLIN DE LAPIDE.
LAURENTIUS GALLUS. Summe le roy (Middelnederlandsch). Delft, [J. Jacobszoon en M. Yemantszoon], 1478 . . . 48
——— ——— Haarlem, [J. Bellaert], 1484. 145
LAURENTIUS VALLENSIS. De libero arbitrio. Zie 510.
——— Zie 96, 241.
LAUS antiquae Saxoniae. Zie ROLEVINCK (W.)
LAVACRUM conscientiae. Zie JACOBUS DE GRUYTRODE.
LEBEN der heyligen, Sumerteil. Augsburg, G. Zainer, 1472 253
LECTIONES I—IX ex Job. Zie 711, II.
LEGENDA aurea. Zie JACOBUS DE VORAGINE.
——— S. Eufrosinae. Zie de aant. 528.
——— Marinae virginis. Zie de aant. 110, 236, 528.
——— S. Servatii. Zie ROLEVINCK (W.)
——— S. Silvestri. Zie 46.
LEGENDE van Symeon Stylita. Zie de aant. 236.
——— van Thais. Zie de aant. 236.
LEO I PAPA. Sermones. [Keulen, B. de Unckel.] 518
——— ——— [Bazel, M. Wensler.] 300
LEO NEAPOLITANUS. Zie 246, 785.
LEONARDUS ARETINUS. De studiis et litteris ad Baptistam de Malatestis. [Keulen, drukker van den Dictys.] . . . 467
——— Zie ook 371, 606, 636, 680.
LEONARDUS DE UTINO. Sermones aurei de sanctis. [Keulen, U. Zell], 1473 416
——— ——— Ulm, J. Zainer, 1475 818
——— ——— [Straatsburg, M. Schott.]. 789
——— Sermones quadragesimales de legibus. [Keulen, C. de Homborch.]. 524
——— ——— Ulm, J. Zainer, 1478 821
LEOPOLDUS AUSTRIACUS. Zie LEUPOLDUS DUCATUS AUSTRIAE.
LETANIA sanctorum cum orationibus. Zie 711, II.

LETANYEN als die mensche leyt in sijn vterste. Zie 198, V.
LEUPOLDUS DUCATUS AUSTRIAE. De astrorum scientia. Augsburg, E. Ratdolt, 1489 290
LEUWIS (DION. DE). Zie DIONYSIUS CARTHUSIANUS.
LEVEN van Abraham (en Maria). Zie de aant. 236.
——— van Arcenius. Zie de aant. 236.
——— van S. Birgitta. Zie 28.
——— van twee broeders. Zie de aant. 236.
——— van Elogius. Zie de aant. 236.
——— van Gelasius. Zie de aant. 236.
——— ons liefs heren. Buiten Schoonhoven inden Hem [canonici regulares monasterii S. Michaelis], 1497. . . 199
——— ——— Buiten Schoonhoven in den Hem [canonici regulares monasterii S. Michaelis], 1497 200
——— ——— Leiden, H. Janszoon van Woerden 1498 . . 161
——— ——— Leiden, H. Janszoon van Woerden 1498 . . 162
——— ——— Leiden, H. Janszoon van Woerden 166
——— ons heren Jhesu Christi. Zie TRACTAET vanden leven ons heeren Jhesu Christi.
——— van Katerina van Watsteyn. Zie 28.
——— van Malchas. Zie de aant. 236.
——— van Maria. Leiden, H. Janszoon van Woerden, 1500. 164
——— van Maurus. Zie de aant. 236.
——— van Onuffrius. Zie de aant. 236.
——— der heiligher vaderen inder woestinen. Gouda, G. Leeu, 1480 110
——— O. L. Vrouwen. Zie LEVEN van Maria.
LIBELLUS de modo confitendi et poenitendi. Antwerpen, G. Leeu, 1400 (sic). 18
——— de regimine rusticorum. Zie ROLEVINCK (W.).
LIBER Alexandri Magni de proeliis. Straatsburg, [drukker van den Jordanus], 1494 784
——— ——— [Nederlandsche druk, onbekende drukker]. CA. 140 246
——— de arte bene moriendi. Zie SPECULUM artis bene moriendi.

Liber chronicarum. Zie Schedel (Hartm).

—— dans modum legendi abbreviaturas etc. Zie Modus legendi abbreviaturas etc.

—— Faceti. Deventer, J. de Breda, 1494 92

—— de fide ad Petrum. Zie Fulgentius, S.

—— fraternitatis rosaceae coronae. [Keulen, J. Landen]. 565

—— gestorum Barlaam et Josaphat. [Straatsburg, H. Eggestein.] 759

—— de laude antiquae Saxoniae. Zie Rolevinck (W.).

—— moralitatum lumen animae dictus. Zie Hermannus de Gotschah.

—— de proprietatibus terminorum Cireronis. [Keulen, U. Zell.] 403

—— —— Zwolle, [P. van Os]. 229

—— —— [Straatsburg, J. Prüss.] 801

—— de remediis utriusque fortunae. Zie Adrianus carthusiensis.

—— scalae paradisi. Zie de aant. 807.

—— (ex libro) de viris illustribus ord. Mariae de M. Carmelo. Zie de aant. 194.

—— de vita religiosorum s. libellus de doctrina religiosorum. 's Hertogenbosch, [G. Leempt]. 156

Liber Susatensis (Anth.). Epigramma in laudem Colonorum urbis. Zie 186, 431.

Lichtenberger (Joh.). Practica. Straatsburg, [B. Kistler.] . 811

—— Prognosticatio. Zie Lichtenberger (Joh.). Practica.

Licio (Rob. Caracciolus de). Zie Robertus de Licio.

Liomanus. Zie de aant. 600.

Lipsia (Balth. de). Zie Balthazar de Lipsia.

Litterae indulgentiarum. [Leuven, J. de Westfalia], 1480. 174

Lis Christi et Belial. Zie Theramo (Jac. de). Sonderentroest.

Locher Philomusus (Jac.). (?) De accidentibus metri etc. Zie 797.

—— Annotationes in Horatii opera. Zie 797.

—— Calliope Horatium coronans. Zie 797.

—— Carmen admonitorium ad Hieronymum de Croaria. Zie 352.

—— Decatostichon. Zie 352.

Locher Philomusus (Jac.). Decatostichon ad Johannem Bergmannum. Zie 333, 796.
—— Elogium ad Constantiam. Zie 352.
—— Epigramma. Zie 333, 796, 797.
—— —— in Narragoniam. Zie 333, 796.
—— Epistola ad Carolum marchionem Badensem. Zie 797.
—— —— et carmen ad S. Brant. Zie 333, 796.
—— —— et disticha ad Johannem Bergmannum. Zie 333, 796.
—— Excusatio. Zie 333, 796.
—— Hecatotischon et argumentum. Zie 796.
—— Prologus. Zie 333, 796.
—— Sapphicon. Zie 333, 796.
—— (?) De scansione. Zie 797.
—— Tetrastichon. Zie 797.
—— Zie ook 333, 796.
Lof der salmen. Zie 50.
Lombardus de Siricho Patavinus. Supplementum epitomatis illustrium virorum. Zie 322.
Lotharius diaconus. Zie Conti (Loth.).
Lucas de Tollentis. Litterae indulgentiarum anni iubilaei causa. [Brussel, fratres vitae communis], 1478 38
—— —— [Keulen, A. ther Hoernen.] 454
—— —— [Keulen, A. ther Hoernen.] 455
—— —— [Keulen, A. ther Hoernen.] 456
Luckaw (Lud. de). Zie Ludolphus de Luckaw.
Ludolphus Carthusianus. Vita Christi. [Straatsburg, H. Eggestein ?], 1474. 760
—— —— Keulen, N. Götz, 1474. 512
—— —— (Middelnederlandsch). Antwerpen, G. Leeu, 1487 22
—— —— —— Antwerpen, Cl. Leeu, 1488 29
Ludolphus de Luckaw. Zie de aant. 89.
Ludolphus de Saxonia. Zie Ludolphus Carthusianus.
Ludovicus de Garsis. Littera. Zie 583.
Ludovicus Pontanus. Singularia in causis criminalibus. Fragment van 2 bldn. [Haarlem ?] 130

Ludovicus de Roma. Zie Ludovicus Pontanus.
Lumen animae. Zie Hermannus de Gotschah.
Lunenborch (Otto de). Zie Otto de Lunenborch.
Lyra (Nic. de). Zie Nicolaus de Lyra.

S. Macarius Aegyptius. De contemptu mundi. Zie de aant. 765.
Machault (Julien). Zie de aant. 13.
Magninus Mediolanensis. Regimen sanitatis. Leuven, J. de Westfalia, 1486 190
Malogranatum. Zie Gallus.
Mammotrectus. Zie Marchesinus (Joh.).
Mammotrepton. Zie Marchesinus (Joh.).
Mandeville (Joh. de). Reysen int heilighe lant. [Nederlandsche druk, onbekende drukker] 244
Maneken (Carolus). Formulae epistolarum. [Keulen, A. ther Hoernen] 458
Manier vander bekeringhe enz. Zie Bekeringhe enz.
Mantel onser liever vrouwen. Zie 82.
Manuale parochialium sacerdotum. [Mainz, P. Schoeffer]. 627
Mapheus Vegius. Zie Vegius (Mapheus).
Marchesinus de Regio. Centiloquium. Zie de aant. 227.
Marchesinus a Regio Lepidi (Joh.). Mammotrepton. [Straatsburg, drukker van den Henricus Ariminensis] 767
—— —— Beromünster, H. Heliae, 1470 334
Mare magnum, fragment van H. 10718. Keulen, H. Bungart, 1498 564
Margarita decretalium. [Bazel, N. Kesler] 324
S. Maria (Paulus de). Zie Paulus de S. Maria.
Martinus V. Confirmatio bullae canonizationis Birgittae. Zie 583.
—— —— (Middelnederlandsch). Zie 28.
Martinus Bracarensis. Zie Martinus Dumiensis 767
Martinus Brenningarius. Zie 636.

MARTINUS DUMIENSIS. De quattuor virtutibus cardinalibus s. de forma ac honestate vitae. [Straatsburg, drukker van den Henricus Ariminensis] 766
——— ——— [Blaubeuren, C. Mancz] 338
——— ——— Zie 176.
MARTINUS POLONUS. Margarita decreti. [Spiers, P. Drach] . 714
MARTIROLOGIUM. Zie 52, 58, 102, 220, 237.
MATERIEN, devote. [Buiten Schoonhoven in den Hem, canonici regulares monasterii S. Michaelis] 198
MATTHAEUS DE CRACOVIA. Dialogus rationis et conscientiae s. de celebratione missae. [Mainz, drukker van het Catholicon] 640
——— ——— [Keulen, U. Zell] 380
——— Libellus de modo confitendi et de puritate conscientiae. [Keulen, U. Zell] 394
——— ——— [Spiers, drukker van de Gesta Christi] . . 705
——— ——— [Erfurt, drukker van den Aristeas] 344
——— ——— [Antwerpen, M. Goes] 10
MATTHIAS FARINATOR. Zie FARINATOR (MATTHIAS).
MATTHIAS DE SWECIA. Prologus in revelationes S. Birgittae. Zie 583.
MAXIMIANUS. Elegiae. Zie MAXIMIANUS. Ethica suavis.
——— Ethica suavis. [Utrecht, N. Ketelaer en G. de Leempt.] 208
MAXIMINUS. Zie 600.
MAYNERI (MAYNO DE). Zie MAYNO DE MAYNERI.
MAYNO (JASON DE). Oratio in matrimonium Maximiliani et Blancae. [Bazel, J. Bergmann] 328
MAYNO DE MAYNERI. Dialogus creaturarum. Gouda, G. Leeu, 1481 111
——— ——— Gouda, G. Leeu, 1482 114
MAYRONIS (FRANC. DE). Zie FRANCISCUS DE MAYRONIS.
MEDITATIONES de vita et beneficiis salvatoris Jhesu Christi. Zie THOMAS à KEMPIS.
——— vitae domini nostri Jhesu Christi. Zie BONAVENTURA (S.).
MEMBRA corporis quomodo adversus stomachum conspiraverant. Zie METRA de membris etc.

Menardus monachus. Notitia. Zie 663.
Merswin (Rulman). Die neun Felsen. Zie de aant. 284.
Methodius S. De regnis gentium et novissimis temporibus certa demonstratio christiana. Zie de aant. 424.
——— Revelationes. Zie de aant. 424.
Methodus utriusque iuris. [Leuven], E. van der Heerstraten, 1488 196
Metra de membris corporis quomodo adversus stomachum conspiraverant. Zie 42.
——— in speculum conscientiae et novissimorum. Zie 720.
Michael Francisci de Insulis. Van Marien rosencransken. Gouda, G. Leeu, 1484 115
——— Zie de aant. 24.
Michael Galterus. Colophon. Zie 352.
Milis (Joh. N. de). Repertorium in iure canonico. Leuven, J. de Westfalia, 1475. 172
Milman (Hamelmanus, A.). Zie de aant. 562.
Minnebrief (geestelike) die Jhesus seynde tot sijnre bruyt. Zie 198, II.
Miracula S. Birgittae. Zie 583.
Miraculum revelatum Johanni de Warwick. Zie de aant. 563.
Mirakel ghehoert van enen predicatoer die welcke meister Alanus discipel gheweest hadde. Zie 222.
Missa in honorem sanctorum quorum corpora habentur. Zie 685, II.
——— in honorem sanctae trinitatis cum aliis missis. Zie 685, II.
Missae communes secundum ferias. Zie 294, II.
——— speciales et votivae. Zie 637, III.
Missale Bambergense. Bamberg, J. Sensenschmidt en H. Petzensteiner, 1490. 294
——— Magdeburgense. [Maagdenburg, Mauritius Brandis]. 588
——— Moguntinum (fragment). Mainz, P. Schoeffer, niet Cop. II. 4164. 638
——— ——— Mainz, P. Schoeffer, 1493. 637
——— Romanum. Neurenberg, G. Stuchs, 1484 685
——— (fragment). [Rouaan (?) M. Morin ?] 848

MODUS confitendi. Zie ANDREAS DE ESCOBAR.
——— confitendi et poenitendi. Zie LIBELLUS de modo confitendi et poenitendi.
——— distribuendi confessionalia prout in urbe. Zie 631.
——— intellectus orationum et contemplationum. [Keulen, N. Götz.] 514
——— legendi abbreviaturas in utroque iure. Zie EBERNHAUSEN (JOH.).
——— perveniendi ad veram et perfectam Dei et proximi dilectionem. Zie ARNOLDI (HENR.).
——— promerendi indulgentias. Zie PERAUDI (RAYM.).
——— verus rite celebrandi. Zie BALTHAZAR DE LIPSIA.
MOIRS (JOH.). Sielentroest. Utrecht, [G. L. of G. T.], 1479. 221
——— ——— Haarlem, [J. Bellaert], 1484. 146
MOLITORIS (JOH.). Tabula totius summae Anthonini. [Spiers, P. Drach]. 715
S. MONICA, DE. Zie 803.
MONTE ROTHERII (GUIDO DE). Zie GUIDO DE MONTE ROTHERII.
MONTROCHER. Zie GUIDO DE MONTE ROTHERII.
MORTICELLARIUM aureum. Antwerpen, G. Leeu, 1488. . . 24
MÜLLER VON KÖNIGSBERG. Zie MÜLLER REGIOMONTANUS (JOH.).
MÜLLER REGIOMONTANUS (JOH.). Epheremides, 1475—1506. [Neurenberg, J. Regiomontanus], 1474 679
——— Kalendarium. [Neurenberg, J. Müller Regiomontanus]. 677
——— Kalender. [Neurenberg, J. Müller Regiomontanus] . 678

NAALDWYCK (JOH. VAN). Zie de aant. 105.
NANNIS (JOH.). Glossa super apocalipsim. Leipzig, [Marc. Brandis], 1481 571
——— ——— [Gouda, G. Leeu] 112
NATIVITATE, (DE), et moribus anti-Christi. Zie 80.
NATURA (DE) hominis. Zie DORLANDUS (PETR.) Viola animae.
NAUCLERUS (JOH.). Tractatus de simonia. Tübingen, [J. Otmar], 1500 814
NAVIS mechanicorum. Zie 333, 796.

NICHOLAUS (GREG.). Super amortizationibus tangentibus certam ecclesiam. Zie 40.
NICODEMUS. Evangelium. [Augsburg, G. Zainer] 261
NICOLAUS DE CUSA. Apologia doctae ignorantiae. Zie 805.
——— De berillo. Zie 810.
——— Contra Bohemos. Zie 810.
——— Compendium. Zie 810.
——— De mathematicis complementis. Zie 810.
——— De coniecturis libri II. Zie 809.
——— De cribratione Alchoran. Zie 810.
——— De dato Patris luminum. Zie 810.
——— Dialogus de apice theoriae. Zie 810.
——— Dialogus de Genesi. Zie 809.
——— De filiatione Dei. Zie 809.
——— De docta ignorantia et alia opuscula. [Straatsburg, M. Flach] 809
——— De ludo globi, cum versibus de laude. Zie 810.
——— De pace fidei. Zie 810.
——— De mathematica perfectione. Zie 810.
——— De quaerendo Deum. Zie 810.
——— De reparatione kalendarii. Zie 810.
——— Trialogus de possest. Zie 810.
——— De venatione sapientiae. Zie 810.
——— De visione Dei et alia opuscula. [Straatsburg, M. Flach] 810
——— Ydiotae libri IV. Zie 809.
NICOLAUS DE DINKELSBÜHL. Collecta et praedicata de passione Christi. [Spiers, drukker der Gesta] 699
NICOLAUS GERMANUS. Zie 667 en de aant. 827.
——— Tractatus de locis ac mirabilibus mundi. Zie de aant. 667.
NICOLAUS DE LYRA. Dicta de sacramento. Zie 453, 499.
——— Intellectus super oratione dominica. Zie 453, 499.
——— Quaestio de probatione per scripturas a Iudaeis receptas quod misterium Christi praedictum a lege et prophetis sit impletum. Zie 46.

NICOLAUS DE LYRA. Zie ook 586.
NICOLAUS PANORMITANUS. Zie TUDESCHIS (NIC. DE).
NICOLAUS PERGAMENUS. Dialogus creaturarum. Zie MAYNO DE MAYNERI.
NICOLAUS RICHARDI. Zie RICHARDI (NIC.).
NICOLAUS DE VUILE. Praeconisatio Aeneae Sylvii. Zie 666.
—— Prohemium in epistolas Aeneae Sylvii. Zie 743.
NIDER (JOH.). Alphabetum divini amoris. [Keulen, U. Zell]. 355
—— —— Leuven, J. de Westfalia 182
—— —— Leuven, J. Veldener 170
—— Consolatorium timoratae conscientiae. [Keulen, U. Zell] 378
—— Dispositorium artis moriendi. Zie 383.
—— Expositio decalogi s. praeceptorium divinae legis. Keulen, J. Koelhof, 1472 483
—— —— [Keulen, U. Zell] 427
—— —— Straatsburg, G. Husner, 1476 778
—— Formicarius. [Keulen, U. Zell] 426
—— De morali lepra. [Keulen, U. Zell]. 382
—— —— [Neurenberg, A. Koberger?] 657
—— Manuale confessorum. [Keulen, U. Zell] 383
—— —— [Neurenberg, A. Koberger?]. 658
—— Quadragesimale. Zie 350, 694.
—— Sermones de tempore et de sanctis. [Reutlingen, M. Greyff] 694
—— —— [Esslingen, C. Fijner] 350
—— Tractatus de contractibus mercatorum. [Keulen, U. Zell] 379
—— Zie ook 274.
NIGELLUS (WIRECKER). Speculum stultorum. [Utrecht. N. Ketelaer en G. de Leempt] 215
NIGER (CORN.). Epistola ad Hippolitum Coelestinum de Maximiliano. Zie 328.
NIGER (PETR.). De primis linguae hebraicae elementis. Zie 346.
—— Tractatus contra Iudaeos. Esslingen, C. Fijner, 1475. 346
NIGROMONTE (JOH. DE). Zie JOHANNES DE NIGROMONTE.

NOMINA septuaginta Mariae. Zie 506.
NOTA in formulam vivendi canonicorum. Zie 448.
— in translatores bibliae et in novam approbationem. Zie 327.
NOTABILIA de conversatione Thomae à Kempis. Zie de aant. 687.
NOVISSIMA, IV. Zie GERARDUS DE VLIEDERHOVEN.
NUTTICHEIT der broederschap des vrouwen souter. Zie CLIP (AL. VAN DEN).

OEFENINGHE vanden leven ons heren Ihesu Christi. Zie LEVEN ons heren Ihesu Christi.
——— hoe hem een mensche hebben sal inder missen. Zie 198, II.
OFFICIUM dedicationis ecclesiae. Zie 711, VI.
——— pro defunctis. Zie 294, II.
——— de beata virgine. Zie 294, II.
OPUSCULUM vitae et passionis Christi eiusque genitricis Mariae ex revelationibus S. Birgittae. Zie de aant. 28.
ORATIO ad Birgittam. Zie 583.
——— in laudem B. V. Mariae. Zie 487.
——— querulosa contra invasores sacerdotum. Zie WHIMPHELING (JAC.).
——— testimonialis. Zie 495.
ORATIONES pro XIV adiutoribus. Zie 294, II.
——— generales pro omni gradu ecclesiae. Zie 294, II.
——— pro mortuis. Zie 711, II.
——— revelatae S. Birgittae. Zie 583.
——— pro salute vivorum cum aliis orationibus.
ORDINARIUS ad horas minores, vesperas et completorium. Zie 711, II.
——— nigrorum monachorum O.S.B. [Marienthal, fratres vitae communis] 649
ORDNUNG der gesuntheyt. Zie REGIMEN sanitatis.
ORDO ad faciendam aquam benedictam. Zie 685, II.
——— qualiter se sacerdos ad celebrandam missam praeparare debeat. Zie 637, II.

ORIGENES. Homiliae. Zie 517.
—— De singularitate clericorum. Zie de aant. 359.
OROSIUS (PAULUS). Historiae. Augsburg, J. Schüssler, 1471. 268
ORTULUS animae. Zie HORTULUS animae.
ORTUS sanitatis. Zie HORTUS sanitatis.
OTTO DE LUNENBORCH. Cornutus novus. Zie 231.
OTTO VON PASSAU. Die XXIV Alten. Augsburg, A. Sorg, 1483 286
—— (Middelnederlandsch): Boeck des gulden throens of der XXIV ouden: Utrecht, G. T., 1480 224
—— —— —— Haarlem, [J. Bellaert], 1484 147
OVIDIUS? Liber de nuntio sagaci. [Keulen, drukker van de Albanuslegende] 480
—— Versus. Zie 670.

PALLADIUS. Historia Lausiaca. Zie de aant. 110, 528.
PALLADUS. Zie de aant. 600.
PANORMITANUS (NIC.). Zie TUDESCHIS (NIC. DE).
PASSAU (OTTO VON). Zie OTTO VON PASSAU.
PASSIE. Zie BOEXKEN van die passie ons liefs heren Ihesu Christi.
PASSIO S. Cypriani. Zie 66.
—— s. historia XI milium virginum. [Keulen, J. Koelhoff? de jonge?] 563
PASSIONAEL. Zie JACOBUS DE VORAGINE. Legenda aurea.
PATRICIUS, S. Liber de triplici habitaculo. Zie de aant. 807.
PAULUS BURGENSIS. Zie PAULUS DE S. MARIA.
PAULUS DE S. MARIA. Scrutinium scripturarum. Straatsburg, J. Mentelin. 728
—— —— [Straatsburg, J. Mentelin] 734
—— —— Mainz, P. Schoeffer, 1478 625
PECKHAM (JOH.). Zie JOHANNES PYSANUS.
PELAGIUS DIACONUS ROMANUS. Zie de aant. 110, 528.
PERAUDI (RAYM.). Articuli continentes breviter effectum gratiarum. [Mainz, P. Schoeffer] 632
—— Avisamenta confessorum. [Mainz, P. Schoeffer] . . 631

PERAUDI (RAYM.) Summaria declaratio bullae indulgentiarum ecclesiae Xanctonensis. [Keulen, U. Zell] 432
——— ——— ['s Hertogenbosch, G. Leempt] 155
——— ——— [Keulen, J. Koelhoff] 494
——— Litterae indulgentiarum. ['s Hertogenbosch, G. Leempt] 154
——— Modus promerendi indulgentias. [Lübeck, S. Arndes]. 585
——— ——— [Mainz, P. Schoeffer] 633
——— Zie ook de aant. 629, 630.
PEREGRINUS. Sermones de tempore et de sanctis. [Keulen, J. Koelhoff]. 491
PERORATIO. Zie 328.
PERSIUS (F. A.). Satirae. [Bazel, M. Flach] 314
PERSONA (CHRIST.). Zie 425.
PETIT (JOH.). Zie JOHANNES SARISBERIENSIS.
PETRARCA (FRANC.). In bucolicorum aegloga decima. Zie 87, 97.
——— De secreto conflictu curarum suarum. Antwerpen, G. Leeu, 1489 26
——— De contemptu mundi. [Straatsburg, de R. drukker]. 738
——— De vera sapientia dialogi II. Zie 209.
——— Epistola ad Boccaccio de historia Griseldis. [Keulen, U. Zell] 384
——— Epistola de studiorum suorum successibus ad posteritatem. Zie 193.
——— Fragmentum. Zie 142.
——— Libri IV rerum memorandarum. [Leuven, R. Loeffs]. 193
——— Opera Latina. Bazel, J. Amerbach, 1496. 322
——— Testimonium. Zie 135, 142.
——— Terentii vita excerpta de dictis Petrarchae(?). Zie 795.
——— De vita solitaria. [Straatsburg, de R. drukker] . . 739
PETRUS DE ALLIACO. Zie ALLIACO (PETR. DE).
PETRUS ALPHONSUS. Disciplina clericalis. Zie 13, VI.
PETRUS BLESENSIS. De amicitia christiana. [Keulen, drukker van de Albanuslegende] 482
——— Epistolae. [Brussel, fratres vitae communis] . . . 43
——— Poeniteas cito etc. Zie de aant. 18, 683.

PETRUS COMESTOR. Historia scholastica. [Augsburg], G. Zainer, 1473 260
—— —— (pars II). Utrecht, N. Ketelaer en G. de Leempt, 1473 202
—— —— Straatsburg, J. Grüninger en H. de Inguiler, 1483 790
—— —— Straatsburg, [drukker van den Jordanus], 1485 780
PETRUS DE CRESCENTIIS. Zie CRESCENTIIS (PETR. DE).
PETRUS DE HARENTALS. Collectarius. Keulen, C. de Homborch, 1480 531
—— —— Keulen, J. Guldenschaff, 1483 542
PETRUS DE RIVO. Opus responsivum de anno, die et feria dominicae passionis. Leuven, L. de Ravescot, 1488 . . 197
PETRUS ARCHIEP. MOGUNTINENSIS. Zie 693, 800, 840.
PETRUS EPISCOPUS HELENENSIS. In ecclesiae speculum epigramma. Zie 183.
PFORTA (BALT. DE). Zie BALTHAZAR DE LIPSIA.
PHARES voluminis revelationum S. Birgittae. Zie 583.
PHARETRA fidei catholicae. [Ulm, J. Zainer] 826
—— Leipzig, A. de Colonia 577
PHILELPHUS (FRANC.). Zie 88, 209.
PHILIPPI (JAC.). Reformatorium vitae clericorum. Bazel, M. Furter, 14[9]4 326
PHILIPPUS DE BERGAMO. Speculum regiminis s. Cato moralisatus. Augsburg, [A. Sorg], 1475 280
PHILOBIBLION. Zie HOLCOT (ROB.).
PHILOMUSUS cum Apolline. Zie 797.
PHYSICUS THURICENSIS. Zie CONRADUS THURICENSIS.
PINDARUS THEBANUS. Zie de aant. 134.
PIRCKAMER (GEORG.). Epistola ad Petrum Dannhauser. Zie 687.
PISIS (RAINERIUS DE). Zie RAINERIUS DE PISIS.
PIUS II. Zie AENEAS SYLVIUS.
PLATINA (BARTH. DE). Zie SACCHI (BARTH. DE).
PLATO. Fragmentum. Zie de aant. 142.
PLUTARCHUS. Apophthegmata. [Deventer], R. Paffroet, 1499. 88
—— Dicteriae. [Utrecht, N. Ketelaer en G. de Leempt]. 209
De liberis educandis. [Keulen, A. ther Hoernen] . 438

POGGIUS (G. FR. BR.). In avaritiam. Zie 510.
——— De condemnatione Hieronymi heretici epistola. Zie 666.
——— Epistola de scola epicurae factionis. Zie 666, 184.
——— Facetiae. Zie 13, VI.
POMPELIANUS. Zie de aant. 600.
PONTANUS (LUD. DE). Zie LUDOVICUS PONTANUS.
PORPHIRIUS. Fragmentum. Zie de aant. 142.
POSSIDIUS. De vita et moribus S. Augustini. Zie de aant. 807.
POSSIDONIUS. Zie POSSIDIUS.
PRACTICA de presenti anno etc. Zie LICHTENBERGER (JOH.).
PRAEFATIONES. Zie 294, II; en de aant. 588, 637, III.
PRATO FLORIDO (HUGO DE). Zie HUGO DE PRATO FLORIDO.
PRIAPEIA. Zie de aant. 670.
PRINCIPALES ecclesiae Agrippinensis. Zie de aant. 563.
PROBA. Centones. Antwerpen, G. Leeu, 1489 27
PROBATIONES novi testamenti ex vetere testamento. Zie 256.
PROCESSUS iudiciarius. Zie SAXOFERRATO (BART. DE).
PROGNOSTICATIO. Zie LICHTENBERGER (JOH.). Practica.
PROPOSITIONES ad opusculum contra superstitiosam dierum observationem. Zie de aant. 407.
——— responsivae ad quaestionem de observantia dominicalium dierum. [Keulen, drukker van den Dictys] . . 466
PROPRIA pro festo S. Goaris. Zie 634.
PROPRIUM de sanctis, pars aestivalis et hiemalis. Zie 294, II; 637, III; 685, I; 711, III—IV, III².
——— de tempore, pars aestivalis et hiemalis. Zie 294, II; 673, III; 685, I; 711, III—IV.
PROSPER AQUITANUS, S. Responsiones contra obiectiones Vincentianas, responsiones ad excerpta de Genuensi civitate missa. Zie 46.
PROVERBIA seriosa. 's Hertogenbosch, G. Leempt, 1487 . . 153
PRUDENTIUS (A. CL.). Liber hymnorum s. cathemerinon. Weenen, J. Winterburg 834
——— Opera. [Deventer, R. Paffroet] 86
PSALMI VII ad laudem Mariae. Zie 546.

PSALTERIUM. Mainz, J. Fust en P. Schoeffer, 1459 . . . 592
——— [Leipzig, C. Kachelofen?] 574
——— Deventer, J. de Breda, 1494 90
——— [Leuven], J. de Westfalia, [c. 1496] 192
——— (die duytsche souter). Delft, [J. van der Meer], 1480. 50
——— (die duytsche psolter). Zwolle, P. van Os, 1491 . . 238
——— per hebdomadam cum prologo. Zie 711, II.
——— majus B. Mariae virginis. Zie de aant. 82.
PTOLEMAEUS (CL.). Cosmographia. Ulm, L. Hol, 1482 . . 827
——— ——— Geographia. Zie PTOLEMAEUS (CL.). Cosmographia.
PTOLOMAEUS LUCENSIS. Zie de aant. 457.
PUBLICIUS (JAC.). Ars oratoria, epistolandi, memorativa. Augsburg, E. Ratdolt, 1490 291
PYSANO (JOH.). Zie JOHANNES PYSANO.

QUATUOR in quibus incipientes Deo servire debent esse cauti si proficere volunt. Zie 316.

RABANUS MAURUS. Historia passionis S. Katherinae. Zie 486.
——— De sermonum proprietate. [Straatsburg, de R. drukker] 737
RAINERIUS DE PISIS. Pantheologia s. summa universae theologiae. [Augsburg, G. Zainer], 1474 263
RAMBALDIS (BENV. DE). Libellus augustalis dictus. Zie 322.
RAMPIGOLLIS (ANT.). Compendium bibliae (aureum bibliae repertorium). [Keulen, J. Guldenschaff] 539
RANUZZIO D'AREZZO. Leven en Fabels van Aesopus. Zie 13, I en IV.
RATDOLT (ERH.). Epistola dedicatoria ad Udalricum de Fronsperg. Zie 290.
RAYMUNDUS GURCENSIS. Zie PERAUDI (RAYM.).
RAYMUNDUS DE SABUNDE. Zie SABUNDE (RAYM. DE).
RECHTBUCH, neu geteutscht. Zie BRANT (SEB.).

Reformatorium vitae morumque et honestatis clericorum. Zie Philippi (Jac.).
Reger (Joh.). Registrum super octo libros Ptolemaei. Zie de aant. 667.
——— Tractatus de locis ac mirabilibus mundi. Zie de aant. 667.
Regimen rusticorum. Zie Rolevinck (W.).
Regimen sanitatis d.i. von der Ordnung der gesuntheyt (Duitsch). Augsburg, H. Bämler, 1472 273
— ——— Salernitanum. [Keulen, C. de Homborch]. . 532
——— ——— ——— Leuven, J. de Westfalia 185
Registrum alphabeticum super octo libros Ptolemaei. [Neurenberg, A. Koberger?]. 667
Reichenthal (Ulr. von). Conciliumbuch geschehen zu Costencz. Augsburg, A. Sorg, 1483 285
Reinerius Alemannus. Zie de aant. 92.
Reinerus de Pisa. Zie Rainerius de Pisis.
Relatio gloriosissima. Zie 765.
Remedium circa carnalem delectationem. Zie 159.
Remedye teghen alle temptacien. Zie 28.
Remegius. Zie 572.
Remigius antissiodorensis. Zie de aant. 310.
Repgow (Eyke von). Zie de aant. 106.
Excusationis repulsio et artis impressoriae commendatio. Zie 612.
Responsoria pro die inventionis S. Stephani sec. novam ordinationem factam in choro ecclesiae Spirensis. Zie 711, III—IV.
Resumptio dictorum consolationis philosophiae. Zie 838.
Retza (Franc. de). Zie Franciscus de Retza.
Reuchlin (Joh.). Vocabularius breviloquus. [Keulen, C. de Homborch] 529
Revelationes B. Josephi. Zie de aant. 564.
Reyser (Mich.). Epistola ad Wilhelmum episc. Eystettensem. Zie 342.
Richardi (Nic.). Tractatus de indulgentiis. Zie 498, 635.
Richardus de Bury. Philobiblion. Zie Holcot (Rob.).

RICHARDUS ROLLE DE HAMPOLE. Speculum peccatoris. Zie 256.
RICHARDUS DE S. VICTORE. Commentum super cantica canticorum. Zie de aant. 418.
—— Tractatus de Lya et Rachel s. Beniamin maior. Zie de aant. 765.
RIKEL alias DE LEUWIS. Zie DIONYSIUS CARTHUSIANUS.
RIMICIUS. Zie RANUZZIO D'AREZZO.
RIVO (PETR. DE). Zie PETRUS DE RIVO.
ROBERTUS CARACCIOLUS. Zie ROBERTUS DE LICIO.
ROBERTUS DE LICIO. Quadragesimale de poenitentia. Keulen, U. Zell, 1473 415
—— —— Bazel, B. Richel en M. Wensler, 1475. . . 309
—— Sermones per adventum. [Straatsburg, A. Rusch]. 741
RODE (JAN VAN). Zie 48, 145.
RODE (JOH.). Zie JOHANNES RODE CARTHUSIENSIS.
RODERICUS DE AREVALO. Zie RODERICUS ZAMORENSIS.
RODERICUS SANCIUS. Zie RODERICUS ZAMORENSIS.
RODERICUS ZAMORENSIS. Epistola lugubris de expugnatione Euboeae. [Keulen, U. Zell] 428
—— Speculum vitae humanae. Augsburg, G. Zainer, 1471 252
—— —— [Beromünster, H. Heliae] 335
—— —— Beromünster, H. Heliae, 1472. 336
—— —— [Keulen, U. Zell] 388
—— —— Zie 183.
—— Spiegel des menschlichen lebens. [Augsburg, G. Zainer] 265
RODOLPHUS DE LANGHEN. Zie LANGHEN (ROD. DE).
ROLEVINCK (W.). Fasciculus temporum. Keulen, A. ther Hoernen, 1474 443
—— —— [Keulen], N. Götz 511
—— —— Leuven, J. Veldener, 1476 169
—— —— Spiers, P. Drach, 1477. 709
—— —— Utrecht, J. Veldener, 1480 219
—— —— [Keulen, L. von Renchen?]. 560
—— —— Straatsburg, J. Prüss, 1488. 802
—— —— [Straatsburg, J. Prüss] 805

ROLEVINCK (W.). Fasciculus temporum. [Lyon, M. Huss] . 846
—— Formula vivendi canonicorum. [Keulen. A. ther Hoernen]. 448
—— —— Delft, [Chr. Snellaert], 1496. 62
—— Legenda minor de S. Servatio. Keulen, A. ther Hoernen, 1472 442
—— Libellus de regimine rusticorum. Leuven, J. de Westfalia 188
—— Liber de laude antiquae Saxoniae. Keulen, A. ther Hoernen 452
—— Sermo de praesentatione Mariae. [Keulen, G. Gops de Euskirchen] 506
—— Tabula confluentina. Zie 442.
ROMA (LUD. PONTANUS DE). Zie LUDOVICUS PONTANUS DE ROMA.
ROMULUS. Fabels. Zie 13, II.
ROOSENCRANS, onser liever vrouwen-. Zie 82.
ROOVERE (ANT. DE). Lof vanden heylighen sacrament. Zie 103.
RUBRICAE pro adventu. Zie 711, IV.
RUDIMENTA grammaticae. [Leipzig, C. Kachelofen] . . . 572
RUDIMENTUM novitiorum. Lübeck, L. Brandis, 1475 . . . 582
RUDOLFFUS COMES IN WERDENBERG. Litterae indulgentiarum. [Augsburg, J. Bämler], 1481. 276
RUDOLPHUS AGRICOLA. Zie 675.
RUFINUS AQUILEIENSIS. Zie RUFINUS TYRANNIUS.
RUFINUS TYRANNIUS. Expositio symboli. [Keulen, U. Zell]. 413
—— Historia monachorum. Zie 110, 236, de aant. 528.
—— Verba seniorum. Zie 110, 528.
—— Zie ook 216, 758.
RUPE (AL. DE). Zie CLIP (AL. VAN DEN).

SABUNDE (RAYM. DE). Theologia naturalis. Deventer, R. Paffroet] 73
SACCHI (BARTH. DE PLATINA). Vitae pontificum. Neurenberg, A. Koberger, 1481 664
SACRAMENTEN, van den VII. Gouda, G. Leeu, 1484 . . . 117
SALDIS (HERM. DE). Zie HERMANNUS DE SCHILDIS.

SALICHEYT der syelen. Zie WECH der syelen salicheyt.
SALIS (BAPT. DE). Zie BAPTISTA DE SALIS.
SALLICETO (GUIL. DE). Zie GUILELMUS DE SALLICETO.
SALLUSTIUS (C. CR.). De coniuratione Catilinae. Bazel, M. Flach] 313
——— Invectiva contra Ciceronem. [Keulen, drukker van den Dictys] 461
SALTER, onser liever vrouwen. Zie 82.
SAMUEL (RABBI). Redargutio contra Iudaeorum errores. (Rationes breves). [Brussel, fratres vitae communis]. . 46
——— ——— Antwerpen, G. Leeu, 1486 16
——— ——— Keulen, apud Lyskirchen, [U. Zell]. . . . 434
SANCIUS DE AREVALO (ROD). Zie RODERICUS ZAMORENSIS.
SANCTO CARO (H. DE). Zie HUGO DE S. CARO.
SANCTO VICTORE (H. DE). Zie HUGO DE S. VICTORE.
SAXOFERRATO (BART. DE). Processus iudiciarius Mascaron contra genus humanum. Zie 256.
SAXONIA (CONR. DE). Zie CONRADUS DE SAXONIA.
SCAECSPUL. Zie CESSOLIS (JAC. DE).
SCHATZBEHALTER. Zie FRIDOLIN (STEPH.).
SCHEDEL (HARTM.). Liber chronicarum. Neurenberg, A. Koberger, 1493 671
——— (Duitsch: Buch der Cronicken), 1493 672
SCHILDIS (HERM. DE). Zie HERMANNUS DE SCHILDIS.
SCHILTPACHER (JOH.). Zie 262.
SCHNITZER DE ARNSZHEIM (JOH.) Zie 823.
SCHREIN der waren Reichtümer des Heils, etc. Zie FRIDOLIN (STEPH.).
SCHUEREN (GER. DE). Zie GERARDUS DE SCHUEREN.
SCHWARTZ (PETER). Zie NIGER (PETR.).
SEMECA (JOH.). Zie 610, 751, 752, 793.
SENECA (L. A.). Epistolae ad Lucilium. [Straatsburg, de R. drukker] 740
——— De remediis fortuitorum. [Keulen, drukker van de Albanuslegende] 479
——— ——— Zie 510, 766.

SENECA (L. A.). De quattuor virtutibus cardinalibus. Zie MARTINUS EPISC. DUMIENSIS.
SENSATUS. Zie SERMONES sensati.
SENTENTIAE breviores de conversatione patrum Aegyptiorum. Zie de aant. 110, 528.
SEPTIMIUS (LUC.). Zie 459.
SEQUENTIA (pro defunctis). Zie 294, II.
SEQUENTIAE. Zie 637, III.
SEQUENTIARIUS. [Keulen, H. Quentell] 554
SERMO de praesentatione virginis Mariae. Zie ROLEVINCK (W.).
SERMONES Dormi Secure. Zie JOHANNES DE WERDEN.
——— sensati. Gouda, G. Leeu, 1482 113
——— Socci. Zie CONRADUS DE BRUNDELSHEIM.
SERMONES II super salve regina. Aalst, Th. Martini, 1487 9
——— ——— in vulgari Turcorum cum interpretatione latina. Zie 495.
——— III de passione Christi. Straatsburg, [drukker van den Jordanus], 1490. 782
SERVIUS, HONORATUS MAURUS. Zie 670.
SEÜSSE, DER. Zie SUSO (HENR.).
SIELENTROEST. Zie MOIRS (JOH.).
SIGISBERTUS. De beato Augustino, ex epistola ad Macedonium. Zie 803.
SILIUS ITALICUS. Zie 134, 142.
SIMON VAN VENLOE. Exposicie of bedudenisse der missen. Zie 163.
SINGULARITATE (DE) clericorum. Zie de aant. 359.
SINTHIS (JOH.). Composita verborum. Deventer, J. de Breda, 1492 89
——— Verba deponentialia. [Deventer, J. de Breda] . . . 91
SIRICHO (LOMB. DE). Zie LOMBARDUS DE SIRICHO.
SISGOREUS (GEORG.). Epigrammata ad Christum et virginem. Zie 245.
SIXTUS IV. Bulla data 1479 die tercio Kal. Ian. Zie 668.
——— Gebed tot onze vrouwe in de zon. Zie de aant. 201.

SMET (ANDRIES DE). Zie de aant. 34.
SOCCUS (FR.). Zie CONRADUS DE BRUNDELSHEIM.
SOLILOQUIUM animae. Zie THOMAS à KEMPIS.
——— ——— delicatae. Zie 720.
——— regis superni. Zie 720.
SOUTER. Zie PSALTERIUM.
SPECULA omnis status humanae vitae. Zie JACOBUS DE GRUYTRODE.
SPECULUM artis bene moriendi. [Keulen, H. Quentell] . . 551
——— ——— Zie 541.
——— ——— Zie de aant. 182.
——— ——— Germanice. Zie de aant. 275.
——— aureum animae peccatricis. Zie JACOBUS DE GRUYTRODE.
——— conscientiae s. gnotosolitos. Zie GEILHOVEN (ARN.).
——— super emendationem vitae hominis religiosi s. monachorum. Zie ARNULFUS DE BOERIIS.
——— exemplorum. Deventer, R. Paffroet, 1481 74
——— ——— Straatsburg, [drukker van den Jordanus], 1495. 786
——— b. Mariae virginis. Zie CONRADUS DE SAXONIA.
——— peccatoris. Zie 256.
——— agonizantis peccatoris. Zie 684.
——— s. stimulus poenitentiae. Zie de aant. 684.
——— prelatorum. Zie de aant. 684.
——— regiminis. Zie PHILIPPUS DE BERGAMO.
——— sacerdotum. Zie de aant. 684.
——— saecularium. Zie de aant. 684.
——— ——— et huius mundi amatorum. Zie JACOBUS DE GRUYTRODE. Speculum aureum animae peccatricis s. speculum saecularium et huius mundi amatorum.
——— humanae salvationis. Fragment. [Nederlandsche druk, Haarlem? ongemengde Lat. uitgave]. CA. 1570 . 119
——— ——— Fragment. [Nederlandsche druk, Haarlem? de gemengde Lat. uitgave]. CA. 1569 125
——— ——— Fragment. [Nederlandsche druk, Haarlem? de onvermengde Hollandsche uitgave]. CA. 1572 128

SPECULUM humanae salvationis. [Nederlandsche druk, Haarlem?, de gemengde Hollandsche uitgave]. CA. 1571. . 120
—— —— Lat.-Germ. [Augsburg, G. Zainer, in het klooster SS. Ulrici et Afrae] 262
—— —— (Duitsch). [Augsburg, A. Sorg] 283
—— —— (Middelnederlandsch) Kuilenburg, J. Veldener, 1483 157
—— sermonum Mariae virginis super salutatione angelica. Zie CONRADUS DE SAXONIA.
—— subditorum. Zie de aant. 684.
SPEGHEL onser behoudenisse. Zie SPECULUM humanae salvationis.
SPIEGEL menschlicher behaltnusz. Zie SPECULUM humanae salvationis.
SPIEGHEL der menschliker behoudenisse. Zie SPECULUM humanae salvationis.
—— des kersten gheloefs. Gouda, G. Leeu, 1478 . . . 104
—— van Sassen. Gouda, G. Leeu, 1479 106
—— der volcomenheit. Leiden, H. Janszoon van Woerden. 1499 163
SPINA (ALPH. DE). Zie ALPHONSUS DE SPINA.
SPRENGER (JAC.) et INSTITORIS (HENR.). Malleus maleficarum. [Spiers, P. Drach] 717
STAINHÖWEL (HENR.). Aesopus. Zie de aant. 13.
—— Zie 265.
STATIUS. Testimonium. Zie de aant. 134, 142.
STATUTA ecclesiae Coloniensis. Keulen, J. Guldenschaff, 1498. 538
—— provincialia Moguntinensia. [Reutlingen, M. Greyff]. 693
—— —— [Straatsburg, J. Prüss] 800
—— —— (nova) [Duitschland, onbekende drukker]. . 840
—— —— (—) Zie 342.
—— provincialia et synodalia traiectensis dyocesis. Gouda, G. Leeu, 1484 116
—— synodalia Eystettensia atque statuta provincialia Moguntina. Eichstätt, M. Reyser 342
—— synodalia Herbipolensia. [Würzburg, G. Reyser] . 836
STEINHÖWEL. Zie STAINHÖWEL.

STERFBOEC. Zie ARS MORIENDI.
STOLZENHAGEN (BERN.). Zie JACOBUS DE CLUSA.
STRINBACH (MATH.). Colophon. Zie 352.
SUFFRAGIA ab octava Penthec. usque ad Adventum domini. Zie 711, VI.
SUFFRAGIIS (de) missae. Zie 462.
SUMMA collationum. Zie JOHANNES GALLENSIS.
—— virgilianae narrationis. Zie 670.
—— poenitentiae. [Neurenberg, P. Wagner.] 683
SUMME LE ROY. Zie LAURENTIUS GALLUS.
SUMMENHART (CONR.). Epistola ad H. de Croaria. Zie 352.
SUSO (HENR.). Bruderschaft der ewigen weisheit. Zie de aant. 201, 284.
—— Buch genannt der Seusse. Augsburg, A. Sorg, 1482. 224
—— Exemplar. Zie de aant. 284.
—— Horologium. Zie de aant. 201, 284.
SUSTEREN (THEOD. DE). Zie THEODORICUS DE SUSTEREN.
SUTTON (THOM. DE). Zie THOMAS DE SUTTON.
SWECIA (MATH. DE). Zie MATHIAS DE SWECIA.
SYMBOLUM athanasianum. Zie 711, II.
SYNTHEN (JOH.). Zie SINTHIS (JOH.).

TABULA confluentina. Zie ROLEVINCK (W.).
TABULA summae Anthonini. Zie MOLITORIS, (JOH.).
TAFEL des kersteliken levens. Gouda, G. Leeu, 1478 . . 103
TAMBACO (JOH. DE). Zie JOHANNES DE TAMBACO.
TANNHAUSER (PETR.). Zie DANHÄUSER (PETR.).
TERENTII epitaphium. Zie 795.
—— vita excerpta dictis de Petrarcae (?) Zie 795.
TERENTIUS AFER (P.). Adelphi. Zie de aant. 795.
—— Andria. Zie de aant. 795.
—— Comoediae. Straatsburg, J. Grüninger, 1496 . . . 795
—— Ecyra. Zie de aant. 795.
—— Eunuchus. Zie de aant. 795.
—— Heautontimorumenos. Zie de aant. 795.
—— Phormio. Zie de aant. 795.
—— Vulgaria. Antwerpen, G. Leeu, 1487 19

TESTIMONIA pro laude Homeri praeclara illustrium virorum. Zie 134, 142.
TETRASTICHON in summarium bibliae. Zie 327.
TEUTONISTA. Zie GERARDUS DE SCHUEREN.
TEXTOR (GUILL. DE AQUISGRANO). Sermo de passione Christi. Zie de aant. 782.
TEXTUS canonum poenitentialium. [Neurenberg, G. Stuchs?] 686
TEXTUS sequentiarum. Zie SEQUENTIARIUS.
THEODORICUS DE HERXEN. Speculum iuvenum. Zwolle, [P. van Os.] 230
THEODORICUS DE SUSTEREN. Zie 555.
THERAMO (JAC. DE). Zie JACOBUS PALLADINUS DE THERAMO.
THOMAS DE AQUINO. De beatitudine aeternitatis. [Keulen, drukker van den Dares.] 473
——— — — Zie 210.
——— Catena aurea s. continuum in quatuor evangelistas. [Bazel, M. Wensler], 1476 300
——— ——— [Esslingen, C. Fyner.] 347
——— Compendium theologicae veritatis. Zie de aant. 71.
——— Confessionale. Zie MATTHAEUS DE CRACOVIA. Libellus de modo confitendi et de puritate conscientiae.
——— De corpore Christi. [Keulen, drukker van den Augustinus de fide]. 499
——— ——— [Keulen, A. ther Hoernen]. 1473 453
——— Epistola de Iudaeis ad comitissam Flandriae. Zie 816.
——— Fragmentum. Zie 142.
——— Libellus de modo confitendi et de puritate conscientiae. Zie MATTHAEUS DE CRACOVIA.
——— De divinis moribus. [Keulen, drukker van den Dares]. 474
——— — [Utrecht, N. Ketelaer en G. Leempt] . . . 210
——— Postilla in Iob. [Esslingen], C. Fyner, 1474 . . . 345
——— Quaestiones de malo. [Keulen], A. ther Hoernen. 447
——— ——— de duodecim quodlibet. Keulen, A. ther Hoernen, 1471 440
——— ——— ——— Ulm, J. Zainer, 1475 819
——— ——— de veritate. Zie THOMAS DE AQUINO. Summa de veritate.

THOMAS DE AQUINO. De regimine principum. [Keulen, A. ther Hoernen] 457
—— Scriptum in III. librum sententiarum. Keulen, J. Koelhoff, 1476 485
—— —— in IV. librum sententiarum. Mainz, P. Schoeffer, 1469 604
—— Summa de articulis fidei et ecclesiae sacramentis. [Mainz, drukker van het Catholicon] 641
—— —— [Keulen, U. Zell] 369
—— —— [Rome, S. Planck] 852
—— —— Zie 256.
—— Summa de officio sacerdotis. Zie 10.
—— Summa theologica. Bazel, [M. Wensler], 1485 . . 306
—— —— I. [Keulen, U. Zell]. 414
—— —— II, 1. Mainz, P. Schoeffer, 1471 608
—— —— II, 2. [Straatsburg, J. Mentelin] 721
—— —— II, 2. Mainz, P. Schoeffer, 1467 601
—— —— II, 2. Straatsburg, drukker van den Henricus Ariminensis] 771
—— —— III. [Bazel, M. Wensler] 298
—— Summa de veritate. Keulen, H. Quentell, 1499 . . 555
—— Tractatus de humanitate Christi. Leiden, H. Heynrici, 1484 159
—— —— an liceat uti iudiciis astrorum. Zie 469.
—— De veritate catholicae fidei. [Straatsburg, drukker van den Henricus Ariminensis] 764
—— Zie ook TRACTATUS de arte et vero modo praedicandi ex diversis sacrorum dictorum scripturis, etc.
—— Zie ook TRACTATUS de periculis contingentibus circa sacramentum eucharistiae ex dictis S. Thomae.
—— Zie ook 191, 660, 838, 842.
THOMAS CANTIPRATENSIS. Bonum universale de proprietatibus apum. [Keulen, drukker van den Augustinus de fide]. 505
—— (Middelnederlandsch: Bienboeck). Zwolle, P. van Os, 1488 234
—— De disciplina scholarium. Zie BOETHIUS (A. M. T. S.)
THOMAS HEMERKEN. Zie THOMAS à KEMPIS.

THOMAS à KEMPIS. Alphabetum monachi. Zie de aant. 211, 687.
—— —— aliud. Zie de aant. 687.
—— Canticum de gaudiis coelestibus. Zie de aant. 687.
—— —— de laudibus virginum. Zie de aant. 687.
—— —— de virtute patientiae. Zie de aant. 687.
—— De vera compunctione cordis. Zie de aant. 211, 687.
—— Consolatio pauperum et infirmorum. Zie de aant. 211, 687.
—— Dialogus novitiorum. Zie de aant. 211, 687.
—— De disciplina claustralium. Zie de aant. 687.
—— De discipulis domini Florentii. Zie de aant. 687.
—— Doctrinale iuvenum. Zie de aant. 211, 687.
—— Epistolae. Zie de aant. 211, 687.
—— Epitaphium monachorum. Zie de aant. 211, 687.
—— Hortulus rosarum. Zie de aant. 211, 687.
—— Hospitale pauperum. Zie de aant. 211, 687.
—— Hymni ad angelos. Zie de aant. 687.
—— Imitatio Christi. Zie 256.
—— —— Antwerpen, M. Goes 12
—— —— (Nederduitsch: Boeck vander navolghinge Jhesu Christi). Lübeck, [„Mohnkopfdruckerei"], 1489. . 584
—— Manuale parvulorum. Zie de aant. 211.
—— Meditationes. [Bazel, J. de Amerbach] 317
—— Opera. Neurenberg, C. Hochfeder, 1494 687
—— De paupertate, humilitate et patientia. Zie de aant. 687.
—— Quam praeclara regio etc. Zie de aant. 687.
—— Sermones. Zie de aant. 687.
—— Sermones ad novitios. Zie de aant. 687.
—— Sermones, epistolae, devoti tractatus. [Utrecht, N. Ketelaer en G. de Leempt] 211
—— Soliloquium animae. [Utrecht, N. Ketelaer en G. de Leempt] 212
—— —— Zie de aant. 687.
—— De tribus tabernaculis. Zie de aant. 211.

THOMAS à KEMPIS. Vallis liliorum. Zie de aant. 211, 687.
——— Vita Florentii s. de humilitate Christi. Zie de aant. 687.
——— ——— Gerhardi Magni cum epitaphio. Zie de aant. 687.
——— ——— boni monachi. Zie de aant. 211, 687.
[THOMAS DE SUTTON]. Compendium theologicae veritatis. Zie de aant. 71.
THROEN, gulden. Zie OTTO VAN PASSAU.
THURICENSIS PHYSICUS. Zie CONRADUS THURICENSIS.
TIFERNAS (LILIUS). Zie 363, 655.
TINCTORIS (JOH.). Scriptum duplex contra duas praepositiones erroneas. Zie 40.
——— Super transsubstantiatione Johannis in Christum. Zie 40.
TOLLENTIS (LUC. DE). Zie LUCAS DE TOLLENTIS.
TORTELLIUS (JOH.). Zie 31, 94.
TRACTAET vanden leven ons heeren Jhesu Christi. Delft, [J. Jacobszoon van der Meer en M. Yemantszoon], 1479. 49
TRACTATULUS de vita religiosa. Zie 21.
TRACTATUS de arte et vero modo praedicandi. Memmingen, A. Kunne de Duderstadt, 1483 650
——— artis bene moriendi. Zie de aant. 103.
——— Zie ook SPECULUM artis bene moriendi.
——— de contractibus et vitalitiis. [Straatsburg, drukker van den Henricus Ariminensis] 769
——— pro infirmis visitandis et confessionem eorum audiendis. Passau, J. Alakraw & B. Maijr, 1482 . . . 689
——— de locis ac mirabilibus mundi. Zie 667.
——— de modo perveniendi ad veram et perfectam Dei et proximi dilectionem editus a quodam Carthusiensi. Zie KEMPH DE ARGENTINA (NIC.).
——— de decem nationibus et sectis Christianorum. Zie 579.
——— notariatus. Zie 744.
——— de periculis contingentibus circa sacramentum eucharistiae. [Ulm, J. Zainer] 820
——— ——— Zie 462.
——— rationis et conscientiae. Zie MATTHAEUS DE CRACOVIA.

TRACTATUS de ritu et moribus Turcorum. Zie GEORGIUS DE HUNGARIA.
——— pulcherrimus de situ ac dispositione regionum et insularum totius Indiae. Zie 579.
——— (alius) de situ etc. totius Indiae. Zie 579.
——— sumptus ex historia tripartita Cassiodorii. Zie 213.
TRAVERSARI (AMBR.). Zie 8.
TRITEMIUS (JOH.). Zie JOHANNES TRITEMIUS.
TRIUMPHUS (AUG.). Zie AUGUSTINUS DE ANCONA.
TRIVET (NIC.). Zie 611, 723.
TROTTUS (ALB.). Zie ALBERTUS TROTTUS FERRARIENSIS.
TROVAMALA (BAPT.). Zie BAPTISTA DE SALIS.
TUDESCHIS (NIC. DE). Glossae Clementinae. Keulen, J. Koelhoff, 1474 484
——— Processus iudiciarius. Leuven, J. de Westfalia . . 177
TURNHOUT (JOH.). Casus breves super totum corpus iuris civilis. [Bazel, M. Wensler] 304
TURRECREMATA (JOH. DE). Zie JOHANNES DE TURRECREMATA.
TWYSPRAEK der creaturen. Zie MAYNO DE MAYNERI. Dialogus creaturarum.
PRIMORUM ARTIS MAGISTRORUM TYPUS et Petri praeconium. Zie 612.

UBALDIS DE PERUSIO (BALDUS DE). Casus breves in codicem et institutiones Justiniani. [Brussel, fratres vitae communis?] 39
——— Casus breves feudorum. Zie 39.
UDALRICUS DE REICHENTHAL. Zie REICHENTHAL (ULRICH VON.)
UNDERWEIJSUNG, nucze. Zie 275.
UNGARIA (GEORGIUS DE). Zie GEORGIUS DE HUNGARIA.
URACH (GABRIEL DE). Zie GABRIEL DE URACH.
URBACH (JOH. DE). Zie de aant. 177.
USUARDUS. Martyrologium. Zie 220, 237, 496.
UTERSTE, die vier. Zie GERARDUS DE VLIEDERHOVEN.
UTINO (LEON. DE). Zie LEONARDUS DE UTINO.

VADERBOEC. [Zwolle], P. van Os, 1490 236
VALERIANUS CYMELENSIS. De bono disciplinae. Zie de aant. 807.
VALERIUS (M.). Facta et dicta memorabilia. Mainz, P. Schoeffer, 1471. 607
VALLA (LAURENTIUS). Zie LAURENTIUS VALLENSIS.
VALOIS (TH.). Zie 611, 723.
VEDATUS (FL. R.). Zie VEGETIUS (FL. R.).
VEGETIUS (FL. R.). Epitome de re militari. [Utrecht, N. Ketelaer en G. de Leempt] 214
VEGIUS (MAPH.). Dialogus inter Alithiam et Philalethen. [Keulen, U. Zell] 386
——— ——— Zie 510.
——— ——— de felicitate ac miseria. Zie 510.
——— Epitaphium. Zie de aant. 208.
——— Liber XIII. Aeneidos. Zie 670.
VELDENAER (JOH.). Cronycken der coninghen van Vranckrijck, van Enghelant, enz. Zie de aant. 219.
VENLOE, SIMON VAN. Zie SIMON VAN VENLOE.
VERARDUS (BARTH.). Argumentum et prologus in Caroli Verardi historiam Baeticam. Zie 329.
VERARDUS (CAR.). Historia Baetica. [Bazel], J. Bergmann, 1494 329
VERBA seniorum interpr. JOHANNE SUBDIACONO ROMANO. Zie de aant. 110, 528,4.
——— interpr. PELAGIO. Zie de aant. 110, 528,4.
——— auct. TYR. RUFINO? Zie de aant. 110, 528,2.
VERDENA (JOH. DE). Zie JOHANNES DE WERDEN.
VERGENHANNS. Zie NAUCLERUS (JOH.).
VERGHERING der simpelder medicinen. Zie HERBARIUS.
VERGILIUS MARO (P.). Bucolica, fragment. [Keulen, U. Zell] 369
——— Moretum. Zie 467 en de aant. 670.
——— Opera. Neurenberg, A. Koberger, 1492 670
VERSUS. Zie 25, 79, 183, 503.
——— in Maximilianum. Zie 671.
——— IX in Augustinum. Zie 603.
——— XII sapientum. Zie 600.

VESPERAE et vigiliae mortuorum. Zie 711,II.
VIGELLUS. Zie NIGELLUS WIRECKER.
VIGELIE met IX lessen. Zie 55,III; 160,II; 165,III.
VIGILIAE mediae. Zie 711,II.
VILLA DEI (ALEX. DE). Zie ALEXANDER DE VILLA DEI.
VILLA NOVA (ARN. DE). Zie ARNOLDUS DE VILLA NOVA.
VINCENTIUS BELLOVACENSIS. Speculum doctrinale. [Straatsburg, de R. drukker = A. Rusch] 745
—— Speculum historiale. Straatsburg, J. Mentelin, 1473. 733
—— ——, pars III. [Augsburg, in het klooster SS. Ulrici et Afrae], 1474. 277
—— —— morale. [Straatsburg, J. Mentelin], 1476. 735
—— —— naturale. [Straatsburg, de R. drukker = A. Rusch] 746
VINCENTIUS LERINENSIS. Responsiones contra obiectiones Vincentianas. Zie de aant. 46.
VINDICTA illatae violentiae quam de se extorsit Lucretia Romana. Zie 666.
VINETI (JOH.). Tractatus contra daemonum invocatores. [Keulen, L. von Renchen] 559
VIOLA animae. Zie DORLANDUS (PETR.).
VIOLA sanctorum. [Bazel, B. Richel] 308
VIRGINE MARIA (DE) in sabbatho (a Pascha usque ad Adventum). Zie 711,V.
—— Zie ook DE DOMINA nostra in sabbatho.
VISENTIA (DOM. DE). Zie DOMINICUS DE VISENTIA.
VISIO Tagionis episcopi. Zie 296.
—— Tundali. Zie 275.
VISITATIO infirmorum. Zie TRACTATUS pro infirmis visitandis.
VITA Horatii. Zie 797.
—— Terentii. Zie 795.
—— abbreviata S. Birgittae. Zie 583.
—— miserabilis Udonis episcopi. Zie 502.
—— religiosorum. Zie LIBER de vita religiosorum.
—— et mores philosophorum. Zie BURLAEUS (GUALT.).

VITAE sanctorum patrum Aegyptiorum. [Keulen, B. de Unckel] 521
——— [Keulen, C. de Homborch] 528
——— [Keulen, C. de Homborch]. 533
——— Zie VADERBOEC, de aant. 236 en ook LEVEN der heiligher vaderen, enz.
VITALIS. Zie de aant. 600.
VIVETI (JOH.). Zie VINETI (JOH.).
VLIEDERHOVEN (GER. DE). Zie GERARDUS DE VLIEDERHOVEN.
VOCABULARIUS breviloquus. Zie REUCHLIN (JOH.).
VOCABULARIUS copiosus theutonicatus. [Leuven, J. de Westfalia] 179
——— Ex quo, lat.-germ. Eltvil, [N. Bechtermünze], 1472. 343
——— iuris utriusque. [Leuven, J. de Westfalia] 173
——— [Spiers, P. Drach] 710
——— Bazel, [M. Wensler], 1483 305
——— Bazel, N. Kesler, 1488 323
——— qui intitulatur Teutonista. Zie GERARDUS DE SCHUEREN.
VORAGINE (JAC. DE). Zie JACOBUS DE VORAGINE.
VUILE (NIC. DE). Zie NICOLAUS DE VUILE.

WANDALBERTUS DIACONUS. Zie WANDALBERTUS PRUMIENSIS.
WANDALBERTUS PRUMIENSIS. Legenda et miracula S. Goaris. Mainz, [P. Schoeffer], 1489 634
WAPENEN (vanden) ons heeren. Zie 55, III.
WECH der syelen salicheyt. Utrecht, [Gt. of GL.], 1480 . 223
WEERT (WILH.). Zie ZENDERS DE WEERT.
WEILHAIM (JOH. DE). Zie JOHANNES DE WEILHAIM.
WERDEA, FABER DE. Zie FABER DE WERDEN.
WERDEN (JOH. DE). Zie JOHANNES DE WERDEN.
WILHELMUS EYSTETTENSIS. Responsio ad Michaelem Reyser. Zie 342.
WILHELMUS PARISIENSIS. Zie GUILLERMUS ALVERNUS PARISIENSIS.
WIMPHELING (JAC.). Distichon. Zie 328, 330.
——— Elegiacum. Zie 330.

WIMPHELING (JAC.) Heroicum. Zie 330.
—— De nuntio angelico. [Bazel], J. Bergmann, 1494 . 330
—— Oratio querulosa. Delft, [Chr. Snellaert]. 61
—— —— [Keulen, H. Quentell] 550
—— Stylpho. [Bazel, J. Bergmann] 332
Tristichon. Zie 330.
WIMPINA (CONR. COCUS DE). Bellorum Alberti ducis Saxoniae epitoma. Leipzig, [W. Stöckel], 1497. 581
WIRECKER (NIGELLUS). Zie NIGELLUS WIRECKER.
WITTE DE HESE (JOH.). Zie JOHANNES WITTE DE HESE.
WONNECKE. Zie JOHANN VON CAUB.
WUNDERZAICHEN von einem Bischoff Forsee. Zie 275.
—— in Sicilia 1297. Zie 275.

ZAYCHEN Jhesu Christi. Zie 275.
ZENDERS DE WERT (WILH.). Lilium grammaticae. [Deventer, R. Paffroet] 84
ZEVENPSALM met litanie. Zie 55,III; 160,II; 165,II.
ZIELENTROEST. Zie MOIRS (JOH.).

REGISTER DER HAIN-NUMMERS.

HAIN.	M.M.W.	HAIN.	M.M.W.	HAIN.	M.M.W.
90	770	460	417	1363	473
93	399	472	824	1364	210
95	187	475	445	1365	159
96	435	478	25	1366	10
105	422	491	823	1373	452
107	257	549	812	1374	499
118	833	599	312	1376	820
152	184	783	784	1385	764
154	666	871	307	1397	345
160	743	872	729	1401	440
172	412	901	540	1403	819
186*b*	465	903	270	1413	447
187	464	905	398	1421	555
194	385	909	176	1424	369
205	411	960	272	1425	641
209	397	1020	259	1428	852
212—212*a*	437	1021	788	1434	306
213	396	1127	571	1439	414
260—194	385	1137	775	1447	608
261	598	1163	617	1454	721
315	85	1200	808	1455	771
319	95	1247 (V)	715	1459	601
361	13	1329*a*	347	1468	298
380	93	1332	301	1479	485
428	832	1343	705	1481	604
436	70—71	1346 (?)	344	1486	457
449	815	1349	10	1533	469
456	816	1362	650	1551	829

Hain.	M.M.W.	Hain.	M.M.W.	Hain.	M.M.W.
1571	467	2025	546	2736	194
1587	606	2028	361	2794	817
1613	168	2030	727	2795	773
1649	763	2034	768	2796	65
1650	703	2042	462	2797	520
1764	371	2045	500	2833	373
1835 (?)	575	2056	723	2836	850
1841	59	2057	611	2844	616
1842	233	2075	204	2845 = 2911	45
1888	726	2078	516	2846	712
1889	731	2082	359	2852	232
1908	673	2089	460	2854	240
1948	807	2092	603	2864	23
1955	724	2093	618	2866	340
1956	722	2094-2082	359	2870	756
1957	596	2104	774	2871	44
1960	393	2108	522	2883	319
1961	704	2124	251	2901	423
1962	395	2225	631	2920	557
1963*a*	372	2251	747	2990 (2)	317
1964	569	2254	639	2990 (1) – 2993 – 8928	318
1966	730	2255	250		
1980	178	2419	681	3000	230
1981	570	2476	315	3031	589
1984	368	2480	353	3032	293
1987	279	2483	626	3035	749
1988-1991	360	2498	508	3036	748
1990	481	2504	492	3050	597
1991	361	2522	148	3052	609
1992	392	2683	680	3064	310
1993*a*	468	2690	636	3068	663
1997	803	2732	755	3107	327

Hain.	M.M.W.	Hain.	M.M.W.	Hain.	M.M.W.
3129	757	3959	645	5004	34
3137	665	3963	646	5012	105
3141	545	4011	835	5024	363
3143	586	4019	289	5026	655
3160	47	4039	288	5030	504
3204	583	4076	662	5031	364
3207	28	4103	742	5032	354
3240	43	4115	401	5038	41
3241	482	4122	441	5041	425
3327	777	4123	661	5048	391
3338	776	4151	501	5051	365
3367	842	4186	234	5052	366
3379	191	4230	430	5053	8
3398	660	4248	299	5239	600
3400	99	4256	197	5306	357
3425	553	4341	686	5326	402
3496	227	4369	830	5348	403
3498	424	4411	804	5350	801
3499	700	4429	415	5377	206
3512-8976	226	4432	309	5410	594
3557	249	4470	741	5411 (?)	621
3566	281	4513	40	5413	750
3586	599	4561	36	5421	622
3593	620	4571	526	5480	486
3692	53	4573	269	5488	21
3728	292	4675	825	5502	175
3733-16171	331	4711	280	5504	175
3743	794	4883	648	5508	450
3746	333	4895	264	5511	785
3749	796	4904	108	5531	260
3940	711	4989	562	5532	790
3956	644	4996	582	5533	780

Hain.	M.M.W.	Hain.	M.M.W.	Hain.	M.M.W.
5540	202	6250	245	7199	439
5609	352	6322	143	7256	62
5610	285	6325	121	7291	490
5678	769	6353 (?)	676	7349	20
5746	781	6430	772	7440	410
5751	82	6461	736	7449	761
5761	674	6469	779	7451	558
5803	640	6471	593	7469	231
5805	380	6573	83	7514	35
5828	267	6648	217	7628	376
5829	171	6651	51	7631	355
5893 (I-II)	809-810	6653	57	7634	182
5894	66	6654	149	7635	170
5899	390	6708	758	7640	362
5906	849	6709	216	7646	653
5913	759	6719 (II)	400	7652	831
6018	404	6748=6647	100	7666	356
6047	623	6777	81	7668	408
6066	451	6793	556	7674	109
6083	213	6804	573	7675	389
6084	719	6809	695	7677	406
6086	325	6876	635	7681	407
6107	510	6886	92	7682	374
6117	507	6906	27	7684	605
6119	80	6914	560	7685	463
6125	111	6915	805	7686	718
6140	642	6917	511	7687	375
6143	515	6918	443	7690	358
6154	459	6920	169	7693	477
6244	60	6921	709	7694-7666	356
6246	684	6937	802	7706	471
6248	6	6946	219	7707	377

HAIN.	M.M.W.	HAIN.	M.M.W.	HAIN.	M.M.W.
7708	472	7985	536	8718	278
7710	654	7987	787	8725	497
7711	656	7992	203	8800	659
7715	652	7999	612	8865	32
7716	513	8157	838	8898	797
7727 = 6331	697	8158	349	8944	647
7740	547	8163	534	8976	226
7744	151	8168	541	8999	691
7747	783	8175	519	9022	765
7761-62	201	8306	98	9057	708
7764-65	160	8320	351	9082	12
7770	55	8364	531	9182	689
7791=15046	116	8365	542	9206=10123	629
7851	682	8389	381	9221	806
7883	751	8444	628	9239	717
7884	752	8445	690	9270	732
7885	610	8449	158	9273	254
7901	793	8483	489	9281	390
7926	296	8523	613	9285	189
7937	418	8527	713	9302	255
7944	37	8549	725	9317	675
7947	517	8568	405	9322	828
7947 (II)	518	8569	478	9329	707
7948	258	8575	470	9331	339
7954	218	8578	413	9333	698
7955	429	8586	702	9347	348
7957	754	8589	256	9349	341
7958	287	8589*bis*	528	9395	537
7962	523	8608	762	9430	42
7970	275	8628	110	9447=10044	17
7981	387	8629	236	9451	266
7982	311	8652	152	9489	602

Hain.	M.M.W.	Hain.	M.M.W.	Hain.	M.M.W.
9507 (1)	302	10555	334	11806	378
9598	615	10718	564	11813	657
9623	624	10724	627	11814	382
9625	303	10756	324	11822	379
9768	211	10762	734	11828	383
9769	687	10763	728	11831	426
9812	696	10766	625	11834	658
9845	720	10838	714	11835-11828	383
9895	75	10867	308		
9949	48	10925	208	11846	274
9952	145	10972	328	11885	346
9962	567	10992	317	12059	649
9968 (1)	253	11126	196	12101	268
10014	300	11154	172	12129	286
10042	290	11264	294	12131	224
10043	107	11384	685	12132	147
10044	17	11453	552	12258	480
10046	49	11463	180	12336	484
10048	22	11470	195	12362	177
10049	29	11480	744	12713	314
10054	199	11491	297	12749	322
10056	162	11497	18	12796	739
10085	811	11505	633	12800	738
10123	629	11619	24	12801	26
10209	839	11681	814	12807	193
10211-15909	502	11749	261	12813	384
		11761	699	12857	197
10290	760	11780	427	12859	197
10291	512	11786	483	12911	826
10329	282	11790	778	12913	577
10485	190	11798	694	13016	263
10552	767	11799	350	13047	664

Hain.	M.M.W.	Hain.	M.M.W.	Hain.	M.M.W.
13138	209	13957	428	14911	551
13141	88	13961-14497	452	14915	74
13146	438			14919	786
13264	130	14022	572	14922	125
13414	466	14067	73	14923	119
13430	153	14070	566	14924	128
13432	86	14087	106	14925	120
13436	834	14093 = 14259	117	14927	157
13472	192			14929	262
13480	592	14150	568	14968	104
13521	50	14181	668	15026	538
13523	238	14188	313	15029	342
13539	827	14236	461	15036	836
13547	291	14266	434	15040	693
13668 = 13971	115	14267	16	15041	800
		14507	669	15169	683
13669	737	14508	671	15226	103
13680	539	14510	672	15235	619
13720	326	14513	449	15237	321
13729	188	14517	295	15431	795
13736	273	14519	643	15512	337
13751	532	14523	813	15674	495
13753	185	14597	740	15686	304
13775	677	14614	766	15698	614
13784	678	14615	176	15717	79
13790	679	14620	338	15723	701
13884	651	14656	766	15774	607
13933	388	14684	554	15910	214
13934	335	14825	72	15928	386
13940	252	14826 (I-II)	791-792	15942	329
13941	336	14829	692	16111	496
13948	265	14901	549	16116	524

Hain.	M.M.W.	Hain.	M.M.W.	Hain.	M.M.W.
16119	821	16172	330	16214	215
16126	789	16182 (?)	332	16291	320
16133	818	16191-12026	550	16296	316
16142	634				
16151	223	16203	581		

REGISTER DER COPINGER-NUMMERS.

Cop.	M.M.W.	Cop.	M.M.W.	Cop.	M.M.W.
79	385	773	509	2097	33
81	465	817	39	2103	228
106	96	976	205	2149	78
109	241	977	242	2183	678
153	15	1168	544	2312	101
245	243	1195	446	2359	46
246	43	1218-5828	505	2405	498
248	140			2414	92
250	141	1397	183	2436	560
259	124	1593	54	2437	846
260	123	1646	229	2550	488
261	122	1647	801	2649	68
371	246	1771	845	2674	409
430	436	1802	56	2718	433
479	112	1842	118	2731	165
490	370	1957	114	2782	517
543	474	1990	475	2829	534
564	555	2046	131	2837	844
565	414	2049	129	2863	76
677	239	2057	138	2891	247
706	632	2059	137	2900	150
716	46	2061	143	2910	297
740	372	2066	139	2928	421
745	392	2071	136	2931	419
751	469	2073	135	2935	420
756	7	2085	121	2949	579
768	595	2086	64	2956	207

Cop.	M.M.W.	Cop.	M.M.W.	Cop.	M.M.W.
2959	533	5259	46	6188	84
3035	142	5337	221	6242	745
3240	584	5339	146	6246	733
3265	69	5373	479	6247	277
3301*a*	514	5376	113	6252	735
3359	716	5393 (fragm.)	506	6256	746
3421	87			6266	156
3422	97	5404	9	6281	529
3427	14	5441	442	6301	179
3495	548	5481	89	6313	343
3543	518	5490	91	6334	31
3554	166	5503	174	6340	94
3555	200	5511	38	6343	11
3556	161	5516	454	6357	173
3557	164	5522	154	6363	305
3840	244	5531	155	6367	323
4094	648	5532	432	6410	525
4159	588	5546	67	6420	530
4164	637	5551	212	6434	431
4314	543	5594	163	6441	186
4316	181	5688	284	6453	496
4619	225	5757	19	6508	102
4670	491	5777	782	6510	220
4892	46	5786	503	6512	52
4923	90	5787	167	6516	58
4962	238	5791	271	6519	237
5188	222	5821	144	6546	77
5214	134	5978	493	6556	235
5219	30	6070	670	6580	61

REGISTER VAN HERKOMST.

ABBAS Loensis. Zie MONASTERIUM Loense.

ABBEVILLE. Zie DOMUS S. Honorati.

ADRIANUS de Portvliet. Hs. 15de—16de eeuw 94

S. AGNIETEN besloten gaerde. Zie SUSTEREN vander derder regulen S. Francisci enz.

AGNIETENKLOOSTER te Amsterdam. Klooster van kanonikessen op de Fluweelen Burgwal in 1406 gesticht voor tertiarissen, naderhand, onbekend sinds wanneer, hoorend tot de kloosters der Reguliere Kanunniken van het kapittel Sion. Zie *R. C. H. Römer*, *Geschiedkundig Overzigt van de Kloosters en Abdijen in de voormalige Graafsch. van Holland en Zeeland* I (Leiden, 1854), p. 406 en *Heussen en van Rijn*, *Oudheden en Gestichten van Amstelland etc.* II (Leiden, 1721), p. 180 108

AICHA. Zie B. MARIA virgo Aicha.

ALEXANDER de Bassis. Misschien dezelfde als Alexander Bassianus, filoloog en oudheidkundige uit Padua, 16de eeuw. Zie *C. G. Jöcher*, *Allg. Gelehrten Lexicon* I (Leipzig, 1750), p. 846 352

ALTENBERG. Zie ARNOLDUS abbas monasterii Veteris Montis.

AMSTERDAM. Zie AGNIETENKLOOSTER; CONVENT van S. Cecilien.

ANNA Eggyn de Ha.... Hs. 15de—16de eeuw 30

S. ANTONIUS in Isenheim. Vrij modern hs. 725

ANTONIUS a Dorth, mysteriorum Dei in ecclesia patria Wesaliensi dispensator. 1686 562

ANYNGHEN. Zie MONASTERIUM beatae Mariae virginis in Anynghen.

ARBOR Mariae fratrum inclusorum. Het Mariënboomklooster der Birgittijnen te Xanten (zie de aant. bij S. MARIA ad arborem in Clivia); hier werd in 1477 de clausuur ingevoerd, vgl. *C. F. W. von Nettelbla, Nachricht von einigen Klöstern der H. Schwedischen Birgitte* (Frankfurt u. Ulm, 1764), p. 71 119
ARBOR Mariana. Zie FRATRES Arboris Marianae.
ARNOLDUS...... onleesbaar. Hs. 15de eeuw 556
ARNOLDUS abbas monasterii Veteris Montis. Abt van het klooster Altenberg, Cistercienserabdij in de diocese Keulen, gesticht in 1133. Zie *Chev.* I, p. 86 en vgl. over dezen abt, waarschijnlijk Arnold Münchendam † 1490: *U. Chevalier, Répertoire des sources historiques du moyen-âge. Bio-bibliographie* (Paris, 1877—1886), p. 1603 en p. 170 453
ASPEREN. Zie BIBLIOTHECA fratrum Asperacensium.
BAERS, Cornelis. 1619. 100
BALDE, Carel. 1672 100
BAMBERG. Zie CARMELUM Bambergense.
BARBARA Gerrits. Hs. 15de—16de eeuw. Zuster uit het Agnietenklooster te Amsterdam. Zie AGNIETENKLOOSTER. 108
BASSIS, Alexander de. Zie ALEXANDER DE BASSIS.
BAUMBURG. Zie MONASTERIUM Baumburg.
BERNARDINUS Ruremundis. Hs. 15de—16de eeuw . . . 439
BETHLEHEM. Zie MONASTERIUM de Bethlehem.
BIBLIOTHECA academiae Georgii Augusti. Bibliotheek van de universiteit die Georg August in 1735 te Göttingen stichtte 778
BIBLIOTHECA archi-diaconalis ecclesiae Canonicorum Regularium in Gars, 1785. Gars ligt in Oostenrijk 275
BIBLIOTHECA Carmeli Coloniensis. Bibliotheek van het klooster der orde de Monte Carmelo, gesticht te Keulen in 1098. Zie *J. Trithemius, De ortu et progressu ac viris illustribus ord. gloriosissimae Dei genitricis semper virginis Mariae de Monte Carmelo* (Coloniae Agrippinae, 1653), p. 124 390
BIBLIOTHECA ecclesiae Scaphusiensis. Misschien de

bibliotheek van de abdij der Benedictijnen Omnium Sanctorum te Schaffhausen, gesticht in 1052. Zie *Chev.* II, p. 2893 en *Miraeus, Orig. Bened.*, p. 326 331

BIBLIOTHECA fratrum Asperacensium. Bibliotheek der Kruisheeren uit het klooster te Asperen (?) c. 1315 door Jan XI van Arkel gesticht. Zie *R. C. H. Römer, Geschiedkundig Overzigt van de Kloosters en Abdijen in de voormalige Graafschappen van Holland en Zeeland* I (Leiden, 1854), p. 190 735

BIBLIOTHECA fratrum Frarich am Berg (?) Hs. 17de eeuw. 745

BIBLIOTHECA fratrum Minorum conventus Gamundiae. Hs. 16de—17de eeuw. Gmünd ligt in Wurtemberg; dit klooster mij onbekend 835

BIBLIOTHECA fratrum Minorum Tongris. Hs. 17de eeuw? 179

BIBLIOTHECA fratrum Minorum..... Trudonopolis. Hs. 17de eeuw. Zie de aant. bij BIBLIOTHECA fratrum Minorum Recollectorum Trudonis 77

BIBLIOTHECA fratrum Minorum Recollectorum Trudonis. Het klooster der Franciscanen te St. Truyen, c. 1230 gesticht. Zie *P. Schlager, Beiträge zur Geschichte der Kölnischen Franziskaner-Ordensprovinz im Mittelalter* (Keulen, 1904), p. 26 . . . . 77, 194

BIBLIOTHECA fratrum Praedicatorum Conventus Calcariensis prov. Germaniae Inferioris. Zie over het klooster te Calcar en de provincia Germaniae Inferioris *P. von Loë, O. Pr., Statistisches über die Ordensprovinz Teutonia* in: *Quellen u. Forschungen zur Geschichte des Dominikanerordens in Deutschland* Heft I (Leipzig, 1907), p. 4. 528

BIBLIOTHECA Heberiana. De catalogus van de verzameling boeken en handschriften van M. R. H.[eber], bibliophiel, verscheen in 1835 te Gent. Zie *CA.*, p. [XIII]. 171

BIBLIOTHECA C. van Hulthem. De bibliotheek van C. van Hulthem, beroemd bibliophiel en verzamelaar, geboren te Gent 1764, † 1832 aldaar. Zie *Biographie nationale de Belgique*, (Bruxelles, 1886—87), p. 692 . . 98

Bibliotheca Hultmanniana. De bibliotheek van Mr. C. G. Hultmann, geb. te Zutfen 1752, † 1820, directeur van schoone kunsten en wetenschappen onder Lodewijk Napoleon, gouverneur van Brabant onder Willem I. Bekend bibliograaf. Zie *A. J. van der Aa, Biographisch Woordenboek* VIII (Haarlem, 1867), p. 1457 . . . 74, 525, 526, 533

Bibliotheca Joan: Ant: à Kinschot. De bibliotheek van J. A. van Kinschot, ontvanger der convooyen en licenten te Rotterdam, geb. 1708. Zie *A. J. van der Aa, Biographisch Woordenboek* X (Haarlem, 1862), p. 196 . . 13

Bibliotheca monasterii Canonicorum Regularium Vallis S. Martini in Lovanio. Bibliotheek van het klooster van het Windesheimerkapittel te Leuven. Zie *J. G. R. Acquoy, Het klooster te Windesheim en zijn invloed* (Utrecht, 1884), p. 151, n°. 65 322

Bibliotheca monasterii S. Martini Tornaci. Bibliotheek van de abdij der Benedictijnen te Doornik, gesticht in 652. Zie *Chev.* II, p. 2732 521

Bibliotheca monasterii S. Pauli primi Eremitae, Neustad. Bibliotheek van het bekende klooster der Heremieten van S. Paulus. Zie *M. Heimbucher, Die Orden und Kongregationen der katholischen Kirche* I (Paderborn, 1896), p. 477—478 771

Bibliotheca monasterii S. Stephani Herbipoli. Bibliotheek van het klooster S. Stephanus te Würzburg. Zie *Chev.* II, 2844 269

Bibliotheca J. Niesert. Bibliotheek van J. Niesert, pastoor (?) in Velen, 1815—1820 . . . . 72, 515

Bibliotheca S. Pantaleonis. Zie Monasterium S. Pantaleonis in Colonia. 383

Bibliotheca patrum Coelestinorum iuxta Meduntam. Bibliotheek van het klooster S. Trinitatis bij Mantes, in 1376 door koning Karel V gesticht; vgl. *A. Becquet, Gallicae Coelestinorum congregationis ordinis S. Benedicti monasteriorum fundationes virorumque vita aut scriptis illlustrium elogia historica* (Parisiis, 1719), p. 24 616

Bibliotheca regia Monacensis. Koninklijke Bibliotheek te München 249, 733
Bibliotheca Renessiana. Bibliotheek van Renesse Breidbach, graaf C. W. F. C. C. C. J. N. Staatsman, numismaat, beroemd verzamelaar en archeoloog, geb. te Luik 1776, † 1833, kasteel Heeren-Elderen Zie *Biographie nationale de Belgique* XIX (Bruxelles, 1907), p. 96 830
Bibliotheca J. Richard. Ex libris: paardje, daaronder halve maan; gekroond door een adelaar; er omheen: Ex Bibliotheca J. Richard, D. M. Er was een Fransch moralist van dezen naam, 1638—1739. Zie *Nouvelle Biographie générale* XLII (Paris, 1863), p. 181.
Bibliotheca de Romersdorff. Er was te Koblentz een abdij der Praemonstratensers, Romersdorff, gesticht in de 12de eeuw. Zie *Chev.* II, p. 2607 518
Bibliotheca universitatis Heidelbergensis. Stempel. 265
Bielefeld. Zie Conventus Bilefeldiensis; Conventus montis S. Jodoci prope Bilveldiam; Libraria conventus fratrum Minorum de observantia in Bileveldis.
Bik, F. Hs. 18de—19de eeuw 492
Birgittini Colonienses. Zie Conventus Birgittanorum Coloniensium.
Bladele, Johannes de. Zie Johannes de Bladele.
Bloemhof. Zie Werum.
Bogaerts, Jonge Jan. a. D. 1579 99
Bogart, Anthonius. Zie Frater Anthonius Bogart Sorbonicus, 1605.
Bondam, Dr. Pieter. 1727—1800. Hoogleeraar in de rechten te Harderwijk en Utrecht, historieschrijver. Zie *A. J. van der Aa, Biographisch Woordenboek* II (Haarlem, 1853), p. 829 116
Boni Pueri. Zie Pueri.
Borch, Heinryck van der. Hs. 16de eeuw. 102
Borcholt, Caspar. a°. 1631 31
Borculo, Everardus. Zie Frater Everardus Borculo.
Boutourlin, D. comte de. Demetri de Boutourlin, Russisch

bibliophiel, wiens eerste verzameling bij den brand van Moskou verloren ging. Zijn nieuwe collectie werd tusschen 1839 en 41 te Parijs verkocht. Zie *J. C. Brunet, Manuel du Libraire* etc. I (Paris, 1860), p. 1642 i. v. catalogue . . 268

BRANDENBORCH. Zie FRATRES ordinis s. crucis in Brandenborch.

BRAUWEILER. Zie S. NICOLAUS in Brunwilre.

BREDERODE, Walraven van. Er hebben verschillende graven van dezen naam bestaan. Zie o.a. *A. J. van der Aa, Biographisch Woordenboek* II (Haarlem, 1853), p. 1244, p. 1262 545

BRUNWILRE. Zie S. NICOLAUS in Brunwilre.

BRUSCO (?), Johannes Kanunnik S. Steffani. Hs. 15de eeuw. S. Stefanus of S. Etienne, passim 607

BUDE, Johannes, consiliarius regis et audientiarius..... Leefde in 1482 616

BUSCUM DUCIS. Zie 's HERTOGENBOSCH.

BUTTNER, Philippus Henricus. Hs. 16de eeuw . . . 781

CALCAR. Zie BIBLIOTHECA fratrum Praedicatorum conventus Calcariensis.

CAMP. Zie MONASTERIUM Campense.

CAMPEN, Johan van. 1600 (?). 219

CAMPUS Principum. Zie FÜRSTENVELD.

CAMPUS, Vetus. Zie MONASTERIUM Campense.

CANDELE, le. Zie EX LIBRIS.

CANONICI ad Fontem Salientem monasterii Westphaliae. Kanunniken van het fraterhuis Fons Saliens, in 1401 te Munster gesticht door Hendrik Ahuys. Zie *G. H. M. Delprat, Verhandeling over de broederschap van Geert Groote* (Arnhem, 1856), p. 187. 66

CANONICI Praemonstratenses. Zie B.V. MARIA assumpta.

CANONICI Regulares. Zie BIBLIOTHECA archidiaconalis ecclesiae Canonicorum Regularium in Gars; DOMUS S. Salvatoris mundi; MONASTERIUM Canonicorum Regularium Vallis S. Martini; MONASTERIUM B. Mariae virginis in Anynghen; MONASTERIUM S. Udalrici Canonicorum Regularium in Novacitate; REGULARES s. Boni Pueri.

CAPITULUM cathedralis [Gruningensis] 74
CAPUCCINI Santenses, 1633 151
CARMELUM Bambergense. Klooster van de orde de Monte Carmelo te Bamberg gesticht in 1248. Zie *Johannes Trithemius, De ortu et progressu ac viris illustribus ordinis gloriossimae Dei genitricis semper virginis Mariae de Monte Carmelo* (Coloniae Agripp., 1653), p. 122. . . . 772
CARMELUM Coloniense. Zie BIBLIOTHECA Carmeli Coloniensis.
CAROLUS ab Oos Trajectensis. Zie Oos.
CARTHUSIA Moguntina. Volgens *Gallia Christiana* V (Parisiis, 1731), p. 554 werd in 1350 te Mainz een Karthuizerklooster gesticht. *C. J. Morotius, Theatrum chronologicum sacri Cartusiensis ordinis* (Taurini, 1681), p. 256, n°. LXIV, spreekt van een klooster der Karthuizers, S. Michaelis, te Mainz, gesticht in 1320 . . . 597
CARTHUSIA Novaecellae in Grovna. Klooster in 1333 bij Vuirtheim gesticht. Zie *C. J. Morotius, Theatrum chronologicum sacri Cartusiensis ordinis* (Taurini, 1681), p. 261, n°. LXXIX 687
CARTHUSIA Wesaliensis. Te Wezel werd in 1420 buiten de stad (vgl. *Chev.* II, p. 3342, die 1417 geeft), een Karthuizerklooster, Insula Reginae Coeli, gesticht, dat in 1588 binnen de stad werd verplaatst. Zie *C. J. Morotius, Theatrum chronologicum sacri Cartusiensis ordinis* (Taurini, 1681), p. 283, n°. CXXVI 235
CARTHUSIENSES. Hs. 15de eeuw 657
CASSEL. Hs. 15de eeuw 497
S. CECILIA. Zie CONVENT van S. Cecilien.
CLAES Heynrich 1593 114
CLAES Symonszoon. [14]83 47
CLIGNETT. Waarschijnlijk Mr. J. A., geb. 1756, † 1827, raadsheer bij het Hoog Gerechtshof te 's Gravenhage, vooral bekend als taalkundige. Zie *A. J. van der Aa, Biographisch Woordenboek* III (Haarlem, 1858), p. 473 . . . 99, 104, 790

CLIVIA. Zie KLEEF.
CLOSTER, weisze, zu Pfüllendorf. Hs. 18de eeuw . . 288
COLLEGIUM Navarrae. Het collège de Navarre werd 1305—15 gesticht volgens testamentaire bepaling van Jeanne de Navarre, vrouw van Philippe le Bel. Zie *P. Féret, La Faculté de théologie au moyen-âge* III (Paris, 1896), p. 10. 651
COLLEGIUM societatis Jesu Ingolstadt a°. 1613. Eerste Jezuietencollege in Boven-Duitschland. Zie *B. Duhr, S. J., Geschichte der Jesuiten in den Ländern deutscher Zunge in der ersten Hälfte des XVII. Jahrhunderts* II (Freiburg i. Breisgau, 1913), p. 202 835
COLLEGIUM societatis Jesu Monasterii, 1613. In 1588 werd te Münster een Jezuietencollege geopend. Zie *B. Duhr, S. J., Geschichte der Jesuiten in den Ländern deutscher Zunge etc.* I (Freiburg i. Breisgau, 1907), p. 147. 514
COLLEGIUM societatis Jesu Pragense. Hs. 16de—17de eeuw. In 1556 werd te Praag een Jezuietencollege gesticht. Zie *M. Heimbucher, Die Orden u. Kongregationen der kath. Kirche* II (Paderborn, 1897), p. 86 622
COLONIA. Zie KEULEN.
CONFLUENTIA. Zie Koblentz.
CONRARDUS abbas d.i. CONRARDUS du Moulin, van 1471—74 abt van het klooster St. Jacob te Luik. Zie H. M. T., p. 31 of *Hessels*, p. 49, die echter St. Jacob in Rijsel plaatst. Vgl. *Chev.* II, p. 2712 134
CONRARDUS du Moulin. Zie CONRARDUS abbas.
CONSTANCIA. Zie FRATER Michael Egenstorffer ex Constancia.
CONVENT van S. Cecilien. Misschien het vrouwenklooster voor tertiarissen te Amsterdam gesticht tusschen 1342 en 1352. Zie *R. C. H. Römer, Geschiedkundig Overzigt van de Kloosters en Abdijen in de voormalige Graafschappen van Holland en Zeeland* I (Leiden, 1854), p. 222; of dat te Leiden voor kanonnikessen, zie *o.c.*, p. 442 110
CONVENTUS Bilefeldiensis. Hs. 16de—17de eeuw. Misschien het klooster der Franciscanen, dat in 1515 te B. werd gebouwd. Zie *Die Bau- u. Kunstdenkmäler von Westfalen*

bearb. von A. Ludorff, Kreis Bielefeld Stadt (Münster in W., 1906), p. 5. 65
CONVENTUS Birgittanorum Coloniensium. Hs. 15de—16de eeuw. Misschien het klooster Marienforst bij Godesberg. Zie *C. F. W. von Nettelbla, Nachricht von einigen Klöstern der H. Schwedischen Birgitte* (Frankfurt u. Ulm, 1764), p. 52: vom Kloster Marienforst im Cölnischen. Sinds 1614 was ook het klooster Syon in Keulen bewoond door Birgittijnen, zie *o.c.*, p. 63. 60
CONVENTUS Busco-Ducensis ordinis Praedicatorum. Zie de aant. bij FRATER Alanus Stam.
CONVENTUS Calcariensis. Zie BIBLIOTHECA fratrum Praedicatorum conventus Calcariensis.
CONVENTUS Confluentinus fratrum Minorum Recollectorum. Hs. 17de eeuw. Dit klooster werd c. 1233 gesticht. Zie over de geschiedenis ervan *P. Schlager, Beiträge zur Geschichte der Kölnischen Franziskanerordensprovinz im M. A.* (Köln, 1914), p. 30, 130—133, enz. 508, 625
CONVENTUS s. crucis in Wickrath. Kruisheerenklooster in de Maasprovincie, in 1490 gesticht. Zie *C. R. Hermans, Annales canonicorum regularium S. Augustini ordinis s. crucis* I (Silvae Ducis, 1858), I, p. 115, III, p. 159 en p. 185 . . . . 306, 601, 604, 608
CONVENTUS Eystad. (Eystettensis) ordinis Praedicatorum. Dit klooster wordt vermeld bij *P. von Loë, O. Pr., Statistisches über die Ordensprovinz Teutonia. Quellen u. Forschungen zur Geschichte des Dominikanerordens in Deutschland* Heft I (Leipzig, 1907), p. 7. . 279, 342
CONVENTUS fratrum s. crucis in Wickrats. Zie CONVENTUS s. crucis in Wickrats 601
CONVENTUS fratrum Minorum Tabernensium. Hs. 16de—17de eeuw. Een klooster van Recollecten, genoemd in *Chev.* II, 2870 i.v. Saverne (= Taberne, Zabern) . . 707
CONVENTUS Gamundiae ordinis fratrum Praedicatorum. Dominikanenklooster te Gmünd, waar in 1439 en 1577 provinciaalkapittel werd gehouden. Zie *P. von Loë,*

Statistisches über die Ordensprovinz Teutonia. Quellen u. Forschungen zur Gesch. des Dominikanerordens in Deutschland. Heft I (Leipzig, 1907), register, p. 52 832

Conventus Hamonensis. Hs. 16de eeuw? Hamon ligt in in het arrondissement Maeseyck 299

Conventus Heremitarum divi Augustini in Hasselt. 1601. Dit klooster bestond reeds voor 1295. Zie *Crusenius, Monasticon Augustinianum* (Monachii, 1623), p. 141 . . 76

Conventus Landihutang (?) Zie Fratres ordinis Praedicatorum in Langhueta. 339

Conventus Leodiensis. Zie Fratres ordinis s. crucis conventus Leodiensis.

Conventus montis S. Jodoci prope Bilveldiam. Franciscanenklooster, bewoond tot 1502. Zie *Die Bau- u. Kunstdenkmäler von Westfalen, bearb. von A. Ludorff, Kreis Bielefeld Stadt* (Münster, 1906), p. 5. 782

Conventus Parisiensis. Zie Fratres discalceati S. Augustini conventus Parisiensis.

Conventus Traiectensis diocesis Leodiensis. Zie Fratres ordinis s. crucis conventus Traiectensis diocesis Leodiensis.

Conventus Trevirensis (?) ordinis fratrum Praedicatorum. De herkomst onduidelijk, maar waarschijnlijk hier bedoeld het Dominikanenklooster te Trier, genoemd bij *P. von Loë O. Pr., Statistisches über die Ordensprovinz Teutonia. Quellen u. Forschungen zur Geschichte des Dominikanerordens in Deutschland.* Heft I (Leipzig, 1907), p. 7 n°. 4. 227

Cornelis Martijnsz. Schoonhoven. Hs. 15de—16de eeuw. 158

Cornelius Hermannus abbas ecclesiae Gruningensis. Hs. 16de eeuw 74

Couvent des povres seurs de saincte Clare de Mets en grant Meize en la parroiche St. Hylaire. Dit is het klooster van de Soeurs Collettes in de wijk Grand-Meis te Metz, vermeld bij *Bouteillier, Notice sur les monastères de l'ordre de S. François à Metz*, in: *Mémoires de l'académie de Metz* XVI. II, p. 302. Het klooster werd onder het beleg van Karel V verwoest . 736

CRABBE, Moens, tüll Boendeso(?) tüll Vegeholm synddresten fraa Engelholm. 1541 583
CRISTIANUS de Hamburg. Leefde in 1509 297
CRISTIANUS de Lenep 196
CRUCIFERI Venlonenses. Voor het einde der 14de eeuw werd te Venlo gesticht het klooster der Kruisbroeders. Zie *C. R. Hermans, Annales canonicorum regularium S. Augustini ordinis s. crucis* II (Silvae Ducis, 1858), p. 120, 226, Addenda.
DAVID episcopus, medicinae doctor, 1639. . . . 647
DESARPENTIBUS, Stephanus. Licenciaat in de theologie. Hs. 15de eeuw 651
DIRCK Jansoon van Munckendam Keerssenmaker. Zie KEERSSENMAKER.
DOMUS fratrum S. Martini in Wesalia Inferiori. Zie *Annalen u. Akten der Brüder des Gemeinsamen Lebens im Lüchtenhofe zu Hildesheim*, herausgegeben von *R. Doebner* (*Quellen u. Darst. zur Geschichte Niedersachsens* Bd. XX, Hannover-Leipzig, 1903), p. 177 485
DOMUS S. Honorati iuxta Abbatis Villam ordinis Cartusiensis. Klooster bij Abbeville in 1300 gesticht. Zie *C. J. Morotius, Theatrum chronologicum sacri Cartusiensis ordinis* (Taurini, 1681), p. 251 nº. LI 510
DOMUS Mariae virginis de tertia regula S. Francisci in Gravia. Zie SORORES domus Mariae etc.
DOMUS S. Martini. Zie FRATRES domus S. Martini.
DOMUS montis S. Antonii in Wickrats. Zie CONVENTUS s. crucis in Wickrath.
DOMUS S. Salvatoris mundi in Thabor ordinis Canonicorum Regularium prope Snekis in Frisia. Klooster van reguliere Kanunniken onder het kapittel Windesheim, gesticht in 1460 door Rienick Bockama. Zie *J. G. R. Acquoy, Het klooster te Windesheim en zijn invloed* III (Utrecht, 1880), p. 53, nº. 20; vgl. ook *Heussen en van Rijn, Oudheden en Gestichten van Vriesland* II (Leiden, 1723), p. 90 en *J. Busch, Chronicon Windesemense* (Antwerpen, 1621), p. 170 . . 86

DONCK. Zie MONASTERIUM B. Mariae virginis supra Donckam.
DOORNIK. Zie MONASTERIUM S. Martini Tornaci.
DORTH, Antonius a. Zie ANTONIUS a Dorth.
DORTH, Johannes a. Zie JOHANNES a Dorth.
DRAWEL, (Drauwel? Dramel?) Priester 1506(?)—1582 (?) . 711
DROLSHAGEN. Hs. 15de eeuw. 495
DUFFEL. Zie ECCLESIA de Duffel.
DUMO, Godefridus de. Zie GODEFRIDUS de Dumo.
DÜRR, Bernhardus. Hs. 16de—17de eeuw 292
EBERLIN, Johannes. Er was een Johannes Eberlein, theoloog én prediker, in 1522 uit de orde der Fransiscanen getreden. Zie *C. G. Jöcher, Allg. Gelehrten Lexicon* II (Leipzig, 1750), p. 263 674
ECCLESIA de Duffel. 1496. 780
ECCLESIA Gruningensis. Hs. 16de eeuw 74
ECCLESIA S. Pauli. Passim. Hier wel de abdij der Benedictijnen te Utrecht, met bekende boekerij. Zie *W. Moll, Kerkgeschiedenis van Nederland vóór de Hervorming* I (Arnhem, 1867), p. 176 en over de boekerij *K. O. Meinsma, Middeleeuwsche Bibliotheken* (A'dam, 1902), p. 282. . 65, 512
ECCLESIA Scaphusiensis. Zie BIBLIOTHECA ecclesiae Scaphusiensis.
ECCLESIA collegiata B. V. Glogoviae majoris . . 761
ECCLESIA collegiata divae virginis Mariae in Traiecto. Kapittel van de collegiale van S. Maria. Vgl. *Heussen en van Rijn, Historie ofte Beschrijving van het Utrechtsche Bisdom* I (Leiden, 1719), p. 210 169
EGENSTORFFER, Michael. Zie FRATER Michael Egenstorffer.
S. EMMERAMUS. Zie MONASTERIUM S. Emmerami Ratisbonae.
ENGELHOLM. Zie CRABBE, Moens.
ESTERNEEL, Anthonius. Reguliere kanunnik in het klooster Bonorum Puerorum te Luik, † 1483 430
EX LIBRIS: C R en vliegende engel. 709

Ex libris: kardinaalshoed, leeuw, drie korenschooven. Devies: vigila ne devoreris 6
Ex libris: roofvogel onder kroon, op voetstuk: Decreto xxx Nov. 1810. Links van den vogel R., rechts I. Randschrift: Direz. gen. della stampa e libr. Olona. — 658
Ex Libris: vogel die jong spijst met slang. Randschrift: Pietas Homini Tutissima Virtus; genoemd en uitvoeriger beschreven bij *F. Warnecke, Die deutschen Bücherzeichen* (Berlin, 1890), p. 215 58
Ex libris: wapen met kroon, links drie ridderkappen, rechts drie lelies. Onderschrift: Le Candele . . . 150, 755
Ex Libris: wapen, onderschrift Bibliothecae Joan. Ant. à Kinschot. Zie Bibliotheca Joan. Ant. à Kinschot.
Eyck super Mosam. Zie Fratres ordinis sanctae crucis in Eyck super Mosam.
Eyk, Jan van, de speulman. 1600 219
Eystadt. Zie Conventus Eystadt.
Faber, Casparus. Hs. 17de eeuw. 781
Fabri, Petrus. Priester te Haingen (?) 1468 748
Fasisnet...... Ysambart 214
S. Felicitas. Zie Frater Ludovicus a S. Felicitate.
Festina lente. Hs. 18de eeuw 186
Floridus Hortus. Zie Werum.
Fons Saliens. Zie Canonici ad Fontem Salientem etc.
Frarich am Berg. Zie Bibliotheca fratrum Frarich am Berg.
Frater Alanus Stam ordinis Praedicatorum, conventus Busco-Ducensis. Leefde in 1663. Sinds 1296 was er een klooster der Dominicanen te 's Hertogenbosch gevestigd, dat echter in 1651 naar Mechelen werd verplaatst. Misschien toch dit klooster bedoeld? Zie *B. de Jonghe, Desolata Batavia Dominicana* (Gent 1717), p. 89—105. 555
Frater Anthonius Bogart Sorbonicus, 1605 . . 692
Frater Everardus Borculo. Franciscaan te Bielefeld. Zie Libraria conventus fratrum Minorum de observantia in Bileveldis 696

FRATER Gerardus. Hs. 15de—16de eeuw. Heremiet in het klooster te Hasselt. Zie CONVENTUS Heremitarum etc. in Hasselt 76
FRATER Gerardus de Coesveldia(?). Hs. 15de eeuw. 453
FRATER Godefrigdus Struck. Gardiaan in 1562. . . 210
FRATER Goeswinus Peynenborch investitus de Tilborch. Mogelijk de pastoor van dien naam † 1538 te Tilburg. Zie *J. A. Coppens, Nieuwe beschrijving van het Bisdom van 's Hertogenbosch* 3b ('s-Hert., 1843), p. 182. 541
FRATER Hencrius Kerchenius ab Oisterwyc, 1592 . 779
FRATER Johannes Stille. In 1479 gardiaan en lector . 811
FRATER Ludovicus a S. Felicitate. Hs. 17de eeuw. 789
FRATER Michael Egenstorffer ex Constancia artium baccalorius et post abbas 1501. Misschien Benedictijn uit het klooster Petershausen te Constanz. Zie over dat klooster *Miraeus, Orig. Bened.*, p. 326 331
FRATER Paulus Witharff. Hs. 15de—16de eeuw. . . . 746
FRATER Theobaldus Ebingerus, 1561. Monnik uit Ochsenhausen. Zie aldaar 353
FRATRES Arboris Marianae in aggero Xantensi. Waarschijnlijk fratres uit het klooster S. Maria ad Arborem in Clivia. Zie aldaar.. 365
FRATRES Asperacenses. Zie Bibliotheca fratrum Asperacensium.
FRATRES Coelestini. Zie BIBLIOTHECA patrum Coelestinorum.
FRATRES s. crucis in Wickraid. Zie CONVENTUS s. crucis in Wickrath.
FRATRES discalceati S. Augustini conventus Parisiensis. Zie *P. Hélyot, Histoire des ordres monastiques* III (Paris, 1715), p. 44. Het Parijsche klooster, gesticht door Lodewijk III, heette Notre-Dame des Victoires 789
FRATRES domus S. Martini...... Kloosters van dezen naam, van allerlei orden, passim. Misschien het klooster van het Windesheimerkapittel te Leuven, of het klooster te Wezel. Zie de aant. bij MONASTERIUM Canonicorum

Regularium vallis S. Martini in Lovanio en bij DOMUS fratrum S. Martini in Wesalia Inferiori. 68
FRATRES Frarich am Berg. Zie BIBLIOTHECA fratrum Frarich am Berg.
FRATRES inclusi. Zie ARBOR Mariae.
FRATRES Minores. Zie LIBRARIA conventus fratrum Minorum de observantia in Bileveldis.
FRATRES Minores conventus Gamundiae. Zie BIBLIOTHECA fratrum Minorum conventus Gamundiae.
FRATRES Minores conventus Herbipolensis. Hs. 16de eeuw. Het Minderbroederklooster te Würzburg werd in 1231 gesticht. Zie *Chronica fratris Jordani* (*ed. H. Boehmer*), p. 27, 42, etc. 836
FRATRES Minores Tabernenses. Zie CONVENTUS fratrum Minorum Tabernensium.
FRATRES Minores Tongris. Zie BIBLIOTHECA fratrum Minorum Tongris.
FRATRES Minores Trudonopolis. Hs. 17de eeuw. Zie de aant. bij BIBLIOTHECA fratrum Minorum Recollectorum Trudonis.
FRATRES ordinis s. crucis in Brandenborch. Waarschijnlijk Kruisheeren uit het klooster Brandenburg te Walhorn in Pruisen, in 1482 gesticht door Aegidius van Brandenborgh. Zie *C. R. Hermans*, *Annales canonicorum regularium S. Augustini ordinis s. crucis* II (Silvae Ducis, 1858), p. 406 109
FRATRES ordinis s. crucis conventus Leodiensis. Kruisheeren uit het klooster te Luik, gesticht in 1263. Zie *C. R. Hermans*, *Annales canonicorum regularium S. Augustini ordinis s. crucis* II (Silvae Ducis, 1858), p. 261 297
FRATRES ordinis s. crucis conventus Traiectensis dioc. Leodiensis. Kruisheeren uit het klooster te Maastricht, gesticht in 1438. Zie *C. R. Hermans*, *Annales canonicorum regularium S. Augustini ordinis s. crucis* I (Silvae Ducis, 1858), p. 109 en II, p. 260 72

Fratres ordinis s. crucis in Eyck super Mosam dioc. Leodiensis. Kruisheeren uit het klooster te Maaseyck, gesticht in 1452. Zie *C. R. Hermans, Annales canonicorum regularium S. Augustini ordinis s. crucis* II (Silvae Ducis, 1858), p. 261 791

Fratres ordinis et monasterii S. Birgittae in Zoes. Zie Libraria fratrum ordinis et monasterii S. Birgittae in Zoes.

Fratres ordinis Praedicatorum in Langhueta(?) (Conventus Landihutang ordinis Praedicatorum). Dominicanenklooster te Landshut in de provincie Teutonia. Zie *P. von Loë, Statistisches über die Ordensprovinz Teutonia. Quellen u. Forschungen z. Gesch. des Dominikanerordens in Deutschland* Heft I (Leipzig, 1907), Register, S. 52 339

Fratres ordinis Praemonstratensis alias in Florido Orto. Praemonstratensers van de abdij Bloemhof (Floridus Hortus) te Wittewierum, in 1209 gesticht door Emo van Romerswerve en Emo van Husdinge. Zie *W. Moll, Kerkgeschiedenis van Nederland* II. II (Arnhem, 1867), p. 35; vgl. ook *Heussen en van Rijn, Oudheden en Gestichten van Groningen* (1724), p. 386 74

Fratres regulares in Thabor. Zie Domus S. Salvatoris mundi in Thabor.

Fratres Wessobrunenses. Het klooster Wessobrun was een abdij der Benedictijnen in Boven-Beieren, gesticht in de 8ste eeuw. Zie *Chev.* II, p. 33—42 . . . 822

Frolyck, Jan. Hs. 15de—16de eeuw 72

Fürstenveld. Zie Monasterium Fürstenveld.

Gamundia. Zie Gmünd.

Gars. Zie Bibliotheca archi-diaconalis ecclesiae Canonicorum Regularium in Gars.

S. Georgius. Zie Monasterium S. Georgii.

Georgius abbas, 1637. Abt in een klooster S. Georgius. Zie Monasterium S. Georgii 311

Gerbrech Jacobs. Hs. 16de eeuw. 108

S. Gertrudencloester, Ortenstraat, 's Hertogen-

bosch. Oorspronkelijk klooster van nonnen der orde van den H. Dominicus, sinds 1448 klooster van regularissen van S. Augustinus. Zie *J. A. Coppens, Nieuwe Beschrijving van het Bisdom van 's Hertogenbosch* II ('s Hert., 1841), p. 265 34
GEVERS. Hs. 18de—19de eeuw 114
GIRARDOT de Préfond. Zie MUSAEUM Paulus Girardot de Préfond.
GLIMMER, Cornelis Josten. Hs. 16de eeuw. 586
GLOGOVIA-MAJOR. Zie ECCLESIA collegiata B. V. Glogoviae Majoris.
GMÜND. Zie BIBLIOTHECA fratrum Minorum conventus Gamundiae, en CONVENTUS Gamundiae ordinis fratrum Praedicatorum.
GODEFRIDUS de Dumo. Magister. † 1496. Misschien uit Duffel (Antwerpen) 780
GODESBERG. Zie CONVENTUS Birgittinorum Coloniensium.
GÖTTINGEN. Zie BIBLIOTHECA academiae Georgii Augusti.
GRAFF, M. Ant., not. Hs. 18de eeuw. Er was een schilder van dezen naam, geb. 1736 te Winterthur, † 1813 te Dresden. Vgl. *Allg. Deutsche Biographie* IX (Leipzig, 1879), p. 565. Maar waarschijnlijk is not. wel een afkorting voor notaris? 690
GRAVIA. Zie SORORES domus Mariae virginis etc. in Gravia.
GRENVILLE, Thomas. Staatsman en beroemd boekenverzamelaar, 1755—1846. Zie *Dictionary of national Biography* XXIII (London, 1890), p. 132 357
GRIET Heindrichs. Hs. 15de—16de eeuw 163
GRONINGEN. Zie CAPITILUM cathedralis [Gruningensis].
GROSZ- Glogau. Zie ECCLESIA collegiata B.V. Glogoviae majoris.
GROVNA. Zie CARTHUSIA Novaecellae.
GUMMERSBACH, Jodocus. Licentiaat, 1633 151
GUTTERER Culmbacensis, Vitus. Leefde in 1564 te Pörbisz (?) 647

HAARLEM. Zie S. MARIENCONVENT.
HABERMANN, Fridericus. Leefde in 1564 te N(?)ykenrod 647
HAES, meister Aelbert dye. A°. 1492 225
HAMBURG, Cristianus de. Zie CRISTIANUS de Hamburg
HAMMONE, Johannes Deithart de. Zie JOHANNES Deithart de Hammone.
HAMON. Zie CONVENTUS Hamonensis.
HASSELT. Zie CONVENTUS Heremitarum divi Augustini in Hasselt.
HEBER, M. R. Zie BIBLIOTHECA Heberiana.
HEERDT, Jan. Kent u selven. 1600. 219
HEIDELBERG. Zie BIBLIOTHECA universitatis Heidelbergensis.
HEINRYCK van der Borch. Zie BORCH, Heinryck van der.
HELGEMEYER de Immenhausen, Johannes. Monnik uit het klooster Mons S. Jodoci te Bielefeld, 1498. Zie de aant. bij LIBRARIA conventus in Bileveldis . 782
HELLINGER, Wolfgangus. Leefde 1589 733
HENDRICSE Gerritsz. van Velden. Zie VELDEN.
HERBIPOLIS. Zie WÜRZBURG.
HEREMITAE in Hasselt. Zie CONVENTUS Heremitarum divi Augustini in Hasselt.
'S HERTOGENBOSCH. Zie CONVENTUS Busco-Ducensis; S. GERTRUDENCLOESTER.
HEYNDRICH van...... arles(?), onleesbaar. Hs. 16de eeuw 221
HOPCOPER, Theodoricus, et amicorum. Hs. 15de—16de eeuw 216
HORST, Nicolaes. Hs. 16de—17de eeuw 145
HULTEM, C. van. Zie BIBLIOTHECA C. van Hulthem.
HULTMANN, C. G. Zie BIBLIOTHECA Hultmanniana.
HUSSE. Zie S. SIXTUS.
I. H. Sibi et amicis. Stempel 428
INGOLSTADT. Zie COLLEGIUM societatis Jesu Ingolstadt.
ISENHEIM. Zie S. ANTONIUS.
S. JACOB. Zie CONRARDUS abbas.
S. JACOBUS. Zie MONASTERIUM S. Jacobi.

S. JACOBUS in Montespecioso ordinis S. Benedicti. Het S. Jacobsklooster op den Schönberg te Mainz. Zie *F. Schillmann, Wolfgang Trefler und die Bibliothek des Jacobsklosters zu Mainz;* in: *Zentrallblat f. Bibliothekswesen* Beiheft XLIII (Leipzig, 1913), vooral p. 113 n°. 126 . . 613
JAN van Eyk. Zie EYK, Jan van.
JAN Marthynszoonkinderen enz. Hs. 16de—17de eeuw. 145
JAN van Veerse. Zie VEERSE, Jan van.
S. JEAN des Vignes. Zie THEUTUIN, Petrus.
S. JODOCUS. Zie CONVENTUS montis S. Jodoci.
JOHAN van Campen, 1600 219
JOHANNES abbas monasterii Weyhensteven, 1473. Weyhensteven was een klooster der Benedictijnen in Beneden-Beieren. Zie *Chev.* II, p. 3338 751
JOHANNES Amstelodamus bery(?) Er was een Johannes Amsterdamus = Johannes Timann, geb. te Amsterdam, † 1557, protestant theoloog te Bremen. Zie *Allg. Deutsche Biographie* XXXVIII (Leipzig, 1894), p. 352. . 554
JOHANNES de Bladele Diestensis. Hs. 15de—16de eeuw. Uit het klooster S. Jacobi. Zie MONASTERIUM S. Jacobi. 72
JOHANNES Campidunensis. Hs. 15de—16de eeuw . . 97
JOHANNES Deithart de Hammone. Hs. 15de eeuw. Waarschijnlijk uit het klooster te Hamon. Zie CONVENTUS Hamonensis.
JOHANNES a Dorth. Wesalia – Clivensis pastor reform. ecclesiae (?) 1686 (?) 562
JOHANNES Ravensbergensis. Er was een Johannes Justus Ravensberg, jurist, geboren in 1720 te Siegen, † 1754 te Herborn. Zie *Allg. Deutsche Biographie* XXVII (Leipzig, 1888), p. 471. Maar het hs. lijkt ouder dan de 18de eeuw, misschien hier bedoeld een Johannes uit het klooster Ravensberg, Cistercienserabdij bij Watten. Zie *Chev.* II, 2509 781
JORG . . . . . von Reichelszhem „pfrunder" te Brunbach, 1472 253
IUDOCUS. Abt van Fürstenveld, 1478. Zie FÜRSTENVELD
KEERSSENMAKER, Dirck Jansoon van Munckendam. Hs. 15de—16de eeuw 144

KERCHENIUS, Henricus. Zie FRATER Henricus Kerchenius ab Oisterwijc.

KEULEN. Zie CARMELUM Coloniense; CONVENTUS Birgittinorum Coloniensium; MONASTERIUM Panthaleonis in Colonia.

KINSCHOT, J. A. van Zie BIBLIOTHECA Joan. Ant. à Kinschot.

KLEEF. Zie S. MARIA ad arborem in Clivia.

KLOSS, Dr. Georg. 1787—1854. Arts te Frankfurt a. Main, bekend bibliograaf en boekenverzamelaar. Zie *Allg. Deutsche Biographie* XVI (Leipzig, 1882), p. 228 en *Catalogue of the Library of Dr. Kloss* (London, 1835) *Advertisement*, p. VII . . . . 19, 21, 27, 90, 227, 231, 245, 273, 325, 376, 409, 428, 436, 441, 487, 499, 503, 509, 557, 627, 634, 640, 650, 698, 705, 718, 757, 813, 828, 839.

KLOSTER Roth. Zie MONASTERIUM Canonicorum Praemonstratensium in Roth.

KOBLENTZ. Zie CONVENTUS Confluentinus fratrum Minorum Recollectorum.

KRABBE, Niels, till Wegholm. 1569 583

KREPF. Hs. 15de—16de eeuw. Te Erfurt 490

LANDSHUT. Zie FRATRES ordinis Praedicatorum in Langhueta.

LAURENTIUS de Bl... investitus. Misschien monnik in Duffel (Antwerpen), c. 1496 780

LEIDEN. Zie CONVENT van S. Cecilien.

LENEP, Cristianus de. Zie CRISTIANUS de Lenep. . 196

LEODIUM. Zie LUIK.

S. LEONARDUS. Zie BONI PUERI in S. Leonardo iuxta Leodium.

LEONHARDUS, magister. Hs. 15de eeuw 772

LEUVEN. Zie MONASTERIUM Canonicorum Regularium Vallis S. Martini; MONASTERIUM de Bethleem prope Lovanium.

LIBERTUS, abbas. Leefde in 1586 671

LIBERTUS de Lippia. Hs. 15de eeuw 495

LIBRARIA conventus fratrum Minorum de observantia in Bileveldis. Tot 1502 bewoonden de Fran-

ciscanen van Bielefeld het klooster op Mons. S. Jodoci, in 1515 kregen ze hun woonplaats in de stad zelf. Zie *Die Bau- u. Kunstdenkmäler von Westfalen, bearb. von A. Ludorf, Kreis Bielefeld Stadt* (Münster, 1906), p. 5. 696, 782

LIBRARIA Cornelii Sivers. Hs. 17de eeuw 342

LIBRARIA fratrum ordinis et monasterii S. Birgittae in Zoes prope Amersfordiam. Hs. 15de—16de eeuw. Boekerij van het klooster Marienburg genoemd in *W. Moll, Kerkgeschiedenis van Nederland vóór de Hervorming* II.II (Arnhem, 1867), p. 127. 43

LO. Zie MONASTERIUM Loense en Abbas Loensis.

LOTZ(?) Jan Josten. Hs. 17de eeuw 55

LOVANIUM. Zie LEUVEN.

LUDWIGS, Mathaeus. Hs. 17de eeuw. 476

LUIK. Zie BONI Pueri in S. Leonardo iuxta Leodium; CONRARDUS abbas; FRATRES s. crucis conventus Leodiensis.

MAASEYCK. Zie FRATRES ordinis s. crucis in Eyck super Mosam.

MAASTRICHT. Zie CONVENTUS Traiectensis etc.

MAGDALENACLOESTER binnen Utrecht bi S. Servaes. Tertiarissenconvent voor gevallen vrouwen in de Maria-Magdalenasteeg, vóór 1413 gesticht door Wermbold van Buscop. Zie *W. Moll, Kerkgeschiedenis van Nederland vóór de Hervorming* II.II (Arnhem, 1867), p. 96 en *Heussen en van Rijn, Historie ofte Beschrijving van het Utrechtsche Bisdom* I (Leiden, 1719), p. 420 147

MAINZ. Zie CARTHUSIA Moguntina; S. JACOBUS in Montespecioso.

MANTES. Zie MEDUNTA.

MARETGEN Maertens dr. Zuster van het S. Marienconvent te Haarlem. Hs. 15de—16de eeuw. Zie Marienconvent. . 22

S. MARIA ad arborem in Clivia. Klooster der Birgittijnen te Xanten bij Kleef, gesticht c. 1460. Zie *W. Moll, Kerkgeschiedenis van Nederland voor de Hervorming* II.II (Arnhem, 1867), p. 127 en vooral *C. F. W. von Nettelbla, Nachricht von einigen Klöstern der H. Schwedischen Birgitte* (Frankf. u. Ulm, 1764), p. 71 . . . . 43, 365

S. MARIA monasterium in Campoprincipum. Zie FÜRSTENVELD..

B. V. MARIA de Salem. Cistercienserabdij van Salmansweiler in de diocese Constanz, gesticht in 1138. Zie *Chev.* II, p. 2810—2817 en ook *Gallia Christiana* V (Parisiis, 1731), p. 1082 672

S. MARIA in Traiecto. Zie ECCLESIA collegiata divae virginis Mariae in Traiecto.

MARIA virgo...... Hs. 16de—17de eeuw 307

MARIA virgo. Zie SORORES domus Mariae virginis de tertia regula S. Francisci in Gravia; MONASTERIUM B. Mariae virginis supra Donckam.

B. MARIA virgo Aicha(?) Brum (?). Hs. 17de eeuw. Er is een Aicha in Bohemen en in Neder-Beieren 790

B. MARIA virgo in Anynghen. Zie MONASTERIUM B. Mariae virginis in Anynghen.

S. MARIA sanctusque Laurentius. Zie MONASTERIUM S. Mariae sanctique Laurentii.

B. V. MARIA assumpta et S. V. ac. M. Verena. Waarschijnlijk de naam van het klooster in Roth. Zie MONASTERIUM canonicorum Praemonstratensium in Roth 282, 309

MARIENBOOM. Zie S. MARIA ad arborem in Clivia. . 43

MARIENBORCH. Zie MONASTERIUM S. Birgittae in Zoes. 43

S. MARIENCONVENT. Zie SUSTEREN van Marienconvent binnen Haerlem.

MARIENFORST. Zie CONVENTUS Birgittinorum Coloniensium.

S. MARTINUS. Zie FRATRES domus S. Martini; MONASTERIUM S. Martini Tornaci; MONASTERIUM Canonicorum Regularium Vallis S. Martini in Lovanio 691

S. MARTINUS Lovaniensis. Klooster van de Windesheimercongregatie te Leuven Zie de aant. bij MONASTERIUM Canonicorum Regularium Vallis S. Martini in Lovanio 322

MEDUNTA. Zie BIBLIOTHECA fratrum Coelestinorum iuxta Meduntam.

METZ. Zie COUVENT des povres seurs de S. Clare de Mets etc.

MOGUNTIA. Zie MAINZ.

MONASTERIUM. Zie MÜNSTER.

MONASTERIUM Baumburg. Klooster van de Augustijnen in Boven-Beieren. Zie *Chev.* I, p. 321 624

MONASTERIUM de Bethlehem prope Lovanium. Mannenconvent, één van de zeven Brabantsche kloosters die zich in 1413 aansloten bij het kapittel van Windesheim. Zie *J. R. G. Acquoy, Het klooster Windesheim en zijn invloed* III (Utrecht, 1880), p. 56, n°. 21 18

MONASTERIUM S. Birgittae in Zoes. Zie LIBRARIA fratrum ordinis et monasterii S. Birgittae in Zoes.

MONASTERIUM Campense Coloniensis dyoc. Waarschijnlijk het klooster Camp (Vetus Campus), abdij der Cisterciensers in de diocese Keulen, gesticht in 1123. Zie *Chev.* I, p. 562 767

MONASTERIUM Canonicorum Praemonstratensium in Roth, 1733. Abdij der Praemonstratensers in Beieren, diocese Augsburg. Zie *Chev.* II, p. 2616 i.v. Rothen = Roth. 282, 309

MONASTERIUM Canonicorum Regularium Vallis S. Martini in Lovanio. Zie BIBLIOTHECA monasterii S. Martini in Lovanio.

MONASTERIUM B. Elizabethae Bonorum Puerorum. Zie BONI PUERI in S. Leonardo iuxta Leodium.

MONASTERIUM S. Emmerami Ratisbonae. Abdij der Benedictijnen te Regensburg, einde 7de eeuw gesticht. Zie *Chev.* I, p. 2837 254

MONASTERIUM Fürstenveld. Campus Principis, Cisterciënserabdij in Boven-Beieren, gesticht in 1261. Zie *Chev.* I, p. 1251 746

MONASTERIUM S. Georgii. 1637. Passim, vooral veel kloosters der Benedictijnen van dezen naam. Zie *Chev.* II i.v. S. Georg en S. Georges 311

Monasterium S. Jacobi Leodiensis 1483. Het Benedictijnenklooster te Luik. Zie *A. Miraeus, Orig. Bened.* (Coloniae Agripp., 1614), p. 249. In verband genoemd met Monasterium S. Trudonis, ook een stichting der Benedictijnen, zie *Miraeus, o.c.* p. 140 72

Monasterium Loense. Hs. 15de—16de eeuw. Lo, abdij der Augustijnen dioc. Ieperen, gesticht in 1450. Zie *Chev.* II, p. 1722 213

Monasterium B. Mariae virginis in Anijnghen prope Franyker in Frisia ord. Canonicorum Regularium. Gesticht in 1256, verlaten ten tijde van de hervorming. Zie *Heussen en van Rijn, Oudheden en Gestichten van Vriesland* (Leiden, 1723), p. 129. . . . 79

Monasterium B. Mariae virginis supra Donckam prope Heusden. Cistercienservrouwenklooster gesticht in 1439. Zie *A. Miraeus, Chronicon Cisterciensis Ordinis.* (Coloniae Agripp., 1614), p. 304 715

Monasterium S. Mariae sanctique Laurentii martiris in Oist Broick prope Traiectum Inferius. Oorspronkelijk mannen- en vrouwenklooster van de Benedictijnen, gesticht in Utrecht, 1123. Zie *Miraeus, Orig. Bened.*, p. 339, en vgl. *Moll* II.II p. 5 649

Monasterium S. Martini Tornaci, 1777. Abdij der Benedictijnen te Doornik, gesticht in 652. Zie *Chev.* II, p. 2731 521

Monasterium Ochsenhusanum. Zie Ochsenhusan.

Monasterium Ostenense(?). Hs. 16de eeuw 655

Monasterium Pantaleonis in Colonia ordinis S. Benedicti. Gesticht in 956/64. Zie *Chev.* II, p. 2842. 245, 383

Monasterium S. Pauli primi Eremitae. Zie Bibliotheca monasterii S. Pauli primi Eremitae . 771

Monasterium Schyrense Hs. 17de eeuw. Scheyern is een abdij der Benedictijnen, in de 11de eeuw in Boven-Beieren gesticht. Zie *Chev.* II, 2895 551

Monasterium S. Stephani Herbipoli. Zie Bibliotheca monasterii S. Stephani Herbipoli.

Monasterium Tegernsee. Abdij der Benedictijnen in de

diocese Freising in Boven-Beieren, gesticht 746. Zie *Chev.* II, p. 3064 289
MONASTERIUM S. Udalrici Canonicorum Regularium in Nova Civitate. Hs. 15de—16de eeuw 771
MONASTERIUM Veteris Montis. Zie ARNOLDUS abbas monasterii Veteris Montis.
MONASTERIUM Weyhensteven. Zie JOHANNES abbas enz.
MONS S. Anthonii in Wickrath. Zie CONVENTUS s. crucis in Wickrath.
MONS S. Jodoci. Zie CONVENTUS montis S. Jodoci.
MONS, Speciosus. Zie S. JACOBUS in Montespecioso.
MONS, Vetus. Zie ARNOLDUS abbas monasterii Veteris Montis.
MONT Sainct Eloy. Abdij der Reguliere Kanunniken van Augustinus in het arrondissement van Arras, gesticht in 1070. Zie *Chev.* II, p. 1981 664
MORBECK, Joest Janssen. Hs. 16de eeuw. 107
MORELLI, Petrus. Miniem te Soissons, 1588 558
MOULIN, Conrardus du. Zie CONRARDUS abbas.
MÜLLER, Johannes Mattheus, 1636 627
MÜNCHEN. Zie BIBLIOTHECA regia Monacensis.
MÜNCHENDAM, Arnold. Zie ARNOLDUS abbas monasterii Veteris Montis.
MUNCKENDAM, Dirck Janszoon. Zie KEERSSENMAKER.
MÜNSTER. Zie CANONICI ad Fontem Salientem etc.; COLLEGIUM Societatis Jesu Monasterii.
MUSAEUM Pauli Girardot de Préfond. 617
NAVARRE. Zie COLLEGIUM Navarrae.
NEUSTAD. Zie BIBLIOTHECA Monasterii Pauli primi Eremitae en CANONICI Regulares in Nova Civitate.
S. NICOLAUS in Brunwilre. Abdij der Benedictijnen in Brauweiler, gesticht in 1024 door Hermannus, aartsbisschop van Keulen. Zie *A. Miraeus, Orig. Bened.* (Coloniae Agripp., 1614), p. 240. Vgl. ook *Kunstdenkmäler der Rheinprovinz,* Band IV-I. *Die Kunstdenkmäler des Landkreises Köln, bearb. von Paul Clement* (Düsseldorf, 1897), p. 18. 45

NIENHOFF, Didacus. 1697 148
NIESERT, J. Zie BIBLIOTHECA J. Niesert.
NOVACELLA. Zie CARTHUSIA Novaecellae.
NOVACIVITAS. Zie NEUSTAD.
S. NYCLAES. Zie SUSTEREN des besloeten convents van S. Nyclaes.
NIJLEN, Arnoldus, geb. te Nijmegen. † 1603 te Brussel. Dominikaan, bisschop van Groningen. Zie *Archief van het Aartsbisdom Utrecht* XXXII (1907), p. 30 74
OCHSENHUSAN. Abdij der Bedictijnen, in de diocese van Constanz. Zie *Chev.* II, p. 2169. 353, 674, 684, 694, 803, 806, 815, 819, 824
OIST BROICK. Zie MONASTERIUM S. Mariae sanctique Laurentii etc.
OOS, Carolus Trajectensis, ab. Hs. 17de eeuw . . 217
ORCNI (?) Johannes. Magister artistarum van het college van Navarre. Hs. 16de eeuw. Zie COLLEGIUM Navarrae. 651
OSENBRUGE, Bernardus. Hs. 17de eeuw. 242
S. PANTALEON. Zie MONASTERIUM Pantaleonis in Colonia etc.
PARIJS. Zie CONVENTUS Parisiensis.
PATRES Augustiniani in Rentegem (?) 450
PATRES Coelestini. Zie BIBLIOTHECA patrum Coelestinorum.
S. PAULUS. Zie ECCLESIA S. Pauli en BIBLIOTHECA monasterii S. Pauli primi Eremitae.
PETER Geritzoen die glaesmaker tutrecht. Hs. 15de—16de eeuw 220
PETERSHAUSEN. Zie FRATER Michael Egenstorffer ex Constancia.
PETRUS Amsterdamis. (?) Hs. 15de—16de eeuw. . 84, 91, 92, 93
PEYNENBORCH, Goeswinus. Zie FRATER Goeswinus Peynenborch.
PFULLENDORFF. Zie CLOSTER zur Pfullendorff.
PIETERNEL Dirck dr. Hs. 15de—16de eeuw. Zuster in het S. Marienconvent te Haarlem. Zie S. MARIENCONVENT.
PORTVLIET, Adrianus de. Zie ADRIANUS de Portvliet.
PRAAG. Zie COLLEGIUM societatis Jesu Pragense.

PRAEDICATORES. Zie BIBLIOTHECA fratrum Praedicatorum conventus Calcariensis; CONVENTUS Eystad. ordinis Praedicatorum; CONVENTUS Gamundiae ordinis Praedicatorum; CONVENTUS Trevirensis ordinis fratrum Praedicatorum; FRATER Alanus Stam.

PRAUN, Michael. Doctor iuris, patricier uit Ulm, 2de helft 17de eeuw. Zie *C. G. Jöcher, Allg. Gelehrten Lexicon* III (Leipzig, 1761), p. 1758 265

PRIMANG (?), Christianus Welph (?). Hs. 17de eeuw. . 333

PUERI, Boni, in S. Leonardo iuxta Leodium. Hier wordt bedoeld het klooster B. Elizabethae Bonorum Puerorum in Luik, van de Windesheimercongregatie. Vgl. *J. G. R. Acquoy, Het klooster te Windesheim en zijn invloed* III (Utrecht, 1880), p. 101, nº. 40. In 1489 hebben de Reguliere Kanunniken te Luik gekocht den porticus S. Leonardi, vgl. *J. Chapeavillus, Gesta Pontificum Leodiensium* II (Leodii, 1613), p. 56 430

PÜHLSPERGER, N. Hs. 15de eeuw 450

PURMEREYNDE, Kyll. de. Zie KYLL de Purmereynde.

RATISBONA. Zie REGENSBURG.

RAVENSBERG, Johannes Justus. Zie JOHANNES Ravensbergensis.

RECOLLECTI. Zie BIBLIOTHECA fratrum Minorum Recollectorum Trudonis; CONVENTUS Confluentinus fratrum Minorum Recollectorum.

REGENSBURG. Zie MONASTERIUM S. Emmerami Ratisbonae.

REGULARES s. Boni Pueri. Zie PUERI, boni.

REICHELSZHEM, Jorg. Zie JORG von Reichelszhem.

RENESSE. Zie BIBLIOTHECA Renessiana.

RENTEGEM (Redinchem?). Zie PATRES Augustiniani in Rentegem.

RICHARD J. Zie BIBLIOTHECA J. Richard. 729

RIEDERER, Melchior, 1616 277

RINGHALM, Johannes, abbas 735

ROMERSDORFF. Zie BIBLIOTHECA de Romersdorff.

ROSSEM, Jacob Janssen van, 1611. 29

ROTH. Zie MONASTERIUM canonicorum Praemonstratensium in Roth.
RÖVER, M. Hs. 18de eeuw 742
RIJCK, Jan. [14]83 47
SALEM. Zie B. V. MARIA de Salem.
SALMANSWEILER. Zie B. V. MARIA de Salem.
S. SALVATOR mundi. Zie DOMUS S. Salvatoris mundi.
SANCTELOY. Zie MONT Sanct·Eloy.
SARIT (?), Theodore Jean. Hs. 16de—17de eeuw . . . 144
SCHAFFHAUSEN. Zie ECCLESIA Scaphusiensis.
SCHALBUS. Hs. 16de eeuw. 674
SCHEURLEER, 1826 29
SCHEYERN. Zie MONASTERIUM Schyrense.
SCRIVERIUS, Petrus. Beroemd filoloog, geb. 1576 te Haarlem, † 1660. 99
SEMAN, Andreas, ex Prijswang (?) Hs. 15de eeuw . . 342
SERVAIS, M. G. J. de. Belgisch bibliograaf, wiens boekenverzameling na zijn dood in 1808 te Mechelen werd verkocht. Zie *Catalogue des livres de la bibliothèque de feu monsieur Gaspar Joseph de Servais* (Malines) . . . 354
SIVERS, Cornelius. Zie LIBRARIA Cornelii Sivers.
S. SIXTUS prope Husse (?) in valle Burg in tall (?). Waarschijnlijk wel niet het klooster S. Sixtus in Westvlaanderen, genoemd bij *Chev.* II, p. 2776? Er ligt een Huyse in Oostvlaanderen, en een Husum in Sleeswijk-Holstein 816
SIZIRI, (Suziri, Sigiri?), Gerardus. Hs. 15de—16de eeuw. 525
SNEEK. Zie DOMUS S. Salvatoris.
SOEST. Zie MONASTERIUM S. Birgittae in Zoes.
SOISSONS. Zie THEUTUIN, Petrus, en MORELLI, Petrus.
SEURS de S. Clare. Zie COUVENT des povres seurs de saincte Clare enz.
SORORES domus Mariae virginis de tertia regula S. Francisci in Gravia. Over de kloosters van tertiarissen zie *W. Moll, Kerkgeschiedenis van Nederland vóór de Hervorming* II.II (Arnhem, 1864—1869), p. 88 . 548
STAM, ALANUS. Zie FRATER Alanus Stam enz.
S. STEFANUS. Zie BRUSCO, Johannes.

STENIUS, Nicolaus. Waarschijnlijk de Antwerpsche priester uit de 17de eeuw, vermeld bij *J. I. van Doorninck, Vermomde en naamlooze schrijvers* I (Leiden, 1883), kol. 440, onder de letters N. S. P. A. 554

S. STEPHANUS. Hs. 15de eeuw. Passim 818

S. STEPHANUS. Zie ook MONASTERIUM S. Stephani.

STEPHANUS Desarpentibus. Zie DESARPENTIBUS, Stephanus.

STILLE, Johannes. FRATER Johannes Stille.

STREITER Wasserburgensis, Alexander Josephus. Priester in Irschenberg(?), 1785. Wasserburg ligt in Boven-Beieren 275

STRUCK, Godefrigdus. Zie FRATER Godefrigdus Struck.

SUSTEREN van S. Marienconvent binnen Haerlem in S. Jansstraat. Tertiarissenklooster gesticht in 1468. Zie *R. C. H. Römer, Geschiedkundig Overzigt van de Kloosters en Abdijen in de voormalige Graafschappen van Holland en Zeeland* (Leiden, 1854), p. 562 en ook *Heussen en van Rijn, Oudheden en Gestichten van Kennemerland* etc. (1721), p. 265 22

SUSTEREN des besloeten convents van S. Nyclaes binnen Utrecht. Tertiarissenklooster van S. Nicolaes in de Tuchthuissteeg, één van de tien „begijnenkloosters" genoemd door *Mr. S. Muller Fzn.* in: *Archief van het Aartsbisdom Utrecht* VII (1879), p. 290 104

SUSTEREN vander derder regulen S. Francisci bynnen der stadt van Tyel in S. Agnieten besloten gaerde. Tertiarissenklooster. Zie *J. Lindeborn, Historia Episcopatus Daventriensis* (Coloniae Agripp., 1670), p. 257 223

SYON. Zie CONVENTUS Birgittinorum Coloniensium.

TABERNE. Zie CONVENTUS fratrum Minorum Tabernensium.

TASSEMAEKER, Andries Gerretszoon. Hs. 16de eeuw. 145

TEGERNSEE. Zie MONASTERIUM Tegernsee.

TERHAARIUS, Paulus Amstelodamaeus. Hs. 18de—19de eeuw 99

THABOR. Zie DOMUS S. Salvatoris mundi.
THEMS, Johannes. Birgittijn uit het klooster bij Soest. Hs. 15de—16de eeuw. 43
THEOBALDUS Ebingerus(?). Uit het klooster Ochsenhausen, 1561. Zie OCHSENHUSAN 353
THEUTUIN (?), Petrus. Kanunnik te Soissons, 1588. Misschien uit het klooster St. Jean des Vignes der Reguliere Kanunniken, in 1079 gesticht. Zie *Chev.* II. p. 2716 . . 558
TIEL. Zie SUSTEREN vander derder regulen S. Francisci enz.
TIELMANNUS, Gerardus. Zie FRATER Gerardus Tielmannus.
TIMANN, Johannes. Zie JOHANNES Amstelodamus.
TONGEREN. Zie BIBLIOTHECA fratrum Minorum Tongris.
TONGERLO, Martinus. Hs. 16de eeuw. 155
TORNACUM. Zie DOORNIK.
TRAIECTUM. Zie Maastricht.
TRAIECTUM (Inferius). Zie UTRECHT.
TRALHS. Hs. 17de eeuw. 53
TRIER. Zie CONVENTUS Trevirensis ordinis fratrum Praedicatorum.
S. TRUYEN. Zie BIBLIOTHECA fratrum Minorum Recollectorum Trudonis.
UFFENBACH, Zacharias Conradus ab. Geboren te Frankfurt a. d. Main, 1683. † 1734; doctor iuris, raadsheer en burgemeester van Frankfort, beroemd bibliophiel. Zie *Allg. Deutsche Biographie* XXXIX (Leipzig, 1895), p. 135.
UTRECHT. Zie ECCLESIA collegiata divae virginis Mariae in Traiecto; MAGDALENENCLOESTER binnen Utrecht; S. NICOLAES binnen Utrecht.
VALCKE, J. Hs. 16de eeuw 100
VALLIÈRE, duc de la. Louis César de la Baume Le Blanc, duc de la Vallière, 1708—1780, beroemd Fransch bibliophiel. Zie *J. M. Quérard, La France littéraire* IV (Paris, 1830), p. 632. . . . . 72, 790
VALLIS S. Martini. Zie MONASTERIUM Canonicorum Regularium Vallis S. Martini.

VEERSE, Jan van. Hs. 15de—16de eeuw 90
VEGEHOLM. Zie CRABBE en KRABBE.
VELDEN, Hendrickse Gerritsz. van. Hs. 15de—16de eeuw 28
VENLO. Zie CRUCIFERI Venlonenses.
VERHOUFF, Theodore. Hs. 17de eeuw 790
VETUS Campus. Zie MONASTERIUM Campense.
VETUS Mons. Zie ARNOLDUS abbas monasterii Veteris Montis.
VUIRTHEIM. Zie CARTHUSIA Novaecellae in Grovna.
WALHORN. Zie FRATRES ordinis s. crucis in Brandenborch.
WEGHOLM. Zie CRABBE en KRABBE.
WERUM. Zie FRATRES ordinis Praemonstratensis in Werum.
WERUMEUS, H. A. Hs. 18de—19de eeuw 352
WESEL. Zie CARTHUSIA Wesaliensis.
WESSOBRUN. Zie FRATRES Wessobrunenses.
WEYHENSTEVEN. Zie JOHANNES abbas monasterii Weyhensteven.
WICKRATH. Zie CONVENTUS s. crucis in Wickrath.
WINANDUS. Hs. 16de eeuw 497
WITHARFF, Zie FRATER Paulus Witharff.
WITTEWIERUM. Zie WERUM.
WÜRZBURG. Zie FRATRES Minores conventus Herbipolensis; MONASTERIUM S. Stephani Herbipoli.
WIJN, H. van. Geb. te 's Gravenhage 1740, † 1831. Letterkundige, pensionaris van Brielle en Gouda, archivaris der Bataafsche Republiek. Zie *A. J. van der Aa, Biographisch Woordenboek* XX (Haarlem, 1877), p. 473 . . . 744
XANTEN. Zie S. MARIA ad arborem in Clivia; CAPUCCINI Santenses.
ZABERN. Zie TABERNE.

CORRIGENDA.

Bl.	21,		regel 2:	Yemantszoen lees Yemantszoon
„	22,	**49,**	„ 2:	Christi lees Christi;
„	28,	**60,**	„ 10:	Brigittanorum lees Birgittanorum
„	33,	**72,**	„ 13:	pastor lees pastoris(?)
„	38,	**82,**	„ 1:	boexken, lees boexken
„	41,	**83,**	„ 2:	Richard Paffroet lees Richardus Paffraet
„	42,	**85,**	„ 2:	Richard Paffroet lees Richardus Paffraet
„	43,	**87,**	„ 8-9:	aeglogam decimam lees aegloga decima
„	43,	**88,**	„ 4-5:	Richard Paffroet lees Richardus Paffraet
„	50,	**102,**	„ 2:	Gerardus lees Geraert
„	53,	**110,**	„ 3:	Gerardus lees Gheraert
„	54,	**114,**	„ 3:	Gerardus lees Gheraert
„	55,	**115,**	„ 3-4:	broederschaps-Maria lees broederscaps-Marie
„	57,	**119,**	„ 5-6:	speculumtype lees Speculumtype
„	62,	**132,**	„ 1:	p̃ñti lees p̄n̄ti
„	63,	**134,**	„ 8-9:	profuisset lees praefuisset
„	63,	**134,**	„ 28:	Homanea lees Homonea
„	67,	**142,**	„ 1:	Pacavius lees Pacuvius
„	68,	**144**	„ 2:	sonderentroest lees sonderen troest
„	68,	**146,**	„ 1:	sielentroest lees sielen troest
„	69,	**149,**	„ 2:	iaer lees iare
„	71,	**152,**	„ 13:	miraculis. lees miraculis
„	72,	**158,**	„ 3:	latijn lees latyn
„	73,	**159,**	„ 16:	Remedio lees Remedium
„	74,	**160,**	„ 23:	A8 lees [A8]
„	76,	**163,**	„ 21:	wijze lees wijse
„	78,	**165,**	„ 16:	flectatus lees flectatur
„	80,	**167,**	„ 3:	Epistola lees Epistola:
„	85,	**183,**	„ 7:	In fine lees In fine speculorum
„	87,	**186,**	„ 11:	legenda lees legendae
„	89,	**194,**	„ 4:	Epistola lees Epistola:
„	91,	**198,**	„ 16:	regels lees 20 regels
„	99,	**211,**	„ 4:	commodum lees commodum (?)
„	106,	**227,**	„ 16:	a Regio lees de Regio
„	132,	**290,**	„ 3:	impressoris lees impressoris:
„	135,	noot,	„ 8:	De lees de
„	138,	**297,**	„ 14:	editus lees editus a
„	138,	**297,**	„ 16:	provincia lees in provincia
Bl.	146,	**322,**	regel 4:	in vervalt
„	147,	**322,**	„ 5:	lovanio lees in lovanio
„	147,	**324,**	„ 2:	IX lees IX:
„	148,	**327,**	„ 2:	utriusque lees utriusque testamenti
„	149,	**328,**	„ 1:	Epistola lees Epistola:
„	149,	**330,**	„ 3:	elegiacum lees elegiacum:
„	150,	**330,**	„ 1:	hexametri lees hexametro
„	150,	**332,**	„ 2:	Epistola lees Epistola:
„	155,	**342,**	„ 3:	Epistola lees Epistola:
„	163,	**363,**	„ 2:	latinum lees latinum translati
„	166,	**371,**	„ 13:	van lees aan
„	169,	**381,**	„ 14:	genoemde lees genoemde werkjes
„	170,	**383,**	„ 11:	Martyni lees Martijris(?)
„	176,	**407,**	„ 8:	sculpentes lees sculpentis
„	176,	**407,**	„ 9:	procuratione lees pro curatione
„	185,	**434,**	„ 4-5:	de Bonihominis lees Bonihominis
„	194,	**461,**	„ 3:	Epistola lees Epistola:
„	204,	**487,**	„ 21-22:	de memoria amarissima lees de memoria amarissimae passionis
„	204,	**487,**	„ 24:	87 × 5 strophen lees 87 vijfregelige strophen
„	204,	**487,**	„ 26:	regels lees regels,
„	212,	**508,**	„ 7:	2498b lees 2498
„	213,	**510,**	„ 25:	rei lees rei publicae
„	222,	**537,**	„ 12:	en lees et
„	225,	**546,**	„ 8:	2025b lees 2025.
„	228,	**554,**	„ 7:	Amstelodamus(?)bery lees Amstelodamus bery (?)
„	229,	**558,**	„ 1:	Regia cistercienis lees Regia, Cisterciensis
„	230,	**561,**	„ 1:	Johannes lees Johannes,
„	232,	**562,**	„ 37:	[ ] vervalt
„	236,	**565,**	„ 12:	Elevimus lees Elevemus
„	237,	**567,**	„ 12:	1480 lees 4480
„	237,	**568,**	„ 12:	catalogus lees catalogus.
„	238,	**569,**	„ 15:	credans lees credam
„	238,	**569,**	„ 31:	veteri lees vetere
„	240,	**572,**	„ 6:	quare lees . Quare
„	243,	**580,**	„ 19:	[T] lees [ ]
„	245,	**583,**	„ 6:	volumini infra scripti lees voluminis infrascripti
„	259,	**613,**	„ 12:	Zentralblatt lees (Zentralblatt

Bl. 261, **618**, regel 1: Britanus lees Britannus
„ 266, **631**, „ 14-15: omnipotentis lees omnipotens
„ 280, **660**, „ 3: alemanicaque lees alemanicaque lingua
„ 281, **662**, „ 2: IV lees XIV
„ 288, **679**, „ 1: Muller lees Müller
„ 290, **684**, „ 3: Epistola lees Epistola:
„ 290, **684**, „ 19: poenitentiae lees peccatoris
„ 292, **687**, „ 2: Epistola lees Epistola:
„ 293, **687**, „ 1: Epistola lees Epistola:
„ 293, **687**, „ 21-22: quod-hominibus lees quam preclara regio et quam decora legi (?) ex angelis et hominibus
„ 295, **690**, „ 2: ; vervalt
„ 296, **693**, II.C.26 lees II.C.6.

Bl. 297, **696**, regel 13: observanta lees observantia
„ 306, **712**, „ 2: Petro Drach lees: Petro Drach;
„ 306, **713**, „ 3: Epistola lees Epistola
„ 307, **717**, „ 3: Acc. vervalt.
„ 310, **723**, „ 11: 2056a lees 2056.
„ 318, **744**, „ 2: notari lees notarii
„ 319, **746**, „ 9: Cop. 6253. vervalt
„ 320. **747**, „ 1: Johannes lees Johannes,
„ 325, **758**, „ 1: compostis lees compositis
„ 336, **786**, „ 9: 73 lees 74
„ 350, **807**, „ 26: vanitatie lees vanitate
„ 379, „ 7—8: 784 lees 788
„ 420, „ 8: 368 lees 366
„ 438, „ 29: 673 lees 637
„ 440, „ 21: Remegius lees Remigius

ADDENDA.

Bl. 6, **13.** Het ex libris is een wapen met onderschrift: Bibliothecae Joan: Ant: à Kinschot.

„ 23, **50.** Bl. 284^{b}, hs. 15de eeuw: Item dit boec hoirt toe den besloten confersinnen van S. Katherinen binnen leyden op rapenburch ende is in bewaringhe lysbeth ſenien dochter. Vgl. *R. C. H. Römer, Geschiedkundig Overzigt van de Kloosters en Abdijen in de voormalige Graafschappen van Holland en Zeeland* I (Leiden, 1854), p. 443.

„ 31, **66.** 15de Eeuwsche band,bruin leer over hout. Stempeltjes van Madonna in nis en van de H. Barbara (?) met palmtak en torenvormigen monstrans.

„ 83, **176.** In den incunabel Seneca als auteur genoemd.

„ 105, **226.** Bl. 1^{a}, hs. 15de eeuw: Cruciferorum venlonensium. Zie het register van herkomst.

„ 112, **241.** Zie de aant. bij **96.**

„ 150, **332.** Ook beschreven in Reichl. Append. Suppl., p. 86.

„ 150, **336.** Ook beschreven in Reichl. Append. Suppl., p. 82.

„ 156, **343.** Zie ook Ricci 97.

„ 238, **569.** Bl. 1^{a}, hs. 16de eeuw: Monasterij S. Foelicitatis in Anv. (?) 1472.

„ 291, **685.** Zie ook H. Bohatta, Katalog der Lit. Drucke des xv. u. xvi. Jahrh. in der Herzogl. Parma'schen Bibliothek etc. (Wien, 1909), n°. 309.

Natuurlijk is II, met zijn register, niet naar een ander missaal te verplaatsen.

„ 335, **782.** VB.I. 2492 = VB.II. 2439.5.

„ 348, **801.** Bl. 1^{a}, hs.: In usum M. Christophorj ... Constantiensis. Anno salutis nostrae 1595. Daaronder: loci Capuccinorum Cellae Ratholdi.

„ 358, **825.** BrMC III, p. 530. Proct. 2543. VB.I. 2619.

„ 387, na regel 32: Bernardus Silvestris. Zie aant. bij 423.

„ 481, regel 12: *Chronica Jordani.* In: *Sabatier: Collection d'études et de documents* VI (Paris, 1918).

Instituut voor
Kunstgeschiedenis.